2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

2. dünya savaşı ansiklopedisi

Sahibi: **Tevfik YENER**

Genel Yayın Müdürü: **Ahmet ÖRS**

Dış dökümanlar yazı kurulu başkanı: **Davut BERKER**

İç dökümanlar yazı kurulu başkanı: **Sahir ÖZBEK**

Yazı İşleri Müdürü: **Uğur ÜÇUNCÜ**

Dış yazı kurulu:
Dr. Christian Zentner, Wolfgang Fischer, Dr. Reinhard Barth, Friedeman Bedürftig, Nikola Wachsmuth, Jörg E. Holsten.

İç yazı kurulu:
Esat Işıkçıoğlu, Tülay Enginsel, Gürbüz Türköz, Abdülkadir Sevimli, Nihat Odyakar Cihan Alkış, Timuçin Tanrıkulu, Turgay Ar, Muhittin Eroğlu, Tonguç Serim.

Sayfa düzenlemesi:
Yener Yayınevi Grafik Servisi

Dizgi: **Met/Er Matbaası**

Baskı:
YENİ OFSET

1

SAVAŞI HAZIRLAYAN SEBEPLER VE SAVAŞIN BAŞLANGICI

Bu ansiklopedinin gerçekleşmesinde yardımcı olan (BUNDESARCHIV/STAATBIBL. BERLİN/INSTITUT für FILMKUNDE — Almanya/IMPERIAL WAR MUSEUM — İngiltere/BÜYÜK BRİTANYA ELÇİLİĞİ ve İSTANBUL BAŞKONSOLOSLUĞU/SSCB ELÇİLİĞİ ve İSTANBUL BAŞKONSOLOSLUĞU/JAPONYA ELÇİLİĞİ ve BAŞKONSOLOSLUĞU / FEDERAL ALMANYA ELÇİLİĞİ ve İSTANBUL BASKONSOLOSLUĞU / AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ELÇİLİĞİ ve İSTANBUL BAŞKONSOLOSLUĞU/CUMHURİYET GAZETESİ ve KERVAN PLAK ŞİRKETİNE teşekkür ederiz.

Yener Yayınları/İbrahim Müteferrika Meydanı: 28/Cağaloğlu/İstanbul

başlarken...

Hücum Tarihi 1 Eylül 1939
Hücum Saati : Sabah 4.45
Çok Gizli damgasıyla 31 Ağustos 1939 günü öğleden sonra Alman Silâhlı Kuvvetleri Başkomutanlığına bu emir veriliyor ve ADOLF HİTLER imzasını taşıyordu.

1 Eylül 1939 günü emirde belirtilen saatta Alman Orduları Polonya'ya hücum ediyor ve tarihin en kanlı sayfası açılıyordu.

Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da, Atlantik ve Pasifik Okyanuslarında yeryüzü cehennemi yaratılacaktı. İnsanların üstüne demir-çelik yağacak, ateş ve kan denizlerin altından gökyüzüne kadar saçılacak, çöllerden buzullara insan vücudu bir paçavra değerine inecekti. Deniz, kara, hava savaşları ve atom bombaları...
Sonuç **38 MİLYON ÖLÜ...**

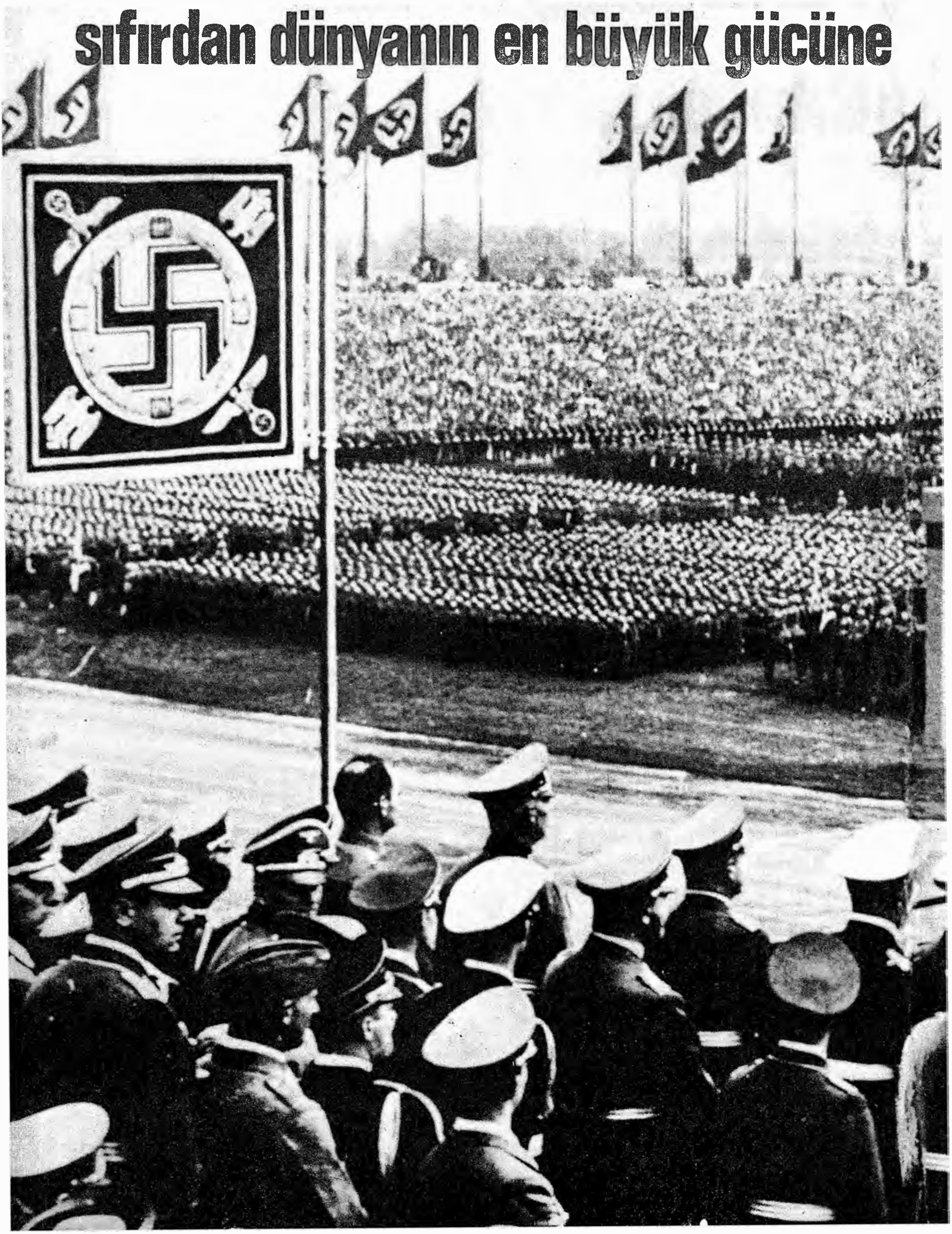
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'nın öykusünü insanlık genellikle galiplerin kaleminden, sinemasından, televizyonundan izledi. Kazanan zirveye çıkarılırken kaybedenler lânetlendi. Olay hep zaferin sahiplerinin açısından değerlendirildi. Bu ise yeni kuşaklara yanlış ve hissi bilgilerin aktarılmasından başka bir şeye yaramıyordu. «İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI»nın öyküsünü İngilizler, Fransızlar, Amerikalılar kendi duygularına göre milyonlara aktarma hatâsına düştüler. Oysa kazanılan zaferi bir tek ülkeye maletmek en büyük hatâydı. Bu kavgayı tank paletleri, uçak bombaları, düşman çizmeleri altında inleyen Avrupa güçlü yardımcısı Amerika ile birlikte kazandı. 2 bin 194 gün süren «İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI»na 61 ülkeden 110 milyon insan katıldı. 38 milyon büyük kavganın kurbanı oldu. 31 yıl sonra «YENER YAYINLARI» olarak bu savaşı en ayrıntılı noktaları ile sizlere aktarırken gerçeklere bir fotoğraf makinesi gibi sadık kaldık. Galip ülkelerin yayıncılarının hatâlarına düşmedik. Amacımız tek taraflı olarak bugüne kadar anlatılan bu öyküyü bir film gibi okurlarımıza sunmaktı. Objektif ölçülerle hazırlanan bu tarihi eseri sizlere sunarken tarafsız kalmanın zevkini, heyecanını ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Saygılarımızla.

yener yayınları

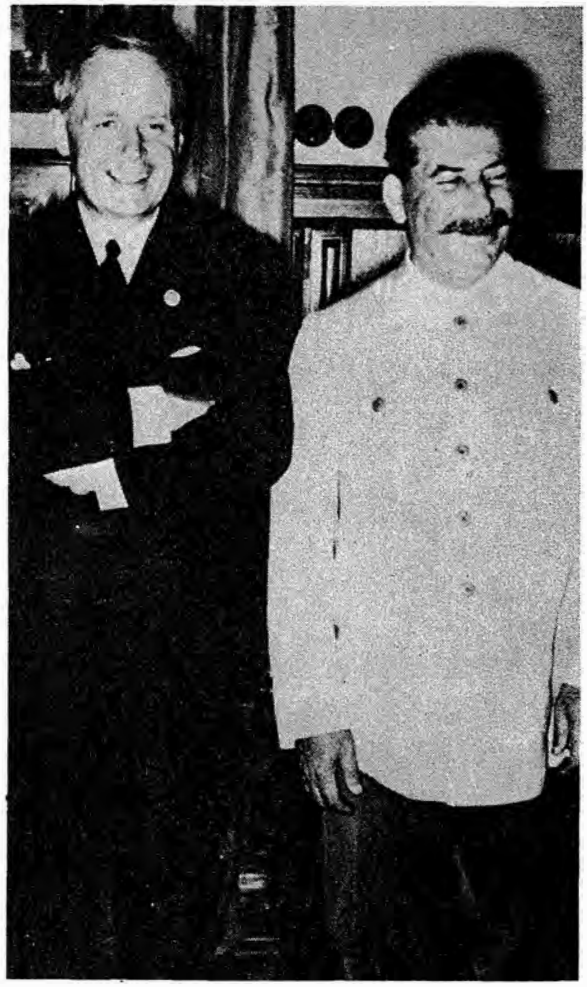
sıfırdan dünyanın en büyük gücüne

Sefaletten dünyanın en büyük gücü haline Almanya nasıl geldi?
Bu güç nasıl bütün dünyaya meydan okudu ve İkinci Dünya Savaşı nasıl başladı?
38 milyon insanın ölümüne neden olan savaşı başlatan sebepler nasıl doğdu?

şeytan paktı

1939 yılında Sovyetler Birliği'nin Almanya ile saldırmazlık paktını imzalaması dünyada büyük şaşkınlık uyandırmıştı. Ancak Rusya uzun Alman sınırını güven altına almayı istemekteydi. Resimde Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop ile Stalin saldırmazlık paktını imzaladıktan sonra gazetecilere poz veriyorlar.

Alman-Rus antlaşması bütün Avrupa'yı korku ve heyecana boğuyor

23 Ağustos 1939 günü Türk gazetecisi Nadir Nadi Polonya'nın Varşova kentinde sabah gazetelerini acı bir tebessümle okuyordu. Bütün gazetelerin birinci sayfaları Alman-Rus saldırmazlık paktının imzalandığını yazıyorlardı.

Bu sadece CUMHURİYET Gazetesi Muhabiri Nadir Nadi'yi değil bütün Avrupa ve dünyayı şaşkınlığa ve paniğe uğratan bir haberdi.

Böylelikle genç gazeteci kendisini Viyana'dan Varşova'ya getiren savaş tahminlerinin doğruluğunu bir kez daha anlıyordu. Çünkü yayınlandığı gibi dünyada büyük korku ve heyecan yaratan Rus-Alman saldırmazlık paktının metni şöyleydi.

«Almanya ile Sovyetler Birliği arasındaki saldırmazlık antlaşmasının imzasında, aşağıda imzaları bulunan olağanüstü yetki sahipleri, aralarında yaptıkları çok gizli görüşmelerde, Doğu Avrupa'da karşılıklı çıkar alanları sınırlarının çizilmesi konusunu ele almışlardır. Bu görüşmelerde şu sonuçlara varılmıştır:

1) Baltık devletlerine (Finlandiya, Estonya, Letonya, Litvanya) ait bulunan topraklarda, toprak ve siyaset bakımından vuku bulacak bir dönüşüm halinde, Litvanya'nın kuzey sınırı gerek Almanya'nın gerekse SSCB'nin çıkar alanlarının sınırlarını gösterecektir.

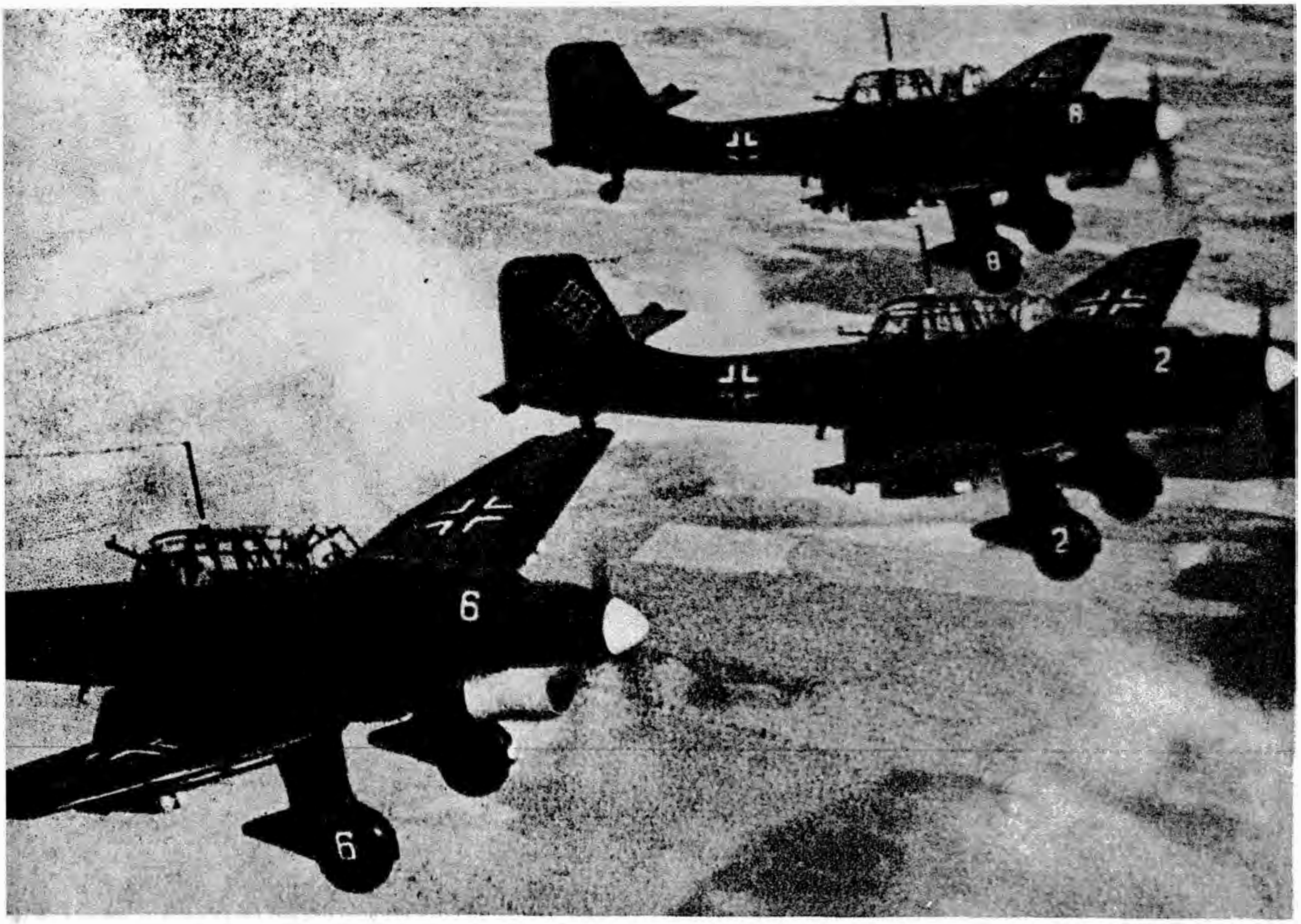
2) Polonya Devletine ait olan topraklarda, toprak ve siyaset bakımından vukubulacak bir değişim halinde, gerek Almanya'nın ve gerekse SSCB'nin çıkar alanlarını, yaklaşık olarak, Narev, Vistül ve San Nehirlerinin çizdiği hat sınırlayacaktır.

3) Her iki taraf da çıkarlarının, bağımsız bir Polonya Devleti'nin yaşatılmasını gerektirip gerektirmeyeceği ve bu devlet sınırlarının nasıl çizileceği sorunu, yalnızca yeni siyasi gelişmeler sırasında kesin olarak tespit edilebilir.

Her iki hükümet de herhangi bir durum karşısında, bu sorunu dostça anlayış havası içinde çözecektir.

4) Bu antlaşma her iki hükümet tarafından son derece gizli tutulacaktır.

Moskova, 23 Ağustos 1939
Reich hükümeti adına:
V. Ribbentrop.
SSCB hükümeti adına:
V.M. Molotow

Savaşın 1 Eylül 1939 günü başlayacağını kimse tahmin etmiyordu. Polonyalılar rahat yataklarında uyuyorlardı. İngilizler ile Fransızlar da öyle. Bütün Avrupa, başta politikacılar derin uykudaydı... Ancak fotoğrafta görülen Alman savaş uçakları STUKA'lar bombaları Polonyalıların başlarına atınca uyandılar...

İşte şaşkınlığa yol açan metin buydu. Almanya ile SSCB arasında bir saldırmazlık antlaşması imzalanmıştı. Bu antlaşmayla Almanlar Rusya'dan gelecek bir saldırıyı güven altına alıyorlar ve Polonya'yı bıraktıktan sonra tüm güçlerini Batıya verme olanağını buluyorlardı.

Acaba Ruslar neden böyle bir antlaşmaya girmişlerdi?

Ruslarla antlaşma yapmak isteyen yalnız Almanlar değildi. Fransızlar ve İngilizler de Sovyetlerle bir antlaşma yapmak istiyorlardı. Moskova'da ticaret antlaşması maskesiyle görüşmelerde bulunan Alman heyetinin varlığını öğrenince III. Reich'e karşı **«birleşik cephe»** kurulmasını isteyen heyetler gönderdiler. Bir sürü görüşme yapıldı. **General Doumenec** ve **Amiral Planket** başkanlığındaki heyet uzun çabalardan sonra 25 Temmuz'da Ruslarla anlaşabildi. Ancak ortada büyük bir pürüz vardı.

Polonya, Kızıl Ordu'nun kendi toprakları üzerinde bir savaş alanı yaratmasını istemiyordu. Bu nedenle İngiltere ve Fransa'nın Rusya ile antlaşması için **Beck**'e yaptıkları baskılar bir sonuca ulaşmadı. Albay Beck 1932'de Polonya Dışişleri Bakanı olunca, garip bir tutum izlemiş ve bunun sonucunda bir türlü Batıya yanaşmamıştı.

Albay Beck bütün Polonyalılar gibi amansız bir Rus düşmanıydı. Fransızları da hiç sevmiyordu. Zira 1923'te Paris'te Askeri ateşe iken Fransız ordusuna ait belgeleri sattığı iddiasıyla, Fransa'dan kovulmuştu. Bu nedenle Beck'in Almanlara yönelmesi doğaldı. Bu göreve geldiğinden beri ülkesini sempati beslediği Nazi Almanyasına yaklaştırmağa çalışmıştı. Fransa ile olan geleneksel bağlarını gevşetme çabasındaydı.

Bu arada kısa bir açıklama yapmak yerinde olur. Almanya ile sınırı olan ülkelerin içinde en korkulacak durumda olan Polonya idi. Buna karşılık Alman tehlikesi karşısında en kayıtsız kalan Polonya idi. Almanların Polonyalılara kızmasının nede-

I eylül 1939 cuma günü Hitler aceletoplantıya çağrılan mecliste yaptığı konuşmasında, "Polonya'nın aylardır bize karşı uyguladığı dille karşılık vermeye kararlıyım.. Saat 5.45'den beriordularımızdüşman ateşine karşılık veriyorlar.."İşte böylece gelmiş geçmiş savaşların en büyüğü olan İkinci Dünya Savaşı başlamış oluyordu. Resimde bir Polonya kasabasını makineli tüfek ateşine tutan Alman askerleri görülüyor.

Fransa Başbakanı Daladier (Ortada) savaş öncesi Münih'i ziyaret etmiş ve iyi ağırlanmıştı. Yanındaki Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop da mutlu görünüyordu. Fransa hükmünü vermişti "Almanya henüz savaşamaz..."

ni açıktı. Zira **Danzing Koridoru** yardımıyla denize açılan Polonya, Doğu Prusya'yı Almanlardan ayırmıştı. Eski Hansa şehrinin Almanya'dan koparılmış olması, Polonya'nın ekonomik hâkimiyeti altında serbest bir şehir olması, Alman halkını son derece kızdırmıştı.

Polonya'nın SSCB ile olan ilişkileri 1920 yıllarında bozulmuştu. Polonya o yıl I. Dünya Savaşı'ndan yorgun çıkan ve iç savaşlarla güçsüzleşen Rusya'ya saldırmış ve iki devlet arasında şiddetli çatışmalar çıkmıştı. Bu çatışmaların sonucunda Polonya, Sovyetlerden Gurzon hattının 200 kilometre doğusunu aldı. Dörtbuçuk milyon Ukranyalı ve birbuçuk milyon Beyaz Rus, Polonya yönetimine geçti. Sovyetler, Polonya'ya tam anlamıyla dış biliyordu.

Bütün bunları gözönüne almayan Polonya, Nazilere yaklaşıyordu. Ancak 1 Eylül 1939 tarihinde Alman uçakları göğü başlarına geçirince yaptıklarını anladılar. Ne Nazilerle, ne de Sovyetlerle başa çıkacak kadar ülkenin güçlü olmadığını o gün acı bir şekilde kavradılar

Albay Beck, Almanya ile Sovyetler arasındaki anlaşmanın ortaya çıkmasıyla artık geri dönemeyeceğini anladı.

24 Ağustos günü Ribbentrop büyük bir memnuniyetle Berlin'e doğru uçarken, İngilizler **Mareşal Voroşilov**'u görmek istediler. Mareşale bir mektup göndererek aralarında sürdürdükleri görüşmelerin devamı konusunda ne düşündüğünü sordular.

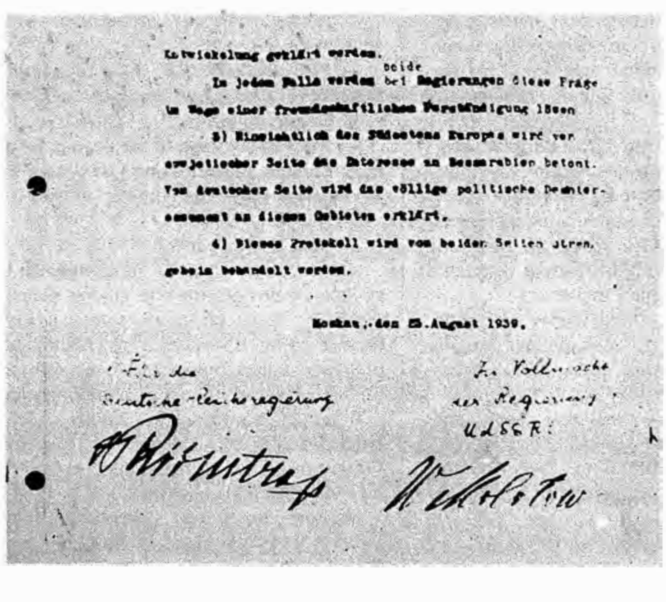
Voroşilov 25 Ağustos saat 13'de İngiliz ve Fransız heyetlerine düşüncelerini şöyle açıkladı :

«Değişen durum karşısında, görüşmelerin devamı hiçbir yararlı amaca hizmet etmez.»

Bu durum karşısında İngiliz ve Fransız heyetleri Moskova'yı terketmek zorunda kaldılar.

Ortaya bir soru çıkmaktaydı. Batılı başkentlerde, politikacılar birbirlerine hep aynı soruyu soruyorlardı:

«Neden Rusya başdüşmanı olduğunu bildiği halde, Almanlarla anlaşmış ve Batılıları yalnız bırakmıştı? Neden Polonya'nın yutulmasına göz yummuştu?»

Entwickelung geklärt werden.

In jedem Falle werden beide Regierungen diese Frage im Wege einer freundschaftlichen Verständigung lösen.

3) Hinsichtlich des Südostens Europas wird von sowjetischer Seite das Interesse an Bessarabien betont. Von deutscher Seite wird das völlige politische Desinteressement an diesen Gebieten erklärt.

4) Dieses Protokoll wird von beiden Seiten streng geheim behandelt werden.

Moskau, den 23. August 1939.

Für die Deutsche Reichsregierung: | In Vollmacht der Regierung der UdSSR:

Dünyayı şaşırtan Alman-Rus paktının fotokopisi imzalar Rippentrop ve Molotov'a ait.

Gerçi o tarihlerde Alman - Sovyet saldırmazlık antlaşmasının tam metni bilinmiyordu ama neler yazılabileceği tahmin ediliyordu. Antlaşmanın tam metni ise savaşın sonunda gizli Alman arşivlerinin içinde bulundu.

Batılı politikacıların bu antlaşmayı şaşkınlıkla karşılamalarının nedeni 22 Ağustos gecesi söylenen bazı sözlerdi. O gece Almanlarla bir antlaşmanın imzalanacağı haberinin Moskova'da yayılması üzerine, Fransa Büyükelçisi Molotov'a gitmişti. Molotov şöyle demişti elçiye

«... **Sovyetlerin politikasının esasında bir değişiklik yoktur. Hükümetimiz barışın korunması çabalarına sadık, huzur bozucu olaylara ise karşıdır.»**

Bu sözlerin söylenmesinden sonra nasıl olup da Sovyetler Nazilerle antlaşma masasına oturmuşlardı? Bunu 1942 Ağustosunda Stalin, Churchill'e şöyle açıklayacaktı:

«Bir savaş sırasında Fransızlar, Almanlara karşı kaç tane birlik çıkarabilirler?

— Aşağı yukarı yüz, diye karşılık verdi Churchill.

— Peki İngilizler kaç tane gönderebilirlerdi?

— Birkaç tane...

— Peki siz Almanlarla bir savaşa tutuşması halinde Rusların sınıra kaç tane birlik yığması gerektiğini biliyor musunuz?

— Hayır!

— Tam üç yüz tane!»

İşte Sovyetler bu nedenle Almanlarla bir savaşa girmeyip antlaşma yolunu seçmişlerdi. Bu üçyüz birliği düzenleyip, toparlayana kadar Almanlarla bir saldırmazlık antlaşması imzalamayı tercih etmişlerdi.

Bundan sonra olaylar çok çabuk gelişti. Hitler 25 Ağustos için verilen hücum emrini ertelemişti. Amacı İngilizlerin ve Fransızların olay karşısındaki tepkilerinin ne olacağını öğrenmekti.

İngiltere ve Fransa her türlü saldırı karşısında Polonya'nın yanında olacaklarını bildirmişlerdi.

Bunun üzerine Hitler, 1 Eylül 1939 günü sabah saat 4.45'de ordularının Polonya'yı haritadan silmelerini emretti.

1 Eylül sabahı da savaşı bekleyen Polonya'ya savaşı getirmişti.

Acaba Avrupa ve dünya 1 Eylül sabahına nasıl gelmişti? Almanya neden ikinci bir savaşı göze alıyordu? Hitler hücum emrini verme gücünü kendisinde nasıl bulmuştu? Bu soruların cevabını öğrenebilmek ve 38 milyon insanın hayatını yitirmesine yol açan savaşı daha iyi anlayabilmek için çok gerilere dönmek gerekiyordu.

2. dünya savaşına nasıl gelindi

"Almanlar için beni Tanrı gönderdi"

II.Wilhelm

ALMAN İMPARATORLUĞU

**1 Eylül 1939 sabahına nasıl gelindiğini birkaç yıl ile açıklamak kolay değildir. Ancak 1848'lere dönüp, Alman toplumunun geçirdiği karmaşık olayları araştırmakla mümkündür.
Alman İmparatorluğu'nun yapısı, yönetim biçimi ve birtakım aydınların etkilediği Alman toplumu tüm olayların yaratıcıları olmuşlardır.**

Bismarck'ın "Kuzey Almanya Birliği" olarak gerçekleştirmeyi tasarladığı birlik bütün Alman devletlerinin de katılmasıyla "Alman İmparatorluğu" haline geldi. İmparator I. Wilhelm soyluluk unvanı vererek bu başarısından dolayı Bismarck'ı ödüllendirdi.

OTTO VON BISMARCK *(1815-1898) Alman Birliğinin kurucusu. Prusyalı soylu asker ve devlet adamı. Küçük yaşta Berlin'de, daha sonra Göttingen Üniversitesinde okudu. Bütün Almanların birleşmesi inancındaydı. 1847'de Prusya Meclisine seçildi. Elçilik de yapan Bismarck, 23 Eylül 1862'de İmparator Willhelm I.'in çağrısıyla önce devlet bakanı, sonra başbakan ve dışişleri bakanı oldu. İmparatorla çok iyi anlaşması sonucu Alman Birliğini kurdu. Güçlü bir ordu, güçlü bir ekonomi ve kurnaz bir politika uyguladı. Yönetimde sertlik ve acımazlık taraftarı olduğu halde politikanın gerektirdiği yerde yumuşaklığıyla değerli bir devlet adamı olduğunu ispatladı. Sosyal haklar, mark'ın İmparatorluk Bankası tarafından çıkarılması, medeni kanunlar ve anayasa, maliyesi ile güçlü Almanya'yı yarattı. 1888 yılında İmparator Willhelm II.'nin tahta geçişiyle Bismarck gözden düştü ve istifası kabul edildi. Güçlü Almanya'nın temelini atan ve bu temel üstüne güçlü bir ülke kuran Bismarck, genç imparatorun çevrenin etkisinde kalması sonucu düşürülünce politikaya küserek Pomeranya'daki arazisine çekildi. Son günlerinde iki kitap yazdı.*

1845'lerden başlayarak tüm Avrupa'yı saran ayaklanmalar Almanya'da da etkisini gösterdi. 1848 yılındaki silâhlı eylemler sonucunda köylüler topraklara el koydu. Kentlerde halk ayaklanmaları görüldü. Ancak bu halk ayaklanmaları **Prusya** tarafından şiddetle bastırıldı. Prusya'nın Almanya'ya müdahale etmesinin gerçek nedeni sallantıda olan **Alman Birliği**'nin kurtarılmasıydı. Prusya'nın askeri müdahalesiyle bu birlik yüzeyde sağlanmıştı. Gerçekte köylüler, işçiler ve kentliler arasında büyük bir hoşnutsuzluk vardı.

1862'de Prusya Başbakanlığına **Bismarck** getirildi. Bismarck iktidara geldiğinde şunları söylemişti:

«...günün büyük sorunları, kararlar ve çoğunluk oylarıyla çözülmeyecektir. 1848 ve 1849'dakiler bu hatâya düşmüşlerdi. Büyük sorunlar ancak kan ve demirle çözülür...»

Bismarck sözünde durdu, bütün sorunları kan ve demirle çözümledi. Ancak bütün bunları yaparken ince bir diploması uygulamayı da unutmadı. Bismarck'ın amacı liberalizmi yıkmak, tutuculuğu, yani Junker'leri, orduyu, tahtı desteklemek ve Prusya'yı yalnızca Almanlar arasında değil, Avrupa'da da egemen bir güç haline getirmekti. Almanya'nın, Prusya'nın gücüne hayran kaldığını daima söyler durdu.

18 Ocak 1871 tarihinde Prusya Kralı **I. Wilhelm** Almanya İmparatoru ilân edildi. Bu Bismarck'ın en büyük başarısıydı. Almanya Prusya ile silâh zoruyla birleşmiş ve Avrupa'nın en büyük devleti olmuştu.

Reichstag'ın (İmparatorluk Meclisi) kurulmasıyla demokratik bir maske takınılmıştı. Gerçekte Alman imparatorluğu Prusya kralının egemen olduğu askeri bir

I. Wilhelm'in tahta geçişi ile Alman Birliği güçleniyordu.

otokrasiydi. Kral aynı zamanda imparatordu. Reichstag'ın ise yetkileri sınırlıydı. Tartışma yapılan bir salondan başka birşeye benzemiyordu. Milletvekillerini içlerini dökmek ya da temsil ettikleri sınıfların günlük çıkarlarını haykırmak için çene yarıştırırlardı. İktidarı elinde tutan kral II. Wilhelm 1910 yılında işi daha da ileri götürerek şunları söylemişti:

«Bu taç bana parlamentolarca, halk topluluklarınca ve halkın kararıyla değil yalnızca Tanrı tarafından verilmiştir... Ken dimi Tanrı'nın elçisi sayıyorum ve seçtiğim yolda ilerliyorum...»

Seçtiği yolda ona kimse zorluk çıkarmadı. Atadığı şansölye (başbakan) Reichstag'a değil, krala karşı sorumluydu. Onu yalnızca kral atayabilirdi. Parlamentonun üstünlüğü ilkesi 20. yüzyılın başında Almanya'da bile geçerli değildi.

Ancak işin garip yönü yıllarca İmparator ve Bismack'ın kovuşturmasına uğrayan sosyal demokratlar 1912'de Reichstag'ın tek büyük partisi olmuşlardı. Durmadan demokrasinin kurulmasını istiyorlardı. Ancak bir türlü etkin bir güç olmadıklarını anlayamamışlardı.

Bismarck Avrupa'da etkin bir güç haline gelince sosyalistlerle savaşmak için 1883 ile 1889 yılları arasında diğer ülkelerde eşi görülmemiş bir «sosyal güvenlik» programı uyguladı. Önce işçilerin devlete karşı olan güvenlerinin sağlamlaşmasını arzuluyordu. Bu nedenle işçileri, kazaya, hastalığa, ihtiyarlığa ve sakatlığa karşı sigortaladı. Ancak kurduğu örgüt devletin olmasına rağmen parasını işçiler ve işverenler ödüyordu. Bismarck bu yöntemi uygularken sendikaların yaygınlaşmasını önlemek istiyordu. Sendikaların gelişmesi önlenemedi ama uygulanan yöntem işçi sınıfı üzerinde olumlu bir etki yaptı. İşçiler yavaş yavaş siyasal özgürlükten çok sosyal güvenliğe önem vermeğe başladılar. Devlet ne kadar tutucu olursa olsun, gözlerine yalnızca iyiliksever ve koruyucu yanları görünüyordu. (Hitler, ileride işçilerin bu durumundan çok yararlanacaktı)

Alman Birliği'nin kurulmasiyle endüstride hızlı adımlar atılmağa başlandı. Alman kapitalizmi büyük bir yayılma gösteriyordu. Bu yayılmanın sloganı ise **«Drang nach Osten»** (Doğuya doğru ilerleme) idi. Artık Almanya'da sömürgelerin paylaşılmasına katılıyordu. Afrika'daki birkaç sömürgeyi askerî gücünü kullanarak ele geçirdi. Bu arada Almanya'da dev şirketler doğmuş, sermaye ihracı başlamıştı.

Tekeller kârlarını yüksek düzeye çıkarmak için ikili bir yöntem uyguluyorlardı. Birinci yöntem sömürgelerin tüm kaynaklarını kendi hesaplarına kullanmaktı. İkincisi ise başka devletlerin ısmarladıkları top, gemi ve silâhlardan yüklüce bir para koparmaktı. Sömürgecilik işlemlerini yürütmek için İmparatorluk içinde **«Alman Irkı Birliği»** kuruldu. Bu örgütün amacı Almanya'nın dünya egemenliği lehinde propaganda yapmaktı. Birliğin birçok amacı vardı. Bu amaçlar ise şunlardı: Fransız, İngiliz, Belçika ve Portekiz sömürgelerinin, Fransa'nın Alman sınırında bulunan demir bakımından zengin bölgelerinin fethi, bütün Belçika, Hollanda, İskandinav ülkeleri ile Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarını, hattâ Almanya'nın müttefiki olan Avusturya Macaristan İmparatorluğunun ilhakı...

Birlikçilerin amacı bu kadarla kalmıyordu. Rusya'dan Baltık ülkeleri ile Polonya'yı kapmak istiyorlardı. En aşırıları ise Kafkasları işgal etmeyi, daha sonra da bu yolla Hindistan'a inmeyi planlıyordu. Amerikayı fethetmek isteyenler bile vardı.

Bu arada bazı Alman basını da bu hayali işgallere kendisini inandırmış **«yağma savaşları»** düşüncesini yayıp, benimsetmek için elinden gelen çabayı gösteriyordu.

Almanlar sömürgelerin paylaşılması işleminde diğer ülkeler tarafından atlatılmış olarak görüyorlardı kendilerini... O güne değin çok küçük sömürge parçalarını egemenlikleri altına almışlardı. Büyük bir güçle, yitirdiği zamanı kazanma çabasına girdi ve kendisine ilk kurban olarak **Osmanlı İmparatorluğu**'nu seçti.

DOĞUYA YAYILMA POLİTİKASINDA İLK KURBAN OSMANLI İMPARATORLUĞU

Alman İmparatoru II. Wilhelm Ortadoğu'ya yayılma politikasını gerçekleştirmek üzere Osmanlı topraklarına bir ziyaret düzenlemişti. Istanbul'da Padişah II. Abdülhamit tarafından dostça karşılanan Wilhelm, Bağdat demiryolunun yapımı ile Osmanlı ordusunun eğitiminin Almanlar tarafından gerçekleştirileceğini vaat etmişti. Resimde II. Abdülhamit ile II. Wilhelm kol kola görülüyor.

19 ekim 1918'de Kayser II. Wilhelm **Sultan II. Abdülhamit'**in konuğu olarak başında kamalı Prusya miğferi, sırtında beyaz pelerini ile at üstünde **Kudüs** şehrine girmekteydi. Padişahın şeref konuğuna Osmanlı ve Prusya bayraklarıyla süslenen Kudüs şehrinin girişinde muhteşem bir karşılama töreni yapılmıştı. Halkın bütün ilgisini üzerinde toplayan Alman İmparatorunun maiyetinde bulunan yaşlı bir kişi töreni izleyenlerin dikkatini çekmemişti bile. Ama **Georg Siemens** adındaki bu adam Alman Bankası şeflydi ve yanında ülkesi açısından çok önemli bir plan bulundurmaktaydı.

İşte Kayser Wilhelm'in Osmanlı topraklarını ziyaretinin esas gayesi de bu plandı. Kudüs'den İstanbul'a gelen İmparator, Yıldız Sarayında Sultan Abdülhamit'e dostluk elini uzatarak **Berlin** ile **Bağdat'ı** birleştiren ve **Kuveyt'e** kadar uzanıp **Basra Körfezini** de dolaşan işte bu demiryolu projesini sunacaktı.

Bu planın ardında yatan amaç, Georg Siemens'in 1888'de **Haydarpaşa - Ankara** hattiyle başlayan projesinin genişletilerek asıl hedef olan Bağdat hattının sağ ve so-

Kalust Gülbenkyan Almanya'nın Ortadoğu'ya yayılma politikasını suya düşüren kişi olmuştu.

KALUST SERKİS GÜLBENKYAN *(1869-1955) İstanbul Üsküdar'da doğdu. Küçük yaştan itibaren petrol konusuyla ilgilenmeye başladı. Musul petrolleri konusunda Osmanlı İmparatorluğu tarafından görevlendirildi. Almanya'nın göz koyduğu petrolleri Shell şirketine takdim ederek Alman projesini bozdu. 1902 yılında İngiliz vatandaşlığına geçti. Musul bölgesindeki petrol işletmesine katıldı. Petrol haklarını daha sonra İngiltere, Hollanda, Fransa, Amerika'nın içinde olduğu Irak konsorsiyumuna ömür boyunca yüzde beş almak şartıyla bıraktı. Anglo Iranian Şirketine hissedar oldu ve İran petrollerinden büyük kârlar elde etti. 1955 yılında Portekiz'in Lizbon kentinde öldü. Yerine oğlu Nubar Bülbenkyan geçerek işlerini yönetti.*

İMPARATOR WILHELM II. *(1859-1941) Osmanlılar ile çok yakın ilişkiler kurmuş olan Wilhelm II. 1888'de Prusya Kralı ve Alman İmparatoru ilân edildi. Önce Bismarck'ı istifa ettirdi. Yönetimde tek kaldı. Bismarck'ın tam tersi bir politika izledi. Sömürgeleri genişletme ve Ruslarla uzaklaşma politikası dünyada önemli gerginliklere yol açtı. İngiltere ve Fransa'ya karşı baskılı oldu. Afrika'ya çıkarmalar yaptı. En yakın olduğu ülke Osmanlı İmparatorluğu idi. Osmanlı ordusuna yenileşme getirdi. Bağdat demiryolunu yaparak Osmanlı parasını da Alman bankalarına kazandırdı. Birinci Dünya Savaşını 1914'te başlattı. Osmanlı İmparatorluğunu da bu savaşa sokarak yıkılmasına neden oldu. 1918'de tahtı bırakması istendi. Karşı çıktıysa da tepki sert olunca Hollanda'ya gitti ve bir daha da tahtına oturamadı.*

II. Wilhelm doğuya yayılma, sömürgecilik politikasında ilk hedef Osmanlı İmparatorluğu'nu almıştı.

lunda kalan **yirmişer kilometrelik** alanda petrol ve öteki madenleri arama ve 40 yıl süreyle işletme imtiyazının Almanya'ya verilmesiydi.

Daha 1871 yılında ünlü Alman jeologlarından **Melssner** Mezopotamya bölgesinde zengin petrol yataklarının bulunduğunu saptamış ve bu araştırma sonuçlarını Alman Ulusal Bankasına sunmuştu. İşte **Deutsche Bank'ın** şefi Georg Siemens ülkesinin dünya petrol alanlarına egemen olma ve Orta Doğu'ya yayılma emelleri beslemesinde en önemli rolü oynayan kişilerden biriydi.

Alman İmparatorunun Osmanlı Devletini ziyareti sırasında Sultan Abdülhamit'e gösterdiği yakınlık maiyetindeki protokolcüleri bile şaşırtmıştı.

Fakat Prusyalı İmparator İslâm dostluğu ve İslâmiyeti kurtarma maskesi altında gizlediği Orta Doğu'ya yayılma politikası uğruna protokolü bir yana bırakıyor, hattâ Prusya geleneklerini bile unutarak İmparatoriçeye, Sultan Hamit'in haremini ziyaret etme emrini veriyordu.

Georg Siemens'in başkanı olduğu Alman Bankası 1901 yılında Sultan Abdül hamit'den aldığı petrol arama ve işletme izniyle bir petrol tröstü kurdu. Ancak demiryolu hattıyla birlikte petrol aramalarının aynı anda başlatılması için gerekli sermayeyi bulamıyordu. Almanlar bir yandan da Türk ordusunun yenileştirilmesi ve donanımını üzerlerine almışlardı. Bu durum Almanya'nın doğuya yayılma politikasını endişe ile izleyen İngiltere için bir tehlike oluşturuyordu. Hindistan Genel Valisi **Lord Curson Londra**'dan bir direktif beklemeden Kuveyt'i işgal etti. İngiliz ve Alman çıkarlarının Orta Doğu'daki çatışması bir yandan Birinci Dünya Savaşını hazırlayacak, öte yandan ise Türkiye sırtında uluslararası pazarlıklara yol açacaktı.

Amerika da boş durmuyordu. Ülkenin o zamanki Dışişleri Bakanı **Knox**, Washington'daki Osmanlı Maslahatgüzarından 1910 yılında Chester adında bir misyoner için imtiyaz isteğinde bulundu. Chester bir Osmanlı Amerikan şirketi kurulmasını ve 99 yıllık bir Musul demiryolu imtiyaz hakkını istemekte, bu bölgedeki madenlerin işletilmesinin Amerikalılara bırakılmasını teklif ediyordu.

Osmanlı toprakları üzerindeki bu pazarlıklar İstanbul'daki Sultan Hamit'in Maliye Nazırı **Agop Paşa**'yı kuşkulandırmıştı. Agop Paşa Musul demiryolu tekliflerinin ardında yatan gizli niyetleri öğrenmek istedi. İşte dünya petrol tarihinde önemli yeri olan Gülbenkyan'ın ortaya çıkışı bu döneme rastlar.

Kalust Gülbenkyan Berlin ve Londra'da maden mühendisliği öğrenimi görmüş, 21 yaşında İstanbul'a dönmüştü. Staj için Bakü'ye gönderildiği için Osmanlı Devleti kendisini petrol uzmanı olarak görüyordu. Gülbenkyan Bağdat demiryolu hattında incelemeler yaptı ve Almanların bu bölgedeki asıl niyetlerini kısa zamanda anladı. İstanbul'a dönüp durumu bildirince, demiryolu hattının iki yanında kalan arama bölgesi Sultan Abdülhamit'in mülkiyetine geçirildi. Daha sonra anlaştığı İngiliz Hollanda **Shell** petrol şirketinden yaşadığı sürece kârın yüzde beşini alacak olan 21 yaşındaki Gülbenkyan, Almanya'nın Ortadoğu'ya yayılma ve bu yöredeki petrol hazinelerini ele geçirme projesini suya düşürmüştü. Kısa süre içinde bu bölgenin hâkimiyeti İngilizlerin eline geçecek ve Almanya bir daha Ortadoğu'da ağırlığını hissettiremiyecekti.

savaşın silahları

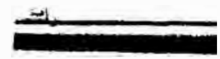

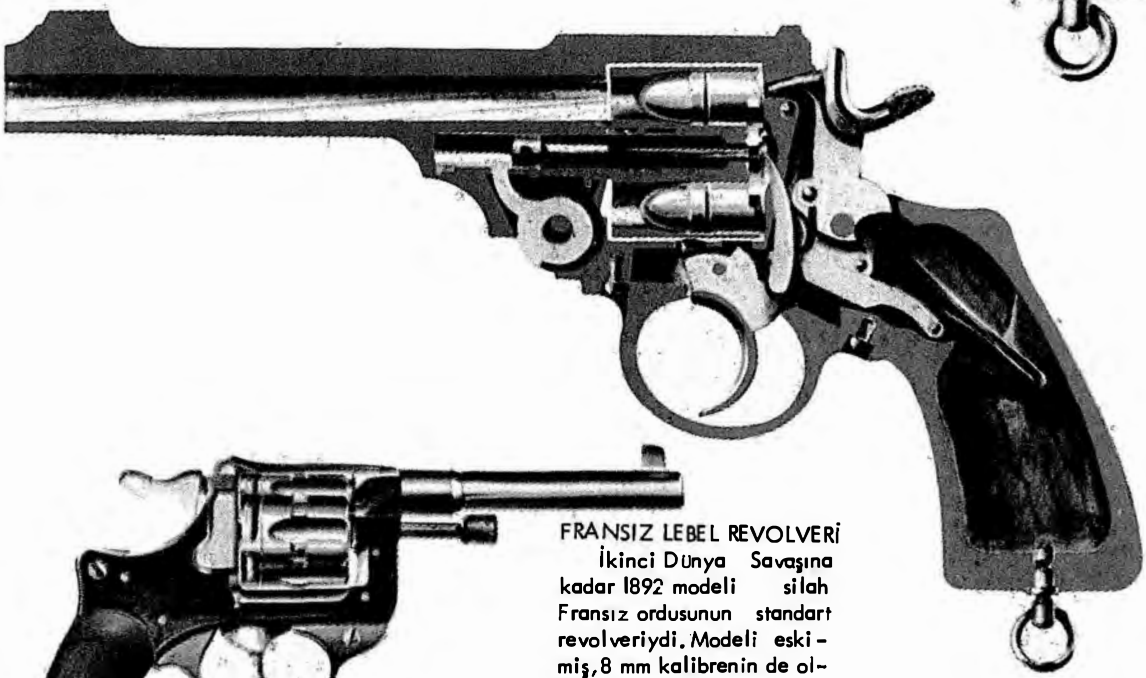
VEBLEY REVOLVERİ

1887'den 1963 yılına kadar İngiliz kara kuvvetleri tabancası. Webley revolverinin isabet olasılığı çok yüksekti, ele iyi oturmaktaydı ve güvenilir bir silahtı. 1930 yılları başlarına kadar 0,455 inç (11,6 mm.) kalibreli olarak imal edilmekteydi. Sonra bunun yerini 0,8 inç (9,65 mm.) kalibre aldı. Bu durumda daha kolay ateş edilebilmekteydi ve hedefi isabet oranı daha yükseklmişti.

RUS NAGANT REVOL

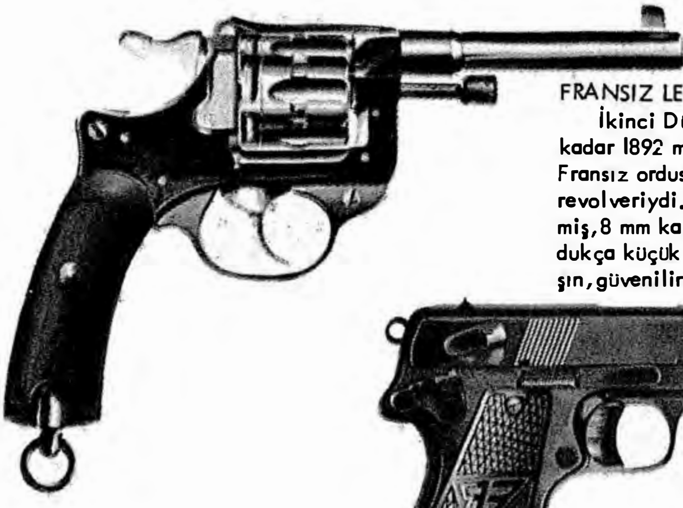
Bu silah İkinci D Savaşında Sovyetler Bi nin standart revolveriy Belçikalı Nagant adı kişi tarafından planı h lanan bu revolver 194 lına kadar Tula'daki silah fabrikasında yapı tı. Ancak ayrıca Belçik da imal edilmişti. N revolveri iki değişik hazırlanmıştı. Subaylar olanı tek atımlı, assub ve erat için olanı ise atımlıydı.

NAMBU OTOMATİK TABANCA

Japon kara kuvvetl nin standart tabancası. otomatik 8 milimetrelik banca için Alman Luger modeli örnek alındığı h çok daha basit mek yapıya sahipti.

FRANSIZ LEBEL REVOLVERİ

İkinci Dünya Savaşına kadar 1892 modeli silah Fransız ordusunun standart revolveriydi. Modeli eskimiş, 8 mm kalibrenin de oldukça küçük olmasına karşın, güvenilir bir silahtı.

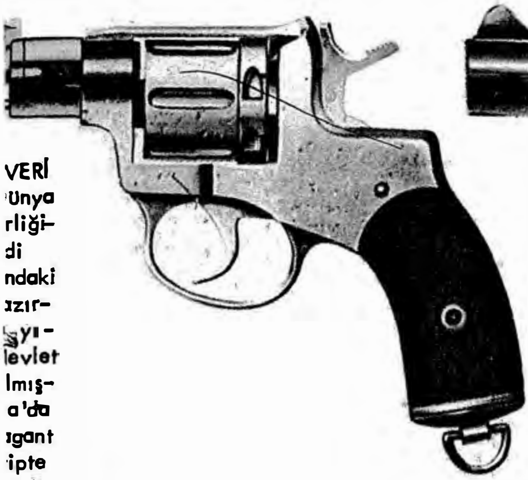
WALTHER P-3

1938 yılın standart Alman lup ve Luger 0 aldı. Yapımı d savaşta daha Tetik-emniyet açısından ilgi Silah, kurulu da mermi sürü taşınabiliyor, dığı zaman en mış, ateş ediln du.

POLO YA RADOM TABANCASI

Radom tabancası 1910 yılında çıkarılan Browning-Colt modelinin ve daha da güçlü olan FN-Browning tabancanın bir kombinasyonudur. Radom devlet fabrikalarında yapılmış, 1939 yılından sonra Alman ordusunda da kullanılmıştır.

VERİ
'Ünya
rliği-
di
ndaki
ızır-
yı-
levlet
lmış-
a'da
ıgant
ipte
için
ıylar
seri

LUGER TABANCA 08

Luger tabanca 1908 yılından beri Alman standart ordu silahıydı. 1938 yılında bunun yerini Walther P-38 aldı. Bununla birlikte İkinci Dünya Savaşının sonuna dek bunlardan binlercesi kullanılmaktaydı. Çok iyi hazırlanmış bir silahtı. Ancak ideal bir savaş silahı sayılmazdı. Çünkü güvenle kullanılabilmesi için cephane kalitesinin çok iyi olması gerekmekteydi.

eri -
Bu
ta-
08
alde
ınik

ASTRA TABANCASI

Bu silah İspanya'da yapılmaktaydı. İlginç yönü piyasada bulunan her türlü 9 milimetre ve 0,38 inç (9,65 mm.)mermiyi atabilmesiydi.

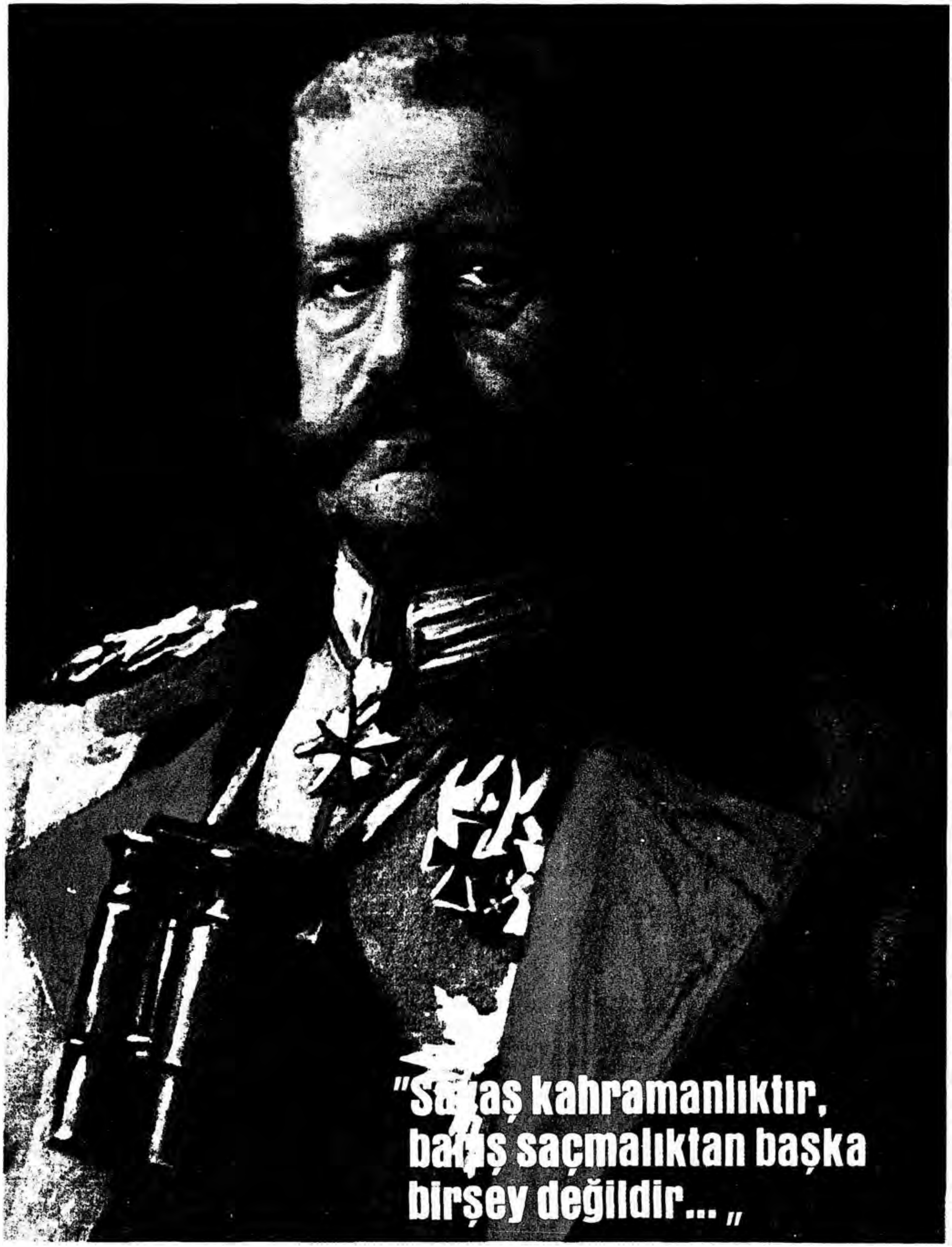
ın sonra
tabancası o-
l'in yerini
ha kolay,
güvenilirdi.
bağlantısı
çti bu silah.
arak namlu-
durumda
tiğe basıl-
niyet açıl-
ış olunuyor-

Adı	Kalibre (mm)	Ağırlık (kg)	Mermi Sayısı	Atış Hızı (Metre san.)	Not
ALMANYA					
Tabanca '08 (Luger)	9,00	0,85	8	350,5	otomatik
Tabanca '36 (Walther)	9,00	0,95	8	350,5	otomatik
İNGİLTERE					
Tabanca No 2 (S.a.W.)	9,65	0,68	6	198,2	revolver
Tabança No 2 (Enfield)	9,65	0,77	6	198,2	revolver
Tabanca No 4 (Webley)	11,50	1,07	6	188,9	revolver
Browning GP 35	9,00	0,99	13	335,3	otomatik
ABD					
Colt M 1911 A 1	11,40	1,13	7	262,3	otomatik
Colt Army M 1917	11,40	1,13	6	262,3	revolver
Smith o. Wesson 1917	11, 40	1,02	6	262,3	revolver
İTALYA					
Glisenti 1910	9,00	0,82	7	320,0	otomatik
Beretta 1934	9,00	0,68	7	251,6	otomatik
JAPONYA					
Nambu 4	8,00	0,85	8	335,3	otomatik
Nambu 14	8,00	0,91	8	335,3	otomatik
Tip 94	8,00	0,79	6	304,8	otomatik
Tip 26	9,00	0,85	6	228,6	revolver
SSCB					
Tokarev 33	7,62	0,82	8	419,1	otomatik
Nagant 1895	7,62	0,79	7	304,8	revolver
FRANSA					
Lebel	8,00	0,85	6	190,5	revolver
İSPANYA					
Astra	9,00	0,99	8	335,3	otomatik

Hangi ülkenin gözü hangi ülkedeydi

Avrupa ülkelerinin toprak elde etme, emperyalist amaçlarını gösteren harita. Oklar, hangi ülkelerin, hangi ülkelerde gözü olduğunu ve ele geçirmeyi amaçladığını belirtiyor. Almanya'nın gözü Türk topraklarında. Almanya o devirde Osmanlı toprağı olan bol petrollü Arap ülkelerine Anadolu'dan kaymayı amaçlıyor. İngiltere de aynı amaca Akdeniz'den ulaşmayı düşünüyor. Fransa ise Afrika'yı seçmiş. Bu emperyalist emeller sonucu Birinci Dünya Savaşı ve ardından da İkinci Dünya Savaşı patlıyor.

"Savaş kahramanlıktır,
barış saçmalıktan başka
birşey değildir... „

Alman İmparatoru II. Wilhelm kendini reformcu bir İmparator olarak göstermek istemekte ve böyle görmekteydi. Oysa ünlü tarihçi Golo Mann'ın dediği gibi, "Wilhelm dünyayı tanımayan, bütün eğitimini Potsdam'ın subay gazinolarında edinen, bulunduğu mevkiin devletler hukuku açısından önemini hiç bir zaman kavrayamamış ve Birinci Dünya Savaşı'nda Alman halkının kaderi ellerine teslim edilmiş bir gençti." Resimde İmparator II. Wilhelm eşi Auguste Victoria ile birlikte.

HINDENBURG *(1847-1934) Alman tarihinde büyük rol oynayan ve Hitler'i iktidara getiren adam olan Hindenburg, 1847 yılında Poznan'da doğdu. Harp Okulundan mezun olduktan sonra Prusya birliklerinde savaşlara katıldı. Harp Akademisini de bitirdikten sonra 1900 yılında Tümgeneral oldu. 1911 yılında ise emekliye ayrıldı. 1914 yılında Alman ordusu Rusların önünde tutunamayınca Hindenburg yeniden göreve çağrıldı. Böylece yeniden göreve çağrılması Almanya'nın kaderini değiştirecekti aslında. Ludendorff'u Kurmay Başkanlığa getiren Hindenburg, Rusları bozguna uğrattı. Tannenberg ve Masurenland zaferlerini kazandı. Birinci Dünya Savaşının batı ve doğu cephelerinde kumandanlık yaptı. Başkomutanlığa getirildi. Doğu'da başarılı savaşlardan sonra Batı'ya yöneldi. 1918, 21 Mart, 15 Temmuz arasında müttefiklere saldırdı. Cepheyi yaramadı. Mareşal Foch'un Amerikalı askerlerle desteklenmiş gücü karşısında dayanamadı ve sivil Alman hükümetinden mütareke yapmalarını istedi. İleride Hindenburg ve Ludendorff, hükümetin tek başına mütareke yaptığını ve «arkadan vurulduklarını» söyleyeceklerdir. 1925 yılında solcu aday Marks'ın seçilmesini engellemek amacıyla adaylığını koydu ve cumhurbaşkanı oldu. 1933 yılında Von Papen ve Alman kapitalistlerinin ısrarıyla Nasyonal Sosyalist Partisini iktidara geçirdi ve Hitler başbakan oldu. Bundan sonra ülkenin yönetimi tamamen Hitler'in eline geçti ve Hindenburg 1934 yılında ölene kadar kukla bir cumhurbaşkanı olarak kaldı.*

ERICH LUDENDORF *(1865-1937) Hindenburg'un en yakın arkadaşı. İyi bir askerî eğitim gören Ludendorf, Birinci Dünya Savaşında başarılar gösterdi. Hindenburg, 7. Ordu Komutanı olunca, Ludendorf da Kurmay Başkanı oldu. 1916'da Hindenburg Başkomutan olunca, Ludendorf yine Kurmay Başkanıydı. 1918 yılına kadar başarılıydı. Ancak Mareşal Foch'a yenildi. Savaş sonrası hükümetin kendisini «arkadan vurarak» mağlûbiyete sebep olduğunu savundu. Siyasî yaşamında 1923'de Hitler ile birlikte ünlü Birahane Darbesine katıldı. 1925'de Cumhurbaşkanı adayı oldu. Ludendorf'un Almanya'nın geleceği için çok ilginç önerileri ve inançları vardı. Bunlar Yahudi ve masonların yok edilmesi, Hristiyanlığın kaldırılarak Cermen ırkından olanlar için yeni bir din kurulması idi.*

Almanya **Birinci Dünya Savaşı**'na büyük bir kendine güven ve neşe içinde girdi. Savaş hırsı tüm toplumu sarmıştı. Berlin sokaklarında halk marşlar söylüyor, **Katolikler** ve **Protestan** kiliselerinde papazlar tüm Alman ulusunun başarısı için dua ediyorlardı. «Kaiser Wilhelm Meydanı»na çıkan yollara biriken binlerce insan saatlerce bekliyor ve arada sırada pencerede görününce büyük bir hınçla bağırıyorlardı. **Savaş!** Sonunda gelmişti işte. Ordu ve Kaiser oradaydılar. *Dimdik ve güçlü. Dünyanın en büyük ül*kesi olduklarını herkese kanıtlayacaklardı.

Bu kadar kendilerinden emin olmalarının nedenleri çok kolaydı. Bu nedenlerin bir bölümünü açıklamıştık. Almanlar tarihin yetiştirdiği en büyük askerî liderin başlarında olduğuna inanıyorlar ve adeta ona tapıyorlardı. 870 bin kişilik dev bir ordu ve denizlerde İngiltere ile başedebilecek güçlü bir donanma... Bu arada Prusya'nın askerî gelenekleri ve milliyetçi yazarların etkisiyle savaş için bilenmiş orta sınıfları unutmamak gerekir. Bütün bunlar yan yana dizildiğinde güçlü bir Almanya ortaya çıkıyordu.

Savaş için bilenmiş güçlü bir orta sınıfın çıkmasında birçok tarihçi ve filozofun emeği vardır. Bunların arasında özellikle **Heinrich von Treischke** ve filozof **Friedrich Nietzche**'yi sayabiliriz. Treitschke güçlü devlet ve savaşın yüceliği teorilerini geliştirmişti. Bu teoriyi özümlemeye çalışırsak karşımıza şu cümle çıkar:

«Savaş büyük bir kahramanlıktır ve sürekli barış saçmalıktan başka birşey değildir.»

Nietzsche ise Hıristiyanlığın moral ve ahlâk ilkelerine saldırıyordu. Şeytanla melek arasında büyük bir askerî güce sahip bir varlık yaratıyordu.

Kültürlü büyük bir Alman sınıfı bu aşırı fikirleri onaylıyor ve Almanya'nın İngiltere'yle sömürgelerin kazanılması yarışında başedebilmesi savaşa girmesini çıkar yol olarak görüyordu. Savaş felsefesi herkesin beyninde olumlu yönleriyle yeşermişti.

Birinci Dünya Savaşı'nın ve Alman İmparatorluğu'nda askeri yönetimin yapışık kardeşleri Hindenburg (Solda) ve Ludendorf. Savaşın kaybedilmesinden sonra, bir sivil hükümet kurulmasını isteyen ve mağlubiyeti sivil hükümete yükleyen iki kurnaz Alman askeri. Hindenburg Alman orduları başkomutanlığından sonra cumhurbaşkanı olacak ve 1933 yılında Hitler'i başbakanlığa getirecekti.

1914'lere ulaşan yıllarda Alman politikasının ana amacının Avrupa ve denizaşırı ülkelerde genişlemek olduğunu söylemiştik. Bu amaç sorgusuz sualsiz tüm toplum tarafından kabul edilmişti. Alman halkının geleneksel güçlülük fikri onların dört yıl boyunca iki cephede büyük bir azimle çarpışmalarına yol açtı.

1918 ekiminde ânî bir şekilde Almanların düşmanlarıyla anlaşmak zorunda kaldıkları ve kısaca yenik düştüklerinin açıklanması halkın üzerinde bir **şok** etkisi yarattı. Bu şokun nedeni açıktı. Zira dört yıllık savaşın başında Almanların büyük zaferleri açıklanmıştı: Paris'e 40 mil kadar yaklaşılması, Ingilizlerin Beşinci Ordusu'nun büyük oranda imha edilmesi, 90 bin esir ve 1300 adet ağır silâhın ganimet olarak alınması, Rusya ve Romanya'nın bozguna uğratılması...

1918 yılı mayısında General **Erich Ludendorff**'un Lys muharebesini kaybetmesiyle bozgun başlayıverdi. Alman yedeklerinin tükenmesi ve birçok aksaklıkların or-ortaya çıkmasıyla Fransız **Mareşali Foch** binlerce Amerikan askeriyle güçlendirilmiş ordularla Almanları vurdu. Marne, Amiens, Saint Mihiel, Meuse - Argonne Ormanları ve Camral-St. Quentin muharebelerinde Almanlar bozguna uğradılar.

Savaşın kazanılacağı fikrinin yaygın olduğu Alman toplumunda, yenilginin yarattığı türlü düzensizlikler ilerde **Nazilerin** işine yarayacak bir ortam yaratacaktı.

Savaş yıllarında **Feldmareşal Hindenburg** ve Genelkurmay Başkanı General **Ludendorff**, Savaş Kabinesi yardımıyla sivil politikacılara egemen olmuşlardı. Bütün dizginler bir askerî diktanın elindeydi. 1918 eylülünde Hindelburg ve Ludendorff Almanya'nın yenilgilerini «Kaiser»e bildirdiler ve düşmanla barış masasına oturabilmek için sivil bir hükümet kurulmasını belirttiler. Bu ısrarların gerçek nedeni aslında yenilgiyi sivil hükümete yüklemek ve Alman ordusuna yenilgiden ötürü gelebilecek suçlamalardan kaçınmaktı. Ludendorff büyük bir ısrarla Alman savaş gücüne bir leke sürülmemesi gerektiğini söylüyordu. Sonunda Kaiser düşmanlarla anlaşabilmesi için **Prens Maximilian'ın** bir kabine kurmasını kabullendi.

Narin bir varlık olan Alman demokrasisi sonunda yenilmiş generallerin emriyle ve mağlubiyetin gölgesinde kurulmuş oluyordu. Prens Maximilian sözde kalan hükümetini kurmak için **Sosyal Demokratlara** başvurdu. Böylece yenilginin sorumluluğunu üzerinden atmak isteyen hırçın ve tilki gibi kurnaz iki generale **(Hindenburg ve Ludendorff)** yaranmış olacaktı. Bu arada bir taşla iki kuş vuracağını da hesaplamıştı. Halkın büyük desteğini kazanmış Sosyal Demokratlardan kurulan bu hükümet, halkın dilekleri yönünden olacağı için göreceği işler fazla eleştiriye uğramayacaktı. Bu son düşünce belki doğruydu ama Prens bazı şeyleri iyi incelemeden ya da kavrayamadan bu yargıya vardığını bir süre sonra anlayacaktır.

Sonunda Sosyal Demokratların desteğindeki hükümet 3 ekim 1918 tarihinde **ateşkesi** imzaladı.

SOSYALİSTLERE

General Franz Ritter Von Epp. 1919'da Münih ve Berlin Sovyetlerini kanlı bir biçimde ortadan kaldıran asker, Freikorp birliklerinin bulucusu ve kurucusu...

Herşey bundan sonra başladı. Dört yıl süren savaştan sonra aniden gelen yenilginin toplumdaki etkileri büyük olacaktı. İlk belirtileri Kasım ayında görüldü. Kiel'de endüstri bölgelerinde huzursuzluklar başladı. **«İşçi ve Asker Konseyleri»** kuruldu. Grevler belirdi. Sonunda İmparatora başvurarak **Alman Sosyalist Cumhuriyeti'**nin kurulması istendi.

İhtilâlin başladığı sıralarda Prens Maximilian ve müttefikler barış antlaşmasının şartlarını açıkladılar. Antlaşmaya göre Almanlar işgal ettikleri tüm topraklardan çekilecekler, Ren nehrinin sağ tarafında silahtan arınmış bir bölge bulunacak ve Almanların silâhlarının, uçaklarının, gemilerinin büyük bir bölümü müsadere edilecekti. 9 kasım'da ise Berlin İşçi ve Asker Konseyi İmparator'a yöneltilen isteği desteklemek için **genel grev** çağrısında bulundu.

Bu arada Amerika Birleşik Devletleri Başkanı **Wilson** müttefiklerin Demokratik bir Almanya ile masaya oturmayı tercih ettiklerini söyledi. Bunun üzerine Prens Maximilian İmparator'a görevi terk etmesinden başka çare olmadığını bildirdi. Wilhelm 10 kasım'da Hollanda'ya gitti ve burada tutuklandı. Prens Maximilian ise Sosyal Demokratların lideri **Friedrich Ebert**'in lehine görevinden ayrıldı.

KARŞI ASKERLER

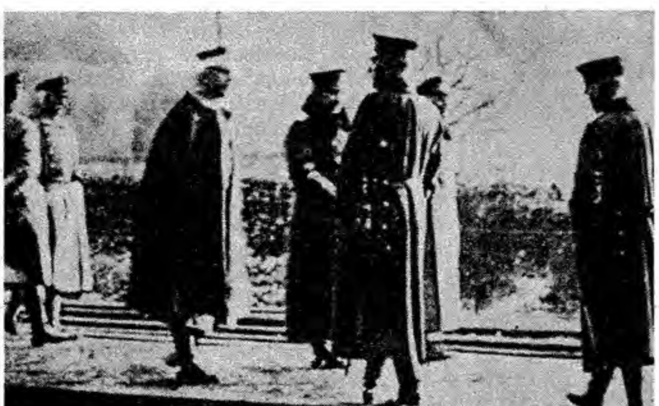
Hitler'in komandoları olan Sturmabteilung ya da kısaltılmış adıyle SA'lar, Nasyonal Sosyalist Partinin hükümeti ele geçirmesinde büyük rol oynamışlardı. SA'ların yöneticisi Ernst Röhm (Ön planda sağdan ikinci) daha sonra homoseksüel olduğu gerekçesiyle ortadan kaldırılacaktı.

Böylece **monarşi** sona erdi. Yerine ise sokakları bir savaş olanına çeviren garip bir yönetim biçimi gelecekti. Ebert çevresinde geçici bir Sosyal Demokrat hükümet oluşturdu ve müttefiklerin barış önerilerini 11 kasım 1918'de kabul etti.

Ancak bu tarihten iki gün önce Alman Demokrasisinin başına büyük tehlikeler getirecek bir girişimde bulundu. Ebert, Alman Orduları Levazım Generali **Wilhelm Gröner'le** anlaştı. Böylece Ebert hükümetini yenik generallere dayıyor, İşçi ve Asker Konseylerini ise karşısına alıyordu. Bunun amacı ordunun içindeki **Sovyet** yanlısı düşünceleri ezmekti.

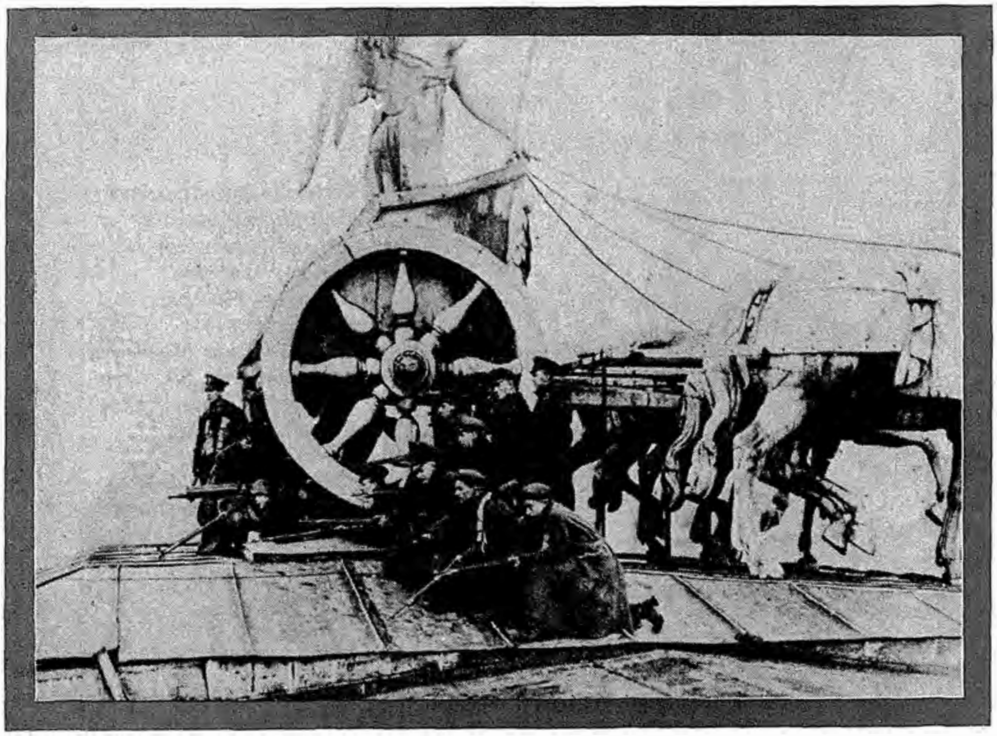
Bu orada Ebert, Gröner'den, çıkması muhtemel bir **Bolşevik** ayaklanmasına karşılık hükümeti gerekirse askerî güçlerle destekleyeceğine dair bir söz aldı. Ebert'in aklından çıkmayan tek şey Rusyo'do **Lenin'in** yaptıklarıydı. Belki bir Bolşevik ayaklanmasına karşı Almanya'yı korumuştu ama hükümeti ülkenin en aşırı sağcı ve de üstelik silâhlı grubuna teslim etmekle bir büyük kumar oynamıştı. Ebert ikinci büyük hatasını ise Gröner'i Genelkurmay Başkanlığına getirip **Yeni Alman Ordusunun** kurulması görevini ona vermekle yapmıştı.

Bütün bu gelişmeler Nazilerin Almanya'yı ele geçirmesi yolunda atılmış büyük adımlardı.

Alman halkı Birinci Dünya Savaşının sonuna dek yalan zafer haberleriyle aldatılmıştı. Savaştan yenilgiyle çıkılması Alman halkında büyük bir tepki meydana getirdi. İmparator II. Wilhelm 1918 yılının kasım ayında tahttan resmen feragat ettiğini açıkladı ve ülkesini terk ederek sürgüne Hollanda'ya gitti. Resimde II. Wilhelm'in Hollanda'ya gitmek üzere Almanya'dan ayrılışı görülüyor.

spartakist ayaklanma

1918/1919 Spartakist ayaklanma Berlin'in sokaklarını bir savaş alanı haline getirmişti. Resimde Berlin'in ünlü Brandenburg kapısı üzerinde mevzilenen hükümet yanlısı Freikorp askerleri görülüyor.

Arbeiter, Bürger!

Das Vaterland ist dem Untergang nahe.

Rettet es!

Es wird nicht bedroht von außen, sondern von innen:

Von der Spartakusgruppe.

Schlagt ihre Führer tot!

Tötet Liebknecht!

Dann werdet ihr Frieden, Arbeit und Brot haben!

Die Frontsoldaten

Resimdeki afişte şöyle yazıyor: "İşçiler, halk! Vatanımız batıyor. Kurtar onu! Spartakist grup bu düşman. Lideri olan Liebknecht'i öldürün!

Ebert göreve başlayınca **Spartakistlerin** baş kaldırmasıyla karşılaştı. Spartakistlerin baş destekçisi «İşçi ve Asker Konseyi» idi. Ayaklanma Sosyal Demokratlara karşı başlatılmıştı. Ayaklanmayı başlatanlar ise **Rosa Luxemburg** ve **Karl Liebknecht**'ti. Rosa Luxemburg ise **Sol Sosyal Demokratların** lideriydi. Tarihin garip bir cilvesi olarak sosyalizmi savunan bir görüşün iki ucu karşı karşıya geliyor, birbirlerini vuruyor ve onların vuruşmasından yararlanan aşırı sağcılar bir ülkeyi ele geçirme yolunda adımlar atıyorlardı.

Aslında birbirlerinden değişik bir görüş taşımayan, yalnızca eylemde birbirlerinden ayrılan bu iki grubun neden karşı karşıya geldiğini anlatmak gerekir.

1900 yıllarında Almanya'daki sosyalist görüş biri **Devrimci**, diğeri ise **Reformcu** iki kola ayrılmıştı. Reformcu eğilimin kuramcılığı **Edward Bernstein**, devrimci eylemin kuramcılığını ise **Rosa Luxemburg** üstlenmişlerdi.

Bernstein sosyal demokratların parlamentoda çoğunlukta olduğuna işaret ederek sosyalizmi parlamenter yolla kurma-

6 ile 12 ocak 1919 tarihleri arasında eski askerlerin oluşturduğu gönüllü birlikler ile ayaklanan Sparta - kistler arasında Berlin sokaklarında amansız savaşlar oluyordu. Freikorp' lar için önemli olan sadece Spartakiis ayaklanmasını, hükümeti korumak için bastırmak değildi. Asıl amaç, "Bolşevizme karşı savaştı." Resimde Freikorp'ların ayaklanmacılara karşı Berlin sokaklarında kurdukları bir barikat görülüyor.

nın gereklerini savunuyordu. Devrim yoluyla oluşacak bir sosyalizme karşıydı. Rosa Luxemburg ise Bernstein'a **«Sosyal Reform ya da Sosyal Devrim»** adlı kitabıyla karşı çıktı.

Sosyal demokratların arasındaki bu **kutuplaşma** savaş öncesinin ve sonrasının işçi toplumu üzerinde geniş etkiler bıraktı. Bir yanda **Marksizm** öğretisinin savunucuları, bir yanda **aşırı sağcılar** bulununca, eninde sonunda **iç savaş** patlayıverdi. Üstelik iç savaş ülkenin başında sosyal demokratlar varken patladı.

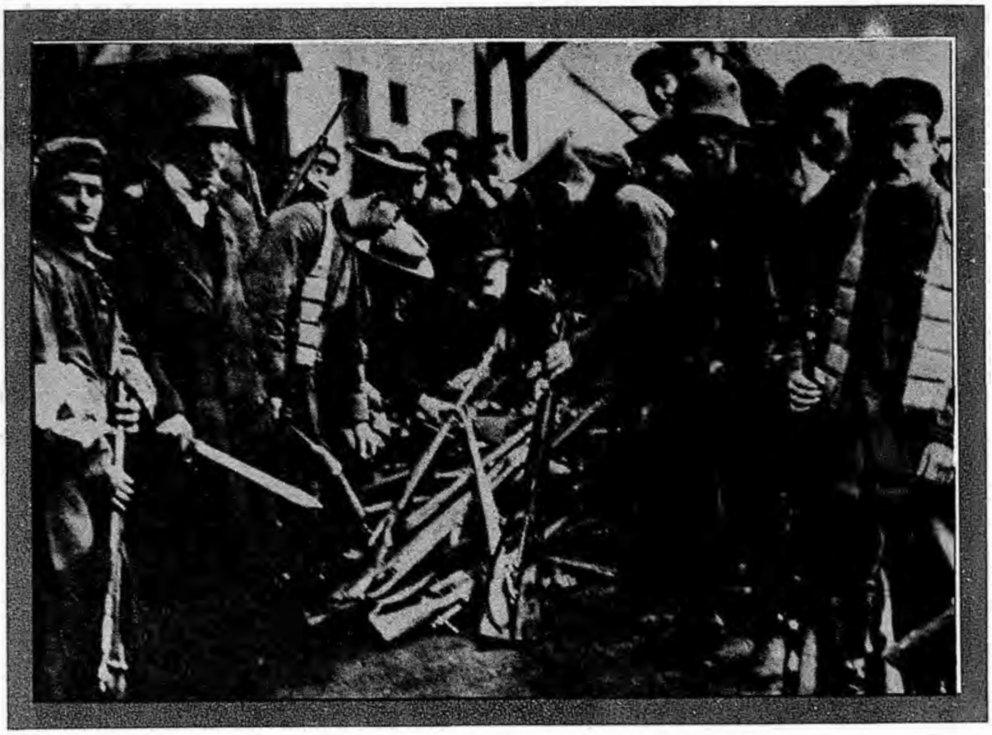
1919 yılının ocak ayı başında Berlin'de **Spartakist Ayaklanma** başladı. Ayaklanmanın başında Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht vardı. Ayaklanmanın başladığı günlerde Rosa Luxemburg **«Die Rote Fahne»** (Kızıl Bayrak) gazetesinde yayınlanan bir makalesinde amaçlarını şöyle açıklıyordu:

«Karşı devrimi güçsüz bırakmak, devrimci grupları bir araya toplamak, Ebert ve Scheideman'ı (Weimar Cumhuriyeti'nin ilk sosyal demokrat başbakanı) iktidardan uzaklaştırmak üzere askerler ve işçilerden oluşan «Sovyet»ler seçimlerini ilân etmemiz gerekiyor!»

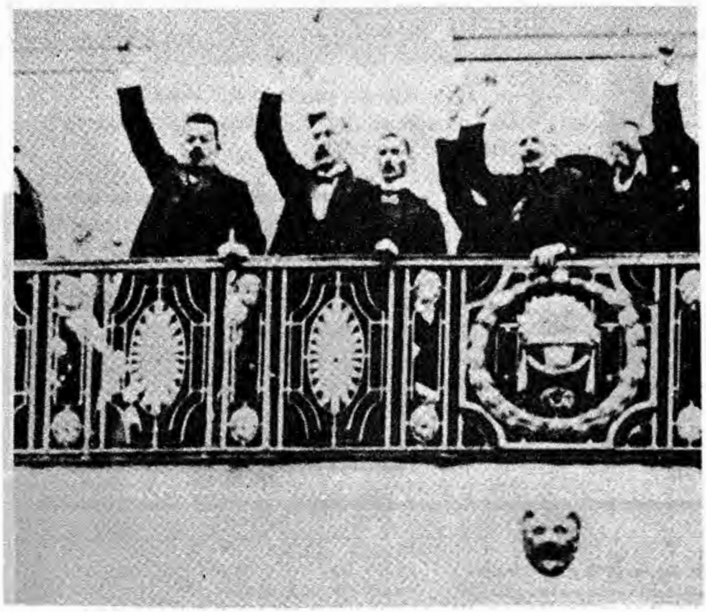
Spartakistlerin ayaklanmaları karşısında hükümet bazı tedbirler almak zorunluluğunu duydu. Spartakistlerin ayaklanmasına alanak vermeden **«Freikorps»** (Hür Tabur) adı verilen sağcı, asker almayan gönüllü birlikler salcu avına çıktılar. «Freikorp»lar Ebert'in Savunma Bakanı **Gustav Noske** tarafından kurulmuştu. Çoğunluğunu savaş sonrasının işsiz kalmış askerleri oluşturuyordu. Bu iki görüşün karşı karşıya gelmesiyle başlayan savaş oldukça kanlıydı. 8-9 ocak 1919 gecesi Luxemburg ve Liebknecht «Die Rote Fahne» gazetesinin yayınlandığı yerde sıkıştırıldılar. Ancak kaçtılar. Gerçekten cesur bir kadın olan Luxemburg öldürüleceğini bile bile ayaklanan Berlinli işçilerle birlikte döğüştü. Ancak 15 Ocak gecesi Rosa Luxemburg, ve Karl Liebknecht, Wilmersdorf Mannheimer Sokak, 53 numaralı evde bir manga asker tarafından yakalandılar. Eden Oteline götürüldüler. Burada teğmen **Vogel,** Luxemburg'u beynine sıktığı bir kurşunla öldürdü. Cesedini ise bir kanala attırdı (ceset 1919 mayısında kıyıda bulunacaktır).

1890 yılından sonra Almanya'da Sosyal Demokrat Parti güçlenmeye başlamıştı. Resimde yönetimi elinde tutan üst sınıfa ait bir kulübe giren işçiyi ve işçilerin küçümsenmeyeceğini gösteren, çağın ilginç bir karikatürü görülüyor.

Spartakist ayaklanma hükümet yanlısı Freikorp'lar tarafından kanlı bir biçimde bastırıldıktan sonra ele geçirilen silahlar bir araya toplanıyor.

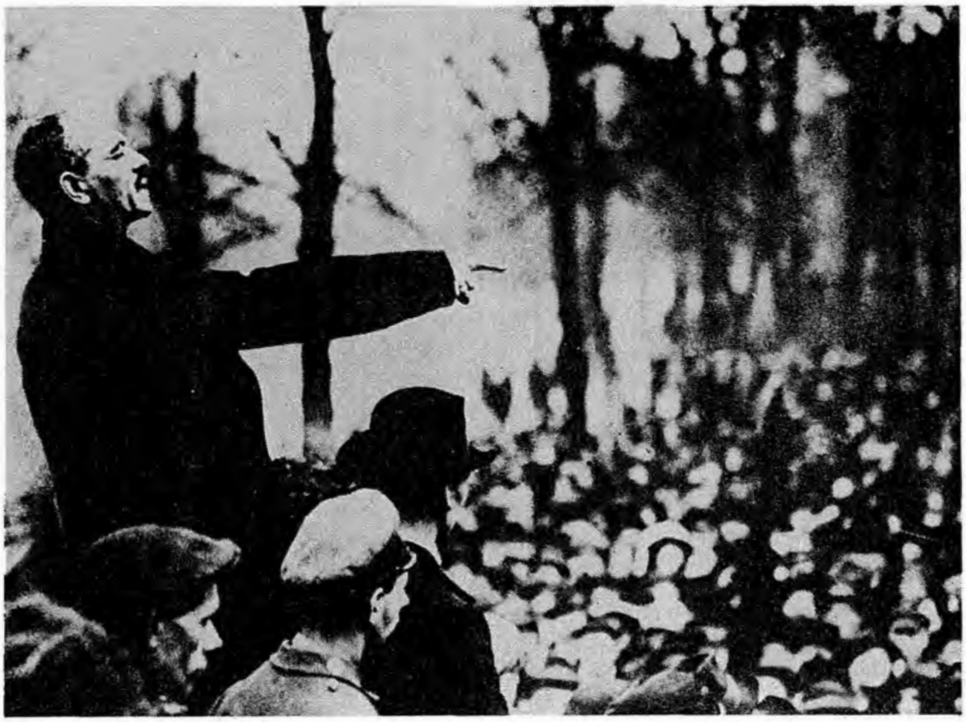
FRIEDRICH EBERT *(1871-1925) Almanya'nın siyasi tarihinde önemli bir yeri olan Ebert, Sosyalist Partide yükseldi ve 1913'te başkan oldu. Birinci Dünya Savaşının hemen sona erdirilmesini isteyen milletvekillerinin başında geliyordu. Savaş sonrası Sosyalist Spartakist Devrimi sırasında (9 Kasım 1918) İmparator Wilhelm II.'nin tahttan çekilmesinde büyük rol oynadı. Ebert, devlet başkanı seçilince eylemci Spartakist'leri askerlerin yardımıyla kanlı bir yöntem uygulamasıyla yok etti. Almanya'nın en buhranlı döneminde uzlaşıcı bir yönetim izledi. Ancak yönetiminde de sırtını daima askerlere dayamaktaydı. Ebert, güçlü bir durumdayken Fransızların Ruhr bölgesine el koymaları ile sarsıldı. Milliyetçi partilerin önderliğinde halk büyük tepki gösterdi. Sonra grevcileri kışkırttığı öne sürülen Ebert bu iddiayı yapan gazetenin mahkemede davayı kazanması sonucu üzüntüsünden öldü.*

Ortalığın biraz yatışması üzerine 1919'un ocağında seçimler yapıldı. Meclisin sandalye dağımına göre Sosyal Demokratlar, **Demokratikler** ve **Katolikler** koalisyon yaptılar. Yeni hükümet çalkantılı bir kent olan Berlin yerine sessiz bir kent olan Weimar'da kurulduğu için adına **«Weimar Cumhuriyeti»** dendi.

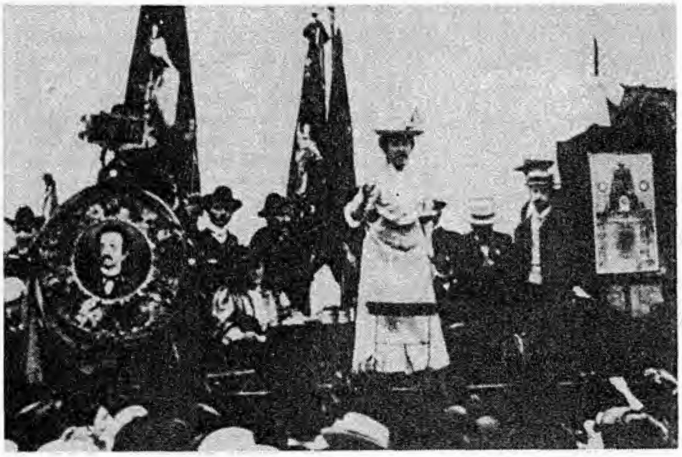
Işte bu andan itibaren Almanya'nın politik sahnesinde oynanan oyunların tümü Nazileri yavaş yavaş iktidara getiren yolu açıyordu. Yeni kurulan hükümet bir kez hem soldan hem de sağdan eleştirilere uğruyordu. Dayanacağı yer pek belli değildi. Aynı yılın nisan ayında Komünistler ve **Işçi, Asker Konseyleri Münih**'te bir ayaklanma başlattılar ve **«Sovyet»** kurdular (Almanya'da işçiler Rusya'da yapılan Ekim ihtilâlini örnek alarak devlet kurumuna karşı, devrimci bir eylem taşıyan ve kendi kendini yöneten bağımsız işçi konseyleri oluşturdular). Gustav Noske'nin gönüllü olayları «Freikorp»lar ayaklanmayı kanla bastırdılar. Bu olaylar ülkenin diğer kentlerine de sıçradı ve aynı şiddette bastırıldı.

Bu kez hükümete 28 Haziran 1919'da **Versailles Antlaşmasını** imzaladı diye karşı çıkmalar görüldü. Bu antlaşmayla Almanya topraklarından önemli bir bölümünü Fransa, Belçika, Danimarka ve Çekoslovakyo'ya bırakıyordu. Yeniden kurulan Polonya devleti ise **Poznan** eyaleti ile bu yeni ulusun serbestçe denize açılabilmesi için **«Polonya Koridoru»** denilen bölgeyi alıyordu.

Halk, hükümete karşı büyük bir kin duyuyordu. Hükümet **«itilaf devletlerinin bir ajanı olarak çalışmakta ve Alman ırkının kötülüğü için elinden geleni yapmakla»** suçlanıyordu.

Spartakist ayaklanmanın Lideri Karl Liebknecht, 1919 yılı ocak ayında milliyetçiler tarafından öldürülmeden önce Berlin'de yaptığı bir açıkhava konuşmasında görülüyor.

Resimde Rosa Luxemburg bir toplantıda konuşurken.

KARL LIEBKNECHT *(1871-1919) Spartakist ayaklanmanın önderlerinden Alman sosyalisti Karl Liebknecht 1908 ve 1912 Sosyal Demokrat Partinin aşırı sol kanadını Prusya ve Alman İmparatorluk Meclislerinde temsil etti. Savaşa karşı eylemleri yönetti. Spartakist Birliği kurdu. 1916-1918 yıllarını hapiste geçirdi. Rosa Luksemburg ile birlikte Spartakist ayaklanmaya önderlik etti. 1919 ocak ayında yine Rosa Luksemburg ile birlikte tutuklandı ve öldürüldü.*

ROSA Luxemburg, 1870 yılında Polonya'nın Zamosc kentinde doğdu. Ailesi tüccardı. Rusya'da Sosyal Demokrat Partinin kuruluşundan önce 1882'de vücut bulan «proletarya» adlı partiye girdi. 1886 yılında partinin ileri gelenlerinden biri oldu. Aynı tarihte partinin önderleri tutuklandı. 1889 yılında polis Rosa Luxemburg'un peşine düştü. O da İsviçre'ye gitti. Üniversite'de doğa bilimleri, matematik ve ekonomi okudu. Ülkedeki işçi eylemlerine katıldı.

Kısa bir süre sonra Polonya Devrimci Sosyalist Partisinin başı oldu. Bu arada Paris'te yayınlanan parti gazetesine yazılar yazmağa başladı. 1898 yılında Almanya'daki Uluslararası İşçi Eylemi Merkezine girdi. Ülkede yapılan gösterilere katıldı. Çok hareketli bir hayat geçirmeğe başladı. Bernstein'ın reformculuğuna karşı çıkan «Sosyal Refo m ya da Sosyal Devrim» adlı kitabını yazdı.

Rosa Luxemburg, 1903-1904 yılları arasında bu kez Lenin'le tartışmaya girdi. Marksizmin felsefesine inanmış bir kişi olan Luxemburg'un gerçeği arama ihtirası, onu daima dogmatik düşünceden uzak tutuyordu. Bu nedenle Marks'ın fikirle ine bile olsa, bir düşünceyi saplantı haline getirenlerle tartışmaya girmekten çekinmezdi. Marks'ın öğrencisi olmasına rağmen, öğretmeninden ayrı düşünebiliyor ve ayrı bir davranış gösterebiliyordu.

Rosa Luxemburg, 1904 yılında Kayzer'e hakaretten ötürü 3 ay hapis cezasına çarptırıldı. Bir ay kadar cezaevinde yattı. Her şeyden önce eylem alanında etkin olmak isteyen Rosa Luxemburg, 1905 yılında başlayan ilk Rus devrimine katıldı. 4 Mart 1906 da yeniden tutuklandı. Sağlık durumunun elverişsizliği nedeniyle salıverildi.

Uzun bir süre Sosyal Demokratlarla fikir tartışmasına girdi. 1913 yılında «Sermaye Birikimi» adlı eserini yayınladı. 20 Şubat 1914'te askerleri isyana teşvik ettiği için tutuklandı. Bu süre içinde savaşa karşı koyan yazılar yayınladı. 8 Kasım 1918 tarihinde cezaevinden çıktı. Alman Komünist Partisinin çekirdeğini oluşturacak olan «Spartakist» birliğe girdi. 15 Ocak 1919 günü devrim hareketinden ötürü Berlin'de Karl Lieknecht'le birlikte tutuklandı. Teğmen Vogel tarafından öldürüldü ve cesedi bir kanala atıldı. Cesedi üç ay sonra kıyıda ortaya çıktı.

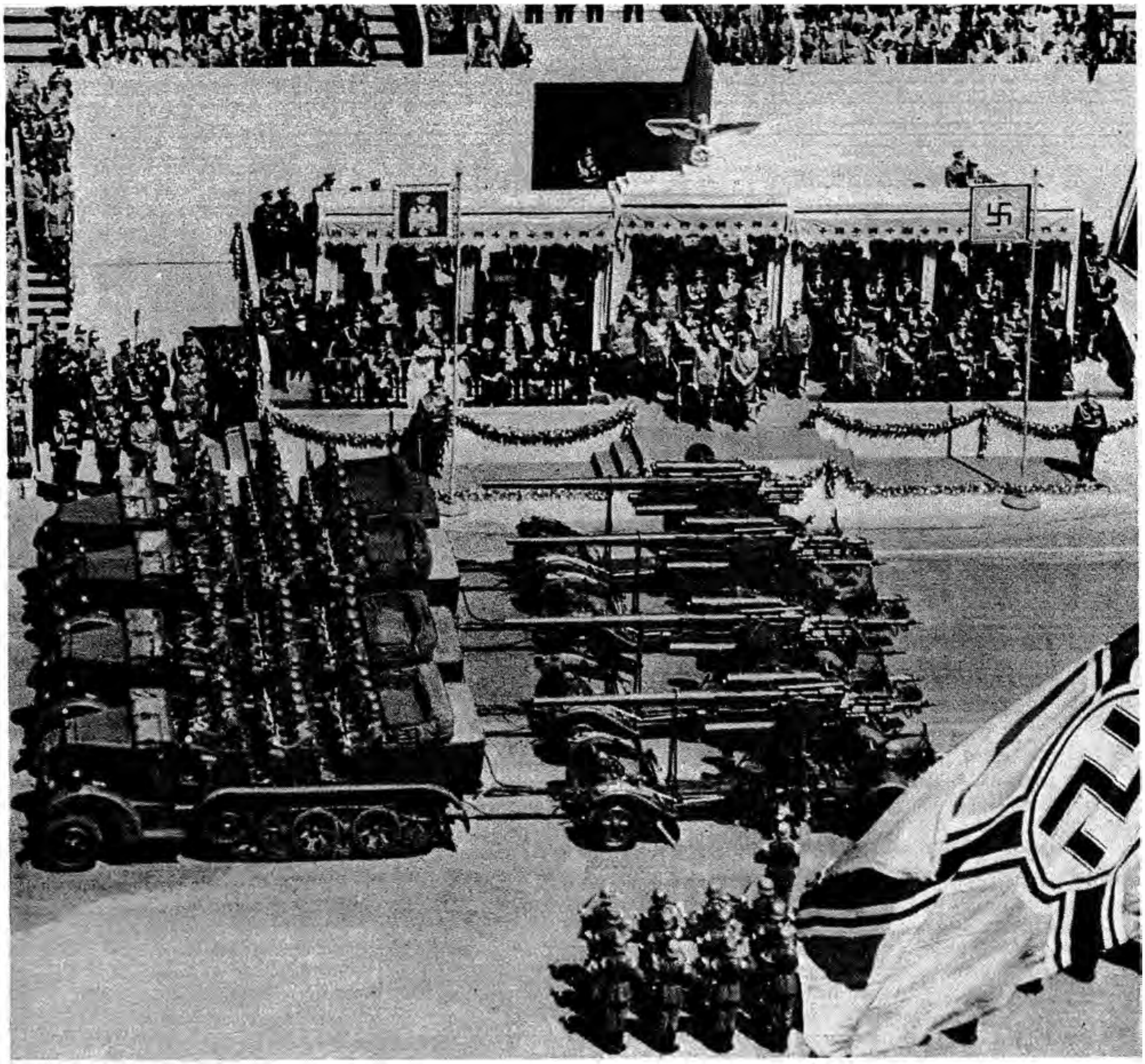
Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg'un liderliğini yaptıkları Spartakistler teker teker vurularak öldürülüyor, teslim olanlar ise yargılanmaksızın kurşuna diziliyordu. Resimde vurulan Spartakistler bir at arabasına yüklenerek götürülüyor.

1920 Martında Doktor **Wolfgang Kapp'**ın önderliğinde ve General **von Lüttwitz** ile General Ludendorff'un desteğinde ayaklanan bir grup aşırı sağcı asker «Freikarp»larla birlikte Berlin'de iktidarı ele geçirmeğe çalıştı. Ebert ve hükümeti **Stuttgart'**a hareket ederken **«genel grev»** çağrısında bulundular. Durumun aleyhlerine geliştiğini gören Kapp, İsveç'e gitti. Ruhr, Bavyera, Polonya ve Würtemberg'de sol kesim direnişe geçti. Yine işe askerler karıştı. Yine olaylar kanla bastırıldı. 1920 Haziranındaki seçimlerde orta sınıf oylarını koalisyondan çekmiş ve **Alman Nasyonal Partisi'**ne vermişti. Reichstag'da ortaya çıkan yeni durum sağlam ve dengeli bir hükümetin kurulmasına olanak tanımıyordu.

Aşırı sağcılar zirveye doğru büyük bir hızla ilerlemeğe başlamışlardı artık. Özellikle **Bavyera** bölgesiyle onun başkenti **Münih'**te hükümete karşı olan grupların etkinliği giderek artıyordu. Burada kurulan silâhlı sözde **«savunma birlikleri»** kendilerine karşı gelenleri acımasızca öldürü-

Birinci Dünya Savaşı'nda çarpışmış eski askerlerden oluşan gönüllü birlikler, "Freikorp"lar, halkı Spartakist' lere karşı kışkırtıyor, Sosyal Demokrat Devlet Başkanı Ebert'i destekliyorlardı. Ebert, Devlet Başkanı seçilince kısa süre içinde, askerlerin yardımıyla kanlı çatışmalar sonunda Spartakist ayaklanmayı bastırdı. Resimde Ebert ve Başbakan Scheidemann lehinde bir döviz taşıyan göstericiler.

Enflasyon ve sefalet günlerinden sonra Hitler yönetiminin getirdiği parlak devir ve güçlü ordu, Birinci Savaş'ta gururu kırılmış Alman toplumuna hırs getirmişti.

yorlardı. Silâhlarını gizli yerlerde bulunduruyorlar ve sırf adam öldürmek için özel olarak vurucu birlikler kuruyorlardı.

25 Haziran 1922 tarihinde Alman hükümetinin Dışişleri Bakanı **Walther Rathemann,** yüzbaşı **Arthur Ehrhard'ın** başkanlık ettiği bir grup tarafından öldürüldü. Rathemann'ın öldürülmesinde Freikorp'lara karşı ve **yahudi** olması büyük rol oynadı.

Kan davası güden milliyetçi ve askerlerin arasında en iyi silâh kullananlarından deniz subayı **Erwin Kern,** polisle girdiği bir çatışma sonucunda öldürüldü. O da diğer arkadaşları gibi Almanya'nın yahudilerin çalışmalarıyla yok olacağına inanmıştı.

Üç gün sonra hükümet Reichstag'dan **Cumhuriyeti Koruma Kanunlarını** geçirtti. Bu kanunlarla şiddet eylemleri ölüm olayları yarattığı için cumhuriyete karşı yönelik bir hareket sayılıyor ve ağır cezalar getiriliyordu. Ancak Bavyera eyalet başkanı **Ritter von Kahr,** aşırı sağdan aldığı desteğe güvenerek bu kanunları kabul etmediğini açıkladı.

Aynı tarihlerde Münih Ordu Komutanı General **Franz Ritter von Epp** ve Kurmay Başkanı **Ernst Röhm** yeraltında faaliyet gösteren aşırı sağcı örgütlere savaş sonrası Alman ordusunun malzemelerini gizlice vermeğe başladılar.

İşte bu karmaşık günlerde ortaya çıkan bir lider Almanya'yı ve dünyayı büyük bir savaşa sürükleyecekti. Münih'te Almanların duygularını ateşliyerek yeni bir devlet kurma hevesini tatmin edecekti...

Adolf Hitler hayalini gerçekleştireceği yere 1919'da gelmişti.

Birinci Dünya Savaşı sonu AKSAK BARIŞ

Birinci Dünya Savaşının gaz bombalarından kör olan askerlerin acısını aksak bir barış hafifletmemiş, tersine kin ve intikam arzusuyla bilemişti.

Birinci Dünya Savaşı sonu AKSAK

1914-1918 savaşı ardından gelen barış pek sağlam temeller üzerine oturtulmamıştı. Bu savaşı doğuran nedenler araştırılmadan antlaşma masasına oturulmuş, galip devletler büyük bir hırsla daha çok toprak ya da ekonomik çıkar peşinde koşmuştu. **Versailles** barışının özünde galip devletlerin, genişleme politikası yatıyordu. Gerçi bu devletlerin sözcüleri birer barış havarisini imrendirecek sözcükler sıralıyor, birbiri ardına barış kelimelerini yerleştiriyorlardı ama savaştan sonra, savaştan önce işledikleri hataları tekrarlıyorlardı. Savaştan önce girdikleri dünyanın paylaşılması oyununu bu kez barış, huzur, uygarlık sözcükleri ile sürdürüyorlardı. Dünyanın birçok bölgesinde sömürgecilik hareketleri sürüyordu...

Peki öyleyse neden savaş çıkmıştı? Neden milyonlarca ölünün üzerine barış antlaşması imzalanmıştı? Neden büyük devletler birinci dünya savaşını doğuran hatalarını görmemezlikten geliyor ve bir ikinci savaşa doğru gidiyorlardı?

Birinci savaşın galiplerinden Amerika, Avrupa'da 50 bin 300 ölü ve 206 bın yaralı vermiş ve aksak barışın sonucunu hesaplamadan kıtasına dönüvermişti...

BARIŞ

Bu soruların cevabı oldukça karmaşıktır. Toplumun daha doğrusu büyük devletlerin yöneticilerinin içinde bulundukları durumun incelenmesi gerekir. Bu yöneticiler «aksak barışın» süreceğini sanmakla büyük bir yenilgiye düştüler. 14-18 devresinin çok yakın bir örnek olduğunu öne sürerek, kimsenin yeniden kanlı bir savaşı göze alamayacağını söylüyorlardı. Bu arada yöneticilerin sömürgelerden gelen paralarla, toplumun rahata düşkün bir döneme girdiğini, yeniden insan ve maddî kayıplara yol açacak bir savaşa yanaşamayacakları yanılgısına kapıldıklarını da eklemek gerekir.

Ancak bu nedenlerin dışında, Dünyanın yeniden büyük bir savaşa girişmesine yol açan büyük etken, ülkelerin başında sağduyu sahibi, ileri görüşlü politikacıların az bulunuşu idi. Bu arada geleceği gören, dünyanın yeniden bir kargaşalığa sürüklenebileceğini söyleyenler yok değildi.

Birinci savaştan sonra uyuyan Dünyanın tek uyanık lideri

ATATÜRK SAVAŞI SEKİZ YIL ÖNCE GÖRDÜ

Örneğin yakın tehlikeyi gören büyük devlet adamı **Atatürk** olmuştu. Ünlü Amerikan generali **McArthur** 1931 yılında Türkiye'yi ziyarete geldiği zaman büyük önder ile uzun uzun konuşuyor onun o günlerdeki dünya politikası hakkındaki fikirlerini ilgiyle dinliyordu. **Hitler** o günlerde henüz iktidarı ele geçirmemişti. Öyle olduğu halde Atatürk ileri görüşlülüğünü bir kez daha belgeleyen konuşmasında şunları söylüyordu:

— Versailles Anlaşması Birinci Dünya Savaşını hazırlayan nedenlerin hiç birini ortadan kaldırmamıştır. Tersine olarak dünün başlıca rakipleri arasında uçurumu daha fazla derinleştirmiştir. Galip devletler yenilenlere barış koşullarını zorla kabul ettirirlerken bu ülkelerin etkin, geopolitik ve ekonomik özelliklerini asla dikkate almamışlardır. Yalnız düşmanlık duygularının üzerinde durmuş lardır. Böylelikle de bugün içinde yaşadığımız barış, ateşkesten öteye gidememiştir. Bence dün olduğu gibi yarın da Avrupa'nın kaderi Almanya nın tutumuna bağlı kalacaktır. Olağanüstü bir dinamizme sahip olan 70 milyonluk çalışkan ve disiplinli ulus üstelik millî duygularını kamçılayan politik bir akıma kapıldı mı Versaille Anlaşmasının ortadan kaldırılmasına çalışacaktır...

O dönemde Amerikan Orduları Kurmay Başkanı olan General McArthur 1951 yılında Washington'da yayınlanan **The Caucaus** dergisinde anılarının önceki bölümlerini Atatürk'e ayırmıştı. Bu anılarda Atatürk «Almanya'nın İngiltere ve Rusya hariç olmak üzere Avrupa kıtasını işgal edebilecek bir orduyu kısa süre içinde kurabileceğini, savaşın 1940-1945 yılları arasında başlıyacağını, Fransa'nın güçlü bir ordu yaratmak için gerekli olanakları kaybettiğini ve Ingilterenin adalarını savunmak için artık Fransa'ya güvenemeyeceğini» belirterek Italya hakkındaki düşüncelerini de şöyle özetlemişti:

«Italya Mussolini'nin yönetimi altında kuşkusuz büyük bir kalkınmaya kavuşmuştur. Eğer Mussolini gelecekteki bir savaşta İtalya'nın gücünü mücadele dışında kalarak kullanabilirse barış masasında baş rollerden birini oynıyabilir. Fakat korkarım ki Italyanın bugünkü Şefi Sezar rolünü oynamak hevesinden kendisini kurtaramıyacak ve İtalya'nın askeri bir güç yaratmaktan çok uzak olduğunu gösterecektir.»

Atatürk bu ileri görüşünü daha da ileriye götürerek savaşın sonuçlarını da başarı ile çizmişti. Büyük önder Amerika'nın birinci dünya savaşında olduğu gibi bu kavgada da tarafsız kalamıyacağını, Almanya'nın da bu müdahale ile yenik düşeceğini şaşırtıcı bir şekilde General McArthur'a şöyle anlatmıştı:

İkinci Dünya Savaşının ünlü kumandanı Mc Arthur 1931 yılında Türkiye'ye gelmiş ve Atatürk kendisine bir dünya savaşının çıkacağını tam sekiz yıl öncesinden söylemişti.

İşte Almanya'nın ikinci bir dünya savaşını başlatmasına neden olan tablolardan... Savaşta ayağını kaybetmiş, madalyalı bir subay dileniyor. Birinci savaş sonu galip ülkeler tarafından acımasız bir barışa zorlanan Almanya topraklarını kaybediyor, ekonomik bunalıma düşüyor ve gururu kırılan bir ulus olarak intikamı düşlüyordu.

«Avrupa devlet adamları başlıca anlaşmazlık konusu olan önemli politik sorunları her çeşit millî egoizmden uzak ve yalnız Dünya çıkarlarına uygun bir çaba ve iyi niyetle de almazlarsa korkarım ki felâket önlenemiyecektir. Çünkü Avrupa sorunu İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki anlaşmazlıklar konusu olmaktan çıkmıştır.

Bugün Avrupa'nın Doğusunda bütün medeniyeti ve hatta bütün insanlığı tehdit eden yeni bir güç belirmiştir. Maddî ve manevî olanaklarını bir bütün halinde Dünya ihtilâli amacı uğruna harekete geçiren korkunç güç üstelik Avrupalılar ve Amerikalılara henüz bilinmeyen yepyeni siyasal metotlar uygulamakta ve rakiplerinin en küçük hatalarından yararlanmasını bilmektedir.

Avrupa'da patlayacak bir savaşın başlıca galibi ne İngiltere, ne Fransa, ne de Almanya'dır. Yalnız Bolşevizmdir. Tehlikeyi bütün çıplaklığıyla görmekteyiz. Uyanan Doğu ülkelerinin düşüncelerini sömürmesini bilen bolşevikler yalnız Avrupa'yı değil Asya'yı da tehdit eden bir kuvvet halini almıştır.»

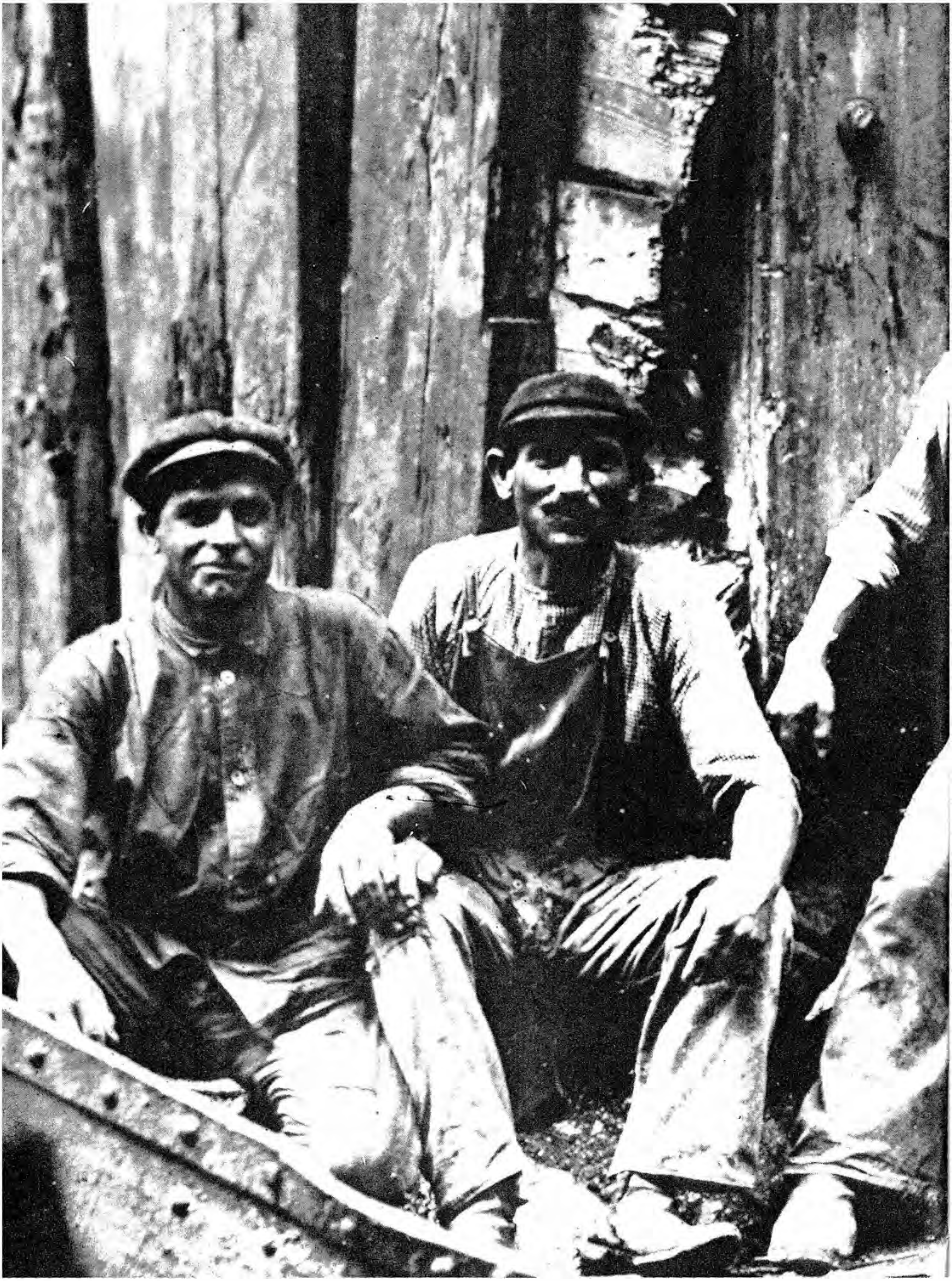
Anarşizm Avrupa ülkelerinde moda ve kahramanlık haline gelmişti. Sonu gelmez kanlı sokak kavgaları halkı bezdirmişti. Artık huzur gelsin de nasıl gelirse gelsin deniyordu. Bu istek demokrasiyi katledecek ve diktatörlerin işine yarayacaktı. Once Mussolini, ardından Hitler demokrasiyi rafa kaldıracaklar ve Nazizm ile Faşizm sahneye çıkacaktı.

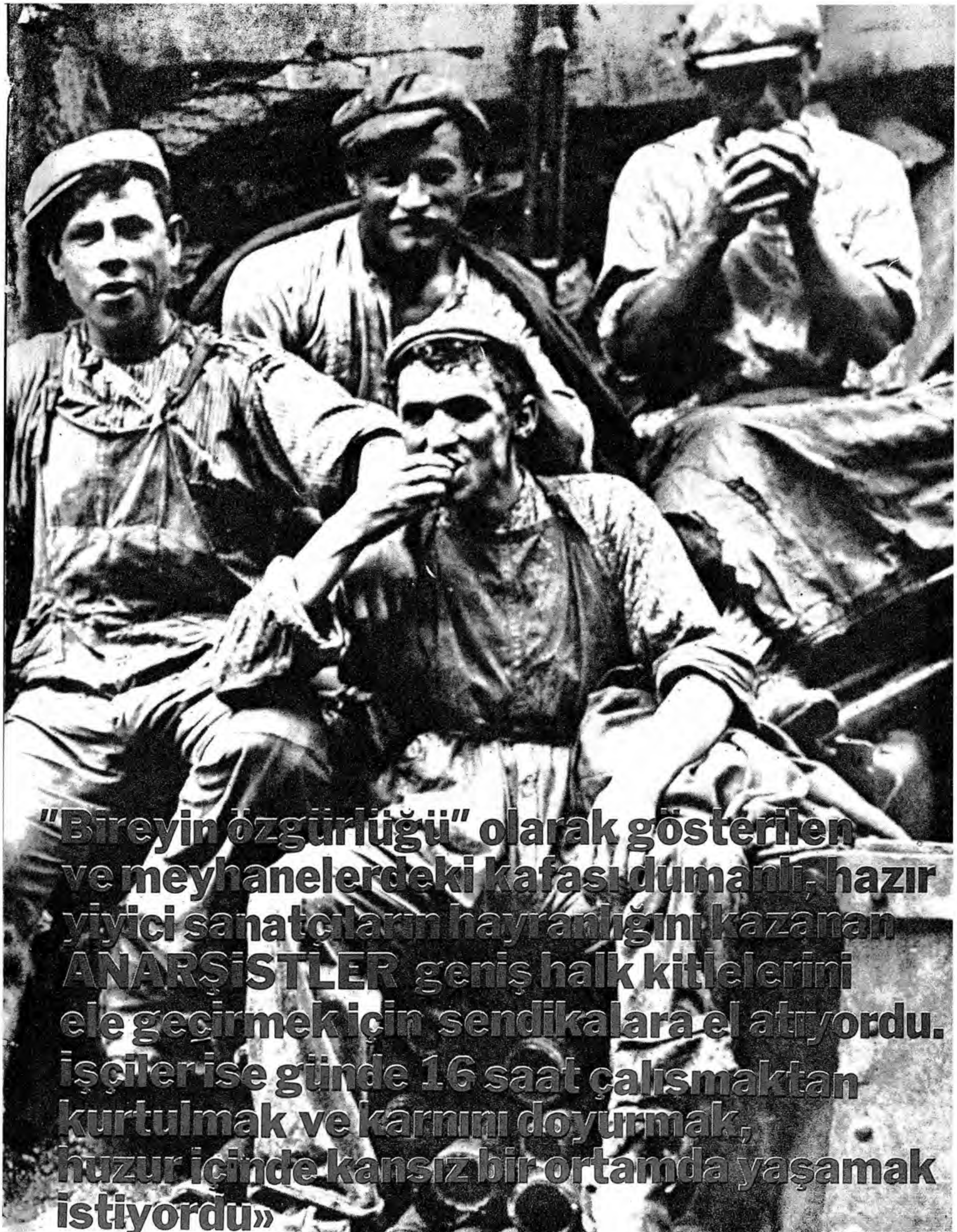
1925 YILINDA HİTLER ALARM LAMBASINI DÜNYAYA YAKMIŞTI

1925 yılının sonbaharında yayınlanan bir kitap kimseyi gerektiği kadar düşündürmüyordu. 782 sayfalık bu kitabın adı **«KAVGAM»** dı (Mein Kampf). İlk adı **«Yalanlara, budalalığa ve korkaklığa karşı dört buçuk yıllık savaş»** olan bu yayın daha sonra Nazi Yayım İşleri Müdürü **Max Amann**'ın direnişi ile «KAVGAM» olarak değiştirildi. Eğer Dünyayı yönetenler bu kitaba gereken ilgiyi verseler **«HİTLER OLAYI»**nı daha önceden sezebilirlerdi. Hitler bu kitabında özlediği Nazi İmparatorluğunu, kuracağı düzeni bütün ayrıntılarıyla yazmıştı.

1918'den 1939'a değin Avrupa ve dünya garip bir barış yaşamıştı. Garip diyoruz, zira görünüşte bir savaş olmamasına rağmen oluşan türlü olaylar, toplumların yaşantısı dünyayı adım adım bir savaşın eşiğine getirmişti.

Bu garip barışta Fransız, İngiliz ve Alman toplumlarının içinde bulundukları durum çok etkili olmuştu. Oluşan olayları iyi değerlendiremeyen ya da bunlardan gerektiği biçimde ders almayan yöneticiler adım adım gelen savaşı çaresizlik içinde seyretmekteydiler. Eğer olaylardan gerektiği gibi ders alınsa ve bazı ileri görüşlü sağduyu sahibi kişilerin söyledikleri değerlendirilseydi, kuşkusuz milyonlarca kişinin yaşamı sönmeyecek, yeni baştan bir uygarlık kurma çabalarına girişilmeyecekti.

"Bireyin özgürlüğü" olarak gösterilen
ve meyhanelerdeki kafası dumanlı, hazır
yiyici sanatçıların hayranlığını kazanan
ANARŞİSTLER geniş halk kitlelerini
ele geçirmek için sendikalara el atıyordu.
İşçiler ise günde 16 saat çalışmaktan
kurtulmak ve karnını doyurmak,
huzur içinde kansız bir ortamda yaşamak
istiyordu»

Anarsizmin kötü oyunu

HALK HUZURU DİKTATÖRLERDE ARIYOR

Hitler ile General Franko... İspanyol Fransız sınırında. İç savaşta Hitler Franko'ya yardım etmiş ve faşizmin İspanya'da galibiyetini sağlamıştı.

1914-1918 savaşı dünyanın çehresini ve politik düşüncelerini değiştiren bir takım olaylar yaratmıştı. **Rus Devrimi, Faşizm, Komünizm, Nazizm** gibi birçok olay ve yeni ideolojiler hep bu dönemin getirdikleridir. Bunlar da toplumun içinde inanılmayacak kadar kısa bir sürede gelişmiş, yaygınlaşmış ve destekçi bulduktan sonra da 1939 yılının 1 Eylül gününü yaratmıştır.

Bu dönemlerin birkaç ilginç görüntüsü vardır. Düzen bozukluğu, anarşi, enflasyon, işsizlik orta ve alt sınıfları hükümetlerin demokrasi ve düzen anlayışlarına tepki göstermeğe itmiştir. Yeni bir düzen, yeni bir lider ve huzur arayan büyük bir kitle ortaya çıkmıştır savaş sonucunda. Genç kuşakları ve büyük kitleleri huzursuzluğa iten başka bir toplum görüntüsü ise eğlence ve kültür yaşamıdır. Gerçekten bu dönemlerde kültür ve sanat hayatında büyük ilerlemeler görülmüştür. Paris kültür merkezi durumuna gelmiş ve her önüne gelenin **«ben sanatçıyım»** dediği bir noktaya ulaşmıştı. Eğlence hayatı ise doruğuna erişmişti. Kabareler ve kulüpler her gece dolup taşmaktaydı. Karnı açlıktan guruldayan bir işçi için kabarelerden gelen kahkahaları, lokantalardan yükselen ağzı sulandıran kokuları, zenginlerin ceplerini dolduran paraları görmek herhalde hoş birşey değildi. Tavana karşı, tabanda büyük bir nefret doğmuştu. Ama ses çıkarmaları olanaksızdı. Seslerini duyuracak kimseleri pek yoktu. Onların bu duygularından yararlanarak **«Altın Yirmileri Karanlık Otuzlara»** dönüştüren bazı politikacılar türedi. Bunlar düzen getireceklerini, anarşinin kökünü kazıyacaklarını, hayat pahalılığını durduracaklarını ve **«herkese eğlenme olanağını»** kazandıracaklarını söylediler. Böylece yepyeni bir düzene doğru yavaş adımlarla gidildi.

1914-1918 döneminin yarattığı en büyük bunalımlardan biri huzursuzluktu. Anarşizm adlı yepyeni bir fikir, tüm dünyayı kaplamıştı. Bu kargaşa toplumları diktatörce yönetilen bir döneme getirecekti. **Hitler, Mussolini, Lenin, Stalin, Primo De Rivera, Franco, Salazar** gibi isimler hep yeni bir huzur aramanın doğurduğu diktatörlerdi.

Savaştan sonra Münih Üniversitesine iktisat öğrencisi olarak yazılan **Rudolf Hess,** armağan kazandığı, **«İnsan Nasıl Olmalı? Almanya'yı Eski Büyüklüğüne Kim Kavuşturacak?»** adlı tezinde şöyle diyordu:

«Her türlü otoritenin kaybolduğu yerde ancak bir halk adamı otoriteyi kurabilir. Diktatörün kökü geniş halk yığınlarının köküne kadar inerse, onları psikolojik olarak nasıl yöneteceğini daha iyi anlar; güvenmeyen işçilerin sayısı o kadar azalır. Halkın enerjik saflarında daha çok destekleyici bulur. Onun halk yığınlarıyla ortak hiçbir yanı kalmayacaktır. Çünkü her büyük adam gibi o da bir şahsiyettir. Gerektiği zaman kan akıtmaktan çekinmez. Büyük sorunlar her zaman kan ve ateşle çözülmüştür. Amacına varmak için en yakın arkadaşlarını ezmeğe hazırdır. Kanun yapıcı korkunç bir sertlikle açar yolunu. Gerekirse onları (halkçı) bir asker çizmesinin altında ezer...»

İşte o zamanlarda bunalmış toplum katları içinde özlenen liderin portresi buydu. Bu satırları yazan Hess, fikirleri bulunduğu toplumun özlemlerini yansıttığı için büyük destek bulmuştu.

İşte **«Altın Yirmiler»**de halkın tabanında anarşiye karşı duyulan nefretin sonucunda bu düşünceler oluşmağa başlamıştı. Gerçi bunlar her dönemde, her toplumda özlenen duygulardı. Kargaşa içinde bulunan toplumlarda, halk kitleleri rahatlık ve yarınlarına umutla bakmak isterler. Kendilerine bunları sağlayacak kimselere de büyük bağlılık gösterirler. Bu kimseler onları ateşin ortasına atsa bile...

Aslında anarşi Fransız Devriminden Birinci Dünya Savaşının sonuna kadar kendini göstermiştir. Bu devre içinde etkin bir güç olmuştur. Anarşist görüş 1936'da **İspanyol İç Savaşı**'nda büyük rol oynadıktan sonra, yalnızca bazı küçük grupların felsefesi olarak 1970'lere değin gelmiştir. 1830'larda bazı kuramcılardan destek alarak eyleme giren anarşistler, iki savaş arasında önemli bir rol oynadıktan sonra, Fransa'da 1968 olaylarını hazırlayarak tarih sahnesinden gürültülü bir biçimde çekilmişlerdir. Bu denli uzun süren ve halk yığınlarını bezdiren anarşizmin ne olduğunu ve iki savaş arasında yarattığı tepkileri incelemekte yarar vardır.

Anarşizmin sözlüklerdeki tanımı şöyledir:

«Disiplini, sosyal otoriteyi hiçe sayan ve amacı devlet kavramını yok etmek olan ideoloji.»

Anarşizm yüzyılın başında kendisini yoğun bir biçimde göstermiş olmasına rağmen tarihin her döneminde rastlanılmış bir olgudur. Hatta eski Roma'daki köle ayaklanmalarında bile anarşizmin izleri vardır.

Fransız Devrimi'yle birlikte dünyaya değerli bir ilke yayılmıştır: Özgürlük. **«Toplumsal ve siyasal oluşumlar bireyin gelişmesine yardımcıdır ve siyasal düzenin esasını özgürlük, eşitlik, kardeşlik oluşturur»** görüşü, birçok düşünceyi etkilemiştir. Ancak toplum içinde ekonomik kölelik, sınıf ayrımı gibi kavramların bulunması birçok

Batıda ve doğuda Avrupa kabuk değiştiriyordu. Birinci Dünya Savaşı, Faşizmi, Nazizmi, Komünizmi getirmişti. • Lenin (fotoğrafta), Mussolini, Salazar, Franco, Hitler ortaya çıkıyordu. Gidiş ileri görüşlülere göre dünyanın yeniden paylaşılmasına doğruydu.

Anarşizmin getirdiği iç savaş ve bombalardan ölen İspanyol kadınları

kimseyi liberalizmin getirdiği **«özgürlük»** anlamıyla çelişkiye düşürmüştü. Gerçek hayatta özgürlüğü uygulama alanının çok dar olduğunu gören bazı aydınlar ve fikir adamları, liberalizme karşıt düşünce akımlarının doğmasına neden olmuşlardır. Bu karşıt akımların bir bölümü kişinin siyasal özgürlüğünün, toplumsal eşitliği sağlaması gerektiği tezinden hareket ederek **«aşırı devrimci»** bir grup oluşturdular. Bu akımın, daha doğrusu düşünce tarzının ilk temsilcilliğini **Babeuf** yüklenmiştir. Bunlar bireyin özgürlüğünün sağlanmadıkça, özgürlük anlamının soyut olarak kalacağını savunmuşlardır. Daha sonra birçok düşünce adamının desteğiyle güçlenen anarşizm 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı bireyinin hayatın adaletsizliklerine karşı gösterdiği şiddetli bir tepkidir.

Anarşizmin düşünce adamlarını şöyle sıralayabiliriz: İngiliz **William Godwin**, Rus **Mihail Bakunin** ve **Lev Tolstoy**, Fransız **Proudhon**, Alman **Max Stirner**. Bu arada Rus **Kropotkin**, Fransız **Elisée Reclus** ve **Jean Grave.**

Her türlü otoriteyi bireysel özgürlüğe karşı olduğu için reddeden anarşizmin baş kuramcılarından Bakunin şöyle der:

«Özgürlüğüm ya da aynı anlama gelen insanlık onurum, hiçbir kimseye boyun eğmemek ve kendi hareketlerimi düşünce tarzımla dilediğim gibi ayarlayabilmem demektir... Bireysel özgürlüğün sağlanabilmesi için günümüz devletinin bir an önce yıkılması gerekmektedir. Şimdiki kuşak ne varsa, ne yoksa hepsini hiçbir ayırım göstermeksizin yıkmalıdır. Hem de bir an önce ve büyük bir hızla..»

Birçok genç bu düşüncenin etkisiyle yetiştiler. Daha doğrusu günün ekonomik ve siyasal durumu nedeniyle bu görüşü kendilerine bir çıkar ve yeni bir düzen sağlayacağı umuduyla benimsediler. Bu görüşün destek kazanmasının bir diğer önemli nedeni de Avrupa'da sömürgelerden sağlanan gelirlerle burjuva sınıfın hızla gelişip zenginleşmesidir. Bu sınıf kendini olabildiğine zevk ve eğlenceye kaptırdığı yıllarda, anarşizm bireyci, romantik ve efsaneleşmek isteyen kahramanlık girişimleriyle büyük bir ilgi toplamağa başladı. Anarşizm korkudan çok bir hayranlık uyandırmıştı. Dönemin kendilerine sağladığı rahatlıktan sıkılmağa başlayan bu kişiler, atılgan, gözünü budaktan sakınmayan ve şiddetten yana olan kahramanların eylemlerini hayranlıkla seyretmeğe başlayınca, kelimenin tam anlamıyle, iş çığırından çıktı. Anarşizm birçok ozanın ve romancının eserlerine konu bile olmuştu. André Gide'in **«Vatikan Zindanları»** adlı yapıtının kahramanı Lafcadio, bir trenden aşağı tanımadığı bir ihtiyarı atarak kendi kendine özgür olduğunu kanıtlamağa çalışıyordu. Bu

orada rastgele bombalar atan anarşistler, çağdaşlarına bireyin özgürlüğünü ve seçme egemenliğini göstermek istiyarlardı. Aydın sınıfların desteğini kazanan tedhişçi anarşizm savaş döneminin tuzu biberi olmuş çıkmıştı.

Ancak karnını doyurmak ve yarınına güvenle bakmak isteyen geniş halk kitleleri için, sanatçılarda hayranlık yaratan anarşizm, huzur bozucu bir eylemden ve kargaşalıktan başka birşey değildi. İşçi kesiminden gelen huzursuzluğu kavrayan anarşistler **sendikalar** yardımıyla amaçlarını gerçekleştirmeyi planladılar. Genel grevlerle, temel ilkeleri olan şiddeti, işin içine sokmayı düşündüler. Fakat gerçekçi bir sendikalaşmanın başlamasıyla kısa bir süre etkin olmalarına rağmen, silinip gittiler.

Anarşizmin gerçekten güçlü bir ilke olarak ortaya çıktığını göstermek için bir kaç sayı sıralamak yeter. Ayrılıkçı eğilimlerin güçlü olduğu Ispanya'da 1872.den sonra giderek kuvvetlenen anarşist eylem bir ara bünyesinde 236 sendika ve 20 bin üyeyi barındırıyordu. 1910 yılında kurulan Ispanyol Ulusal Emek Konfederasyonu (C.N.T.) anarşist akımın etkisindeydi. 1911'de üye sayısı 30 bine, 1919'da ise 700 bine ulaştı. Iç savaşın eşiğinde ise üye sayısı bir milyona yakındı.

Anarşizm giderek toplumları rahatsız etmeğe başlamıştı. Akım Avrupa'dan Amerika'ya sıçramış ve orada etkilerini göstermeğe başlamıştı. Ancak bu ülkede yabancılara karşı duyulan düşmanlığın sonucunda anarşist eylem güç kazanmıştır. Yabancı düşmanı tutucu ideoloji 1920'lerde **Sacco ve Vanzetti** adındaki iki Italyan asıllı Amerikalıyı cinayet suçundan tutuklatıyor, cinayeti işlediğini itiraf eden birinin ortaya çıkmasına rağmen Sacco ve Vanzetti'yi idam ettiriyordu. Yabancı düşmanı muhafazakârların yarattığı bu tür adlî hatâlar anarşizmin ekmeğine yağ sürmekten başka bir şeye yaramıyordu. Muhafazakâr düşüncenin işi bağnazlığa dökmesi nedeniyle halkın bazı kesimlerini yanlarında bulmuşlar ve güçlenmişlerdi

Giderek eylemlerini arttıran ve tepkiler doğurmağa başlayan anarşizm bir süre sonra gücünü yitirecekti. Ancak doğurduğu hoşnutsuzluklar nedeniyle çeşitli toplumlarda otoriter yönetimlerin doğmasına yol açacaktı.

Anarşist eylemle birlikte komünizm, sosyalizm akımları da ön plâna çıkmıştı. **Karl Marx, Engels, Lenin**'le tarih sahnesine büyük bir güçle çıkan komünizm 1917 Rus devrimiyle kuvvetini gösterince birçok devlette zihinleri allak bullak etmişti. Böyle bir devrimden korkan, bu tür fikirlerin yayılmasından çekinen politikacılar ve bazı çevreler **«devlet ve otorite»** anlayışıyla komünizm ve sosyalizmle mücadele etmek istemişlerdir. Ancak Alman, İtalyan ve Ispanyol toplumlarında olduğu gibi bu mücadeleyi etkisiz bir biçimde uygulayınca, faşizm ve nazizimin doğmasına yol açmışlardır. Kendi çıkarlarından fedakârlık etmek istemeyen kapitalist çıkar çevreleriyle, daha iyi yaşam şartları elde etmek isteyen işçilerle orta sınıfın arasındaki çekişme her ikisinin de beklemediği bir düzeni doğurmuştur. Sosyalizm sözcüğünden çekinenler, işin ilginç yönü, partisinin adını «sosyalist» sözcüğü bulunan bir grubu Almanya'da iktidara getirmişlerdir. Gerçi Hitler'in sosyalizmiyle gerçek sosyalizm arasında dağlar kadar fark vardı ama bu bize sosyalizm sözcüğünün 1920'lerde ne denli etkin olduğunu ortaya koymaktadır. 28 Haziran 1922 günü yaptığı bir konuşmada Hitler kendi anladığı sosyalizmi şöyle tanımlamaktadır:

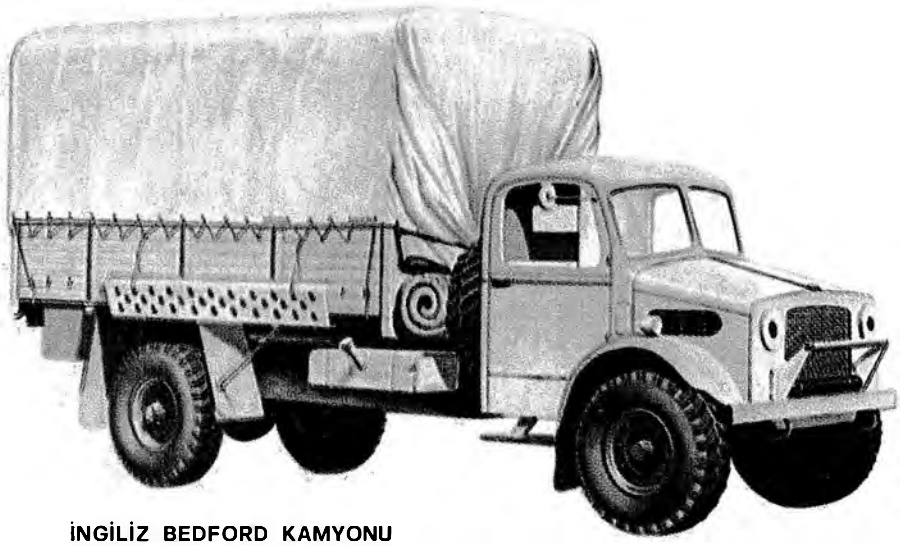
«Milli davayı, ulusun refahından daha büyük bir ülkü saymayacak kadar benimseyen, milli marşımızdaki «Deutschland über Alles»sözünü, bu dünyada Almanya, Alman halkı ve Alman toprağından daha yüksek birşey olmadığı şeklinde anlayan herkes sosyalisttir.»

Alman toplumunda anarşizmin, komünizmin ve sosyalizmin etkileri güçlü bir devlet anlayısıyle etkisiz hale getirilmeğe çalışılmıştır. Devlet anlayışının herşeyden üstün olduğu fikri Bismarck'ın çalışmalarıyla Alman işçi ve orta sınıfının zihinlerinde damgalanmıştır.

Anarşizm ve çeşitli ideolojiler demokrasiyi yıpratıyor ve sonunda öldürüyordu. Halk artık kendi inandığı yönetimi iktidara geçirmek için silâhlanıyor ve kardeş kanı dökülüyordu.

savaşın araçları

İNGİLİZ BEDFORD KAMYONU
Bedford, General Motors firmasının İngiltere'de yaptığı bir araçtı. Bu kamyon her türlü nakliye işleri için İngiliz Ordusunun belkemiğini oluşturmaktaydı. 3 tona kadar yük taşıyabilen bu kamyonların Almonya'doki benzeri Opel firmasının yaptığı «Blitz» modeli araçlardı. Opel Blitz'den savaş süresinde 25 bin adet yapılmıştı.

AMERİKAN HARLEY DAVİDSON ORDU MOTOSİKLETİ
Zincirli tek kişilik bu motosikletin sivil motosikletten tek farkı özel arazi lastikleriyle donatılmış olmasıydı. Ayrıca Thompson makineli tabancanın yerleştirilebileceği bir kısım do bulunmaktaydı. Bu araç motosikletli haberciler, gözetleyiciler ve askeri polis tarafından kullanılmaktaydı.

ÇOK YÖNLÜ AMERİKAN ZIRHLI ARACI M 20
Amerikan gözcü aracı
komuta aracı olarak de
görülüyor. 0,5 inçlik (1
tüfek, aracın silâhını o
Mürettebat, tüfeklerini
taşıyan altı kişiden mey
Fork fabrikasının yaptığ
«Hercules» marka moto
hızla götürebilmekteydi.
dolduruluşto 640 kilome
gidebilmekteydi.

AMERİKAN GMC KAMYONU

Bedford ve Opel «Blitz-A» nın Amerika'daki karşılığı General Motors'un yaptığı bu 2.5 tonluk kamyondu. Bu aracın tahta sıralarına milyonlarca asker oturmuştu. Milyonlarca ton cephane ve ikmal malzemesi yine bu GMC kamyonlarıyla taşınmıştı. İkinci Dünya Savaşında. Çok değişik dipleri bulunmaktaydı. Eski modellerin şoför mahalli daha farklıydı, daha sonrakilerin şoför mahallini örten kısmın üzeri açılabilmekteydi. Resimde standart GMC modeli görülüyor.

HÜR FRANSIZ ORDUSUNUN ZIRHLI KAMYONU

Hür Fransız Ordusu FFL (Forces Françaises Libres) in zırhlı kamyonları Suriye ve Orta Doğuda kullanılmıştı. Bu tür araçların teçhizatı çok değişik olabilmekteydi. Örneğin her türlü marka kamyon, çeşitli zırhlar ve silâhlardan oluşabilmekteydi.

i

ʌ1 20'nin burada
ğiştirilmiş modeli
7 mm) makineli
uşturmaktaydı.
le yanlarında
lana gelmekteydi.
l bu zırhlı,
ru 90 kilometre
Depo bir
tre uzaklığa

1922'de Almanya'da açlık. 50 mark karşılığı alınan bir eşya uç yıl sonra 6750 mark olmuştu. Yiyecek kuyrukları uzadıkça uzamaktaydı. Alman halkı bunun suçunu ülkelerini parçalayan İngiltere ve Fransa'da bulmaktaydı en çok...

Bismarck işçileri kendisine bağlayan güçlü bir olgu olan sosyalizmle savaşmak için 1883 ile 1889 yılları arasında başka ülkelerde misli görülmemiş bir sosyal güvenlik planı uygulayınca, işçiler yavaş, yavaş siyasi özgürlüklerini bir yana bırakıp, güvenliğe önem verdiler Bunun sonucunda devlet, gözlerine iyiliksever bir koruyucu olarak göründü. Tutucu yanları ise bu iyimserlik arasında kaynayıp gitti. İşçilerin bu denli devlete güvenmeleri sonucunda huzursuzluk dönemi Alman toplumunda devlet anlayışına büyük özen gösteren Hitler tarafından atlatıldı. Böylece başka alanlarda olduğu gibi Hitler işçileri kendi safına çekebilmek, sosyalistlerin ve sosyal demokratların gücünü kırabilmek için Bismarck'ın fikrinden yararlanmıştır

Bu arada Nazizm halkın üzerindeki sosyal demokrat ve sosyalist egemenliği kırmak için propaganda ve Hitler'in **«manevi ve fizik baskı»** dediği yöntemi kullanmıştır

> **«Once Sosyal Demokratları inceledim. Işçi sınıfı partisinin halk arasında kazandığı başarının en büyük nedeni propaganda «manevi ve fizik baskı»dır.**
>
> **Bu hareketin, bu çeşit saldırılara ne moral, ne de kafa bakımından hazır olmayan burjuvazi üzerinde yaptığı kötü manevi baskıyı anladım. Bir işarette bir sürü yalanlar ortaya atılıyor, tehlikeli sayılan düşmanlara karşı iftiralar savruluyor, sonunda saldırıya uğrayan insanların sinirleri bozuluyordu... Bütün insan zaaflarının çok ince olarak yapılmış hesabına dayanan bir taktikti ve hemen hemen matematik bir kesinlikle başarıya ulaşıyordu.**
>
> **Ben de fizik baskının birey ve halk üzerindeki önemini aynı derecede anladım. Onları destekleyenler bir süre zaferlerinin kendi davalarının doğruluğundan ileri geldiğini sanıyorlar, yenilen düşman ise çoğu zaman umursamazlığa düşüyor ve yeni bir karşıkoymanın gereksizliğini anlıyordu...»**

Bu taktiklerle harekete geçen nazizim, anarşizmden huzursuz olan, zenginlerin eğlence ve zevk dolu hayatından nefretle kabaran geniş halk kitlelerini kendi saflarına çekmeyi başarmıştır Nazizmin ve faşizmin egemen olmalarını sağlayan yolda birçok aydının ve 1920'lerin kültür hayatının rolü büyüktür Sanat anlayışlarını halktan koparan bir çevre, yalnız kendi eğlencesini düşünen zengin bir sınıf nazizmin yürütme, yargı ve yasama organlarını eline geçirmesine yol açmıştır

Bu kadar karmaşık bir görünüm gösteren 1914-1918 sonrası toplumlarının en belirgin özelliklerinden birinin de eğlence hayatının olduğunu yukarıda söylemiştik. Kültür hayatının gelişme göstermesi **«Altın Yirmiler»** denilen bir çağın doğmasına yol açmıştır. «Altın Yirmiler» deyimi savaştan sonra 1933'lere değin görülen eğlence ve kültür yönünden çok zengin olan devreye verilen isimdir Bu hareketin incelenmesi, bu hareketlerin çoğunluk kazandığı toplumların yaşantısının anlatılması nazizmin nasıl başarıya ulaştığını daha iyi gösterir

Bu dönemde birçok yazar, ozan, ressam, düşünür yetişmiş ve topluma çeşitli fikirler aşılamağa çalışmışlardır Bu «Altın yirmiler» Stalin, Hitler gibi diktatörlerin olduğu kadar **Walt Disney, Marlen Dietricn, Greta Garbo, Mae West, Giraudoux, Saint Exupery, Al Capon** gibi isimlerin zamanıdır

Nazizimin temel kuramcısı olan Hitler, yönetimi ele aldığında ne tür bir devlet kuracağını açıklamıştı. Bu fikirler Hitler'in kafasında birden bire oluşmuş değildir Bu fikirler 19. yüzyıldan başlayarak bazı Alman düşünürlerinin ortaya attıkları fikirlerdir Hitler'in Nazizm'e temel yaptığı bu fikirler zaten 1920'lerin Alman toplumunda vardı. Üstelik bu fikirleri ikinci ellerden öğrenen Hitler, bunları kafasının içinde kendisine özgü bir mantıkla toparlamış ve uygulama alanına koymuştur

Nazizmi oluşturan temel fikirler şunlardır Savaşın, istilânın ve otoriter devlet gücünün yüceltilmesi, Ar:lerin daha doğrusu Almanların **üstün ırk** oldukları iddiası, **Yahudi** ve **Slavlara** yalnızca kin duyulması, demokrasi ve hümanizmanın hor görülmesi.

Bunlar Alman toplumunun yarattığı düşünce adamlarının fikirleriydi. 19. yüzyılda Almanya'ya egemen olan, Bismarck'tan başlayarak tüm Alman toplumunu etkileyen fikirlerin sahipleri **Fichte, Hegel, Trietschke, Nietzsche** ve **Richard Wagner'**dir Alman ırkını bu denli etkileyen fikir adamlarının arasında Fransız Kont **Joseph Arthur de Gobineau** ve Ingiliz **Houston Stewart Chamberlain** de vardır

Gerçekte Almanları aşırı milliyetçi, sert ve katı yapan Reform hareketinin öncüsü **Martin Luther'**dir Martin Luther sertlik, bağnazlık, hoşgörmezlik, şiddet, namus, bilgi, müzik, şiir tutkusu ve Tanrı önünde haklı çıkma isteği gibi Almanların iyi ve kötü huylarından çoğunu kendisinde birleştirmişti. Luther Almanlarda şiddetli bir milliyetçilik duygusunun yaratıcısı olmuştur

1807 yılında **Johann Gottlieb Fichte** Berlin Universitesi anfisinden ünlü **Alman Ulusuna Seslenişler»**ini yayınlamağa başlayınca, yenilip bölünmüş bir halk harekete geçmiş, biraraya toplanmıştı. Fichte'nin söylevlerindeki fikirler halkın başını döndürmüştü. O'na göre Yahudiler, Latinler

Birinci savaş sonrası Almanya'da yine Bismarck'ın katı yönetimine dönülmesi eğilimi geçerlilik kazanıyordu. Bismarck ne demişti? «SOSYAL ÖZGÜRLÜK DEĞİL, SOSYAL GÜVENLİK»

ve özellikle Fransızlar dejenere olmuş ırklardı. Yeniden canlanma olanağı yalnızca Almanlara özgüydü ve tarihte yeni bir **«çağ»** açacak kadar güçlüydüler. Bu yeni çağı da ahlâk sınırlarından kurtulmuş küçük ve seçkin bir «zümre» açacaktı.

Fichte'nin 1814'te ölümüyle, Almanları etkileme sırası **Georg Wilhelm, Friedrich Hegel'**e geldi. Komünizmin kurulmasına yardım eden Hegel, nazizme de ışık tuttu... Fikirleriyle Bismarck'la Hitler'in «devlet»' ini yarattı.

Hegel'e göre devlet herşey demekti. Hegel devlet için şöyle der:

> **«Devlet dünya ruhunun en yüksek görüntüsüdür. Moral bir evrendir. Kendini bilen ve düşünen etik kafanın, etik fikrin eylemidir. Görevi devletin bir üyesi olmaktan ibaret bireyın karşısında, devletin yüksek bir hakkı vardır. Çünkü dünya ruhunun hakkı bütün imtiyazların üstündedir.»**

Hegel bireyin dünya yüzeyindeki mutluluğunu kabul etmemektedir O'na göre **«Dünya tarihi mutluluklar tarihi değildir. Mutluluk dönemleri tarihin boş sayfalarıdır. Bunlar çatışmasız geçen uzlaşma dönemleridir.»** Hitler'de görülen ve büyük yer tutan savaş en üstün olgudur düşüncesi aslında burada yatmaktadır. Hegel savaş için şöyle bir tanımlama getirmiştir·

> **«Savaş büyük bir temizleyicidir... Uzun bir barış halkın etik sağlığını bozar. Rüzgârın çıkmasıyle uzun bir durgunluğun sonucunda biriken pislikierin atılması gibi Boyuna tekrarlanan özel erdemler — Alçak gönüllülük, ılımlılık, insanseverlik, sabır — bu tarihsel gerçeklere karşı öne sürülmemelidir. Bu güçlü şey (devlet) birçok masum çiçeği ayağının altında ezecek, yoluna çıkan bir çok şeyleri parçalayacaktır.»**

ALTIN YILLARDA DÜNYA BAŞTAN ÇIKMIŞTI, BİR SAVAŞ DÜŞÜNÜLMÜYORDU BİLE... ARTIK MEYDAN İSTEDİĞİ GİBİ KAZANANLARINDI... AMERİKA İSE AVRUPA'DA OLANLARA İLGİSİZDİ. OYSA KOMÜNİZM VE NAZİZM DEVİ BOY ATIYORDU.

İşte Altın Yılların ünlü ismi gangster Al Capone. Naziler ve Komünistlerden daha tehlikeli sayılıyordu.

Amerikalıların Mussolini ve Lenin'den daha çok ilgisini çeken bir tip. Gangster Makineli Tüfek Mac Gurn.

Hitler'in en çok esinlendiği yerlerden biri de Hegel'in **«kahramanlar»** kuramıdır. Bu kahramanlar, dünya ruhunun isteğini yerine getirmek için büyük aracılardır. Böyle bir kişi yeniden Almanya'yı büyük bir devlet yapacaktır. Bu bölümden çok etkilenen Hitler kendisini Tanrı tarafından böyle bir görevle yükletilmiş olarak görmekteydi.

1874'ten 1896 yılına değin Berlin Üniversitesinde tarih profesörlüğü yapmış olan **Heinrich von Treitschke** halk tarafından çok sevilirdi. Derslerini çok sayıda kurmay subay ve bürokratlar izlerdi. O da Hegel gibi devleti yüceltir ve en yüce varlık olarak görürdü. Ancak Hegel'den daha sert olan Treitschke savaş konusundaki fikirlerini şöyle açıklamaktadır:

> **«Savaş yalnız pratik bir zorunluluk değil, aynı zamanda kurumsal bir zorunluluk, bir mantık ihtiyacıdır. Devlet kavramı ister istemez savaş kavramını doğurur. Çünkü devletin özü kuvvettir. Dünya yüzünden savaşın kaldırılması fikri yalnız saçma bir umut değil, aynı zamanda çok ahlâk dışı bir düşüncedir. İnsan ruhundaki birçok özlü ve yüksek güçlerin dumura uğramasıdır... Sürekli bir barış umuduna kapılan bir halk kendisini gurur içinde tecrit ederek mahvetmeğe mahkûmdur...»**

Nietszche ise Almanlar hakkında hiç de iyi şeyler düşünmezdi. Almanların girdiği her yerde kültürü mahvettiğini bile söyler.

Ancak **Üçüncü Alman İmparatorluğu'**nu etkileyen fikirlerin önemli bir bölümünde Nietzsce'nin fikirleri yatar. Zira düşünür, demokrasi ve parlamentoya saldırmış, savaşı yüceltmiş, efendi ırkın geleceğini müjdelemişti. Öyleyse Nazilerin bu kelimeleri kullanmaması için ortada hiçbir neden yoktu.

Nietzsche **«İktidar İradesi»** adlı kitabında dünyaya hâkim olacak üstün ırk konusunda şunları söyler:

> **«Cesur ve hâkim bir ırk kendi kendini yaratmaktadır... Amaç, insanların güçlü olanları, akıl ve irade bakımından en yetenekli olanları için değerlerin yeniden değerlendirilmesi almalıdır. Bu adam ve çevresindeki zümre «dünyanın efendileri» olacaktır.»**

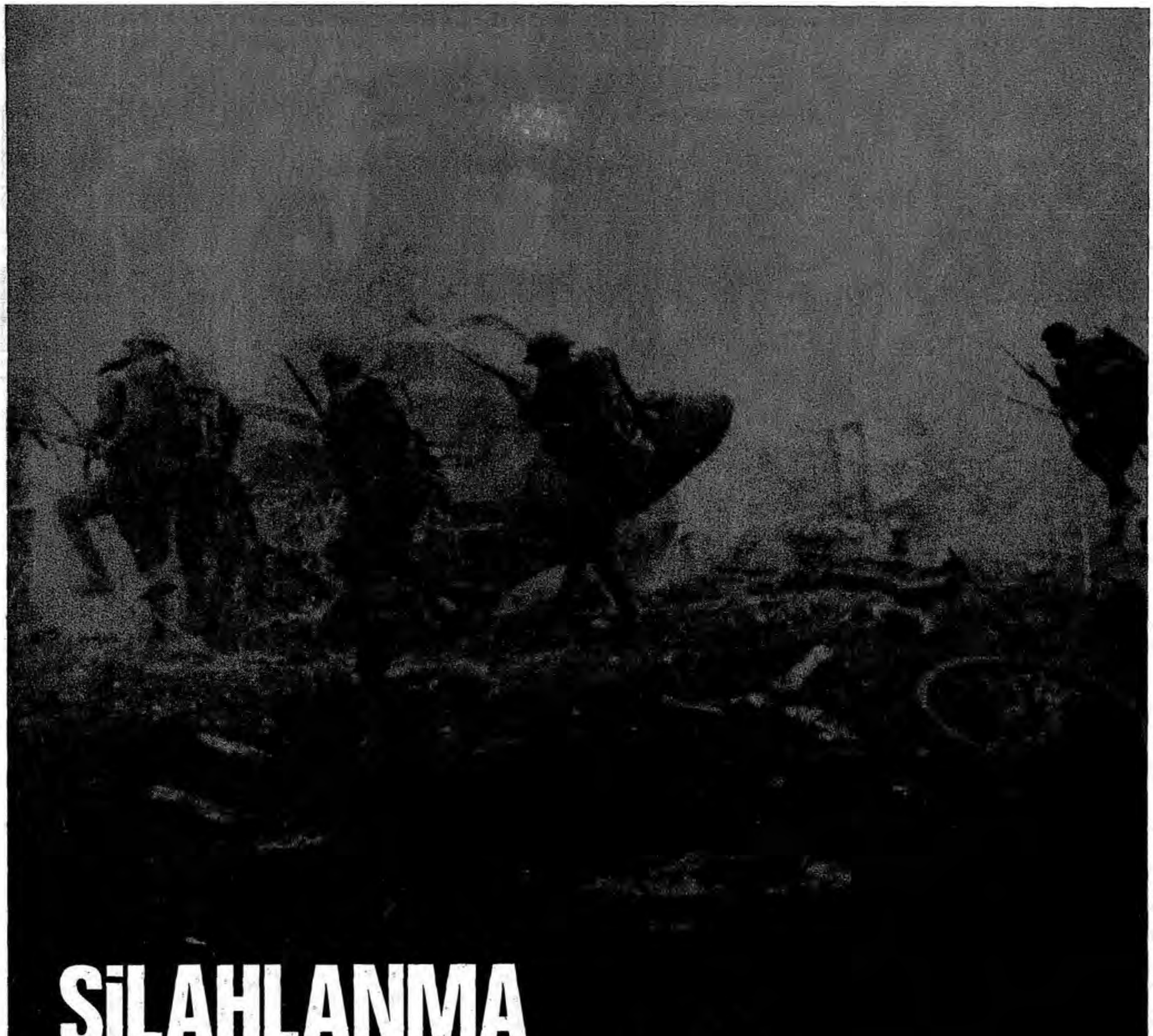
«Dünyanın efendisi» Kavgam'da Hitler'in sık sık kullandığı bir sözdür. Bir gün Hitler **«Nasyonal Sosyalist Almanya'yı anlamak isteyen herkes Wagner'i bilmelidir»** demişti. Bu söz Wagner'e Nazilerce verilen değeri belirtir.

Hitler'in Wagner hakkında söylediği söz boşuna değildir. Zira ünlü müzisyen de Yahudilerden nefret ederdi ve Yahudilerin dünyaya paralarıyla hâkim olmak istediklerine inanırdı. Paralarıyla hâkim oldukları demokrasileri ve parlamentoları yerin dibine batırır materyalizm ve burjuvazinin bayalığından iğrenirdi. Bütün bunlara karşın Almanların özel yaradılışları yardımıyla **«dünyaya hükmedeceklerini»** değil de **«dünyaya soyluluk getireceklerini»** söylemek istemişti.

Wagner, kahramanlık masalları dövüşen pagan tanrıları, kahramanları, ejderhaları, kan kardeşliği, kabile hayatı kanunları, kader anlayışı, aşk ve hayat üstünlüğü, ölüm soyluluğu ile eski **Germen** dünyasını yaratmış ve koca bir ülkeyi ayağa kaldırmıştı. Onun operalarını seyreden bir toplum millîyetçilik duygularıyla kaplanır ve silâhını kaptığı gibi hayalinde yarattığı düşmanı öldürmeğe giderdi.

Işte Hitler ve Naziler bu düşünce birikiminden yararlanarak ve Avrupanın içinde bulunduğu karışık, umursamaz tavrını fırsat bilerek ülkenin başına geçmişlerdi.

Imparatorların, Bismarck'ın, Hindenburg'un oturduğu koltuğa 20 Nisan 1889 akşamı altı buçukta doğan basit Avusturyalının oturaçağı kimsenin aklına dahi gelmezdi.

SİLAHLANMA YARIŞININ ACI SONU

Altın Yirmiler», daha doğrusu **«Altın Yıllar»**ın başlangıcından bugüne yetmiş yıldan fazla zaman geçti. Bu arada iki korkunç savaş, iki enflasyon dalgası ve **Hitler** Almanyası'nın «bin yıllık» dönemi geldi geçti. O günler gerçekten «Altın yıllar» mıydı? Bu günlerin yaşantısına bir göz atmak bize bu konuda bir fikir vermek açısından yeterli olacak.

«Sizi çok güzel günlere götüreceğim!» Böyle diyordu **Alman İmparatoru II. Wilhelm** henüz 33 yaşındayken halkına. Halkı bu vaade inanmış, gerçekten iyi ve mutlu günlerin gelmesini beklemekteydi. Tabii gerek Imparator, gerekse halk bu «iyi günlerin» bir anda gelmeyeceğini bilmekteydiler. Biraz sabretmek gerekecekti. Ancak 31 aralık 1899 ile 1 ocak 1900 günlerini birbirine bağlayan yılbaşı gecesi işte bu bekleyişin büyük coşkunluğu içinde kutlanmaktaydı.

Giderek yeni ve dev ilerlemeler kaydeden tekniğin çalışan insanların bütün yükünü alacağına ve onlara rahat, hiç değilse dayanılabilir bir yaşam sağlayacağına inanılıyordu.

Yirminci yüzyılın başlangıçıyla «altın yıllar»'ın gelip çattığına ve Avrupa'da hiç değilse büyük ülkeler arasında barış devam ettiği sürece hiçbir zaman yokolmayacağına, başta Alman halkı olmak üzere tüm Avrupa ülkelerinde inanılıyordu.

Ama bu umutlara katılmayanlar da vardı o günlerde. Çünkü daha yüzyılın başlarından beri bütün büyük ülkeler bir silâhlanma yarışına girmişlerdi ve bu durumun önünde sonunda bir savaşa götüreceğini hesaplayanlar yok değildi. Tarihin gelişimi, onların haklılığını o zamandan bugüne dek en az iki kez kanıtlayacaktı.

Ortadan ayrılık başa yapışık saç

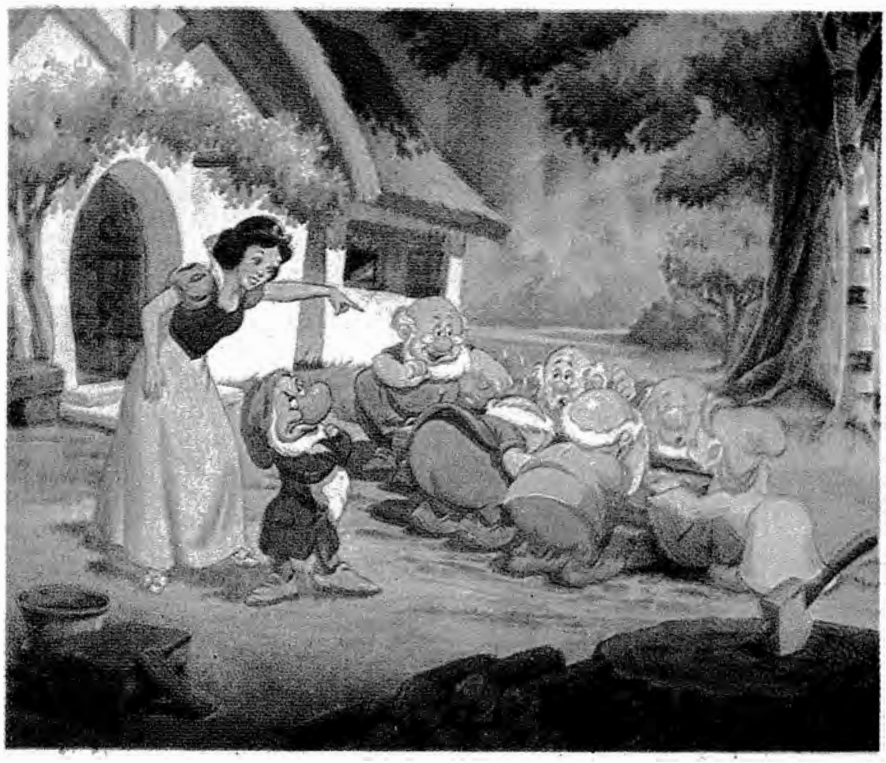
Bol paçalı Oxford pantolonları

Uzun, bol kürkler...

Kadınların kısa etekleri

Altın Yıllar'ın ürünü ve Walt Disney yapımı çizgi film Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler. Bu çağın insanı renkli hayaller içinde filmler seyrediyor ve gittikçe büyüyen Komünizm ve Nazizim tehlikesinin hazırladığı kan banyosunu aklına bile getirmiyordu.

Bu silâhlanma yarışının ilk acı sonucu 1914 yazında patlak verdi. Avusturya - Macar Imparatorluğun varisi **Franz Ferdinand** ve karısı, aşırı eğilimli Sırp milliyetçilerinin suikastına kurban gidince Saraybosno'dan bütün Avrupa'ya bir milletler katliamı yayıldı. **«Altın Yıllar»** henüz başlamasıyla birlikte sona ermişti.

Ama 1900 ile 1914 arasında kalan dönem acaba «Altın Yıllar» tanımı için uygun muydu? Çok şey bunun böyle olduğunu gösteriyor. Bu 14 yıllık dönem bir barış dönemiydi. Hiç değilse Almanya komşularıyle bir çatışmaya girmemişti. Alman askerleri Avrupa'da değil Çin'de, Afrika'da kolonilerde patlak veren ayaklanmaları bastırmak için çatışmaktaydılar.

Almanya'nın içinde de durum sâkindi. Sadece Krimmitschau tekstil işçilerinin günde 10 saat çalışma isteği ile giriştikleri başarısız grev, ya da 1905 yılında Ruhr bölgesinde 15 milyon iş günü kayba yol açan genel grev ülkenin sakin görünüşünü etkilemekteydi. Öte yandan bu 14 yıl içinde çok önemli teknik ve sosyal adımlar atılmıştı. 1901 yılında ilk kez İtalyan **Markoni** Atlantik Okyanusunun iki yakası arasında **telsiz telgraf** ile haberleşmeyi sağladı. Birkaç yıl sonra da Avusturya'nın Graz kentinde ilk kez telsiz ile müzik yayını yapıldı. **Havacılık** büyük ilerlemeler gösterdi. 1900 yılında **Graf Zeppelin** hava gemisiyle yolculuklar yapmış, sonunda da sapasağlam yere inebilmişti. Kısa süre içinde uçaklar pahalı zeplinleri geride bıraktılar, 1912 yılında Almanya'da ilk kez mektuplar uçak ile taşınmaya başlandı.

Endüstride de gelişme büyüktü. Berlin'de ilk 100 bin beygir gücünde buhar makinası kullanılmaya başlandı. Büyük kentlerdeki trafik hızla gelişmekteydi. 1902 yılında Berlin'de ilk metro hizmete kondu. 1905 yılında ise ilk otobüsler kentlerde şehir trafiğini hafifletmeye başladılar.

Gerçi televizyon henüz bulunmamıştı, ama 1907 yılında Arthur Korn Münih'de ilk resimli telgraf alıcı verici istasyonunu kurdu. Bununla Paris, Berlin ve Londra arasında birkaç dakika içinde baskıya hazır halde fotoğraf alışverişi yapılabilmekteydi.

Bu dev teknik gelişmeyle birlikte çalışma koşullarında da oldukça insanca bir düzen getirilmişti. Çocukların çalıştırılması yasalarla kısıtlanmış, örneğin Fransız cam fabrikalarına çocukların kelimenin tam anlamıyla **«satılmaları»** yasaklanmıştı. Uluslararası bir anlaşmayla kadınların endüstride geceleri çalışmaları da önlenmişti. Almanya'da bütün müstahdem ve işçilerin haftada en fazla 60 saat çalışmaları için cabalar gösterilmekteydi.

Modern sözcüğü yine bu dönemin getirdiği yeniliklerdendi. Picasso 1907 yılında Kübizm ekolüne yönelmiş, üniversitelerde ilk kez kız öğrenciler, hatta ilk kadın profesörler görülmeye başlanmıştı. Yine ilk kez tutucuların büyük tepkilerine karşın cinsel sorunlara eğilen kitaplar basılmakta, konferanslar verilmekteydi.

Kadın modasında da devrim niteliği gösteren bir gelişim izlenmekteydi. 1900 yılında hala uzun etekli, koyu renkli elbiseler, belden kordonlarla sıkıştırılan balinalı dar korseler giyilirken, 1905 yılında ilk ince ve havadar, korsesiz kadın giysileri ortaya çıktı. Yerleri süpüren etekler, içinde rahat yürünebilir biçimde kısaldı.

Berliner Tageblatt gazetesinin moda yazarı şöyle diyordu o günlerde: **«Bütün tahminlerin tersine artık görüyoruz: Meğer kadınların ayakları da varmış!»** Ama sadece ayaklardı eteğin altından görünen. **«Namuslu kadınların»** da bacaklarını göstermeleri diz uzunluğunda etek giymeleri için aradan daha 15 yıl geçmesi gerekecekti.

Korsenin atılması toplumsal ilişkileri de daha rahat bir havaya soktu. Amerika'da çıkan ilginç danslar Avrupa'yı etkilemeye başladı. Kokteyl önce Ingiltere'de, daha sonra da Fransa ve Almanya'da moda oldu. 1909 yılında yine İngiltere'den ilk **mizampli** çıktı ve hanımların saç tuvaletlerine yeni yeni biçimler getirdi. 1913 yılında **ilk renkli neon** reklamları vitrinleri süslemekteydi.

«Altın Yıllar» mıydı bu?..

Evet, mizampli ve neon reklamları, kokteyller ve taksiler o günlerin Avrupasını bir cennet haline getirmemişti kuşkusuz. Çünkü bu yenilikler normal gelirli halkın erişemiyeceği lüks şeylerdi.

Alman Imparatoru II. Wilhelm «Altın Yıllar» vaadinden birkaç gün önce yeni göreve başlayan subaylara yaptığı konuşmasında şöyle diyordu:

«Size kendi akrabalarınızı, kardeşlerinizi, hatta anne ve babanızı vurmanızı ya da süngülemenizi emredebilirim. Gerçi Tanrı beni bunları söylemekten korusun. Ama o zaman

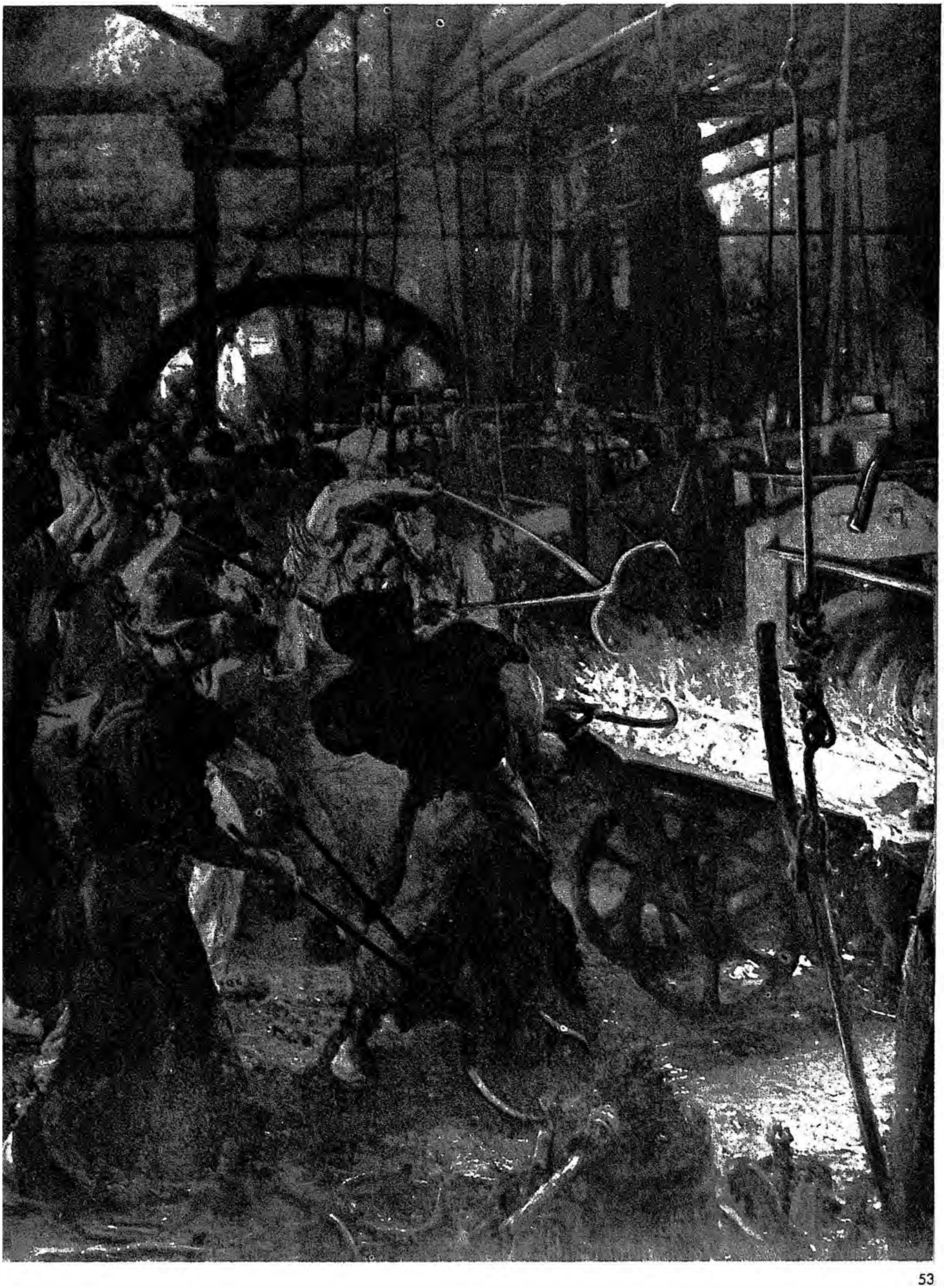

İmparator Wilhelm (yukarıda) Alman halkına "Altın Yıllar" için söz vermişti ama sonuç düş kırıcı olmuştu. Alman işçiler (yanda) ağır iş koşulları, uzun mesai saatleri ve bunlara karşılık aldıkları çok düşük ücretler yüzünden acıklı durumdaydılar.

emirlerimi gıkınızı bile çıkarmadan yerine getirmek zorundasınız!..»

Bu pek de öyle **«iyi günler»** sözcüğü ile bağdaşmayan bir anlayıştı. Prusya devletinde üç sınıflı bir seçim hakkı yasası geçerliydi. Böylece geniş halk kitlelerinin hiçbir politik yetkileri yoktu. Yine eğitim şansı sınıf farklarına göre büyük ayrılıklar göstermekteydi. Soylular ve zenginler askerlikte, devlet dairelerinde, hatta bazen mahkemelerde kayırılmaktaydı.

Işçi ücretleri son derece düşüktü, fakat çok zor koşullar altında da olsa, yaşamayı olanaklı kılmaktaydı. Bunun için bir işçi günde on bir, on iki, hatta on dört saat çalışmak zorundaydı. Haftanın altı gününde sürdürülen bu çalışma sonunda hafta sonu tatili dışında paralı izin diye bir şey bilinmemekteydi. İşyerlerinde çalışanların durumundan daha da kötüsü, evlerinde götürü çalışanların haliydi. Bütün bir ailenin bir hafta boyunca sabahın erken saatlerinden akşama kadar çalışmalarının sonucunda ellerine geçen para toplam 10 Mark'ın altındaydı. Sadece Sonneberg kentinde oyuncak endüstrisinde çalışan çocukların sayısı 11 binin üzerindeydi. **Verem** hastalığı bütün çocukların yüzde yirmisini korkunç ağına almıştı. Erkeklerin yüzde 19', kadınların ise yüzde 17'si ciğer-

Altın Yılları yansılan bir tablo. Orta sınıf ortadan kalkmış. Sadece çok zenginler ve çok fakirler İşte bu Almanya ve bu Avrupa bir savaşı kaçınılmaz hale sokuyor ve adeta davet ediyordu.

lerinden hastaydı. Ama bunun yanı sıra zenginler çok az vergi vermekte, sayısız imtiyazlardan yararlanmakta, günümüz büyük zenginlerinden çok daha rahat ve lüks bir hayat sürmekteydiler. 1910 yılında Almanya'da doğan 100 çocuktan 16'sı bir yaşına basmadan önce ölmekteydi. 1911 yılında bu oran yüzde 20'ye yükseldi. 1912 yılında ise 100 çocuktan 14.7'si, yani bugünkü Avrupa ortalamalarının on katı kadarı, bir yaşından önce hayatlarını kaybetmekteydi.

Peki İmparatorun halkına vaadettiği «Altın Yıllar» dan geriye ne kalmıştı? Küçük bir burjuva sınıfı gerçekten küçümsenmeyecek bir refah içinde yaşamaktaydı. Ama bunların da çoğunluğu için bu mutluluk kısa süreli olmuştu. Birinci Dünya Savaşı ve ardından gelen paranın bütünüyle değer kaybetmesi, bu küçük mutlu burjuva sınıfının da elinde avucunda ne varsa alıp götürmüştü. Geriye kalanlar bir kaç soylu büyük arazi sahiplerinin ya da bir avuç büyük fabrikatör ya da bankerlerin dev servetleriydi. Gerçi büyük toprak sahiplerinin savaştan sonra imtiyazları ellerinden alınmış, eğer soylu aileden geliyorlarsa soyluluk ünvanları da gitmişti. Fabrikatör ve bankerler ise Birinci Dünya Savaşından önceki gibi büyük güven içinde değillerdi artık. Önemli tavizler vermek, çekingen davranmak zorundaydılar.

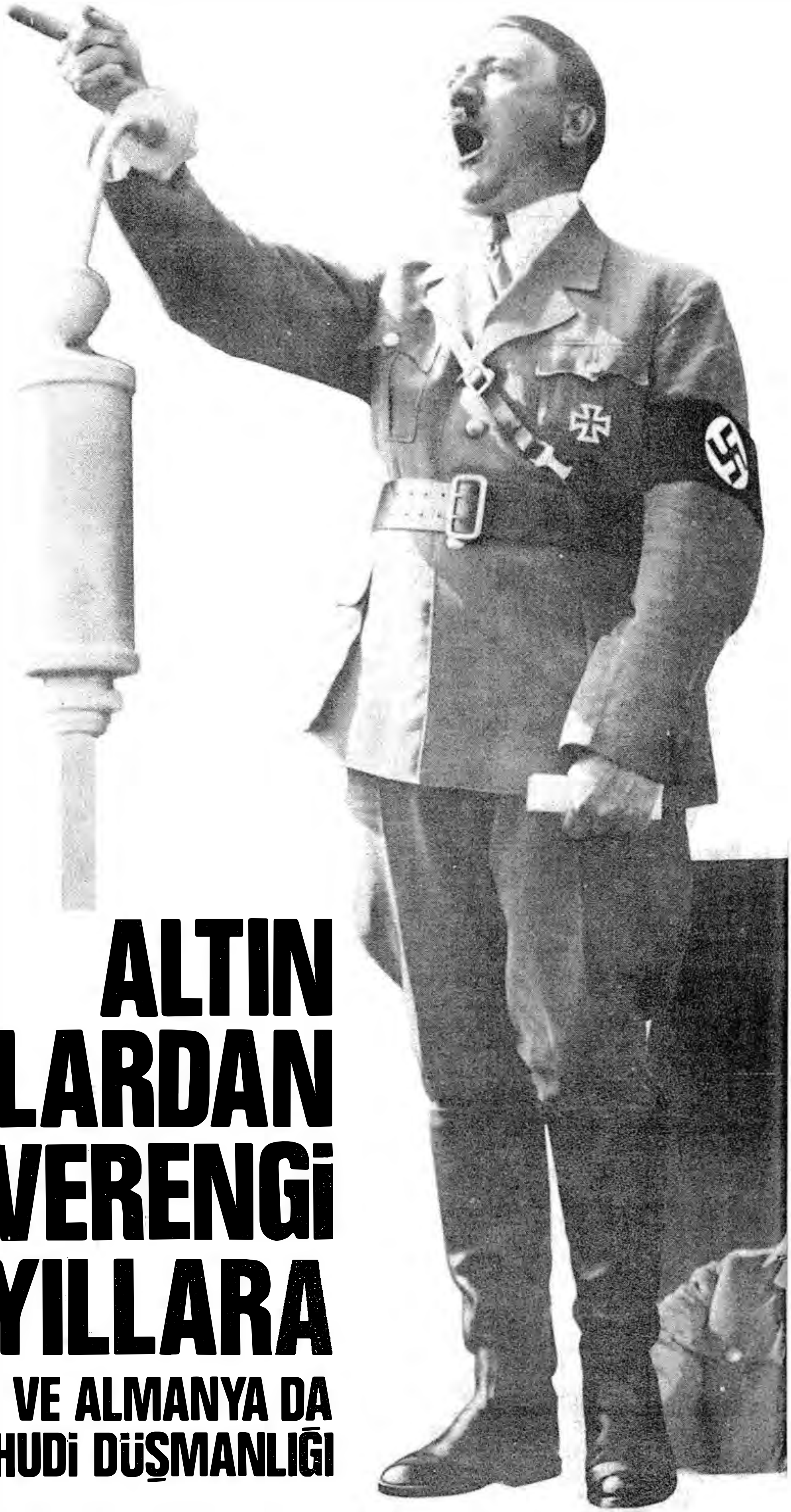
Alman İmparatorunun gururlu askerlerinin önemli kısmı Dünya Savaşının siperlerinde ölmüş. İmparatorluk bütün kolonilerini ve Avrupa'daki nüfuzunu yitirmişti.

Marlene Dietrich
Altın yıllar'ın ünlü sesi,
Naziler gelince
Almanya'dan kaçacak
savaş sonuna kadar
dönmeyecekti

Birinci Dünya Savaşı yenilgisi Alman halkı için beklenmedik bir durumdu. Savaş ile birlikte İmparator ve soylular egemenliği de tarihe karışmış oldu. Savaşın hemen ardından ortaya çıkan korkunç **enflasyon** dalgası, bunun yanında gerçi imzalanan, fakat bir türlü benimsenemeyen Versailles barış antlaşmasının hükümleri karşısında Alman halkı adeta yönünü kaybetmiş bir durumda ve korku içindeydi. Bir **Kızıl Devrim** korkusunun yanında, Batılı galip devletlerden ve onların getirdikleri demokrasi gibi yeniliklerden korkuyordu bu. 1914 öncesinin güvenlik verici, alışageldikleri ortamına büyük özlem duyuluyordu. Almanya'nın yenilgisi, ekonomik sarsıntı ve Alman halkının zor durumda olmasının suçlusu aranmaktaydı. Kısa süre içinde böyle bir suçlu bulunacaktı. **Yahudilerdi bütün belâların sorumlusu.** 1914 öncesi ortama geri dönülmeliydi. Ama o dönemin zayıf hükümetleri yeniden tekrarlanmamalıydı.

Geniş halk kitleleri böyle düşünürken, acaba işçi sınıfı ne fikirdeydi? İşçiler ülkenin karşı karşıya geldiği utanç verici durumdan çıkmak için bir kurtarıcı aranması gerektiğini düşünmüyordu. İşçiler için önemli olan **disiplin, parti** ve **sınıfsal dayanışma** yeterliydi. Ülkenin üst tabakası için de bir kurtarıcı gereksizdi. Bu tabaka bilgili ve böylesine inançlara kapılmayacak kadar sağduyu sahibiydi. Ayrıca üst tabaka yönetici sınıf olmanın da çabası içindeydi.

ALTIN YILLARDAN KAHVERENGİ YILLARA

VE ALMANYA DA YAHUDİ DÜŞMANLIĞI

Ama bir süre sonra ekonomik durum yeniden düzelmeye başladı. Büyük çöküntü bir ölçüde atlatılmıştı. Fakat büyük enflasyon ile ekonomik bunalım arasındaki «Altın Yirmiler» de, **Hitler**'in yıldırım hızıyla politika sahnesinde yükselmesini bu günlerin geniş halk topluluklarının **«kurtarıcı»** özlemlerinde aramak yerinde olur.

Almanlar 30 mayıs 1930 günü gazetelerden yeni bir hükümet başkanının göreve başladığını okudular. Bu Birinci Dünya Savaşından sonra göreve geçen onuncu başbakandı. Bu kez işin ilginç yönü yeni başbakanın üç gün gibi rekor denecek kadar kısa sürede görevde kalmasıydı. Olaylar bundan sonra daha da yoğunlaşacak, giderek güçlenmekte olan Nasyonal Sosyalist parti bir süre sonra başa geçecekti.

Nazi'lerin güçlenmesinin yanısıra Almanya'daki kültür hayatı hala Weimar döneminin parlaklığını sürdürmekteydi. Sadece başkent Berlin'de kırk tiyatro her akşam perdelerini salonları dolduran seyircilere açmaktaydı. Üç operası da bulunmaktaydı Berlin'in. Üstelik bu kurumlar devletten hemen hemen hiç denecek kadar az yardım almaktaydılar.

Bu durum o zamanların kültür hayatındaki canlılığı göstermesi bakımından ilginç bir örnek sayılabilir.

Yine Berlin'in kabarelerinde **Marlene Dietrich** ile **Margo Lion** Marcellus Schiffer'in hazırladığı revülerde oynamaktaydılar. **Otto Klemperer** Krill-Operasının orkestra şefliğini her pazar sabahı verilen konserlerde başarıyla sürdürmekteydi. Çağın en ünlü Alman yazarı **Thomas Mann** tanınmış şair **Tucholsky,** başkentin renkli kişilerinin başında geliyordu.

Çağın ileri gelen Alman eleştirmeni **Friedrich Luft,** o günler için şöyle yazıyor: **«Gerçi tiyatrolar, eğlence yerleri o günlerde tıklım tıklım doluyordu. Ama herşeye rağmen kültür hayatında gelişmenin sonuna vardığımızı farkediyorduk. Sanki bir veda havası vardı bütün bu parlak görünüşün ardında.»**

1930 yıllarına yaklaşılırken her gün caddelerde görülen işsizlerin sayısı artmaktaydı. Bu halk için yeni bir felâketin ilk belirtileri olarak görülüyordu. Ama yine de o kadar büyük bir umutsuzluk, karamsarlık havası esmiyordu. Çünkü eğlence olanakları gerçekten bol ve kaliteliydi. **Sinema** bunların başında gelmekteydi. Bugün film müzelerinde sinematek derneklerinde gösterilen filmler, o günlerde ilk kez halka sunulmaktaydı. **Fritz Lang**'ın filmleri seyircilerin gönüllerini fethediyordu. Aynı zamanda Almanya'ya, Sovyet devrim filmleri de getirilmekteydi. Almanya modern sanatta, modern mimaride çağın en ileri örneklerini veriyordu. Fransız yazar **Andre Gide,** Sovyet rejisör **Eisenstein** Avrupa'nın en önemli kültür merkezi olan Berlin'i ziyaret eden sanatçılar arasındaydı. Bütün bu parlak gelişim, «Altın Yıllar», kısa süre içinde yerini Hitler ve onun Nasyonal Sosyalistleri, onun ideologlarının hazırladığı yepyeni bir kültür ve sanat anlayışına bıraktı. Yahudi asıllı sanatçılar ya da Nazi fikirlerini benimsemeyenler birkaç yıl içinde Almanya'yı terkettiler. Bundan sonra **Almanya'da «Altın Yıllar» yerini «Kahverengi Yıllar»'a devredecekti.**

savaşın üniformaları

Deniz Gedikli Üstçavuş (Manş Denizi Adaları 1941 Sipoletlerdeki rütbe şeritleri I aralık 1939'da, kep ise 1940 yılında yürürlüğe konmuştur.

Amiral (Gotenhafen 1939 sonbaharı) Beyaz kasket kılıfı resmen 20 nisan ile 30 eylül tarihleri arasında kullanılmıştı, ancak savaş sırasında Alman sularında bunun takılması yasaktı. Beyaz fildişi kabzalı kısa, sarı meç kullanılıyordu. Meç siyah, üzeri sırmalı kemerle takılıyordu.

Deniz eri (Bahriye kıyı topçusu, Guernsey, 1940 temmuzu) Deniz erleri karada görevlendirildiklerinde piyade üniforması ve haki rengi miğfer kullanırlardı.

2. plak açıklaması

Birinci Yüz 2A

Plak önce Alman radyoları spikerinin 5 Mart 1933 yılında Alman meclisinin Potsdam'da açılışını anlatmasıyla başlıyor. Bu kayıt 5 mart 1933'te Alman radyolarından naklen yayın yapılırken alınmıştır. Alman spikerin konuşmasının hemen sonrasında Türkçe tercümesi yer alıyor. Ardından I mayıs 1933'te Hitler Ulusal Çalışma Günü'nde dinsel konuşmasını yapıyor ve Tanrı'dan Almanya'yı kutsamasını istiyor. Önce konuşmanın Türkçe tercümesini ve hemen ardından konuşmanın orijinalini Hitler'in sesinden dinleyeceksiniz.

İkinci Yüz 2B

2 Mayıs 1933 günü Alman Nazi Partisi Komandoları SA'lar işçi sendikalarını basmıştı. Plakta aynı gün Alman İşçi Cephesi yöneticisi Robert Lei'ın yaptığı bir konuşmayı ve ardından Türkçe'sini dinliyoruz.

Hitler

HİTLER'in BAŞLANGICI

Tarih boyunca onun gibi bir kişiye rastlanmamıştır kuşkusuz. Kimse onun kadar büyük bir coşkuyla karşılanmamıştır, hiçbir zaman hiçbir devlet adamından, ondan beklendiği kadar büyük başarılar beklenmemiş, ama yine de kimse onun kadar büyük nefreti üzerinde toplamamıştır Evet, **Adolf Hitler**'dir bu kişi... **«Bin yıllık imparatorluk»** vaadederek, güçlü bir Almanya yaratmak üzere ülkesinin başına geçmiş, çok kısa sürede gerçekten Almanya'ya bambaşka bir görünüş kazandırmış, birkaç yıl içinde bütün dünyayı fethedebileceğine inanılan güçlü bir ordu meydana getirmişti. Ama Almanya'nın kaderi ellerine bırakıldıktan sonra, bütün dünyaya hâkim olacağına inanılan onun yönetimindeki Almanya, çağın bütün güçlü devletlerini karşısına alarak altı yıl kadar süren korkunç bir savaş sonunda tarihin en ağır yenilgilerinden birine uğramıştı.

Kimdi bu Adolf Hitler? Dünyayı titreten bir orduyu istediği gibi yönetebildiğine göre, askerî öğrenim görmüş müydü? Büyük işsizlik dalgasının dünyayı kapladığı bir dönemde ülkesinin başına geçtiği halde kısa süre içinde Almanyayı dünyanın en büyük ekonomik güçlerinden biri haline getirdiğine göre ekonomi üzerinde uzmanlaşmış bir kişi miydi? Hayır! Peki nasıl olmuş da askerliğini onbaşı rütbesiyle yapan küçüklüğünde ressam olmayı bir tutku halinde isteyen Adolf Hitler, politika sahnesinde böylesine büyük bir hızla yükselmiş, ülkesinin ve dünyanın kaderiyle oynayabilmişti? Bunu gözden geçirmeden önce Hitler'in nasıl bir insan olduğunu, nasıl bir aile çevresinden geldiğini, çocukluk ve gençlik yıllarını incelemek yararlı olur.

Aslına bakılırsa Hitler'in kişiliğini incelemek öyle pek kolay bir iş değildir. Daha henüz gelişmekte olan Nasyonal Sosyalist Partinin yöneticiliği sırasında Hitler, öze lhayatı ile ilgili yayınları yakışıksız bulduğu her fırsatta söylemiş, Başbakanlığa geldiğinde ise bu tür bütün yayınları yasaklamıştır. Gençliğinde bir erkek yur-

Adolf Hitler 20 nisan 1889'da Avusturya'nın Braunau kasabasında dünyaya geldiği zaman, onun ilerde milyonlarca insanın kaderiyle oynayan «yüzyılın en büyük olayı» haline geleceğini kimse düşünemezdi

dunda birkaç yıl kaldığı halde orada bir arada olduğu çok sayıda kişi onu hemen hemen hiç hatırlayamamışlar, politika hayatına atıldıktan sonra ise hiçbir fotoğrafının basılmamasına büyük özen göstermiştir

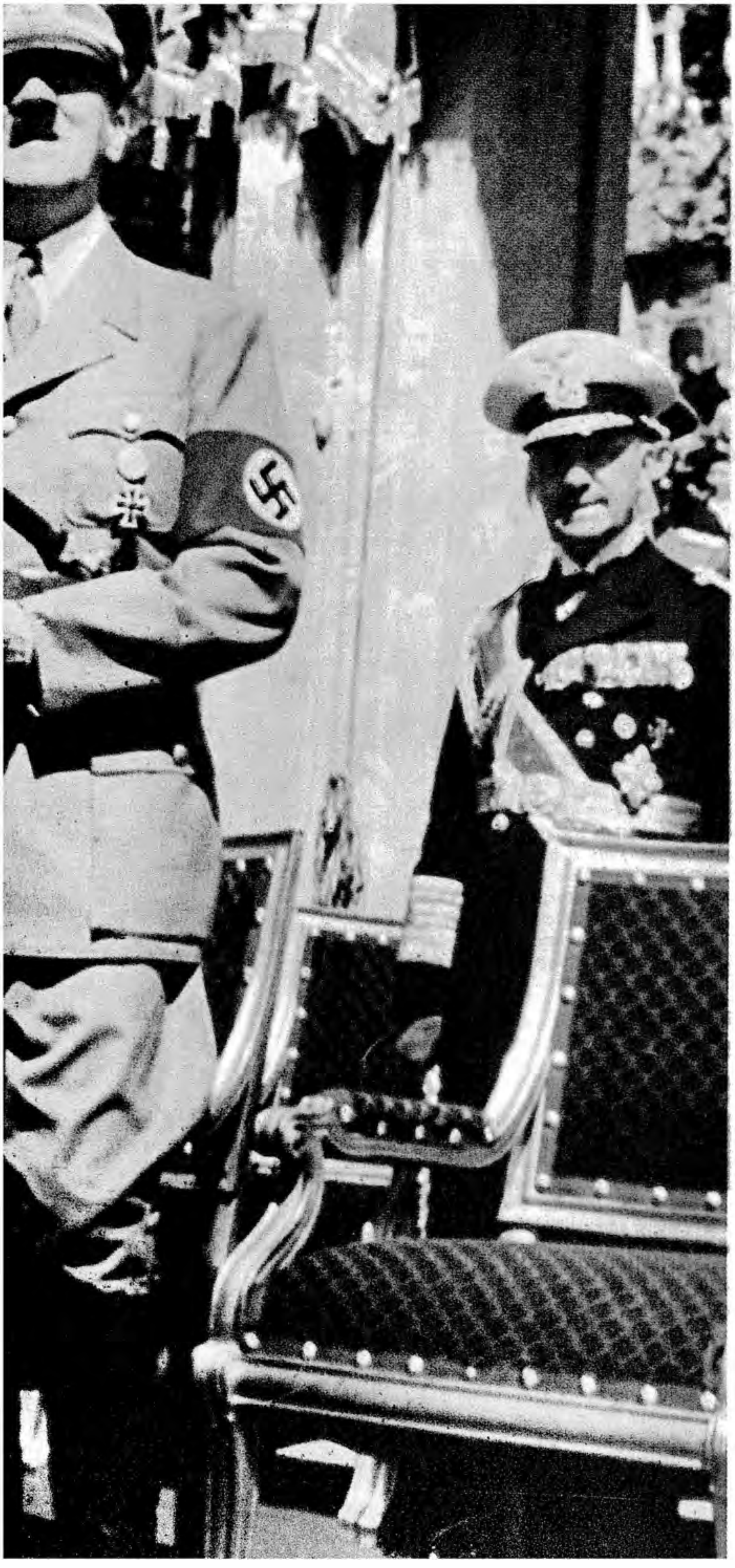
Hitler, gerek anne, gerekse baba tarafından Avusturya Macar Imparatorluğunun Tuna nehri ile Bohemya sınırı arasında kalan ormanlık, yoksul bir bölgeden gelmektedir Bu yörenin küçük köylerinde, aile içinde evlenmeler çok sık görülmektedir Hitler, ya da çeşitli kaynaklara göre **Hiedler** ve **Hüttler** adları büyük bir olasılıkla Çekce kökenlidir. **(Hidlar, Hidlarcek).** O yörede bu adlara ilk kez 15. yüzyılın başlarında rastlanmaktadır. Ancak Adolf Hitler'den önce bu köylerden hiç kimse köy yaşantısının dışına çıkıp, ünlü bir kişi olamamıştı.

Strones köyünde Johann Tmumelschlager adlı bir küçük çiftçinin 13 numaralı evinde. Maria Anna Schicklgruber adlı bir hizmetçi kız, 7 haziran 1837 günü gayrı meşru bir çocuk dünyaya getirdi. Çocuk aynı gün vaftiz edildi ve Alois adını aldı. Döllersheim kasabası nüfus kütüğünde küçük çocuğun babasının adı hanesi boş bırakılmıştı. Ancak bu durum annesinin beş yıl sonra Johann Georg Heidler adlı işsiz bir değirmenci kalfası ile evlenmesini engellemedi. Anna Schicklgruber evlendikten sonra oğlu Alois'i kocasının erkek kardeşi Johann Nepomuk Hüttler'in yanına verdi. Büyük bir olasılıkla oğlunu istediği gibi yetiştirecek olanaklara sahip olmadığı için yapmıştı bunu. Çünkü Strones'de yıllar sonra anlatıldığına göre, Hiedler'ler şilteleri bile olmayan ve saman üzerinde yatmak zorunda kalan, son derece yoksul bir aileydi.

Alois'in babası araştırılırsa, karşımıza üç ad çıkar. Bunlardan değirmenci kalfası Johann George Hiedler ile Johann Nepomuk Hüttler adındaki çiftçinin Alois'in babası olmaları olasılığı çok büyüktür Üçüncü baba adayı ise Hitler'in yakın çevresi tarafından ileri sürüleceği üzere Frankenberg adında Maria'nın yanında çalıştığı Grazlı bir Yahudidir. Ancak Adolf Hitler'in dedesinin kim olduğu hiçbir zaman kesinlikle öğrenilememiştir.

Maria Anna Schicklgruber'in Strones'de büyük bir olasılıkla verem hastalığından ölmesi üzerine kocasının ölümünden de 19 yıl sonra, Johann Nepomuk üç dostu ile birlikte Döllersheim papazına gitmiş ve o sırada neredeyse kırk yaşına gelmiş olan evlâtlığı: gümrük memuru Alois Schicklgruber'in ölen kardeşi Johann Georg'un oğlu olduğunu tanıklar önünde ileri sürmüş, böylece nüfusa kaydettirmişti. Papaz nüfus kütüğünde Anna'nın «bekâr» kaydını değiştirip, «evli» şeklinde düzeltmişti. Baba adı olarak da yanlışlıkla Hiedler yerine Georg Hitler yazmıştı papaz. 1877 ocağından itibaren Alois Schicklgruber'in adı Alois Hitler'di artık.

Alois doğduğu yörenin ileri gelen kişilerinden biri olmuştu. Gümrük teşkilâtının oldukça yüksek kademelerine yükselmişti. Oysa 13 yaşındayken Viyana'ya bir kuyumcunun yanına çırak olarak girmiş, ama sonra Avusturya maliyesinde bir görev almak üzere işyerinden ayrılmıştı. Kısa süre içinde memurlukta başarı göstermişti Alois. Üç kez evlenmişti. Daha birinci karısı sağken, ikinci karısından bir çocuk bekliyordu, ikincisi henüz hayattayken de üçüncü karısından çocuğu oluyordu. İlk karısı Anna Glossl kendisinden 14 yaş daha büyüktü. Sonuncu karısı Klara Pölzl ise 23 yaş daha gençti, Alois'den. Önce yanında hizmetçi olarak çalışmıştı Klara. Aynı yöreden geliyordu. Büyük bir olasılıkla yakın akrabaydılar. Eevlendikten sonra bile Klara evlilik öncesindeki Alois ile olan ilişkisini tam olarak silememiş, kocasını «Alois amca» olarak çağırmaya devam etmişti.

20 nisan 1889 günü İnn ırmağı kıyısında Braunau kasabasında dünyaya gelen **Adolf Hitler** bu evliliğin dördüncü çocuğuydu. 1885, 1886 ve 1887 yıllarında dünyaya gelen Hitler'in üç ablası daha küçükken ölmüşlerdi. Hitler'den sonra doğan iki kızkardeşinden de sadece Paula hayatta kalmıştı. Ailede ayrıca Alois'in ikinci evliliğinden olan Angela ve babası gibi Alois adı verilen iki çocuk daha bulunmaktaydı. Adolf'un hayatında doğduğu kasaba hiçbir yer tutmaz. Çünkü Adolf'un doğumundan bir yıl sonra babası Niederösterreich eyaletinde Gross Schönau kasabasına, birkaç yıl sonra da Linz kentine atanmıştır. Alois Hitler 1895 yılında dört hektarlık küçük bir arazi satın alır, fakat kısa süre sonra yeniden satar. Erken yaşta emekliye ayrılır ve Linz yakınlarında Leonding köyünde emeklilik hayatı sürmeye başlar.

Adolf Hitler uyanık, canlı ve yetenekli bir çocuktu. Ancak daha küçüklüğünde düzenli bir çalışma eğiliminden uzak olduğu dikkati çekmekteydi. Devam ettiği ilkokullarda aldığı çeşitli karneler, onun iyi bir öğrenci olduğunu ortaya koymaktadır. 1899 yılında çekilen sınıf fotoğrafında Adolf en arka sırada, ortada, üstünlüğünü kanıtlarcasına poz vermişti. Ancak daha sonra Linz'de ortaokula gittiğinde şaşılacak bir değişme öğrenilmekteydi Hitler'de İki kez sınıfta kalmış, bir kez de bütünleme sınavını güçlükle vererek sınıfını geçebilmişti. Karnelerinde «gayret» hanesinde daima «gayretsiz» kaydı bulunmaktaydı.

Eski onbaşı yükseliyor, dünyayı etkiliyor, prensleri, kralları, diktatörleri korkutuyor istediği şekilde davranabiliyordu. İşte Hitler 1939'da Yugoslav Prensi Paul'un gözlerini, muhteşem ordusunu göstererek kamaştırıyor

Hitler'in babası, Avusturyalı bir gümrük memuru olan Alois Hitler (Doğ. 7 haziran 1837(, annesi ise Clara Pötzl (Doğ. 12 ağustos 1860) idi. Baba Hitler 3 ocak 1903 tarihinde, annesi Clara ise 21 aralık 1907'de öldüler. Alois Hitler oğlunun da bir memur olmasını istiyordu. Bu nedenle onu Yukarı Avusturya'da Linz kentinde orta okula gönderdi. Ama Hitler iyi bir öğrenci değildi. Gerçi onu coğrafya ve tarih gibi dersler ilgilendiriyordu, ama daha küçüklüğünden beri ressam olmayı kafasına koymuştu. Resimde Leonding'de ilkokul öğrencisiyken çekilmiş bir sınıf fotoğrafında Hitler 'x' işaretli) arkadaşları arasında görülüyor.

Disiplin, resim ve beden eğitimi notları dışında ya zayıf, ya da orta olmaktaydı. 1905 yılındaki karnesinde Almanca, matematik ve steno derslerinden zayıf, daha sonraları çok sevdiği dersler olduğunu söylediği coğrafya ve tarihten ise sadece orta almış, okulu terketmek zorunda kalmıştı.

Alois Hitler, oğlunun ancak ortaokul döneminin başlangıcını görebilmişti. 1903 yılı başlarında Leonding'de Wiesinger meyhanesinde önündeki şarap kadehinden bir yudum aldıktan sonra yona devrilmiş, bir doktor ya da bir papaz yetişemeden can vermişti. Adolf okuldan ayrıldığı zaman babası öleli iki buçuk yıl olmuştu. Hasta bir kadın olan annesi Klora, oğlu ile başedecek durumda değildi. 1904 yılı eylülünde oğlu okuldan ayrılması şartıyla bütünleme sınavlarından geçirilince, Klora son bir şans denemiş ve Adolf'u Steyr'deki bir ortaokula göndermişti. Ama Hitler'in buradaki başarıları da vasatın çok altında olmuştu. Hitler, daha sonra kendinin söylediği gibi **«karneyi aldıktan sonra üzüntüden içki içmiş, sarhoşlukla bu belgeyi tuvalet kâğıdı olarak kullanmış ve daha sonra karnenin bir kopyasını okul idaresinden istemek zorunda kalmıştı.»** 1905 sonbaharında da karnede bir düzelme olmayınca annesi bütün umutlarını yitirdi ve oğlunun okulu bırakmasına razı oldu.

Okul hayatındaki başarısızlık, öğrenime karşı Hitler'de büyük bir nefret doğurmuştu. Bundan sonra hayatını **«bütünüyle sanata adamak»** istiyordu Adolf Hitler. Ressam olacaktı. Daha küçük yaşlardan itibaren resim yapmaya büyük merakı vardı. Evlerine sık sık gelenler küçük Adolf'un sofrada birdenbire bir kalem alıp kâğıt parçalarına binalar, büyük kapılar çizdiğini söylemekteydiler. Ama şimdi herşeyi bir yona bırakıp, adeta bir tutku halinde resim yapmaya başlayan Adolf Hitler, bir işe girip para kazanmayı kesinlikle reddediyordu. Sanat aynı zamanda onun için sosyal alanda da yükselme çabasını yansıtıyordu. Annesi, Alois Hitler'in ölümünden sonra Leonding'deki evi satmış, Linz'de bir daire tutmuştu. Annesinin esaslı dul maaşı sayesinde, bir işe girmeden hayallerini gerçekleştireceği günü bekleyebiliyordu. O dönemden edinilen bilgilere göre Hitler herşeye karşı büyük ilgi duyan, soluk yüzlü, çekingen ve giyimine büyük özen gösteren bir gençti. Çoğu kez devrin üniversite öğrencilerine özgü fildişi saplı bir bastonla dolaşmaktaydı. Bir işi olmamasına karşın.

Hitler 'in babası Alois Hitler annesi Clara Pötzl

her türlü işle ilgilenmekteydi. Gece geç saatlere kadar Linz kentinin şehircilik planları üzerinde çalışıyor, tiyatro, saray, müze taslakları karalıyordu. Tuna üzerinde kurmayı tasarladığı bir köprünün o zamanlar yaptığı planlarını 35 yıl sonra gerçekleştirecekti Hitler...

Adolf Hitler içine kapanık bir gençti o dönemde. Annesi ve tek kardeşi Gustl dışında gençliğinin bu en önemli yıllarında kimse ile ilişki kurmamıştı. 1906 yılında ilk kez on beş günlüğüne Viyana'ya giden Hitler'i bu kent çok etkilemişti. Orada tiyatrolara ve operaya gitmiş, daha sonra yaşam görüşünü etkileyecek olan Richard Wagner'in operalarını izlemişti. Linz'e döndükten bir buçuk yıl sonra yeniden Güzel Sanatlar Akademisine girmek üzere Viyanaya gitti Hitler, 1907'de artık iyice hasta olan annesinin bütün ısrarına rağmen Linz'den ayrıldı. Ama Linz'de geçirdiği yılları hiçbir zaman unutmayacak, 1945 yılında Kızıl Ordu Berlin kapılarına dayandığı zaman başbakanlık sığınağında Linz kentinin yeniden düzenlenmesi için hazırlattığı planlar üzerinde çalışacaktı.

Viyana yüzyılın başlarında Avrupa'nın en önemli kültür merkezlerinden biriydi. Elli milyon nüfusa sahip Avusturya Macar Imparatorluğunun başkenti Viyana o dönemde en parlak günlerini yaşıyordu. İmpaşının altmışıncı yıldönümünü kutlamaktayrator Franz Joseph 1908 yılında tahta çıktı. Gerçi genel ve eşit bir oy hakkı yoktu. Soylular ülkenin gerek politik, gerekse sosyal alanda yönetimini ellerinde tutmaktaydılar. Ama yine de büyük bir hızla gelişmekte olan bu endüstri ve ticaret merkezinde partiler ve politikacılar küçük burjuva ve işçi sınıfının desteğini kazanmak için birbirleriyle yarış ediyorlardı. Bütün parıltılı görünüşün ardında Viyana'da imparatorluğun çökmeye başladığını hissetmek de mümkündü. Imparatorluk içinde toplanan çeşitli halklarda bağımsızlık kıpırdanışları farkedilebiliyordu. Asker kaçaklarının sayısı her yıl artmakta, Viyana üniversitesinde çeşitli azınlıklar mensup öğrenciler gösteriler yapmaktaydılar. Hükümet mekanizması etkisiz kalmıştı. Uzun süredir, parlamento azınlıklara verilen sürekli tavizler dışında hiçbir yasa çıkaramıyordu.

Hitler yıllar sonra muzaffer bir kumandan olarak Paris'te

Özellikle burjuva ve küçük burjuva sınıfları huzursuzdu. Bir yandan kentlerin, insanın başını döndüren bir hızla gelişmesi, diğer yandan teknikteki ilerleme ve ekonominin yoğunlaşması, bu sınıfları ürkütüyordu. Sadece Viyana'da 1859 yılında loncalar yasasının kaldırılmasından sonra otuz yıl içinde yaklaşık 40 bin zanaatkâr iflâs etmişti. Huzursuzluklar birlikte sayısız tepki hareketlerini de getirmişti. Özellikle bu dünyanın üzerine çöken karanlık bulutları dağıtabileceğini ileri süren milliyetçi ve ırkçı ideolojiler büyük rağbet görmekteydi. Bu arada Yahudi düşmanlığı konusunda, birbirleriyle rekabet halinde olan partiler bile birleşmekteydiler. 1870 yıllarında Galiçya, Macaristan ve Bukovina'dan gelen Yahudi göçmenlerle bu düşmanlık daha da güçlendi. Yahudi halkın oranı 1857 ile 1910 yılları arasında yüzde ikiden yüzde sekize yükseldi. Bu oran Avrupa'nın bütün kentlerinden daha yüksekti. Viyana'nın bazı mahallelerinde Yahudiler halkın üçte birini oluşturmaktaydılar. Uzun, siyah kaftanları, yüksek şapkaları ve değişik görünüşleriyle halkta bir ürküntü, bir hoşnutsuzluk yaratıyorlardı.

Tarihsel koşullar Yahudileri toplumsal hayatta belirli bir rol oynamaya ve ekonomik çabaya zorlamıştı. Halkta Yahudilere olan tepki, yüksek öğrenimi gerektiren mesleklerde Yahudilerin büyük çoğunlukta olmaları, basını kontrolleri altında tutmaları, hemen hemen Viyana'nın tüm büyük bankalarını ellerinde bulundurmaları ve endüstrinin önemli bir bölümü üzerinde etkin olmalarından dolayıydı. Yahudiler yüzyılların getirdiği bir ön yargıya dayanılarak hiçbir yere bağlı olmayan, bir ulusun kültür yaşamını dejenere eden, ihtilâlci ve **«Alman dünya görüşüne»** ters düşen kişiler olarak görülmekteydiler.

İşte bu görünüşteki Viyana'da Hitler gelecek yıllarını geçirecekti. Büyük umutlarla buraya gelmiş, geçmişte olduğu gibi, annesinin maddî desteği ile rahat yaşamını sürdürebileceğini düşünmüştü. Sanat yeteneğine büyük güveni vardı. 1907 yılının ekim ayında Akademi resim sınavına yazıldı. Ancak burada çok büyük bir başarı istendiğini bilmiyordu Hitler. Gerçi ilk günkü sınavda başarılı olmuştu. Bunda 110 adaydan sadece otuz üçü ilk elemeyi kazanmıştı. Ama ertesi günkü kesin sonuçları belli edecek sınav başarısız geçmişti Hitler için. Sınav sonuçları açıklandığında listede şöyle okumuştu Hitler sonucu: **«Resim sınavında başarısız olanlar ya da sınava alınmayanlar Adolf Hitler, Braunau a. İnn, 20 nisan 1889, Alman, Katolik, babası memur, ortaokul 4, resim sınavı geçmez.»**

Bu beklenmedik, acı bir darbeydi. Büyük bir hayal kırıklığı içinde Hitler Akademi müdürü ile görüştü. Müdür ona mimarlık öğrenimi yapmasını öğüt verdi, aynı zamanda resimlerinin **«...ressam olamayacağını açıkça ortaya koyduğunu»**, kesin bir dille bildirdi. Ama ortaokulu bitirmemesinin acısını çok ağır biçimde çekiyordu Hitler. Çünkü mimarlık öğrenimi için olgunluk sınavını vermiş olmak gerekliydi. Ancak okul ve öğrenime olan tepkisi öylesine büyüktü ki, yeniden öğrenimine devam etmeyi bir an bile düşünmedi.

21 aralık 1907 tarihinde Adolf Hitler, annesi ölünce yeniden Linz'e döndü. Aile doktorunun söylediklerine bakılırsa, Hitler, **«son derece üzgündü ve ağlıyordu.»** Linz'de ancak kısa bir süre kaldı ve 1908 şubatında bir daha dönmemek üzere Linz'den ayrılıp Viyana'ya yerleşti. Buraya gelirken yanında bir de tavsiye mektubu getirmişti. Mektubun da sağladığı yeni umutlarla Hitler sonbaharda yeniden Akademi giriş sınavlarına katılmaya karar verdi. Bundan sonraki beş yıl Hitler'in daha sonra söyleyeceği gibi, **«yaşamının en acı yıllarıydı»** Bir açıdan en önemli yılları olmuştu bu süre. Çünkü içinde bulunduğu bunalım

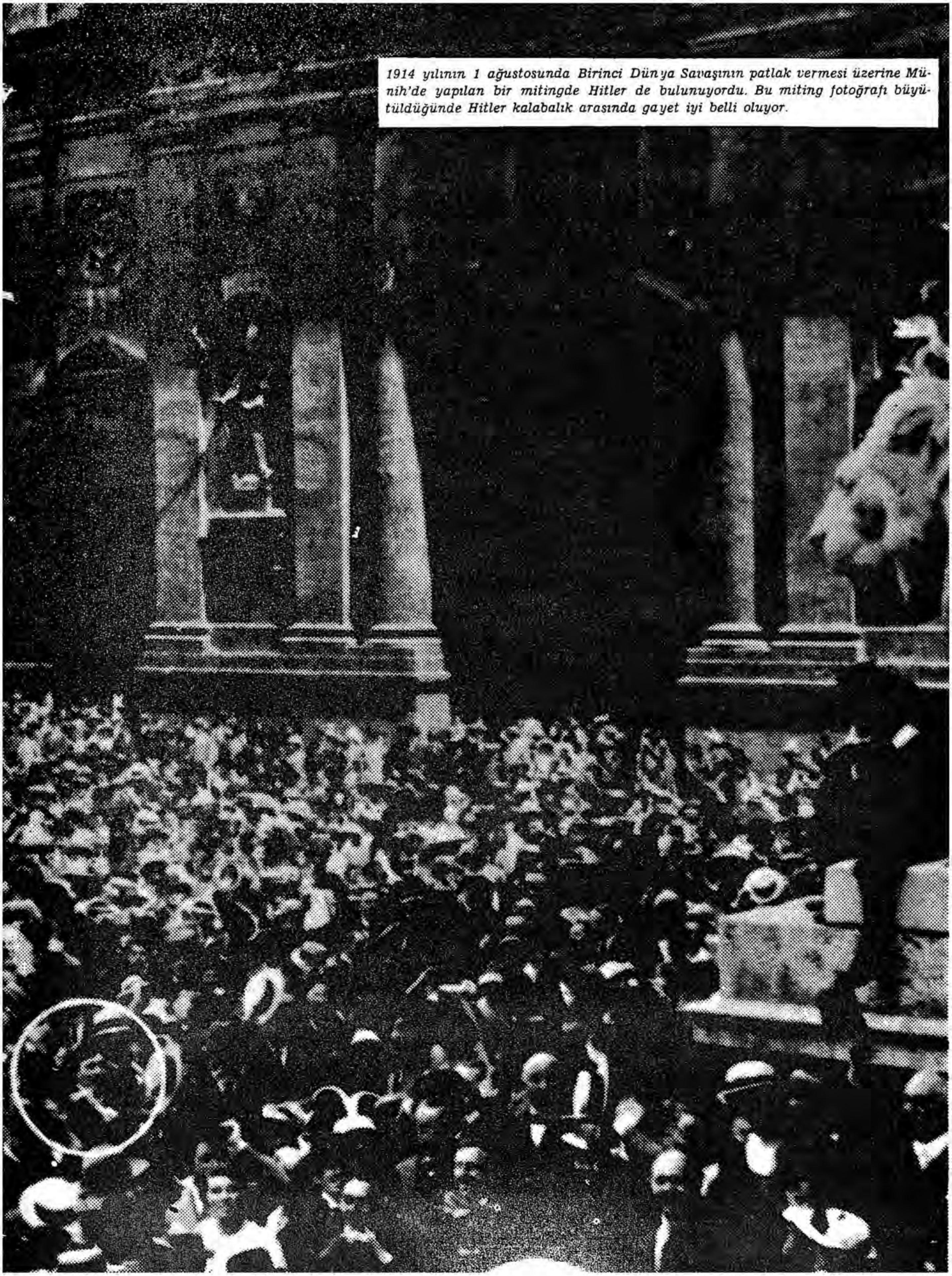

Hitler ailesi Alois Hitler'in ölümüne kadar Tuna nehrinin kuzeyindeki cesitli kent ve kasabalarda yaşamışlardı. Hitler'ın 54. doğum günü münasebetiyle ressam Franz Xaver tarafından yapılan bu suluboya resimlerde Hitler'in doğduğu Braunau kasabası, anne ve babasının Leonding'de oturdukları ev ve Leonding kilisesi görülüyor. Leonding yıllarında Hitler ilk kez ressam olmaya karar vermişti.

onun karakterini belirlemişti. Şöyle diyecekti Hitler: «**Bu beş yıl içinde önce yardımcı işçi, daha sonra da küçük bir boyacı olarak ekmeğimi kazanmak zorundaydım. Normal bir açlığı gidermeye bile yetmiyordu kazandığım para. Açlık o zamanlar beni hiç terketmeyen tek şeydi.**» Aslında abartıyordu Hitler, çünkü annesinden kalan miras ve babasından kendisine bağlanan yetim maaşı ayda seksen ile yüz kuron'u bulmaktaydı. Bu ise o günlerde bir yargıç yardımcısının aldığı paraydı.

1908 eylülünde yeniden Akademiye başvurdu. Ancak aday listesinin 24. sırasında «**resim sınavına kabul edilmedi**» yazıyordu. Çünkü Hitler'in önceden sunduğu çalışmalar, Akademi için yeterli bulunmamıştı. Bu son başarısızlık onu yeniden içine kapanık bir kişi yaptı. Artık Viyana'da yaşayan üvey kardeşi Angela, o günlerin yakın arkadaşı Kubizek ve öteki yakınları ile ilişkisini de kesmişti. Gerçi ailesinden kalan miras ve her ay aldığı yetim maaşı onu geçindirmeye yetiyordu. Fakat yavaş yavaş geleceğinden endişe duymaya başlamıştı. Yine de giyimine büyük özen göstermeye devam ediyor, operaya, tiyatrolara gidiyor, Viyana'nın ünlü kahvehanelerin de dolaşıyordu. Onun bu tutumu, zaman zaman toplumun bazı kurumlarına karşı isyan etmesine rağmen, yine de burjuva yaşantısına uymaya çalıştığını ortaya koymakta, onun gençlik yıllarından beri dev-

1914 yılının 1 ağustosunda Birinci Dünya Savaşının patlak vermesi üzerine Münih'de yapılan bir mitingde Hitler de bulunuyordu. Bu miting fotoğrafı büyütüldüğünde Hitler kalabalık arasında gayet iyi belli oluyor.

rimci karakterde bir kişi olduğu şeklindeki görüşleri, yaşantısı yalanlamaktaydı.

ILK İDEOLOJİK DÜŞÜNCELER

Hitler'in oturduğu Felber caddesinde gazete ve sigara satan dükkân vardı. Bu dükkânda o dönemin ırkçı yayınları da bulunmaktaydı. Yüz bin tirajlı bu tür bir dergi, o günlerde özellikle üniversite öğrencileri ve aydın orta sınıf tarafından büyük ilgiyle okunmaktaydı. Büyük manşetlerde şunları okumak mümkündü: **«Sarışın mısınız? O zaman siz kültür yaratıcısı ve kültür koyucusunuz! Sarışın misiniz? O zaman tehlikedesini! Sarışınların ve üstün insanların dergisini okuyun!»** Bu dergide üstün Cermen ırkı erkeklerinin, sarışın ve mavi gözlü kahramanların aşağılık, karışık ırktan kişilere karşı giriştikleri kanlı savaşlardan söz edilmekteydi. 1907 yılında dergiye giren gamalı haç, bu üstün ırkın bayrağını oluşturmaktaydı. **«Hayvanlaşmış insanların kökünün kurutulması, yüce bir ırkın, yeni bir insan soyunun yetiştirilmesi»** için yollar gösteriliyordu dergide. Hitler dergiyi çıkan Jörg Lanz v. Liebenfels'i ziyaret etmiş, derginin eksik sayılarını ondan istemişti. Ancak eldeki bilgiler Lanz'ın Hitler'i ne ölçüde etkilediğini gösterecek kadar çok değildir. Sadece şu kadarını söylemek mümkün: Lanz'ın dergileri Hitler'e kendini kabul ettirmek istediği toplumun kapılarını, girişini göstermişti. Ama sadece o kadar...

Hitler'in ideolojik dünya görüşünün ilk tohumları Linz'deki yaşantısı sırasında atılmıştı. Linz, yüzyıl başlarında milliyetçi grupların merkezlerinden biriydi. Hitler'in devam ettiği ortaokulda milliyetçi bir ortam vardı. Öğrenciler Alman ırkını simgeleyen mavi çiçekler takarlardı yakalarına, birbirlerini Alman selâmı olan **«Heil!»** ile selâmlar, Habsburg ulusal marşı yerine aynı melodinin Almanya için yazılmış söyleriyle **«Almanya herşeyin üzerindedir»** marşını söylerlerdi. Bu akımın okuldaki sözcüsü tarih öğretmeni Dr. Leopold Pötsch idi, Genç Hitler üzerinde bu öğretmen kuşkusuz büyük etki yapmıştı. Gerçi tarih dersinde «orta» alması, Hitler'in öğretmeninden **«Kavgam»** adlı yapıtında çok olumlu söz etmesini önlemişti. Ama yine de Avusturya imparatorluğuna, imparatorluk içindeki ırklar kargaşalığına ve Yahudilere karşı ilk tepkiler, Dr. Pötsch'un etkisiyle Hitler'de oluşmuştu. Hitler **«Kavgam»** da bu konuda şöyle yazar:

> **«Bu mesele üzerinde düşünmeye ve ilk kez Yahudiler dikkatimi çekmeye başladığında, Viyana bana bambaşka biçimde görünmeye başladı. Nereye gitsem Yahudi görünyordum. Ne kadar çok Yahudi görürsem de o gözümde bunlar öteki insanlardan öylesine ayrılıyordu. Özellikle Tuna Kanalının kuzeyi ve kentin merkezinde bu ırkın temsilcileri kaynıyordu. Bunların salt dış görünüşlerinden bile Almanlar ile hiçbir benzerlikleri olmadığı farkediliyordu... Yahudilerin karış-**

Hitler'in ideolojisini belirleyen kişiler
a) Lanz von Liebenfels
b) Karl Lueger
c) Richard Wagner
c) Houston Steward Chamberlain
e) Georg Ritter von Schönerer
f) Graf Gobineau

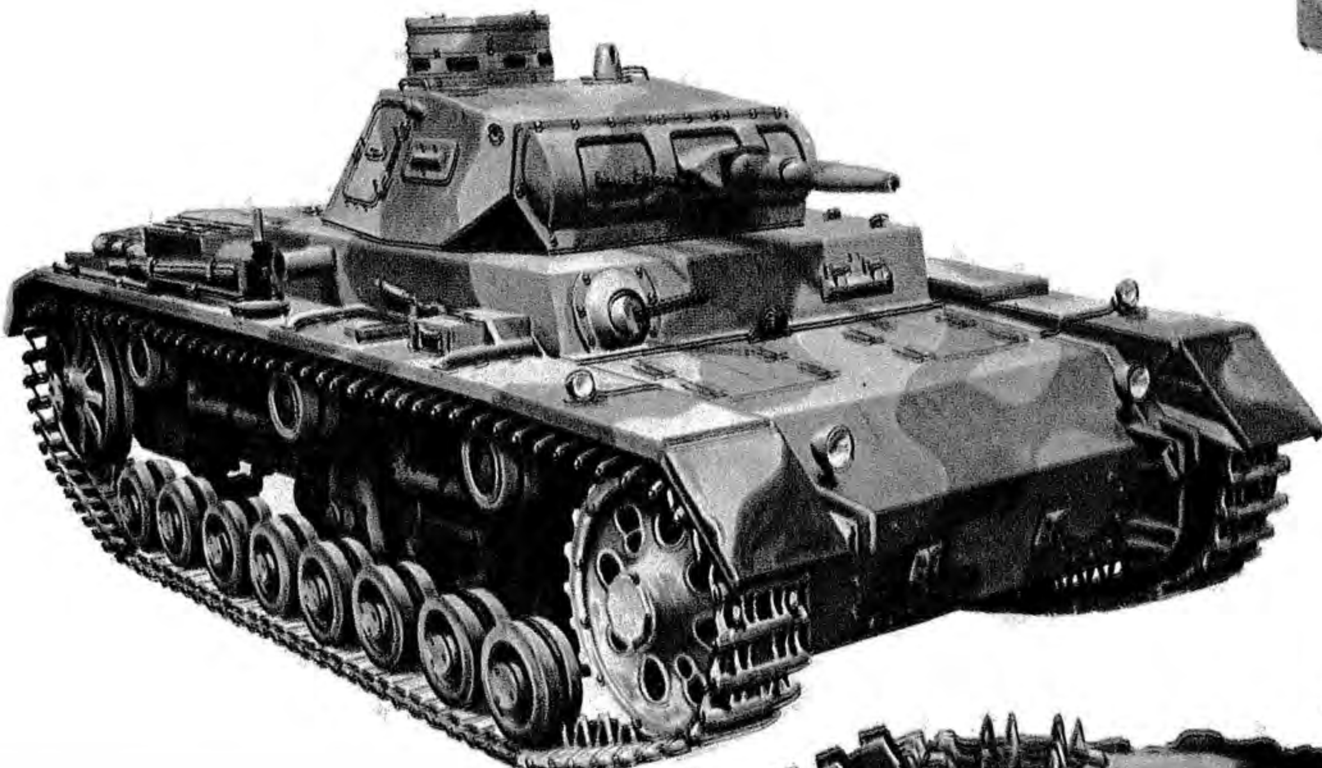
Hitler, 16 yaşındayken bir arkadaşının yaptığı karakalem resmi.

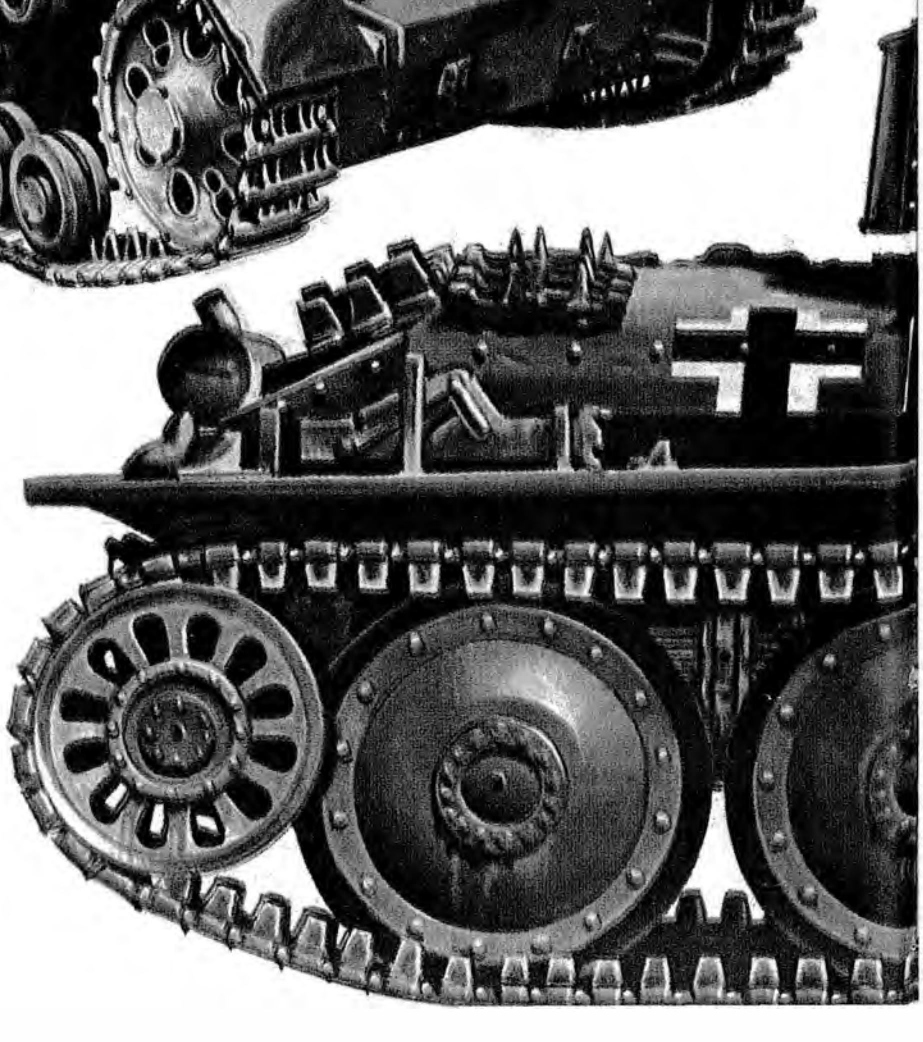

Hitler'in Viyana'da bulunduğu yıllarda kentin birçok mahallelerinde halkın üçte birini Yahudiler oluşturmaktaydı. Bunlar değişik giysileri ve dış görünüşleriyle hemen belli olmaktaydılar. Hitler bu dönemde ilk kez Yahudiler ile ilgilendiğini ve onlara karşı tiksinti duyduğunu söyler.

savaşın

Versailles anlaşmasıyla başlayan kısa barış döneminden sonra Almanlar teknik üstünlüğü yüksek olan tankların yapımına giriştiler. Gelecekte yapılacak olan bir savaşta en etkin kara silahı silahının tankar olduğunu anlayan Almanlar Panzer Is ve Panzer IIs tipi tankların yapımına başladılar. Hızla bu tanklardan oluşan Panzer tümenleri kurdular. Bunlar hafif tanklar sınıfına giriyordu. Panzer IIIs ve IVs olarak adlandırılan daha ağır tanklardan yalnızca 100 kadarı savaşa katıldı. Czeck firması yapımı olan 35-s ve 38 -s'ler Hitler ordularının ilk yıllarda en çok kullandıkları tank türüydü.

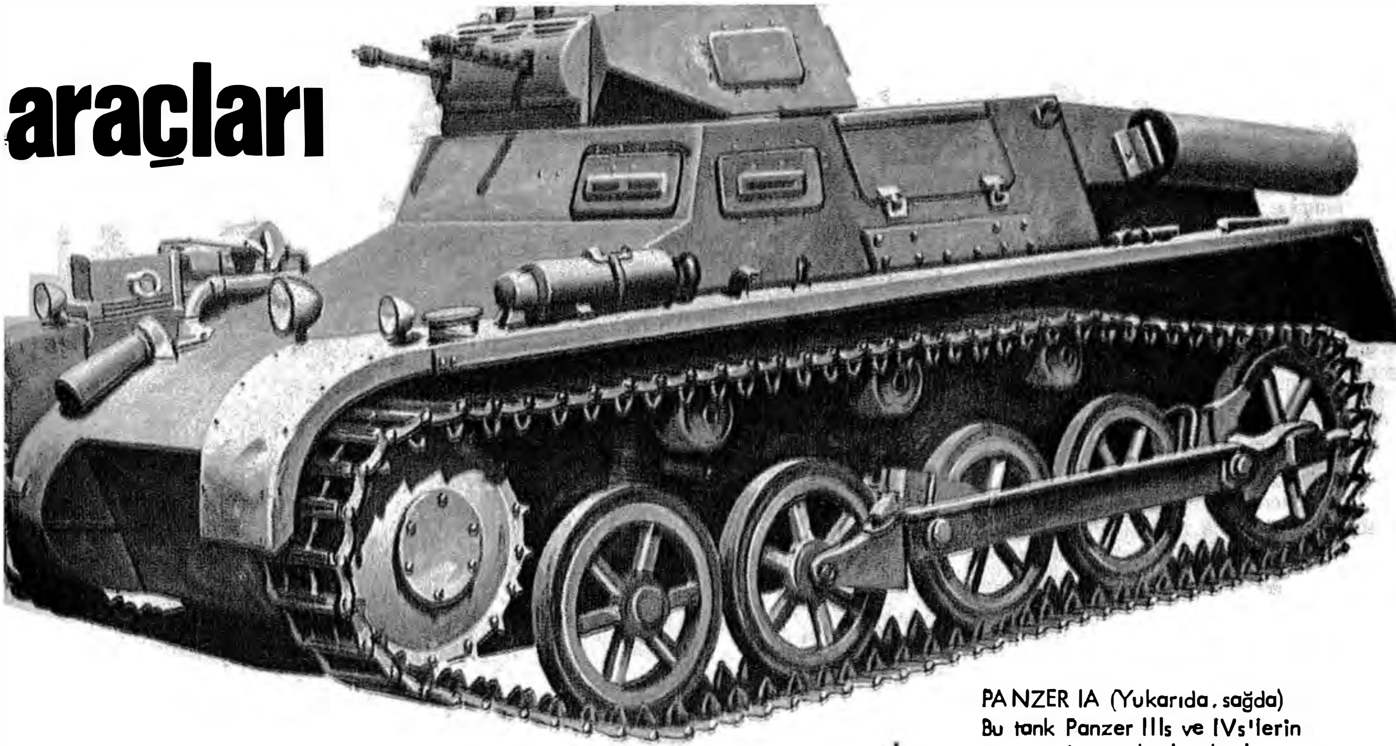

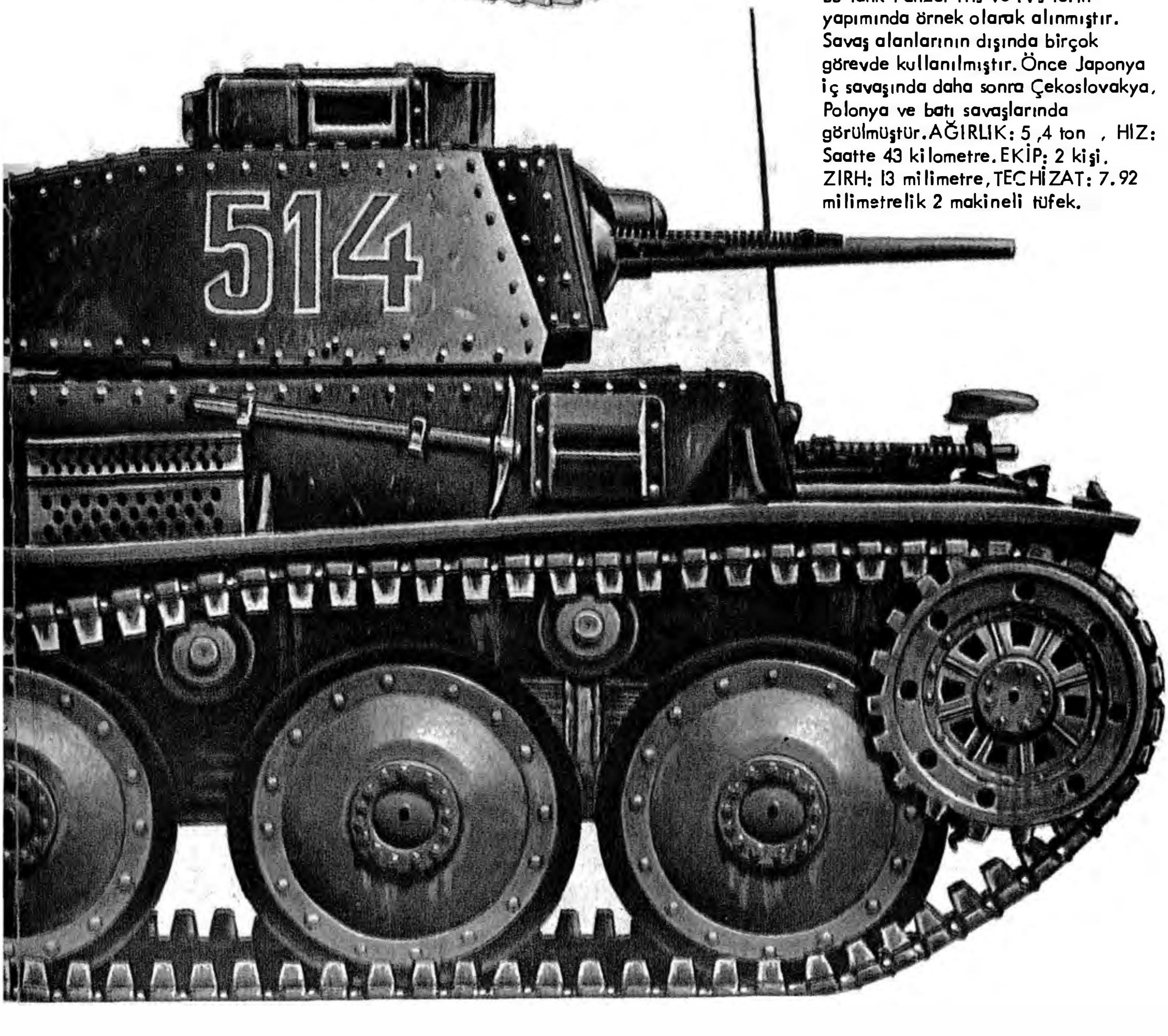
PANZER III B ya da C (Yukarıda)
Bunlar 1937 yılında görülmeye başlandı. Bu tanklardan yalnızca 15 adet yapıldı. Polonya ve Batı savaşlarında kullanıldı. Bu tanklar gelecekte bol miktarda yapılacak olan Panzer IIIs'lerin köklerini oluşturdu. AĞIRLIK: 15 ton. HIZ: Saatte 32.2 kilometre. EKİP: 5 kişi ZIRH: 14.5 milimetre, TECHİZAT: 3 makineli tüfek. 1 top (37 mm).

PANZER 38 - (Sağda)
Almanların en iyi hafif tanklarındandır 1939 yılında Czeck fabrikaları tarafından yapımına başlanmıştır. Önce Fransa savaşı sırasında 2 tümende kullanıldı. 1940-41 yıllarında ise Alman tanklarının dörtte birini oluşturan bir sayıya yükseldi. AĞIRLIK: 8,5 ton, HIZ: S. 32.2 km. EKİP: 4 kişi. ZIRH: 25 milimetre. TECHİZAT: 37,2 mm'lik top, 7,2 mm'lik 2 adet makineli tüfek.

araçları

PANZER IA (Yukarıda, sağda)
Bu tank Panzer IIIs ve IVs'lerin yapımında örnek olarak alınmıştır. Savaş alanlarının dışında birçok görevde kullanılmıştır. Önce Japonya iç savaşında daha sonra Çekoslovakya, Polonya ve batı savaşlarında görülmüştür. AĞIRLIK: 5,4 ton, HIZ: Saatte 43 kilometre. EKİP: 2 kişi. ZIRH: 13 milimetre, TECHİZAT: 7.92 milimetrelik 2 makineli tüfek.

madığı tek pislik yoktu. Hangi çıbanı yarsanız, içinden birdenbire çıktığı aydınlıktan gözleri kamaşmış bir solucan, bir yahudi görülürdü. Yavaş yavaş onlardan nefret etmeye başladım.»

Aslında Hitler'in başlangıçtaki fazla kuvvetli olmayan Yahudi düşmanlığının, nasıl olup da birdenbire büyük bir tutku haline geldiği ve yaşamının sonuna dek giderek artan bir oranda geliştiğini açıklamak zordur.

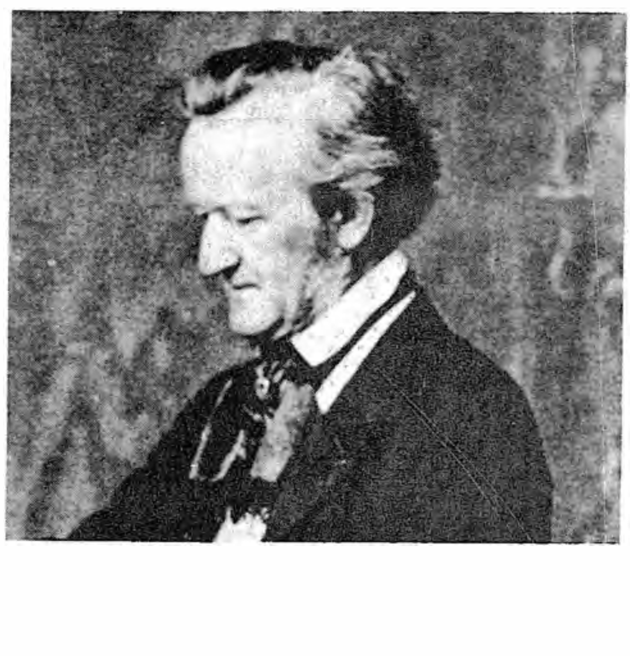
Yüzyılın başlarında Viyada'da sosyal açıdan Almanya'ya kendilerini bağlı hissedenlerin öncülüğünü üç kişi sürdürüyordu. Bunların politika alanında Georg Ritter v. Schönerer ve Karl Lueger, politika ile sanat ortası bir alanda eserler veren ve Hitler'in çok etkilendiği besteci **Richard Wagner.** Bu üç isim Hitler'i kişiliğinin oluştuğu yıllarda çok etkilemiştir.

Hitler'in Viyana'daki yatak odasının duvarında Schönerer'in sözleri asılıydı. Schönerer Avusturya'nın Almanya ile birleşmesini, Imparatorluk içindeki öteki uluslardan vazgeçilebileceğini ve bunların imparatorluktan ayrılobileceklerini savunuyordu. Schönerer de Hitler gibi sınır boyundaki ormanlık bölgeden gelme bir toprak sahibiydi. Önce aşırı demokrat olarak politika sahnesine çıkmış, politik ve sosyal reform tasarımları yavaş yavaş milliyetçi bir biçim almaya başlamıştı. Alman ırkının Yahudiler, Katolik kilisesi, Slavlar, sosyalistler, Habsburg Monarşisi ve her türlü uluslararası akımlar karşısında büyük bir tehlike içinde bulunduğuna inanmaktaydı. Kimbern ve Tötonların Romalıları yendikleri İ.Ö. 113 tarihindeki Norea savaşını takvim başlangıcı olarak almayı teklif etmişti. Hitler'in kendine önder olarak aldığı Schönerer, Alman halkının yokolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu, bunu önlemek için Yahudilere karşı özel yasalar çıkarılmasını istemekteydi. Schönerer taraftarları saat kösteklerinde Yahudi düşmanı akımın simgesi olarak darağacında sallanan bir Yahudi heykelciği taşımaktaydılar. Hatta bir adım daha ileri giderek Viyana parlamentosunda, bir Yahudi öldürene devlet kasasından ödül verilmesini bile teklif etmişlerdi.

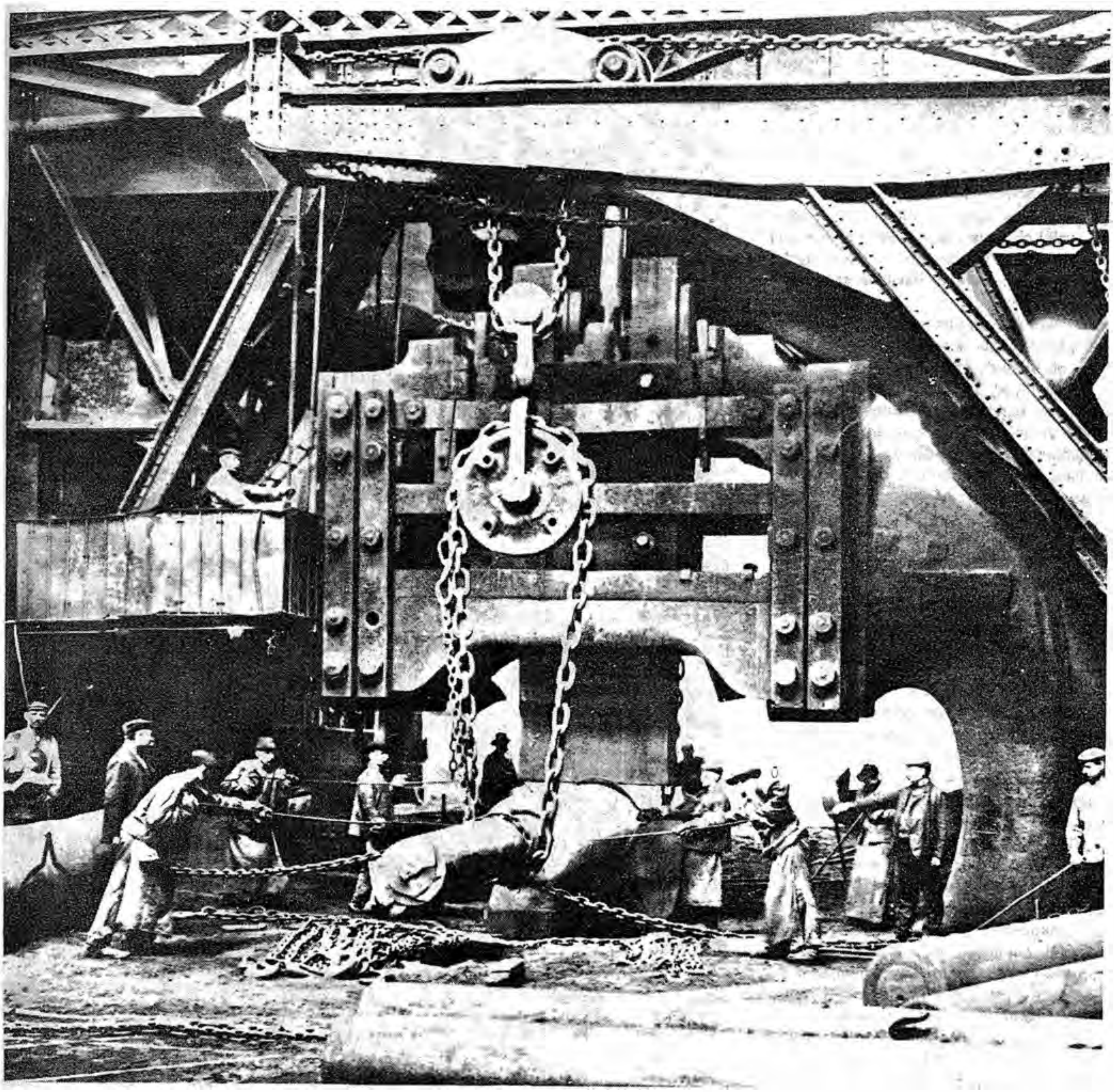
Yahudi düşmanlığının öteki sözcüsü Dr. Karl Lueger, Hitler'in üzerinde daha da büyük etki yapmıştı. Lueger, Viyana Belediye Başkanı ve Hıristiyan Sosyal Partisinin yöneticisiydi. **«Kavgam»** adlı yapıtında Hitler Lueger'den, **«gelmiş geçmiş tüm belediye başkanlarının en büyüğü ve dahi bir kişi»** olarak sözeder. Lueger, Schönerer'den daha popülerdi, daha sivrilmişti. Aslında ideolojilerden de nefret ettiği halde bunlardan yararlanmakta, gerçekleri

Hitler'i etkileyen önemli kişi Georg von Schönerer

Hitler'i en çok etkileyen Besteci Richard Wagner

düşüncelerden daha önemli saymaktaydı. Görevde bulunduğu yaklaşık on beş yıl içinde kentin birçok sorunlarını yoluna koymuş, Viyana'da bir milyona yakın iş yeri sağlamıştı.

Schönerer ve Lueger'in görüşleri olan, milliyetçi bir sosyalizm fikri imparatorluğun çeşitli yörelerinde yaygındı. İmparatorluğun endüstri bölgelerinde Alman işçiler 1904 yılında Trautenau kendinde Alman İşçi Partisi (DAP) ni kurmuşlardı. Böylece kırsal alanlardan kentlere akın eden Çek işçilerin çok düşük ücretlerle çalışarak kendilerine rakip olmalarını önlemeyi tasarlıyorlardı. Özellikle grev kırıcı ve Çek işçilere karşı örgütlenen Alman işçilerin kurdukları parti, tüm Avrupa'da etkisini göstermeye başlayan marksist sosyalizme karşı ilk tepkiyi de oluşturmaktaydı.

Alman işçilerin milliyetçi ve sosyal alanlardaki istekleri marksistlerin uluslararası görüşlerine ters düşmekteydi. Parti programı içinde kapitalizme, özgürlükçü devrimciliğe duyulan özlem dile getiriliyor ancak Çeklere, Yahudilere ve yabancılara karşı da sert ifadeler kullanılıyordu. Partinin ilk taraftarları küçük kömür ocaklarında, tekstil endüstrisinde, demiryollarında çalışan işçiler, zanaatkârlar ve sendikacılardı. Bunlar kendilerini eczacı, fobrikatör-yüksek rütbeli memur ya da tüccar gibi mesleklerdeki Almanlara, Çek işçilere olduğundan daha yakın hissediyorlardı. Kısa süre sonra kendilerine **«Nasyonal Sosyalistler»** adını verdiler.

Hitler bu öncü hareketleri hatırlamaya pek yanaşmadı sonraları... Oysa özellikle Birinci Dünya Savaşından sonra Nasyonal Sosyalist topluluklar ile bu ilk hareketler

arasında çok yakın ilişki bulunmaktaydı. Hitler'in kendi görüşleri olarak ortaya atacağı fikirler, aslında Avusturya İmparatorluğu sınırları içinde 1904 yılında kurulan bu Alman İşçi Partisi'nin görüşlerinden pek farklı değildi. Hitler ideolojisini Lueger ve Schönerer'in görüşleriyle şöyle kıyaslar «Kavgam» adlı yapıtında:

«Hıristiyan Sosyal Parti eğer ırk sorununun önemini Alman İşçi Partisi gibi anlamış olsaydı, veya Alman İşçi Partisi, Yahudi sorunu ve milliyetçi görüşün önemini özellikle sosyalizmi Hıristiyan Sosyalist Parti kadar anlayabilseydi, kuşkusuz daha o zaman Almanya'nın kaderini değiştirebilecek bir akım doğabilecektir.»

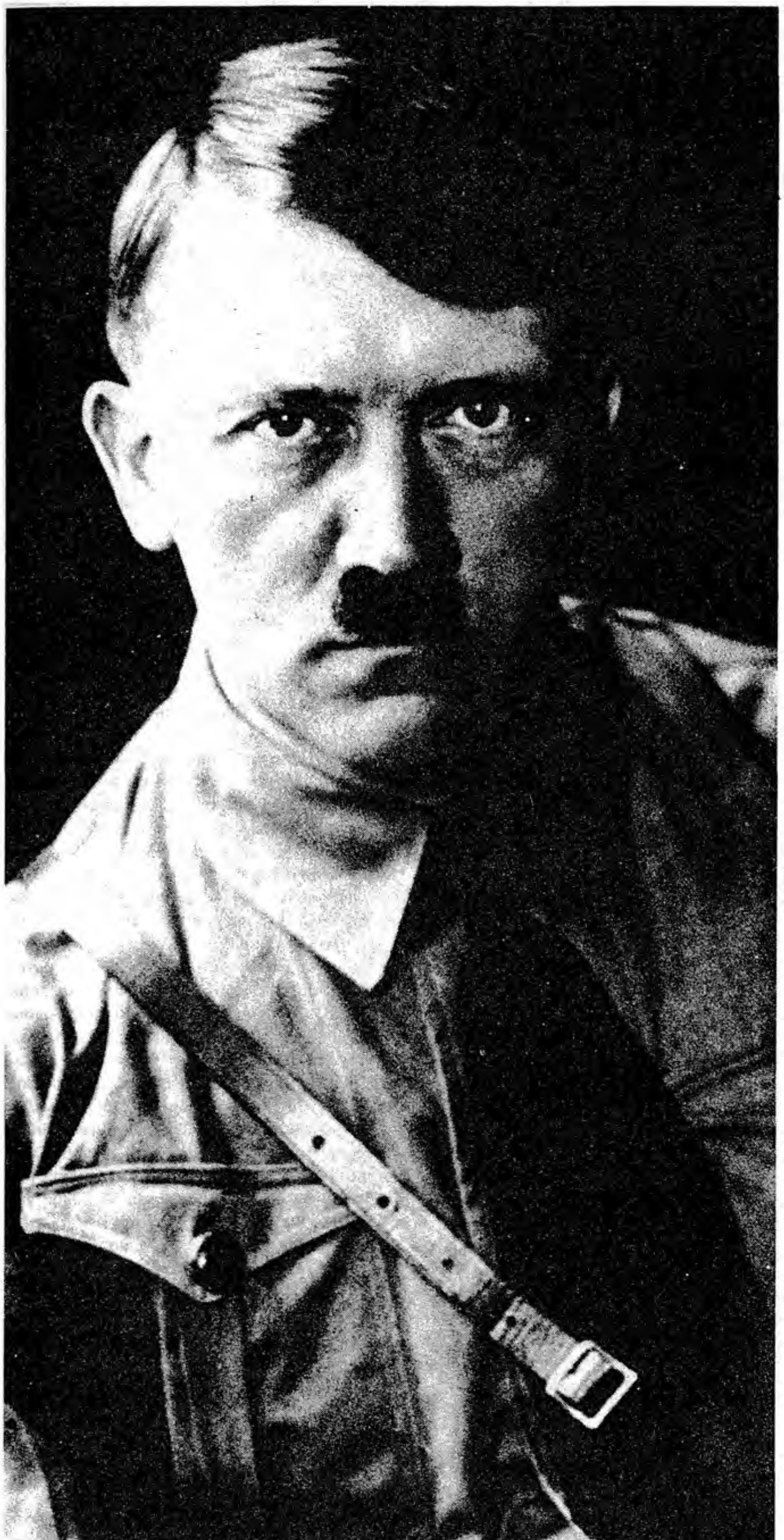
İşte Hitler, bu iki partiye de katılmayışını böyle açıklayacaktı. Şurası da açık ki, Hitler Viyana'da kaldığı sürenin büyük bir bölümünde kesin bir politik görüşe sahip değildi. Sadece Schönerer'in etkisinde kalmıştı ve genel nefret duygularıyla doluydu. Kendisi de, başlangıçta sanatla ilgili olduğunu, sadece bunun yanı sıra çok az politikayla ilgilendiğini söyleyecekti ilerde.

Hitler Felber sokağındaki evinden kısa süre sonra ayrılmış, 1909 kasımına kadar birçok ev değiştirmişti. Kendini yeni ev sahiplerine kâh ressam, kâh yazar olarak tanıtmaktaydı. Bazı yorumlara göre Hitler bu dönemde askerden kaçmak için böyle sık sık adres değiştirmekteydi. Ancak bir başka yoruma göre bunun nedeni o dönemde duyduğu büyük huzursuzluk da olabilirdi. O günlerde kendisini tanıyanlar, saçlarının alnına döküldüğünü, yüzünün solgun, hareketlerinin sinirli olduğunu söylemekteydiler. Kendisi de o döneminde, tanınmış bir kişiyle söz edemeyecek, ya da beş kişinin önünde konuşamayacak kadar çekingen olduğunu söyleyecekti. Geçimini, Akademide okuduğunu söylediği için henüz kesilmeyen yetim maaşı sayesinde sağlamaktaydı. Annesinden kalan evin satılmasıyle eline geçen para 1909 yılı sonlarında tükenmişti. Büyük bir yoksulluk içinde kalmıştı Hitler. Soğuk kış günlerinde bir kaç geceyi park sıraları üzerinde ya da kahvelerde geçirmişti. Artık ev tutacak parası yoktu. Bunun üzerine Meidling mahallesindeki yersiz yurtsuzlar misafirhanesi önünde her gün biriken sıraya Hitler de katıldı. Bu erkekler yurdunda kalanlar çok çeşitli sınıflardan, ırklardan kişilerdi. Ortak yönleri hepsinin de büyük yoksulluk içinde almaları ve ne pahasına olursa olsun bu durumdan kurtulma arzularıydı.

Hitler'in bu yurtta bir kişi dışında hiç arkadaşı yoktu. Bir yandan da afiş yaparak biraz para kazanıyordu. Boş zamanlarında kahvelerde, özellikle Yahudi aleyhtarı gazeteler okuyor ya da Richard Wagner'in operalarını izliyordu. Richard Wagner sadece o yılların müzik yönünden en sivrilmiş kişisi değildi. Hitler, Wagner'i kendine çok benzetiyordu. O da Wagner gibi büyük hayal kırıklıklarına uğramıştı, ancak sonunda Hitler de Wagner gibi ünlü bir insan

Hitler ve hayranı olduğu besteci Wagner eşiyle...

olacaktı. O dönemin gençleri de aynı biçimde düşünüyorlardı. Hitler daha sonra Richard Wagner'den başka hiçbir kimsenin etkisinde kalmadığını ve Wagner'in **«Alman halkının en büyük peygamberi»** olduğunu söyleyecekti.

Gerçekten de Wagner ile Hitler arasında pek çok ortak yan vardı. Her ikisinin de sayları pek belli değildi. İkisi de okulda başarısız olmuşlardı, ikisi de askerden kaçmıştı. Yine ikisinde de Yahudi düşmanlığı ve vejetaryenlik, yani hayvansal gıdalara karşı tiksinti ortak özelliklerdi.

Hitler'in Viyana'daki güç yaşantısı, onda bir mücadele felsefesi oluşturmuştu. Daha sonra konuşmalarında söyleyeceği gibi, bu felsefenin özünü, güçlülerin yaşam kavgasında ayakta kalabilecekleri gerçeği oluşturmaktaydı. Ancak bu felsefenin oluşumunda sadece Hitler'in kişisel yaşantısı rol oynamamıştı kuşkusuz. Hitler'in görüşlerini etkileyen, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeni bir dünya görüşü getiren Spencer ve Darvin gibi bilim adamlarının da önemi küçümsenemez. **«Yaşam kavgası»** ve **«güçlülerin hakkı»** gibi görüşler türlü yayınlarda dile getiriliyor, sosyal darvinist prensip toplum yaşamında geçerli bir görüş olarak ileri sürülüyordu. Darvin'e göre doğada olduğu gibi, sadece sıkı bir elemeyle, zayıfların ortadan yokolmasıyla bir ulus öteki uluslar karşısında ayakta kalabilmekteydi.

İşte bir yandan Yahudi düşmanlığı, bir yandan da sosyal Darvinizm ve Nosyonalizm, Hitler'in Viyana yıllarında etkilendiği akımlardı. Bu dönemi için **«hayatımın en güç, fakat en köklü okulu»** diyecekti ilerde. Daha sonraları Viyana'daki başarısızlıklarından dolayı bu kente derin bir nefret duyacaktı. Tıpkı kendine önder olarak seçtiği Wagner gibi. Wagner de Paris'te gençlik hayallerinin yıkılması üzerine bu kenti hayallerinde hep alevler içinde baştan başa yanıp kül olduğunu canlandırmamış mıydı? Savaşın sonlarına doğru Linz kentini dev bir kültür merkezi haline getirme projeleri ve 1944 aralığında generallerin Viyana çevresine daha fazla uçaksavar birlikleri yerleştirilmesi isteğini, **«Viyana da bombardıman nedir öğrensin»,** sözleriyle reddedişi, Viyana'ya olan düşmanlığını gayet iyi göstermektedir.

24 mayıs 1913 de Hitler Viyana'dan ayrıldı ve Münih'e yerleşti. Bu sırada 24 yaşındaydı. Genç, fakat içine kapanık dünyaya özlem, ama yine de hayal kırıklığı ile bakan bir insandı. Ardında hiçbir arkadaş, dost bırakmamıştı. Kendi deyimiyle, **«Viyana'dan tam bir Yahudi düşmanı ve tüm marksist dünya görüşünün can düşmanı»** olarak ayrılmıştı.

Viyana'daki çevresiyle ilişki kuramaması Münih'de de devam ediyordu. Burada da hiçbir parti ya da politik gruba katılmadı. İdeolojik açıdan da yalnız başınaydı. Kültür alanında böylesine hareketli bir kentte bile yalnızlığını sürdüyordu. Oysa her türlü düşünceye açıktı Münih o günlerde. Bir yandan ekonomik durumun huzursuzluğa boğduğu küçük burjuva sınıfında Yahudi düşmanlığı ağır basarken, sol görüşlerin de her türlü ayrıntılarına burada rastlamak mümkündü. Münih'in eğlence mahallesi Schwabing'de anarşistler, bohemler, dünyayı düzelteceklerine inananlar sanatçılar ve yeni değerlerin savunucuları toplanıyorlardı. Yazar Stefan George kahvelerde taraftarlarını topluyordu. Georgenin öğrencilerinden Alfred Schuler unutulmuş gamalı haçı Almanlar için yeniden aktüel hale getiriyordu. Yine Schwabing'de Siegfried caddesinde Lenin oturuyordu. Hitler de Lenin'den birkaç sokak ötede Schleisserheimer caddesi 34 numarada terzi Popp'un yanında kiracı olarak yerleşti. Viyana'da olduğu gibi Münih'de de çağın yeni sanat akımları ve bu akımların öncülerine Hitler hiç ilgi duymadı. O geçmişteki sanatçılara daha yakın hissediyordu kendisini. Viyana'dan Münih'e gelişinin nedenlerini anlatırken şöyle diyordu Hitler:

> **«Avusturya İmparatorluğunun başkentindeki o ırklar kargaşası, Çekler, Polonyalılar, Macarlar, Rutenler, Sırplar, Hırvatlar v.s., bütün bunların arasında da Yahudiler, hep Yahudiler. Bende bunlar tiksinti uyandırmıştı. Bütün bunlar çocukluğumdan beri özlemini duyduğum yere gitme isteğini doğurdu. Burada mimar olarak ün yapmayı, ulusuma kendi çapımda hizmet edebilmeyi umuyordum. Sevgili vatanıma, Alman İmparatorluğuna katılmıştım artık.»**

Kuşkusuz bu söyledikleri onun Viyana'dan ayrılmasının en önemli nedenleri arasındaydı. Ancak bu kararı vermesinde başka etkenler de rol oynamıştı. Örneğin Viyana ağzı konuşmayı bir türlü başaramamıştı. Sanat ve kültür alanlarında Viyana'nın bir çöküş içinde olduğunu da düşünüyor, bir mimar olarak Viyana'da önemli bir görev başaramayacağına inanıyordu. Ama bunlar o denli önemli nedenler değildi Viyana'dan ayrılması için. Asıl Viyana'yı terketme nedeni askere alınmaktan çekindiği çin Münih'e gitmeyi istemesiydi. Askerlik için arandığını saklamak üzere Münih'de polise kaydını yaptırırken kendini **«vatansız»** olarak tanıtmış, hayat hikâyesini anlatırken de Viyana'dan ayrılış tarihini değişik söylemişti. Aslında ileri sürdüğü gibi 1912 yılı ilkbaharında değil, ertesi yılın mayıs ayında ayrılmıştı Viyana'dan.

Avusturya makamlarının araştırmaları başlangıçta sonuç vermemişti. 22 ağustos 1913 tarihinde Linz'deki celp işleriyle ilgili dairede şöyle bir not düşülmüştü: **«Adolf Hitler hiçbir yerde bulunamamıştır. Nerede bulunduğu bilinmemektedir.»** Gerçekten de, gerek Hitler'in bir zamanlar velisi olan Josef Mayrhofer, gerekse kızkardeşleri Angela ve Paula, Hitler'in nerede olduğunu bilmiyorlardı. 1908 yılından beri Hitler'den hiçbir haber alamamışlardı. Ama daha sonraki araştırmalar Hitler'in Münih'e yerleştiğini ortaya çıkardı.

18 ocak 1914 günü Münih'de Schleisserheimer caddesi 34 numaraya bir polis memuru geldi, Hitler'i tutukladı ve ertesi gün Avusturya konsolosluğuna götürdü.

Ağır biçimde suçlanıyordu Hitler. Bunca süre kendisini güven içinde hisseden Hitler, şimdi hüküm giyme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Ama yaşamı boyunca çok kez görüleceği gibi yine bir raslantı onun yardımına koştu. Linz makamları onun teslimi için öylesine kısa bir süre tanımışlardı ki, bu sürenin gerçekleşmesi olanak dışıydı. Celbin ertelenmesi, iyice düşünüp taşınıp bir yazılı açıklama hazırlama fırsatını verdi Hitler'e. Gençliğinin bu en önemli belgesinde Hitler kendini savunuyordu. Ancak mektubundan, dilin inceliklerine pek hâkim almadığı, sık sık imla hataları yaptığı görülüyordu. Şöyle diyordu Hitler bu mektupta:

> **«Celp yazısında ressam olduğum belirtilmiş. Bu ünvanı haklı olarak taşıdığım halde, yine de tam olarak doğru sayılmaz. Gerçi serbest ressam olarak hayatımı kazandığım halde, bunu mali durumum son derece kötü olduğu için (babam devlet memuduydu), daha fazla öğrenim görme olanağımın bulunmaması nedeniyle yapmaktayım. Zamanımın sadece bir parçasını para kazanmaya harcıyorum. Çünkü kendimi mimar ve ressam olarak yetiştirmekteyim. Bu nedenle gelirim çok düşük, ancak zorunlu harcamalarıma yetiyor. 1909 sonbaharındaki ihmalime gelince, bu günler benim için çok zor zamanlardı. Tecrübesiz bir gençtim. Kimseden para yardımı almıyor, hiç kimseden para isteyemiyordum. İki yıl süreyle yoksulluk, üzüntü ve açlıktan başka bir dostum olmadı. Gençlik sözcüğünü bir gün olsun tanımadım. Bugün, aradan beş yıl geçtiği halde, o günlerin anısı parmaklarımda, ellerimde ve ayaklarımdaki donma izlerinde kalmış durumdadır. Büyük yoksulluk içinde bile adımın şerefini korudum.»**

On beş gün sonra, 5 şubat 1914 günü Hitler Salzburg'daki askere alma heyeti önüne çıktı. Hitler'in imzaladığı belgede şöyle yazılıydı: **«Silâhlı ve yardımcı hizmet için uygun değil. Çok zayıf. Çürüğe ayrılmıştır.»** Bundan hemen sonra yeniden Münih'e döndü.

Görünüşe bakılırsa Münih'de çok mutsuz değildi. Daha sonra bu kente duyduğu «sevgiden» sözedecekti. Ama o günlerde burada yakınlık duyduğu politik bir akım olup olmadığını hiç anlatmayacaktı. Münih birahanelerine devam etmekte, ev sahibi Popp, bazı komşuları ve tanıdıkları ile yüzeyde bir dostluk ilişkisi sürdürmekteydi.

On yıl önce okuldan ayrılmasına neden olarak gösterdiği ressamlık tutkuşunu bırakmıştı. Daha doğrusu geçimini sağlamak için resim yapıyordu. Ama bu alanda kendini yetiştirmekten vazgeçmişti artık. O dönemde yaptığı resimler Almanya'nın kaderini elinde tuttuğu günlerde **«ulusal değeri olan eserler»** sınıfına katılacak, bu resimlere sahip olanların bildirmeleri istenecekti.

Eskiden olduğu gibi yine giyimine büyük özen gösteriyordu. Ev sahibinin anlattıklarına bakılırsa, kolay yaklaşılamayan bir kişiydi. Ailesinden hiç söz etmiyordu. Kız arkadaşlarından da öyle. Eski bir dostu olan Josef Greiner ile Münih'de karşılaştığında şöyle demişti: **«Yakında nasıl olsa bir savaş patlayacak. Onun için önceden bir mesleğimin olup olmaması önemli değil. Zira askerde bir genel müdür bir köpek kırpıcısından daha önemli değildir.»**

Hitler'in bu görüşü doğru çıkmıştı. «Kavgam» da savaş öncesi dönemi şöyle anlatıyordu Hitler: **«Tam bir deprem atmosferi vardı. Ben daha Viyana'dayken Balkanlar üzerine kasırgayı gösteren ağır bir hava çökmüştü. Zaman zaman bir ışık parlıyor, ama hemen o ürküntü veren karanlık içinde kayboluyordu. Sonra Balkan Savaşı patlak verdi. Bununla ilk fırtına dalgası yavaş yavaş sinirleri gerilmekte olan Avrupa'yı kapladı. Bundan sonraki süre, insanların üzerini ağır bir kâbus gibi örttü. Artık yaklaşmakta olan felâket, sürekli endişe nedeniyle bir özlem halini almıştı. Tanrı artık durdurulamayacak olan kaderin yolunu çizmeliydi. İşte o sırada ilk büyük yıldırım dünyaya düştü. Kasırga koptu, gök gürültülerine Dünya Savaşının top bataryalarının gürlemesi karıştı.»**

Batı cephesinin bir askeriydi şimdi Hitler (soğda).1914 yılı kasım ayinda çekilmiş bu resimde Hitler'in yüzünden mutlu olduğu anlaşılıyor. Avusturya ordusunda askerlik yapmamak için direnen Hitler, Alman ordusuyla savaşa katılmakta bir an bile tereddüt etmemiş, gönüllü olarak askere gitmişti.

Elimizde 1 ağustos 1914 günü Münih'in Odeon alanında savaşın patlak vermesi nedeniyle toplanan kalabalık arasında Hitler'i de gösteren bir fotoğraf bulunmaktadır. Orada yüzü çok iyi seçilmektedir. Ağzı yarı açık, gözleri parlamaktadır. Bu gün tüm kararsızlıklarından, yalnızlıklarından ve içinde bulunduğu zor ortamdan kurtulmuştur Hitler. O günkü duygularını Hitler şöyle dile getirmektedir: «**O saatler gençliğimin bütün üzüntü veren duygularını silip atmıştı. Büyük bir coşku içinde diz çöküp Tanrıya bütün kalbimle teşekkür ettiğim için bugün bile utanç duymuyorum.**»

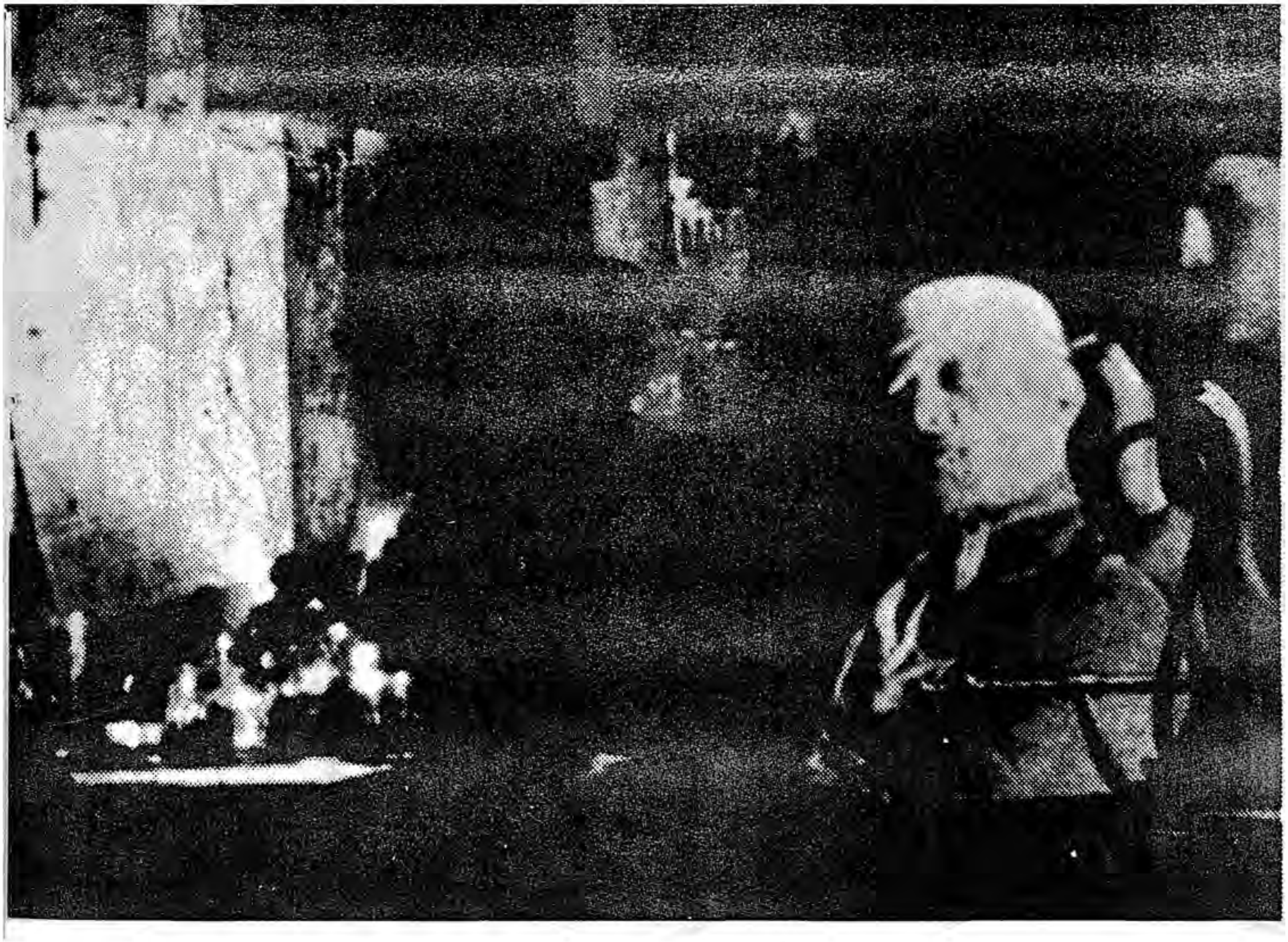
O dönemde çok kişinin duygularını yansıtıyordu Hitler bu cümleyle. Bir çağın kapanıp, yeni bir çağın açıldığına inanılmaktaydı. Savaşın getirdiği kargaşadan yepyeni bir çağ doğacaktı, buna inanılıyordu. Savaşın başında Ingiliz Dışişleri Bakanının söylediği gibi, Avrupa'da ışıkların karartılması sadece bir veda işareti değil, aynı zamanda umudun da simgesiydi.

Ağustosun ilk günleri bütün Avrupa'da savaş büyük bir coşku içinde kutlanıyordu. Çiçekler, alkışlar arasında askerler cephelere gitmek üzere caddelerden geçiyor, balkonlarda yazlık elbiseleri içinde kadınlar askerleri uğurluyorlardı. Tam bir bayram havası vardı. Avrupa ulusları hiçbir zaman ulaşamayacakları bir zaferi kutluyorlardı.

Bu günler Alman halkını birbirine görülmedik biçimde yaklaştırmıştı. Kuşkular boyu sürüp gelen düşmanlıklar unutulmuştu. 1848 yılında Hoffmann v. Fallersleben adlı bir liberal devrimci tarafından yazılan marş «**Deutchland Deutschland über Alles**» (**Almanya herşeyin üzerinde**), şimdi sokaklarda toplanan binlerce kişi tarafından bir ağızdan söyleniyordu. Ulusal marş olmuştu bu. Imparator II. Wilhelm 1 ağustos akşamı Berlin saray alanı önünde toplanan on binlerce kişiye yaptığı konuşmada, «**Ben artık ne parti, ne de mezhep tanıyorum. Benim şimdi bildiğim tek şey Alman kardeşlerimdir.**» Gerçekten de elli yıl önce kurulan Alman birliği ancak şimdi gerçekleşmişti.

Aslında barışmış ulusun ardında karşıtlıklar gizli gizli varlığını sürdürmekteydi. Sadece vatanın kurtarılması için tek bir alan kanalize edilmişti. Hitler de 3 ağustos günü Bavyera Kralına bir dilekçe yazarak Avusturya vatandaşı olduğu halde bir Bavyera birliğine kabul edilmesi dileğinde bulundu. Yıllarca askerden kaçtığı halde şimdi gönüllü olarak savaşa gitmek isteği bir çelişki sayılabilir. Ancak böyle değildir bu. Çünkü Hitler askerlik hizmetini anlamsız bir zorunluk olarak gördüğü halde, savaşı bütün sorunlarından kurtulma, bir türlü yön veremediği yaşamını geride bırakma olarak kabul etmekteydi. Dilekçeyi verdikten bir gün sonra cevap geldi. Hitler kendi deyimiyle «**titreyen elleriyle**» zarfı açtı. 16. Bavyera Piyade Alayına atanmıştı. Bu alaya, komutanının adından dolayı List Alayı da denmekteydi. Artık Hitler için, «**hayatının en unutulmaz ve en yüce günleri**» başlamıştı.

Ekimin ikinci yarısında, sadece on haftalık bir eğitim süresinden sonra List Alayı Batı cephesine gönderilmişti. Hitler yola çıkarken heyecanlıydı. Daha henüz cepheye ulaşmadan savaşın sona ermesinden korkuyordu. 29 ekimde yeni başlamış olan savaş ile Ypern cephesinde ilk

Cephe arkadaşlığının bir özelliği de savaşa ara verildiği zaman şakalaşmalar, gürültülü eğlencelerdi. Ancak Hitler bu tür eğlencelerden hep uzak duruyor, bir köşeye çekilip saatlerce düşünceye dalıyordu.

kez gerçek görünüşüyle karşı karşıya geldi. Alman birlikleri Ingiliz hatlarını yararak Manş denizine ulaşacaklardı. Savaş bütün dehşetiyle dört gün devam etti. Hitler bir dostuna yazdığı mektupta, **«alayın çarpışmalarda üç bin beş yüz kişiden altı yüz kişiye düştüğünü»**, yazmaktaydı. Oysa resmî açıklamalara göre alayın savaştaki kaydı 340 kişi olmuştu. Hitler daha sonra «Kavgam» adlı yapıtında bu çarpışmalar hakkında şunları söylüyordu:

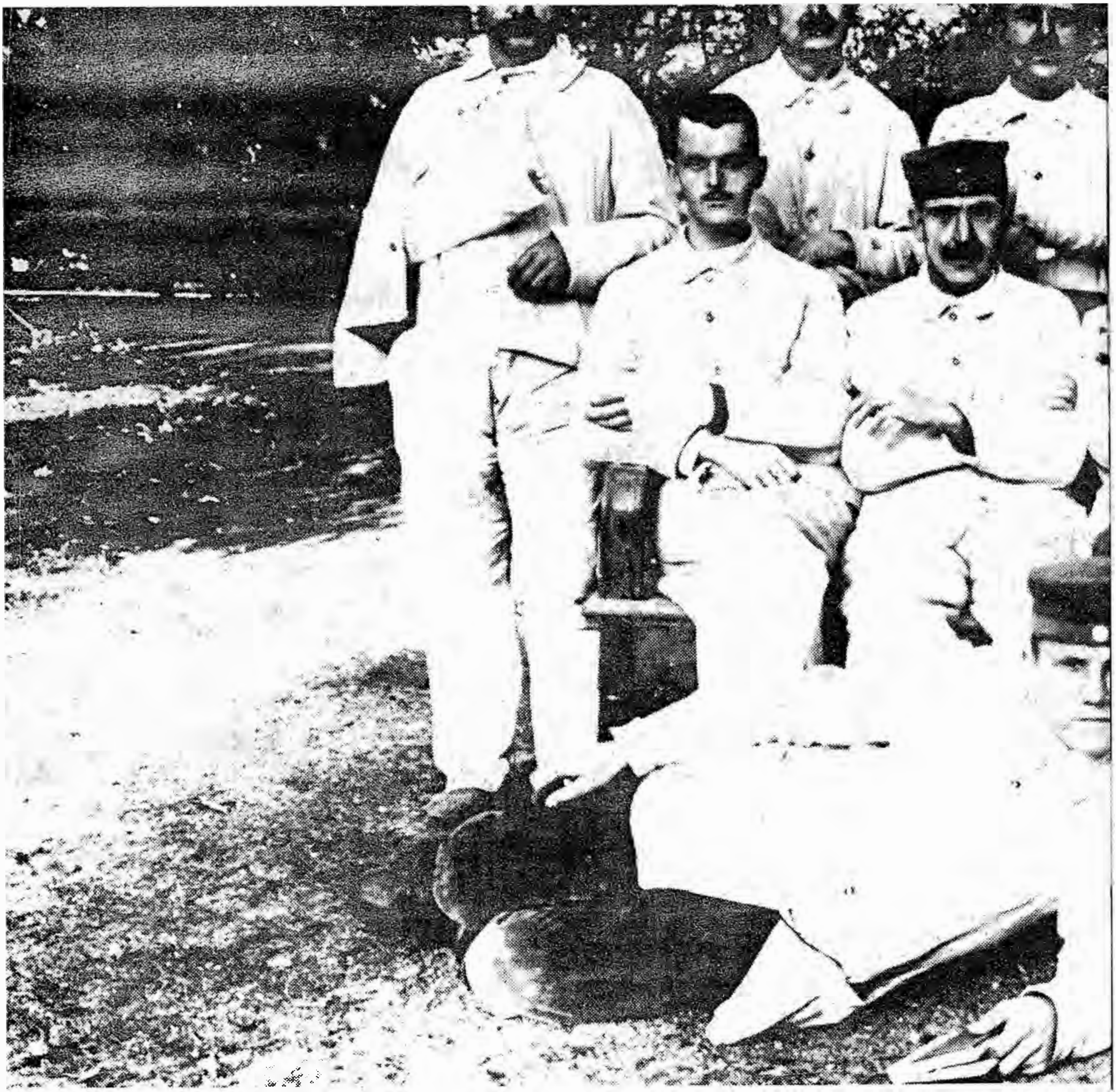
> **«Bütün gece karanlıkta yol aldık. Sabahleyin ilk ışıklar sisler arasından düzülmeye başladığında, birden tepemizde bomba ve mermi yağmuru patladı. Hep birlikte hücuma geçtik. Pancar tarlaları üzerinden, çitleri aşarak ilerleyip adam adama amansız bir boğuşmaya giriştik. Uzaktan bir marş geliyordu kulaklarımıza. Ölüm bizim saflarımıza ulaştığında bu marşın sözlerini bizler de haykırıyorduk: «Almanya herşeyin üzerinde!»**

Hitler bütün savaş boyunca alay karargâhı ile ileri hatlar arasında habercilik görevini yürütmekteydi. Bu görev onun bağımsız, başına buyruk karakterine çok uygun düşüyordu. Amirlerinden biri daha sonra onu şöyle hatırlayacaktı: **«Hitler sakin, belki biraz asker görünüşlü olmayan bir kişiydi. Güvenilir, görevine bağlı, ciddî bir insandı.»** Çoğu kez, başında miğferi bir köşede oturur, düşünceye dalardı. Arkadaşları onun düşüncelerinden uzaklaştırmaya cesaret edemezlerdi.

Daha sonra hakkında ileri sürülen iddiaların tersine cesurdu. Daha 1914 yılının aralık ayında II. Derece Demir Haç nişanı verilmişti kendisine. **«bu hayatımın en mutlu günü»** diye yazmıştı bir arkadaşına. **«Bu nişanı almayı hak eden arkadaşlarımın çoğu öldüler»**. 1918 yılı mayıs ayında düşman karşısında gösterdiği cesaret için bir bröve aldı. 4 ağustos günü ise erat için olağanüstü bir başarı belgesi olan I. Sınıf Demir Haç nişanı kendisine verildi.

Bu nişanın hangi gerekçeyle Hitler'e verildiği pek bilinmemektedir. Hitler de bu konuda fazla bir şey söylememiştir. Belki de alay emir subayı olan Yahudi Hugo Gutman'ın kendisini bu madalya için aday göstermesini saklamak içindi Hitler'in bu tutumu. Alayın belgelerinde de madalyanın gerekçesine rastlanmaz. Buna karşılık söylentiler çok çeşitlidir. Bir takım söylentilere göre Hitler 15 kişilik bir Ingiliz devriye kuvvetini esir almıştır, bazılarına göre de on, on iki, hatta yirmi Fransız'ı saf dışı bırakmıştır Hitler. Yine bazı söylentilere göre Hitler ağır ateş altında bir topçu birliğini susturmuş, böylece kendi kuvvetlerini kurtarmıştır. Ancak bütün bu söylentiler arasında en akla yakını, Hitler'in yıllarca gösterdiği iyi niyet ve gayrete karşılık olarak bu önemli madalya ile ödüllendirilmesidir. Ne olursa olsun, savaşta aldığı bu ödüller, Hitler'in ilerdeki başarıları için çok büyük değer taşımaktaydı. Bunlar sayesinde bir Avusturyalı olan Hitler, Almanya'da politika alanında söz sahibi olmuş, ardından birçok kişiyi sürükleyebilmiştir.

Ancak savaş yıllarında görevini gayretle yerine getirmeye çalıştığı halde, arkadaşları **ile** arasında bir uçurum vardı Hitler'in. Onlardan uzak durmakta, öğrencilik yıllarındaki gibi içine kapanık, özel hayatını kimseye açmayan bir kişi olarak kalmaktaydı. Kişisel ilişkiler kuramaması yü-

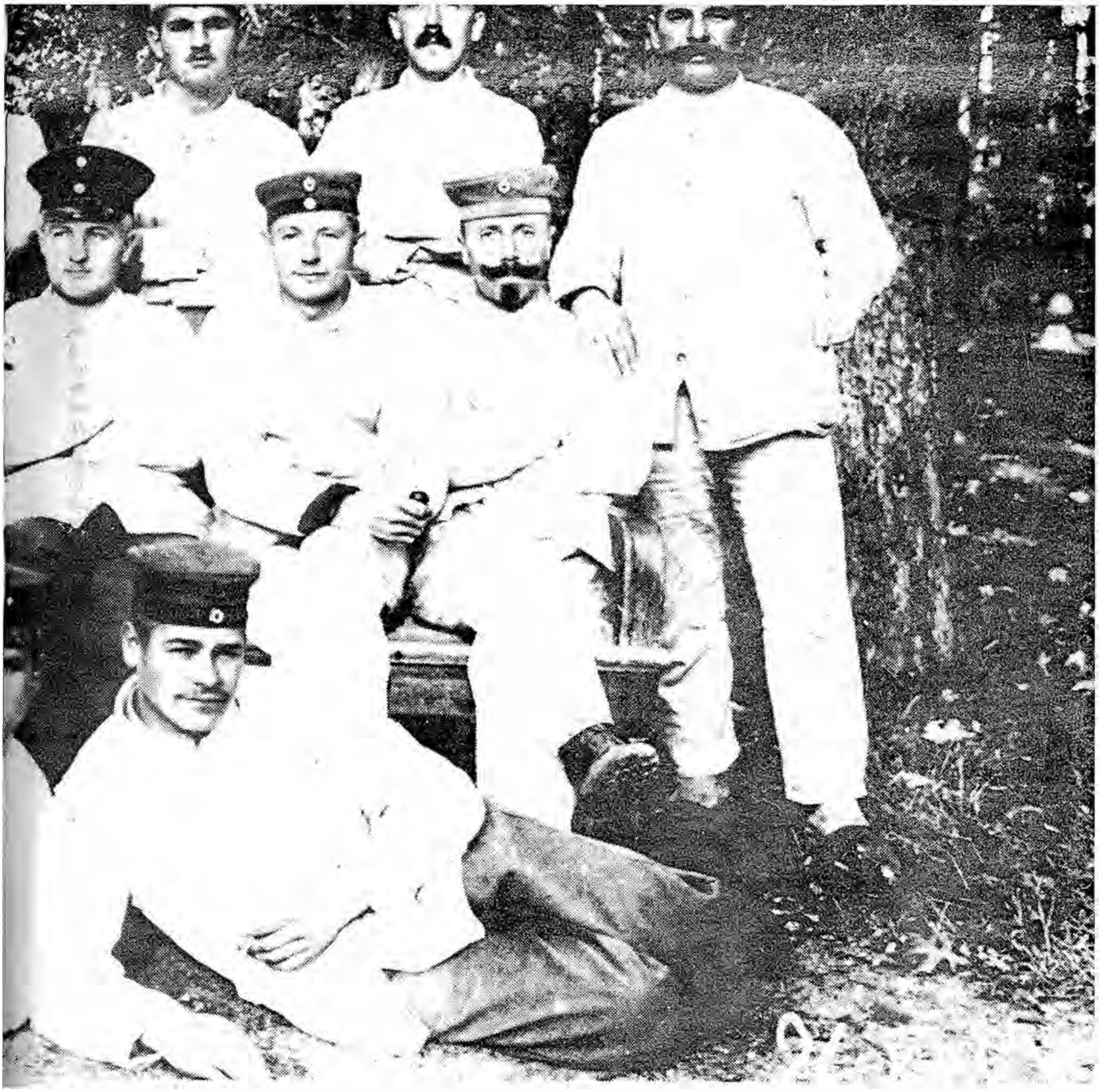

Savaş, Adolf Hitler için son derece önemli bir olaydı. Ancak arkadaşları üzerinde bu dönemde de fazla

zünden cephede geçirdiği dört yıl içinde ancak onbaşılığa kadar yükselebilmişti. Nürnberg mahkemesinde alayın yıllarca komutanlığını yapmış olan List, Hitler'i assubaylığa terfi ettirmeyi düşündüklerini, ancak **«onda gerekli yöneticilik vasıflarını bulamadıkları için vazgeçtiklerini»** söylemişti.

Savaş, Hitler için, savaş öncesi yılların tersine çok olumlu bir yaşantı idi. Kendisi de savaşın onu değiştirdiğini söylemekteydi. Özellikle hassas delikanlı, savaş sayesinde daha katı, kendi değerlerine daha fazla güvenen bir kişi olmuştu. Yeniden akrabalarının karşısına utanç duymadan çıkabiliyordu. 1917 ekiminde ve 1918 eylülünde, memleket izinlerinde Spital'deki ailesinin yanına gitmişti. Bunun dışında savaş alanında dayanışmanın yararına, kadere inanmayı öğrenmişti.

1916 yılı ekim ayı başlarında Hitler Le Barqué yakınlarında bacağından hafif yaralandı ve Berlin'deki Beelitz sahra hastanesine gönderildi. Beş aya yakın bir süre, yani 1917 martına kadar burada kaldı. Bu süre içinde politika hayatına bir adım daha yaklaştığı sanılmaktadır Hitler'in. Cephede ülkenin sadece bir yönünü görmekteydi. Buradaki yaşantısını düşmana karşı tekvücut haline gelmiş, her türlü görüş ayrılıklarından uzak asker arkadaşlığı belirlemişti. Oysa Berlin'de geçirdiği aylar içinde gördüğü sosyal ve politik çelişkiler Hitler için bir şok oldu. Burada hoşnutsuzluk, açlık ve kadere boyun eğme havası Hitler'i büyük hayal kırıklığına uğrattı. Berlin'de halkın bencilliği, savaşı kazanç kapısı yapanların varlığı onu tiksindirdi. Viyana yıllarında olduğu gibi bu kez de bütün bu

etki yapamamıştı. Herkes onu insanlardan kaçan, başkalarıyla kolay kolay ilişki kuramayan bir kişi olarak tanıyordu.

olayların ardında Yahudilerin olduğunu düşünmekteydi Hitler

Hemen hemen bütünüyle iyileşip Münih'e ikmal taburuna gönderildiğinde Berlin'dekinden farklı bulmadı burayı da. Eskiden bir süre yaşadığı bu kenti **«artık tanıyamıyordu»**. Bir yandan **«halkı dejenere eden İbrani soyundan gelenleri»**, bir yandan da politikacı ve gazetecileri **«zehirli gazla»** yoketmek gerektiğini söylüyordu. Bir yandan da bir tutku halinde zafer bekliyordu Alman ordusundan.

1917 yılının ilkbaharında cepheye döndüğünde sivil hayattan uzaklaşmak ona çok rahatlatıcı bir olay gibi gelmişti. Sivil hayata eskiden beri bir türlü uyamamıştı. Ama son zamanlarda kendisini bu yaşama büsbütün yabancı hissetmekteydi. Askeri belgelerden Hitler'in Arras ve Chemin de Dames savaşlarına katıldığı anlaşılmaktadır. Bu sırada, askerlere **«düşüncesiz kadınlardan gelen anlamsız mektuplardan»** yakınıyor, asker yakınlarının gönderdikleri mektupların anavatandaki savaş yorgunluğu havasını cepheye de taşıdıklarını düşünüyordu. Bir arkadaşıyla o günlerde savaş sonrasında ne gibi bir meslek seçeceğini tartışmış, politikaya atılıp atılmama konusunda henüz karar veremediğini söylemişti. Bir yandan da hâlâ sanatçı olma umudunu tam anlamıyle yitirmemişti. 1917 ekiminde Almanya'nın Batı cephesindeki başarısından kısa süre önce izinli geldiği Berlin'de bir arkadaşına attığı kartta şöyle yazmaktaydı: **«Şimdi müzeleri inceleme fırsatını buldum.»** Başka arkadaşlarına ise mimarlık yapmayı düşündüğünü, ancak bunun yanısıra konuşmacılık yeteneğini geliştirmeyi istediğini söylemişti.

Bu isteğinin ardında insanların davranışlarının yönetilebileceğine olan inancı yatmaktaydı. Insanlar Hitler'e göre iplerle yönetilebilen kuklalar gibiydi. Günün birinde bu ipleri ele geçirmek düşüncesi ona büyük mutluluk veriyordu. Bu açıdan değerlendirildiğinde, ulusların, sınıfların ya da partilerin tarih içinde yükselmeleri ve yokolmaları propaganda olanaklarının iyi ya da kötü kullanılmasına bağlıydı Hitler'e göre.

1918 yazında zafer Almanya için çok yakın görünüyordu. Birkaç ay önce büyük bir başarıya ulaşılmıştı. Almanya mart ayı başlarında Rusya'yı Brest-Litowsk barış antlaşmasına zorlamış, bir ay sonra da Bükreş'te imzalanan antlaşmada bir kez daha ağırlığını büyük ölçüde hissettirmişti.

Bununla iki cepheli savaş sona ermiş, Almanya'nın Batı ordusu 200 tümende toplanmış 3,5 milyona yakın askeriyle müttefik ordularının gücüne ulaşmıştı. Gerçi silâh ve teçhizat açısından Alman ordusu düşmana göre daha zayıftı. Örneğin düşmanın 18 bin topuna karşı Almanya'nın ancak 14 bin kadar topu bulunmaktaydı. Ama Almanya büyük bir güven duygusu içinde mart ayı başlarında büyük bir saldırıya girişti. Artık Almanya için iki yol vardı: **«ya zafer, ya da yokolma».**

Alman kuvvetleri büyük bir kahramanlıkla saldırıya geçtiler. Hitler bu saldırılar arasında List Alayında bulunmaktaydı. Montdidier Moyons ve daha sonra Soissons ve Reims savaşlarına katıldı. Gerçekten de ilkbahar başlarında Alman kuvvetleri Ingiliz ve Fransız ordularını Paris'in 60 kilometre dışına kadar kovalamayı başarmışlardı.

Sonra birdenbire saldırı durakladı. Bu başarılar büyük kayıplarla gerçekleşmişti. Gerek malzeme ve teçhizat, gerekse askeri kuvvet yönünden büyük bir ikmal sıkıntısı çekilmekteydi. Ayrıca düşman, Almanların hatlarını yarmalarından hemen sonra cepheyi yeniden kısa süre içinde takviye etmekteydi. Madalyonun bu yüzü Alman halkına gösterilmiyordu. 14 ağustosta, tüm Alman harekâtı çokton durduğu, müttefiklerin geniş bir cephe üzerinde karşı saldırıya geçtikleri, Alman hatları özellikle Amiens önlerinde çöktüğü zaman bile başkomutanlık gerçekleri gizliyordu. Işte bu nedenle Alman halkı zaferin ve savaşın özlenen sonunun geldiğine her zamankinden daha çok inanıyordu 1918 yazında.

Luddendorff'un 29 eylül 1918'de acele toplantıya çağırılan yöneticiler önünde yaptığı konuşmada Almanya'nın hemen ateşkes çağrısında bulunmasını istemesi, adeta soğuk duş etkisi yaptı. Gücüne ve silâhlarına büyük güven besleyen Alman halkı yenilgiye politik ve psikolojik yönden hazır değildi. Halkın böylesine büyük hayal kırıklığı gelecek yılların ulusal sorunlarını ve bunalımlarını doğuracak, 1933 yıllarında, Hitler'in yeni sloganlar ve yeni bir ideolojiyle Almanya'nın kaderini ele almasını sağlayacak en büyük etkendi.

Savaşın böylesine beklenmedik biçimde sona erişi List Alayının içine dönük onbaşısının yüzüne adeta bir tokat gibi indi. Birlik 1918 ekiminde Ypern çevresinde görevlendirilmişti. Ingilizler 13 ekimi 14'e bağlayan gece bir zehirli gaz saldırısına giriştiler. Werick yakınlarında bir tepede Hitler zehirli gaz mermileri arasında kaldı. Sabaha karşı şiddetli sancılar duymaya başladı. Sabah saat yedide alay karargâhına geldiğinde gözleri hemen hemen hiç görmüyordu. Anlattığına göre **«gözleri yerinde sanki kor haline gelmiş kömür parçaları»** vardı. Hemen Pomeranya'doki Posewolk sahra hastanesine gönderildi.

Hastanede ilginç bir atmosfer hüküm sürüyordu. Çeşitli söylentiler ortalıkta dolaşmaktaydı. Savaşın kısa süre içinde sona ereceği ve monarşinin devrileceğinden söz ediliyordu. Hitler bütün bu söylentileri inanılmaz buluyor, isteksizlik ve yorgunluğun Berlin'de geçirdiği günlere göre çok daha yaygın olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Kasım başlarında gözleri iyileşmeye başladı. Ancak henüz gazete okuyamıyor, arkadaşlarına bir daha resim yapamamaktan korktuğunu söylüyordu.

10 kasım 1918 günü **«hayatının en korkunç gerçeği»** ile karşı karşıya geldi Hitler. Hastane papazı, hastalara bir ihtilalin patlak verdiğini Hoenzollern saltanatına son verildiğini ve Almanya'da cumhuriyet ilân edildiğini söyledi. Hitler bu haberi duyunca, orada bulunanların gözyaşlarını tutamadıklarını söylüyor Savaşın artık sona erdiği ve Almanya'nın düşmanlarına teslim olduğu haberi Hitler'i de gözyaşlarına boğmuştu. Gözleri kararmış, ancak daha fazla orada kalamayacağını düşünerek duvarlara tutuna tutuna yatağına gitmişti Hitler. **«Annemin mezarı başında durduğum günden beri ağlamamıştım»,** diyordu. **«Ama şimdi gözyaşlarımı tutamıyordum.»**

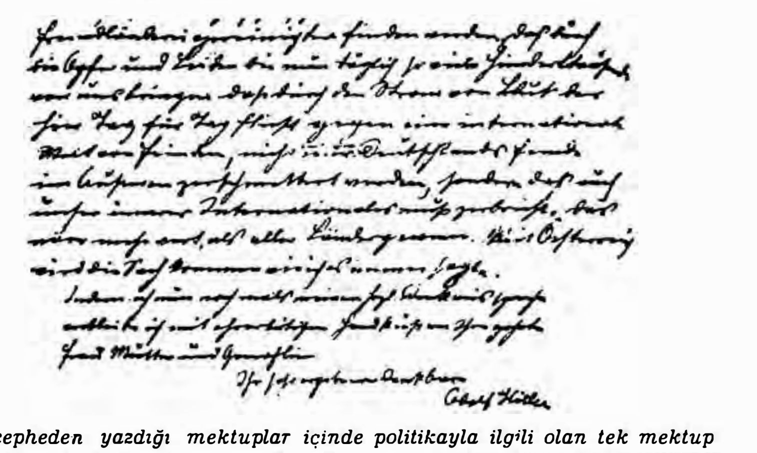
Hasta yatağında duyduğu umutsuzluk hissi sadece ulusun geleceğine yönelik değildi. Hitler doğru dürüst bir eğitim görmemişti. Işi, amacı, kalacağı yeri, güveneceği bir kimsesi yoktu. Hitler'in umutsuzluk hissi daha çok kendi geleceği içindi. Büyük bir ezilik duyuyordu. **«Herşey boşunaydı. Bütün sıkıntı ve fedakârlıklar, açlık ve susuzluk, ölüm korkusu içinde geçirdiğimiz saatler ve iki milyon insanın ölümü, hep boşuna olmuştu.»** diyordu Hitler.

Devrim aslında gerçek bir devrim değildi. Bütün Almanya'da kasımın ilk günlerinde asker kaçakları caddelerde yürüyüşler yapıyor, subayları yakalayıp öldürüyorlardı. Yıkılan rejimden intikam alma çabasıydı bu. Hitler kasım ayı sonlarında Pasewalk sahra hastanesinden taburcu oldu ve Münih'de kendi olayına bağlı bir ikmal taburunda görevlendirildi. Münih bu dönemdeki politik olaylar için önemli bir rol oynadığı ve soyluların saltanatına son verilmesi buradan başlatıldığı halde, Hitler o günlerde politikaya karşı kayıtsız bir tutum içindeydi. Freikorp'ların aşırı sol ayaklanmacıları bastırmaları sırasında da Hitler hiçbir tarafta aktif bir çaba göstermemişti.

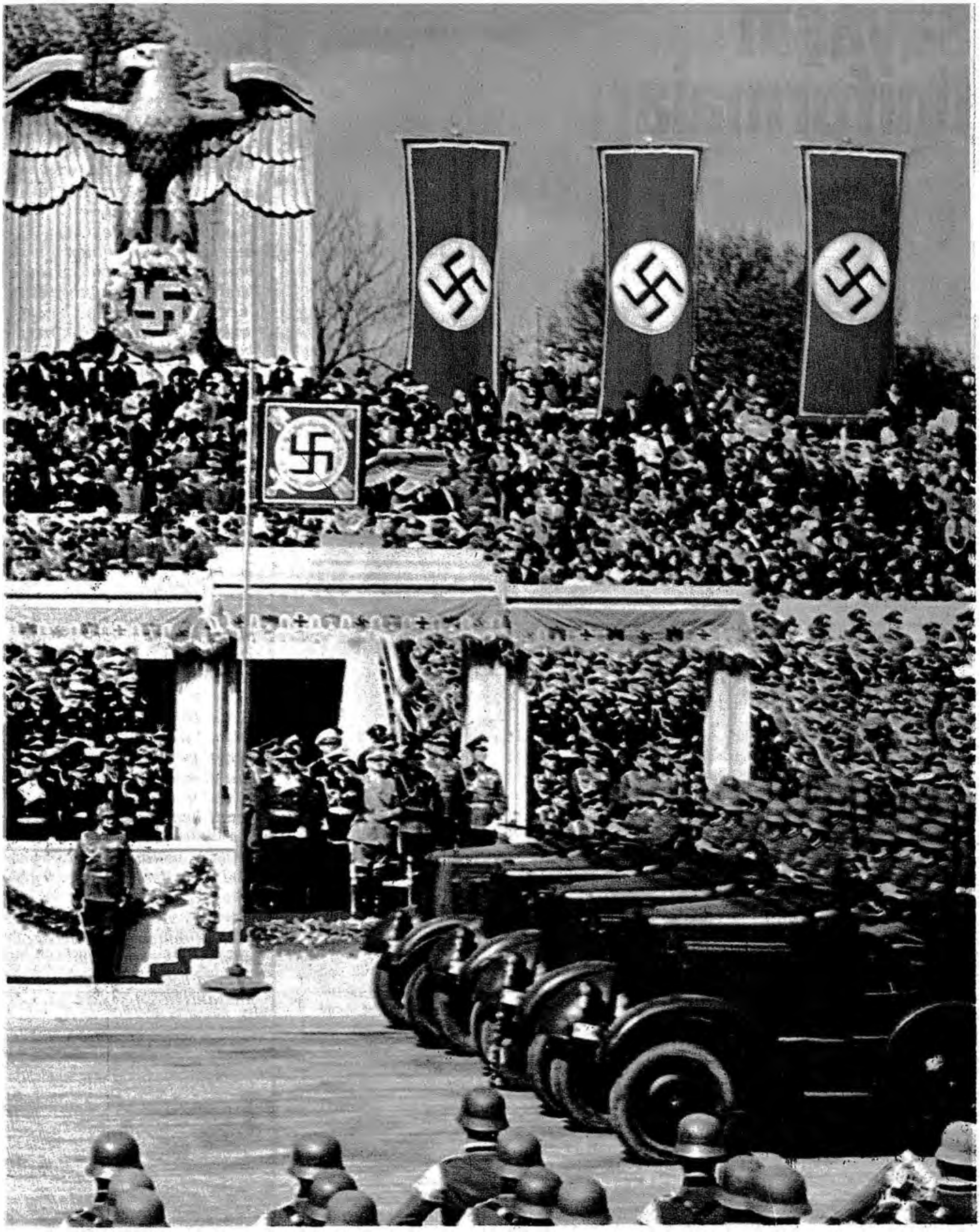
Bu döneme kadar Hitler'i kısaca değerlendirmek gerekirse, şöyle denebilir: Politika alanında yüzyılın en önemli siması sayılabilecek Hitler 30 yaşına dek politikaya aktif olarak katılmamıştı. Hitler ile kıyaslandıklarında, bu yaşta Napolyon'un Birinci Konsül, olduğunu, Lenin'in sürgüne gönderildiğini, Mussolini'nin **'Avanti'** gazetesinin başyazarı olduğunu görürüz. Hitler ise hiçbir partiye girmemiş, düşüncelerini gerçekleştirmek için hiçbir önemli çaba göstermemişti bugüne dek.

23 kasım 1939 tarihinde komutanlar önünde yaptığı bir konuşmada Hitler, 1919 yılında, uzun süren kararsızlık döneminden sonra politikacı olduğunu söylemişti. Bu onun için, **«bütün verdiği kararlar arasında en zoru»** olmuştu. Eski düzen yıkılmış, Hitler'in önünde yeni yollar açılmaya başlamıştı. Burjuva dünyası sağlam temeller üzerinde oturduğu, politika bir burjuva kariyeri sayıldığı sürece bu alanda ün yapmak ve başarıya ulaşmak Hitler için olanak dışıydı. Bu alanda yükselmek böyle bir düzen içinde düşünülemezdi. Ancak 1918 yılı Hitler için yeşil ışık yakmıştı: **«Şimdi geleceğim için ne kadar endişe duyduğumu düşündükçe gülesim geliyor.»** diye yazıyordu Hitler.

Ve böylece politika sahnesine girdi.

Hitler'in cepheden yazdığı mektuplar içinde politikayla ilgili olan tek mektup görülüyor Burada Hitler dışardan gelen düşmanlar kadar Alman halkı içindeki her türlü uluslararası hareketlerin de tehlikeli olduğunu söylüyor.

Onbaşılıktan gelerek dünyaya meydan okuyan Hitler bu duruma nasıl erişti? Benzeri olmayan bu mucizeyi gerçekleştiren Hitler göz kamaştıran resmigeçil lerden birisinde...

savaşın üniformaları

Alman Üsteğmeni (Uçucu Birlikler, Almanya 1940).

Alman Binbaşısı (Bnb. Helmut Wick, Richthofen Alayı 2.Avcı Filosu, Fransa 1940)

Alman Orgenerali (Org. Erhard Milch, Ağustos 1939) Havacılık Dairesi Müsteşarı ve Hava Kuvvetleri Başmüfettişi Milch'in üzerinde tören üniforması bulunuyor. Başında ise kasket var. Orgeneralin meçi özel olarak yaptırılmış ve generalliğe terfi ettiğinde, kendisine Göring tarafından verilmiş.

3. plak açıklaması

BÖLÜM I A

Plak Berlin Radyosu spikerinin 5 nisan 1933 günü Sosyal Demokrat ve Komünist Partileri merkezlerine yapılan baskını naklen anlatışıyla başlıyor. "Her şey inceden inceye hazırlanmış, aynı anda başlayarak sokağın her yanındaki evler aranıyor. Yeteri kadar delil bulundu. Tabancalar, silahlar, kamyonlar dolusu kışkırtıcı malzeme. İşte ilk politik tutuklular da gözüktü" diyor spiker.

Plağın birinci yüzü çağın en sevilen ses ve film yıldızı Marlene Dietrich'in söylediği bir şarkıyla sona eriyor.

BÖLÜM I B

5 nisan günü girişilen tutuklama kampanyasından sonra 4 kasım 1933 günü komünistlerin lideri Dimitrof, Reichstag yangınını düzenlemek ve vatana ihanet suçlarından yargılanmaya başlamıştı. Plağın bu yüzü Dimitrof'un yargılanması sırasında kendi konuşmaları, mahkeme başkanı Dr. Bünger ve tanık olarak dinlenen Hermann Göring'in seslerini kapsıyor. Göring, "Alman halkı adına size utanmaz olduğunuzu söylüyorum. Buradan Alman halkına karşı küstahlığa yelteleniyorsunuz. Sizi darağacı paklar, serseri" diye Dimitrof'a haykırıyor. Plak o günlerin sevilen bir şarkısıyla sona eriyor.

ÖNEMLI NOT:

Plaklarda önce spiker olayları anlatmakta, sonrada konuşmacıların söylevleri, Türkçe olarak okunmaktadır. Hemen ardından da önce Türkçesi okunan söylevin aslı gelmektedir.

Faşizmin doğuşu ve MUSSOLİNİ

Birinci Dünya Savaşı ihtiyar Avrupa kıtasını çok güç durumların içine sokmuştu. Toplum ve devlet hayatının allak bullak olması ülkelerin yeni düzen aramalarına yol açmıştı. Almanya, Avusturya ve Rusya gibi ülkelerde eski düzen değiştirilmiş yeni düzenlere geçilmişti. Yeni liderler hep kendilerinden önce gelen liderleri suçluyor ve toplumun içinde bulunduğu düzensizliği onlara yüklüyorlardı. Savaştan yenik çıkan ülkelerin yeni başkanları altından kalkamadıkları kargaşalıkların sorumluluklarını savaş döneminin yöneticilerine büyük bir pişkinlikle yüklüyorlardı. Işte faşizm bünyesi için çok uygun olan böyle bir ortamda doğdu, İtalya'da iktidarı ele geçirdi ve birçok ülkede otoriter düzeni özleyenlerin devlet gemisinin başına gelmesine yol açtı.

Faşizmin birden bire tarih sahnesine çıktığını söylemek yanlış olur. Faşizmin doğmasına olanak sağlayan ya da faşizmin liderlerinin esinlendiklerini öne sürdükleri fikirlerin kökenleri çok eskilere dayanır. Bu kuramcıların başında devlet konusundaki fikirleriyle tanınan Machiavelli vardır. Ancak fikir yönünden bu denli eskiye dayandığını öne süren faşizm, ilk kez Mussolini ile etkili bir biçimde eylem yönünden varlığını ortaya koymuştur.

Burada bir noktaya değinmek gerekir. Faşizmin kendisine özgü bir felsefesi olduğunu söylemek gerçeklerle bağdaşmaz. Bazı kuramcılardan esinlenmiştir ve İtalya ile Almanya'da belli bir yönetim biçimi olarak kendisini ortaya çıkarmıştır, ama bir öğretisi olduğu söylenemez. Faşizmin olaylardan yararlanarak belirli bir yol tutturduğunu Mussolini şöyle açıklıyor:

«Faşizmin öğreticisi olaylardır.»

Faşizmi tanımlamak oldukça güçtür. Devlet otoritesinin üstünlüğüne dayanan her türlü öğretinin faşizm olarak nitelendirildiği ortamlarda bu sözcüğün ne anlama geldiğini açıklamak güçtür.

Faşizm sözlüklerde şöyle tanımlanmaktadır:

«Demokratik bir düzen yerine otoriter ve milliyetçi bir düzen kurmayı amaçlayan rejim.»

Mussolini ise İtalyan Ansiklopedisi'ne yazdığı maddede faşizmin anlamını şöyle açıklıyordu:

«Faşist anlayış bir devlet bireyciliğidir. Faşist için herşey devlet içindir. Devlet dışında insansal ya da ruhsal hiçbir şey yoktur. Devlet dışında ne bireyler, ne de siyasal partiler, sendikalar, dernekler gibi tek bir ekonomik ve ahlâksal gerçeklikte gruplar vardır. Bu nedenle faşizm, sınıfları birleştiren, devlet bütünlüğünü tanımayan ve sınıf savaşıyla tarihsel akışı sertleştiren sosyalizmin karşısındadır. Faşizm sınıf çıkarlarını devlet birliğinde birleştiren korporasyonlar sistemine değer verir.»

Görüldüğü gibi faşizmin siyasal ve ekonomik alanda dayandığı en büyük güç «devlet»tir. Herşeyin üstünde devlet vardır görüşünden hareketlendirilerek **«ahlâk, iktisat ve politika bakımından ulusal bir birlik ancak faşist devlette gerçekleştirilebilir»**, tanımını bir yerde faşizm için kullanabiliriz. Ancak bu tanımlama oldukça zayıf olur. Herşeyden önce faşizmin nasıl doğduğunu, ne ortamda güçlendiğini ve devletleri nasıl ele geçirdiğini öğrenmek ve araştırmak gerekir.

Bu araştırmanın sonucunda faşizm sözcüğünün kesin anlamı anlaşılabilir. Bir yerde açıklıkla ifade etmek gerekir ki bu araştırmanın sonuçu hiç de demokratik düzenlerin yararına değildir. Sıkı bir özeleştiri yapıldığında faşizmin doğmasına en büyük etkenin demokrasi olduğu görülecektir.

FAŞİZMİN ORTAYA ÇIKMASINDA EN BÜYÜK ETKEN DEMOKRASİDİR

1918 yılının kasım ayında Giovanni Giolitti yakın arkadaşlarından birine şöyle diyordu:

«Son askeri imparatorluklar da tarih sahnesinden çekilmişlerdir. Bu harika birşeydir... Bu imparatorlukların bozguna uğramasıyla demokrasi en büyük ve son engeli de başarıyla aşmıştır. Artık tüm dünyada zafer onundur. Uğrunda verilen kurbanlara yazık olmadı...»

İster Woodrow Wilson, ister Lloyd George, ister Deschonel olsun o tarihlerde zaferi kazanmış güçlü ülkelerin yöneticileri hep aynı ağzı kullanıyorlardı. Ancak Giolitti'nin bu sözleri bile kurt politikacının ne denli yanılgılar içinde ve demokrasi konusundaki düşüncelerinin hâlâ karmaşık olduğunu göstermektedir.

1915 yılının baharında İtalya'nın demokrat ülkeler safında savaşa girip girmemesi sorusu ortaya atıldığında, mecliste çoğunluğu oluşturan grubun başı olan Gioletti barış sözcüklerini kullanıyordu. Ama karar safhası olan mayıs ayında bir küçük azınlık Italyo'yı savaşa sokmuştu. Via Veneto caddesindeki bir otelin penceresinden Gabriele D'Annunzio küçük bir kalabalığa ateşli sözler söylemiş, sonra do «hain» olarak nitelendirdiği yaşlı politikacı Gioletti'nin öldürülmesi gerektiğini haykırmıştı. Birkaç sokak ötede oturan yaşlı adam ise az sonra ölümden kıl payı kurtulmuştu.

Italya bir taraftan Salandro Sonnino hükümetinin gizli pazarlıkları, bir taraftan da Gabriele D'Annunzio ve Benito Mussolini gibi demagogların yarattıkları yoğun propaganda sonuncunda savaşa girmiştir.

O yılların güçlü adamı olan Giolitti'nin takındığı tutum ise oldukça ilginçtir. 1919 yılında Dronero'da yaptığı ünlü seçim konuşmasında savaş sonrasının ilk kabinesine uyguladığı anti-demokratik yöntemlerden ötürü çatmış ve toplumun politik kararlarda ve dış ilişkilerde daha çok söz sahibi olması gerektiğini söylemiştir. Ancak seçimlerden sonra güçlü bir biçimde meclise geldiğinde hiç vicdan azabı duymadan gerçekten demokratik olan ilk seçimleri geçersiz kılmıştır. Bununla da yetinmeyerek 1915 mayısında oyaklanan savaşçı grupların devamından başka bir şey olmayan faşistlerin yardımını istemiştir. Politika sahnesinden çekildikten sonra, faşistlerin ülkeyi eşiğine getirdikleri uçurumun kenarından kurtarmak için demokratik güçlerin kurduğu antifaşist bir hükümetin başına geçmeyi, demokratik düzenin meclislerde ve hükümette yeni güçler denemek istediği gerekçesiyle reddetmiştir. Bu reddetmenin gerçek nedeni o yıllarda ülkede etkin olan devrimci sosyalizmin —daha doğrusu sözde devrimci— akımın yarattığı korkudur. Bu nedenle Giolitti faşizme arka çıkar bu tutumunu ünlü «Roma yürüyüşünden» sonra bile değiştirmemiştir. Ancak Mussolini'nin, halkın serbest oyuyla iktidara gelme yöntemi olan demokrasiyi rafa kaldırdığı zaman gerçek tepkisini göstermiştir. Fakat bu da 1928 yılına ve ölümünden birkaç hafta öncesine rastlamaktadır.

1918 yıllarında «demokrasi» sözcuğunden ne anlaşıldığı pek o kadar açık değildi. «Halk iktidarı» sözcüğü ise bazı yerlerde yüzeysel bir tanım olarak nitelendiriliyor, bazı yerlerde ise zihinleri bulandırıyordu. «Demokrasi yalnız belirli yöneticilerin değil, toplumun içinde bulunduğu genel durumun da rahatlıkla ve açık bir biçimde eleştirilebileceği bir yaşam düzenidir», diye tarif edildiğinde, iyi kötü bir anlam kazanmış olur. Işte bu açıklık nedeniyledir ki, Giolitti devletin olanaklarıyla yeni yeşermeğe başlayan faşizm fidanını ezmeyi reddetmiştir. Demokrasiye bu denli büyük bir inanç 1915 lerin dünyasında İtalya'dan başka bir ülkede pek rastlanamaz. O yıllarda en demokratik ülke olduğunu öne süren Almanya'da bile D'Annunzio'nun giriştiği savaş yanlısı bir ayaklanma cezasız kalmazdı. Fakat bu denli demokratik bir ülkede olanlara şaşmak elde değildir...

Belirli bir fikri «köklü bir şekilde eleştirme» yöntemi ancak Fransız Devrimiyle doğmuştur. Bir düzen eleştirisi yapılmadığı sürece demokratik olamaz, yargısının yerleşmesiyle gerçek demokrasinin doğuşu başlamıştır.

Faşizmin bir ülkeye gelebilmesi için gereken en büyük etkenlerden biri liberal sistemdir. Eğer bir Giolitti olmasaydı, bir Mussolini, «Duçe» olamazdı.

Faşizm düzenin eleştirilmesi sırasında ortaya çıkmış bir yönetim biçimi değildir. Işin başında daima devletin tehlike karşısında güçsüz kaldığı görüşünü öne sürerler. Bolşevizmin kışkırtması olmadığı sürece faşizm yoktur Ancak faşizm hiçbir zaman ontibolşevizm değildir.

Iki savaş arasında Avrupayı etkileyen ve sarsan en büyük olay 1919-1920 yıllarında liberal düzenin ortasında patlayan, Rusya'da zafer kazanmış olan bolşevizmdir. Bundan esinlenen birçok grup, ülkelerinde ayaklanma girişimlerinde bulundular. Fakat birçok ülkede daha ayaklanmaya başlayamadan bastırıldılar. Ancak daha derin etkiler bıraktıkları ülkelerde, adına faşizm denilen bir tepki gücünün doğmasına yol açtılar. Bu devrimci ayaklanmalar, en az etkilenen ülkelerde bile, gösterdiği direnç nedeniyle toplumun birçok tabakasında destek buldu ve sempati topladı. Eğer bu sempati olmasaydı Italya'da Mussolini'nin faşizmi Matteoti krizini başarıyla atlatmaz, Hitler'in anlamsız konuşmaları o denli dinleyici toplamazdı.

Ancak hemen açıklamamız gereken bir nokta var. Demokrasi faşizmin gelmesi için gereken etkenlerin başında gelir diye bir tanım yapmıştık. Demokrasi faşizmi getirdiği gibi, faşizmin gelmesine de karşı çıkacak tek etkendir. Burada o tanımı yaparken 1920 yıllarında daha yeni yeşermeğe başlayan demokrasi oldukça narindi. Demokrasi fikrinin zedelenmemesi için, kendi düzenini eleştiren her düşünceye saygı gösteriyordu. Fakat bu saygıyı birkaç kez, Rusya'da başarı kazanmış bir devrimden çekinerek oldukca ileri götürmüştür. Ken-

Şair Gabriele d'Annunzio

Roma 1922.
Ünlü Roma Yürüyüşünde
De Bono, Bianchi,
De Vecchi, Balbo
ve aralarında ceketli,
kravatlı Mussolini

disine tehlikeli olabilecek bir fikri iktidara getirmemek için hoşgörülü davranmış ve bilerek ya da bilmeyerek kendisi için aynı derecede tehlikeli başka bir düşünceyi iktidara getirmiştir. 1920'lerde hukuk devleti anlamı gereğince çalıştırılmadığı ve bazı yöneticilerin birlerek baltaladıkları yargı organlarının hizmetleri faşizmin İtalya'ya egemen olmasına yol açmıştır.

Hukuka aykırı şiddet hareketlerine göz yuman bazı yöneticiler, devletin gücünün sarsılmasına yol açmış ve sonunda «Roma Yürüyüşü» ile faşizmi devletin başına davet etmiştir. Eğer bu bilgisiz uygulamalar olmasaydı, gerektiğinde hukukun üstünlüğü ilkesi çiğnenmeseydi, faşizmin gelmesi için en önemli etken demokrasidir tanımı yapılmaz olurdu.

Temel unsurlarından biri olan kaba kuvvete dayanan faşizmin, ne olduğunu anlayabilmek için olayları izlemek gerekir. Fakat bu olayları anlatmadan önce faşizmden biraz daha söz etmek gerekir.

Faşizme göre iki temel unsur olan ulus ve devlet, daima kişilerden üstündür. Bu iki kavram daima kişinin yanında üstündür. Ulusun yaşaması için kişi kendi varlığını hiçe sayar. Kişiler ulusu oluştururlar. Ulusun da bir yaşamı vardır. Ama bu yaşam daima kişilerin yaşamından daha uzundur. Kişiler geçicidir. Ulus birbiri üstüne gelen insan kuşaklarının ötesinde yaşamını sürdürür. Faşizme göre ulusun kişilerden üstün bir ayrılığı vardır. Bu ayrılık ulusun amaçlarının kişinin amaçlarından çok daha değişik olmasından ileri gelir. Ulus kendisini oluşturan kişilerden daha uzun ömürlü olduğu için, onlardan üstündür.

Buna göre kişinin faşist bir ülkede toplumun korucusu değil, kendine özgü bir varlık olan ulusun amaçlarına hizmet eden bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır. Ülkeyi yönetenler bu araçtan en iyi biçimde yararlanmanın yollarını ararlar daima. Kişinin hak ve özgürlükleri, faşist devlette sıkı bir çember içine alınmıştır. Kişinin hakları ve özgürlükleri, faşizmde herşeyin, tüm kurumların üstünde olan Devlet'in karşısında bir hiçtir. Ulusun tüm güçleri de Devletin elindedir. **«Herşey Devlet'ten gelir, Devlet'e gider»** düsturunun geçerli olduğu bir yerde, insanın bir değerinin olmadığı ortadadır.

Mussolini devlet konusundaki düşüncesini 1925 yılında şu cümleyle özetlemiştir:

«Devletin dışında hiçbir varlık yoktur, herşey Devlet içindir!»

Faşist devlette, kişilerin üstün varlık olan Devlet'e karşı koyması düşünülemez. İktidar varlığını tek başına sürdürür. Muhalefet yoktur. Karşı koymaya kalkışanlar da zorbalıkla susturulur. Zorbalık ise Devlet'in bir aracıdır. Faşizmde zor kullanmak kanun dışı bir uygulama değildir. Bakın zorbalık konusunda Mussolini ne diyor:

> **«Eğer zorbalık toplumun çıkarına ve iyiliğine kullanılırsa, zorbalık olmaktan çıkar ve hakkın buyruğunda bir güç olur.**
> **Yeter, evet, artık yeter! Bu sözleri söyleyecek gün gelmiştir. İnsanlar birbirleriyle kapışır, uzlaşmak da mümkün olmazsa, o zaman söz kuvvetlinindir!**
> **Benim için zor kullanma ahlâka uygundur, uzlaşmalardan pazarlıklardan daha uygun.»**

Zorbalığın yasal olduğu bir toplumda hiç bir kişisel hak ve özgürlükten söz etmek olanağı yoktur.

Faşizmin gelmesi için gerekli olan temel koşullardan birinin demokrasi olduğundan söz etmiştik. Demokratik bir ülkede faşistler, **«herkes dilediğini düşünmekte ve söylemekte serbesttir.»** ilkesinden yararlanarak amaçlarına ulaşmaya çabalarlar. Önce demokrasiden yana görünürler. Her türlü düşünceye saygılı olduklarını söylerler. Daha sonra devletin karşı koyamadığı bir tehlike karşısında bulunduğunu söyleyerek bu tehlikeye karşı çıkarlar. Bu tür yöntemlerle sempati toplamağa çalışırlar. Bundan sonra iş demokratik ilkelerin çürütülmesine gelir. Onlara göre serbest seçim bir aydınla bir budalaya eşit hak verdiği için bir saçmalıktan başka birşey değildir. Saçma aritmetik yöntemlere dayanan bir düzendir onlar için, demokrasi.

Buraya kadar ne tür bir yönetim biçimi olduğunu anlamak için incelediğimiz faşizmi daha iyi anlayabilmek için bu düşüncenin Italya'da iktidara nasıl geldiğini inceleyelim. Ancak bu gelişmeleri anlatmak önce faşizm sözcüğünden doğan bazı kavram kargaşalıklarını açıklamakta yarar vardır. Bu kavram kargaşası faşizm sözcüğünün anlamından ileri gelmektedir. Siyaset biliminde faşizmin biri dar, diğeri geniş olmak üzere iki anlamı vardır. Dar anlamıyla faşizm Italya ve Almanya'da 1919-1945 yılları arasında görülen rejimlere verilen addır. Geniş anlamıyla ise Marxcılık dışındaki tüm zorbalıkları kapsar. Bu kötüleyici anlamda kullanılmaktadır günümüzde. Hiçbir rejim, ne kadar baskıcı olursa olsun, faşistliği benimsemek istemez.

İtalya'nın politik alanında Saint-Germain barışından sonra şiddetli fırtınalar hüküm sürmekteydi. Batılı ülkeler safında 1915 yılı mayıs ayı sonlarında savaşa katılmak, ülkeye umulan yararları sağlamamıştı. İtalyan halkı savaşın aldığı 460 bin ölünün yasını tutmaktaydı. Ayrıca müttefik galip ülkelerin İtalya'ya vaadettikleri toprakları vermemeleri de hayal kırıklığı yaratmıştı. Giderek artmakta olan pahalılık, çok bozuk ekonomik durum giderek yoğunlaşmakta olan bir protesto dalgasını oluşturmaktaydı. Grevler, toprak ve fabrika işgalleri ülkenin iç güvenliğini tehlikeye sokmaya başlamıştı. Bu koşullar Hitler'in Almanya'daki zaferinden 11 yıl, Berlin Roma Mihverinin kurulmasından da 15 yıl önce İtalya'yı faşist bir toplu halk hareketi içine itti.

Savaştan sonra demokrasinin baş savunucusu olan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson'a ilk tepki, 1919 ocağına değin onu büyük bir şevkle destekleyen İtalya'dan gelmişti. İtalya aslında savaşa, genişleme politikasının yararlarını anladığı ve gelecekte bunlardan çıkar sağlayabileceği için girmişti. Gözü Dalmaçya kıyılarındaydı. Londra'da 26 Nisan 1915 tarihinde müttefiklerle yaptığı gizli antlaşmada Trieste'nin kendisine verilmesini sağlamıştı. Bu arada Dalmaçya'nın önemli bir kısmını eline geçirme olanağı bulacaktı.

Wilson'un gizli antlaşmaları tanımayacağını söylemesine rağmen Dışişleri Bakanı Sonnino bu antlaşmanın uygulanmasını istedi. Birden Londra antlaşmasıyla Yugoslavya'ya bırakılmış olan Fiume (bugünkü Rijeka) limanı üzerinde hak iddia etti İtalya. İkinci kez Wilson'un «hayır»ıyla karşılaştı İtalyanlar. Bunun üzerine İtalyan heyeti barış görüşmelerinden çekildi.

Bu kez milliyetçi basın D'Annunzio tarafından ortaya atılan «Sakatlanan Zafer» mitosunu diline doladı ve İtalya'ya gereken ilgiyi göstermediği için Başkan Wilson'a hakaret yağdırmağa başladı. Ortalık birden karıştı ve iş bir ölüm - kalım sorunu haline geldi. 11 Eylül 1919 tarihinde, savaşta yararlıklar göstermiş olan şair D'Annunzio, etrafına topladığı savaştan sonra işsiz kalmış askerlerle **«Fiume üzerine bir yürüyüş»** düzenledi ve kenti işgal etti. Burada bulunan İngiliz ve Fransız işgal birlikleri hükümetlerinden aldıkları direnmeme emri üzerine geri çekildiler.

Şair kumandan D'Annunzio 16 ay süreyie burada dilediği gibi hükümet etme olanağını buldu. Ortaçağdan kalma bir yönetim biçimi ve loncalarla karışık bir devlet kurdu. Hergün belediye meclisinin binasından caddede toplanan kara gömlekli, belleri bıçaklı, şapkalarında kurukafa amblemi olan lejyonerlerine ateşli konuşmalar yapıyordu. Halkın yarısı D'Annunzio'yu tutar gibi görünüyordu. Ama oldukça katı olan yönetim biçiminden de yakınıyordu.

Fiume olayı ve «Sakatlanan Zafer» nidaları savaştan çıkmış İtalyan halkının sosyo- ekonomik yapısını iyice etkilemişti. Ülkenin ekonomisi tepetaklak gitmeye başlayınca sosyalistler artık ağırlıklarını duyurmak zamanının geldiğini anlamışlardı. Savaşa girmeye hükümeti zorlayan küçük azınlık «Interventismo Eylemcileri» orta ve alt tabakada tepkiyle karşılandılar.

Sosyalistlerin içinde de bir görüş birliği yoktu. Bir bölümü Rus Devrimini örnek alarak içinde bulunan durumdan ancak hemen yapılacak bir devrimle çıkılabileceğini savunuyordu. İtalya'nın birçok bölgesinde «Viva Lenin» çığlıkları işitiliyor, tüm duvarlar, devrime çağrı ilanlarıyla kaplanıyordu. Ancak sosyalistlerin önemli bir bölümü hükümete olan tepkilerini, hayat pahalılığını protesto etme ve grevlerle gösteriyordu. Topraksız köylülerin büyük bir bölümü savaş sırasında hükümetin verdiği «La terra ai contadini» (Köylülere toprak) sözünü tutmasını istiyordu. Bu nedenle çeşitli gösteriler düzenliyorlardı. Sosyalistleri bir devrim yapmaktan alıkoyan en büyük etkenler, halkın değişik kesimlerinden gelen tepkiler ve İtalya'nın Avrupa ülkelerine karşı olan bağlarıydı. Savaştan sonra işsiz kalmış olan subaylara ve askerlere verilen «şiddete baş vurma» görevleri sosyalistlerin ekmeğine yağ sürüyordu, ama onların dışında bulunan halk kitleleri birleşerek devrim istemeyen bir **«popolari»** grubu oluşturmuşlardı.

İki partinin de ortak bir yanı vardı. O da hükümette bulunan liberallere olan tepkileriydi. Popolari, Wilson ve Lenin'e karşı bir politika uyguluyordu. Ama önerdikleri reformlar toprak sahipleri tarafından «kara bolşevizm» olarak nitelendirilmelerine yol açıyordu. Ama «kara» ya da «kızıl» liberallerin bu iki partiden biriyle anlaşmaları gerekiyordu. Zira 18 Kasım 1919 tarihinde yapılan seçimlerde bu iki parti mecliste sandalyelerin yarısını ellerine geçirmişlerdi. Sonunda katolik popolarilere iktidar yolu göründü. Bu arada sosyalistlerin büyük bir bölümü «devrim» çığlıklarını sürdürüyorlardı.

İtalya karmaşık bir politik ortama girmişti artık. İktidar Giolitti'ye teslim edildi. Ancak ağustos ve eylül 1920'de devrimci güçlerin baskısı giderek artmıştı. Fabrikaların önemli bir bölmü sosyalist işçiler tarafından işgal edilmişti. Ortalığın iyice karıştığı bir anda çözümü **«Corriere della Sera»** gazetesinin yöneticisi olan Luigi Albertini getirdi. Albertini çıkar yol diye 23 Mart 1919 da Milano'daki Piazza San Sepolcro'da bulunan Endüstri ve Ticaret Odası'nda Benito Mussolini tarafından ortaya atılan yeni bir akımı işaret etmişti. Bu yeni akım İtalya'yı beklemediği olayların eşiğine getirecekti.

1921 yılında kendini «Duce» ilan ettiren Mussolini ve Almanya'nın Führer'i Hitler, dünyayı titreten iki diktatör olmuşlardı. Başlangıçta aralarındaki karşılıklı birbirlerini küçümseme, hatta nefret bir süre sonra yerini uzun süreli bir dostluğa bırakmıştı. Birinci Dünya Savaşından sonra dünya politika ve askerî alanlarında hiç önemi olmayan İtalya'yı dünya sahnelerine çıkaran Mussolini kimdi, nasıl bir kişiydi acaba?..

İtalya Kralı Vittorio Emmanuele III yeni hükümet başkanı Mussolini'yi selâmlıyor.

«Bütün dünya benim günün 24 saatinde Duçe olduğumu sanıyor», diyecekti ileride Mussolini ve devam edecekti:

«Eğer bu söyledikleri gibi bir insan olsaydım, kısa süre içinde aklımı yitirmem işten bile değildi. Benim de dinlenmeye ihtiyacım var. Ben ne bir robotum, ne de İtalya ile evliyim, Hitlerin Almanya ile adeta evli olduğu gibi... Evime gidip şapkamı askıya astığım anda sade bir Mussolini olurum». Bu, yirmi yıl ülkesinin kaderini elinde tutan, Hitler ile bir antlaşma imzalayan, faşizmin kurucuları arasında bulunan, tarih kitaplarına Duçe ünvanıyla geçen bir diktatörün sözleriydi.

Nasıl bir kişiydi bu **«sade Mussolini?»** Mussolini'den beş çocuğu olduktan sonra onunla evlenen Rachele Guidi anılarında şöyle diyor: **«Gururumu yenerek mantıklı düşünürsem, Mussolini'nin kollarına aldığı kadınlar içinde onu en iyi tanıyanın ben olduğumu ileri sürebilirim. Sadece ben Mussolini hakkında hiçbir ön yargıya kapılmadan bir yargıya varabilirim. Çünkü ben onu bulduğumda henüz on yaşındaydım.»**

Rachele Guidi Mussolini ile ilk karşılaşmasını şöyle anlatıyor:

«Dikkatimi önce kocaman kapkara gözleri çekmişti. Bu gözlerde öylesine güçlü bir irade yansımaktaydı ki, içimi büyük bir huzur kapladı. Sanki fosforlu gibiydi gözleri.»

Benito Mussolini 29 temmuz 1883 tarihinde İtalya'nın Romagna eyaletinde Varano di Costa kasabasında doğdu. Dedeleri o yörenin küçük çiftçileriydi. Annesi öğretmen, babası ise demirciydi Mussolininin. Aktif bir sosyalist olan baba Alessandro Mussolini oğluna daha küçük bir çocukken kilise aleyhtarı ve devrimci fikirleri

28 ekim 1922. Roma Yürüyüşü'ne katılanlar silâhları ile gövde gösterisinde

aşıladı. Mussolini büyük bir yoksulluk ve sosyal eşitsizliklere karşı derin bir isyan duygusu içinde büyüdü. Kardeşleri ve komşu çocukları arasında inatçılığı ve sürekli huzursuzluğu ile dikkati çekiyordu. Okulda her türlü kurala ve disipline karşı tepki göstermekteydi. Okul arkadaşları ile ilişkileri pek iyi sayılmazdı. Sık sık arkadaşları ile dövüş ettiği için cezalandırılmaktaydı. Gerçi küçüklüğünde konuşmaya geç başlamıştı, ama kısa sürede olayları çabuk kavradığı, düşüncelerini bir konu üzerine yoğunlaştırabildiği ve öğrenmeye karşı büyük bir tutkusu olduğu farkediliyordu. Düzensizliği ve isyankâr tutumu öğretmenlerinin sabrını taşırıyor, sık sık okul değiştirmek zorunda kalıyordu. Son bir kez daha şansını deneyerek bir öğretmen okuluna girdi. Burada ilk politik toplantıları düzenlemeye ve sosyalist görüşle ateşli gazete makaleleri yazmaya başladı. 18 yaşındayken okulu bitirdi. Özellikle başarılı olduğu dersleri Italyanca, tarih, edebiyat ve müzikti. Bir süre öğretmenlik yaptı. Ancak bir türlü durulmayan huzursuz karakteri onu rahat bırakmıyordu. Protesto hareketleri düzenliyor, kısa süre içinde iyi bir konuşmacı olarak ün yapıyordu. Gerçekten de konuşmalarında kendisi gibi düşünenleri ve ezilmiş sınıfları büyük coşkuya yönetiyordu bu konuşmaları.

Italya'daki ortamdan hoşnut olmadığı için 1902 yılında Isviçre'ye gitti Mussolini. Orada gazeteci ve duvarcı olarak çalışmaya başladı. Ama buradan, tıpkı daha sonra Avusturya'da da tekrarlanacağı gibi, anarşist olduğu gerekçesiyle sınırdışı edildi. Yeniden Italya'ya döndüğünde kışkırtıcı konuşmaları ve yazıları yüzünden sık sık tutuklanıyordu. Ardından Avusturya'ya yerleşmek istedi. Ama buradan da **«yıkıcı faaliyetlerinden ötürü»** kovuldu. Tam bir sosyalist olmuştu artık. Devrimci kesimin önde gelen kişilerindendi. 1911 yılındaki Libya savaşına karşı çıktı. 1912 yılında ise Sosyalist Partinin yayın organı «Avanti» gazetesinin yazı işleri müdürü oldu. Aynı zamanda bu gazetede günlük politik yazılar yazmaktaydı. Başlangıçta savaş aleyhtarı tutumu bir süre sonra değişti. Artık Mussolini savaşa katılmak isteyenlerin yanında yer alıyordu. Avanti gazetesinden de, görüşleriyle bağdaşmadığı gerekçesiyle ayrıldı. 1914 kasımında «Il Popolo d'Italia» adlı bir gazete kurdu. Bu çalışmalarından ötürü de Sosyalist Partiden uzaklaştırıldı.

Bunun üzerine Benito Mussolini 1915 ocağında «zafer»in korunması, yani savaşa katılma girişimlerinin desteklenmesi amaciyle, «fasci d'azione rivoluzionari» adiyle savaş birliklerini kurdu. Bu gruplar bazı sendikacılar ve askerlerden oluşuyordu. Savaşa Italya'nın da girmesiyle birlikte Mussolini cepheye gitti. Ama 1917 yılında yaralandığı için geri döndü. Askerlik yaptığı süre içinde bir zamanların sosyalist Mussolinisi tam bir faşist olmuştu. Görüşleri, o dönemlerdeki çok kişiyle aynı paraleldeydi. Yaşamı boyunca hiçbir zaman kesin prensipler ve inançlara dayanarak hareket etmemişti. Tuttuğu yolu önceden hiç hesaplamaz, kendini olayların akışına bırakır, yeni bir bunalımda ne şekilde davranacağına her seferinde yeniden karar verirdi. Aslında onun için ilk planda önemli olan kendi kişisel tatminiydi. Bu pragmatizm, iç güvensizlik onun yükselişi ve sonu için en büyük nedendi. Ayrıca ateşli karakteri, hiddet patlamaları, ardından içine kapanış ve susmayı yeğ tutuşu da tarihçileri onun kişiliği hakkında şu yargıya yöneltmişti: **«Mussolini çelişkilerle dolu, 'Ben' bilinci çok fazla bir kişiydi.»**

Donna Rachele ise bambaşka bir insan görüyordu Mussolini'yi. Onun için Benito eşiyle herşeyi konuşan, sade bir burjuva yaşamı süren, aile çevresinde politikacı, devlet adamı maskesini bir yana bırakan bir insandı. En yoksul koşullardan gelen basit bir kadın olan Rachele Mussolini'nin içindeki birçok çelişkileri göremiyordu. O Benito'yu **«güçlü bir adam»** olarak görmekteydi. Aynı zamanda da Mussolini **«büyük bir çocuk»** idi, Rachele için. Korunmaya muhtaçtı. Rachele Duçe'yi, çevresine körükörüne güvenen bir insan olarak gördüğü için, tüm Italya'ya yayılan bir haber alma örgütü kurmuştu. Böylece Mussolini'yi entrika ve ihanetlerden koruyacağını düşünüyordu. **«O hayranlık duyduğun Napolyon'u bir düşün, Benito»**, diyordu Rachele, **«Sen de onun düştüğü hatalara düşme!»**

Donna Rachele bundan birkaç yıl önce 83 yaşındayken ona güvencini hala yitirmediğini şu sözlerle dile getiriyordu: **«Her gün, kocamın yüzde yüz hatalı olmadığını gösteren yüzlerce olayla karşılaşıyorum.»** Mussolini'ye olan bu inancı yüzünden kocasının sayısız aşk maceralarını hoşgörü ile karşılayabilmişti Rachele.

Rachele'nin söylediklerine bakılırsa Mussolini bir kez elde ettiği kadınlara karşı çok kaba davranmakta; ateşli fakat kısa süreli bir aşk macerasından sonra onları terketmekteydi. Peki ama nasıl oluyor da böyle bir erkeğe kadınlar hayranlık duyuyorlardı? Yoksa insanın içine işleyen, canlı ve iradesini yansıtan siyah gözleri miydi bunun nedeni? Duçe kadınlar konusunda görüşlerini şu cümlede açıklıyor:

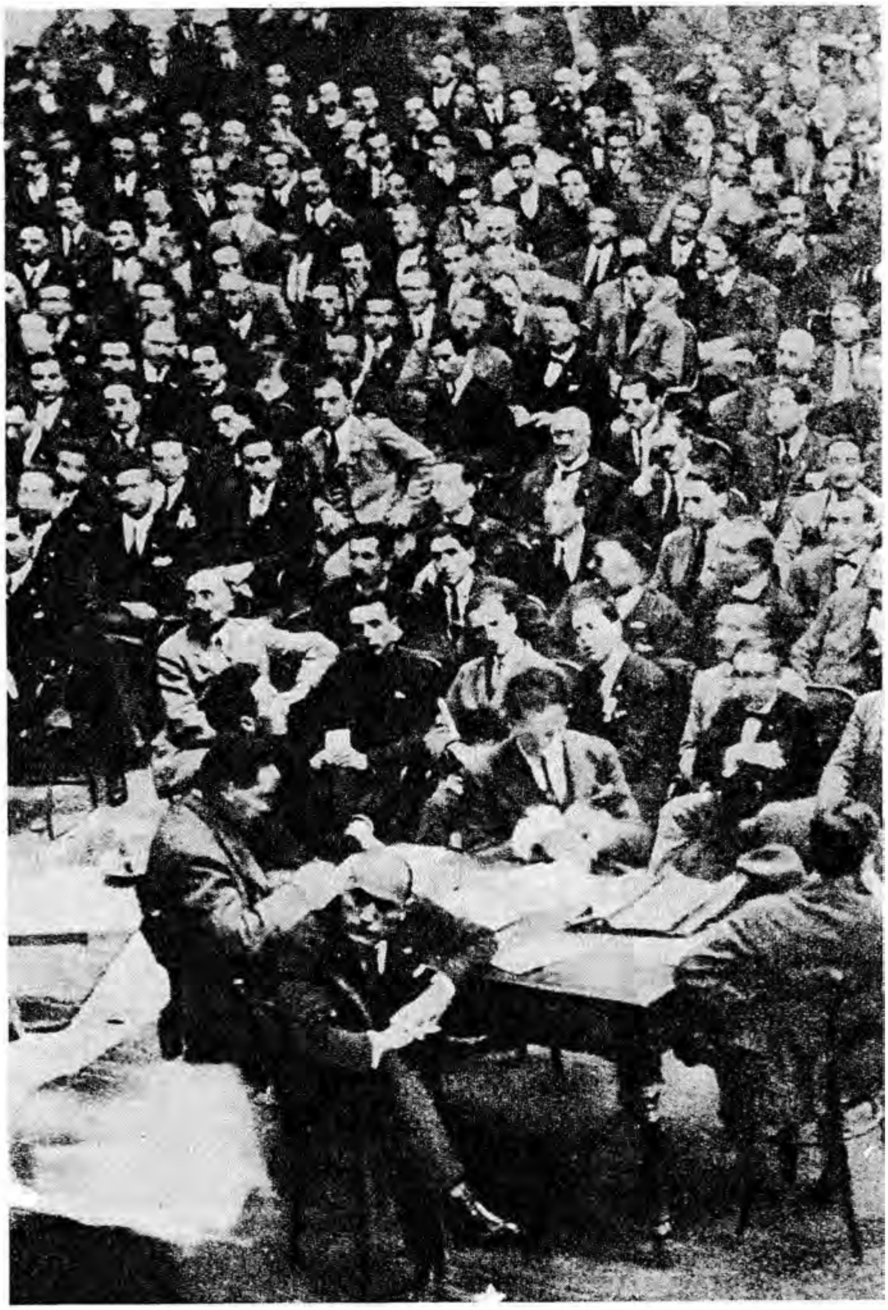
«Kadınlar kendilerine kibarca davranılmasından çok kabalıktan hoşlanırlar.» Aynı görüş halka olan davranışlarını da belirlemiştir Mussolini'nin. Bir diktatörün halkı tarafından sevilip sevilemeyeceği sorusuna şöyle karşılık vermiştir: **«Evet, ama sadece ondan aynı zamanda korkulduğu takdirde. Toplumlar bir kadın gibidir. Kuvvetli bir erkeğe ihtiyaçları vardır.»**

Bu nedenle topluluklar karşısında tiyatro yeteneğini geliştirmiş, inandırıcı, son derece kararlı bir kişi görünüşüne bürünmüştür Duçe. Geriye doğru eğik başı, canlı jestleri, bütün bu görünüşü bir liderin sahip olması gereken pozlardı onun için. Bu dış görünüşle bağlantılı olarak bir demagokun konuşma yeteneği de zorunluydu. İlerki yıllarda bütün bu özelliklere bir de dekoratif ve dev yapıtlara olan eğilim eklenince Mussolini artık sadece halkın önüne göz kamaştırıcı bir üniforma ile çıkacaktı.

Ancak bu kendine güvenen Duçe görünüşünün altında onun yeteneklerinden şüphe eden, halktan bir kişinin karakteri yatmaktaydı. Çok seyrek bir eğlenceye giderdi. Yaşayış biçimi sade ve çok düzenliydi. Gün onun için çok erken başlamaktaydı. Yarım saat spor yapar, çoğu kez ata binerdi. Binicilik sporunun yanısıra çok iyi eskrim yapar, yüzer ve uçak kullanırdı. Bundan sonra işe başlardı. Yemekleri hamur işleri, yumurta, çiğ sebze ve meyveden oluşmaktaydı. Çok seyrek ve çok az et yerdi. Vücudunu dinlendirmek amacıyle haftada bir gün oruç tutmaktaydı. Akşamüstü ise vaktini çocuklarına ayırırdı.

Mussolini 1922'deki Lozan konferansında

Roma 1921. Mussolini Faşist kongresinde

Aslında eğitim ve aile hayatıyle fazla ilgilenmediği halde, çocukları severdi. Geceleyin çocuklarından biri ağlarsa, onu keman çalarak sakinleştirir, uyuturdu. İçlerinden biri hastalanırsa büyük bir korkuya kapılırdı. Çocuklarına daima bir numara büyük ayakkabı alırdı. Bu davranışının ardında kendi yoksul çocukluk günleri gizliydi. Çünkü Mussolini yetişkin bir delikanlı oluncaya kadar, çoktan ayağına küçük gelen ayakkabılar giymek zorunda kalmıştı.

Mussolini giyimine fazla önem vermezdi. İleri yıllarda halkın önüne çıktığı zaman giydiği üniforma dışında ne lüks, ne de zenginlik meraklısıydı. Rachele Mussolini, daima çok kıt parayla evi geçindirmek zorunda olduğunu, kocasının fazla harçlık vermediğini söylemektedir. Mussolini çoktan iktidarı ele aldığı zaman bile Rachele'nin bir kürkü yoktu, sadece birkaç parça mücevheri bulunmaktaydı. Genç Mussoli-

ni arkadaşları arasında kötü bağlanmış kıravatı, ütüsü bozulmuş geniş kenarlı şapkası ve içine bir yığın gazete tıkmaktan sarkmış cepleriyle dikkati çekiyordu.

Mussolini içki içmeyişiyle tanınırdı. Resmî davetlerde elinde sadece bir şarap kadehi gezdirirdi. Inanç gereği değildi bu alkolden hoşlanmayışı. Şöyle diyordu Racele:

«Beraberliğimizin ilk yıllarında Benito bir gece iyice sarhoş eve geldi ve evdeki eşyaları parçaladı. Ertesi gün ise küçük kızımız Eddo'nın başı üzerine bir daha ağzına alkol koymamaya yemin etti.»

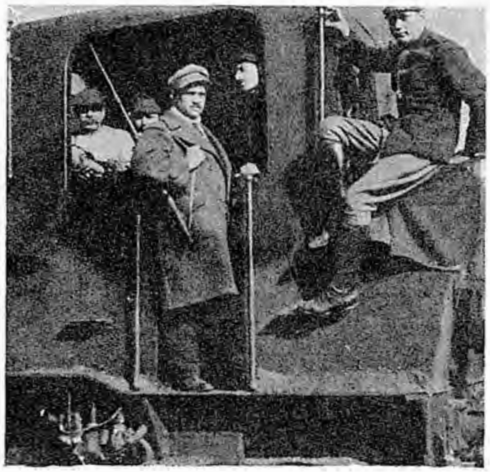
Mussolini'nin sağlığı çok iyiydi. Mide ülseri dışında hiçbir rahatsızlığı yoktu. Hastalıklardan nefret eder, doktorlardan hiç hoşlanmazdı. Ama bir kez de hastalanırsa, çok uysal bir hasta olur, söylenen bütün ilâçları hiç karşı gelmeden alırdı.

Mussolini'nin inandığı bir başka şey de «**kem gözlerin etkisi**» idi. Ispanya Kralı XIII. Alfons'un kem gözlü olduğu söylentileri üzerine onun Roma'yı ziyaretinden günler sonra bile nazar değeceği korkusuyla şoförünü, arabayı her zamankinden daha dikkatli sürmesi için uyarmıştı. Hiç bir zaman on üç kişinin bulunduğu bir sofraya oturmaz, hiçbir zaman önemli şeyleri cuma günü yapmazdı. 28 Nisan 1945 günü, partizanlar tarafından Comer Gölü kıyısındaki Dongo kasabasında Rachele ve oğulları Mussolini'ye kaçıp kurtulması için ısrar ettiklerinde Duçe gülümseyerek şöyle karşılık vermişti: **«Artık hiçbir şey değiştirilemez. Kaderime sonuna dek sadık kalmalıyım.»**

Savaştan sonra Mussolini interventistlerle birlikte sosyalistlere karşı çıktı. Bu amaçla **«fasci di combattimento»** adyle anılan savaş birliklerini oluşturdu. Eski sendikacılar, savaştan sonra işsiz kalmış askerleri aynı çatı altında topladı.

Saldırılara karşı trenlerde silâhlı muhafızların bulundurulması bir adet haline gelmişti.

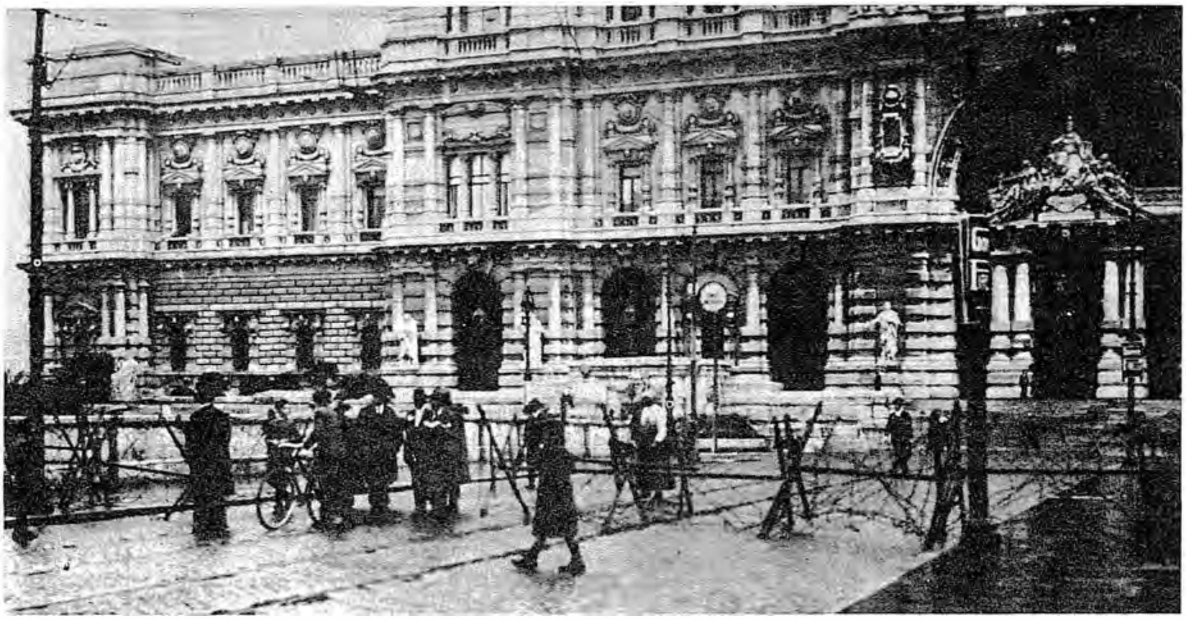

15 Nisan 1919'da faşistler eskiden Mussolini'nin yazıişleri müdürlüğünü yaptığı sol eğilimli «Avanti» gazetesini tahrip ettiler.

17. Sosyalist Kongresi 1921 yılında büyük zorluklar içnde Goldoni di Livorno tiyatrosunda yapılmıştı.

1922 yılında faşistlerle solcular arasındaki mücadelenin yoğunlaşması üzerine geniş emniyet tedbirleri alınmıştı. Faşistlerin nereye saldıracakları belli olmadığı için her yerde askerler bulunuyordu.

Luigi Facta

Roma Garında geniş güvenlik tedbirleri alan askerler.

1920 yılında Milano'da askerler halkın ulaştırma işlerini kolaylaştırmak için zor kullanarak şoförleri iş başı yaptırmağa çalışıyorlardı.

İtalya Kralı Vittorio Emmanuele ve Mussolini.
Kral önceleri çok iyi geçindiği Mussolini'yi daha sonra kendisini ziyarete geldiği bir günde tutuklatacaktı.

Mussolini bir süre sonra da işi eyleme döktü. Fikirle zorbalığı aynı kefeye koyunca, bundan ilk zararlı çıkan Avanti gazetesi oldu. Nisan 1919 da Avanti gazetesi tahrip edildi.

Mussolini'nin getirdiği yeni akım geleneksel milliyetçiliğe körü körüne bağlanmamıştı. Programındaki sosyal değişiklikler endüstri sahiplerinin aklını çelecek türdendi. Ancak kuruluşunun ilk on sekiz ayında bu yeni hareket pek fazla destek kazanmadı. Devrimci olayların arttığı anda Mussolini sessiz kalmayı tercih etti. Ama D'Annunzio ile birlikte işler değişti. D'Annunzio'nun Trieste ve İstra'da'ki sert yöntemleri halkın dikkatlerinin faşistlerin üzerine toplanmasına yol açtı. Ancak faşistler en büyük desteği 1920-1921 kışı sırasında Po Ovasının zengin toprak sahiplerinden elde edeceklerdi.

Buralarda sosyalistler halktan güçlü birlikler oluşturmuşlardı. Bunlar toprak sahiplerine diledikl erini yaptırabiliyorlardı. Bir anlaşmazlık ortaya çıktığında hemen bu birlikler müdahale ediyor ve çalışanların yararına olacak, ancak bazen aşırıya ka-

Mussolini ordusunu denetliyor. Mağrur «Duçe» ordusunun çok güçlü olduğuna inanıyordu. Oysa bu ordu için Atatürk «Bir savaşta denenmesi büyük hayal kırıklığı olur» demişti ve görüşü gerçekleşti.

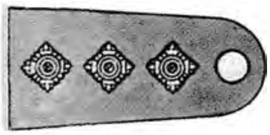
çan istekleri yerine getiriyorlardı. Aylarca işverenler devletten «çalışma özgürlüğünün» sağlanmasını istediler. Bu arada Bologna kentinin milliyetçi yöneticilerinden birinin öldürülmesi, o güne değin fazla destek bulmayan faşistlerin birden sempati toplamalarına yol açtı. Bundan sonra sosyalist gruplarla kara gömlekliler arasında amansız bir çatışma başladı. Halkevleri çalışma merkezleri, kültür odaları ve parti merkezleri saldırıya uğradı. Sosyalistlerin liderleri dövüldü ve öldürüldü. Ortaçağın bir iç savaş görüntüsüne bürünmesine rağmen, güvenlik kuvvetleri olaylara seyirci kalıyorlardı.

Artik Mussolini bir lider olmuştu. Her yerde yeni akımın başı olarak ilgi topluyordu. Giolitti bu yeni gücü kullanmağa bir kez karar vermişti. Önce İtalya dış politikasında büyük bir engel teşkil eden D'Annunzio'yu Noel günleri sırasında Fiume'den kovdu. Daha sonra yeni seçimlere gidileceğini açıkladı ve faşistleri **«Devlete sadık partiler»** safına alarak müşterek bir cephe kurdu. Milliyetçi partilerin tümü bu bloka girdiler. Amacı popolarileri güçsüz kılmaktı. Ama planı başarıya ulaşamadı. Popolari meclise daha güçlü bir biçimde geldi. Sosyalistler ise biraz zayıfladılar. Aşırı sağcı faşistler ise 35 milletvekiliyle çıktılar bu seçimden.

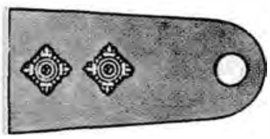
Bologna olayları için açılan soruşturma

İNGİLTERE

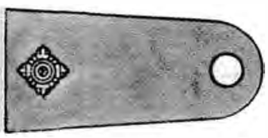
APOLETLERDE SUBAY RÜTBE İŞARETLERİ

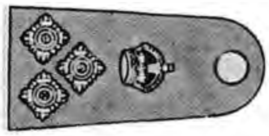
Yüzbaşı

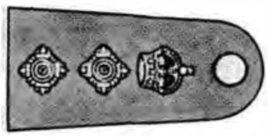
Üsteğmen

Teğmen

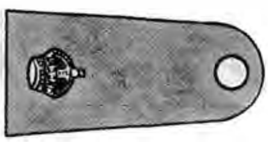
Tugay Komutanı

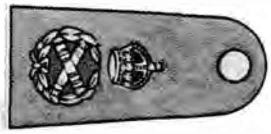
Albay

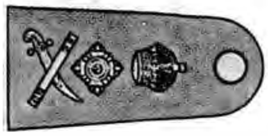
Yarbay

Binbaşı

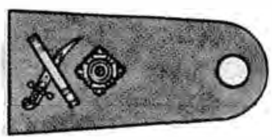
Mareşal

General

Tümgeneral

Tuğgeneral

KOKARD VE SİPOLETLER

Generaller

Mareşal

General

Tugay Komutanı

Tugay Komutanı

İNGİLTERE

TEŞMİLAT İŞARETLERİ

En yüksek İngiliz ve Müttefik Komuta Makamları

Anavatandaki Kuvvetler Karargâhı

Hindistan Kuvvetleri Karargâhı

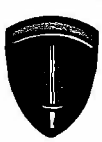
Müttefik Kuvvetler Karargâhı

Güneydoğu Asya Müttefik Kuvvetler Karargâhı

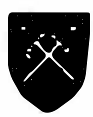
Güney Doğu Asya'daki Müttefik Kuvvetler Başkomutanlık Karargâhı

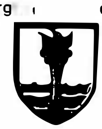
Kuzey Batı Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanlık Karargâhı

15 Ordu Grupu

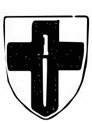

21. Ordu Grupu

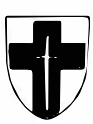

Akdeniz Kuvvetleri Karargâhı

ORDULAR

1 Ordu

2. Ordu

8. Ordu

9. Ordu

10. Ordu

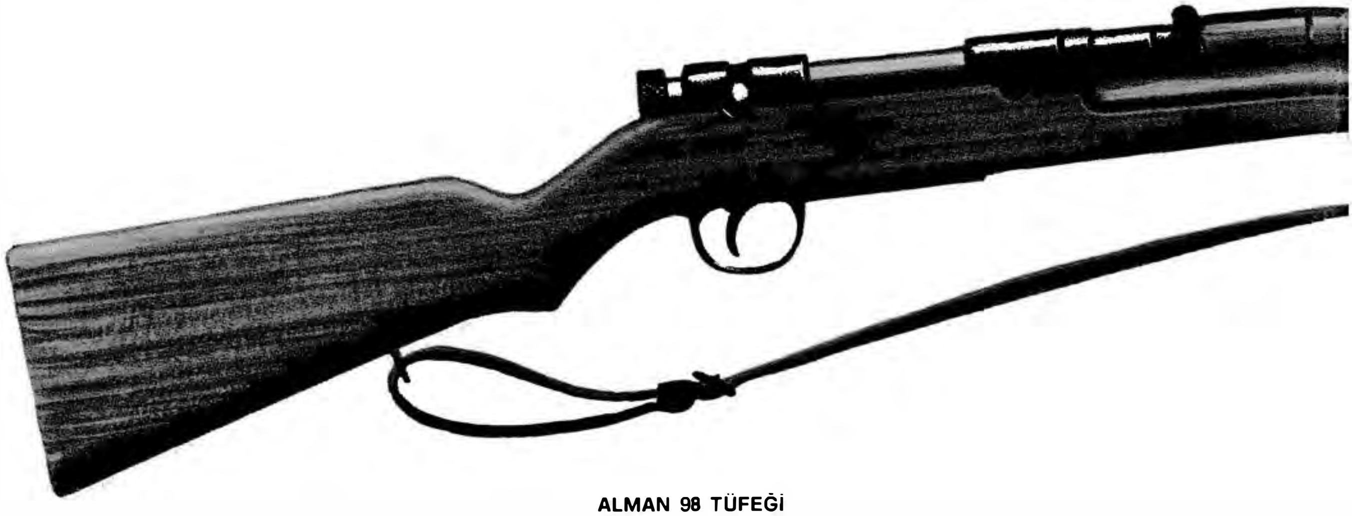

12. Ordu

14. Ordu

Savaşın silahları (Tüfekler)

ALMAN 98 TÜFEĞİ

Üzerinde yapılan bazı değişikliklerle 20. yüzyılda birçok ordunun ana piyade silâhı olan ve hâlâ kullanılan Mauser tüfeği Alman ordusunun standart silâhıydı. Ancak dünyanın başka ülkelerinde bunun adı değiştirilerek kullanılmıştı. Üstteki kesitte silâhın çalışma biçimi görülmektedir

INGILIZ LEE-ENFİELD TÜFEĞİ

İngiltere Lee-Enfield tüfeği ilk kullanılmaya başlandığında büyük eleştirilerle karşılaşmıştı. Ancak milyonlarca asker bu eleştiricilere haksız olduklarını kanıtlamışlardır. Gerçekten de bu tür silâhlar içinde en iyisidir. 27 den fazla modeli çıkarılmış bu tüfek bugün de 7,62 milimetrelik NATO mermileri atabilecek biçime getirilmiştir ve hâlâ kullanılmaktadır

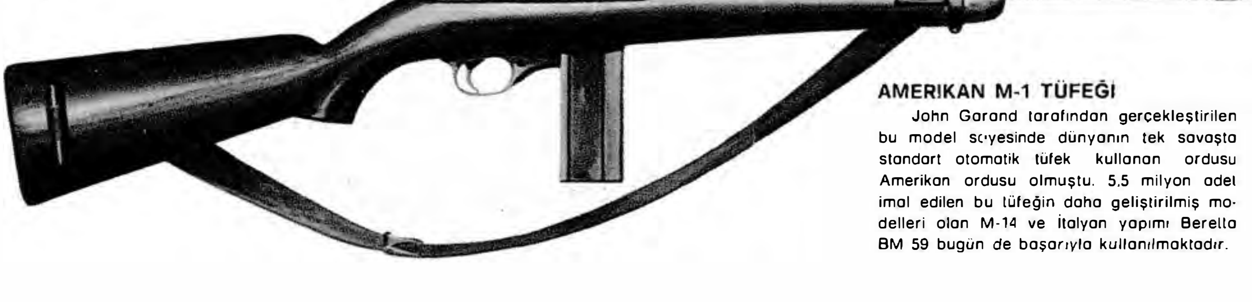
MODEL 1936 AVS RUS SİMONOV

Bu silâh ilk Rus otomatik tüfeği olmadığı halde, ilk başarılı model sayılabilir. 1936 yılından sonra 7,62 milimetre kalibreyle yapımına başlanmış, otomatik ve yarı otomatik modelleri Kızıl Ordu tarafından çok sayıda kullanılmıştır.

AMERİKAN 7,62 MİLİMETRELİK M-1 KARABİNE TÜFEĞİ

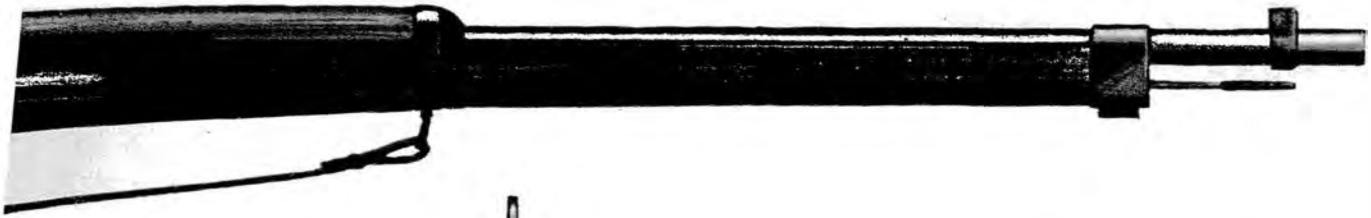
Büyük bir silâh taşımaları ve kullanmaları gerekmeyen sınıf ve hizmetlerdeki askerler için geliştirilen bu tüfek kısa süre içinde büyük başarı göstermişti. Daha sonraları kabzası katlanabilir ve otomatik ateş edilebilir modelleri paraşütçüler için geliştirilmiştir. M-1 karabine tüfeğinden yedi milyondan fazla imal edilmiştir

AMERİKAN M-1 TÜFEĞİ

John Garand tarafından gerçekleştirilen bu model sayesinde dünyanın tek savaşta standart otomatik tüfek kullanan ordusu Amerikan ordusu olmuştu. 5,5 milyon adet imal edilen bu tüfeğin daha geliştirilmiş modelleri olan M-14 ve İtalyan yapımı Beretta BM 59 bugün de başarıyla kullanılmaktadır.

38'LİK JAPON TÜFEĞİ

Bu silâhı geliştiren albayın adı olan Arisaka tüfeği diye de bilinir. 6.5 milimetrelik silâh kendinden önceki Mauser örneklerine benzemektedir. «Model 1907» adiyle İngiliz ordusunda Birinci Dünya Savaşı sırasında eğitim silâhı olarak kullanılan bu silâhlar daha sonra Rusya'ya satılmıştır.

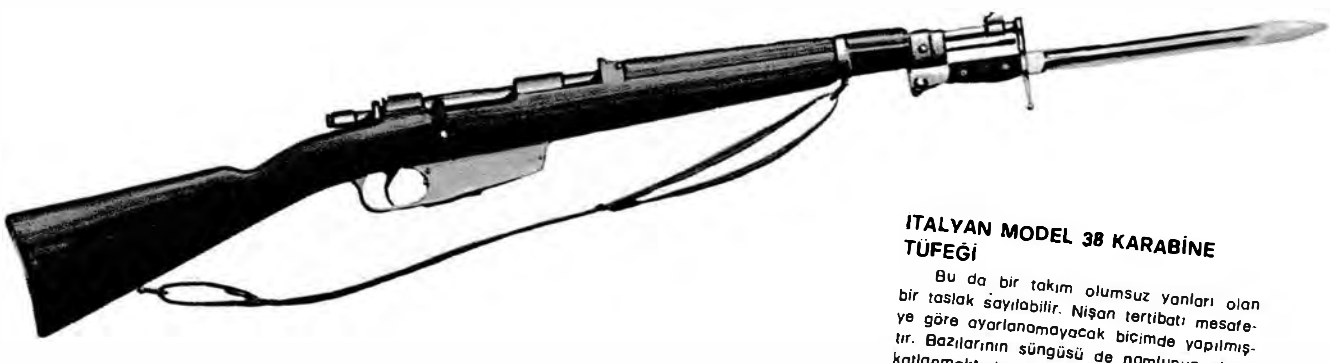
FRANSIZ MAS36CR39 TÜFEĞİ

Bu, bir orduda yenilik olarak getirilen ve mekanizması elle kurulan son tüfek modeli. Fransız askerlerine ancak 1936 yılından sonra dağıtılmıştır. Aynı yılda Amerikan askerlerine otomatik M-1 silâhlarının verildiği düşünülürse, bunun o dönemde ne kadar ilkel kaldığı anlaşılır. MAS36CR39 tüfeğinin bir başka ilginç yanı da emniyet mandalının bulunmamasıdır.

İTALYAN M 1891 TÜFEĞİ

Mannlicher Carano tüfeğinin bir taslak modeli. Mannlicher 'Carano'ya benzeyen tek yanı üstten şarjör sürülmesiydi. Geri kalan kısımları Mauser tüfeğinin kopyasıdır. 6.5 milimetre kalibreli bu tüfek çağının gü-venilir bir silâhıydı.

İTALYAN MODEL 38 KARABİNE TÜFEĞİ

Bu da bir takım olumsuz yanları olan bir taslak sayılabilir. Nişan tertibatı mesafeye göre ayarlanamayacak biçimde yapılmıştır. Bazılarının süngüsü de namlunun altına katlanmaktadır. Savaşta fazla yararlı olmamış bu tüfek yine de tarihe geçmiştir. Çünkü 1963 yılında buna benzer bir silâhlı Amerikan Cumhurbaşkanı Kennedy vurulmuştur.

Savaşın deniz kuvvetleri (Almanya-1)

irinci Dünya Savaşı güçlü bir Alman donanması bırakmıştı. Ancak barış antlaşması sonucunda bu donanmadan geriye pek birşey kalmadı. Birçok savaş gemisi Fransız ve Italyan donanmalarına katıldı. Denizaltılar ve destroyerler de aynı sonla karşılaştılar. Bundan sonra yapılacak olan gemiler için de tahdit konmuştu. Büyük gemilerin ağırlığı 10 bin, küçüklerinin ki de 6 bin tonu geçmeyecekti. Geriye kalan donanma ise Almanların Birinci Dünya Savaşı öncelerinde Alman İmparatorluğunun elinde bulunanlar kadardı.

1924 tarihinden sonra Almanlar donanmalarını güçlendirmeğe başladılar. Bu tarihte **MOEWE** ve **ILTIS** tipi torpido botların yapımına başladılar.

1929 yılında ise **DEUTSCHLAND sınıfı «Cep savaş gemileri»** diye adlandırılan gemilerin yapımına başladılar Bu tür savaş gemilerinin yapımı, gemi endüstrisinde yeni olanakların doğmasına yol açtı. 1934 yılında ise ilk denizaltılar denize indirildi. 1935 yılında ise İngiliz Alman Deniz Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmayla Almanların donanmasını kurmasına izin veriliyordu. Ama bazı sınırlandırılmalar getirilmişti. Almanların inşa edecekleri denizaltıların toplam ağırlığı, Ingiliz donanmasında bulunan denizaltıların toplam ağırlığının yüzde 45'ini aşmayacaktı. Savaş gemilerinin oranı ise yüzde 35 olacaktı.

Ancak Mayıs 1938'de Hitler, İngiltere'nin artık düşman olduğunu öne sürerek bu antlaşmayı fesh etmiş ve «Z» planı adı verilen bir planın uygulamasına geçmiştir.

Gerçi bu plan 1948 yılı sonlarında tamamlanmak üzere hazırlanmıştı ama Almanlar, müttefiklerle daha etkin bir biçimde savaşabilmek için yoğun çalışmalar yaptılar.

1939 EYLÜLÜNDE ALMAN DENİZ KUVVETLERİ
Parantez içindeki sayılar o tarihte inşa halinde olan gemileri göstermektedir.

2 SAVAŞ GEMİSİ (II)
2 adet Scharhorst sınıfı, 1939'da tamamlandı.

3 ZIRHLI KRUVAZÖR (Daha sonra ağır kruvazörler oldu)
1 Deutschland, 1933'de tamamlandı.
2 adet Amiral Scheer tipi, 1934-36'da tamamlandı.

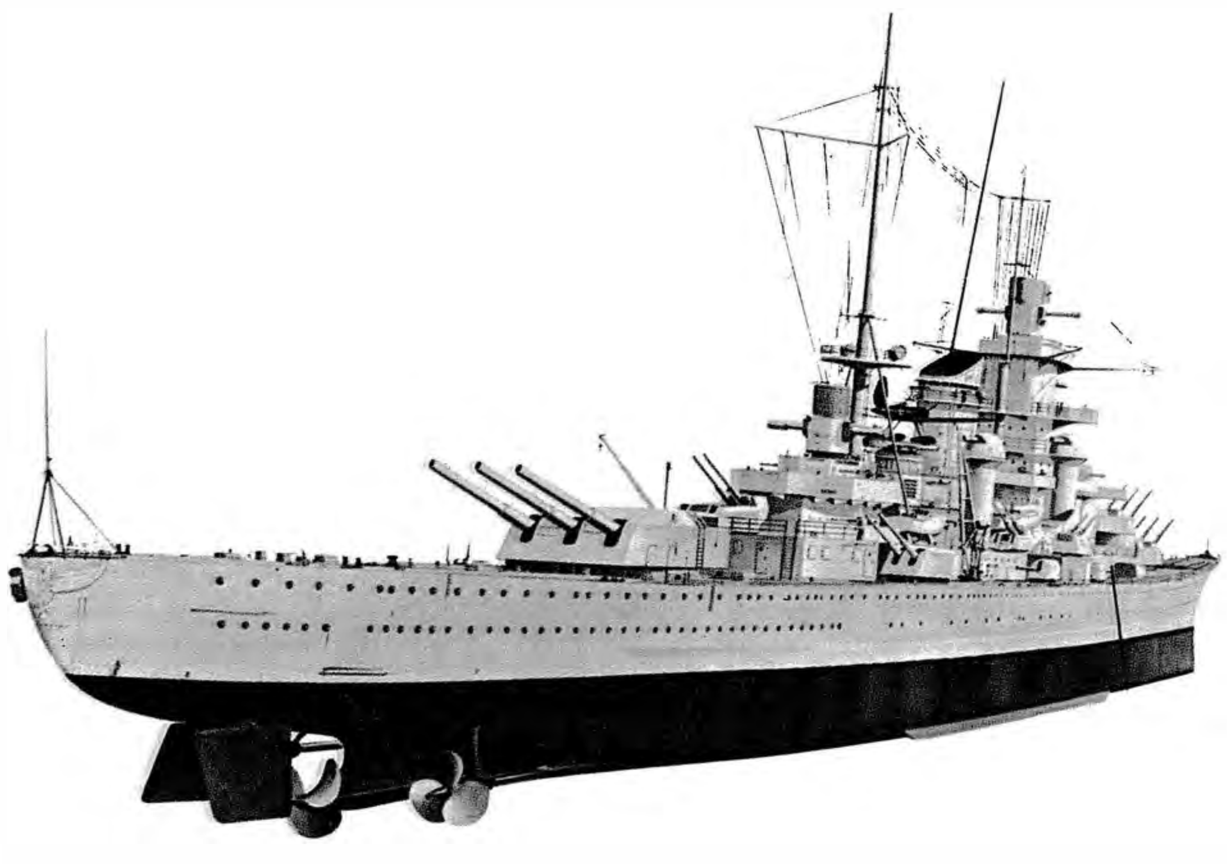
2 AĞIR GRUVAZÖR (3)
2 adet Amiral Hipper sınıfı, 1939 yılında tamamlandı.

6 HAFİF KRUVAZÖR (6)
1 Emden, 1925'te tamamlandı.
3 Königsberg sınıfı, 1929-30'da tamamlandı.
1 Leipzig, 1931'de tamamlandı.
1 Nürnberg, 1935'de tamamlandı.

22 DESTROYER (12)
16 adet Leberecht Maass sınıfı, 1937 1939'da tamamlandı.
6 adet Diether von Roeder sınıfı, 1938 1939'da tamamlandı.

20 TORPIDO BOT KÜÇUK DESTROYER (13)
6 adet Möwe sınıfı, 1926-29'da tamamlandı.
6 adet Wolf sınıfı, 1928-29'da tamamlandı.
8 adet T I sınıfı, 1939'da tamamlandı.

59 DENIZALTI (50)
6 adet IIA (U. 1-6) sınıfı, 1935'de tamamlandı.
18 adet IIB (U. 7-24) sınıfı, 1935-36'da tamamlandı.
2 adet IA (U. 25-26) sınıfı, 1936'da tamamlandı.
10 adet VIIA (U. 27-36) sınıfı, 1936-37'de tamamlandı.
7 adet IXA (U. 37-43) sınıfı, 1938-39'da tamamlandı.
11 adet VIIB (U. 45-49, U. 51-53) sınıfı, 1939'da tamamlandı.
5 adet IIC (U. 58-62) sınıfı, 1938-39'da tamamlandı.

Savaşın üniformaları

Avustralya Deniz Üstçavuşu
Bu üçüncü sınıf deniz topçu üstçavuşu Britanya Deniz Kuvvetlerinin standart er üniformasını giymiş. Pantolon rulo halinde denizci torbasında muhafaza edilmekte, zorunlu olmadığı için sadece arasıra ütülenmekte.

İngiliz Amirali Sir Dudley Pound, Ağustos 1941
Birinci Bahriye Lordu ve Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı olan Pound'un üzerinde kısa ceketli normal subay üniforması bulunuyor.

İngiliz Deniz Gedikli Başçavuşu, 1940
Bu deniz gedikli başçavuşu rütbe işaretini kasketinde taşımakta. Sol kolundaki üç kırmızı şerit ise on üç ve daha fazla hizmet yılını gösteriyor.

4. plak açıklaması

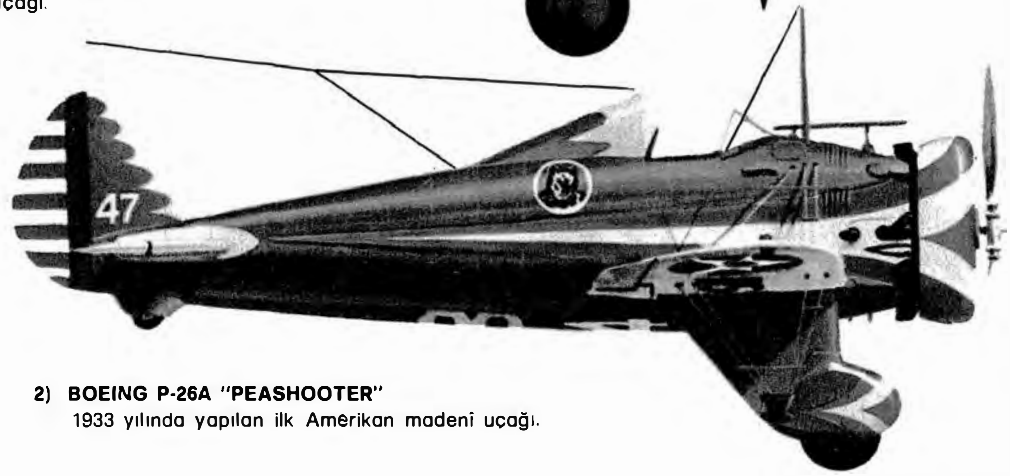
Bölüm 4 A
Plak devrin sevilen bir kabare şarkısıyla başlıyor. Ardından çağın bütün ünlülerinin katıldığı Berlin'deki basın balosunda spiker, salonda bulunanları tanıtıyor.
Bundan sonra Sosyal Demokrat Parti Başkanı Otto Wels'e Adolf Hitler'in parlamento kürsüsünden verdiği cevap sunuluyor.
Hitler, «Bu söylenenler hep teori. Bu teorileri dünya tarihine açıklamakta biraz geç kalınmış bulunuluyor. Almanya'yı seviyorsak niçin eleştirelim? Almanya'yı gerçekten sevenler bizi eleştirmez» diyor.
Plâğın birinci yüzü nasyonal sosyalistlerce yazılan yeni sözleriyle sosyalistlerin eski işçi marşı ile sona eriyor.

Bölüm 4 B
Dr. Göbbels yepyeni bir dünya görüşünün artık Almanya'ya hâkim olduğunu söylüyor ve şöyle diyor: «Bu görüş insanlara yeni bir güç verdi. Bu dönemde maddi mutluluğa ulaşılmadığı halde, yeni düşüncelerin getirdiği mutluluk bundan iki, üç kat daha fazla oldu. Alman halkını pençesinde tutan açlık, sadece onların midelerini etkilemiyor, bu aynı zamanda ruhun da açlığıdır.»
Nazi ideolojisine uymadığı gerekçesiyle eserleri yakılan ve halkı zehirledikleri ileri sürülen sanatçılar Almanya'yı terkediyorlardı. Bunlar arasında bulunan ünlü tenor Richard Tauber'in söylediği «Tebessümler Diyarı» operetinden bir parça ile plak sona eriyor.
ÖNEMLİ NOT
Plaklarda önce spiker olayları anlatmakta, sonra da konuşmacıların söylevleri Türkçe olarak okunmaktadır. Hemen ardından da okunan söylevin aslı gelmektedir.

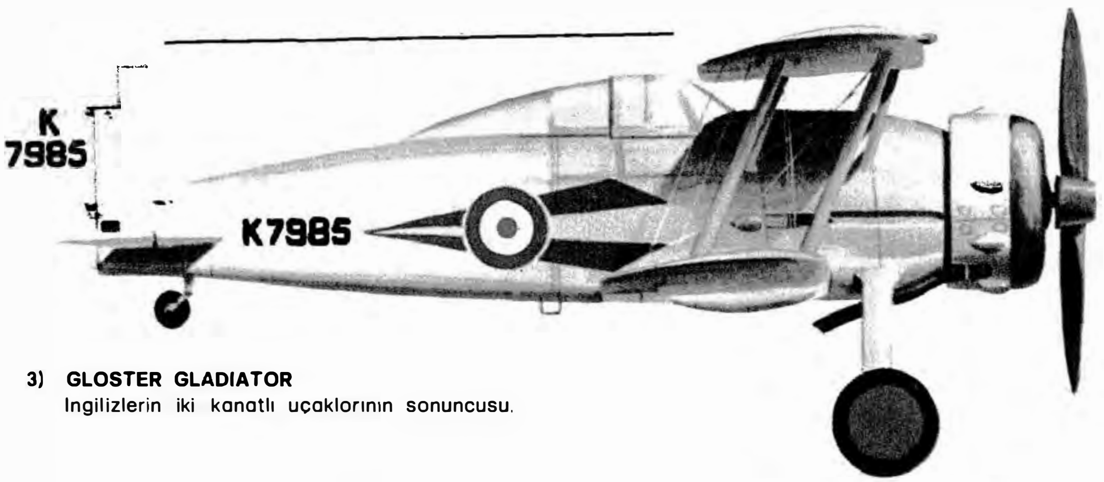
Savaşın uçakları IKI SAVAŞ ARASINDAKİ UÇAKLAR :

1) **BRISTOL BULLDOG**
1929 ve 1936 yılları arasında görev yopon 2 makineli tüfekli !ngiliz uçağı.

2) **BOEING P-26A "PEASHOOTER"**
1933 yılında yapılan ilk Amerikan madenî uçağı.

3) **GLOSTER GLADIATOR**
Ingilizlerin iki kanatlı uçaklorının sonuncusu.

4) **BRISTOL M. 1C**
Birinci Dünya Savaşındaki kardeşinin geliştirilmiş örneği.

30 mayıs 1924'te faşistlerin şiddet hareketlerini ve seçim hilelerini açığa vuran sosyalist Matteotti

10 haziran 1924'te yaptığı açıklamalar sonucu sosyalist Matteotti faşist militanlar tarafından öldürüldükten sonra tabutu taşınıyor.

sırasında mecliste Mussolini faşizmin «cumhuriyetçi» yanını işaret etti. Bu arada popolari, bolşevist olmayan sosyalistler ve faşistler arasında bir uzlaşma yapılmasını önerdi. Fakat bu öneri aşırı sağdan gelen baskılar sonucunda geri alındı. Öte yandan faşist birlikler Po Ovasındaki saldırılarını sürdürüyorlardı. Zengin toprak sahiplerinin desteğini de kazanmışlardı artık. Saldırıları için kamyonlarına gerekli olan benzini onlardan alıyorlardı. Ayrıca para yardımı da görüyorlardı. 1917 yılının aralık ayında ise Mussolini'ye «Duçe» «lider» ünvanı verildi. O tarihlerde Mussolini ilk kez şu ünlü sorusunu sordu:

«İtalya'yı yönetme hakkı kimdedir? Bizde!...»

Artık saldırgan grupların sayısı giderek artmaktaydı. D'Annunzio'nun paralı askerleri örneği bu gruplar Emilia eyaletinin toprak işçileri gibi kara gömlekler giyiyor, silâh olarak yanlarında bir hançer ya da sadece bir sopa taşıyorlardı. Ellerini kaldırarak «Roma selâmı» ile birbirlerini selâmlıyor, çapraz olarak üstüste konmuş iki iskelet kemiğini askerî simgeleri olarak kabul ediyorlardı. Tabiî böyle üniformalar içinde harekete geçmeyi de istemekteydiler.

Bu gruplar Mussolini'nin onayı ile kentlerdeki sosyalist parti lokallerine saldırılar düzenlediler. Gazete idarehanelerini, sendika bürolarını tahrip ettiler ve binaları ateşe verdiler. Hükümet saldırıları susarak geçiştirir, sosyalistlere karşı bir denge unsuru olarak görürken, Mussolini 1921 yılı mayısında 79 yaşındaki Başbakan Giolitti'nin teklifini kabul ederek 35 faşistle birlikte parlamentonun «milliyetçi grubuna» katıldı. Bu olayı bir geçiş dönemi olarak gördüğünü Mussolini'nin Milano'da yaptığı şu konuşma çok iyi ortaya koymaktadır:

«Faşistlerin saldırılarından söz ediliyor. Doğru, biz bunun tersini söylemek istemiyoruz. Ancak bize karşı sürdürülen yalan kampanyası sona erince, sadece ve sadece o zaman silâhlarımızı bırakacağız. Ama gerekli olduğu sürece karşıtlarımızın kafalarını hafif ya da kuvvetli okşamaya devam edeceğiz. Yani, ta ki gerçekler onların beyinlerine girinceye dek! Faşizmin dış politika programı tek bir sözle dile getirilebilir: Genişleme politikası!»

Bu konuşma sırasında Mussolini vücudunu öne eğmiş, çenesini dışarı çıkarmış, ellerini beline dayamış haykırıyordu: «Şimdi size soruyorum Milanolular. Büyük kurbanlar vererek Güney Tirol'u, hakkımız olan Brenner'i elde etmedik mi? Burada da kalacağız. Çünkü biz şöyle düşünüyoruz: Akdeniz Akdeniz halklarınındır. Coğrafî durumumuz ve halkımızın denizcilik gelenekleri nedeniyle bizim bu yörede öncelik hakkımız var. Bu nedenle burada kalacağız!»

Norveç
60
10
180
40000
Irlanda
20
24
30000
4
2400
Kuzey Denizi
220
40
10
78
11
30000
Hollanda
1
Atlantik Okyanusu
Ingiltere
120000
250
Almanya
1500000
700
10
71
Belçika
64
300000
80
20
400
2800
3660
100
21
Fransa
Isviçre
250000
110
120000
800
20
129
Portekiz
86
5000000
4000
800
50
100
800000
Italya
16
75
Ispanya
Akdeniz

Versaille antlaşmasına göre Alman İmparatorluğu'nun silahtan arındırılması, Avrupa ve dünyada silahlanma yarışına son vermenin ilk adımı olacaktı. Weimar Cumhuriyeti'nin demokratları bile Almanya'nın çevresinde çok iyi silahlanmış koşulların bulunmasını. Almanya'nın ise silah ve askeri malzemeye sahip olmasını bir haksızlık ve ilke için büyük bir tehlike sayıyorlardı. Haritada Versailles antlaşmasından sonra Avrupa'da askeri kuvvetlerin durumu görülüyor.

Balbo ve Grandi başkanlığındaki faşist militanlar Ravenna sokaklarında. 1920 yılı başında 20 bin olan militanların sayısı, ertesi yılın aralık ayında 250 bine yükselmişti.

1929 yılı mart ayında Roma'daki Braschi Sarayının duvarlarına yapıştırılan Mussolini'ye «Evet» diyen afişler.

Artık alkışlar bir kasırga haline gelmişti. Mussolini sözlerini sona erdirmekte güçlük çekiyordu:

> **«Biz, Milano halkı! Biz ulusun öncüleriyiz! Biz Rus efsanesinin dillerden düşmediği, uçurumun eşiğindeki İtalya'da bu görevimizi sürdüreceğiz!»**

Mussolini sözlerini bitirir bitirmez eski latin yunan savaş haykırışı **«eya, eya, alala»** binlerce ağızdan tekrarlanıyor, havaî fişekler birbiri ardından ateşleniyordu. Yine hep bir ağızdan savaş marşı **«Giovinezza»** söyleniyordu.

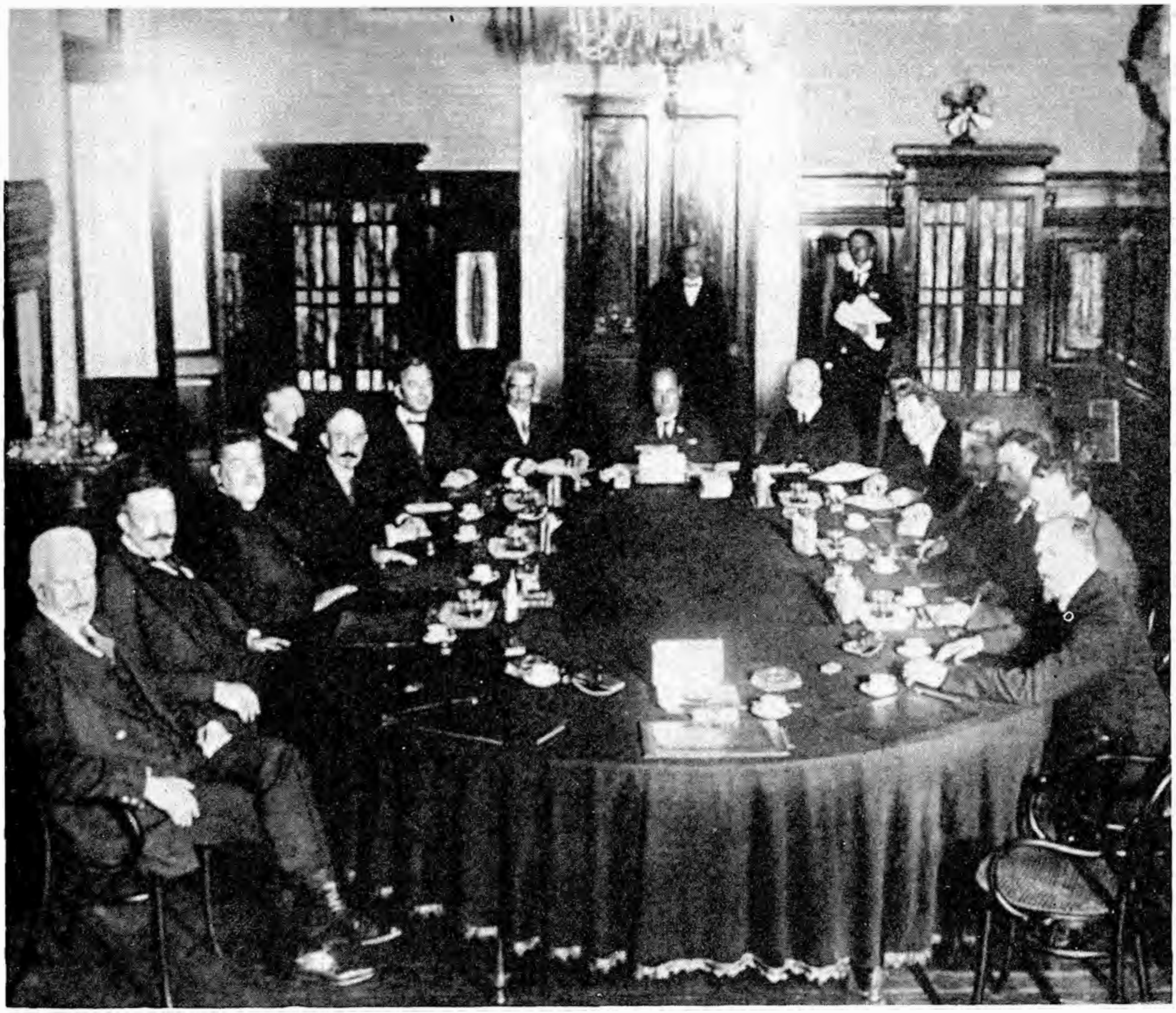
Gerçekten de Mussolini'nin 9 kasım 1921'de **«Partio Nazionale Fascista»** partisini kurmasıyla **«yasal»** bir biçim alan faşist hareket, aslında savaşın barış dönemi içindeki uzantısından başka bir şey değildi.

Gittikçe varlığı tehlikeye giren devlet ise olayları memnunlukla karşılar bir tutum almıştı. Yöneticilerin bir çoğu hâlâ faşistleri gerçek bir tehlike olarak görmüyorlardı. Onların gözünde sosyalistler daha büyük bir tehlikeydi.

1922 yılında sempatizanların sayısı artmağa başladı. Cezalandırma hareketleri de bir askerî düzenin içine girmişti artık. Belirli bölgelere ayrılan topraklarda askerî birlikler düzenindeki kara gömlekliler dehşet saçmağa başladılar. Sosyalist yöneticiler istifaya zorlandı. Birçok bölgeler faşistlerin eline geçti. Faşizmi yeren Popolari gazeteleri ise yakıldı. Bologna, birkaç günlüğüne savcının istifa etmesi için faşistler tarafından işgal edildi. Bu grupların yoğunluğunu sosyalist derneklerin yıkılmasından sonra işsiz kalan toprak işçileri oluşturuyordu.

Faşistlerin bu ilerlemesi karşısında sol gruplar 1922 yılında **«Alleanza del lavoro»** (Çalışanların Birliği) adı altında birleştiler. Işçilerin bu uyanışı ve güçlü bir biçimde faşistlere karşı çıkmak istemesi, endüstri çevrelerinde ve toprak sahipleri arasında kuşku uyandırdı. Bu arada liberaller arasında faşistlere karşı solcu milletvekilleriyle iş yapma düşüncesi yayıldı. Kurulacak antifaşist bir cephenin iktidara gelmesiyle aşırı sağcıların bu yayılmalarının durdurulabileceği kanısı birden ortalığa hâkim oldu. Ancak eğilim önce Vatikan'ın, ardından da Giolitti'nin tepkisiyle karşılaştı. Giolitti'nin bu fikre karşı çıkmasında en büyük etkenlerden biri, Mussolini'nin konuşmalarında öne sürdüğü yumuşak düşüncelerdi. Giolitti bu sözlere inanıyordu. Bu arada orta tabakanın bir bölümü Mussolini'nin liberallerle birlikte iktidara gelmesinden yanaydı.

Bu anda iki olay tarihin akışını değiştirdi. Birincisi ilk Facta hükümetinin iktidardan çekilmesi, öteki de Balbo'nun Ravenne bölgesinde giriştiği ikinci hareketti. Popolari ve sosyalistler intifaşist bir cephe kurmağa çalışırken faşist birliklerin genç lideri devlete kafa tuttu. Bir gece içinde birkaç bin adamıyla sosyalist kooperatifi taş taş üstüne taş bırakmayacak şekilde yaktı. Hem de güvenlik kuvvetlerinden en küçük bir tepki bile görmeden. Bunun üzerine **«Allenza del slavoro»** genel grev uy-

Mussolini başkanlığında ilk kabine toplantısı. Yıl 1922

gulamasına başvurdu. İçişleri Bakanlığı ise faşistlerin de yardımıyla bu grevi kırdı.

O tarihten sonra Italya'nın bir çok bölgesinde iki ayrı güç göründü. Biri sözde geçerli olan devlet gücü, diğeri ise birçok bölgeyi egemenliği altına almış bulunan faşist güçtü. Birçok yerde sosyalist yöneticiler canlarını kurtarmak için kaçacak delik aramağa başladılar. Mussolini bu sıralarda Giolitti ile pazarlıklarını sürdürüyordu. Onun yanı sıra Balba ve Bianchi, Roma üzerine yapılacak olan bir yürüyüşün planlarını hazırlıyorlardı. Vatikan, askerler, iş çevreleri ve dört yıldır süregelen başıbozukluktan bıkan halk. Mussolini'nin şu sözlerini duyunca rahat bir nefes alacaklarına inandılar:

> **«Programımız çok basit. İtalya'yı yönetmek istiyoruz.»**

Giderek genişleyen işgal ve «yıldırım hareketleri» Bolonya, Ravenna ve Ferrarada yavaş yavaş askerî bir karakter alıyordu. Mussolini'nin iktidarı, tüm iktidarı istediği artık en küçük köylerde bile bilinen bir gerçekti.

«Roma'ya yürüyüş» — «A Roma!», çevre eyaletlerden yükselen seslerde giderek daha belirgin bir biçim alıyor, iktidar özlemini yansıtıyordu. Artık geri dönülmesi olanaksızdı. 24 ekim günü Napoli'de bütün İtalya'daki savaş birliklerinin genel harekât planı yapıldı. Mussolini o gün iki kez konuştu. San Carlo tiyatrosunda büyük arazi sahipleri ve soylu çevreler önünde, «bu güneyin, Akdeniz kentinin saygıdeğer geleneğinden», söz ediyor, Piazza del Plebiscito'da 40 bin kara gömlekli ve 20 bin işçinin önünde, «eski politik sınıfın gırtlağının sıkılacağını», söylüyordu. Ertesi gece Vesuvio otelinde «Ölümsüzlük Yürüyüşü» planlarını hazırladı.

27 ekimde Facta kabinesi, Roma'daki savaş sonrası son liberal kabine istifa etti. Görevinden ayrılmış İçişleri Bakanının masasına eyaletlerden mesajlar yağıyordu. Bu mesajlarda faşistlerin büyük çapta bir harekete hazırlandıkları, silâh fabrikalarını ele geçirdikleri, trenlere el koydukları belirtiliyordu. Her tarafta savaş birlikleri toplanmaktaydı.

Hükûmet partilerinin son anda Giovanni Giolitti'ye, altıncı kez başbakanlık yapması için döktükleri diller fayda vermedi. O gün 80. doğum gününü kutlayan yaşlı politikacı bu krizin çözülebileceğine inanmıyordu. Faşistlerin akşamleyin Perugia'dan Romaya yolladıkları ultimatom, onun bu görüşünü doğrulamaktaydı: Ya kayıtsız şartsız iktidar olunacaktı, ya da gece yarısı hareket başlatılacaktı.

Şaşkınlık içinde bulunan, istifa ettiği halde görevini sürdüren hükümeti büsbütün şaşırtmak istercesine kısa süre sonra, bu kez Milano'dan ikinci bir haber geldi: Mussolini az önce karısı ve kızı Edda ile Teatro Manzoni'ye, bir opera temsili seyretmek üzere gelmişti.

Acaba bütün bu haberler önemsiz miydi? Gerçek bir tehlike yok muydu? Luigi Facta ve Kral Victor Emanuel «denize düşen yılana sarılır» misali bu inanca bağllanma ihtiyacını hissetmekteydiler. Mussolini'nin tiyatrodaki locasında sürekli yeni haberleri aldığını ve ikinci perdenin ortalarında Rachele'ye, «Tamam, vakit geldi!»

diye fısıldadığını bilmiyorlardı. Bunun üzerine Mussolini ailesi sessizce tiyatrodan ayrılmıştı.

O gece Mussolini'lerin evinde kimse gözünü bile kırpmadı. Ama aynı saatlerde görevi yenisine devredemeyen kabine üyeleri de hiç dinlenememişlerdi. Ülkenin bütün bölgelerindeki kara gömlekliler için de durum aynıydı. Perugia'dan dört bir yana telefonla harekâta yeşil ışık yakıldı:

«Makina dönüyor, kimse onu durduramaz!»

Roma'ya yürüyüş başlamıştı.

Roma'da ise eski kabine sabahın saat beşinden beri toplantı halindeydi. Facta birdenbire güçlenmiş gibiydi. Emirleri Roma'daki alay komutanlığına eyaletlerdeki valilere, bölgelerdeki askerî komutanlıklara gidiyordu: **«Faşistleri tutuklayın!»** deniyordu bu emirde. **«Yöneticileri tutuklayın, demokrasiyi kurtarın!»** Bir yandan da Facta Kralın olağanüstü durum ilân etmesini sağlamıştı. Olağanüstü durum öğlen saat 12'den itibaren yürürlüğe girecekti. Artık kan dökülmesi olanaksız gibi görünüyordu.

Bu saatlerde cephenin çok gerisinde biri sanki olaylarla hiç ilgili değilmiş gibi son derece sakindi. Mussolini gününü evinde ve «Popolo d'İtalia» gazetesinin idarehanesinde geçiriyordu. Öğlen saatlerinde yazı işlerinden biri önüne kralın olağanüstü durum ilânını geri aldığını açıklayan haberi koyduğunda Duçe'nin yüz hatları yumuşadı, dudakları hafif bir gülümsemeyle gerildi. Artık kazandığını biliyordu. Şimdi Kralın son isteklerine de boyun eğmesini ve kabineyi kurmakla kendisini görevlendirmesini beklemekten başka yapılacak bir iş yoktu.

Bu da ertesi gün, pazar günü gerçekleşti. Akşam eve geldiğinde elinde bir telgraf vardı. Karısı Rachele'ye: **«Bavulumu hazırla. Biraz çamaşır ve bir pijama koy. Romaya gitmem gerekiyor.»**

Mussolini 30 ekim günü Roma'ya geldiğinde kendisini kalabalık bir grup faşist istasyonda karşıladı. Doğru saraya gitti, orada Kral Emanuel tarafından kabul edildi. Mussolini'nin kıyafeti hiç de kralın başbakanına yakışır biçimde değildi. Üzerinde haki rengi bir pantolon, yüksek konçlu çizmeler ve kara gömlek vardı.

Kral yeni Başbakanla konuşurken başkent bir ordugâh ve bir panayır alanı görünümündeydi. Tüm ülkeden gelen halk renkli bir görünüşe bürünmüştü. Çoğunun üzerinde yoksul giysiler vardı ve son günlerin yorucu yürüyüşü ve yağmur nedeniyle bu giysileri de perişan bir hale gelmişti. Ama hepsi bu anda yorgunluklarını unutmuşlardı. Akşam saat yedide yeni Başbakan ikinci kez saraya geldi. Bu kez bakanların listesini de birlikte getirmişti. Şimdi üzerinde kiralanmış bir frak vardı. Kabine listesi, Mussolini'nin dış görünüşündeki yumuşamayı yansıtıyordu. 14 bakandan sadece dördü faşistti. Bunlardan biri ise içişleri ve dışişleri bakanlıklarını da üzerine alan Mussolini'ydi

Mussolini Italya'ya kendi çıkarlarını düşünmediklerini kanıtlamak için faşist bir hükümet kurmaktan vazgeçtiğini, bütün isteğinin Italya'nın iyiliği olduğunu söyledi. Ancak bu yarı yarıya doğruydu. Çünkü parlamentoda bulunan temsilcilerinin sayısı yüzde yüz faşist bir hükümet kurmasına yeterli değildi.

Ertesi gün, 31 ekimde yeni Başbakan iki müsteşarıyla birlikte Palazzo Viminale'ye geldi. Bu kez üzerinde caketatay, başında ise silindir şapka bulunuyordu. Buz gibi bir atmosferde ve birkaç dakika içinde görev teslim işlemi tamamlandı ve gerekli belgeler imzalandı. Sonra Mussolini Facta'nın çalışma odasına yerleşti. Ilk emri kendi adamlarına verdi. Roma «kahramanları» gece yarısına kadar evlerine dönmek üzere yola çıkacaklardı. Artık başkent vakit geçirmeden düzen ve sükûna kavuşmalıydı.

Mussolini'nin artık iktidarı bırakmaya niyeti yoktu. 28 nisan 1945'de öldürüldüğüne değin bu düşüncesinden ayrılmadı.

Göğsünde kurukafa işareti olan bir İtalyan çocuğu. Faşist gibi giydirilmiş ve faşist selâmı veriyor.

Mussolini'nin tüfekli kızları atış taliminde

Öndesağdan ikinci Mussolini ve geri plandaki görüntüde Hitler. 1934 yılında Venedik ziyaretinde Hitler'e yüz vermeyen «Duçe» daha sonra Almanya'nın uydusu oluyordu.

GABRİELE D'ANNUNZİO

İtalyan yazarı D'Annunzio 1863 yılında Pescara'da doğdu. Genç yaştan başlayarak bir çok eser verdi. His hayatı olaylı geçti. Birinci Dünya Savaşında cesaretli hareketleri yüzünden ulusal kahraman mertebesine yükseldi. 1915 yılı mayısında İtalya'yı savaşa sokmayı başardı. Hava Kuvvetlerinde çeşitli başarılı uçuşlar yaptı. 1919 yılında Fiume kentini işgal ederek İtalya'nın dış politikasında büyük bir olay yarattı. Burayı ancak 1920 aralığında terk etti. Ölümüne değin Garda gölü yakınlarındaki evinde yaşadı. Burada birçok eserler yazdı. 1938 yılında Gardone Riviera'da öldü.

GİOVANNİ GİOLİTTİ

Ünlü İtalyan devlet adamı Giolitti 1842 yılında Mondovi' de doğdu. Orta halli bir ailenin oğluydu. Maliye dalında yüksek rütbelere erişti. 1882 yılında ise Sosyalist Partiden milletvekili oldu. 1889 yılında Grispi hükümetinde Maliye Bakanlığı yaptı. 1892'de Başbakan oldu. Büyük bir politikacı olan Giolitti hem sağ, hem de sol görüşün desteğini kazanmasını bilmiştir. Zanardelli kabinesinde İçişleri Bakanlığını yüklendi (1901). Bu dönemde çeşitli reform hareketlerini başlattı. 1903 yılından 1914 yılına değin geçen süre içinde birçok olumlu işler yaptı. Bu devreye «Giolitti diktatörlüğü» adı verilir. 1911 yılında Türkiye'ye karşı savaş açtı. Libya savaşını başlattı. 1915 yılında İtalya'nın savaşa girmesini istemeyenlerin sert hücumlarına hedef oldu. Savaş sonrasında yeniden politika sahnesine çıktı. Ama 1921 yılında seçimlerden sonra da yeniden politika sahnesine çıktı. Ama 1921 yılındaki seçimlerden sonra istifa etmek zorunda kaldı. Önce Mussolini'nin gelişine taraftar gibi göründü, ama 1924 yılında Matteoti'nin öldürülmemesi üzerine bu desteğinden vazgeçti. 16 Mart 1928'de demokratik düzenin kaldırılması aleyhinde giriştiği hareket mecliste yalnızca 14 oy alldı. Bir süre sonra da Cavour'da öldü.

DEVRİM KORKUSU

Başlangıçta halk geçim derdinden politikayla ilgilenecek durumda değildi. Yaşam kavgası onların tüm enerjilerini tüketiyordu.

Birinci Dünya Savaşından sonra demokrasi görüşü, sınırları hızla aşan, sürekli halk kaynaşmaları içindeki Avrupa'da çağın birleştirici prensibi sayılmaktaydı. Hemen hemen tüm Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri bir çöküş halindeydi. Bu kargaşa ve ihtilâllerden sayısız yeni devlet kuruluşları ortaya çıkmaktaydılar. Bunlar da yönetim biçimi olarak demokrasiyi tercih ediyorlardı. 1914 yılında Avrupa'da sadece üç cumhuriyet yanında on yedi monarşi görülmekteyken, bundan dört yıl sonra cumhuriyet rejimi ile yönetilen ülkelerin sayısı monarşi ile idare edilenlerle aynı olmuştu. Çağın getirdiği bu yönetim biçiminde çeşitli halk iktidarı anlayışları hâkimdi...

Sadece Almanya, bir süre bu akıma uyduğu halde bu söylenenlerin dışında kalmıştı. Adeta sayılamayacak kadar çok yönlü partiler ve siyasal karakterdeki klüpler, militan kuruluşlar ve **Freikorplar** bünyesinde savaşla birlikte gelen gerçekler geri itilmeye çalışılıyordu. Bu gruplar için devrim bir ihanet, parlamenter demokrasi yabancı ve zorlama bir sistem, «Alman devlet bilincine karşı» bir görüş olarak kabul edilmekteydi.

Genellikle tüm Avrupa'da demokrasinin yerleşmeye başladığı görünümü aldatıcıydı. Tarihsel olarak demokrasinin gerçekleştiği sanılırken aslında yeni bir bunalım başlamaktaydı. Birkaç yıl geçmeden prensip olarak demokratik görüş en ağır eleştirilere uğrayacak, kısa süre önce zafere ulaştığına inanılan bu akımın yerine yepyeni akımlar getirilmeye çalışılacaktı. Bu yeni rejim anlayışı demokrasiyi ayaklar altına almayı başaracaktı Avrupa'nın büyük bir bölümünde.

Böyle hareketler daha çok savaşın büyük bir hoşnutsuzluk dalgası yarattığı ve bunun ardından da sol akımların büyük bir hızla yayılmaya başladığı ülkelerde önemli etkiler doğurmaktaydı. Böyle hareketlerden bazıları tutucuydu ve insanların daha dürüst, paranın daha değerli olduğu günlerin geri geleceğini vaadediyorlardı. Bazıları ise devrimci karakterdeydi. Bunlar da o günlerde varolan ortamı toptan reddetmekteydiler. Bir takımları bünyelerine küçük burjuva sınıfını topluyor, bazıları da köylüleri ve işçilerin bir bölümünü soflarına çekmeyi başarıyorlardı. İşte «**Nasyonal Sosyalizm**» Avrupa'nın bu bölgelerinde görülen protesto ve direnme hareketlerinin bir türüydü ve dünyanın için de bulunduğu durumu değiştirmeyi amaç gütmekteydi.

Nasyonal sosyalizm önce küçük çapta toplantılarda, cansıkıcı derneklerde, Münih'in birahanelerinde, ulusal ve ailevî sorunların görüşülüp tartışıldığı arkadaş çevrelerinde başladı. O günlerde kimse böyle gelişmeye başlayan bir akımın marksistlerin son derece iyi organize edilmiş partileri ve topluluklarına başarıyla meydan okuyabileceğine, hatta bunları yenilgiye uğratabileceğine inanamazdı. Ancak daha sonraki birkaç yıl, aralarına giderek hayal kırıklığı içinde savaştan dönen askerlerin ve proleter bir biçim almış burjuvaların da bulunduğu böyle küçük derneklerin iç yapısında uyandırılmayı, yönetilmeyi ve yön verilmeyi bekleyen büyük bir dinamizmin yattığını gösterecekti.

Bu politik kuruluşların amaçları da başlangıçta bunları kuranların dünya görüş-

Hitler Alman İşçi Partisini beğenmiyordu Ama bu partiye üye olur olmaz kısa süre için de halkın önüne çıkmaya başladı. Resimde Nasyonal Sosyalist Partinin öncüsü olan Alman İşçi Partisinin bir toplantısı görülüyor.

leri kadar farklıydı birbirlerinden. 1919 yılında sadece Münih'de elli kadar politik kuruluş bulunmaktaydı. Bunlara katılanlar daha çok savaş ve devrim sırasında yozlaşmış ve dağılmış savaş öncesi partilerinin şaşkın kalıntılarıydı genellikle. Kendilerine **«Yeni Vatan»**, **«Düşünsel Çalışma Birliği»**, **«Siegfried Halkası»**, **«Sosyal Kadınlar Birliği»**, **«Sosyal Öğrenciler Derneği»**, gibi adlar veriyorlardı. Alman İşçi Partisi de bunlar arasındaydı. Bunların hepsini gerçekte biraraya getiren büyük korku duygusundan başka bir şey değildi.

Başlangıçta bu Fransız İhtilâlinden sonra, tüm 19. yüzyıl boyunca Avrupa burjuva sınıfını ağına alan devrim korkusuydu. Devrimlerin de doğal afetler gibi olduğu, onları yönetenlerin kişiliklerinin hiçbir önemi olmadığı, kendilerine özgü bir iç yapılarının bulunduğu görüşü yaygındı. Bunlara göre devrimler zorunlu olarak dehşet rejimlerine, yıkıntılara, cinayetlere ve sonsuz kargaşalara götürmekteydi ülkeleri...

Bu eski korku Almanya'da devrim benzeri **spartakist** hareketle yeniden güncel biçime gelmiş, özellikle **Sovyet Devrimi** ve burada dünyayı etkilemekte olan hareket halk arasında kuşku ve endişe uyandırmaya başlamıştı. Kızıl terör korkusu giderek efsaneleşen örneklerin ağızdan ağıza yayılmasıyla artıyor, özellikle Münih'e akın akın gelen mültecilerin anlattıkları «kana susamış barbarların korkunç eylemlerinin» öyküleriyle besleniyordu. Münih gazetelerinden biri 1919 yılında çağın bu panik haline gelmiş korkusunu şu yazıda gayet iyi göstermektedir:

«Hıristiyan düşmanı, sünnetli Asyalıların kanlı ellerini kaldırarak bizi boğmaya çalıştıkları çağımız, gerçekten çok acı bir dönem! Issaschar Zederblum, ya da öteki adiyle Lenin diye anılan Yahudinin Hıristiyan katliamı Cengiz Han'ı bile gölgede bırakacak nitelikte. Macaristan'da onun çömezi Cohn, ya da öteki adiyle Bela Kuhn soygun ve cinayet için özel yetiştirilmiş bir Yahudi terör sürüsüyle talihsiz ülkeyi kasıp kavurmakta, seyyar bir darağacında halkı ve köylüleri sallandırmaktadır Son derece iyi döşenmiş hareminde, yaptığı saldırılar sırasında sayısız kez kirletilmiş namuslu Hıristiyan bakireleri zorla tutulmaktadır. Onun teğmeni Samuely bile tek başına bir yeraltı zindanında altmış rahibi boğazlatmıştır. Rahiplerin karınları deşilmiş, cesetleri parçalanmış, kanlı vücutları üzerinde ne var ne yoksa yağma edilmiştir. Sekiz din adamının daha önce kendi kiliselerinin kapısında çarmıha gerildikleri saptanmıştır!. Şimdi de Münih'den böyle olayların haberleri gelmektedir.»

Doğudan gelen bu dehşet verici haberler asılsız değildi. Inanılır tanıklar da benzeri olayları aktarmaktaydılar. Çeka'ların yöneticilerinden Letonyalı **M. Latsis** 1818 yılı sonlarında artık suçlu ya da suçsuzluğun değil, ait olunan sosyal şınıfın ceza ve yokedilmek konusunda geçerli kıstas olduğunu söylüyordu. **«Biz burjuva sınıfını yoketmek üzereyiz»**, diyordu Latsis. **«Şu ya da bu kişinin Sovyet görüşlerine karşı bir davranışta bulunduğunu kanıtlamanız gerekmez. Tutuklanmış bir kişiye soracağınız ilk soru, hangi sınıftan olduğu, nereli olduğu, eğitiminin ve mesleğinin ne olduğu. Bu sorular sanığın kaderini belirleyecektir.»**

Bunlar Alman Nasyonal Sosyalist Partisinin ilk bildirilerinden birinde söylenen şu sözlere sanki bir cevap niteliğindeydi: **«Bütün kentlerde binlerce kişinin sokak fenerlerinde sallandırıldığını görmek istiyor musunuz? Rusya'daki gibi bolşevist cinayet çetelerinin her kentte faaliyete geçmelerine bekleyecek misiniz? Karılarınızın ve çocuklarınızın cesetlerini görmeyi mi bekliyorsunuz?»**

Rusya'daki devrim, Almanya'nın Bavyera eyaletindeki sovyet ayaklanma, 1920 yılında Ruhr havzasındaki ayaklanma, ertesi yıl Orta Almanya'daki hareketler, Hamburg'da, daha sonra Saksonya ve Thüringen'deki ayaklanmalar devrim korkusunu büsbütün körüklüyor, karşı hareketlerin oluşmasına yol açıyordu. Bu devrim tehdidi Hitler'in özellikle ilk konuşmalarında yer alıyordu. Hitler **«kızıl kasaplar»**, **«cinayet komünleri»**, **«bolşevizmin kan batakliği»**, diye tanımlamaktaydı sol devrim hareketlerini... Bir keresinde Rusya'da otuz milyon insanın «ağır, ağır işkenceler içinde öldürüldüğünü» söylemiş, şöyle devam etmişti: **«Bunların bir kısmı giyotinde, bir kısmı makinalı tüfek ateşi altında, bir kısmı gerçek mezbahalarda, milyonlarcası da aç bırakılarak öldürülmüştür. Hepimiz bu açlık dalgasının ilerlediğini biliyor, bunun Almanya'ya da yaklaştığını görüyoruz.»** Hitler'e göre Sovyetler Birliğinin tüm aydınları yok edilmiş, ekonomisi temelden yıkılmış, binlerce Alman savaş esiri Nava ırmağında boğulmuş ya da köle olarak satılmıştı. Bu arada, «bir köstebek gibi Almanya'da da devrim yıkıntısı için yer altında uygun ortam» hazırlanmaktaydı. «Biz de Rusya gibi olacağız», sözleriyle halk korkutulmaktaydı. Yıllar sonra; iktidarı çoktan eline alan Hitler şöyle diyecekti: **«Bolşevist ihtilâlin kargaşası eski ve kalabalık kıtamızı saracak diye korkudan titriyorum.»** Hitler her fırsatta Nasyonal Sosyalist Partinin hedefinin, «kısaca: marksist dünya görüşünü yoketmek ve kökünü kurutmak», olduğunu söylemekteydi. Bunun için de «dahice düzenlenmiş bir propaganda ve eğitim düzeni», gerekliydi. «Marksizmin gösterdiği şiddetin on kat daha fazlası uygulanacaktı.» Aynı görüş **Fasci di Combattimento**'nun «Faşizmin» kuruluşu sırasında Mussolini'de de izlenmektedir...

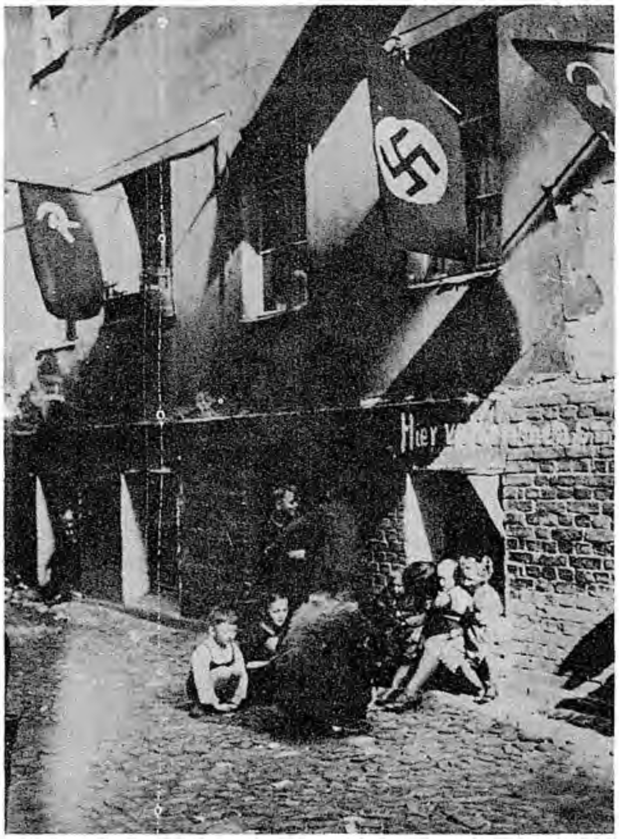
BİRAHANEDEN PARLAMENTOYA

Nasyonal Sosyalist Partinin ilk merkezi Sterneckerbraeu birahanesinin bodrumunda 1919 yılında kurulmuştu.

Hitler'in 1919 ilkbaharında karşı karşıya olduğu ortam, özellikle Bavyera eyaletinde daha da değişikti. Politika sahnesinde hızla sivrilip kaybolan kişilerin arasında Hitler'in solgun yüzü giderek tanınmaya başlamıştı. Aslında bütün bu politikacılar içinde sivrilme şansı en az olan Hitler'di. O bütün politikacıların hepsinden daha yoksul, hepsinden daha az tanınmış, hepsinden daha kararsızdı. Ancak aradan üç yıl geçmeden, 1919 yılının ikinci yarısında adeta isteksizce atıldığı politika hayatında en tanınmış kişi olmayı başarabilmişti.

Spartaküs ayaklanması bastırılırken Hitler Münih'de seçkin dinleyiciler önünde verilen tarih, ekonomi ve politika konularındaki bazı konferanslara dinleyici olarak katılmaktaydı. Aslında Hitler bu konferanslara bilgisini artırmaktan çok, bu toplantılarda yalnızlığını gidermek, bir takım kişilerle dostluk kurmak için gitmekteydi. Konferansçılardan tarihçi **Karl Alexander von Müller**, bir konuşmasının sonunda boşalmakta olan salonun bir köşesinde bir grupun toplandığını ve «boğuk sesle konuşan bir adamı can kulağıyla dinlediklerini», gördüğünü söylemekteydi. «Bu adam soluk yüzlü, kısa kesilmiş bıyıkları olan, dikkati çekecek kadar iri mavi gözlü Hitler adlı bir kişiydi.» Bir sonraki konferanstan sonra von Müller, Hitler ile konuşmak istemiş, ancak bu konuşma hiç de umduğu gibi olumlu geçmemişti. Bu da Hitler'in kalabalığa yaptığı konuşmalarda kendine güvenen çok iyi bir konuşmacı olduğunu, ancak iki kişi arasındaki görüşmelerde çekingen ve görüşlerini açıkça dile getiremeyen bir karaktere sahip oluşunu ortaya koymaktadır. Hitler bu konferanslar sırasında iyi bir konuşmacı olarak dikkati çekmişti. İlk kez Hitler'e bu özelliğini kullanma fırsatı verildi. Savaştan sonra esir

Büyük ekonomik bunalım sırasında umutlar aşırı uçlarda toplanmıştı. Resimde Berlin'in yoksul mahallelerinden birinde dalgalanan nasyonal sosyalist ve komünist bayrakları.

Hitler 1919 yılı sonlarında Alman İşçi Partisine kaydını yaptırdı. Resimde Hitler'in üye kartı görülüyor.

Deutsche Arbeiter-Partei (D. A. P.)
Ortsgruppe München — Abteilung:
Mitgliedskarte
für Herrn Adolf Hitler
München, den 1. Jan. 1920
Nr. 555
für den Arbeitsausschuß: Drexler
Dieſe Karte gilt als Ausweis bei geschloſſenen Verſammlungen

kamplarında bulunan ve şimdi serbest bırakılan esir askerlere, yapacağı konuşmalarla milliyetçi, marksizm aleyhtarı görüşleri açıklayacaktı.

Lechfeld kampındaki barakalarda Hitler ilk konuşmacılık tecrübelerini edindi. O konuşmalar sırasında dinleyici olarak bulunanlardan biri daha sonra, **«Hitler'in konuşmaları onu dinleyenleri çok ilgilendirmekteydi. Bu onların yüzünden okunabiliyordu»**, diyecekti.

Bu sırada Münih'in lüks «Dört Mevsimer» otelinde merkezi bulunan, 1500 kadar, önemli bir kısmı nüfuzlu kişilerden oluşan, üyeye sahip «Thule Derneği» milliyetçi akımın öncülüğünü yapmaktaydı. Simgesi gamalı haç olan derneğin **«Münchner Beobachter»** adında bir de gazetesi vardı. Derneğin başında Avusturyalı bir soylunun evlât edindiği, böylece asalet ünvanına sahip olan **Rudolf Freiherr von Sebottendorf** adlı bir maceracı bulunuyordu. Sebotterdorf'un kurduğu bu dernek yoğun bir propaganda faaliyetine girişmiş, «Yahudilerin Alman halkının en büyük düşmanı olduğunu» yaymaya başlamıştı. Dernek üyelerinin «safkan Alman» olmasına büyük özen gösterilmekteydi. Derneğin 12 eylül 1919 günü düzenlenen toplantısında **«Nasıl ve hangi yollardan kapitalizm yenilebilir?»** konulu bir konuşma yapılacaktı. Davetlilerin arasında Adolf Hitler de bulunuyordu. Konferanstan sonra düzenlenen açık oturuma Hitler de katıldı. Ama toplantı dağıldığı zaman «son derece can sıkıcı» bulmuştu bu konuşmaları. Ancak birkaç gün sonra Hitler hiç beklemediği bir biçimde Thule Derneğine üye kabul edildiğine ilişkin bir mektupla 555 numaralı üye kimliğini aldı. Oysa bu derneğe üye olmak için başvurmamıştı bile.

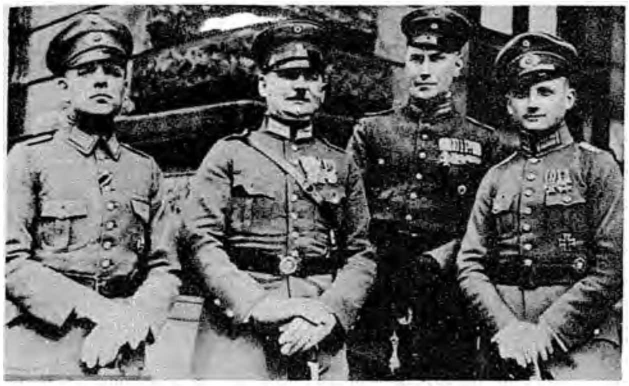
İki gün politik geleceğini düşündü Hitler. Bu dernek onu tatmin etmiyordu. Sonunda Alman Işçi Partisine **(DAP)** propaganda işlerinden sorumlu kişi olarak 7 numaralı üye kartıyla kaydoldu. **«İki gün düşündüm, taşındım. Sonunda gerekli adımı atmaya karar verdim. Bu hayatımda verdiğim en önemli karardı. Bundan bir daha geri dönüş olmayacaktı»**, diyecekti ilerde Hitler... 19 ekim 1919 günü Alman Işçi Partisinin bir açık hava toplantısında ikinci konuşmacı olarak kürsüye çıktı. Yarım saat süreyle giderek hızlanan bir konuşma temposunda dinleyicileri adeta ipnotize etti. Bundan sonra kendi hakkında şu yargıya varmıştı: **«Konuşabiliyorum»** diyordu.

Alman İşçi Partisi'nin toplantıları Münih'in çeşitli birahanelerinde düzenleniyordu. 1 nisan 1920 tarihinde kesin olarak ordudan ayrılan Adolf Hitler'in artık gerçekleştirmeyi tasarladığı bir amacı vardı. 24 şubat 1920'de Münih'in ünlü birahanesi **Hofbraeuhaus'**da tüzüğü ve bundan bir hafta sonra adı Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi **(NSDAP)** olarak değiştirilen Alman Işçi Partisi **(DAP)** nin yönetimini ele geçirmekti Hitler'in şimdiden sonra amacı...

Büyük bir öğrenme tutkusu içindeydi bu dönemde Hitler. Ancak kendine örnek olarak gördüğü kişilerden öğrendiklerinden çok daha fazlasını karşıtlarından öğrenmekteydi. Böylece **Richard Wagner, Lenin, Gobineau, Nietzche, Le Bon, Ludendorff, Lord Northcliffe, Schopenhauer** ve **Karl Lueger'**in görüşlerini biraraya getiriyor, bunlardan kendine bir dünya görüşü yaratıyordu. Marksizmden çok şey öğrendiğini söylüyordu Hitler. Ilerde şöyle diyecekti:

«Ben marksizmden çok şey öğrendim. Bunu hiç çekinmeden itiraf edebilirim. Ancak öğrendiğim o can sıkıcı toplum öğretisi ve materyalist tarih görüşü değildi. Onun metotlarını öğrendim. Aslında politik savaşımızın yeni yöntemleri genel olarak marksizme dayanmaktadır. Sadece bu yöntemleri almam ve onları geliştirmem yeterli oldu. Devrimi bir demokrasi çerçevesinde geliştirmek isteyen sosyal demokratların on kez başarısızlığa uğradığı yöntemleri ben inatla gerçekleştirmeye çalıştım.»

Birbirleriyle büyük rekabet halinde bulunan çeşitli politik akım ve kuruluşlar arasından sıyrılıp sivilmek amacıyla Nasyonal Sosyalist Parti taraftarları çeşitli kavgalar, skandallar, kısacası terör hareketleriyle eyleme geçtiler **«Bizi gülünç bulabilirler, ya da cani diye damgalayabilirler. Önemli olan bizden sözetmeleri ve sürekli bizimle ilgilenmeleridir»**, diyordu Hitler. Büyük bir organizasyon olduğunu kanıtlamak için Nasyonal Sosyalistler partilerinin afiş ve el ilânlarını sürekli duvarlara yapış-

Ernst Röhm henüz ordudan ayrılmadığı halde, Hitler ve taraftarlarına askerî malzeme ve para sağlamakta büyük yararlıklar göstermişti. Resimde Röhm (soldan ikinci) arkadaşları arasında görülüyor

Komünistler ile nasyonal sosyalistler aynı yöntemlerle kendilerine taraftar toplamaya çalışıyorlardı. Resimde komünist liderlerden Thaelmann konuşuyor.

tırıyorlar, her fırsatta toplu yürüyüşler düzenliyorlar ve sol propaganda yöntemlerinden esinlenerek kamyonlara doluşan parti taraftarları caddelerde gövde gösterileri yapıyorlardı.

Aralarında çok sayıda eski askerler vardı nasyonal sosyalistlerin... Böylece askerî disipline alışkın bir topluluğu disiplinli bir biçimde yönetmek güç olmuyordu. Örneğin Alboy **Epp'in**.yordımcılorındon ve politik danışmanlık görevini yürüten **Ernst Röhm,** başlangıçta Nasyonal Sosyalist Partiye taraftar, silâh ve para sağlamakta büyük yararlıklar göstermiş, daha sonra da bizzat partiye kaydını yaptırmıştı. Partinin gamalı haçlı bayrağı 1920 mayısında **Friedrich Krohn** adında bir dişçi tarafından hazırlanmıştı. Buna ek olarak Hitler İtalyan faşistlerini örnek olarak «Roma selâmını» getirmiş, üniformalar ve rütbelerin titizlikle seçilip uygulanmasını sağlamış. her türlü biçimsel soruna büyük önem verilmesine özen göstermişti. Bir süre eski dergiler ve Münih Devlet Kitaplığında araştırmalar yapmış, partinin resmî mührü için bir kartal resmi aramıştı. Yine üyelere gönderilen bir bildiride, bütün nasyonal sosyalistlerin yakalarında partinin amblemiyle dolaşmaları, bu ambleme karşı gelecek kişilerin hemen gerektiği gibi cezalandırılmaları emredilmişti. 1920 ekiminde partinin propaganda araçları arasına iflâsın eşiğindeki **«Völkischer Beobachter»** gazetesinin **Ernst Röhm**'ün de büyük gayretleriyle sağlanan 60 bin mark karşılığında satın alınmasıyle bir de gazete eklenmişti. 1921 ağustosunda **«Völkischer Beobachter»** gazetesinin bir makalesinde ilk kez Hitler'den **«Führer»** olarak söz edildi. Hitler'e nüfuzlu taraftarlar sağlayan **Dietrich Eckart** bu ünvanı yakıştırmıştı Hitler'e. Yine Eckart, **«2. Dünya Savaşı Ansiklopedisinin» ilk fasikülü ile birlikte sunulan plakta Hermann Göring'in söylediği nasyonal sosyalistlerin en eski savaş marşlarından «Hücum, hücum, hücum»**'un sözlerini yazmıştı.

Programının açıklanmasından bir yıl sonra Nasyonal Sosyalist Parti önemli başarılar elde etmiş sayılırdı. Münih'de kırk kadar toplantı düzenlenmişti. Münih dışında da bir o kadar toplantı yapılmıştı. Üye sayısı bir yılda on kat artmıştı. 3 ağustos 1921 tarihinde nasyonal sosyalistlerin savaş komandoları **«Sturmabteilung»**, kısa adiyle **«SA»**lar kuruldu.

Bu günlerde şans Hitler'e ve taraftarlarına yardım ediyordu. 1923 yazında en had biçimini olan enflasyon 1920 yılı başlarında kendini hissettirmekteydi. Orta sınıf adeta yokolmaktaydı. 1920 yılı içinde mark savaş öncesi değerinin onda birine düşmüştü. İki yıl içinde de bir zamanlarki değerinin sadece yüzde biri olmuştu. Savaştan sonra 150 milyar mark borçlanan ve savaş tazminatı görüşmelerini sürdüren devlet böylece üzerine yüklenen bu ağır borçtan kurtulmaktaydı. Öteki borçlular, yani kredi olanlar, tüccarlar, fabrikatörler, özellikle hemen hemen hiç vergi ödemeyen ve çok düşük ücretlerle adam çalıştıran fabrikatörler için de sevindiriciydi bu enflasyon. Çok ucuzlamış olan parayı ödeyecekleri zaman, bu onlara daha da ucuza geliyordu. Böylece sürekli mark'ı daha da yıkmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Kurnaz iş adamları birkaç ay içinde akıllara durgunluk veren servetlere kavuşuyorlar, bunun yanısıra orta sınıf giderek korkunç bir yoksulluğa sürükleniyordu. Weimar Cumhuriyetindeki kapitalist düşmanı görüşlerin yaygınlığı, bu dönemdeki

Hitler marksistlerin yöntemlerinden çok şey öğrendiğini söylemekteydi. Resimde Hitler (çerçeve içinde) 1919 kışında sosyal demokratların bir açıkhava toplantısında görülüyor

ortamın sonucuydu. Nasyonal Sosyalist Parti taraftarları da yıldırım hızıyle artmaktaydı. 1922 yılı ilkbaharından sonra partiye gruplar halinde de katılmalar görülüyordu. 1922 başında 6 bin üyeye sahipken, partinin ertesi yıl kasım ayındaki üye sayısı 55 bin olmuştu. Artık bir gözlemcinin o günlerde belirttiği gibi Nasyonal Sosyalist Parti «Güney Almanya milliyetçiliğinin en güçlü kuruluşu» haline gelmişti.

1923 yılı kasım ayı başlarında Münih'de büyük bir kaynaşma vardı. Nasyonal sosyalistlerin silâhlı bir ayaklanma, bir darbe hazırlığı içinde oldukları söyleniyordu. Gerçekten de 10 kasım günü bir darbe hazırlanmıştı. Önce Münih'in kuzeyindeki ormanlık bölgede bir gece tatbikatı düzenlenecek, ertesi sabah erken saatlerde buradan her zamanki gösteri yürüyüşleri havasında kente girilerek milliyetçi bir diktatörlük kurulacaktı. Ancak Hitler zaman kaybetmekten çekindiği için harekâtı daha önceye aldı. 8 kasım günü **Bürgerbraeu** birahanesinde bir toplantı düzenledi ve ertesi gün darbenin yapılması kararlaştırıldı. **SA**'ların ve öteki savaş birliklerinin çok kısa süre içinde hazırlanması gerekmekteydi. Ertesi sabah başta belediye binası olmak üzere kentin hemen bütün yapılarından üzerlerinde gamalı haç bulunan nasyonal sosyalist bayrakları sallanıyordu. Öğleye doğru toplanan nasyonal sosyalistler yürüyüşe geçtiler. Ancak polis tedbirliydi. Kalabalık **Odeon** alanına geldiğinde yollar polis tarafından kesilmişti. O sı-

9 kasım 1923 darbesi beklenmedik biçimde sonuçlandı. Gerçi aralarında Himmler'in (ortada gözlüklü) bulunduğu bir grup Savaş Bakanlığını ele geçirmişlerdi. Ama darbe kısa sürede bastırıldı.

9 kasım günü Münih belediye binasının önünde toplanan kalabalığı Julius Streicher ve öteki konuşmacılar coşturmaya çalışıyorlar Ancak biraz sonra açılan ateş sonucu halk paniğe kapılacak ve darbe başarısızlıkla sonuçlanacaktır

rada nerden geldiği belli olmayan bir silâh sesi gerilen sinirleri patlama noktasına getirdi. Polis ile nasyonal sosyalistler arasında birkaç dakikalık karşılıklı yaylım ateşi başladı. Bir anda Hitler'in yanında, en önde yürüyen arkadaşlarından **Scheubner Richter** vurularak öldü. Richter yere yığılırken, koluna girdiği Hitler'i de birlikte sürüklemiş, bu sırada Hitler'in kolu çıkmıştı. Çatışma sonunda göstericilerden on dördü ve polislerden de üçü ölmüştü. Aralarında **Hermann Göring**'in de bulunduğu çok sayıda kişi de yaralıydı. Herkes kendini yere atıp yağan kurşunlardan korunmaya çalışırken Ludendorff, önceden planlanan bu hareketin böylesine umulmadık biçimde sonuçlanmasına olan kızgınlığın verdiği bir güçle, dimdik yoluna devam ediyordu. Eğer o gün küçük bir grup Luddendorff'u izlemiş olsaydı, herhalde 9 kasım günü daha değişik biçimde sonuçlanacaktı. Büyük bir çözülme vardı nasyonal sosyalistlerde. **Luddendorff, Brückner, Frick, Drexler** ve Dr. **Weber** gibi yöneticiler tutuklandı. **Ross bach** Salzburg'a, **Hermann Esser** ise Çekoslovakya'ya kaçtı. O gün akşam üstü **Ernst Röhm** de teslim oldu. **Röhm**'ün o günkü bayraktarı gözlüklü, ince yüzlü bir gençti. Tanınmış bir lise müdürünün oğlu olan bu gencin adı **Heinrich Himmler'**di.

Hitler büyük bir yenilgiye uğramıştı. Bir cankurtaran arabası içinde olay yerinden kaçmayı başardı ve Münih'in 60 kilometre dışında bir dostunun çiftliğine saklandı. Burada bir yandan çıkan kolunu tedavi etmeye çalışıyor, bir yandan da ümitsizlik içinde kendini öldürmeyi planlıyordu. Arkadaşı **Hanfstaengl** iki gün süreyle onu intihar fikrinden caydırmaya çalıştı. İki gün sonra tutuklandı ve hapse atıldı. Öteki yöneticiler de hapisteydi. Sadece **Luddendorff**'u hapse atmaya kimse cesaret edememişti.

Mahkemede Hitler, **«ben kendimi suçlu bulmuyorum»**, dedi. **«Gerçi olanları kabul ediyorum. Ancak vatana ihanet suçunu reddediyorum. 1918 ihanetine karşı çıkan bir hareket ihanet olamaz. Kısacası ben kendimi vatana ihanet etmiş bir kişi görmüyor, halkının iyiliğini isteyen bir Alman sayıyorum.»**

Bu sözlere karşı iddia makamının söyleyeceği inandırıcı gerekçeler yoktu. Sanıklar bir anda suçlayıcı durumuna bürünmüşlerdi. Mahkeme başkanı bile salonda bulunanların sanıklar lehine yaptıkları sevgi gösterilerini sert biçimde susturmaktan kaçınmaktaydı. Münih Halk Mahkemesinin kararı, işlenen suç için verilebilecek en düşük cezayı kapsıyordu. Buna göre Hitler beş yıl hapse mahkûm oldu. Hükmün okunmasından sonra Hitler mahkeme penceresinden aşağıda toplanan büyük kalabalığa göründü. Devlet bütün gücüne rağmen Hitler'e yenik düşmüştü. Şimdi Hitler artık bir kahramandı halkın gözünde. 9 Kasım günü bastırılan başarısız darbe Hitler'in politikaya tam anlamıyle girmesini sağlamıştı.

Hitler ve darbe hareketine katılan kırk kişi **Landsberg** hapisanesine konmuştu. Bu taraftarları arasında Hitler'in günleri bir mahkûmdan çok her isteğinin yerine getirildiği bir kamp havasında geçiyordu. Öğlen yemeklerinde sofranın en başında Hitler oturmaktaydı. Arkasında gama haçlı bir bayrak bulunuyordu. Arkadaşları odasını topluyorlar, Hitler her gün dışarıyle ilişkisini ayakta tutan mektuplar kaleme alıyordu. Haftalık ziyaretçi kabul süresi altı saat olarak sınırlandırıldığı halde Hitler her gün altı saatten fazla zamanını ziyaretçilerle geçirmekteydi. Hapse atıldığı günlerde 35. yaş gününü kutlayan Hitler'e gelen hediyeler ve çiçekler birkaç odayı dolduracak kadar çoktu. Aktif politik hayattan bir süre için alıkonmayı değerlendiren Hitler şimdi kendini okumaya vermişti. Bir yandan da ilk bölümünü üç buçuk ayda tamamladığı **«Kavgam»** adlı otobi-

9 kasım darbesi sırasında SA'lar Münih belediye başkanını tutukluyorlar

yografisini koleme olmaktaydı. Bu dönemde Hitler dünya görüşü ve nasyonal sosyalizm ideolojisini bütünüyle geliştirdi. Bundan sonraki dönemde bu görüşlerinde fazla bir değişiklik olmayacaktır artık. Özellikle Yahudi aleyhtarlığı konusunda 1924 temmuz ayı sonlarında kendisini ziyaret eden bir dostuna şöyle söylemekteydi Hitler: «**Yahudiliğe karşı savaş konusundaki görüşlerim değişti. Bugüne dek çok yumuşak davrandığımı anladım. Kitabımı yazarken, kendimizi kabul ettirebilmemiz için en sert savaş yöntemlerini uygulamamız gerektiği sonucuna vardım. Bu sadece halkımız için değil, tüm halklar için hayati önemi olan bir sorundur. Çünkü Yahudilik dünya için bir vebadır.**»

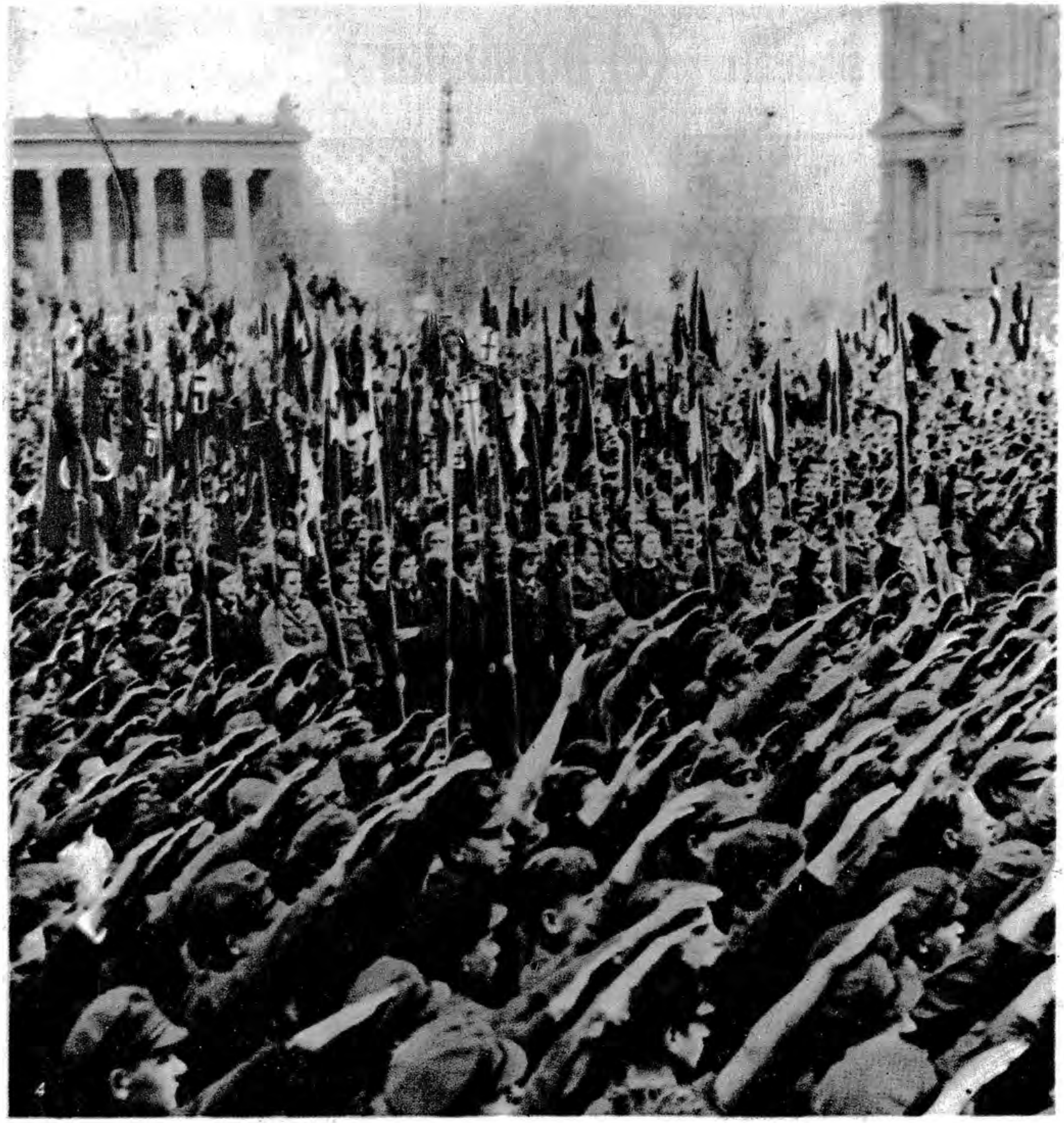

Hitler'in Landsberg hapisanesindeki hücresi sürekli konuklarla dolup taşıyordu. Resimde Adolf Hitler hücresinde konuklarıyle birlikte.

1924 yılı sonunda, aşağı yukarı bir yıllık tutukluluk süresi sonunda Hitler, «örnek davranışı» nedeniyle vaktinden önce serbest bırakıldı. Öte yandan enflasyon büyük ölçüde kontrol altına alınmış, devlet otoritesi sağlanmıştı. **Stresemann**'ın uzlaşma politikası ilk etkilerini göstermişti. Fransa Ruhr Havzasından çekilmeye yanaşmakta, Almanya'nın Milletler Camiasına alınması tartışılmaktaydı. Amerika'nın açtığı krediler ile ekonomik ortamda bir düzelme izlenmekteydi. İşsizlik, caddelerdeki sefalet tabloları yavaş yavaş kaybolmaktaydı. Bu ortam değişikliği seçim sonuçlarının da kendisini hissettirmekteydi. 1924 mayısında aşırı uçlar bir kez daha başarılı olmuşlardı. Ama aynı yılın aralık seçimlerinde büyük oy kaybına uğradılar. Sadece Bavyera eyaletinde aşırı sağ gruplar, taraftarlarının yüzde yetmişini yitirmişlerdi. Görünüşe göre Almanya'da durum yıllar süren bunalımlar, darbe tehditlerinden sonra yeniden normalleşti.

Şimdi Hitler de kendisi gibi çok sayıda profesyonel politikacılarla birlikte işsiz kalmıştı. Aslında ayrıntılarıyle değerlendirildiğinde durumu ümitsizdi. Gerçi mahkemede yaptığı konuşmalarla büyük ilgi toplamıştı. Ama hapiste yattığı bir yıl içinde unutulmuştu. Partisi tüm yan kollarıyle birlikte yasaklanmıştı. Aynı şekilde «Völkischer Beobachter» gazetesi de kapatılmıştı. Partiye maddî yardım yapan sempatizanlar ortadan yokolmuş, **Dietrich Eckard, Scheubner Richter** ölmüş, **Göring** İsveç'e iltica etmişti. Yakın taraftarlarının çoğu ya hapisteydi, ya da dağılmışlar, aralarına anlaşmazlıklar girmişti.

Hitler bu durumda önce işe Bavyera eyaleti başbakanı **Held** ile tutuklu bulunan arkadaşlarının affedilmeleri için bir görüşme yapmakla başladı. Başbakana olan bağlılığını bildirdi ve 9 kasım darbesinin bir hata olduğunu, devlet gücüne karşı saygı duyulması gerektiğini anladığını söyledi. Elinden geldiğince hükümeti destekliyeceğini ve marksizmle mücadele edeceğini vaadetti. Ama bunun için meşru bir partiye ve «Völkischer Beobachter» gazetesine ihtiyacı vardı. Bavyera eyaleti yöneticilerini inandırabilmişti Hitler. 25 şubat 1925'de yeniden çıkmaya başlayan «Völkischer Beobachter» gazetesi ertesi gün Bürgerbraeu birahanesinde Nasyonal Sosyalist Partinin tekrar kurulacağını haber veriyordu. Hitler bu toplantıya taktik yönden çok iyi hazırlanmıştı. Yapacağı etkiyi kuvvetlendirmek için iki ay süreyle hiçbir toplantıda konuşmamış, böylece taraftarlarının kendisinden çok şey beklemelerini, karşıtlarının ise sinirlerinin iyice bozulmasını sağlamıştı. Toplantı akşam saat 20'de başlayacağı halde, taraftarlar öğlen saatlerinden itibaren 1 mark ödeyerek salonu doldurmuşlardı. Polis saat dörtte salonun kapılarını kapamak zorunda kaldı. **Max Amman** toplantıyı açtı. Hitler toplananlara son derece etkili bir konuşma yaptı. Düşmanlıkların unutulmasını istedi ve nasyonal sosyalist hareketin tüm sorumluluğunu üzerine aldığını, kimsenin kendisine şart koşamıyacağını söyledi. Artık kayıtsız şartsız «**Führer**» olmuştu. Partinin bütün yönetimini eline geçirmiş, dik-

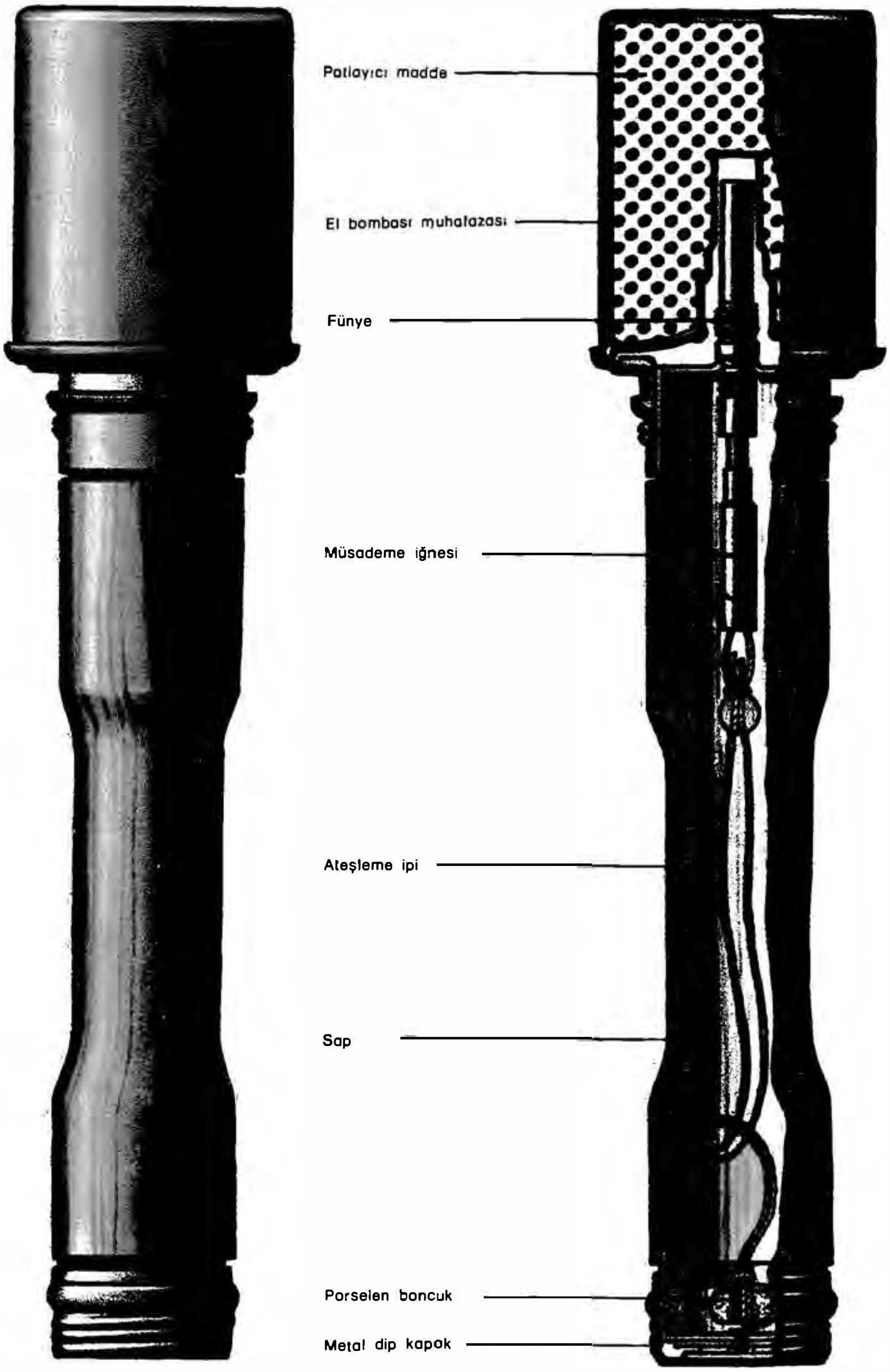
Nasyonal Sosyalist Parti, teşkilâtını yaymak için gençleri öne sürüyordu. «Hitler Gençliği» örgütü kurulmuş, buna bir süre sonra kadın örgütü de katılmıştı. Resimde Hitler Gençliği'nin yaptığı bir açıkhava toplantısı görülüyor...

tatörce yönetmekteydi partisini. Şimdi ikinci hedefine ulaşması gerekliydi. Nasyonal Sosyalist Parti kendi taktik amaçları için vurucu ve itaatkâr bir kuruluş halline gelmeliydi...

1925 şubatı sonlarında sosyal demokrat devlet başkanı **Friedrich Ebert** ölmüştü. Yeni devlet başkanı seçiminin ikinci turunda Hitler taraftarlarını, aday olarak gösterilen Mareşal **Paul von Hindenburg**'a oy vermeye çağırdı. Aslında Hitler bu yoldan Hindenburg'a yaklaşmak ve ileride güçlü mevkilerin kapılarını kendisine açabilecek bir taraftar sağlamak istemekteydi.

Hitler Güney Almanya'da büyük güçlükler içinde partisini kuvvetlendirmeye çalışırken, **Gregor Strasser** de Kuzey Almanya'da Nasyonal Sosyalist Partiyi yaymaya uğraşıyordu. 1925 ve 1926 yılları arasında yüz kadar toplantıda Strasser baş konuşmacı olarak kürsüye çıkmıştı. Bir süre için partinin ağırlığı sanki Kuzey'e kaymış gibiydi. Bu Strasser'in Hitler'e olan bağlılığı sayesinde gerçi bölücü bir etki yaratmıyordu, ama yine de bazı bölgelerde Hitler'in küçümsendiği dikkati çekiyordu. Hitler Bavyera'da konuşması yasaklandığı için bu dönemde çekingen davranıyordu. Hitler'in bu aylarda fazla atak olmayışının bir başka nedeni de özel hayatıyla ilgiliydi.

Savaşın silahları (el bombaları)

ALMAN SAPLI EL BOMBASI
1915 ile 1945 yılları arasında Alman ordusunda en çok kullanılan el bombasıdır. Bütün bu yıllar içinde önemli bir değişikliğe uğramamıştır. Çekme fünye, ateşleme kapsülünün alt kısmına vidalanmıştır. İçi boş sapta bulunan bir ip ile fünye ateşlenmektedir. Ateşleme ipi çekildiğinde bir tel yerinden kurtulup özel bazı kimyasal maddeler içine girmekte, bu da beş saniyede el bombasını patlatmaktadır.

TEŞKİLÂT İŞARETLERİ

Piyade Tümenleri

Tumen

2. Tumen

3. Tümen

4. Tümen

5. Tümen

6. Tümen

9. Tümen

12. Tümen

13. Tümen

15. Tümen

18. Tümen

23 Tümen

36. Tumen

38. Tümen

40 Tümen

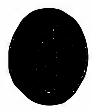

43. Tümen

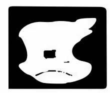

44. Tümen

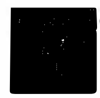

45. Tümen

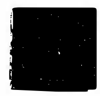

46. Tümen

47. Tümen

48. Tümen

49. Tümen

50. Tümen

51. Tümen

52. Tümen

53. Tümen

54. Tümen

55. Tümen

56. Tümen

59. Tümen

61. Tümen

76. Tümen

77. Tümen

78. Tümen

80. Tümen

1. Piyade Tümeni 1. Ordu ile birlikte Kuzey Fransa'ya çıkmış, daha sonra İtalya'daki savaşlara katılmıştı.
2. Piyade Tümeni Fransa'da ve daha sonra Uzak Doğuda savaşmıştı.
3. Piyade Tümeni Seferi Kolordu ve 21. Ordu Grubu ile birlikte savaşlara katılmıştı.
4. Piyade Tümeni 1939 ekiminde Fransa'ya gönderildi ve daha sonra Kuzey Afrika, İtalya ve Yunanistan'daki savaşlara katıldı.
5. Piyade Tümeni Yorkshire'de kurulmuştu. Önce Seferi Kolorduya bağlanmış, sonra da Norveç'e gönderilmişti. Ardından bu tümen Madagaskar, Hindistan, Irak, İtalya ve Kuzey Batı Avrupa'da görevlendirildi.
6. Piyade Tümeni Suriye ve Tobruk'da görevlendirilmiş, burada adı değiştirilerek 70. Tümen adıyla Hindistan'a yollanmıştı.
9. Piyade Tümeni 1939 yılında kurulmuş, 1940 yılında 51. Tümen ile birleştirilmişti.
12. Piyade Tümeni Fransa'daki ilk savaşlara katılmış, daha sonra dağıtılmıştı.
13. Piyade Tümeni Birinci Dünya Savaşında kullandığı işaretini İkinci Dünya Savaşında da korumuştu. 1945/46 kışında Yunanistan'da görevlendirildiğinde teşkilâtı değiştirilmiş, bir bölümü 4. Hindistan Tümenini desteklemek üzere Hindistan'a gönderilmişti.
15. (İskoç) Piyade Tümeni Kuzey Batı Avrupa'da görevlendirilmişti.
18. Piyade Tümeni East Anglia'da görevliyken, Japon istilasından az önce Singapur'a nakledilmişti.
23. Piyade Tümeni Fransa'daki ilk savaşlara katılmış, daha sonra dağıtılmıştı.

36. Piyade Tümeni Japonlara karşı savaşmıştı.
38. (Gal) Piyade Tümeni tüm savaş boyunca İngiltere sınırları içinde görevlendirilmişti.
40. Piyade Tümeni 1943 yılında Sicilya'da görevlendirildi.
42. Piyade Tümeni 1941 yılında zırhlı tümene çevrildi.
43. Piyade Tümeni 21. Ordu Grubuna bağlıydı.
44. Piyade Tümeni Fransa'da savaşa katıldıktan sonra Orta Doğuya gönderildi. El Alamein'de cephenin güneyinde görev alan tümen daha sonra dağıtıldı.
45. Piyade Tümeni İngiliz toprakları içinde «Home Forces» bünyesinde görevlendirildi.
46. Piyade Tümeni 1. Ordu ile birlikte Tunus'da savaştı. İtalya'da ve en sonra da Yunanistan'da görevlendirildi.
47. Piyade Tümeni İngiliz Anavatan Kuvvetleri bünyesinde görev aldı.
48. Piyade Tümeni de İngiltere dışında görevlendirilmedi.
49. Piyade Tümeni 1940 yılında Norveç'e, ardından İzlanda'ya gönderildi. Tümen 1943 yılında İngiltere'ye döndükten sonra Normandiya çıkarması için hazırlandı.
50. Piyade Tümeni önce Fransa'da, daha sonra 8. Ordu bünyesinde Kuzey Afrika'da görevlendirildi. Kuzey Afrika ve Sicilya'da başarılı savaşlardan sonra 21. Ordu bünyesinde çıkarma harekətleri için hazırlanmak üzere İngiltere'ye geri çağırıldı.
52. Piyade Tümeni önce Fransa'da görevlendirildi, daha sonra 21. Ordu Grubunun bir parçası olarak geri çağırıldı.
53. Piyade Tümeni de Narmondiya çıkarması ve Kuzey Batı Avrupa'nın ele geçirilmesinde görev aldı.
54. Piyade Tümeni çıkarma harekâtında 21. Ordu Grubu yanında yer aldı.
55. Piyade Tümeni, eğitim tümeni olarak İngiltere'de kaldı.
56. Piyade Tümeni Filistin, Suriye ve Irak'da güvenlik için görevlendirildi. Daha sonra İtalya'da savaşa katıldı.
59. Piyade Tümeni de 21. Ordu bünyesinde görevlendirildi.
61., 76., 77. ve 80. Piyade Tümenleri İngiltere dışında aktif görevler verilmeyen eğitim tümenleriydi.
78. Piyade Tümeni Kuzey Afrika'daki 1. İngiliz Ordusunun bir parçasıydı, daha sonra İtalya'da savaştı ve 1945 mayısında Avusturya'ya ulaştı.

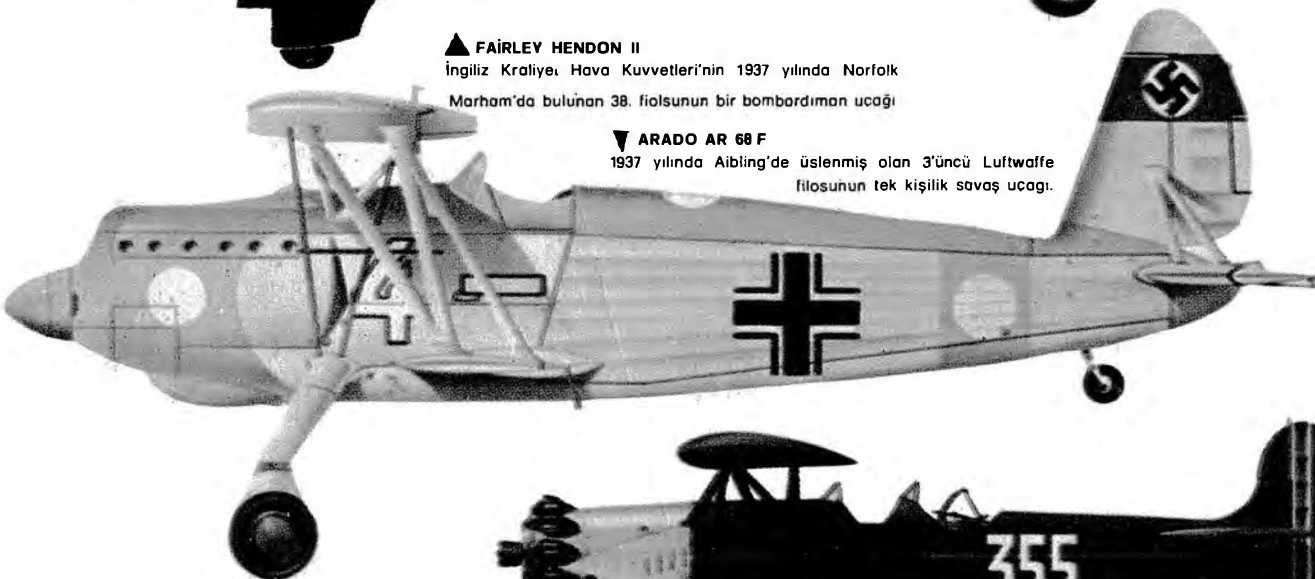
Savaşın uçakları

BREGU
1935'lerde T
hem de keş

▲ **FAİRLEY HENDON II**
İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin 1937 yılında Norfolk Marham'da bulunan 38. fiolsunun bir bombardıman uçağı

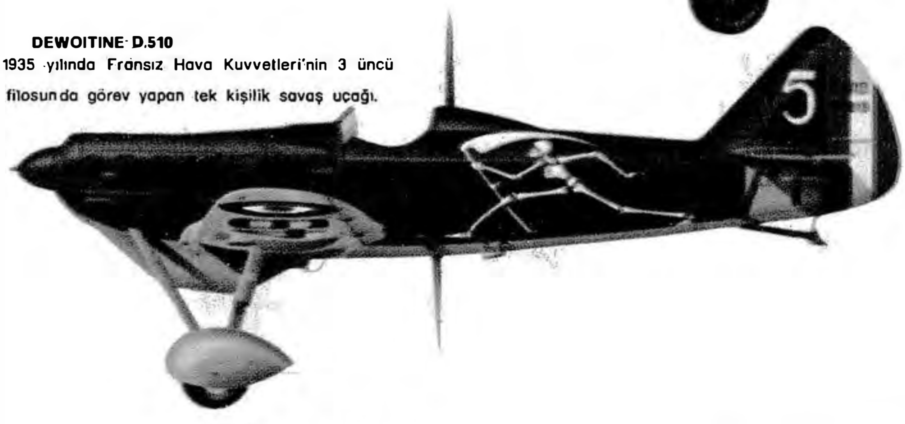

▼ **ARADO AR 68 F**
1937 yılında Aibling'de üslenmiş olan 3'üncü Luftwaffe filosunun tek kişilik savaş uçağı.

▲ **FOKKER C VD**
1935 yılında Norveç Ordusu Hava Servisinde görev yapan bir ke

DEWOITINE D.510
1935 yılında Fransız Hava Kuvvetleri'nin 3 üncü filosunda görev yapan tek kişilik savaş uçağı.

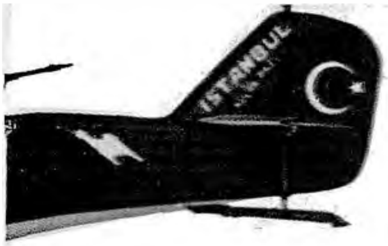
▲ **HAWKER F**
1932'de İngiliz
bulunan 1 No.

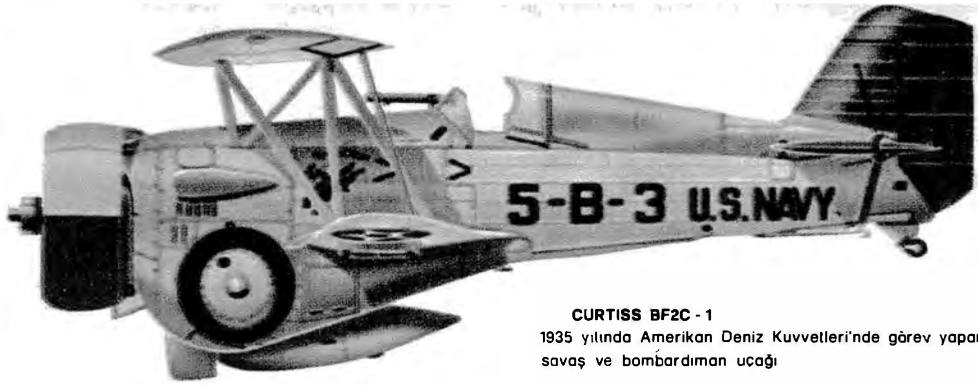

MARTİN B - 12A
1935 yılında Kaliforniya'da üslenmiş bulunan Amerikan bo bardıman uçağı.

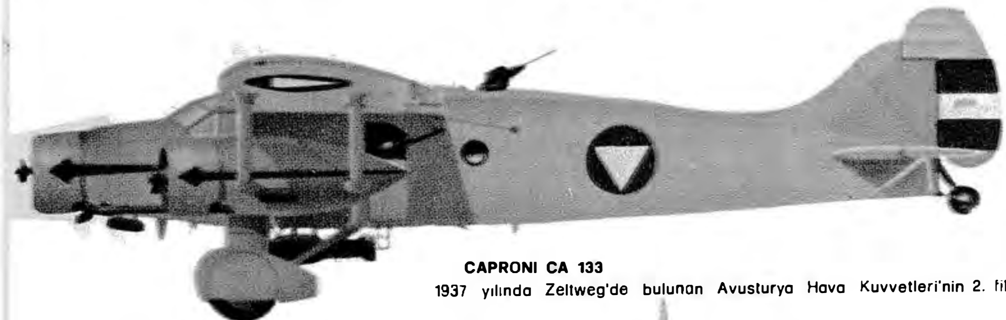
OGMA - POTEZ 25A2
1931 yılında Portekiz Hava Kuvvetlerinde görev yapan hafif bombardıman uçoğı.

T XIX. 7
ürk Hava Kuvvetlerinde hem bombardıman,
ı uçağı olarak görev yapıyordu.

CURTISS BF2C - 1
1935 yılında Amerikan Deniz Kuvvetleri'nde görev yapan savaş ve bombardıman uçağı

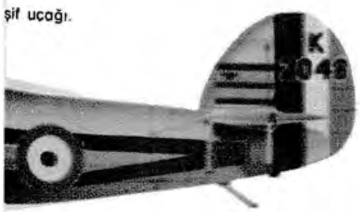

CAPRONI CA 133
1937 yılında Zeltweg'de bulunan Avusturya Hava Kuvvetleri'nin 2. filosundan bir uçak

HEINKEL HE 70F - 1
1936 yılında Alman Hava Kuvvetleri'nin 3. Keşif Filosundo görev yapan bir bombardıman uçağı.

şif uçağı.

RY I
Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin Tongmerede
ı filosunun tek kişilik savaş uçağı.

PZL P. 11C
1938 yılında Vorşovo'da üslenmiş olan Polonya Hava Kuvvetleri'nin 113 üncü filosundan tek kişilik bir savaş uçağı

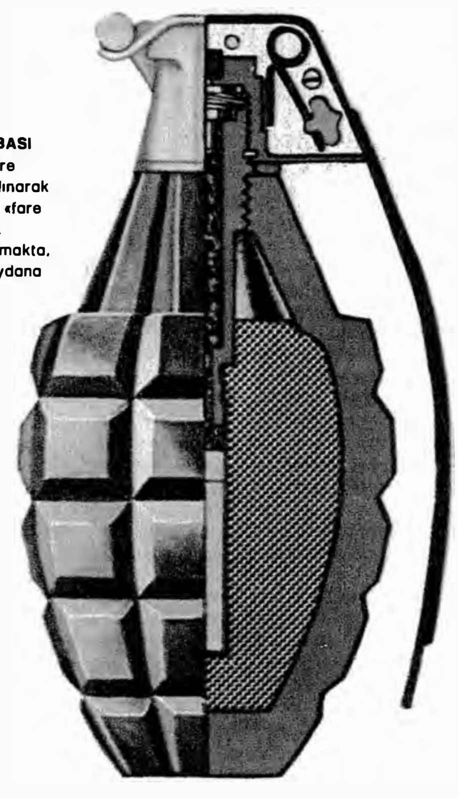

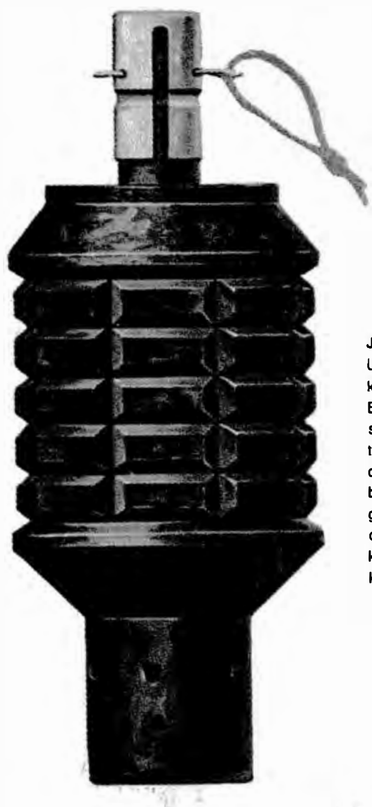
ı Kuvvetleri 11'inci Bombardıman Filosundan bir bom

HANDLEY PAGE HEYFORD - 1
1934 yılında Oxon'da bulunan İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri 99 uncu filosundan bir bombardıman uçağı.

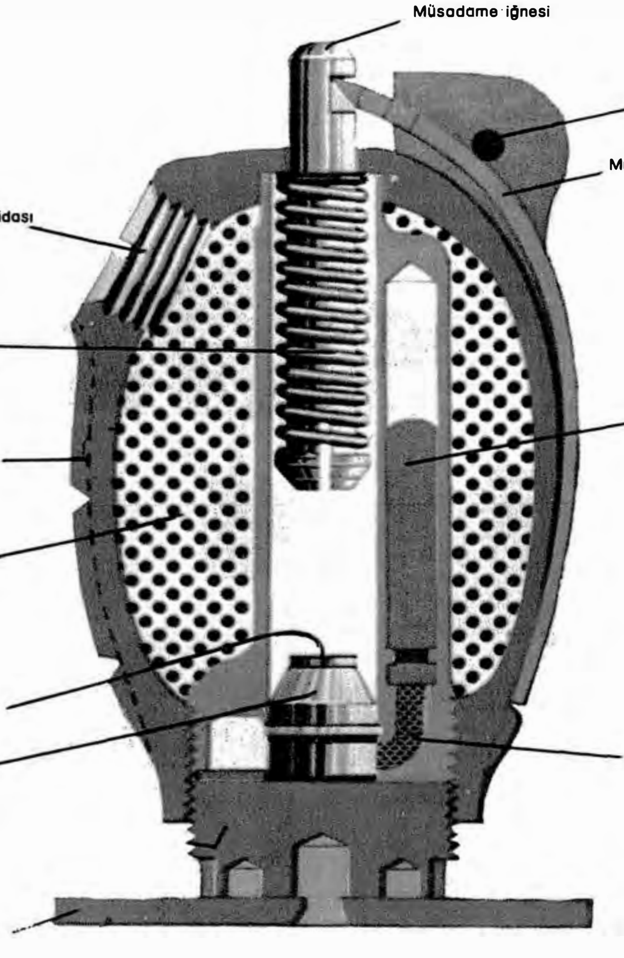
Savaşın silahları (el bombaları)

AMERİKAN MARK 2 A 1 EL BOMBASI
Birinci Dünya Savaşından kısa süre sonra Fransız el bombası örnek alınarak yapılmıştı. Ateşleme mekanizması «fare kapanı» sisteminden geliştirilmişti. Genellikle dumansız barut kullanılmakta, böylece daha öldürücü yaralar meydana getirmesi sağlanmaktaydı.

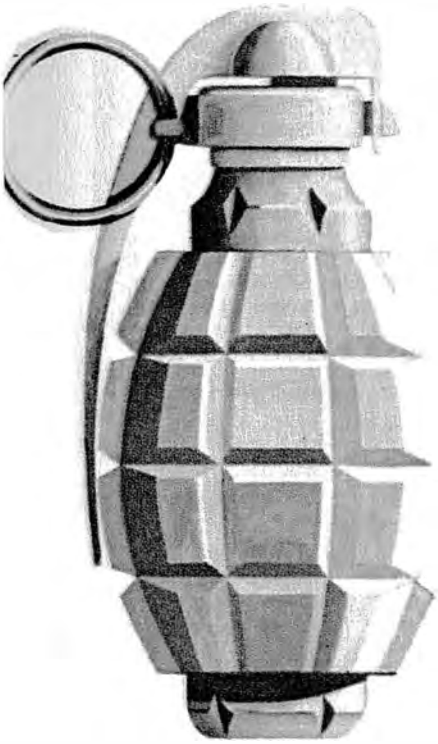

JAPON EL BOMBASI MODEL 91
Ufak bir havan topundan da atılabilen, küçük parçalara ayrılan bir el bombasıdır. Elle atıldığında, emniyet pimi çekildikten sonra sertçe bir biçimde çizmenin topuğuna vurulmakta, böylece fünye ateşlenmektedir. Bundan sonra el bombasının hemen hedefe atılması gerekmektedir. Havan topundan atıldığında ise bu el bombasının alt kısmına uzağa gönderilebilmesi için özel kanatçıklar takılmaktadır.

İNGİLİZ EL BOMBASI No. 36 M
«Mills Bomb» tipi el bombalarının en geliştirilmiş biçimi olan 36M daha 1918 yılında yapılmaya başlanmıştı. Ancak aşağı yukarı günümüze kadar kullanılmaya devam edilmiştir. Son derece etkili olan bu el bombası tüfeğe takılan özel bir parça sayesiyle silâhla uzağa da atılabilmekte, bu iş için de kurusıkı mermi kullanılmaktadır.

FRANSIZ «ANANAS EL BOMBASI»
Fransız ordusunun bu «savunma el bombası» İngiliz Mills Bomb tipi el bombasından mekanizma yönünden az bir farklılık göstermekteydi, ancak fırlatılış biçimi aynıydı. Önce müsaade mandalı tutuluyor, emniyet halkası çekiliyor ve hiç zaman kaybetmeden fırlatılıyordu.

Savaşın üniformaları

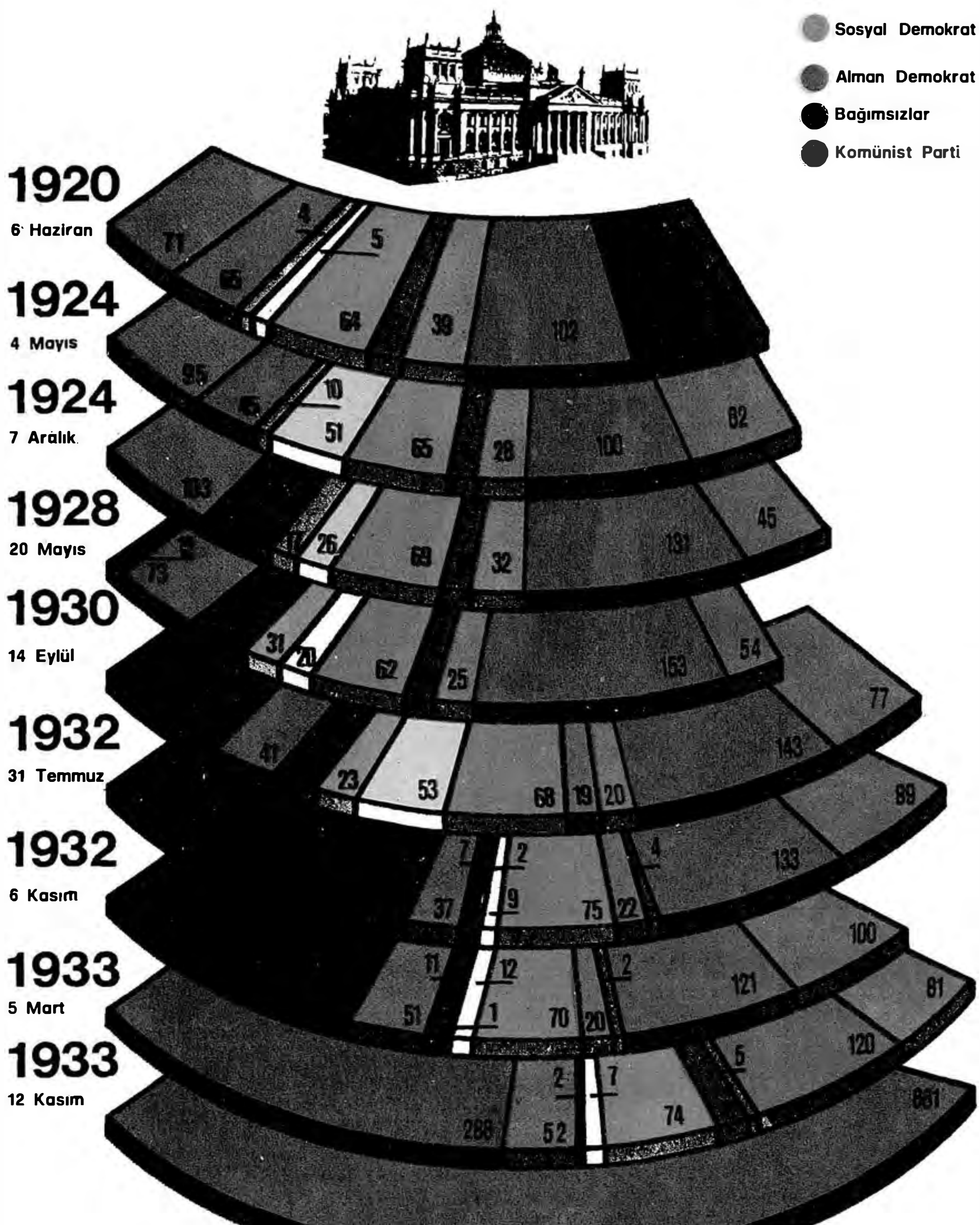

İNGİLİZ DENİZ ÜSTEĞMENİ (İNGİLTERE 194)
1937 yılında zırhlı birliklerde bulunan bez manevra koyışı, MK II Sten makinalı tabanca ve 45'lik M. 1911 A I Amerikan tabancasiyle techiz edilmiş.

İNGİLİZ DENİZ ALBAYI (OCAK 1944)
Mavi savaş üniforması 1943 sonlarında giyilmeye başlanmıştı. Albay sol kolunda «kombine harekât» işaretini taşımakta. Çelik miğferin yanındaki harfler, bu subayın «deniz irtibat subayı» olduğunu gösteriyor.

İNGİLİZ DENİZ ERİ (PORTSMOUTH 1943)
Techizatı 1908 modeli bez manevra kayışı ve kütüklük, İngiliz No. I SMLE Mk. III karabine tüfeği ve 1907 Mk I kasaturasından oluşuyor.

9 SEÇİMDE ALMAN PARLAMENTOSUNDAKİ SANDALYE DAĞILIMI

Başarısız darbe teşebbüsünden sonra Hitler ve Luddendorff Münih'te yargılandı. Resimde mahkemenin verdiği bir ara sırasında Luddendorff ve Hitler (şapkalı) görülüyor.

Landsberg cezaevi avlusunda Hitler tahliye edileceği günü bekliyor

1927 yılı ilkbaharında Hitler'in Bavyera eyaletinde konuşma yasağı kaldırılınca Führer 9 mart 1927 günü Münih'de Krone sirkinin kapalı salonunda düzenlenen muhteşem bir toplantıda yeniden taraftarlarına seslendi.

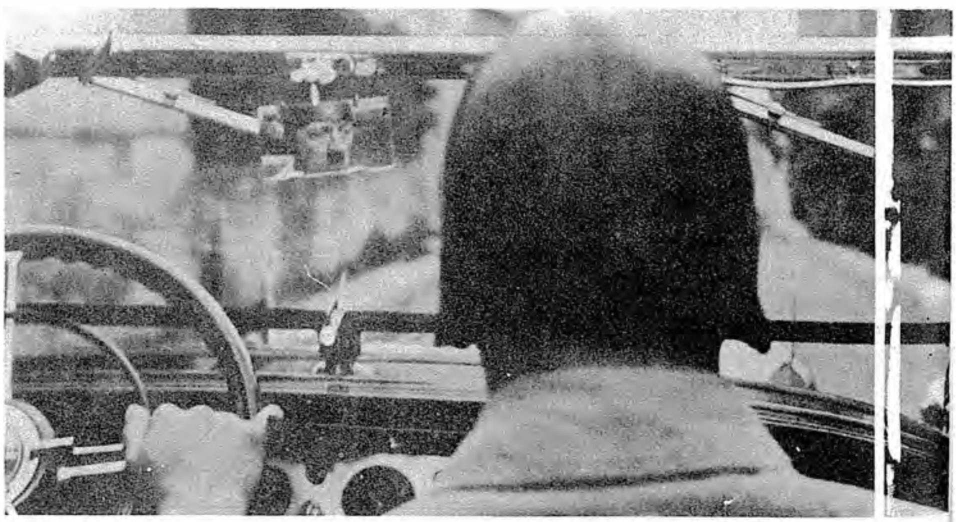
Berchtesgaden yakınlarında **Obersalzberg**'de bir ev kiralamış, babaları bir, anneleri ayrı olan kızkardeşi **Angela Raubal**'dan evinin idaresinde kendisine yardımcı olmasını rica etmişti. Angela 17 yaşındaki kızı **Geli** ile birlikte Hitler'in evine yerleşmiş, başlangıçtaki karşılıklı sempatiden Hitler ile Geli arasında büyük bir aşk ilişkisi doğmuştu. Hitler evinden çok seyrek ayrılıyor, o zamanlar da genellikle yeğeni Geli ile birlikte Münih'e operaya ya da bir arkadaşını ziyarete gidiyordu. Partiyle ilgisi azalmıştı. Güney Almanya'da bile onun bu tutumu eleştirilere yol açmaktaydı. 1925 yazında «Kavgam» ın birinci cildi çıktı. Aslında çok az ilgi görmesine rağmen, Hitler ikinci cildi dikte etmeye başladı. Ama parti içindeki bölünme yavaş yavaş canını sıkmaya başlamıştı. Kuzey ve Güney Almanya'daki parti içi görüş ayrılıklarını gidermek ve kendine yönelik eleştirilere bir son vermek amacındaydı. Bu nedenle 14 şubat 1926'da **Bamberg** kentinde parti kongresini topladı. Beş saatten fazla süren toplantıyı açış konuşması sırasında yavaş

Hitler'in yeğeni Geli Raubal, dayısına büyük bir hayranlık ve aşkla bağlıydı. Bu umutsuz aşk Geli'nin canına kıymasiyle sonuçlandı.

yavaş Kuzey ve Güney temsilcilerinin alkışları kuvvetlendi. Yeniden hâkim olmuştu partisine Hitler

Bundan sonra, sonuna dek parti içinde ideolojik yön tartışmaları olmayacak çekişmeler sadece göze girme ve yaranmak için karşılıklı suçlamalardan öteye gitmeyecekti. Hiçbir parti, parti başkanının elinde böylesine oyuncak değildi. Komünist partilerde bile parti içi görüş ayrılıkları, bazı kuşkular görülmekteydi. Nasyonal Sosyalist parti ise Führer'e kayıtsız şartsız itaat eden bir kuruluş haline gelmişti artık. Başlangıçta Gregor Strasser taraftarı olan **Joseph Goebbels**'i Hitler parti teşkilâtının Berlin şubesi başına «**Gauleiter**» olarak atadı. Böylece Strasser çok iyi bir konuşmacı ve organizatör olan genç ve haris Goebbels'in desteğinden yoksun bırakılmış olmaktaydı. Goebbels başkent Berlin'de fazla tanınmayan partiden söz ettirmek için sürekli kavgalar, silâhlı çatışmalar düzenledi. 1927 yılı mart ayında bir polis raporunda belirtildiği gibi, «bu çatışmalar giderek artmaktaydı. Komünistler ile Nasyonal Sosyalistler arasındaki son silâhlı çarpışma, bundan öncekileri gölgede bırakacak kadar kanlı olmuştu». Gerçi bunun sonucunda Berlin'de Nasyonal Sosyalist Parti yasaklandı, ama bu durum partiye daha da fazla sempatizan kazandırdı. O güne dek «**Kızıl Berlin**» olarak ün yapan sosyalistlerin kalesi başkentte, nasyonal sosyalistler adlarından sözettirmeyi ve taraftarlarının sayısını çoğaltmayı başarmışlardı. Bu propaganda kampanyasının en

Yeğeni ve sevgilisi Geli Raubal'ın intihar etmesi üzerine Hitler büyük üzüntüsünü uzun yolculuklar ve propaganda kampanyaları ile unutmaya çalışıyordu

önemli olayı 1927 ağustosunda toplantıya çağrılan parti genel kurulu oldu. Hitler bu genel kurulu romantik bir kent olan Nürnberg'de toplamaya karar verdi. Almanya'nın dört bir yanından özel trenlerle, ellerinde bayrakları ve parti flamalarıyle partililer toplandı. Bandolar coşturucu marşlar çalıyor, dış ülkelerden heyetler de kongreye geliyordu. Bir yıl önce kurulmuş «Hitler Gençliği» de bu toplantı için düzenlenmiş geçit törenlerine ilk kez katılmaktaydı. Nasyonal sosyalist basın bu geçit törenine katılanların sayısını otuz bin, «Völkischer Beobechter» ise yüz bin olarak bildirmişti. Aslında on beş bin civarındaydı Nürnberg'de toplanan nasyonal sosyalistlerin sayısı.

Ama halâ iktidar olmak için bütün bu gösterişli toplantılar, yürüyüşler yeterli değildi. Çünkü 1923 yılından sonra Almanya'

Nasyonal Sosyalistlerin ateşli hatiplerinden Goebbels, açıkhava toplantısında konuşuyor

Hitler'in çalışma odası sade döşeliydi. Münih'deki yeni genel merkez binası Hitler'in direktifiyle yaptırılmıştı.

da ekonomik durumu güçlendirme çabaları başarılı olmuştu. Dış politikodo bir yumuşama havası görülüyordu. Almanya Milletler Camiasına alınmış, Fransa ile ilişkiler Stresemann'ın çabalarıyle oldukça düzelmişti. Geniş çapta Amerikan kredileri gerçi ülkeyi büyük bir borç altına sokmuştu. Ancak ekonomiyi bu sayede modernleştirmek ve verimli hale getirmek de mümkün olabilmişti. 1923 ile 1928 yılları arasında ulusal gelir Avrupa'nın bütün ülkelerinden daha yüksek düzeye ulaşmış, Almanya çok daha küçülmüş olmasına rağmen Birinci Dünya Savaşından önceki ekonomik durumunu geride bırakmıştı. Ulusal gelir 1928 yılında 1913 yılına göre yüzde 12 oranında artış göstermişti. Sosyal koşullar da da bir düzelme izlenmekteydi. Ülkedeki işsiz sayısı 400 bine düşürülebilmişti.

Zamanın nasyonal sosyalistlerin aşırılıklarına karşı olduğu apaçık ortadaydı. Hitler de oldukça sessizleşmişti bu dönemde. Arasıra kısa yolculuklar yapıyor, bazı temaslarda bulunuyor ve parti için para verecek kişilerle görüşüyordu. Bunun dışında Obersolzberg'deki evinden pek ayrıldığı yoktu. 26 aralık 1926 da «Kavgam»ın ikinci cildi yayınlandı. Bunun satışı ilk ciltten daha da kötü gidiyordu. Ama yine de satış gelirleri Obersalzberg'deki evin kirasını ve geçimini karşılamaya yetmekteydi. 1928 yılında, bu bekleme döneminde yaşadığı sürece yayınlanmayacak olan dış politikadaki görüşlerini yansıtan bir kitap daha yazdı. 1926 yılında parti bir konuşmacı okulu açtı. Resmî açıklamara göre 1932 yılına kadar bu okulda 6 bin kadar konuşmacı yetiştirilmişti. Nasyonal Sosyalist Partinin artık bir tehlike oluşturmayacağı düşünülerek Bavyera ve Saksonya eyaletlerinde Hitler'in konuşma yasağı kaldırıldı. 9 mart 1927 günü Münih'in Krone sirkinin kapalı salonunda Hitler'in konuşacağı açıklandı. Tıklım tıklım dolu salonda yapılan konuşma her zamanki gibi başarılıydı. Ama konuşma yasağının kaldırılması partinin içinde bulunduğu sorunları gideremiyordu.

20 mayıs 1928'de yeni parlamento seçimleri yapıldığında Nasyonal Sosyalist parti toplam oyların sadece yüzde 2,6'sını alabilmişti. Böylece partiler sıralamasında dokuzuncuydu. 12 milletvekili arasında Gregor Strasser, Goebbels ve zengin bir eş, sağlam uluslararası ilişkilerle İsveç'ten dönen Hermann Göring de bulunuyordu. Hitler ise **«vatansız»** olduğu için adaylığını koymamıştı.

Yeni oturmuş Alman politik sistemine karşı ilk büyük saldırıyı Hitler 1929 yazında başlattı. Önce işe Stresemann'ın dış politikasına saldırmakla girişti. Hitler'in şansı bu kez yaver gitmişti. Çünkü az sonra bütün dünyada etkisini gösteren büyük ekonomik bunalım, nasyonal sosyalist partinin ekonomik durumdan hoşnut olmayan birçok taraftar toplamasını sağlayacaktı. Ama asıl dönüm noktası Gustav Stresemann'ın ölümüyle birlikte 1929 ekimi başları da ortaya çıktı. Stresemann adım adım Versailles anlaşmasının hükümlerini ortadan kaldırmayı amaç gütmekteydi. Ölümünden az önce Amerikalı bankacı **Owen D. Young** tarafından hazırlanan, savaş tazminatının yeniden düzenlenmesi tasarısını kabul etmişti. Bununla bir yandan varolan koşullar büyük ölçüde düzelmiş oluyor, bir yandan da Stresemann'ın diplomasi alanındaki inatçılığı sayesinde Müttefiklerin Ren bölgesini vaktinden önce boşaltmaları sağlanabiliyordu.

Bununla birlikte yeni anlaşma büyük tepkiler doğurdu. Stresemann'ı eleştirenler, ülkenin altmış yıl süreyle savaş tazminatı ödemesini kabul etmenin hatalı olduğunu ileri sürüyorlar, üstelik devlet kasasında ilk yılın taksidini bile ödeyecek paranın bulunmadığını söylüyorlardı.

Aralarında Carl Duisberg, Adolf Harnack, Max Planck, Konrad Adenauer ve Hans Luther'in de bulunduğu 200 kadar ekonomi, bilim ve politika alanlarında sivrilmiş kişi, bu anlaşmaya karşı olduklarını açıkladılar.

9 temmuz 1929 tarihinde aşırı sağ kanat Young planına karşı birleşti. Dokuz ay süreyle anlaşmanın imzalanmasına kadar devam eden geniş aleyhte kampanyaya komünistler de katıldı. Anlaşmadan savaş tazminatı ile ilgili maddelerin kaldırılması, işgal edilmiş bölgelerin hemen boşaltılması ve «Alman halkını köle haline geti-

Hitler bir yandan adamlarını sokak kavgalarına hazırlarken, bir yandan da Almanya'nın yönetici ve büyük zenginlikleri üzerinde de olumlu etki bırakmaya çalışıyordu.

ren» bakan ve hükümet temsilcilerinin cezalandırılması istenmekteydi.

Bu muhalefet hareketinin başında Alman Milliyetçi Halk Partisi (DNVP) lideri **Alfred Hugenberg** bulunmaktaydı. Özel sektörün bu güçlü kişisi 3 bin Amerikalı iş adamına birer mektup göndererek, bunalım içine girmiş bulunan Almanya'ya kredi verilmesini istedi. Aynı zamanda Hitler'in Nasyonal Sosyalist Partisi ile bir işbirliği anlaşması imzaladı.

Hazırlanan «Alman halkının köleleştirilmesine karşı yasa taslağı», oy hakkına sahip halkın yüzde onu tarafından desteklendi. Ama parlamentoda 318'e karşı sadece 89 milletvekilinin desteği sağlanabilmişti. Parlamentodan sonra başvurulan halk oylaması 22 aralık 1929'da tam bir yenilgiyle sonuçlandı. Toplam oyların sadece yüzde 14'ünü alan Milliyetçi Halk Partisi ve Nasyonal Sosyalist Parti için bu sonuç bir yıl önceki seçimlerde her iki partinin aldığı oy sayısının yüzde beş daha altındaydı.

Ama Hitler için Hugenberg ile işbirliği büyük yararlar sağlayacaktı. Hugenberg sayesinde Hitler ekonomi alanında sayısız bağlantılar kurabilmişti. Böylece büyük fabrikatörlerden maddî destek sağlamaya başladı.

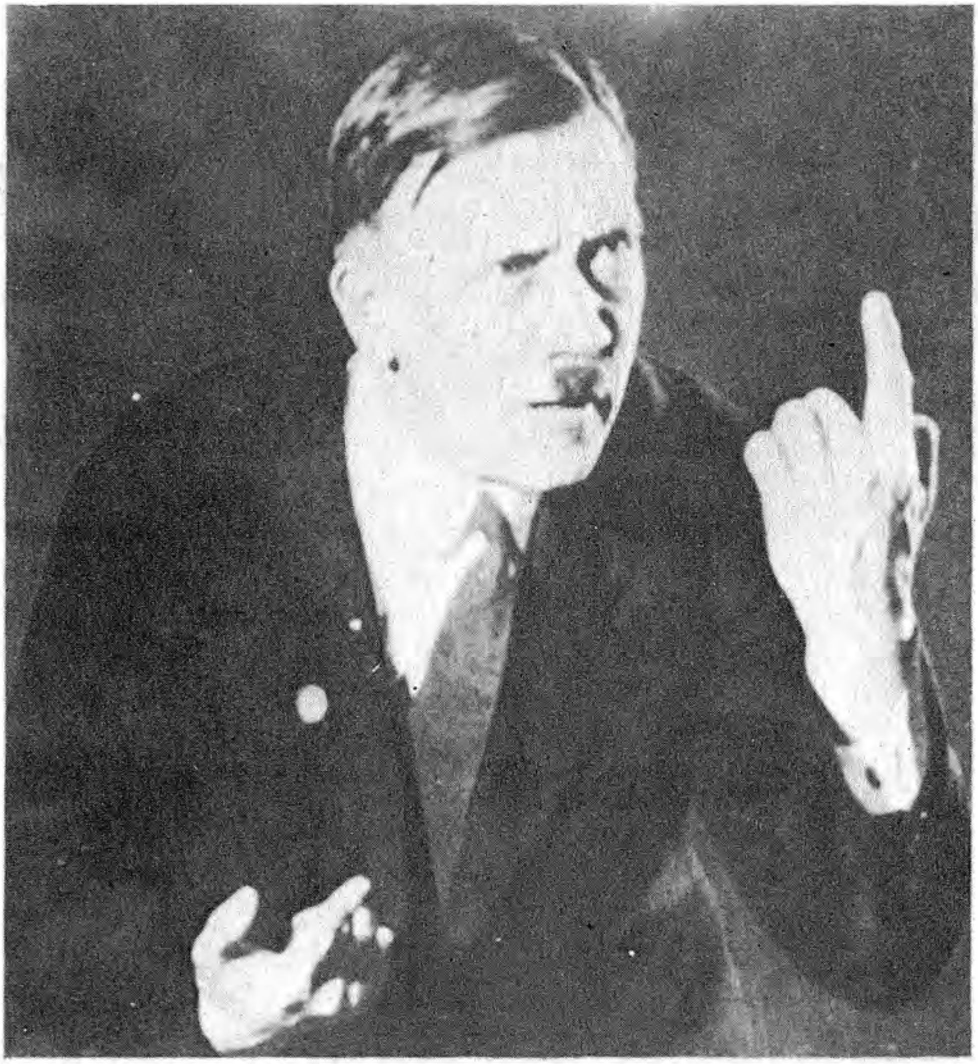
Yeni ilişkiler ve büyük ölçüde artan maddî olanaklar olumlu etkisini 1929 mahallî seçimlerde göstermeye başladı. Saksonya ve Mecklenburg seçimlerinde Nasyonal Sosyalistler oyların yüzde beşini aldılar. Prusya'da durum daha da iyiydi. Hitler halk oylamasının sonuçlarını örtmek için **Hugenberg** ile yaptığı anlaşmayı bozdu ve Milliyetçi Halk Partisine karşı büyük bir suçlama kampanyası başlattı. Ardından parti merkezinde büyük ölçüde değişiklikler yaptı. Gregor Strasser politik organizasyon bölümünün başında, Konstantin Hierl Nasyonal Sosyalist devlet organizasyonu bölümünün başına getirildi. Goebbels ise propaganda yöneticisi oldu. 2 şubat 1930 tarihli bir mektubunda Hitler adeta kehanete dayanan bir ileri görüşlülükle, **«en çok iki buçuk ya da üç yıl içinde hareketimiz başarıya ulaşacak»**, diyordu.

Şimdi son derece yoğun bir propaganda faaliyeti başlatıldı. Tek tek bütün köylere varıncaya kadar her yerde toplantılar, saldırılar düzenleniyor, çoğunluğunu Hitler'in kaleme aldığı el ilânları, afişler duvarlara yapıştırılıyor, müzikli propaganda geceleri hazırlanıyordu. 1930 haziranında-

Hitler'in yaptığı bir konuşma sırasında çekilen bu resimlerde, Führer'in bütün jest ve mimiklerini çağının melodramatik modasına uydurmayı çok iyi başardığı belli olmaktadır

ki Saksonya mahallî seçimlerinden önce parti bu tür bin üç yüzden fazla toplantı düzenlemişti. Bölgesel kampanyalar yanısıra belirli toplumsal sınıflar içinde de sağlam bir yer kapma çabası sürdürülüyordu. Memur ve köylü sınıflarından taraftar sayısı artırılıyor, sendika ve meslek kuruluşlarının yönetimi birbiri ardından ele geçiriliyordu. **Rudolf Hess**'in aracılığı ile Hitler' in tanıştığı **Walter Darre** adındaki bir genç 1930 martı başlarında yayınlanan bir toprak reformu tasarısı hazırladı. Bu tasarıda köylülerden «halkın en soylu sınıfı», diye söz ediliyordu.

Memurların desteğini kazanmak daha da kolaydı. Ekonomik bunalım, savaş sonrasının hızlı kentleşme sorunu, toplum yapısındaki büyük değişmelerden en fazla etkilenen sınıf olan memurlar, Hitler'in propaganda kampanyası sayesinde kolayca nasyonal sosyalistlere sempati gösteriyordu. Parti başlangıçta fabrika işçilerine fazla yaklaşmadı. Ancak 1929 yılında partiye katılan çok sayıda memur ve tarım işçisine dayanılarak «tüm çalışanların partisi» diye tanımlanmaya başladı Nasyonal Sosyalist Parti. Şimdi bütün ülkede küçük hücreler ve gruplar kuruluyor bunlar büyük atılımı hazırlamaya başlıyorlardı.

Ekonomik bunalım ile birlikte, işsiz sayısı üç milyonu 1929 yılı başında aştı. İlkbaharda iflâs eden firmalar büyük hızla çoğalıyordu. Kasım ayının ilk beş gününde sadece Berlin'de iflâs eden firma sayısı 55 idi. Bu durum 24 Ekim 1929 günü New York borsasının çöküşüyle başlayan **«Kara Cuma»** diye anılan olayın Almanya'daki etkileriydi. Dünya ticaretindeki ani gerileme, iç ekonomiyi hiç değilse ihracat yoluyla ayakta tutma umutlarını da suya düşürüyordu. Dünya pazarlarındaki düşen fiyatlardan tarım sektörü de etkilenmekteydi ve tüm vergi mükelleflerinin sırtından devlet tarım sektörünü büyük ölçüde desteklemekteydi. Ulkedeki şirketlerin hisse senetlerinin düşmesi işsiz sayısını daha da arttırmaktaydı. Gazeteler her gün icra yoluyla satışa çıkarılan firmaların ilânlarıyle doluydu.

1928 seçimlerinden sonra ülke büyük gerginlikler ve güçlükler ile ayakta duran, sosyal demokrat **Hermann Müller** in Büyük Koalisyonu ile yönetilmekteydi.

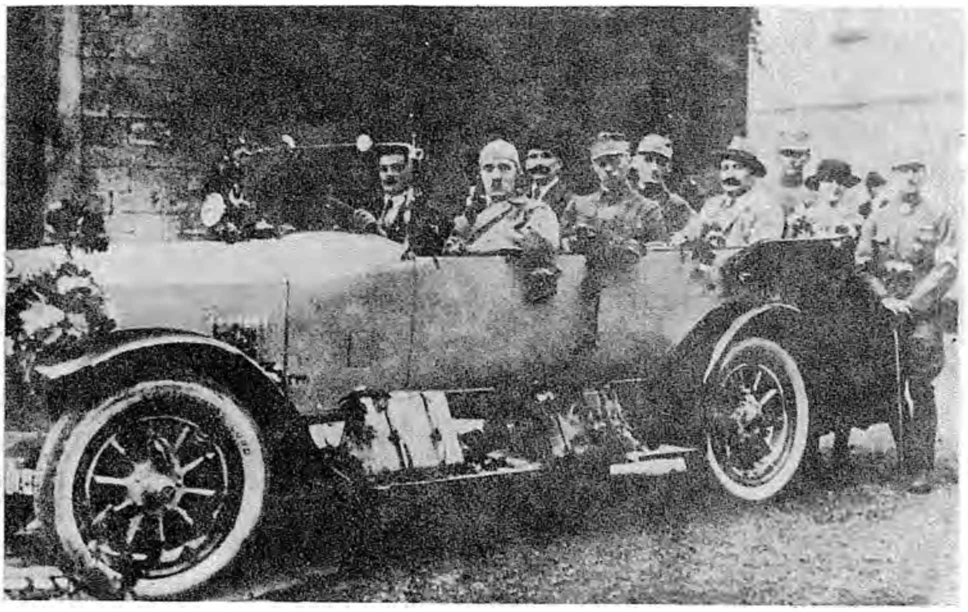

Goebbels, Hitler'in kendisini Berlin'de parti yöneticiliğine atamasından kısa süre sonra başkentte nasyonal sosyalistlerin sesini duyurmayı başardı. Resimde Goebbels ve Hitler Berlin'de düzenlenen bir toplantıda görülüyorlar

Şimdi, toplanan vergilerin azalmasıyla bunalımın yükünün hangi sınıflara yüklenmesi gerektiği konusunda hükümet içindeki muhafazakâr ve sol kanat arasında sert tartışmalar oluyordu.

Büyük bir intihar dalgası ülkede yayılmaya başladı. Önceleri iflâs eden bankerler ve iş adamları canlarına kıyarken, daha sonra giderek orta sınıftan kişiler, memurlar, emekliler yaşamın artık insan haysiyetini ayaklar altına aldığı gerekçesiyle kendilerini öldürüyorlardı. Tüm aile fertlerinin bir arada ölümü seçtikleri görülmekteydi.

Tam bir çöküş havası vardı. Bu durum-

1930'lara yaklaştıkça Hitler artık hızlı otomobillerde dolaşıyor, toplantıların aranılan kişisi haline geliyor ve sağ grupların tartışılmaz lideri oluyordu.

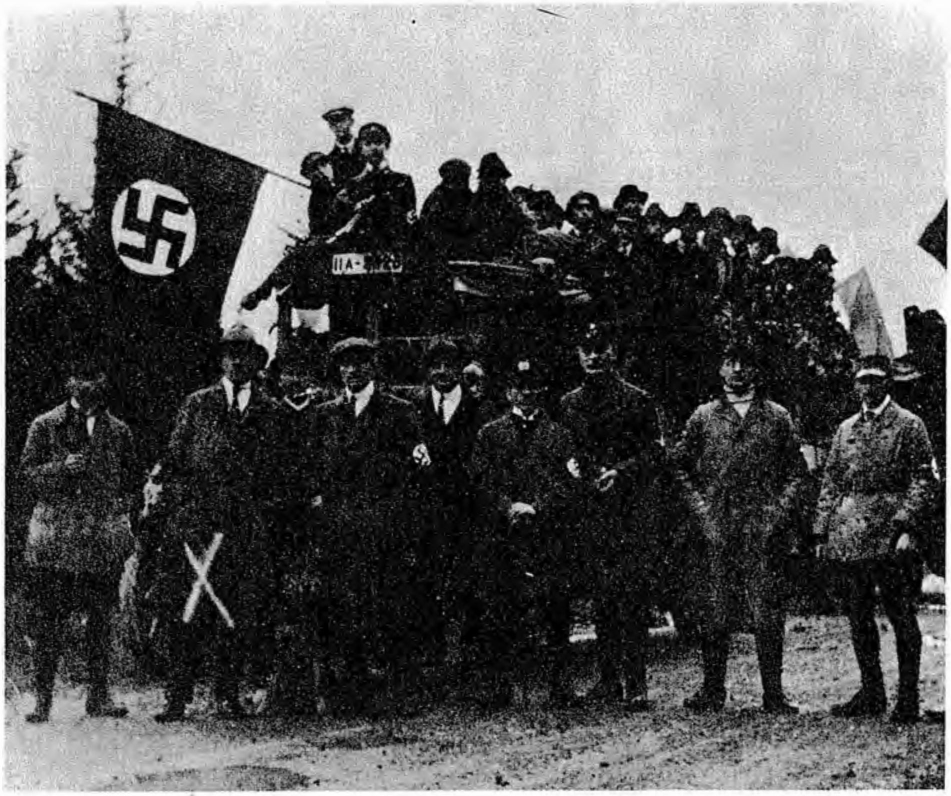
Almanyanın zenginleri ile ilişki kurmak ve onların itimadını kazanmak Hitler için çok önemliydi. Çünkü bu yolda partiye maddi destek sağlanmaktaydı. Hitler, bir salon adamı olduğunu kanıtlamak için Joseph ve Magda Goebbels ile birlikte gittiği toplantılardan birinde görülüyor

dan yararlanan şarlatanlar, falcılar, ispirtizmacılar ortalığı doldurmuştu. Halktaki bu umut kıvılcımlarına dört elle sarılma eğilimini Hitler farketmeyi ve kendine çevirmeyi bildi. Artık onun saati gelmişti. Şimdi konuşmalarında Verseilles anlaşması, Stresemann'ın dış politikası, parlamenter rejim, Fransız işgali, kapitalizm, marksizm ve Yahudilere karşı hücumlarının yanında, içinde bulunulan büyük yoksulluk da dile geliyordu. Hitler'i doğrular biçimde 1930 ilkbaharında Büyük Koalisyon dağıldı. Bu aynı zamanda cumhuriyet rejimine veda anlamını da taşıyordu. O güne dek partiler tek tek sınıflar için türlü maddi olanaklar vaadetmekteydiler Oysa Hitler bütün sınıfları bünyesinde toplamayı kafasına koymuştu. Değişik bir taktik uyguladı Hitler **«Ben ötekiler gibi mutluluk ve refah vaadetmiyorum»**, diyordu. **«Biz nasyonal sosyalist olmaya, içimizden milyonlarcası işsizlik parası için kuyruklarda bekleştiğimiz zaman milliyetçi olmaya, ve Almanya herşeyin üzerinde diye bağırmaya hakkımız bulunmadığını söylüyoruz»**. Ayrıca insanların davranışlarının sadece ekonomik koşullara bağlı olmadığını söylüyor, sınıf bilincini de aşan bir **«üçüncü değer»** den söz ediyordu. Parola, ulusal şeref, büyük ulus, fedakârlık duygusu ve yarar beklemeden kendinden birşeyler verebilmekti.

Başta Berlin olmak üzere büyük kentlerde nasyonal sosyalistler ile sosyal demokrat ve komünistler arasında kanlı çatışmalar oluyordu. Gençler arasında çok taraftarı vardı Hitler'in. Hitler gençliğin umutsuzluğunu çok iyi değerlendirmekteydi. Bunlar parti için radikal ve saldırgan bir potansiyel oluşturmaktaydılar Örneğin Hamburg'da parti üyelerinin üçte biri otuz yaşının altındaydı. Halle kentinde bu oran yüzde altmışa çıkıyordu. 1931 yılında Berlin'deki SA'ların yüzde yetmişi otuz yaşından küçüktü. Hitler'in gençlere seslenmek, onlara sorumluluk vermek ve onları kanalize etmek çabaları çok başarılıydı. Goebbels 28 yaşında, Karl Kaufmann 25 yaşında parti il başkanı olmuşlar, **Baldur von Schirach** 26 yaşında Reich Gençlik Yöneticiliğine getirilmişti. Himmler ise SS yöneticiliğine atandığında 28 yaşındaydı.

Devlet Başkanı Paul von Hindenburg'un çevresindekiler daha Büyük Koalisyon dağılmadan önce, ona hükümeti feshetmesini ve otoriter bir devlet başkanlığı sistemi getirmesini öğütlüyorlardı. Bu kez yeni hükümet kurulması hazırlıklarında Hindenburg daha aktif bir rol oynamaya başladı. **Brünning** yeniden kabineyi kurma görevini aldıktan kısa süre sonra istifa

Hafta sonlarında parti yöneticileri ve üyeleri birlikte propaganda gezileri yapmaktaydılar Resimde Hitler (x işaretli) bu gezilerden birinde taraftarları arasında.

edince eylül ayında yeni seçimlere gidilmesi zorunlu hale geldi.

14 eylül 1930 günü yapılan seçimler Weimar Cumhuriyeti tarihinde bir dönüm noktası oldu. Demokratik parlamenter rejim sona erdi ve devletin can çekişme dönemi başladı. Nasyonal Sosyalistler bir anda iktidarın eşiğine gelmişlerdi. Partinin aldığı oy sayısı iki yıl içinde 810 binden 6,4 milyona yükselmişti. Artık parlamentoda 12 milletvekili değil, Hitler'in önceki tahmini, olan 50 milletvekili değil, 107 milletvekili bulunuyordu Nasyonal Sosyalist Parti, Sosyal Demokrat Parti (SPD) den sonra ikinci parti olmuştu **Hugenberg'in** Milliyetçi Halk Partisinin sandalye oranı yüzde 14.3'den yüzde 7'ye düşmüştü. Nasyonal Sosyalistler dışında tek kazançlı çıkan komünistler olmuştu. Komünistler oy yüzdelerini 10,6'dan 13,1'e çıkarmışlardı.

Bu sırada dış ülkelerde yapılan yorumlarda, Hitler kendi amaçlarına yararlı olabilecek bir alet diye görülmeye başlanıyordu Örneğin «Daily Mail» gazetesinde **Lord Rothermere,«Hitler'in zaferi bir tehlike olarak görülmemeli. Tersine bunun büyük yararları var. Çünkü Bolşevizme karşı güçlü bir duvar oluşturuyor. Hitler Sovyetlerin Avrupa uygarlığına karşı saldırısını Almanya'da durdurabilecek»**, diyordu.

Nasyonal Sosyalist Partinin bu başarısında gençliğin seferber edilmesi ve o güne dek politikayla ilgilenmeyen kesimin aktif hale getirilmesi büyük rol oynamıştı kuşkusuz. Ancak bu başarı Nasyonal Sosyalistler için de beklenmedik bir şeydi. Bunu 107 aday çıkarmış olmalarında, başlangıçta bu sayıda aday bulamamalarında da görmek mümkün. Hitler de seçimlere adaylığını, hâlâ Alman vatandaşı olmadığı için koymamıştı.

Artık Nasyonal Sosyalist Partiye girmek «moda» bir davranış olmuştu. İmparator oğullarından Prens **August Wilhelm** partiye katılmış, yıl sonuna kadar iki buçuk ay içinde partinin üye sayısı yüz bin artarak 380 bine ulaşmıştı.

13 ekimde büyük gürültülerle Alman Parlamentosu Reichstag açıldı. Prusya'da uygulanan üniforma yasağını protesto etmek amacıyla nasyonal sosyalist milletvekilleri bağırıp çağırarak parlamentoya kahverengi gömleklerle girdiler Gregor Strasser, yaptığı konuşmada «utanmazlık, rüşvet ve canilik dolu rejime» savaş ilân etti ve partisinin bir iç savaştan bile kaçınmayacağını söyledi. Dışarda ise komünistler ile çarpışmalar sürüyor, Goebbels'in organize ettiği, Yahudiler'e karşı ilk pogrom hareketleri başlatılıyordu. Yüz bin kadar maden işçisi Nasyonal Sosyalist ve komünistlerin desteği ile grev ilân etmişti. Artık düzen parçalanmaktaydı. Çok yakında kâğıt üzerinde kalmış demokratik parlamenter rejim yerini nasyonal sosyalist bir dikta yönetimine bırakacaktı Artık Hitler'e düşen, bunun son hazırlıklarını tamamlamak ve harekete geçilecek zamanı beklemekten ibaretti.

NAZİ İMPARATORLUĞU

Hitler iktidara geçtikten sonra kültürün Nazileştirilmesi çalışmalarına başlamıştır. Bu amaca uygun olarak Nazi Kültürüne aykırı olarak nitelendirilen binlerce kitap toplatılmıştır.

14 Eylül 1930 seçimlerindeki büyük başarıdan sonra Nasyonal Sosyalist Partinin iktidara gelmesi için Hitler'in bir süre daha beklemesi gerekmekteydi. Bir yandan da mevcut düzeni açıktan açığa eleştirmeye devam ediyordu. Münih'de yaptığı bir konuşmada şöyle diyordu Hitler:

«Aslında biz parlamenter bir parti değiliz. Eğer böyle olduğumuzu ileri sürsek, politika anlayışımıza ters düşmüş oluruz. Biz zorunlu olarak bir parlamenter parti görünümündeyiz, bizi buna zorlayan da anayasa... Yeni kazandığımız zafer, savaşımız için yeni kazandığımız bir silâhtan başka bir şey değil.» Göring ise Hitler'in sözlerini şu cümlelerle kuvvetlendiriyordu: **«Biz bu devlete ve halen varolan sisteme karşı savaşıyoruz, çünkü bunu bütünüyle yıkmak arzusundayız. Ama meşru yollardan yapacağız bunu. Cumhuriyeti korumak için bazı yasalar çıkarılmadan önce bu devletten nefret ettiğimizi söylüyorduk. Şimdi ise devlet düzenini sevdiğimizi söylüyoruz. Ama herkes bizim ne demek istediğimizi anlıyor.»**

25 eylül 1930 günü Hitler, Alman genelkurmayının emrine aykırı biçimde nasyonal sosyalistler ile ilişki kuran üç subayın yargılanmasında tanık olarak çağırıldı. Zafere alışkın Führer burada yaptığı konuşmada partisinin zor kullanmaya ihtiyacı olmadığını, «iki ya da üç seçime kalmadan nasyonal sosyalist hareketin parlamentoda çoğunluğu elde edeceğini, bundan sonra ulusal devrim hareketine girişileceğini»

Nazi yönetimince toplanan kitaplar 10 Mayıs 1933 akşamı sokaklarda öğrenciler tarafından yakıldı.

söylüyor, bir yanadn da dış politika konusundaki görüşlerini dile getiriyordu:

«Ulusal devrim kavramı hep iç politika açısından değerlendiriliyor» diyordu **Hitler. «Oysa bu nasyonal sosyalistler için esaret altındaki Almanya'nın ayaklanışından başka bir şey değil. Almanya barış anlaşmalarıyla eli kolu bağlı durumda. Günümüzdeki yasalar bu anlaşmaları perçinlemekten başka bir işe yaramıyor. Nasyonal sosyalistler ise bu anlaşmaları yasa olarak değil, ağır bir yük olarak görmektedir. Burada Tanrı huzurunda yemin ediyorum. Eğer meşru yoldan iktidara gelirsem, meşru hükümet olarak devlet mahkemeleri kuracağım. Halkımızın bu talihsizliğinin sorumluları yasalara uygun olarak hüküm giyecekler. Bundan sonra da büyük bir olasılıkla meşru yollardan bazı kelleler uçacak.»**

Görüldüğü gibi Hitler artık iktidara geldiği zaman atacağı adımları açıkça ilân etmekten çekinmemekteydi. Bir yandan da Ernst Röhm'ün başında bulunduğu SA'ların sayısı 1932 yılı sonlarına kadar yarım milyonu aşmıştı. Bu sırada bazı çevrelerde yeniden monarşinin getirilmesi için çalışmalar yapılmaktaydı. Bunlar arasında başbakan Brünning, Savunma Bakanı Groener ve Devlet Başkanı Hindenburg'a yakın olduğu bilinen Başbakanlık Müsteşarı General Kurt von Schleicher bulunuyordu. Yönetimin perde arkasındaki güçlü kişisi Schleicher idi. Ona göre Hitler'in kontrol altında tuttuğu geniş halk **kitleleri devletin** gücüyle yatıştırılamayacaktı. **Ama Hindenburg** sağ oldukça ve orduda bir çözülme görülmedikçe Hitler'i eğitmek ve ona yönetim sorumluluğu vererek dizginlemek mümkün görülmekteydi. Bu nedenle Schleicher'in aracılığıyla Hitler ile Hindenburg 10 ekim 1931'de bir görüşme yaptılar. Ancak Hitler Hndenburg'un isteklerini reddetti. Yaşlı Devlet Başkanı nasyonal sosyalistlerin, ülkenin içinde bulunduğu zor şartlar gözönünde tutularak hükümeti desteklemelerini istemekteydi. Bu görüşmeden sonra Devlet Başkanına yakın çevreler, **«Hindenburg bu Bohemyalı onbaşıyı olsa olsa Posta Bakanlığına getirir, ama Başbakanlığa değil»**, diyorlardı.

Hitler büyük sermaye çevrelerinin de tam desteğini sağlayamamıştı **henüz.** 1933 yılı öncesinde büyük ihracatçılar, borsa çevreleri ve büyük mağaza sahipleri, kimya endüstrisi ve Krupp gibi aile şirketleri Hitler'in partisini ekonomik açıdan güvenilmez buluyorlardı. Bunların yanısıra Yahudi iş adamları da Hitler'e doğal olarak karşıydılar. **Hitler 26 ocak 1932'de Düsseldorf'daki Endüstri Kulübünde bir konuşma yaparak durumu yumuşatmaya çalıştı. Gerçi** bu konuşmadan sonra **partiye yapılan yardımlar** nasyonal sosyalistlerin **içinde bulundukları maddî bunalımı biraz olsun hafifletmişti, ama beklenen** düzeye **ulaşamamıştı.** 1932 yılı sonbaharında Schacht, von **Schroeder adlı banker** ve Albert Vögler'in Hindenburg'a hitaben **yazdıkları ve Hitler'in başbakanlığa** atanmasını istedikleri dilekçenin altına bütün ısrarlara rağmen iş çevrelerinden imza atan **pek kimse** çıkmamıştı. Schacht Hitler'e yazdığı bir mektupta bu konudaki görüşünü, «ağır endüstri adını gerçekten hakediyor. Doğrusu karar vermekte çok ağır davranıyor», demekteydi.

1932 ilkbaharında Devlet Başkanı Hindenburg'un hizmet süresi sona ermekteydi. Ancak Başbakan Brünning seçimlerin rizikosunu gözönünde bulundurarak Hindenburg'un kaydı hayat şartiyle devlet başkanlığında kalmasını sağlayacak bir anayasa değişikliği hazırladı. Önemli olan zaman kazanmaktı. Çünkü işsizlerin sayısı

Hitler iktidara geçtikten sonra kendisi için en büyük engellerden biri olarak gözüken SA'ların şefi Röhm'ü 30 Haziran 1934'te öldürttü.

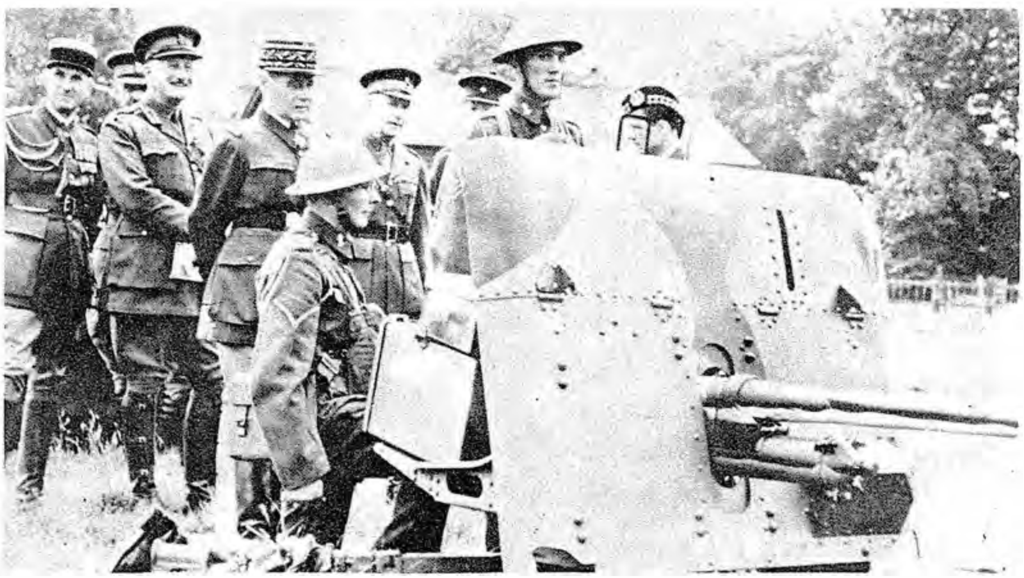
1932 ilkbaharında altı milyonu aşmıştı. Brünning'in zaman kazanma politikası Devlet Başkanının da desteğini gerektirmekteydi. Ancak beklenmedik bir biçimde Hindenburg başkanlık süresinin uzatılmasına karşı çıktı. 84 yaşındaki Hindenburg artık yorgundu ve böyle bir anayasa değişikliğinin kişiliği üzerindeki tartışmaları alevlendireceğinden, sağ cephedeki çoktan hayal kırıklığına uğramış dostlarının yeni soldırılarıyle karşı karşıya kalacağından çekinmekteydi.

Hitler ise, anayasaya sahip çıkarak bir yandan Başbakanı yıpratmaya uğraşıyor, bir yandan da Hindenburg'u karşısına almaktan çekinerek işi bir prensip meselesi olarak göstermeye çalışıyordu. Ançak kararlı bir tutumu da yoktu Hitler'in. Göbbels in günlüğünde o günlerin olaylarının ne denli karışık olduğunu görmek mümkün. Şöyle yazıyor Dr. Göbbels:

«9 ocak 1932. Herşey karmakarışık. Führer'in ne yapacağı hiç belli değil. Hayret! — 19 ocak 1932. Führer ile devlet başkanlığı sorununu görüştüm. Ona temaslarımı anlattım. Henüz bir karar vermiş değil. Onun kendisinin adaylığını koymasını tavsiye ettim. Aslında bundan başka türlüsü olamaz. Bir takım hesaplar üzerinde düşündük. — 21 ocak. Bu durumda kendi adayımızı göstermekten başka yapacak şeyimiz yok. Güç bir mücadele, ama dayanmak zorundayız. — 25 ocak. Parti kaynıyor. 27 ocak. Artık Hindenburg'a karşı mı, yoksa ondan yana mı olduğumuzu açıklamamız gerekli.» Goebbels'in günlü-

Avusturya sınırında düşmana karşı tedbir alan Çek askerleri

Almanya'nın silâhlanması karşısında İngiltere ve Fransa savaş hazırlıklarına başlamışlardı. Manevralar sırasında Almanlara karşı uygulanacak olan savaş taktikleri gözden geçiriliyordu.

ğünden bu kararsızlığın 19 şubata kadar sürdüğü, sonunda Hitler'in kendi adaylığını koymaya razı olduğunu öğreniyoruz.

Seçimler nasyonal sosyalistler için büyük bir hayal kırıklığı oldu. Hindenburg oyların yüzde 49,6 sını, Hitler ise ancak yüzde 30,2'sini almışlardı. Seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra birçok bölgede gamalı haçlı nasyonal sosyalist bayrakları yarıya indirilmişti. Ama Hitler umutsuz görünmüyordu. «İlk seçim mücadelesi sona erdi. ikincisi ise bugünden itibaren başlıyor», diyordu Hitler. Hindenburg salt çoğunluk sınırını küçük bir farkla kaybetmişti. Seçimlerin yenilenmesi gerekiyordu. 10 nisanda yapılan ikinci seçimde Hindenburg oyların yüzde 53'ünü aldı. Hitler'in oy oranı ise sadece yüzde 36,7'ye yükseldi.

Başbakan Groening ile nasyonal sosyalistlerin arası hiç de iyi değildi. Groening'in SA örgütünü yasaklayan bir kararnamesi, Hindenburg'un nasyonal sosyalistlerin tarafını tutması üzerine Başbakanın istifasıyle sonuçlandı. Brünning'den sonra başbakanlığa Franz von Papen getirildi. Papen'i Hindenburg'a tavsiye eden yine Schleicher olmuştu. Schleicher, Papen sayesinde bir süredir plânladığı ılımlı dikta rejimini yerleştirmeyi tasarlamaktaydı. Papen'in başbakanlığa gelmesiyle birlikte 16 haziranda SA'ların yasaklanma kararı kaldırıldı. Bir süredir azalan sokak çatışmaları da hızla arttı. 16 Hazirandan 10 temmuza kadar Almanya'da meydana gelen beş yüz kadar sokak çatışmasında 99 kişi ölmüş, 1125 kişi yaralanmıştı. Sadece 10 temmuzda ülkede 17 kişi öldürülmüştü. Bazı bölgelerde çatışmaları yatıştırmak için ordu birliktlerinin kullanılması gerekmişti.

17 temmuzda komünistlerin hâkim olduğu Hamburg'un işçi mahallesi Altona'da nasyonal sosyalistler bir gösteri yürüyüşü düzenlediler. 7 bin nasyonal sosyalistin katıldığı yürüyüşe komünistler pencere ve çatılardan ateş açtılar. Sonunda 17 kişi öldü çok sayıda kişi de yaralandı.

Von Papen hükümeti parlamentodaki partilerin desteğinden yoksundu. Kendine nasyonal sosyalistlerin desteğini sağlamak için çaba gösteriyordu yeni Başbakan. Papen'i parlamentoda destekleyen milletvekillerinin oranı sadece yüzde ondu. Ancak bu grup ordu ve devlet başkanının himayesindeydi. Buna karşılık artık etkinliğini yitirmiş demokratik cephe ve totaliter eğilimli nasyonal sosyalit ve komünistler arasında iktidarı ele geçirme mücadeelsi 1932 yaz ve sonbaharında bütün şiddetiyle sürüyordu.

5 ağustosta Hitler Berlin yakınlarında Schleicher ile buluştu ve ilk kez başba-

Almanya Doğu sınırlarında kendisi için büyük bir tehlike olan Sovyetler'le savaşın başında anlaşma yapma yoluna girmişti. Resimde dostluk paktının imzalanmasından sonra Hitler'in şerefine kadeh kaldıran Stalin görülüyor.

kanlığa kendisinin atanmasını istedi. Hitler ayrıca içişleri, adliye, tarım ve hayvancılık bakanlıkları ile yeni kurulan propaganda bakanlığının da partisine verilmesini istemekteydi. Ama Schleicher'in, Hitler'e sorumluluk verip, böylece onun sorumluluğun yükü altında, bir sağ koalisyonun başında, aşırılıklarını bir yana bırakacağına ilişkin inancı Hindenburg tarafından desteklenmedi. 13 ağustosta yapılan görüşmelerde Devlet Başkanı Hitler'i başbakanlığa getirmeyi reddetti, olsa olsa kendisine başbakan yardımcılığı görevi verebileceğini söyledi. Hitler üç gün süreyle düşündü. Bu son teklif hiç de beklediği gibi olmamıştı. Oysa o Berlin'e giderken yanındakilere kısa süre sonra nasıl marksistleri ortadan kaldıracağının ayrıntılarını heyecanla anlatmaktaydı. Ama şimdi büyük bir hayal kırıklığı içindeydi. Uç gün sonra Hindenburg Hitler'e mevcut hükümleri destekleyip desteklemeyeceğini sordu. Führer'in cevabı kısaca **«hayır!»** idi. Yaşlı devlet başkanının Hitler'in milliyetçi duygularına seslenişi de yarar sağlamadı.

Birkaç ay sonra Hitler şöyle konuşacaktı: **«Beylerin ne düşündüklerini biliyorum. Bize birkaç post vererek ağzımızı kapamayı istiyorlar. Hayır beyler, ben bu partiyi satmak, aldatmak için kurmadım. Partimiz bir koyunun üzerine giydirilebilecek bir aslan postu değildir. Ben birkaç bakan koltuğu ile kandırabileceklerini sanıyor musunuz? Ben onların arasında bulunmayı hiç istemiyorum ki! Görevlerini kendilerine saklasınlar; üstelik bu onlara ait bir şey değil.»**

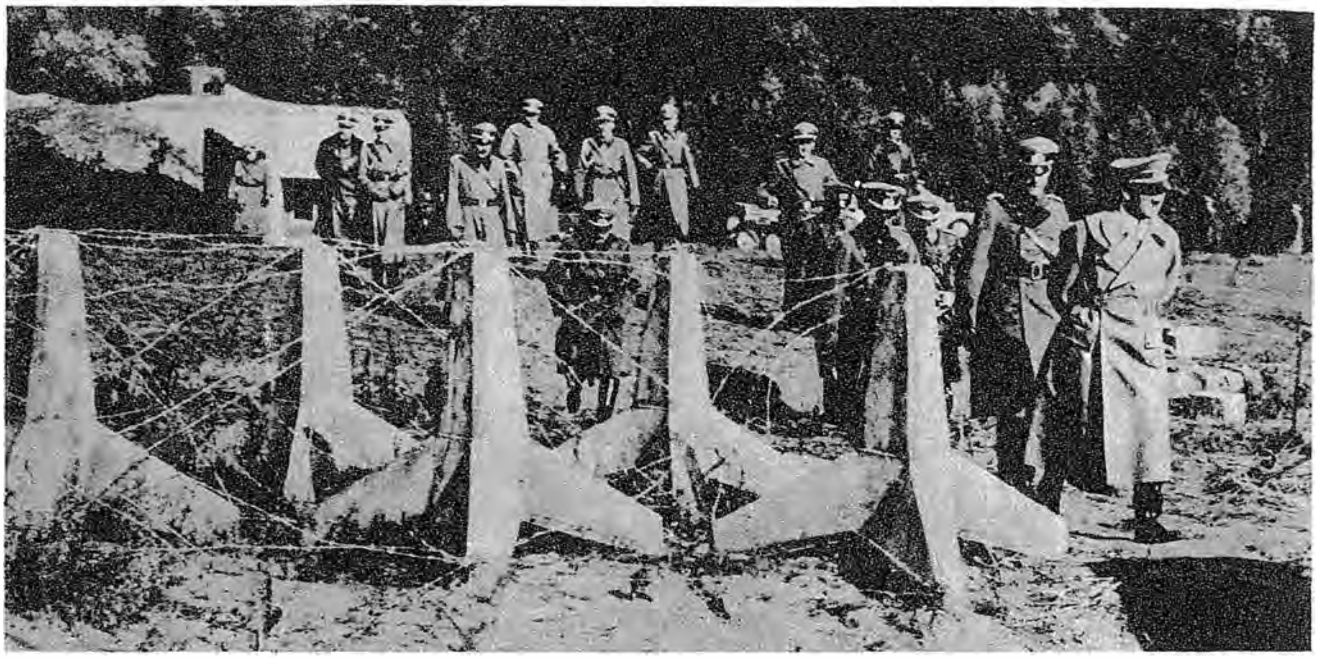
Bu sırada türlü yollar deniyordu Hitler. Bir yandan merkez partilerle Papen hükümetini düşürmek için görüşmeler yapmaktaydı. Hatta sol cephenin yardımıyla bir parlamento komisyonu kurmayı ve halk oylaması sonucu Hindenburg'u devirmeyi bile düşündü. Şimdi Hitler son darbeye hazırlanmaktaydı. 5 kasım 1932 seçimleri için yoğun bir kampanya sürdüdürüyordu.

Seçimler 1930 yılındann beri ikinci kez nasyonal sosyalistlerin kaderini değiştire cekti. Büyük bir yenilgiye uğradı Nasyonal Sosyalist Parti bu kez. İki milyon oy ve parlamentodaki sandalyelerinin otuz dördünü kaybetti.

Seçimlerin sonucundan özellikle von Papen hoşnuttu. Kişisel başarısına güvenerek, Hitler'e eski düşmanlıkları unutup tüm milliyetçi güçleri birleştirmeyi teklif etti. Ancak Hitler hemen Berlin'den ayrıldı ve günlerce ortalıktan kayboldu. Papen gerçi parlamentodaki durumunu güçlendirmişti, ama hazırladığı, sonuçları önceden kestirilemeyecek reform tasarıları Hindenburg tarafından kuşkuyla karşılanmaktaydı. Papen'in ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtulmasını sağlayamayacağına inancı güçlenmekteydi.

İşte bu ortam içinde Hindenburg von Papen'e görevden ayrılmasını tavsiye etti. Böylece partilerin yöneticileriyle görüşmeler yapıp **«milliyetçi partiler kabinesi»** oluşturmayı tasarlıyordu Hindenburg. Papen 17 kasımda görevden ayrıldı. İki gün sonra Hitler devlet başkanı ile görüşmeye gitti. Gerek bu toplantı, gerekse bundan sonra yapılan ikinci bir görüşme sonuç vermedi. Hitler özel yetkilere sahip bir kabinenin kurulmasını istiyor, Hindenburg ise buna razı olmuyordu. Eğer ülke olağanüstü durum kararnameleriyle yönetilecekse, Papen'den vazgeçmenin gereği olmadığını düşünüyordu. Hitler ancak parlamentoda çoğunluğa sahip olduğu takdirde bir hükümetin başına geçebilirdi. Führer'in bu olanağı bulunmadığına göre Hindenburg, müsteşarı Meissner'e Hitler'e hitaben 24 kasımda şu mektubu yazdırdı:

«Devlet Başkanımız size kabineyi devralmak isteğiniz için çok teşekkür etmektedir,bay Hitler. Ancak Devlet Başkanımız azınlıkta bulunan bir partinin yöneticisine tam yetki tanımanın hesabını Alman hal-

Hitler Batı sınırından gelecek bir saldırıyı önlemek için büyük bir savunma hattı inşa ettirmişti.

kına veremeyeceğini düşünmektedir. Bu durumda kendilerinin endişesi, sizin tarafınızdan kurulacak tam yetkiye sahip bir kabinenin zorunlu olarak Alman halkı içinde kutuplaşmayı artıracak bir parti diktatörlüğüne dönüşmesidir ve bu durum kendilerinin ettikleri yemine ve vicdanlarına ters düşmektedir.»

Başbakanlığa Schleicher atandı. Başlangıçta çok akıllıca davrandığı ve kendisine büyük destek sağlayabildiği halde, kısa sürede işçilerin yaptığı vaatlerle işverenleri kendine düşman etti. Ayrıca köylüler de işçi sınıfının daha üstün tutulmasına içerliyorlardı. Bu sırada Franz von Papen Hitler ile gizli bir görüşme yaptı. 4 ocak 1933 günü yapılan bu toplantıda Papen, Hitler'in başbakanlığa atanmamasının suçunu Schleicher'e yükledi. Sonra Alman Milliyetçi Partisi ile Nasyonal Sosyalist Partinin bir koalisyona gitmelerini, başında da kendisinin ve Hitler'in bulunmasını önerdi. 18 ocakta ise Ribbentropp'un evinde Hindenburg'un oğlu Oscar von Hindenburg, müsteşar Meissner, Hitler ve Papen bir başka gizli toplantı düzenlediler. Hitler burada Oscar von Hindenburg'dan babasının yanında kendisini desteklemesini, aksi halde Hindenburg ailesinin vergi kaçakçılığı yaptığını açıklayacağını söyledi.

29 ocakta Schleicher'in ordunun desteğiyle Hindenburg'u devireceği söylentileri yayıldı birdenbire. Papen bu askerî diktatörlük söylentilerinden yararlandı. 30 ocak günü sabah erken saatlerde Papen Hitler'in başbakanlığa getirilmesine başlangıçtan beri karşı olan Hugenber'i davet etti ve ona, **«bugün saat 11'e kadar yeni bir hükümet kurulmazsa, ordu harekete geçiyor»** dedi. Ama Hugenberg bu kez de Hitler'i desteklemeye yanaşmadı. Aynı gün saat 9.45'de Papen planlanan hükümet üyeleriyle birlikte Meissner'in odasına giderek orada Hitler'i yeni başbakan olarak selâmladı. Hindenburg ustalıkla hazırlanan darbe söylentilerine inanmıştı. Meissner'in odasında Hugenberg, Hitler'in başbakanlığının tek çıkar yol olduğuna inandırılmaya çalışıldığı sırada elinde saatiyle odadan içeri Meissner girdi:

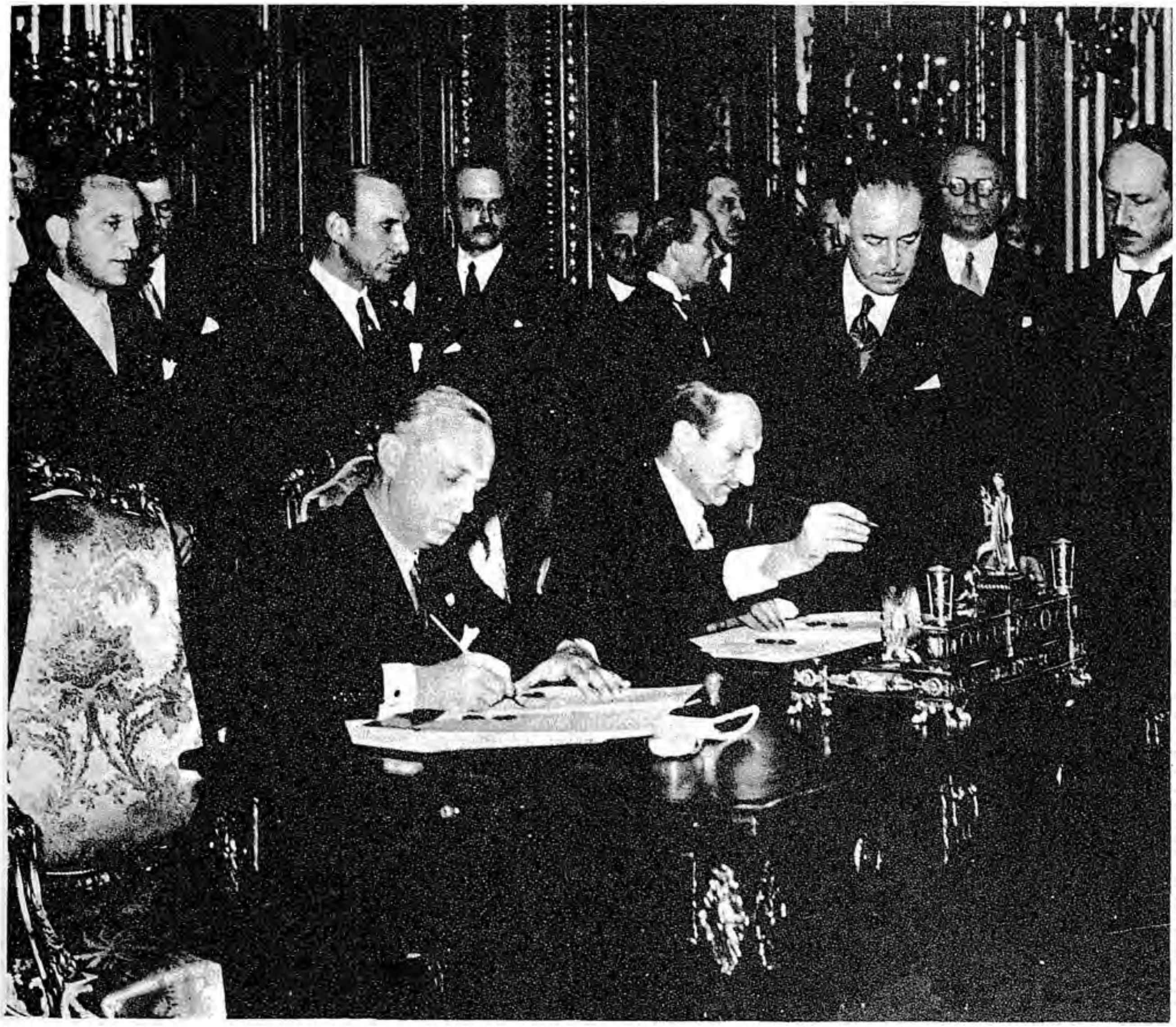
«Beyler Devlet Başkanımız, yeni başbakanın yemin saatini 11 olarak saptadı. Saat 11.15. Gecikiyoruz», dedi. Mareşal ve Devlet Başkanı Hindenburg'un adının söylenmesi tartışma halindeki tarafları bir anda susturdu. Birkaç dakika sonra ise Hitler'in kabinesi yemin etmişti.

Papen kusursuz bir politika cambazlığı göstermişti. Schleicher'den intikamını almış, hükümete katılarak başbakanlıktan indirilmesiyle zedelenen gururu yerine gelmiş, aynı zamanda da tam manasiyle devleti ellerine teslim etmeden Hitler'e sorumluluk yüklemişti. Çünkü Hitler tam yetkili bir kabinenin başında değildi. Parlamentoda çoğunluğu karşısına almıştı, ayrıca Hindenburg da ona tam anlamıyla güvenmiyordu. Kabinenin düğümü Papen'in elindeydi. Papen başbakan yardımcısı olarak Hitler'in Devlet Başkanı ile yapacağı bütün görüşmelere katılacaktı. Naziler kabinede sadece içişleri bakanlığı sandalyesine sahiptiler. Dışişleri, maliye, ekonomi, çalışma ve tarım bakanlıkları muhafazakârların elinde bulunuyordu. Savunma sorunları ise eskiden olduğu gibi yine Devlet Bakanına bağlıydı.

O akşam nasyonal sosyalistler Hitler'in başbakanlığa atanmasını ellerinde meşalelerle düzenledikleri yürüyüşlerle kutladılar. Hitler başbakanlık binasının balkonundan, yanında Göring, Goebbels ve Hess olduğu halde kalabalığı zaman zaman elini kaldırarak selâmlıyordu. Birkaç pencere ötede Hindenburg kalabalığı düşünceli düşünceli seyrediyor, bandoların çaldığı marşlara elindeki mareşallik asasıyla tempo tutuyordu.

Coşku dalgası sona erdikten sonra da Hitler sabahın erken saatlerine kadar çalışma odasından ayrılmadı. Burada yanındakilere heyecanla bundan sonra yapacaklarını anlatıyordu. Şimd başından beri kafasında olan devrimi gerçekleştirecekti artık. Bütün darbeciler gibi de kendisiyle tarihte yeni bir günün başladığına inanıyordu. **«Almanya'da tarih yaratan son kişiler bizler olacağız»** diyordu.

Birkaç ay süren yoğun olaylar zinciri sonunda Hitler sadece iktidarı ele geçirmekle kalmamış, plânlarının bazılarını da gerçekleştirmişti. Ama şimdilik tek hedefi 85 yaşındaki Devlet Başkanının ölümüyle birlikte bütün güçleri elinde toplamaktı. Hemen 2 şubatta toplanan kabinede yeni seçimler konusu ele alındı. Seçimler 5 mart ta olacaktı. Ama şimdi nasyonal sosyalistlerin karşıtlarını ezme zamanı gelmişti. Göring emniyet genel müdürüne gönderdiği bir emirde **«milliyetçi kuruluşlar olan SA ve SS'ler ile işbirliğine gidilmesini»**, solculara karşı ise, **«gerekirse hiç çekinmeden silâh kullanılmasını»** söylüyordu. 22 şubatta polis örgütüne SA ve SS'lerden 50 bin

6 Aralık 1938 tarihinde imzalanan Fransız - Alman saldırmazlık paktı Avrupa'yı gelecekteki bir savaştan korumaktan çok uzaktı.

kişi aldı. Böylece devletin güvenlik kuvvetleri tarafsızlığını yitirdi ve nasyonal sosyalist terör grupları artık istedikleri gibi hareket etmeye, hattâ polisten destek görmeye başladılar. Göring komünistlere karşı savaş ilân etmişti. 24 şubatta düzenlenen tantanalı baskınlarda Komünist Partinin Berlin'deki merkezinde «tonlarca kışkırtıcı ve yasak malzeme» ele geçtiği açıklanıyordu.

Bir yandan da büyük fabrikatörlerden baskı yoluyla partiye geniş ölçüde yardım sağlamaktaydı. Göring, «beyler bu son on yılın ve gelecek yüz yılın sonuncu seçimi olacaktır», diyor, Schacht ise, «beyler kasalarınızın başına», diye fabrikatörleri yardıma çağırıyordu. Bir anda kurulan seçim yardım fonuna firmalardan kısa süre içinde üç milyon marktan fazla para toplandı.

Hitler'in iktidarı bütünüyle ele geçirmesinin son kademesi «Reichstag Yangını» olayı oldu. Alman parlamentosu «Reichstag» önünde, 27 şubat 1933 günü yarı çıplak, yüzünden ter akan Hollandalı Marinus van der Lubbe Reichstag'a kundak sokmak suçuyla yakalanmıştı. Olay Hitler'e bildirildiğinde, **«işte şimdi elime düştüler»** diye sevinçle haykırdı Führer. Bu olayın suçunu komünistlere yüklemekte büyük özen gösteriyordu. Komünist yöneticiler tutuklandı. Bu partinin tüm yayınları yasaklandı. Sosyal demokratların seçim afişleri de yasaklanan yayınlar arasındaydı. İşte böyle bir ortamda 5 mart seçimleri yapıldı.

Bütün çabalar halâ Nasyonal Sosyalist Partiyi salt çoğunlukla iktidara getirememişti. Nasyonal sosyalistler 288 sandalye elde etmişlerdi ancak. Alman Milliyetçi Partinin desteği olmadan mecliste çoğunluğu elde tutamıyacaklardı. Ama bunun da kolayı vardı. Reichstag yangını bahane edilerek alelacele çıkarılan «Olağanüstü Yetkiler Yasası» Hitler'e ülkeyi parlamentoya danışmadan yönetme yetkisi veriyordu. Goebbels, **«Artık Führer'in otoritesi tam anlamıyla kuruldu. Bundan böyle hiçbir kararın onaylanması gerekmiyor. Herşey umduğumuzdan daha çabuk gerçekleşiyor»**, diye yazıyordu günlüğüne. Hitler kayıtsız şartsız bir diktatördü şimdi. 14 temmuz 1933'e kadar parlementodaki tüm muhalif partileri kapattı. Nasyonal Sosyalist Parti şimdi tek partiydi. Weimar Cumhuriyeti artık ortadan yok olmuştu.

SAVAŞA DOĞRU

Moskova'daki Kızıl Meydan'da gösteri yapan Rus askerleri.

BÜYÜK Almanya düşüyle harekete geçen Hitler, dünyayı ele geçirmenin önce Almanya'yı avucunun içine alması gerektiğini biliyordu. 1933 yılında bu işi kolaylıkla başardıktan sonra artık amacına rahat rahat erişebilirdi. Artık Almanyadaki muhaliflerini tasfiye ettiği —ya da onlar kendi kendilerini tasfiye ettikleri— için kendisini en çok ilgilendiren konu olan dış işlerine geçmeğe karar verdi. Dış dünyada olan gözünü Hitler 1932 yılında şu sözlerle açığa çıkarmıştı:

«Toplumlar yaşamak için toprak kazanmak zorundadırlar. Eğer büyük Almanya için biz bunu yapmazsak, bu ülke kurur ve ölür. Ancak bizim temel amacımız gelecek birkaç yıl içinde Alman halkını askeri ve politik bakımdan, bu genişleme için hazırlamaktır. Biz aynı zamanda tüm Alman ırkını aynı sınırlar içinde toplamamız gerektiğini biliyoruz. Ancak bundan sonradır ki dış dünyaya silâh ve zor yoluyla yayılma amacımızı gerçekleştirebiliriz.»

1932 yılında bu konuşmayı yapan Hitler için iktidarı elde ettikten sonra amacına kavuşmak hiç de zor olmayacaktı.

Almanya'nın genişlemesini anlatmadan önce 1930'larda dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve politik duruma bir kez daha bakmak yerinde olur. 1929 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde patlak veren ekonomik kriz giderek yaygınlaşmış ve tüm dünyayı etkisi altına almıştı. 1929 krizi uluslararası ticareti baltalamış, endüstrileri dondurmuş, üretimi aksatmış ve işsizler ordusunun bir çığ gibi büyümesine yol açarak liberal ülkelerin ekonomisini ve varlığını dar boğazlara sokmuştu. 1930'un başında ekonomik krize yakalanan İngiltere'de sterlinin değeri düşürülünce halkta ve işçevrelerinde bir panik başlamış ama bu devalüasyon ülkeyi çok daha büyük felâketlerin eşiğinden döndürmüştü.

1923 ile 1929 yılları arasında endüstrı alanında ilerlemeler kaydeden Fransa ise başlangıçta krizden fazla etkilenmemişti. Ama doların ve sterlinin devalüe edilmesinden sonra durum değişti ve Fransa 1936'ya değin ekonomik krizden kurtulamadı. O yıl yapılan devalüasyon belli bir oranda durumu düzeltmişse de bir süre sonra durum yine alaşağı olmuş ve Fransa'nın 1938 yılındaki endüstriyel üretimi 1913 yılındakinin altına düşmüştür.

Ama Hitler Almanya'nın başına geçtikten sonra durum bu ülkede çok değiştı. Hitler parti çevrelerinde olduğu kadar ya-

1932 yılı ilkbaharında yapılan Devlet Başkanlığı seçiminde Hitler adaylığını koydu. Bu kararı vermeden önce uzun süre düşünmüştü Hitler. Nasyonal Sosyalistlere karşı olanlar, Hindenburg'un Hitler'i bu seçimlerde büyük yenilgiye uğratacağına inanıyorlardı. Hattâ bu yolda afişler duvarları süslemekteydi. Resimde, Hitler'in başına Hindenburg'un dünyayı yıkacağını gösteren bir afiş ve nasyonal sosyalistlerin Hindenburg aleyhine giriştikleri kampanyayı yansıtan bir dergi görülüyor.

boncı ülkelerdeki iktisatçıların bile şaşkınlığa düşmesine yol açan ekonomik bir kalkınmoyı gerçekleştirerek toplumun kalbini kazanmasını bilmiştir. İşte bu kalkınma Hitler'e Almonya'nın tartışılmaz lideri olmasını sağlamıştır.

1920 ile 1930 yılları arasında büyük bir belâ olan işsizlik 1932 yılında altı milyon işsizin sokaklarda dolaşmasına yol açmıştı. Ama bu sayı 4 yıl sonro 1 milyonun oltıno düştü. Millî gelir 1932 ile 1937 yılları arasındo yüzde 102 artarak iki katına çıktı. 1935 yıllarında Almonya bir arı kovonını andırıyordu. Çarklar durmadan dönüyor, herkes çalışıyordu.

Hitler ekonomiden anlamadığı ve bu tür konulardan çok sıkıldığı için Nazi ekonomi politikasının tüm yükü Dr. Schacht'ın omuzlarına yüklendi. İlk yıllardaki ekonomik amoç, devlet girişimlerini teşvik etmek, böylece işsizlere yeniden iş bulmaktı. Bunu gerçekleştirmek için hükümet özel işsizlik bonoları karşısında kredi veriyor, yatırımlarını genişleten ve işçi sayısını artıran firmalara vergi bakımından bol yardımda bulunuyordu

Ancak Alman kalkınmasının gerçek temeli Almanya'nın yeniden silâhlanmasındo yatmaktadır. Nazi rejimi özellikle 1934 yılından sonra tüccarların, işadamlarının, işçilerin ve hatta generallerin tüm enerjilerini bu amaca yöneltmiştir. Alman ekonomisinin tümüne Nazi dilinde **«Wehrwirtschaft»** deniyordu. Bu kelimenin anlamı **«Savoş Ekonomisi»** idi. Bu ekonomi yalnız savaşa hazırlık zamanında değil, savaş zamanında da işleyecek biçimde düzenlenmişti. Bu ekonomik durumun sonuçlarını Askerî Ekonomi Şefi Tuğgeneral Georg Thomas şu sözcüklerle belirtmişti:

«İki dünya savaşı arasında Almanya'nın yapmak zorunda kaldığı gibi, barış zamanında bile bütün ekonomik güçlerini bile bile ve sistemli bir biçimde savaş gereksinmelerine yöneltmiş pek az ülke görülmüştür.»

Ancak Almanya bu kadar büyük bir savaşa hazırlanmak zorunda değildi. Buna Hitler bile bile karar vermişti. Hitler 21 mayıs 1935 tarihli gizli Savunma Kanunuyla **Dr. Schacht'ı** Savaş Ekonomisinin Olağanüstü Yetkiye Sahip Genel Müdürü tayin etmişti. Bu kanunla «hemen barış zamanında işine başlamasını» emretmiş ve kendisine **«savaş için yapılacak ekonomik hazırlıkları yönetme»** yetkisini vermişti. Ama Dr. Schacht 30 eylül 1934 yılında Ekonomi Bakanı olduğu tarihte Savaş Ekonomisinin uygulanmasına geçmişti. Dr Schacht özel yetki ile göreve başlamadan dört hafta önce Hitler'e verdiği raporda şöyle diyor:

«Silâhlanma programının hız ve sayı bakımından gerçekleşmesi Alman politikasının sorunudur. Bundan ötürü herşey bu amaca bağlanmalıdır. Silâhlanma 16 mart 1935 tarihine kadar gizli tutulacağına göre (Hitler otuz altı tümenlik bir ordunun seferberliğini o tarihte ilân etti) ilk aşamaları finanse etmek için «basımevini kullanmaktan» başka çare yoktur.»

Dr. Schacht «basımevi» kelimesiyle devlet düşmanlarından ele geçirilen paralarla (çoğu Yahudilerden) yabancı bloke hesaplardan alınan paraları kastetmişti. Bu paraların Hitler'in silâhlanmasına yardım ettiği için çok sevinçliydi. Şöyle diyordu raporunda:

«Böylelikle silâhlanmamız için gereken para kısmen siyasi düşmanlarımızın açtığı

İngiliz 1., 24. ve 32. Kraliyet Bağımsız Tugaylarının ve 83. Kraliyet Tugayının işaretleri muhafız kuvvetlerinin renkleri olan mavi ve kırmızıydı. Topçu birliklerinden oluşan 301. ve 304. Tugayların işaretlerinde de bu renkler görülmekteydi. Bu piyade tugaylarında hala topçu simgeleri olan çapraz top namluları ve ışıldak hüzmeleri görülmekteydi.

Tugay işaret ve renkleri, bu tugaylara bağlı taburların geleneksel işaret ve renklerinden seçilmişti. Örneğin 38. Piyade Tugayının işareti üç yapraklı İrlanda yoncası, 56. Piyade Tugayının sfenks işareti, 70., 71., 204. ve bundan sonraki bağımsız piyade tugaylarının işaretinde kullanılan renkler bu tiptendir.

Bölgelerin simgeleri de işaretlerde yansımaktadır. 73. Bağımsız Piyade Tümeninin işareti Cornwall eyaletinin armasını taşımaktadır.

Dorsetshire Alayına bağlı 1. Tabur, Hampshire Alayına bağlı 1. Tabur ve Devonshire Alayına bağlı 2. Tabur Malta savunması sırasında 231. Tugay içinde toplanmıştı ve işaret olarak Malta Haçı seçilmişti. 29. ve 30. Tugaylar, bağımsız Tugaylardı.

kredilerden ödenmiş olmaktadır.»

Dr. Schacht'ın maliye alanındaki büyük başarısı Nazi Almanyasının savaş hazırlığı için gerekli olan parayı bulabilmesidir. Banknot basımı, bu iş için kullandığı yollardan biriydi. Para üzerinde görülmemiş dümenler çeviriyordu. Bir ara yabancı sermaye çevreleri markın ayrı ayrı 237 değeri olduğunu saptamışlardı!

Hitler bir yandan ekonomisini düzenliyor, öte yandan yerini daha sağlamlaştırmak için gerekli önlemleri alıyordu. Nazi politikasının esası, devlet otoritesinin üstünlüğünü sağlamak olduğu için, bunu gerçekleştirmek için elinden geleni yapıyordu. Daha önce de söz ettiğimiz gibi vurucu timler kurarak otoriteyi sağlama ve muhalefeti ezme yoluna gitmekteydi.

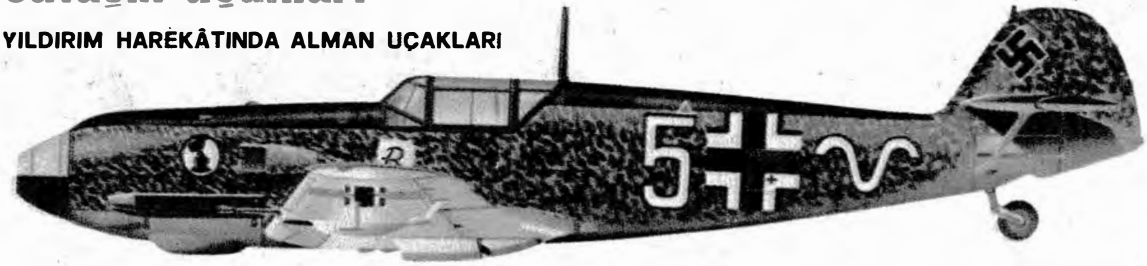
Parlamentonun feshedilmesinden sonra Almanya'nın Nazileştirilmesi yolunda alınan tedbirlerin başında kültürün nazileştirilmesi gelir. Tam bir diktatörlük havası altında Alman halkının kültürü elinden alınmış ve yerine Nazi Kültürü getirilmiştir. Ancak Alman halkı kişi özgürlüklerinin önemli bir bölümünün ellerinden alınmış olmasına rağmen bu duruma itiraz etmiyordu. Bu görünüşün altında, gidişatı beğenmiyenler de vardı. Fakat Gestapo yani gizli polis terörü ve toplama kampları korkusu nedeniyle pek seslerini çıkarmağa cesaret edemiyorlardı.

Ülkenin, liderine karşı bu denli içtenlikle bağlanmış olması boşuna değildir. Zira halkın önemli bir bölümü bu rejimin ne kadar zalim olursa olsun ülkelerinin geleceği açısından onlara yeni bir umut ve güven verdiğini sanıyordu. Bu umut ve güveni sağlayabilmek için Hitler dış politikaya büyük önem vermiş ve ezilmiş olan halkın umutlarını yeniden canlandırmasını bilmişti.

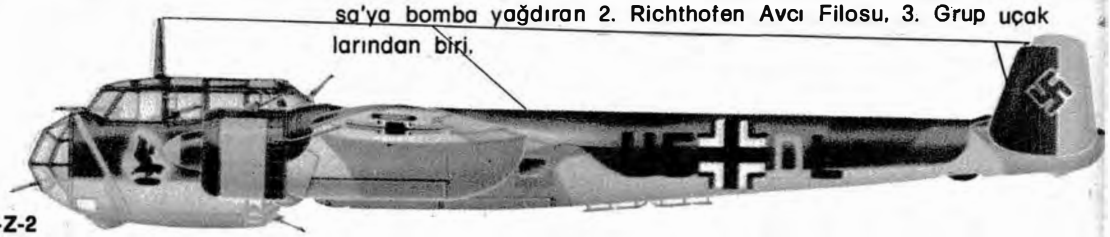
1933 ilkbaharında Almanya'nın dünyadaki durumu oldukça kötüydü. Üçüncü Alman İmparatorluğu diplomasi bakımından tecrit edilmiş ve askeri alanda gücünü yitirmişti. Bütün dünya Nazilerin aşırı hareketlerine, özellikle Yahudilere işkence edilmesine karşı çıkıyorlardı. Almanya'nın komşularından Fransa ve Polonya ona hiç dost bir bicimde bakmıyorlardı. Daha 1933

Savaşın uçakları

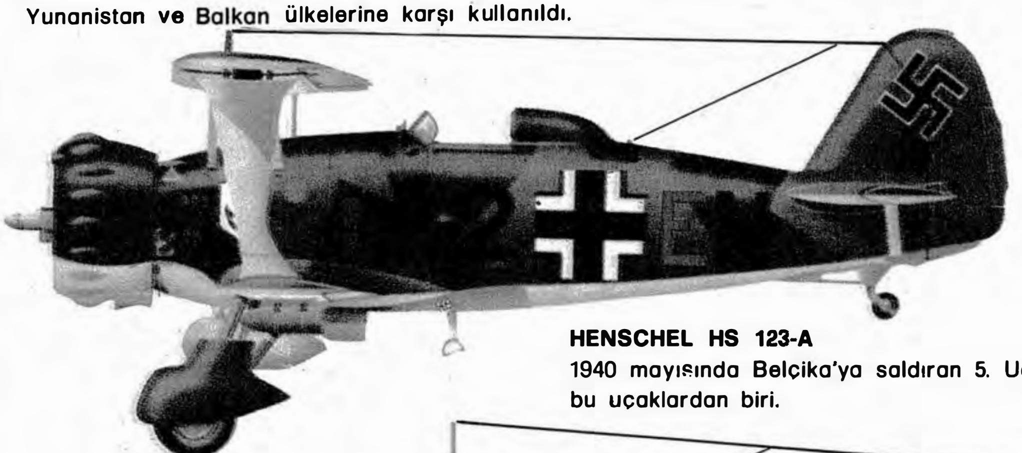
YILDIRIM HAREKÂTINDA ALMAN UÇAKLARI

Messerschmit Bf 109-E-3 1940 mayıs ve haziran aylarında Fransa'ya bomba yağdıran 2. Richthofen Avcı Filosu, 3. Grup uçaklarından biri.

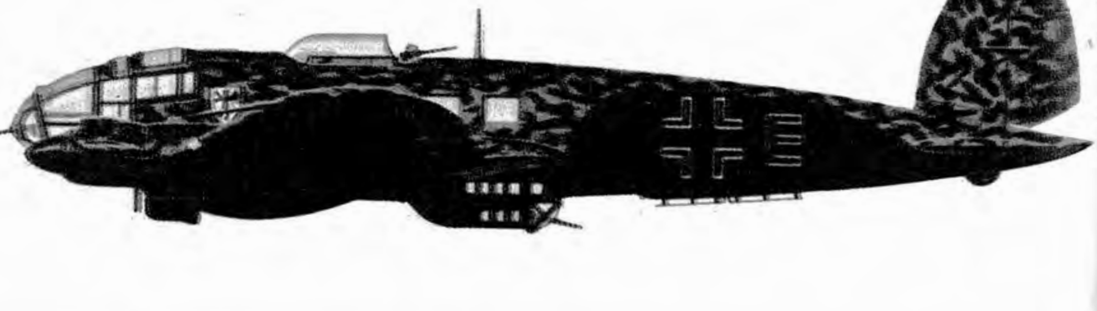
DORNİER DO 17-Z-2
2. Bombardıman Alayı, 3. Uçak Bölüğünden. Fransa, İngiltere, Yunanistan ve Balkan ülkelerine karşı kullanıldı.

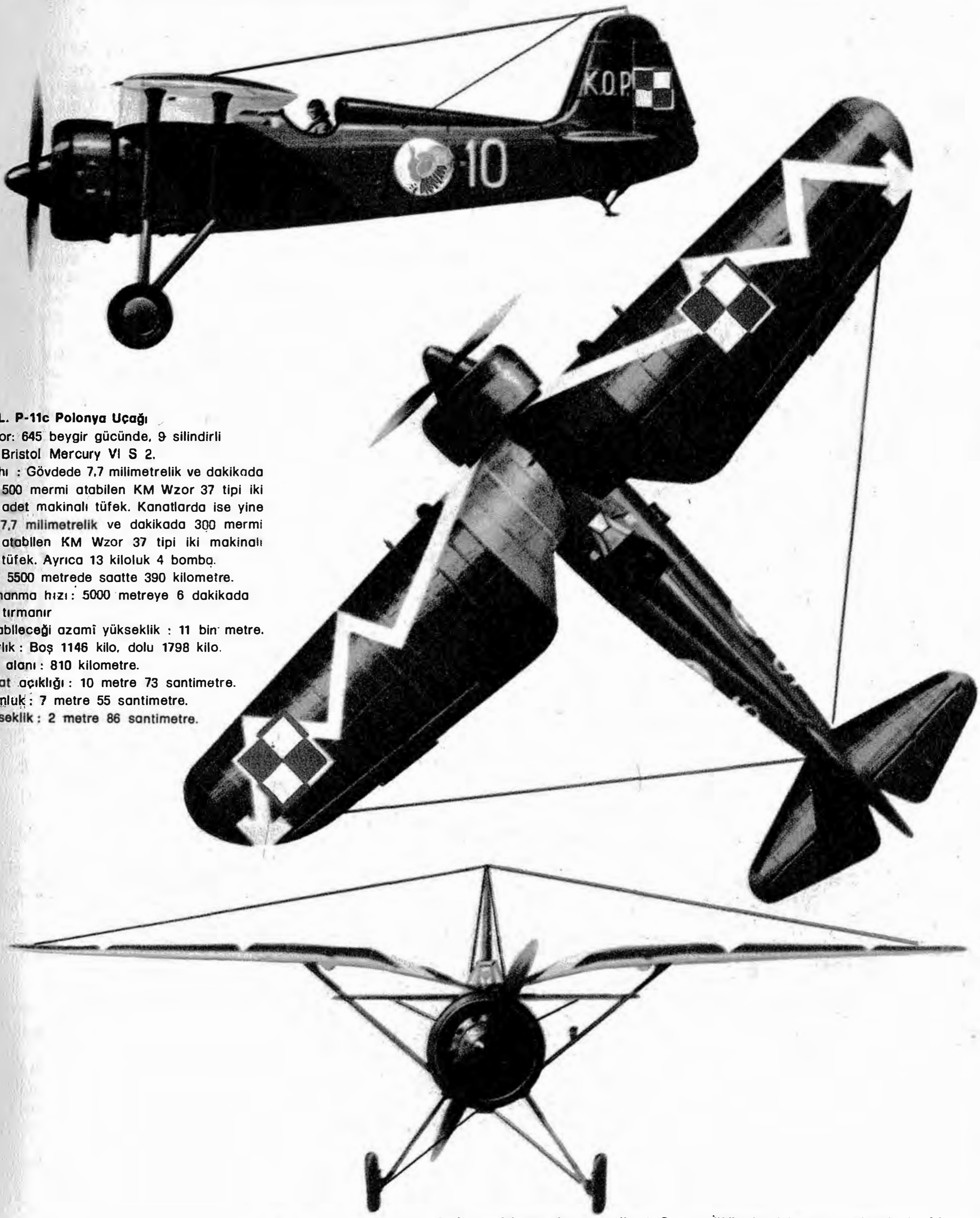

HENSCHEL HS 123-A
1940 mayısında Belçika'ya saldıran 5. Uçak Bölüğünden L2 grubu uçaklardan biri.

MESSERSCHİMİTT BF 110 C-4/B
55. Bombardıman Alayına ait bu uçak Fransa savaşını bitirdikten sonra İngiltere'nin üzerine yoğun akınlar yapmıştır.

P.Z.L. P-11c Polonya Uçağı

Motor: 645 beygir gücünde, 9 silindirli Bristol Mercury VI S 2.

Silâhı : Gövdede 7,7 milimetrelik ve dakikada 500 mermi atabilen KM Wzor 37 tipi iki adet makinalı tüfek. Kanatlarda ise yine 7,7 milimetrelik ve dakikada 300 mermi atabilen KM Wzor 37 tipi iki makinalı tüfek. Ayrıca 13 kiloluk 4 bomba.

Hız : 5500 metrede saatte 390 kilometre.

Tırmanma hızı : 5000 metreye 6 dakikada tırmanır

Çıkabileceği azamî yükseklik : 11 bin metre.

Ağırlık : Boş 1146 kilo, dolu 1798 kilo.

Etki alanı : 810 kilometre.

Kanat açıklığı : 10 metre 73 santimetre.

Uzunluk : 7 metre 55 santimetre.

Yükseklik : 2 metre 86 santimetre.

Polonyalıların bu uçağı 1939 eylülünde hizmete girmişti. Almanların uçaklarına karşı en büyük eksikliği hızıydı. Ancak Polonyalı pilotlar ustalıkları sayesinde birkaç başarılı savaş verebilmişlerdir. Bunda uçakların görüş alanının geniş olması ve sağlamlıkları büyük rol oynamaktaydı.

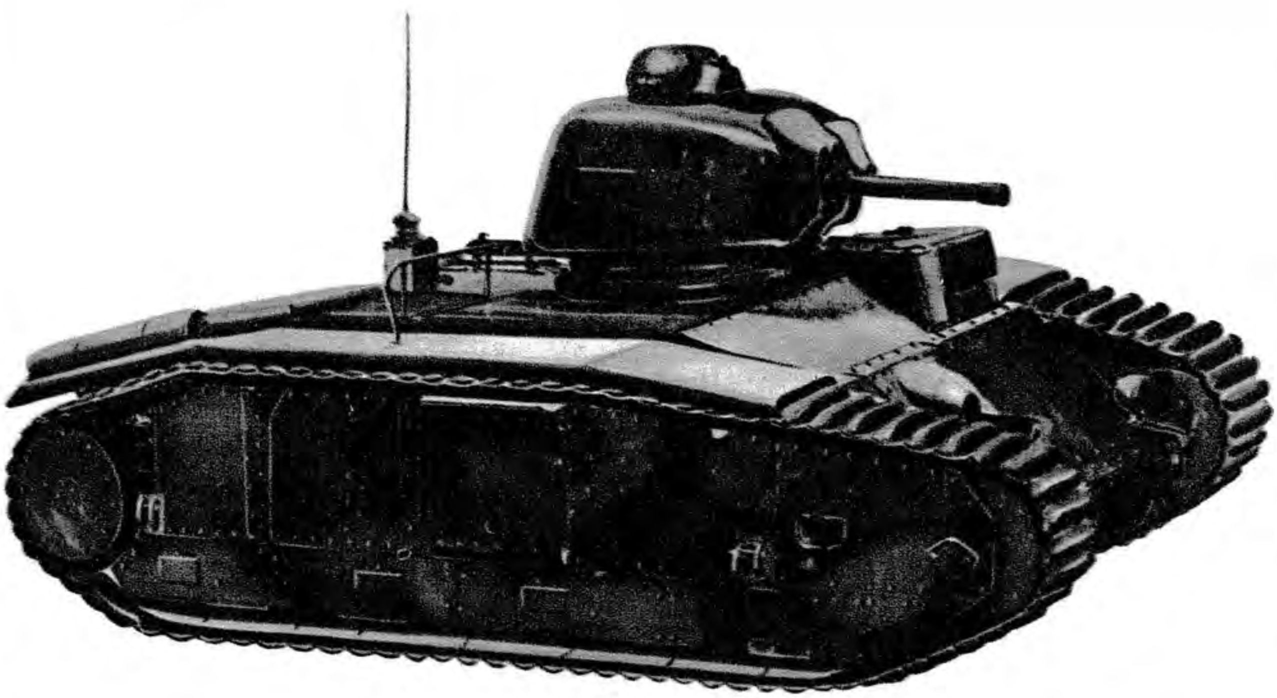
Savaşın silahları (Tanklar)

Fransız H-39 Tankı
Zırhlı Süvari Tümenlerinin bu hafif tankları savaş başlarında etkili olmuştu.

Fransız S-35 Tankı
Bu tankın kulesinde 47 milimetrelik bir top bulunuyordu. 20 ton ağırlığındaki bu aracın hızı oldukça yüksekti.

Fransız Char B Tankı
Bu tankın biri 75 milimetrelik, öteki ise 47 milimetrelik olmak üzere iki topu bulunmaktaydı. Fransa'nın en iyi tankı olan Char B'nin zırh kalınlığı en iyi Alman tankına göre bir kat daha fazlaydı. Ancak savaş sırasında kulede sadece bir kişinin bulunabilmesi olumsuz bir durumdu.

yılında Mareşal Pilsudski, Danzig'de yapılan bir Polonya askerî gösterisinden sonra Almanya'ya karşı bir savaş isteğini Fransa'ya belirtmişti. Mussolini bile durumdan pek memnun gözükmüyordu. İkinci bir faşist devletin kurulmasından hoşnut olduğunu bazı söylevlerde açıklamasına rağmen Hitler'in iktidara gelişinden rahatsız olmuştu. İtalya'dan daha güçlü bir ülkenin başına geçen Führer bir süre sonra Duçe'yi gölgede bırakabilirdi. Bu ülkenin Avusturya ve Balkan ülkelerinde gözü olabilirdi. Oysa daha o tarihlerde İtalya'nın lideri bu topraklarda kendi gözü olduğunu açıklamıştı.

1921 yılından beri Almanya ile dostane ilişkilerde bulunan Sovyetler de Nazi Almanyasına karşıydılar. Görüldüğü gibi Üçüncü Alman İmparatorluğu koca bir dünyada yapayalnızdı. Üstelik komşularına oranla çok daha zayıf bir askerî gücü vardı.

Bu nedenle Nazi Almanyasının dış politikasının ülkenin zayıf ve tecrit edilmiş durumundan doğan katı gerçekler tayin ediyordu. Bu durum Hitler'in kendi isteklerine olduğu kadar, Alman halkının büyük bir çoğunluğunun isteklerine uyan doğal amaçları sağlayacaktı. Bu amaçlar maddelerini zedelemeden Versaille antlaşmasının zincirlerini kırmak ve savaş tehlikesine girmeden yeniden silâhlanmaktı. Hitler bu kısa vâdeli iki amacını gerçekleştirdikten sonra, amaçlarını ve yöntemlerini Kavgam'da açıkça anlattığı uzun vâdeli dış politikasını izleyecek özgürlüğe ve askerî güce kavuşabilmiştir.

Hitler'in bu durumda yapacağı tek şey Almanya'nın düşmanlarını silâhsızlanmadan ve barıştan söz ederek şaşırtmak ve ortak silâhlı güçlerinin zayıf noktalarını bulmaktı. 17 mayıs 1933'de yaptığı ünlü **«Barış Söylevi»** ile de bu adımı attı. Bu söylev Hitler'in hayatında verdiği en büyük söylevlerden biri ve aldatıcı bir propaganda şaheseridir. Bu söylev Alman halkını Hitler'in arkasında birleştirdi ve dış dünyada geniş etkiler yaptı. Şöyle demişti Hitler:

«...Almanya, silâhlı uluslar kendi saldırıcı silâhlarını yokettikleri takdirde, bütün saldırıcı silâhlardan vazgeçmeğe hazırdır.. Almanya, aynı şeyi komşularının da yapması halinde, bütün askerî kurumlarını dağıtmağa ve elinde kalan az sayıda silâhlarını yok etmeğe hazırdır... Almanya herhangi bir ciddî saldırmazlık paktını imzalamağa razı olacaktır, çünkü saldırıyı değil, yalnızca güvenliğini sağlamayı düşünmektedir.»

Hitler'in bu uysal konuşması her yerde şaşkınlık yaratmıştı. Söylevinin yalnızca bir yerinde uyarma yapmıştı Führer. Almanya özellikle silâhlanma konusunda kendisine öteki uluslarla eşit işlem yapılmasını istiyordu. Bu eşitlik sağlanmayacak olursa, Almanya hem Milletler Cemiyetinden, hem de Silâhsızlanma Konferansından çekilecekti.

Savaşın üniformaları

Polonya İstilâsı 1939

Polonya Piyade Askeri 1939

Bu askerin üzerinde standart M. 1935 üniforması ve M. 1935 çelik miğferi bulunuyor. Alay numarası sarı harf ile apoletlere işlenmiş. Bu numara savaş sırasında istendiğinde çıkarılabiliyor. Yarım çizmeler üzerine kısa ya da uzun dolak sarılabilmekte, yaz aylarında ise üzerine çadır bezinden tozluk takılabilmekte. Standart M. 1935 Polonya teçhizatı ve 7,92 milimetrelik Polonya mavzeri ile teçhiz edilmiş.

Polonya 8. Zırhlı Taburu Yüzbaşısı 1939

Siyah deri ceket subay ve assubaylar tarafından giyilmekteydi. Askerler ise haki rengi kaput kullanmaktaydılar. Manevra kemeri teçhizatı tamamlamakta.

Mareşal Smigly-Rydz, Polonya 1939

Polonya Kara Kuvvetleri Komutanının üzerinde standart sahra üniforması var ve 5. sınıf «Virtui Militari» nişanı takmış. Teçhizatını manevra kayışı ve apoletler oluşturuyor.

GENERAL HEİNZ GUDERİAN

GENERAL HEİNZ GUDERİAN

Ünlü Alman generali Guderian 1888 yılında Chelmno'da doğdu. Babası subay olduğu için askerliğe büyük bir merakı vardı. 1907 yılında Harp Okulunu bitirdi. Birinci Dünya Savaşı'na kıta muhare subayı olarak katıldı. 1922 yılında Ulaştırma birliğine geçti. Burada zırhlı araçlar ve tanklar konusunda tam bir uzman oldu. Yeni bir savaş sırasında tankların en etkin kara silâhı olacaklarını savundu. Bağımsız bir tank birliğinin kurulmasında Hitler'in desteğini sağladı. 1936 yılında yazdığı «Achtung Panzer» (Dikkat Tank) adlı kitapta, tankların diğer sınıflarla olan ilişkilerini ve tank savaşlarının taktiklerini açıkdı. Polonya savaşının başlamasiyle emrinde bulunan 19. Panzer Birliğini büyük bir başarıyla yönetti. 5 Eylül günü Hitler'e söylediği «tanklar kan saçan silâhlardır» sözü tüm savaş boyunca kanıtlandı. İkinci Dünya Savaşı'nın başında Almanların Yıldırım Savaşında üstün başarılar sağlaması, Guderian tarafından hazırlanan tank hücumlarına bağlanır. Rusya cephesindeki yenilgiden sonra Aralık 1941 yılında görevinden uzaklaştırıldı. 1943'te Zırhlı Birlikler müfettişi olarak yeniden göreve çağırıldı. 1944'te Kara Ordusu Kurmay Başkanlığına getirildi. Müttefiklere esir düştü, ama hemen serbest bırakıldı. Bavyera'da yaşamağa başladı. Tanklar konusunda birkaç kitap yazdı. 1954'te öldü.

Almanların savaş isteklerinin anlaşılmasından sonra bile İngilizler soğukkanlılığı elden bırakmamışlardı. Otomobilin arkasına asılan pankartta «Bir dakika Hitler. Önce tatilimizi geçirelim» yazmakta.

Şiddetli tehditler yerine uysal bir konuşma yapması dış dünyada olduğu kadar parlamentodaki muhalifleri arasında da sevinç etkisi yaratmıştı. O güne değin ona karşı çıkan sosyalist milletvekilleri bile dış politikasını onaylıyorlardı.

Ama Hitler'in yumuşak söylev boyunca yaptığı tek uyarma boşuna değildi. Müttefik devletler kendi silâhlarını Almanya'nın düzeyine indirmek için sekiz yıllık bir süre üzerinde direneceklerinin anlaşılması üzerine Hitler 14 ekimde birdenbire Cenevre'de eşit haklar sağlanmadığını öne sürerek Almanya'nın Silâhsızlanma Konferansından ve Milletler Cemiyetinden çekileceğini açıkladı. Aynı zamanda Parlamentoyu fesh etti, Cenevre Konferansından çekilme kararını milletin oyuna sundu ve Savunma Bakanı General von Blomberg'e Milletler Cemiyeti herhangi bir müeyyideye başvurduğu takdirde silâhlı bir saldırıya karşı koymak üzere silâhlı kuvvetlere gizli direktifler vermesini emretti. Çekilme kararı ve bu üç teşebbüs Hitler'in ilkbaharda vermiş olduğu söylevin anlamsızlığını ortaya çıkartmıştı.

Bu Hitler'in dış politikada oynadığı ilk kumardı. Bu ilk buhranı birçok buhran izleyecekti. Eğer müttefikler o tarihlerde silâhlı bir saldırıya geçseler, Almanya'nın bu saldırılara dayanamayacağı o dönemde generaller arasında yapılan gizli yazışmalardan ortaya çıkmaktaydı. 1936 yılında Almanların Ren ırmağının silâhsızlandırılmış olan sol kısımlarını işgal etmeleriyle ortaya çıkan buhrandan da gereğince yararlanamadıkları bir gerçektir. Müttefiklerin bu buhran sırasında Nazi Almanyasını kolayca dize getirmeleri ve Nazi İmparatorluğunda daha başlangıcında bir son vermeleri işten bile değildi. Ama 1939 yılına değin birbirini izleyen tüm buhranlarda olduğu gibi o zamanda da, zaferi kazanmış müttefik uluslar, aralarında bölünmüş ve çok uyuşuk hale gelmiş olduklarından, Ren'in karşı kıyısında kurnazca hesaplar yapan Hitler'in oyununu bozamadılar.

12 kasım 1933 günü Alman halkının yüzde doksan beşi Almanya'nın Cenevre toplantılarından çekilmesini onaylıyor ve Parlamento seçimlerine tek parti olarak katılan Nazi Partisini destekliyordu. Halkın büyük bir bölümü Nazilere evet demişti. Gerçi bir takım kimseler aleyhte oy kullanmak istemişlerdi ama, korkutulduklarından ya da cezalandırılacaklarından çekindiklerinden bu yolda oy kullanmadılar.

Artık Almanya Hitler'in denetimie tam anlamıyla girmişti. Bundan sonra Hitler, en büyük dileği olan Büyük Almanya İmparatorluğunu kurmak için önüne çıkan engelleri tek tek geçip 1 eylül 1939'a gelecekti.

Hitler'in önüne çıkan ilk engellerden biri SA'lar oldu. O tarihlerde iki buçuk milyonluk bir ordunun lideri olan Röhm, Nazi Almanyası'nda daha fazla söz hakkı istiyordu. Bu durumu içerleyen Hitler, SA'ların yeni bir halk ordusunu oluşturmaları yolundaki Röhm'ün önerisini de öğrenince, 21 şubat 1943'te SA'ların sayısını azaltmağa karar verdi. Bu gizli haber Röhm'ün kulağına gidince, SA'ların şefi iyice öfkelendi.

1934 yazına doğru SA şefiyle Ordu Yüksek Komutanlığı arasındaki ilişkiler daha da bozuldu. Hitler, Cumhurbaşkanı yaşlı Hindenburg'un yerine Almanyanın başına

Naziler tarafından öldürülen Dollfuss'un cenazesi.

geçmek istediği için subayların desteğine ihtiyacı vardı. Bu nedenle SA'lardan hiç de hoşlanmayan Ordu ileri gelenlerine, kendisini destekledikleri zaman SA'ları tasfiye edeceğini söyledi. Bu öneri Ordu tarafından kabul edildi. Böylece diktatörlük için bu uygun anı bekleyen Hitler isteğine erişti. Artık Almanya'nın tek hâkimi olmuştu.

Röhm'le Nazi Partisinin ileri gelenleri arasındaki anlaşmazlık iyice büyümeğe başlamıştı artık. Üstelik bir de ortaya Röhm'ün Hitler'i öldüreceği söylentileri çıkınca işler iyice karıştı. Hitler bir süre sonra SA'ların izinli sayıldıklarını açıkladı. 6 haziran'da hastalık izni alan Röhm **«Eğer SA'nın düşmanları, SA'ların bir daha toplanmayacağını, ya da izinden sonra ancak bir kısmının geri alınacağını sanıyorlarsa, kısa sürecek umutlarıyla bırakalım oyalansınlar»** diyerek ortalığa kafa tuttu..

SA'ların giderek azgınlaşması üzerine, Hitler yaşlı Cumhurbaşkanı ve Ordunun desteğini kaybetti. Bu duruma son verilmezse Başkanın sıkıyönetim ilân edeceği ve yönetimi Orduya devredeceğini öğrendi. Yönetimin Orduya devredilmesi demek Nazilerin sonu demek olacağından SA'ların tasfiye edilmesi gerektiğine iyice karar verdi.

Bu arada Göring ve Himmler ortadan kaldırılmasına inandıkları düşmanlara ait uzun bir liste hazırlamışlardı. Sonunda çeşitli baskıların ve Himmler'in inandırıcı sözleri nedeni ile Hitler, SA'ların ileri gelenlerini ortadan kaldırmağa karar verdi. Himmler'e Bavyera'da, Goering'e ise Berlin'de harekete geçme emri verildi. Bu arada Alman Ordusu Başkomutanı General von Fritsch, 25 haziran'da orduyu alârma geçirdi ve 28 haziran'da da Röhm'ü Alman Subaylar Birliğinden attı.

Ordu Hitler'i temizleme hareketine başlaması için zorluyor, ama kendi ellerinin de kirlenmesini istemiyordu. Bu hareketi Hitler'le, Göering ve Himmler, kendi kara elbiseli SS'leri ve Göering'in özel polisi başarmalıydı. 28 haziran günü Göring ve Himmler, özel SS taburlarına ve «Göring Polisine» hazırol emri verdiler. 30 haziran günü ise SA'ların ileri gelenlerine karşı kanlı bir temizleme hareketine geçildi. Yakalanan liderler kurşuna diziliyordu. Bu arada kanlı hafta sonunda yalnız SA'lar değil, bir takım ileri gelen kişiler de öldürüldü. Başbakan yardımcısı von Papen katliamdan zorlukla kurtuldu.

Temizleme hareketinde kaç kişinin öldürüldüğü kesin olarak tespit edilmedi. Hitler 13 temmuz'da Reichstag'da yaptığı konuşmada toplam olarak 77 kişinin öldürüldüğünü söyledi. Daha sonra Paris'e kaçanların yayınladıkları Temizleme Hareketine Ait Beyaz Kitap'ta 401 kişinin öldürüldüğü yazılıydı. 1957 yılında Münih'te yapılan duruşmalarda ise binin üstünde insanın öldürüldüğü söylendi. Bunların bir kısmı geçmişte Hitler'e muhalefet ettiklerinden ötürü, bir kısmı da çok şey bildiklerinden ötürü öldürülmüşlerdi.

SA'ların da temizlenmesinden sonra geriye Hitler'in önünde bir tek engel kalıyordu. Yaşlı Cumhurbaşkanı Hindenburg. Hiç ölmeyecekmiş gibi görünen Hindenburg sonunda 2 Ağustos 1934 sabahı öldü. Üç saat sonra, saat 12'ye doğru, bir gün önce kabinenin almış olduğu bir karar gereğince, Başbakanlık ile Cumhurbaşkanlık makamının birleştirildiği, Adolf Hitler'in Devlet Başkanlığı ve Silâhlı Kuvvetler Başkomutanlığını yüklendiği açıklandı. Cumhurbaşkanlığı makamı kaldırıldı. Nazi Partisi başkanı Adolf Hitler'e bundan böyle Führer ve Alman Başbakanı denilecekti. Artık Hitler'in diktatörlüğü tamamlanmıştı.

Hitler herhangi bir aksaklığa meydan vermemek için tüm silâhlı kuvvetlerdeki erlere ve subaylara bir bağlılık yemini ettirdi. Hitler'e edilen bağlılık yemini şöyleydi:

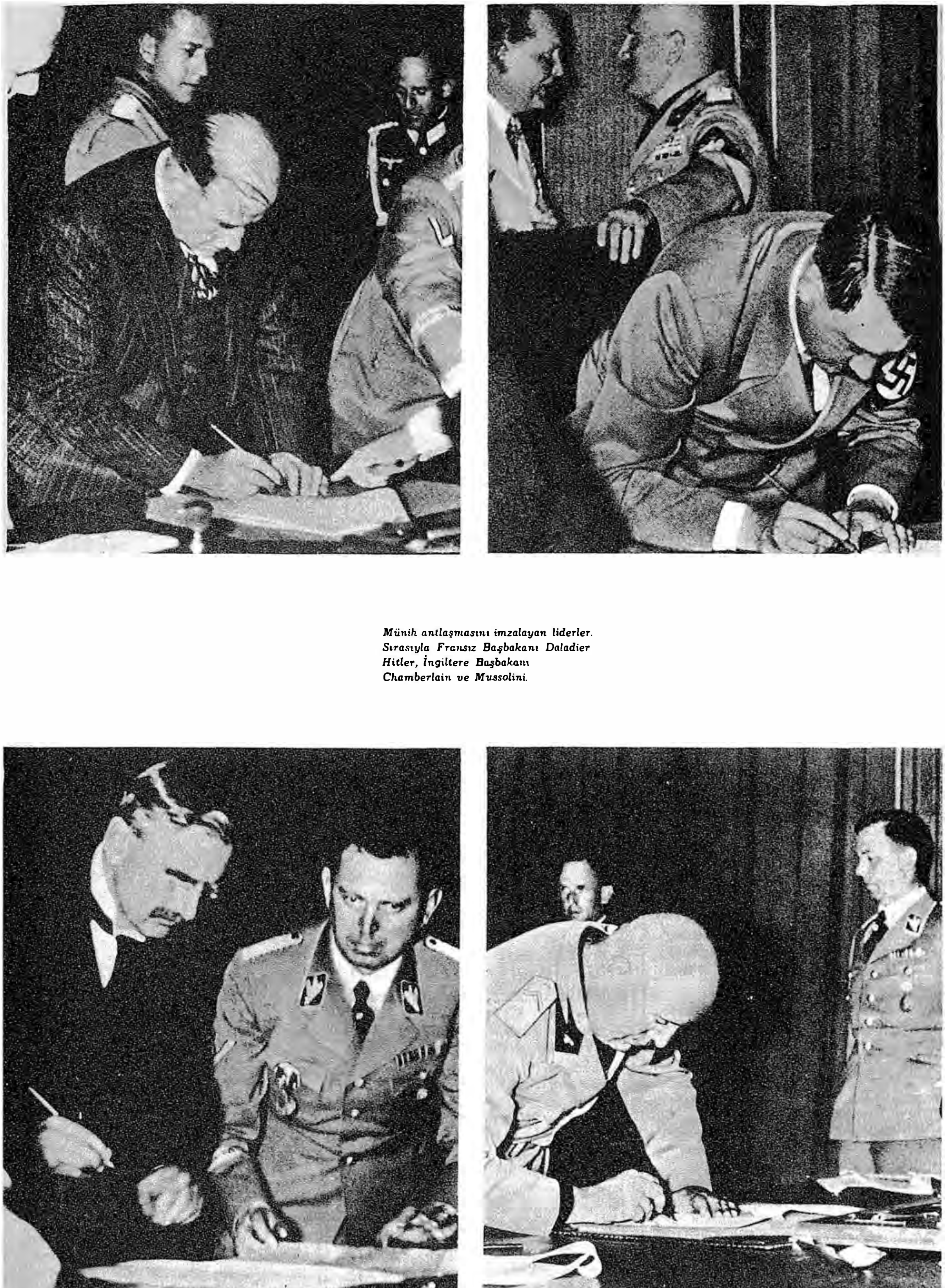
«Alman İmparatorluğunun ve halkının Führer'i, Silâhlı Kuvvetlerin Başkomutanı Adolf Hitler'e kayıtsız şartsız bağlı kalacağıma ve kahraman bir asker olarak ettiğim bu yemin gereğince, hayatımı tehlikeye atmaya her zaman hazır olacağıma Tanrı adına and içerim.»

19 ağustos 1943'te yapılan bir halk oylamasında ise 38 milyondan fazla seçmen — seçim kütüklerine kayıtlı vatandaşların yüzde 90'a yakını — Hitler'in bütün iktidarı kendi eline almasını onayladı. Yalnız 4 milyon 2 yüz 50 bin Alman **«hayır»** demek cesaretini göstermişti.

Artık Almanya demek Hitler demekti.

1934'ten sonra tüm Almanya Hitler'in savaş ekonomisi için çalışmaya başladı. İçteki muhaliflerini temizleyen ve tüm Almanya'ya hâkim olan Hitler, gözünü komşularına çevirmişti. Hitler içte geçmişi, tüm yenilgiler ve hayâl kırıklıklarıyla birlikte tasfiye ediyordu. Almanya'yı Versailles antlaşmasının zincirinden kurtarıyordu. Almanya askerî bakımdan güçlenmeğe başlayınca müttefikler şaşkına döndüler. Alman halkının istediği de zaten buydu. Bu amaca varmak için Hitler'in kendilerinden istediği her türlü fedakârlığa katlanmağa hazırdılar.

Alman halkı kişi özgürlüklerinden vazgeçmişti. Zayıflamak isteyen insanlar gibi perhize girmişlerdi. **«Tereyağından önce top»** düsturlarıydı. Gece gündüz çalışıyorlardı. 1936 yılının sonbaharında işsiz sayısı milyonun altına düşmüştü. Sendika haklarının ellerinden alınmasına rağmen, işçiler fabrikalarda yemek yerlerken «hiç olmazsa Hitler döneminde aç kalmak özgürlüğü yok» diyorlardı. Nazilerin her yerde işitilen sözü ise **«Ben yok, biz varız»** dı.

Münih antlaşmasını imzalayan liderler. Sırasıyla Fransız Başbakanı Daladier Hitler, İngiltere Başbakanı Chamberlain ve Mussolini.

Mareşal von Blomberg, general von Fristch ve Amiral Raeder bir tatbikatta.

Saldırmazlık antlaşmasının imzalanmasından sonra Ribbentrop ve Stalin birbirlerini kutluyorlar.

Bu çalışma sürüp giderken, başlarında Göring olmak üzere, birçok parti ileri geleni ceplerini doldurmakla meşguldü. İş adamlarının kazançları ise giderek artıyordu. Halk ise, toplum kalkınmasını kişi çıkarına güya üstün tutan yeni «Nasyonal Sosyalizm» masalını bal gibi yutuyordu.

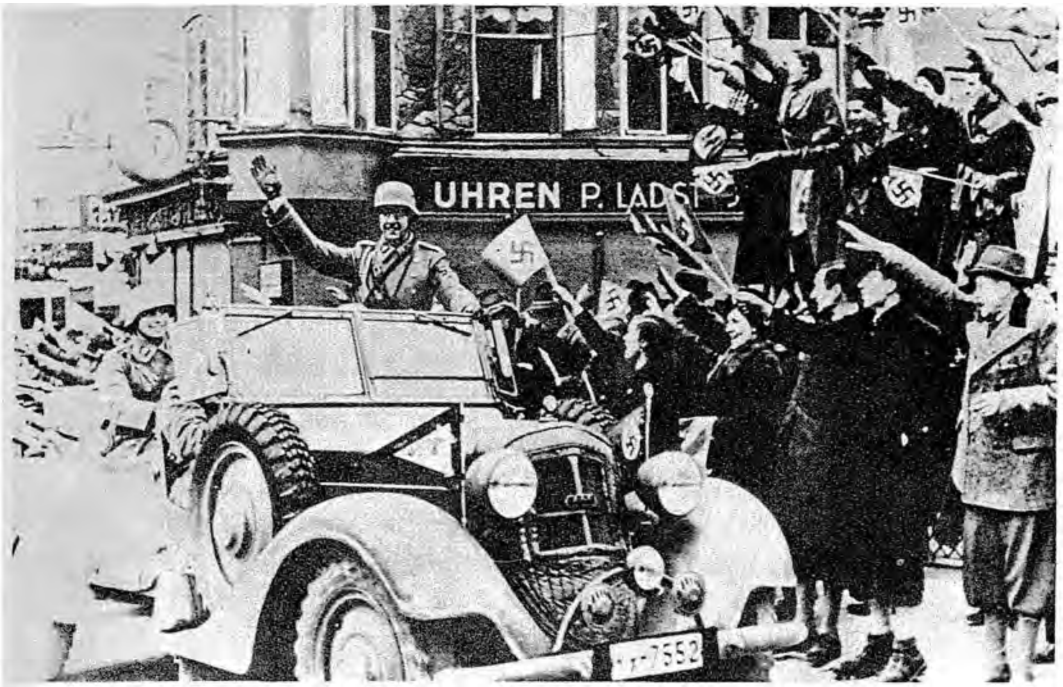
Yahudiler ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeğe başlamışlardı. Önemli bir bölümü ülke dışına kaçmanın yollarını arıyorlardı. Nürnberg kanunlarıyla Yahudiler «kanun-dışı» sayılmağa başlandılar. Dünya nimetleri bir yana, tabiî ihtiyaçları bile esirgenmeye başlandı. **«Üstün ırk»** olan Almanlarla her türlü ilişkileri yasaklanmıştı. Birçok şehirde Yahudilerin ekmek alması bile yasaklanmıştı. Kentlere sokulmuyor, nereye gitseler **«Yahudiler Buraya Ancak Tehlikeleri Göze Alarak Girebilirler»** yazısıyla karşılaşıyorlardı. Ama bütün bu yasaklar ve tehditler, kitle halinde yokedilmelerine kadar gidecek yolun yalnızca başlangıcıydı.

Hitler iktidarı garanti altına aldıktan sonra Yahudilerin yanısıra kiliselere karşı da bil saldırıya geçti. Ancak bu saldırı başlangıçta ılımlı olmuştu. Nazi Partisi Programının 24'üncü maddesinde şöyle deniyordu:

«Devlet bütün dini mezheplere... bunlar Alman ırkının ahlâki duyguları için bir tehlike teşkil etmediği sürece özgürlük tanır. Parti Hıristiyanlıktan yanadır.»

Kısa bir süre sonra kilise Nazilerin kuvvetli yumruğunu tepesinde buldu. Kiliselere karşı yoğun bir baskıya geçildi. Kilise örgütleri dağıtıldı, papazlar başka yerlere sürüldü. Halk kendisini Hitler'e öylesine bağlamıştı ki, din adamlarının tutuklanmasına karşı çıkanlara pek rastlanmadı. **«Milli Kilise»** adı altında yeni bir örgüt kuruldu. İncil yayımı ve dağıtımı durduruldu.

Nazi yönetimi altındaki Almanya'nın yaşamındaki diğer önemli bir yön de, kültür nazileştirilmesi çalışmalarıdır. Kültür Nazileştirilmesi olayına daha Hitler'in 1933 yılında başbakan olmasıyla başlanmıştı. 10 Mayıs akşamı binlerce öğrenci Berlin'de Unter der Linden caddesinden geçerek Berlin Üniversitesi meydanında toplandılar. Meydanda büyük bir yığın halinde toplanmış olan kitapları meşaleleriyle yaktılar

Salzburg (Avusturya)'a giren Alman birlikleri

1939 Nisanında Prag sokaklarında dolaşan Alman birlikleri.

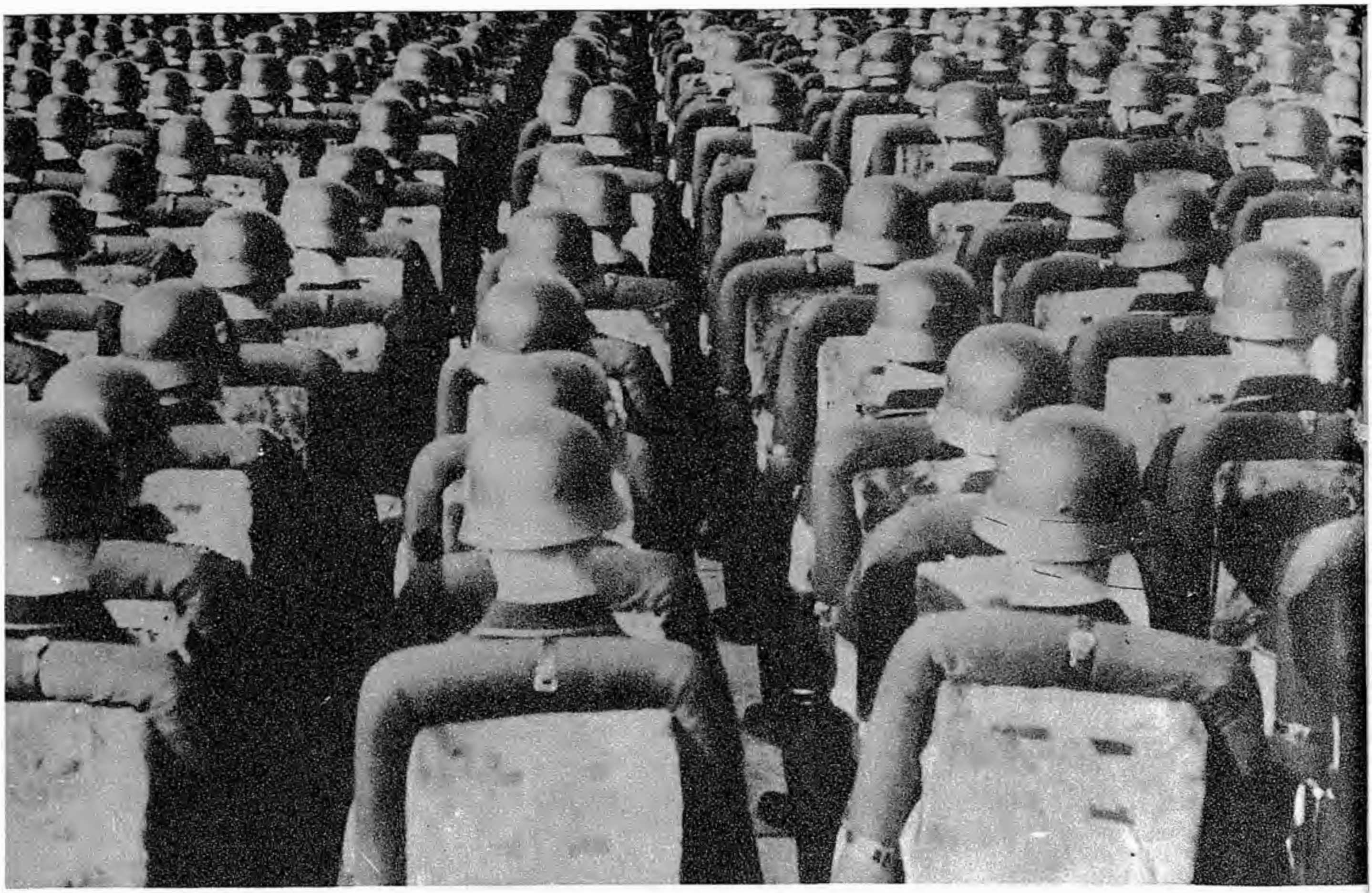
Başka kentlerde de buna benzer sahneler oynandı. Yirmi bine yakın kitap yakıldı. Artık kültür yangını başlamıştı. Nazi kültürünü benimsemiş öğrencilerin yayınladıkları bildiriye göre, **«Geleceğimizi sinsice tehlikeye sokan ya da Alman düşüncesinin, Alman ailesinin halkımızın itici güçlerinin köklerini bozan»** herhangi bir kitap yakılmağa mahkûmdu.

Dünyaca tanınmış birçok yazarın kitapları Almanya'da yasaklandı. Kitaplıklardan zararlıdır diye nitelendirilen birçok kitap atıldı. Yabancı eserlerin tiyatrolarda oynatılması yasaklandı. Goebbels'in emri olmadan hiçbir kültür eseri piyasaya çıkmıyor ya da sahnelenmiyordu. Nazi kültürü eserlerinden başka hiçbir kitap satılmıyordu. Dünyaca tanınmış ressamların eserleri toplattırıldı, onun yerine sanat değeri olmayan Nazi yapıtları sergilendi.

Basına çok sert bir sansür uygulanıyordu. Muhalefete kesinlikle karşı olan Naziler, basını, radyoyu ve filmleri sıkı bir denetimden geçiriyorlardı. Berlin'de çıkan günlük gazetelerin yazılşleri müdürleri ile Almanya'nın diğer kentlerinde yayınlanan gazetelerin muhabirleri her sabah Propaganda Bakanlığında toplanırlardı. Orada Dr. Goebbels kendilerine hangi haberlerin nasıl yazılacağını, nasıl başlık atacaklarını, ne gibi kampanyaların açılacağını ve nasıl bir başyazı yazacaklarını anlatırdı. Herhangi bir yanlışlığın önlenmesi için sözlü emirlerin dışında bir de yazılı emir dağıtılırdı.

Nelerin yazılacağı ve haberlerin nasıl yayınlanacağının ağır bir denetim altına sokulmasıyla basına bir sessizlik çöktü. Hükûmet otoritesine büyük bir saygı gösteren Alman halkı bile bir süre sonra günlük gazete almaz oldu. Radyo ve sinema da kısa bir süre içinde Nazilerin eline geçti. Propaganda bakanı Dr. Goebbels radyoyu, Radyo Dairesi ve Radyo Odası müdürlükleriyle avucunun içine almıştı. Nasyonal Sosyalizmin savunuculuğunu yapmayan filmler de yasaklandı.

Bu tedbirler sonunda Alman halkına, günlük gazeteler ve dergilerdeki yazılar kadar boş ve sıkıcı radyo programları, filmler sunuldu. Ama kendisine doğru diye gösterileni itirazsız kabullenen Alman halkı sonunda buna isyan etti. Seyirciler Nazi filmleri yerine Goebbels'in Almanya'

Resimde bir geçit töreninde yürüyen Alman piyade askerleri görülüyor.

da gösterilmesine izin verdiği ikinci sınıf Amerikan filmlerine gidiyorlardı. 1935 yıllarında o kadar çok Nazi filmi seyirciler tarafından ıslıklandı ki, İçişleri Bakanı Wilhelm Frick, «sinema seyircisinin ihanete benzeyen davranışlarına karşı» bir uyarma yayınlamak zorunda bile kaldı.

Nazi Almanyasında eğitim de Partinin amaçlarına uygun olarak yürütülmüştü. Gençler politika ve savaş eğitimi gördüler. 18 yaşından itibaren zorunlu iş kamplarında ve Orduda eğitildiler. Okul kitapları çabucak Parti propagandalarına uygun bir biçimde yeniden yazıldı, ders saatleri değiştirildi, tüm öğrencileri Nazi yapacak bir eğitim program uygulanmağa başlandı. Nazilerin «yeni ışığı» nı görmeyen öğretmenler işten kovuldu. Bütün öğretmenler Adolf Hitler'e bağlı kalacaklarına dair yemin ettiler.

Alınan bu tedbirler sonucunda aydınından, çiftsine, işçisine değin tüm Alman toplumu Nazi Devletinin bir robotu olup cıkmıştı. Kimse kendi düşünceleri yönünde bir hayat süremiyordu. Yukarıdan verilen emirlere kesinlikle uymak zorunda oldukları için, kurulu birer makineden farksızdılar.

Alman toplumunu kendisine bağlı bir «ordu» durumuna sokan Hitler, dış politikasını da planlı bir biçimde yürüttü. Büyük Almanya düşüne adım adım ilerledi.

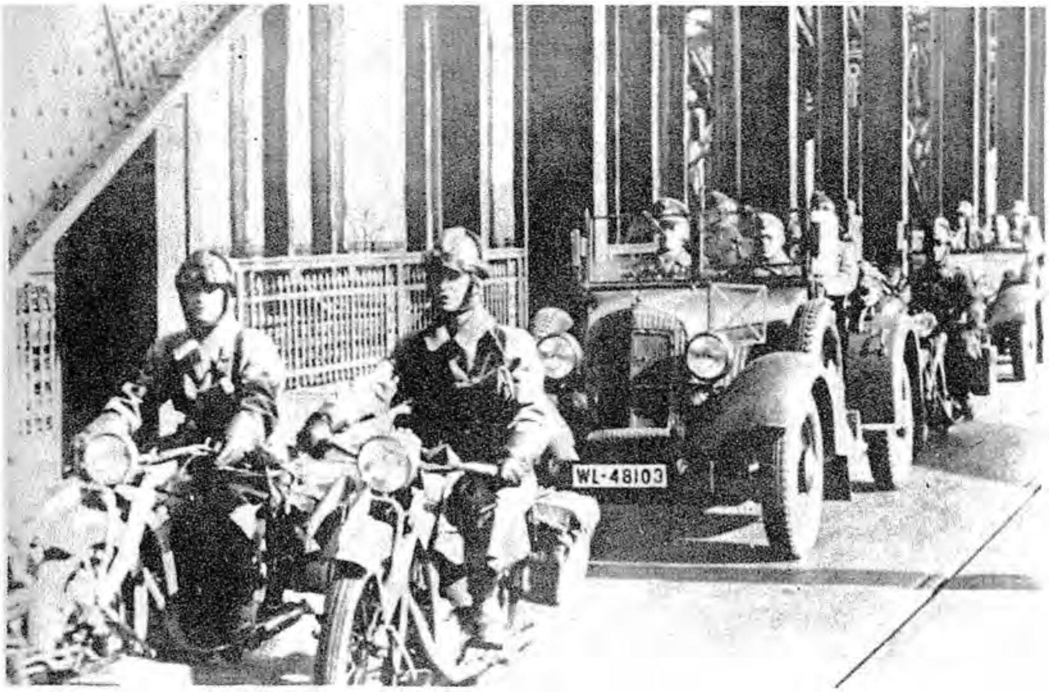
Hitler'in öteden beri Avusturya'da gözü vardı. Yarattığı büyük Almanya düşünde Avusturya önemli bir yer tutuyordu. Genişleme politikasının ilk olayı da Avusturya'da patlak verdi. 25 Haziran 1934 günü Avusturya Başbakanı Dollfuss, Viyana'da Avusturya askerî üniformalarını giymiş «S. S. Standarte 89»'a bağlı 154 kişi tarafından boğazına tabanca sıkılarak öldürüldü. Bir iki sokak ötede bulunan radyo istasyonu naziler tarafından ele geçirilmiş ve Dollfuss'un istifa ettiği yolunda haberler yayınlanmağa başlamıştı.

Ancak Dr. Kurt von Schuschnigg'in yönetimindeki hükümet kuvvetleri duruma hâkim olup komplocuları yakaladılar. Hitler bağımsız Avusturya fikrinden, bu başarısız darbe sonucunda, bir süre vazgeçti.

Hitler yoğun bir biçimde askerî hazırlıklara girişmişti. Önce ordu gücünü 100 binden 240 bine yükseltti. 9 Martta ise Hava Kuvvetlerindeki araç sayısının 2000'e yaklaştığı açıklandı. 16 Mart 1935 günü ise

Alman birliklerini selâmlamak zorunda bırakılan bir Çek kadını ağlıyor.

Alman birlikleri silâhtan arınmış Ren'in sol yakasına geçiyorlar.

36 tümenlik yeni bir barış ordusunun kurulduğunu tüm dünyaya bildirdiler. Bu kararla Versailles Antlaşmasının askerî bakımdan koyduğu sınırlar kaldırılmış oluyordu. Bu gelişmelere karşılık İngiltere ve Fransa sözle bir tepkide bulunmaktan ileri gidemediler. Hitler artık savaşa hazırlandığını gizlemiyordu. Yeniden silâhlanıyordu. Bu arada Barış nutukları atmaktan da geri kalmıyordu.

Versailles antlaşmasının sınırlandırıcı hükümlerinin kalkmasından sonra Hitler, 1935-1936 kış mevsimi boyunca bir bekleme devresine girdi. Habeşistandaki İtalyan istilâsını dikkatle izledi. 7 Mart 1936 günü şafak vakti, Hitler'in emri üzerine, küçük bir göstermelik Alman kuvveti Ren üzerindeki köprüyü aşarak askerden arınmış bölgeye girdi. Hitler burada hayatının en büyük kumarlarından birini oynamıştı. Zira, Fransızlar bir askerî müdahaleyle karşı koymaya kalkışsalardı, Alman ordusunun yenileceği gün gibi aşikârdı. Ama iç çatışmalarla önemli oranda gücünü yitirmiş olan Fransızlar bu oyunu anlayamadılar. Eğer bir karşı harekete geçilmiş olsaydı Hitler'in sonu gelir, tarihin akışı değişebilirdi. Ama Hitler'in iradesi, çekingen Fransız generallerini mağlûp etmesini bilmişti.

Hitler artık batı sınırlarını garanti altına almıştı. 1936 Eylül'ünde artık her şeyi savaşa yöneltmişti. Parti Kongresinde açıkladığı yeni Dört Yıllık Plan, Almanya'yı bir savaş ülkesi durumuna getiriyordu. Almanya'nın o zamanki sınırları içinde kalmayacağı dikkatli gözlerden kaçmıyordu. Almanya Başkanının politik hırsının Ural Dağlarının eteklerine değin uzandığı anlaşılmıştı.

Hitler Avusturya'daki Nazilerin yardımıyla bu ülkeyi kendi topraklarına katmayı planlıyordu. 1937-38 yıllarında bu ülkedeki Nazilerin etkinliklerini iyice arttırmaları sonucunda Führer amacına yaklaştı. 1938 Şubatından başlayarak Avusturya'nın geleceği konusu yeniden ortaya atıldı. 13 Mart 1938 günü ise Avusturya, Reich'in bir bölümü oldu. Orta Avrupa'daki bu önemli değişiklik, Almanlara, Balkanlara egemen olma olanağını veriyordu. Şimdi sıra Çekoslovakya'ya gelmişti.

Mahalli Naziler yardımıyla Prag hükümetinin başına Südet'te yaşayan Almanlar sorunu çıkarıldı. Artık Fransa ve İngiltere'nin birer seyirci durumuna geldiğini anlayan Hitler, kâğıtlarını açık bir biçimde ortaya koymaktan çekinmiyordu. Çeşitli baskılar ve oyunlar sonucunda 1939 Martında Almanlar Çekoslovakya'yı işgal ettiler. Prag sokaklarında halkın gözünü boyamak için dolaşan Panzer birlikleri savaşa giden yolun başında olduklarını hissediyorlardı.

1939 Haziranında, Versailles Antlaşmasının mağrur Alman toplumuna zorla kabul ettirilmesinden 20 yıl sonra, Almanya'nın dünyadaki görünümü çok daha değişikti. Tüm Avrupa hükümetlerinin korkulu rüyası haline gelmişti. İlk sayımızda da anlattığımız gibi, Sovyetlerle anlaşan Almanlar, Polonya'nın da Çekoslovakya olayında olduğu gibi Fransızlar ve İngilizler tarafından yalnız bırakılacağına inandıkları için, bu ülkeyi kendi topraklarına katmağa karar verdiler. Bu amacı anlayan İngilizler ve Fransızlar barışı koruyabilmek için büyük çabalar harcadılar. Ama hiçbir şey dünyanın kaderini değiştiremedi.

Hitler 6 yıl içinde milyonlarca insanın ölüm fermanı olacak bildirisini 31 Ağustos 1939 günü öğle üzeri komutanlarına gönderdi.

SİLÂHLI KUVVETLER
YÜKSEK KOMUTANLIĞI
OKW/WFA Nr. 170/39 BERLİN
ÇOK GİZLİ 31 Ağustos 1939
Yalnızca Ordu Kumandanlarına
Emirsubayları eliyle 8 Kopya

Savaşın Yönetilmesi Konusunda 1 Sayılı Emir:

1. Doğu sınırında Almanya için dayanılmaz olan durumun barışçı yollardan düzeltilmesini gerektiren siyasî olanaklar ortadan kalktığı için, kuvvet yoluyla bir çözüme gitmeğe karar verdim.

2. Polonya hücumu, Beyaz Durum gereğince yapılmış olan hazırlıklara göre, Ordu konusunda, bu arada Ordunun düzenini hemen hemen tamamlanmış olmasından doğan sonuçlar gözönünde tutularak uygulanacak ayarlamalarla yürütülecektir.

Tankların dağıtımı ve harekâtın amacı değişmemiştir.

Hücum tarihi 1 Eylül 1939'dur.

Hücum zamanı sabah saat 4.45'tir.

Saptanan bu zaman Gdinya, Danzig Körfezi ve Dirschau Köprüsü harekâtına da uygulanacaktır.

3. Batıda önemli olan, ilk saldırıların sorumluluğunu İngiltere ve Fransa'ya bırakmaktı. Şimdilik önemsiz bazı sınır olayları mahalli hareketlerle karşılanacaktır.

Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve İsviçre'ye verdiğimiz tarafsızlık teminatına kesinlikle saygı gösterilecektir.

Almanya'nın Batı sınırı hiçbir noktadan benim iznim olmadan geçilmeyecektir.

Bu durum denizde oluşabilecek bir savaş hareketinde de uygulanacaktır. Böylelikle Atlantikteki kuvvetler bekleme durumunda kalacaklardır.

Düşman kuvvetlerinin bu sınırda uygulayacakları hava harekâtları sırasında Hava Kuvvetleri savunma durumunda kalacaklar ve Reich sınırını hiçbir şekilde aşmamağa özen göstereceklerdir. Kişisel ya da küçük grupların girişeceği hava akınları sırasında tarafsız olan ülkelere karşı saygı gösterilmeğe çalışılacaktır. Ancak,

Almanya Çekoslovakya'daki mahalli Nazi taraftarları yardımıyle bu ülkeyi kolayca işgal etti. Hitler Prag caddelerinde muzaffer bir komutan havasında dolaşırken, içi kan ağlayan halk onu selamlamak zorunda bırakılıyordu.

İngiliz ve Fransız Hava Kuvvetleri tarafsız sınırlardan bir harekâta giriştiklerinde aynı biçimde ve aynı sahalarda karşı konacaktır.

Düşman kuvvetlerinin tarafsız ülke sınırlarını ihlal edişleri çok hızlı bir biçimde Yüksek Komutanlığa aktarılacaktır.

4. İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya karşı bir saldırıya geçmeleri halinde Batıda bulunan Silâhlı Kuvvetlerin görevi, kuvvetleri oranında dayanmak ve böylece Polonya'ya karşı girişilen harekâtın zaferle sonuçlanmasını sağlamaktır. Bu sınırlar içinde düşmanın kuvvetleri ve askerî kaynakları mümkün olabildiği oranda başara uğratılacaktır. Hücuma geçme emri yalnızca benim tarafımdan verilecektir.

Ordu, Batı Duvarını tutarak, Batılı kuvvetlerin Belçika ve Hollanda topraklarını ihlal etmelerini ve Kuzeyden sarkmalarını önleyecek her türlü tedbiri alacaktır.

Donanma, Ingiltere'ye yönelen ticaret filolarına karşı harekâtta bulunacaktır. Bu saldırıların etkinliğini arttırmak amacıyla denizde tehlikeli bölgeler ilan edilecektir. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tehlikeli bölgeleri saptayacaktır. Bu olanların kamuoyuna duyurulması için yayınlanacak metin Dışişleri Bakanlığının yardımıyla hazırlandıktan sonra Silâhlı Kuvvetler Yüksek Komutanlığı aracıyla onayıma sunulacaktır.

Baltık Denizi düşman kuvvetlerinin sızmalarına karşı korunacaktır. Deniz Kuvvetleri Komutanı (Amiral Roeder) bu konuda tam yetkilidir.

Hava Kuvvetleri öncelikle Ingiliz ve Fransız Hava Kuvvetlerinin Alman ordusuna ve Almanya'ya yapacakları saldırıları önleyecektir.

Ingiltere'ye karşı savaş yürütülürken Hava Kuvvetleri, Ingiltere'nin denizden malzeme ikmalini önleyecek, bu ülkenin askerî endüstrisini tahrip edecek ve Fransa'ya asker yollamasına engel olacaktır. Toplu halde bulunan İngiliz Donanmasına, özellikle savaş ve uçak gemilerine karşı uygun bulunan her türlü saldırı hareketi değerlendirilecektir. Londra'ya hücum emrini ben saklı tutuyorum.

Ingiliz topraklarına karşı hücuma geçilmesi için gerekli hazırlıklar yapılacak, yetersiz kuvvetlerle elde edilecek bölük pörçük başarılardan kesin olarak kaçınılacaktır.

ADOLF HİTLER

savaş başlıyor

ankara'da durum

İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya savaş açmasıyle II. Dünya Savaşı başlamış oluyordu. Hitler'in emellerini önceden bilen halk bu duruma fazla şaşırmadı. Fotoğrafta 3 Eylül 1939 günü ikinci baskı yapan gazeteleri satan Londralı bir gazeteci.

Almanya'da Hitler'in kayıtsız şartsız hüküm sürmeye başlaması, daha sonra Çekoslavakya ve Avusturya'yı Almanya'ya katışı Türkiye'de de endişeyle izleniyordu. Devlet Başkanı İsmet İnönü, **«yeni bir dünya harbini, hem kesin, hem kaçınılmaz, hem yakın»** görüyordu. Olayların akışı, İnönü'nün bu önsezisini doğrular biçimde gelişmekteydi. İsmet Paşa o günleri şöyle değerlendiriyordu:

«Nazi Almanyası ile Sovyet Rusya arasında, açık bir çatışma göz önündeydi. İtalya Nazilerle birleşmişti. Ve her ikisi açıktan, Sovyetler ve Garp âleminin karşısındaydılar. Bu çatışma iki saf halinde olacaktı. Biz Garp âlemi ile beraber bulunmaktaydık. Ve Garp âlemi, ben Cumhurbaşkanı olduğum zaman, Sovyetlerle yakın bir kader yoluna hemen hemen girmişlerdi. Biz, gelecek harpte, bu grupla yakın bulunmalıydık. Yeni ittifakları düşünmeliydik...»

İnönü, o günlerde Ankara'da Alman yanlısı birçok kişinin tersine Nazi Almanyası'nın Türkiye için hızla bir tehlike oluşturmaya başladığını görüyordu. **«Nazilerin ve özellikle faşistlerin Türkiye'ye karşı tutumlarını, fırsat bekleyen bir istilâ hevesini görüyordum»**, diyor, şöyle devam ediyordu İnönü: **«Habeşistan seferinin başında ciddî endişe geçirmiştik. Bizim selâmetimiz, Garpla beraber olmaktı.»**

Görüldüğü gibi çıkacak yeni bir Dünya Savaşı'nda Almanya ve İtalya'nın karşısında öteki Batı ülkelerin bulunacağını önceden kestiren İnönü, Türkiye'nin durumunu Batı ülkeleriyle yapılacak anlaşmalarla güçlendirmeye büyük özen gösteriyordu. Ancak Türkiye'yi muhtemel bir savaşın dışında tutmak düşüncesi, daha başlangıçtan beri İnönü'de hâkimdi. Türkiye'nin Batı bloku ile anlaşmalara gidişi Almanya'yı huzursuzlandırmaktaydı. 12 Mayıs 1939'da Türk - İngiliz ortak bildirisi Büyük Millet Meclisi'nde okunurken Alman Büyükelçisi olarak Ankara'da bulunan von Papen hiç de rahat değildi. Papen 22 nisan 1939'da itimatnamesini Devlet Başkanı İnönü'ye sunarken, Türkiye'nin Mihver Ülkelerin düşmanlarıyle açık bir anlaşmaya girmemesi yollu üstü kapalı bir uyarıda bulunmuştu. Almanlar'a göre Türkiye tarafsız kalmamalıydı. Buna karşılık Mihver devletler, yani İtalya ve Almanya Türkiye'ye askeri yardımda bulunmaya hazırdı. 6 mayısta Papen, Almanya'nın bir oldu-bittı ile karşı karşıya bulundurulmamasını» istedi. Yine mayıs ayı içinde Papen Türkiye'nin Batı bloku ile yaptığı anlaşmalardan vazgeçmesi halinde İtalya'nın elinde bulunan Ege adalarından bazılarının verilebileceğini ve Ankara'ya bir saldırmazlık paktının teklif edileceğini söylüyordu.

20 mayıs 1939'da ise Berlin'de Alman -

Savaş emrini alan Alman orduları büyük bir hızla Polonya üzerine atıldılar Ne zamandır bekledikleri savaşın geldiğini gören askerler ise son derece sevinçliydiler. Polonya ile Almanya arasındaki sınırı kaldırırken neşe içinde gülüyorlardı.

İtalyan askerî anlaşması imzalandı. Böylece ufukta görülen savaş bulutları giderek yoğunlaşmaktaydı. İnönü, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Beşinci Kurultayı'nı işte böyle bir ortamda topladı. 29 mayısta Kongreyi açarken yaptığı konuşmada savaş endişesi şu sözlerde dile geliyordu:

«Bugün insanlık, milletler arasında ciddî bir emniyet buhranı geçirmektedir. Birçok milletler, beklenilmeyen fırtınalara ansızın maruz kalmak endişesi içinde huzursuzdur... Nüfusu çok milletler, nüfusu az milletlerin de müstakil bir hayata hakları olduğunu kabul etmelidirler. Milletlerarası münasebetlerimizde, bizim zihniyetimizde bulunan devletlerle, müşterek bir prensip ve emniyet davası, bizi müşterek cepheye sevketmiştir.»

İngiltere ile imzalanan ortak bildiriyi Fransa ile imzalanan bir başka anlaşma izledi. 23 haziran 1939'da Başbakan Refik Saydam Mecliste kürsüye gelerek bu yeni bildirinin de Ingiltere ile imzalanan bildiriyle aynı olduğunu açıkladı. Bir yandan da Sovyetler Birliği ile anlaşma yolları aranmaktaydı. Sovyetler 4 ağustosta Ankara'ya başvurarak Sovyetler Birliği Dışişleri Komiser Yardımcısı Potemkin'in Ankara'yı ziyareti sırasında karşılıklı yardım anlaşması görüşmelerine başlanmasını teklif ettiler.

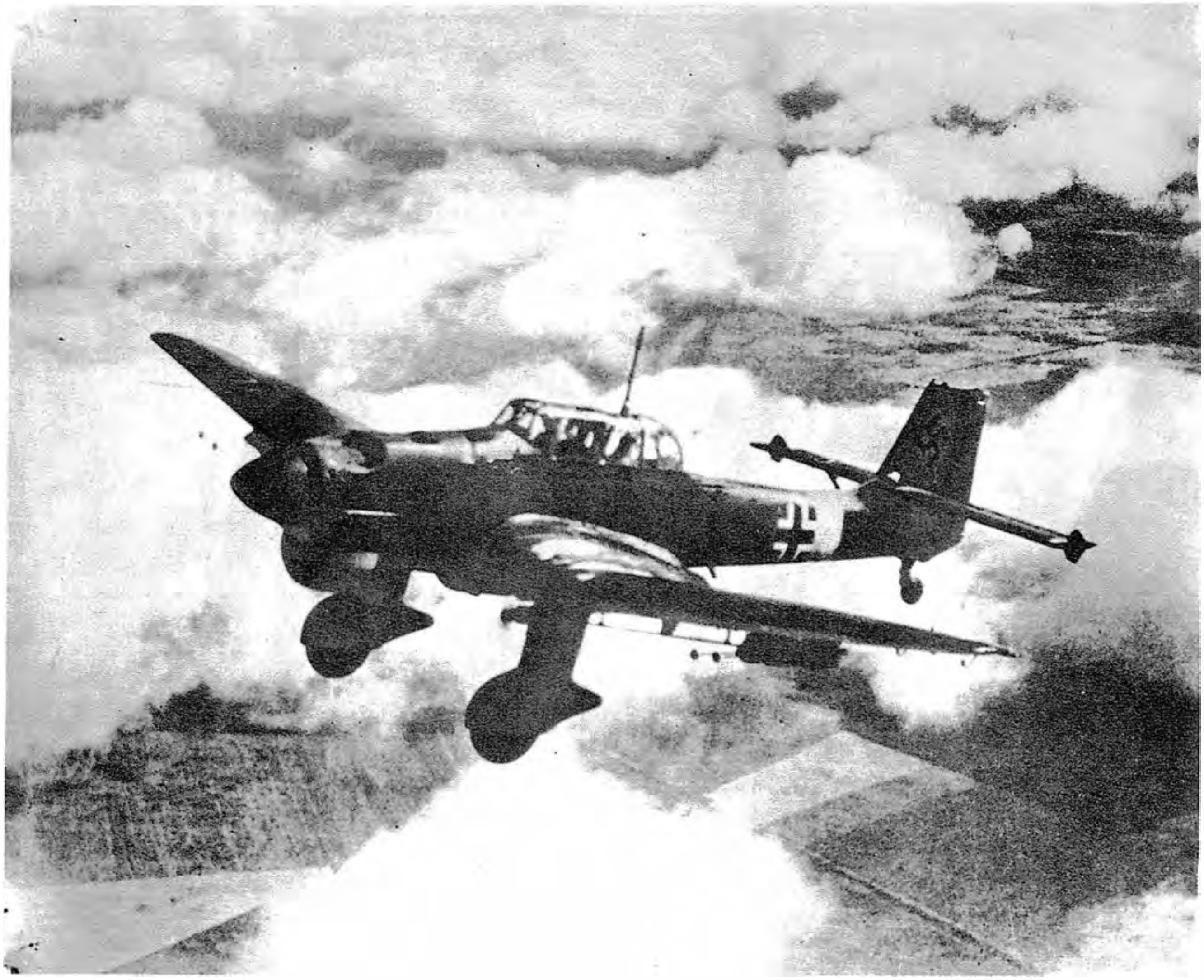
Türkiye'nin imzaladığı saldırmazlık anlaşmalarına rağmen, askerî ve sivil tedbirlerin yoğunlaşmasına gerek görülmekteydi. 24 ağustosta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Istanbul'a gelip Florya köşküne çekildi. Bu geliş, belki de ilk kez dinlenme amacını taşımıyordu. Şimdi İnönü, Başbakan Refik Saydam, Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu için artık çok zor günler başlamıştı. İnönü hükümet üyeleri ile sık sık görüşmeler yapıp, alınan tedbirleri ve sürdürülen diplomatik temasları denetlemekteydi.

Aynı günlerde Hitler Polonya'nın Danzing limanı ile ilgili isteklerini büyük bir tehdit havasında ve askerî gösterilerle tekrarlıyordu. Avrupa'daki olaylar karşısında hükümetin endişesi Vilâyet'e de yansımaktaydı. Türkiye'nin bir savaşa girmesinde ilk hedef İstanbul olacağı için, korunma tedbirleri üzerinde duruluyordu. Dünyanın büyük tepkisine rağmen İtalyanlar Habeşistan'da zehirli gaz bombaları kullanmıştı. Bu nedenle İstanbul'da bir sivil savunma uygulaması yapıldı. Havadan gelecek saldırılara, özellikle zehirli gaz bombalarına karşı kentte çok sayıda sığınak yapıldı. Sokaklarda, en yakın sığınaklara nasıl gidileceği gösteriliyordu.

Bu arada Valilikte pazar günleri bile toplantılar sürdürülmekteydi. Havaya Karşı Korunma Komisyonu, Vali Muavini Muzaffer Akalın'ın başkanlığında yaptığı toplantı sonunda alınan kararları bir bildiri halinde açıkladı. Buna göre askerlik çağı dışındakiler, hava saldırıları olduğu takdirde bu sığınaklarda korunacaklardı. Sık sık verilen alârmlarla halk böyle bir saldırıya karşı hazırlanmaktaydı. İstanbul'da görevliler halka sivil savunma tedbirlerini açıklıyorlardı.

Kızılay, Istanbul deposuna, halka dağıtılmak üzere çok sayıda gaz maskesi gönderdi. Valiliğin yayınladığı resmî bildiride yer alan önemli uyarılar şöyle sıralanabilir:

1 — İstanbul'da aktif ve pasif savun-

Alman Hava Kuvvetleri 1 Eylül 1939 günüyle birlikte Polonya üzerine ölüm yağdırdı. Daha savaşın başında Polonya uçaklarını saf dışı ettikleri için göklerin tek hâkimi olmuşlardı.

ma denemesi yapılacak. Kentin üzerinde düşman uçaklarını temsilen uçaklarımız dolaşacaktır.

2 — Bu uygulama için savaş durumu 15 ağustos 1939'da başlayacak, ayrıca yeni bilgiler verilecektir.

3 — Aktif savunma uygulaması için askerî yetkililerle gerekli tedbirler alınmıştır.

4 — Buna göre, çeşitli yerlerde top ve ağır makineli tüfekler tarafından uçaklara karşı manevra, hartuç ve fişeklerle ateş açılacaktır.

5 — Hava saldırısının başladığı belli sirenlerle bildirilecektir.

İstanbul'da bu tedbirler alınırken, askerî alanda da hazırlıklar hızlandırılmıştı. 15 ağustos 1939 salı günü Trakya manevraları başladı. Şafakla birlikte harekete geçen birlikler gerçek bir savaş tablosu yaratıyorlardı. Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak bu manevrada hazır bulunmak için Ankara'dan Edirne'ye geçmiş, bir gece önceki son durumu incelemişti. Kırmızı ve Mavi kuvvetlerin bu tatbikatını yabancı askerî uzmanlar da izliyorlardı. 16 ağustos çarşamba günü ise Kurtuluş Savaşı'nın büyük komutanları Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, General Fahrettin Altay, Kırklareli bölgesini denetlediler. Manevralar, Kırmızı Kuvvetler'in zaferi ile 21 ağustosta sona erdi.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ı, bu başarılı tatbikat nedeniyle şu mesajla kutladı:

Sayın Mareşal Fevzi Çakmak, Genelkurmay Başkanı, Doğantepe Menekşe Sırtları, 21.8.1939

6 günden beri devam eden büyük manevraları arazi üzerinde ve askerlerin arasında yakından izledim. Manevranın tabiatında bulunan zorlukları, hiç azaltılmamış şartları içinde kumandanlar uygun ve isabetli kararları ile dikkati çekmişlerdir. Talim ve terbiyenin en feyizli devri ve önemli askeri meselelerin inceleme alanı olarak 1939 manevrası gerçek bir başarı ile son bulmuştur. Yüksek sevk ve idarenizin bu mutlu sonucu için sizi ve eşsiz görev duygusu ve değerinden ötürü Cumhuriyet Ordusu'nu candan kutlarım. Milletimiz güvenliğinin dayanağı olan büyük ordunun komutanlarına, subay ve erlerine itimat ve iftihar duygularıyle sarsılmaz bir biçimde bağlıdır.

Cumhurbaşkanı
İsmet İnönü

Polonya savaşında tanklardan sonra en çok işi uçaklar gördü. Alman uçakları havaalanlarını, haberleşme merkezlerini ve kentleri bombalayarak Polonyalılar'ın çözülmesine yol açtılar.

İsmet İnönü 29 ağustosta Türkiye'nin Berlin Büyükelçisi **Hüsrev Gerede**'yi Florya köşkünde kabul etti. Gerede, Almanya'nın son durumu, Nazilerin Türkiye hakkındaki düşünceleri ile ilgili bilgi verdi. Aynı gün saat 18.30'da ise Almanya'nın Ankara Büyükelçisi **von Papen**, Pera Palas Oteli'nde kalan Dışişleri Bakanı **Şükrü Saracoğlu**'nu ziyaret etti. Saracoğlu, hareketli günlerin getirdiği gelişmelerle ilgili olarak bir gün önce de Sovyet Büyükelçisi **Terentiyef** ile görüşmüştü. Von Papen gittikten sonra, bu kez İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi **Sir Knatchbull Hugessen**'i kabul etti. Dışişleri Bakanı, yaptığı bu görüşmeler hakkında Florya'da bulunan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye aynı gece geniş bilgi verdi.

Artık Türkiye için takvimin her yaprağı ayrı bir önem taşımaktaydı. Ama takvimin en acı, en korkulu günü 1 eylül 1939' da beklenen savaş patlak verdi. Alman ordurdalı Polonya topraklarına saldırdılar. Aynı gün saat 16'da İngiliz Büyükelçisi Knatchbull Hugessen, Cumhurbaşkanı İnönü ile önemli bir görüşme yaptı. Büyükelçi, 50 dakika kadar süren bu görüşme sırasında İnönü'ye İngiltere Kralı VI. George'un bir mesajını da verdi.

İnönü savaşın ilk günleri konusunda ileride şöyle diyecekti:

«Harp, çok karışık şartlar içinde başladı. Ama biz bu harbi İngiltere, Fransa ve Rusya ile aynı cephede bulunmak kararı ile karşıladık. Bu hesabın başında şartlar, düşündüğüm bu ihtimal içinde, mukadder vaziyetini almış görünüyordu. Yani biz, İngiltere, Fransa ve Rusya ile bir safta olacaktık. Harp başladığı zaman, bu istikamette ümitler mevcuttu. Yani, Fransa ile, İngiltere ile, Rusya ile ittifakın bütün ümitleri mevcuttu.

Ama, yıldırım niteliğinde bir sürpriz, Rus - Alman ittifakı, beraberliği, müttefiklere ve bilhassa Türkiye'ye karşı en şiddetli ithamlarla patlak verdi. Yani harpte beraber olacağımız cephe, ikiye ayrılmış oldu. Bu suretle de bizim ilk anda harbe girmemizin, artık esaslı bir oyalama konusu haline geldiğini farkettim.»

İnönü müttefiklere yaklaşma ve anlaşma konuları üzerindeki görüşlerini şöyle açıklıyordu:

«Rusya ile Almanya arasındaki beklenmeyen kararın ilânından sonra, bizim, müttefiklerle harbe girme şartlarımız esaslı bir müzakere konusu oldu. Şundan dolayı: Rusya ile harbe tutuşmamak için koyduğumuz bütün ihtirazi (çekimserlik) kayıtlar, Fransa ve İngiltere'nin de menfaatine uygun düşmüştür.»

Sovyet Rusya Türkiye'nin Batı blokuna kaymasına ve orada kendisine müttefikler aramasını doğru bulmuyordu. Türkiye'den, Boğazlar, özellikle Çanakkale Boğazı'nın ortak savunması istenmiş, bu istekler Başbakan Refik Saydam tarafından, «taahhütlerimizin sınırını aştığı için kabul edilmediği» şeklinde reddedilmişti.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, İkinci Dünya Savaşı başlarken Türkiye yalnız ve taraftarsızdı. Çünkü, Sovyetler Birliği ile daha önce yapılan anlaşmalar savaşın ilk patlak verdiği günlerde değerlerini yitirmişlerdi. Sovyetlerin teklifleri kabul edilmiş olsa, bu kez de Sovyetler ile kurulacak ortak cephe İngiltere ve Fransa'ya karşı olacağı için Türkiye'yi Batı' dan ayıracaktı. Böylece de Türkiye'nin kaderi, ister istemez önce Sovyet - Alman cephesinde yer almak, sonra da Sovyetler cephesine bağlı kalmak olacaktı.

Savaşın Türkiye için hiç bir anlamı ve gayesi yoktu. Ayrıca ordunun gücü böyle bir savaş için yetersiz durumdaydı. Yetersiz ekonomisi de ilk bomba saldırıları ile işlemez hale gelebilirdi. İşte bütün bu ihtimaller karşısında Türk hükümeti ve İnönü için tek yol, bütün olanakları değerlendirerek savaşın dışında kalmaya çalışmaktı. Nitekim de öyle oldu.

ilk zafer

Polonyalılar kentlerini büyük bir cesaret örneği vererek koruyorlardı. Saatlerce süren sokak çarpışmaları sonucunda Almanlar kentleri ele geçiriyorlardı.

1 Eylül sabahı Alman uçoklorındon düşmeğe boşlayan bombalar Polonyalıları fazla korkutmamıştı. Bir süredir böyle bir savaşı bekliyorlardı. Sonunda istekleri gerçekleşmiş ve büyük bir özlemle bekledikleri savaş boşlamıştı.

Polonyo'yı 1 Eylül sabahına getiren duygular oldukça karmaşıktır. Aşırı bir milliyetçilik duygusuna kendisini kaptıran Polonya halkı, Almonlor'ı bozguna uğratacağına inanıyordu. Hatta yüksek kademelerdeki politikacılara bile kızıyorlardı. Almonlor'o bir ders vermenin zamanının geldiğini söyleyerek, politikacıların bu fırsatı kaçırmamaları gerektiğini öne sürüyorlardı. Almanlarla aralarındaki ihtilâfın esas konusu «Koridor» olduğuna göre, bu koridor fesh edilir ve Almonlor'o gereken cevap verilirdi. Alman başkenti Berlin, Polonya sınırlarından 100 kilometre içeride olduğuna göre de, Polonya ordusu bu toprakları ele geçirir ve barış antlaşmasını Berlin'de imzalardı!

Polonyalılar'ı soran duygu işte buydu. Ama bu duygular hayalden öteye geçemeyecek kadar güçsüzdü. Polonyolılor'ın bu duygulara sürüklenmesinde en büyük rolü yüksek derecedeki bazı politikacılar oynamıştır. 15 Ağustos günü Polonya'nın Poris elçisi Lukasievicz, Fransız Dışişleri bakanı Georges Bonnet'i ziyaret etti. Görüşme sırasında elçi Alman generallerinden Karl Buckhordt'ın Hitler'e söylediği şu sözleri hatırlattı Bonnet'ye:

«Zırhlı ordumla Polonya'yı üç hafta içinde Alman ülkesine katacağım.»

Elçi gülerek tekrarladığı bu sözlerden sonra sesine ciddî bir hava verdi ve şöyle dedi:

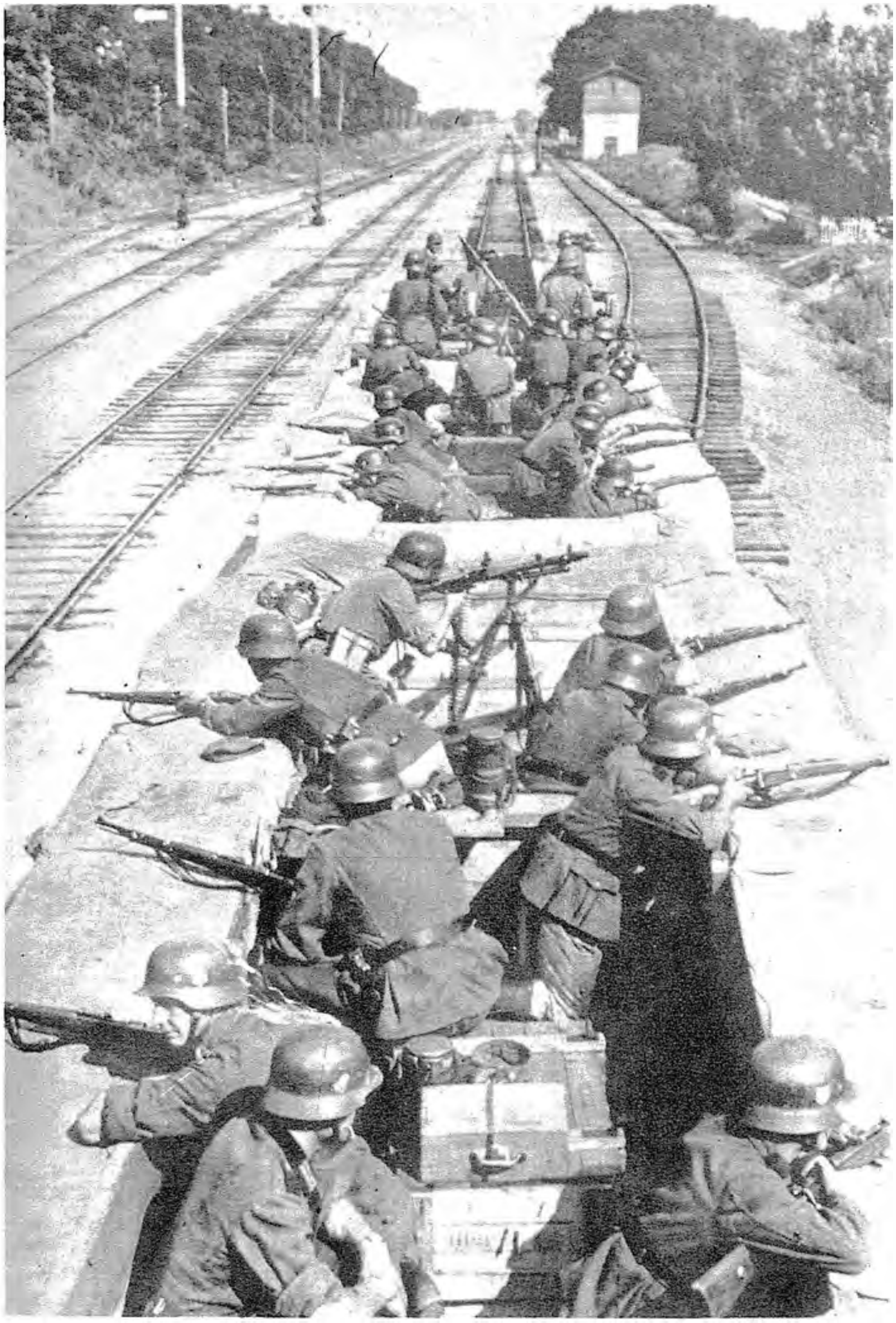
«Saçma! Eğer bir savaş çıkarsa, Almanya'yı biz istilâ edeceğiz.»

Berlin'de bulunan Polonya elçisi Lipski ise bir savaş çıktığı takdirde Alman halkının ayaklanıp Hitler'i devireceğine inanıyordu.

Polonyalı subaylar ise manevralar sırasında oldukça sinirli görünüyorlardı. Savaş Bakanı Kasprzicki bu sinirliliği şöyle yansıtıyordu:

«Bize yanlış direktifler veriliyor. Bunların hiçbirini yerine getirmeyeceğiz. Bize savunma çalışmaları yapmamızı, kendi topraklarımızda yapacağımız savaşta uygulayacağımız taktikleri iyi bilmemizi ve geri çekilirken neler yapacağımızı öğütleyip duruyorlar. Hiçbir şey yapmayacağız. Bizim asıl gücümüz saldırıdır ve zafere saldırarak ulaşacağız.»

Polonyolılor'ın bu denli kendilerinden emin olmalarının bir başka rolü de İngi-

Polonya ordusunun aksine, Alman birlikleri çok hızlı hareket ediyorlardı. İçinde asker ve cephane bulunan trenler Polonya içlerine doğru hızla akıyor ve geri çekilmekte olan Polonya birliklerini kıskaca alıyorlardı.

lizler'in ve Fransızlar'ın sözleridir. Herhangi bir savaş sırasında Polonyalılar'a yardım edeceklerini açık açık ilân etmişlerdi.

İngilizler ve Fransızlar Polonyalılar'ın savaş gücüne çok güveniyorlardı. Almanlar'a kafa tutabileceklerine dair büyük bir inanç vardı içlerinde. Ama hiçbiri Panzerlerin korkunç ezici gücünü ve uçaklardan yağacak olan bombaları hesaba katmıyordu. Fransız generali Gamelin Polonya ordusu konusunda oldukça iyimserdi. 17 Ağustos günü kendisini ziyarete gelen bir gazeteciyle aralarında şöyle bir konuşma geçti:

«**Gazeteci:** Hitler'in Polonya savunmasını üç hafta içinde kıracaklarına dair bir kanısı var. Ayrıca ordu komutanları da Polonyalılar'ın kısa bir süre içinde bozguna uğrayacaklarını söylüyorlar. Siz bu konuda ne dersiniz?

Gamelin: Polonya ordusunu çok iyi tanıyorum. Oldukça güçlüler. Genelkurmayları da bir savaşı zafere götürecek kadar yetenekli. Polonya Almanya karşısında dayanacaktır. Bu arada biz de onlara yardıma gideceğiz.

Gazeteci: Ben bu konuda pek iyimser değilim. Zira Polonya'ya nereden ve nasıl yardım edeceğimiz konusunda kimsenin kesin düşünceleri olmadığı kanısındayım.

Gamelin: Polonyalılar en azından altı ay dayanacaklardır. Biz de onlara Romanya üzerinden yardıma koşacağız.»

Bu konuşma ve yukarıda anlatılan düşüncelerin ne kadar asılsız olduğu 1 Eylül günü ortaya çıktı. Kesin yargılara varılmadan alınan kararlar ve söylenen sözler sonucunda, Polonya büyük bir bozguna uğradı. Kendi ordularının Berlin'e gideceğini söyleyen Polonyalılar, 28 Eylül günü Varşova'nın düşmesiyle Alman ordusunun esiri oldular.

Batılı ülkeler Polonya'nın nüfusuna bakarak aşağı yukarı 80 tümenlik bir gücü

İşaret levhasında «Varşova 347 km» yazıyor. Birkaç saat sonra Guderian'a bağlı 4. Panzer Tümeni başkent üzerine doğru yürüyecekti. Tarih 8 Eylül 1939.

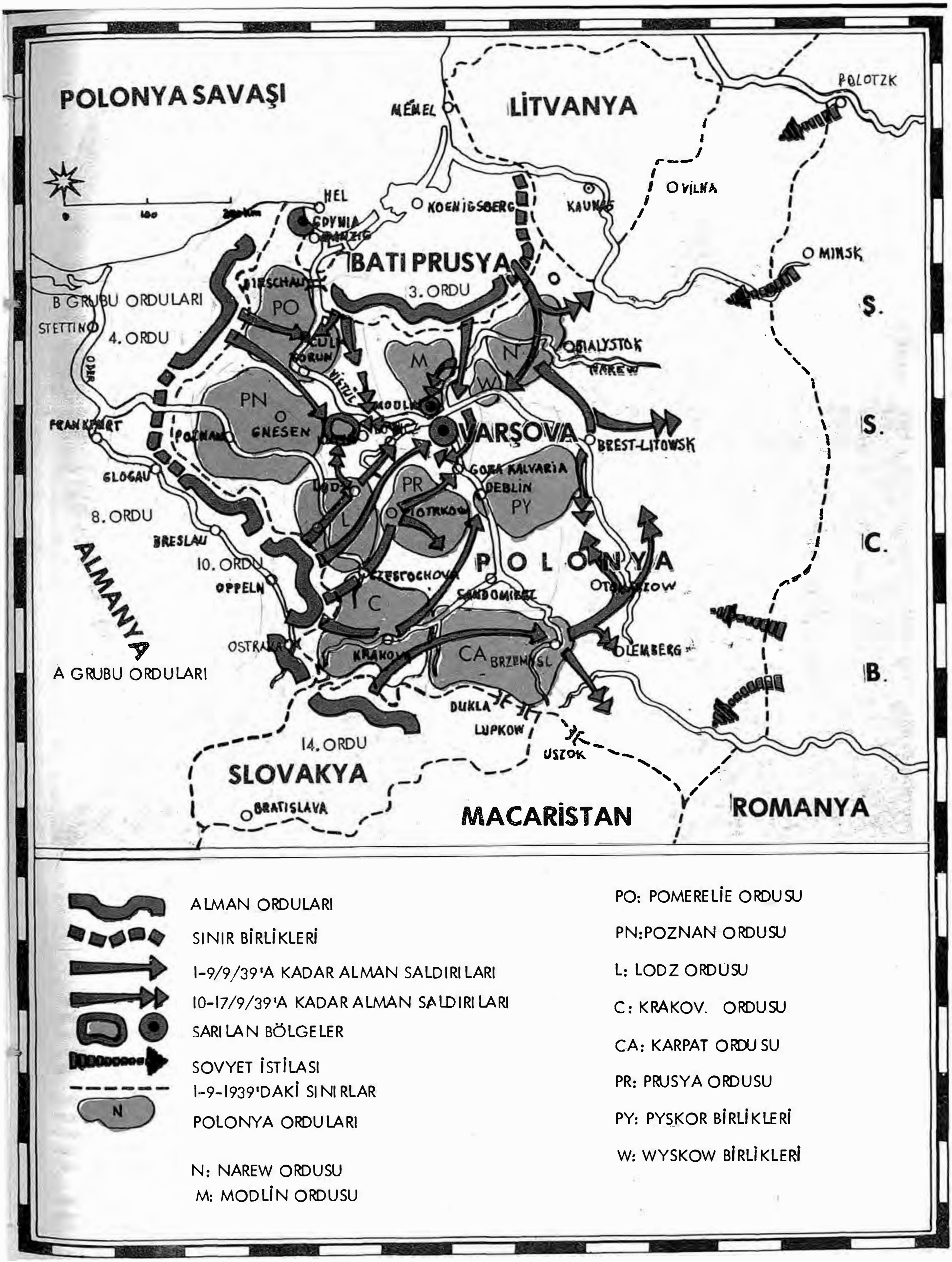
olduğunu sanıyorlardı. Gerçekte Polonya'nın 30 tümeni vardı. Savaşın başladığı gün ise ordu 23 tümenden oluşuyordu. Silâhları ise Birinci Dünya Savaşı'ndan kalmaydı. 420 araçtan oluşan Hava kuvvetlerinin günün şartlarına göre modern sayılabilecek tek tipi, birkaç adet P-24 uçağı idi. Kara kuvvetlerinde ise Panzerlerle boy ölçüşebilecek eski tankların sayısı birkaç yüzü geçmiyordu. Panzerlere karşı Polonyalılar süvari olayları ile karşı koyacaklardı. Toplar otlarla taşındığı için, bir yerden başka bir tarafa gitmeleri oldukça uzun sürüyordu. Uçaksavar bataryaları ise hemen hemen yok gibiydi. Polonyalıların gururu çoktu oma, Almanya ile savaşacak güçleri yoktu.

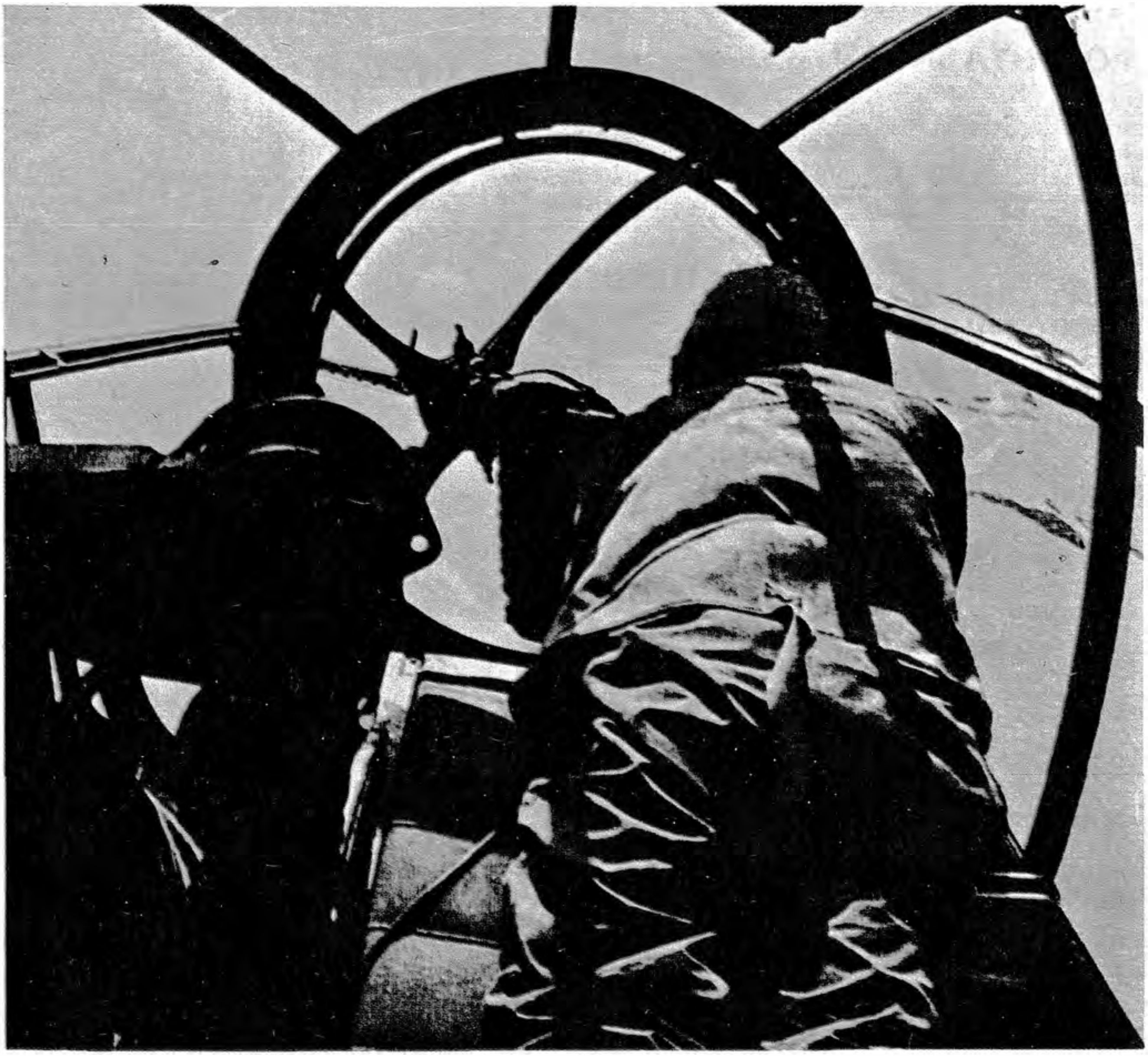
Polonyalılor'ın karşısında ise oldukça güçlü bir Alman ordusu ve modern savaş taktiklerini iyi bilen generaller vardı. Versollles antlaşmasının ortadan kalkmasıyla Hitler ordusunu oldukça güçlendirmişti. 1 Eylül 1939 günü Polonyo'yo saldıran ordunun elindeki kuvvetlerin sayısı 57 tümendi. Yedekler ise 53 tümendi. Panzer tümenlerinin sayısı ise 6 idi. Bunun yanı sıra 4 adet motorize tümen Polonya saldırısına katıldı.

Alman Hava Kuvvetleri komşu ülkelerine oranla oldukça güçlüydü. Savaşı başlamasıyla hava üstünlüğünü ele geç ren uçaklar Messerschmitt 109, Messe schmitt 110, Junker 87, Junker 88, Do nier 17 idi. Polonya üzerine gönderile uçakların sayısı, 1179'u avcı 1516'sı c bombardıman olmak üzere, iki bin 695'

Bu denli güçlü bir orduya karşı Polo yolılor'ın yapabileceği pek bir şey yokt

Polonyo'nın noşıl ele geçirileceği ç daha önceden planlanmıştı. Temmuz yında Kara Kuvvetleri Komutanı V Brouchitsch elindeki kuvvetleri ve Polc

POLONYA SAVAŞI
LİTVANYA
MEMEL
POLOTZK
HEL
GDYNIA
KOENIGSBERG
KAUNAS
VILNA
MINSK
BATI PRUSYA
3. ORDU
B GRUBU ORDULARI
STETTIN
4. ORDU
PO
M
N
W
BIALYSTOK
NAREW
ODER
PN
GNESEN
FRANKFURT
VARŞOVA
BREST-LITOWSK
GORA KALVARIA
DEBLIN
PR
PY
LODZ
L
GLOGAU
8. ORDU
BRESLAU
10. ORDU
OPPELN
ALMANYA
POLONYA
S.
S.
C.
B.
C
CA
LEMBERG
A GRUBU ORDULARI
DUKLA
LUPKOW
USZOK
14. ORDU
SLOVAKYA
BRATISLAVA
MACARİSTAN
ROMANYA
ALMAN ORDULARI
SINIR BİRLİKLERİ
1-9/9/39'A KADAR ALMAN SALDIRILARI
10-17/9/39'A KADAR ALMAN SALDIRILARI
SARILAN BÖLGELER
SOVYET İSTİLASI
1-9-1939'DAKİ SINIRLAR
POLONYA ORDULARI
N: NAREW ORDUSU
M: MODLİN ORDUSU
PO: POMERELİE ORDUSU
PN: POZNAN ORDUSU
L: LODZ ORDUSU
C: KRAKOV. ORDUSU
CA: KARPAT ORDUSU
PR: PRUSYA ORDUSU
PY: PYSKOR BİRLİKLERİ
W: WYSKOW BİRLİKLERİ

Savaşın başlamasıyle birlikte Almanlar hava güçlerinin son derece büyük olduğunu gösterdiler. Polonyalılar'ın üzerine hergün yüzlerce bomba yağıyordu. Fotoğrafta Varşova'yı bombalamağa hazırlanan bir Heinkel III uçağının arka kısmı görülüyor.

yalılarınkini göz önüne alarak, ne tür bir savaş taktiği uygulanacağını kararlaştırmıştı. Bu konuda hazırlanan raporda şöyle deniyordu:

«Polonya kuvvetlerinin ezilmesi savaşın önemli amacıdır. Aniden ilân edilen savaşla, düşman kuvvetlerine sürpriz bir baskın yapılacak ve yoğun bir saldırı sonucunda bozguna uğratılacaktır.

Ordu komutanının amacı şudur: Polonya topraklarının ani bir biçimde işgal edilmesi, Vistül - Narew hattının batısında bulunan Polonya kuvvetlerinin toplanmasının, geri çekilmesinin ve karşı koymasının önlenmesi için Silezya, Pomeranya ve Batı Prusya'dan yoğun bir saldırıya geçilmesi.»

Saldırı günü Alman ordusunun 57 tümen olan gücü 18 Eylül'de 63 tümene ulaştı. General Von Brauchitsch elindeki kuvvetleri ikiye ayırmıştı:

— **Silezya'da** ki **«A» grubu** ordularının başında **Von Rundstedt** bulunuyordu. Bu grup **14. (List), 10. (Reichenau)** ve **8. Ordulardan (Blaskowitz)** oluşuyordu. Bu gruptaki kuvvetlerin sayısı 36 tümeni buluyordu.

— **Pomeranya** ve **Batı Prusya'**dan saldırıya geçecek olan **«B» grubu** ordularının başında **General Von Bock** bulunacaktı. **Pomeranya'**dan saldırıya geçecek olan **4. Ordu (Kluge)** idi. **Batı Prusya'**dan saldıracak olan ise **3. Ordu (Küchler)** idi. Bu grubun kuvvetleri ise 21 tümendi.

1 Eylül 1939 günü şafak zamanı Hitler' in gönderdiği emre uygun olarak, Alman orduları Polonya'ya saldırdı. Alman uçakları gökten kan ve ölüm yağdırıyor, tanklar önlerine çıkan engelleri yıkarak Varşova'ya doğru ilerliyorlardı.

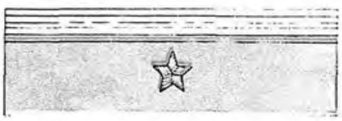
Hitler'in çatışmaların başladığına dair bildirisi sabah saat 5.40'ta tüm Alman

POLONYA
RÜTBE İŞARETLERİ
(Subaylar)

KOKARTLAR

Generaller

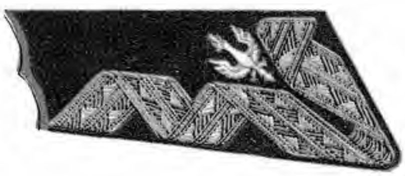

Kurmay subayları

Assubaylar

SİPOLETLER

Generaller

Subaylar

APOLETLER

Polonya Mareşali

Orgeneral

Tümgeneral

Tuğgeneral

Mareşal

Albay

Yarbay

General

Binbaşı

Yüzbaşı

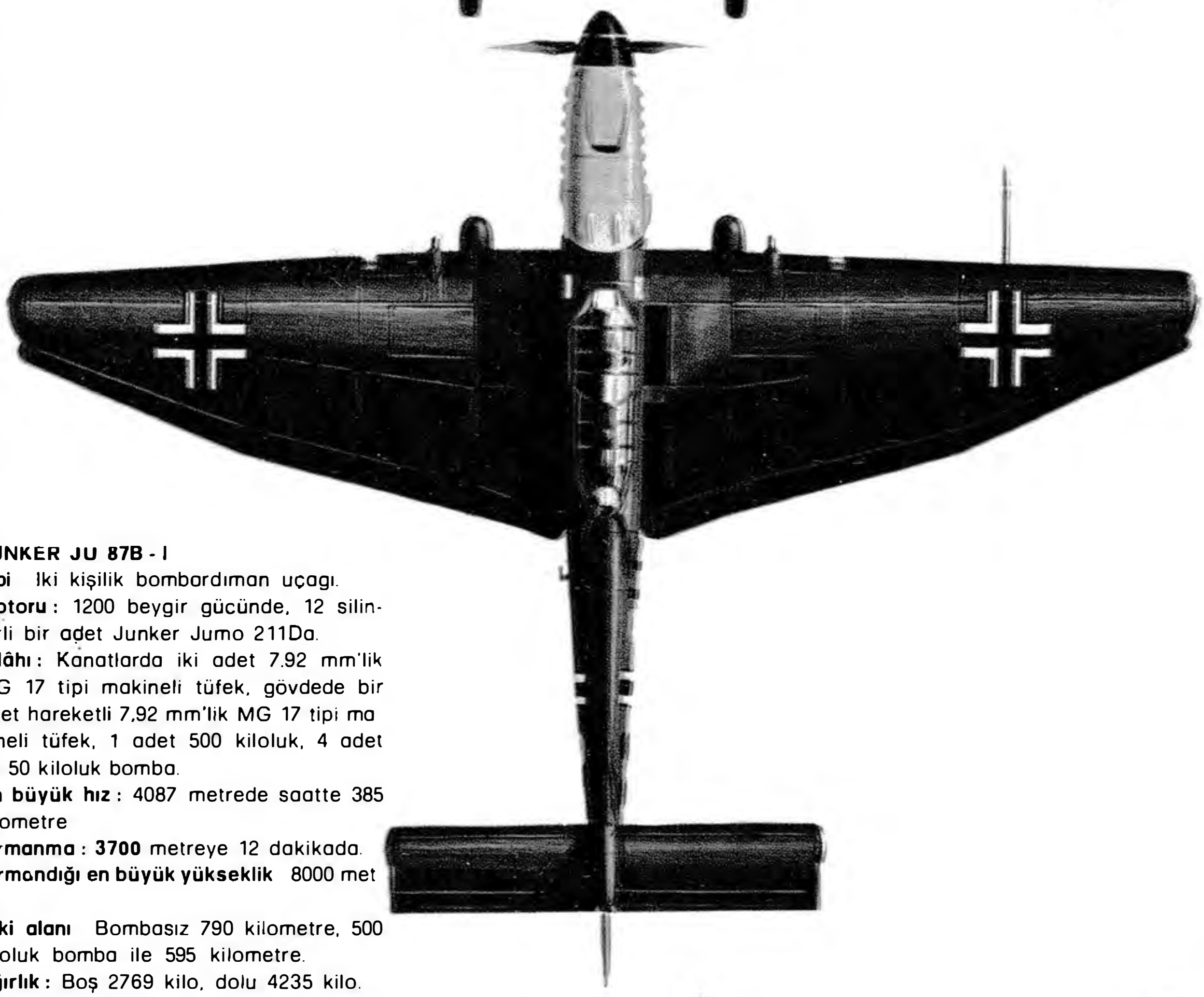
Üsteğmen

Teğmen

Savaşın uçakları

JUNKER JU 87B - I
Tipi İki kişilik bombardıman uçagı.
Motoru : 1200 beygir gücünde, 12 silindirli bir adet Junker Jumo 211Da.
Silâhı : Kanatlarda iki adet 7.92 mm'lik MG 17 tipi makineli tüfek, gövdede bir adet hareketli 7,92 mm'lik MG 17 tipi makineli tüfek, 1 adet 500 kiloluk, 4 adet de 50 kiloluk bomba.
En büyük hız : 4087 metrede saatte 385 kilometre
Tırmanma : 3700 metreye 12 dakikada.
Tırmandığı en büyük yükseklik 8000 metre.
Etki alanı Bombasız 790 kilometre, 500 kiloluk bomba ile 595 kilometre.
Ağırlık : Boş 2769 kilo, dolu 4235 kilo.
Kanat açıklığı : 13,8 metre.
Uzunluk : 11,1 metre.
Yükseklik : 4 metre.
Kanat alanı : 31,9 metrekare.

Savaşın silahları

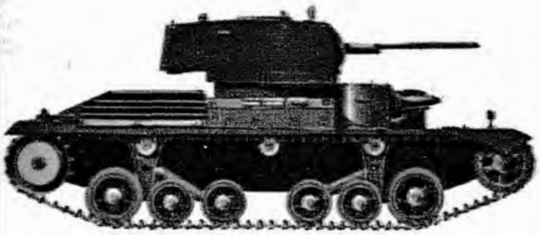
(Tanklar)

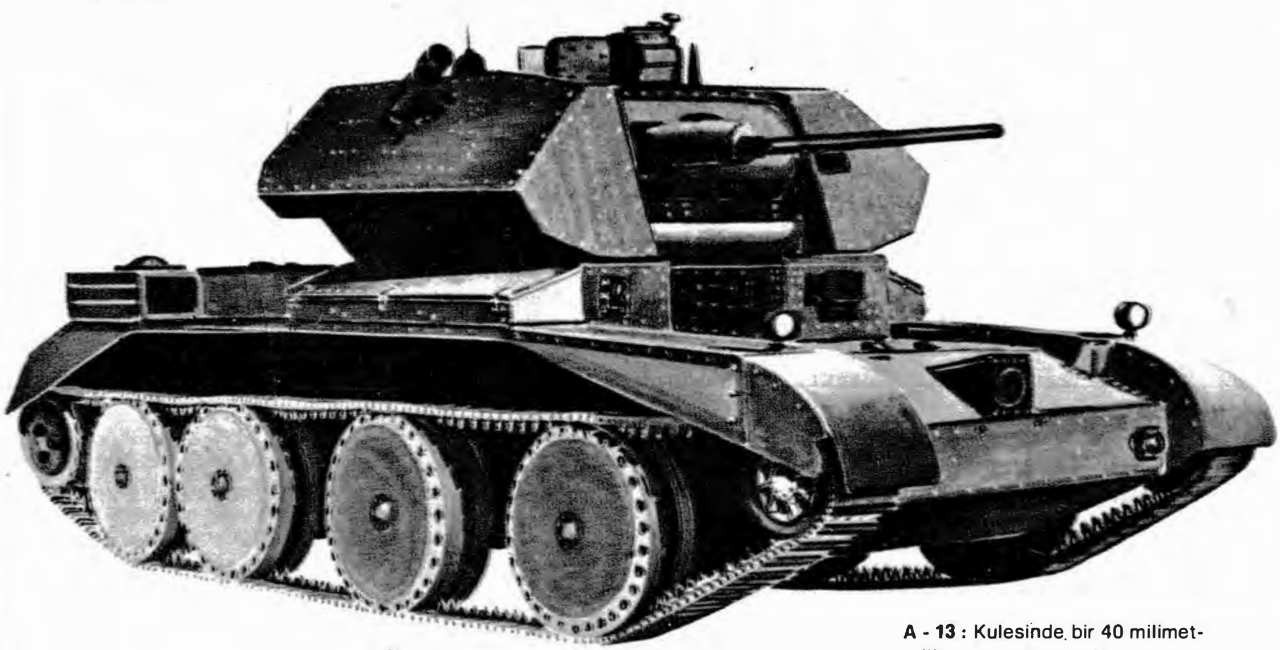
İngiliz Mark - VI : Hafif tank.

Mark - I : Bu İngiliz tankının zırhı «Char B» den. daha iyiydi Mark I ve Mark II modelleri atış gücü açısından Alman tanklariyle aynı değerdeydi.

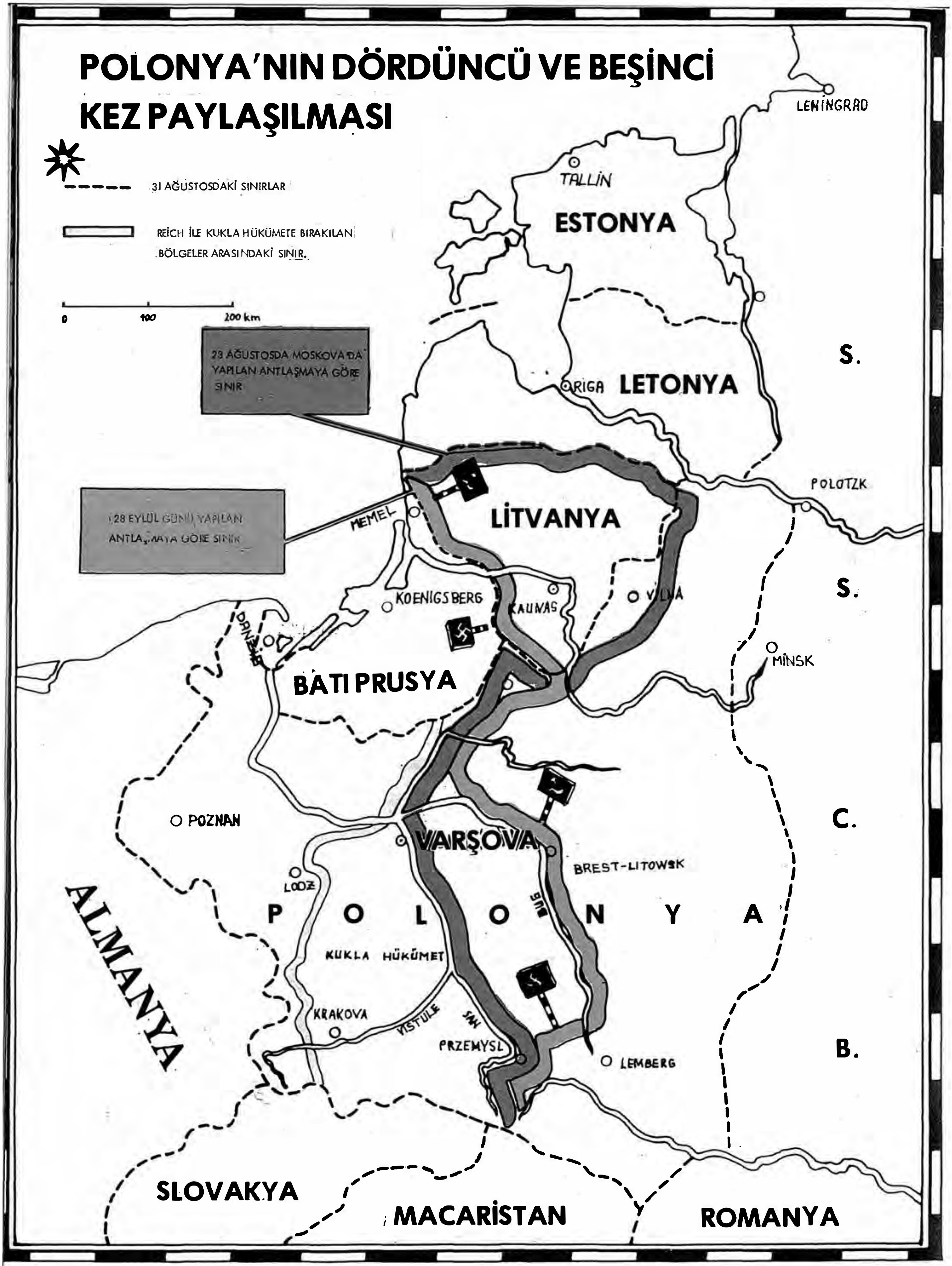

A - 9 : İngilizler'in başka bir hafif tankı.

A - 13 : Kulesinde bir 40 milimetrelik topu bulunan «Cruiser» savaş tankının zırhı çok hafifti.

POLONYA'NIN DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ KEZ PAYLAŞILMASI
31 AĞUSTOSDAKİ SINIRLAR
REİCH İLE KUKLA HÜKÜMETE BIRAKILAN BÖLGELER ARASINDAKİ SINIR.
0
100
200 km
23 AĞUSTOSDA MOSKOVA'DA YAPILAN ANTLAŞMAYA GÖRE SINIR
(28 EYLÜL GÜNÜ) YAPILAN ANTLAŞMAYA GÖRE SINIR
LENINGRAD
TALLIN
ESTONYA
RIGA
LETONYA
S.
S.
C.
B.
POLOTZK
MEMEL
LİTVANYA
KOENIGSBERG
KAUNAS
VILNA
MINSK
DANZIG
BATI PRUSYA
POZNAN
VARŞOVA
BREST-LITOWSK
LODZ
BUG
P O L O N Y A
ALMANYA
KUKLA HÜKÜMET
KRAKOVA
VISTULE
SAN
PRZEMYSL
LEMBERG
SLOVAKYA
MACARİSTAN
ROMANYA

halkına duyuruldu. Sabah saat 9 sularında ise Ikinci baskılarını yapan tüm gazeteler savaşın başladığını yazıyorlardı. Savaşın başladığını öğrenmelerine rağmen Almanlar'da bir durgunluk ve sessizlik vardı. Yanlarından bağıra bağıra geçen gazetecilere aldırış etmiyorlardı bile. Sanki hiç bir şey olmamış gibi işlerine gidiyorlardı. Aslında Alman halkı bir savaşın çıkacağına pek kanaat getirememişti. Führer'in barışçı çabalarıyla bir savaşı önleyeceğine inanmıştı.

1914'te savaşa giren Alman halkıyla, 1 Eylül 1939 sabahı Alman halkının arasında büyük bir fark vardı. Sokaklarda şarkı söyleyip, eğlenmiyorlardı. Sabah saat 10'a doğru Reichtag'a gelen Hitler'e bile sokakta herhangi bir gösteri yapılmadı.

Hitler Reichtag'da neden savaşa girdiklerine dair bir konuşma yaptı. Bu konuşmasında kamuoyunu yanıltmak için yalan söylemekten de çekinmedi.

«Bu gece Polonya muazzaf askerleri, ilk olarak bizim sınırımıza ateş açmışlardır. Bu sabah saat 5.45'ten itibaren de biz karşılık veriyoruz ve bundan sonra da bombalara bombalarla cevap verilecektir.»

Hitler konuşmasında Polonyalı askerlerin saldırısından söz etmişti. Aslında bu savaşın başlaması için uydurulmuş bir yalandı. Gerçi Gleiwitz'de bulunan Alman radyo istasyonu saldırıya uğramıştı ama saldırganlar Polonyalı değil, Polonya askeri elbiselerini giymiş olan SS'lerdi.

1 Eylül günü Hitler Alman ordusuna yayımladığı mesajında şöyle diyordu:

«Polonya hükümeti ile barışçı yoldan ilişki kurmak istediğim halde, bu hükümet teklifimi reddetti ve silâha sarıldı... Sınır boyunda, büyük bir devletin göz yumamıyacağı biçimde girişilen bir sürü bozma hareketi artık bu hükümetin Alman sınırına karşı bir saygı duymak istemediğini göstermektedir.

Bu çılgınlığa bir son vermek üzere, bundan böyle, kuvvete kuvvetle karşı koymaktan başka bir yol bulamadım.»

Hitler o gün yalnızca bir kere yalan söylemedi:

«Her Alman erkeğinden, benim gibi dört yıl için hazır olmasını isterim... Bundan böyle ben de Alman İmparatorluğunun yalnızca bir askeriyim. Benim için çok kutsal ve sevgili olan bu elbiseyi yeniden giydim. Hayatım boyunca anlamını bilmediğim bir tek sözcük vardır. O da «teslim olmaktır». Askeri Üniformamı zafere ulaşıncaya dek üstümden çıkarmayacağım... Ya da sonucu görmeden öleceğim.»

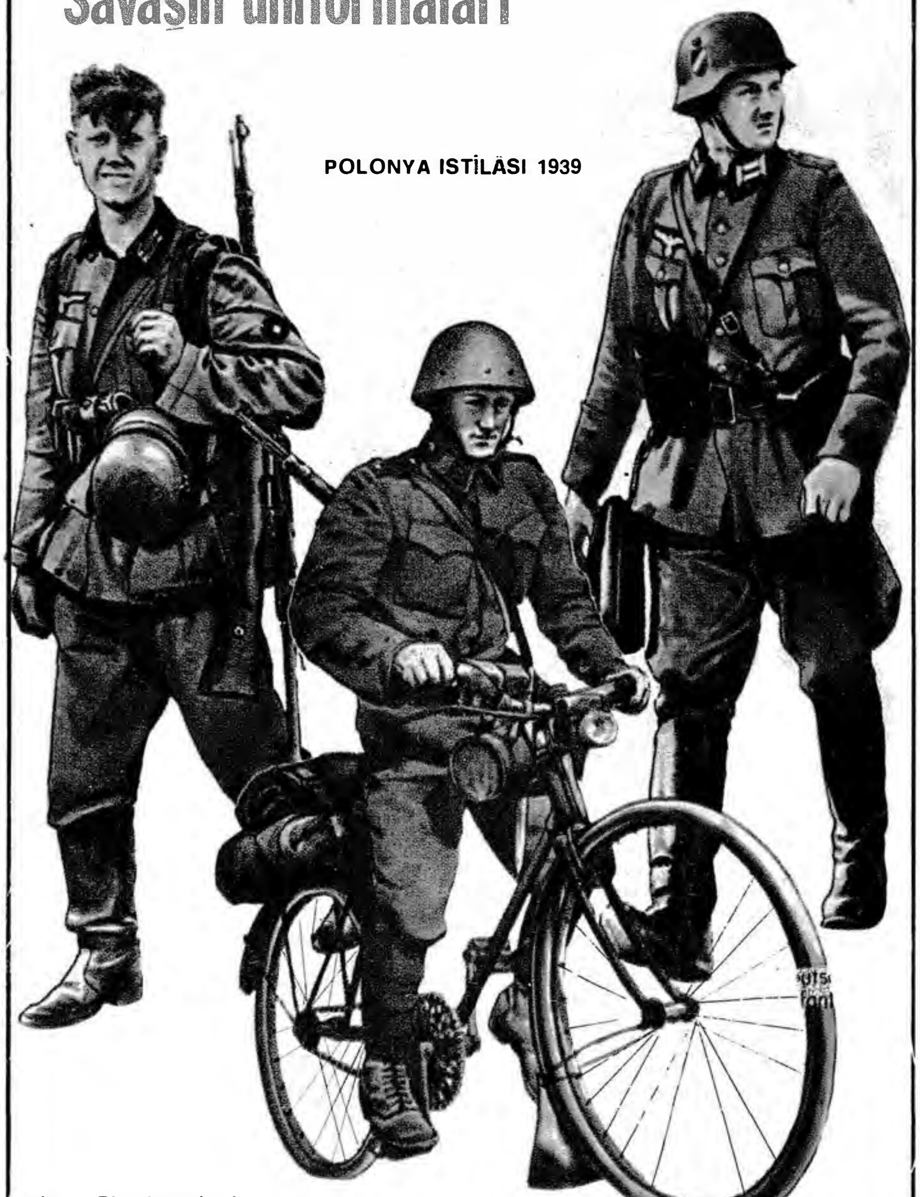
Hitler hayatı boyunca verdiği sözlerden yalnız bunu yerine getirdi.

Bu sırada Alman kuvvetleri yoğun bir saldırıya geçmişlerdi. Bu saldırıyı gölgeleyen bir tek neden vardı ortada: Sis. General Guderian «Anılar»ında 1 Eylül sabahı, saat 4.30'u şöyle anlatıyor:

«1 Eylül saat 4.30'da ordularımız sınırı geçtiler. Yerde kalın bir sis tabakası vardı. İşin başında Luftwaffe'nin yapacağı bir

Savaşın üniformaları

POLONYA ISTİLÂSI 1939

Alman Piyade Askeri (164. Piyade Alayı, Polonya, eylül 1939)
Alman kara kuvvetlerinin standart sahra üniforması 1936 yılında kullanılmaya başlamıştı ve savaş patlak verene kadar üzerinde bir değişiklik olmamıştı. Pantolonlar hâlâ kurşunî renkteydi ve bütün işaretler kurşunî renkte sunî ipek ile makineyle işlenmişti. Bu askerin üzerinde siyah deriden piyade teçhizatı bulunuyor, sadece tüfek kayışı kahverengi. Askerin silâhı 98k Alman mavzer karabine tüfeği.

Slovak Piyade Askeri (Güney Polonya, 1939)
Eski çek ordusunun bir standart üniforması savaş sonuna kadar Slovak üniformasının esasını oluşturmuştu. Askerin teçhizatı kahverengi deri ve haki renkte yelken bezinden yapılmış. Silâhı ise Çek VZ M. 1924 mavzer karabine tüfeği.

Alman Piyade Subayı (2. Piyade Alayı Teğmeni, Polonya, eylül 1939)
Alman subaylarının çoğu savaş başlarında ölçü üzerine dikilmiş üniformalarla cepheye gidiyorlardı. Barış zamanına göre ilk resmî değişiklik, ileride savaş sırasında yeniden kaldırılan kahverengi omuz askı kayışıydı. Bu subayın teçhizatı kütüklük, harita çantası ve tabanca kılıfından oluşuyordu. Silâhı ise Alman M. 1908 otomatik Parabellum tabancasıydı.

Polonyalılar oldukça gururluydular. Almanlar'ı yenip Berlin'e kadar gideceklerini öne sürüyorlardı. Ama 19 gün içinde Almanlar'ın karşısında eriyip gittiler. Almanlar'a esir düşen yüzbinlerce Polonyalı askerin yüzünde aynı eziklik görülüyordu.

şey yoktu. 3. Zırhlı birlikle ilk çarpışmaların başladığı yere kadar ilerledim. Emirlerimin kesin olmasına rağmen 3. Panzer tugayı topçusu atışa başladı. İlk bomba otomobilimin 50 metre önünde, ikincisi ise 50 metre gerisinde patladı. Üçüncüsünün tam başımın üstünde patlamasını önlemek için şoföre sağa dönmesini söyledim. Ama gürültülerden sinirleri bozulan şoför birden gaza basınca, otomobilim bir şarampole yuvarlandı.»

Sis nedeniyle Alman hücumunun ilk saatlerinde bazı aksaklıklar görülmüştü. Sisten yararlanan Polonyalılar Vistül nehri üzerindeki Dirschau köprüsünü Almanlar gelmeden havaya uçurdular. Bu köprünün alınması daha yaz başında planlanmıştı. Stratejik önemi yüksek olan köprü sabahın erken saatlerindeki sis nedeniyle paraşütçülerin yere inememesi dolayısıyla havaya uçuruldu.

Bütün bu aksaklıklara rağmen Alman'lar'ın hücumu etkisini göstermişti. Bir süre sonra Alman tankları Polonya içlerine doğru ilerlemeğe başlamışlardı.

Polonya savaşının başlaması üzerine İngiltere ve Fransa diplomatik girişimlere başladılar. 1 Eylül akşamı saat 19.15'e doğru İngiliz elçiliğinden bir memur Alman Dışişleri Bakanlığını telefonla aradı ve Ribbentrop'u «çok acele» kabul etmesini rica etti. Bir süre sonra aynı istek Berlin'deki Fransız elçiliğinden de geldi. Gece saat 21 sularında Ribbentrop Henderson'u kabul etti. İngiliz elçisi bakana İngiliz hükümetinin resmî notasını sundu:

«Alman hükümeti, Polonya'ya karşı girişmiş bulunduğu her türlü saldırgan hareketi durdurduğuna dair, İngiliz hükümetine duyurucu teminat vermeğe ve kuvvetlerini Polonya topraklarından hemen çekmeğe hazır olmadığı takdirde, İngiliz hükümeti Polonya'ya karşı vermiş olduğu taahhütleri duraksamadan yerine getirecektir.»

Bir saat kadar sonra Coulondre'un sunduğu Fransız bildirisi de hemen hemen aynıydı.

Ribbentrop her iki elçiye de notaları Hitler'e sunacağını söyledi ve bir «Alman saldırısının değil» de Polonya saldırısının sözkonusu olduğunu onlara bildirdi. Hitler o gün İngiltere ve Fransa'dan aldığı raporlardan ordularını durdurtmadığı takdirde bir Dünya Savaşı'nın çıkacağını anlamıştı. Ama artık kesinlikle geri dönmemeğe kararlıydı.

2 Eylül saat 0.00'da başlamak üzere Fransız hükümeti seferberlik ilân etti. Tüm yedeklerin silâh altına alınması işlemi 20 Eylül'e kadar sürdü. Fransızlar Polonyalılar'a o tarihlerde yardım etmekten çok uzaktılar. Zira aynı günlerde Ruslar can çekişen Polonya'yı sırtından vuracaklardı.

Bu arada İtalyan hükümeti büyük bir savaşı önlemek için bazı girişimlerde bulundu. Ama Ingiltere Dışişleri Bakanı Lord Halifax, kendisini telefonla arayan Kont Ciano'ya, Alman hükümeti Polonya'dan ordularını çekmediği sürece bir konferansın söz konusu olamayacağını bildirdi. Duçe böyle bir isteği Führer'e iletemeyeceğini ve bu yolda bir karar almasının mümkün olamayacağını açıklayınca son barış kıvılcımları da sönüverdi.

Fransa ve Ingiltere hükümetleri Polonya'ya verdikleri sözü yerine getirmekte oldukça çekimser kaldılar. Özellikle Fransız hükümeti, Ingiltere'ye ve Polonya'ya verdikleri taahhütler konusunda ikiye ayrılmış durumdaydı. Seferberlik ilânıyla Al-

Hitler'in Polonya'ya saldırması üzerine Fransa seferberlik ilân etti. 1 Eylül 1939 sabahı tüm duvarları seferberlik ilânları kaplamıştı. (yukarıda)
Silâh altına çağrılan Fransızlar tren istasyonlarında toplanıyorlardı. İstasyonlarda büyük bir kalabalık olmasına rağmen, etrafta tam bir sessizlik vardı. Bakışlar donuk ve dalgındı. (yanda)

manlar'ın Batı sınırında daha fazla asker tutacaklarını, böylece Polonya üzerine daha az sayıda asker gönderebileceklerini sanıyorlardı.

Ancak bu gelişmeler karşısında İngiltere, Fransa'nın daha kesin bir tutum takınmasını istiyordu. Eylül'ün 2'sinde, gece yarısına doğru İngiltere, Fransa'yı Hitler'e bir ültimatom verme konusunda sıkıştırınca, General Gamelin ve Fransız Genelkurmayında bir çekingenlik görüldü. Almanlar'ın Batı'ya yapacakları ani bir saldırı sırasında dövüşecek olan Fransız askerleriydi. İngiltere'den bir yardım gelmesine pek imkân yoktu. Genelkurmay seferberliğin rahatça yerine getirilebilmesi için kendilerine 48 saatlik bir süre verilmesini istedi.

İngiltere'nin cevabı ise şöyle oldu:

«İngiliz hükümeti için 48 saat olanaksızdır. Fransa'nın davranışı Kral hükümetini hayrete düşürmüştür.»

Bu arada İngiliz hükümeti de zor durumda kalmıştı. 2 Eylül günü Avam kamarasında Başbakan Chamberlain milletvekillerinin sert muhalefetiyle karşılaştı. Alman hükümetine verilen notaya karşılık olarak bir cevap alınamadığı için İngiltere'nin hemen karşılık vermesi gerektiğini savunuyorlardı. Milletvekillerinden Leopold Amery oturduğu yerden şöyle bağırıyordu:

Polonyalılar Alman zırhlı tümenlerine, süvari birlikleriyle karşı koymağa çalıştılar. Ama tanklar onları çiğneyip geçti. Resimde 19. Zırhlı Tümenine saldıran süvariler başarısızlıktan sonra geri çekilirken görülüyor.

«Şu anda İngiltere ve Fransa'nın savunduğu her' şey... İnsan uygarlığı, tehlikededir... Fransızlarla birlikte yürümeliyiz...»

Ama bakalım Fransızlar'ın yürümeğe niyetleri var mıydı? Chamberlain öfkeli milletvekillerini yatıştırmak için Fransız hükümetiyle konuştuğunu, hükümetin toplantı halinde olduğunu ve birkaç saat içinde kararlarını bildireceklerini söyledi. Ama Chamberlain'in hükümeti sallantıdaydı. Herhangi bir harekete geçmediği takdirde devrileceği kesindi.

Ertesi gün, yani 3 Eylül'de İngiltere Hitler'e bir ültimatom sunmağa karar verdi. O gece, ertesi sabah saat 9'da İngiltere'nin Berlin elçisine, Londra'dan, Ribbentrop'tan bir randevu istemesi için, Halifax bir mesaj gönderdi.

Henderson 3 Eylül sabah 4'e doğru aldığı telgraf uyarınca, saat 9 için Ribbentrop'tan bir randevu istedi. Ancak Ribbentrop hazır olmadığı için Hitler'in tercümanı Dr. Schmidt, Britanya elçisiyle konuşmayı kabul etti. Elçi Nevil Henderson'un sunduğu İngiliz ültimatomu şöyleydi:

«... Bu husus 24 saat önce bildirildiği halde herhangi bir cevap alınamamış. Almanlar Polonya toprakları üzerindeki hücumlarına devam etmişler ve bu hücumları yoğunlaştırmışlardır. Bundan ötürü, bugün 3 Eylül'de, İngiltere yaz saati ile sabah 11'den geç olmamak şartıyle, Alman hükümeti tarafından yukarıdaki hususta doyurucu teminat verilerek, bu teminat Londra'daki Kral hükümetine varmadıkça, o saatten itibaren iki ülke arasında savaş durumu başlayacaktır.»

Resmî tercüman belgeyi aldıktan sonra Führer'e gitti ve ültimatomu Almancaya çevirdi.

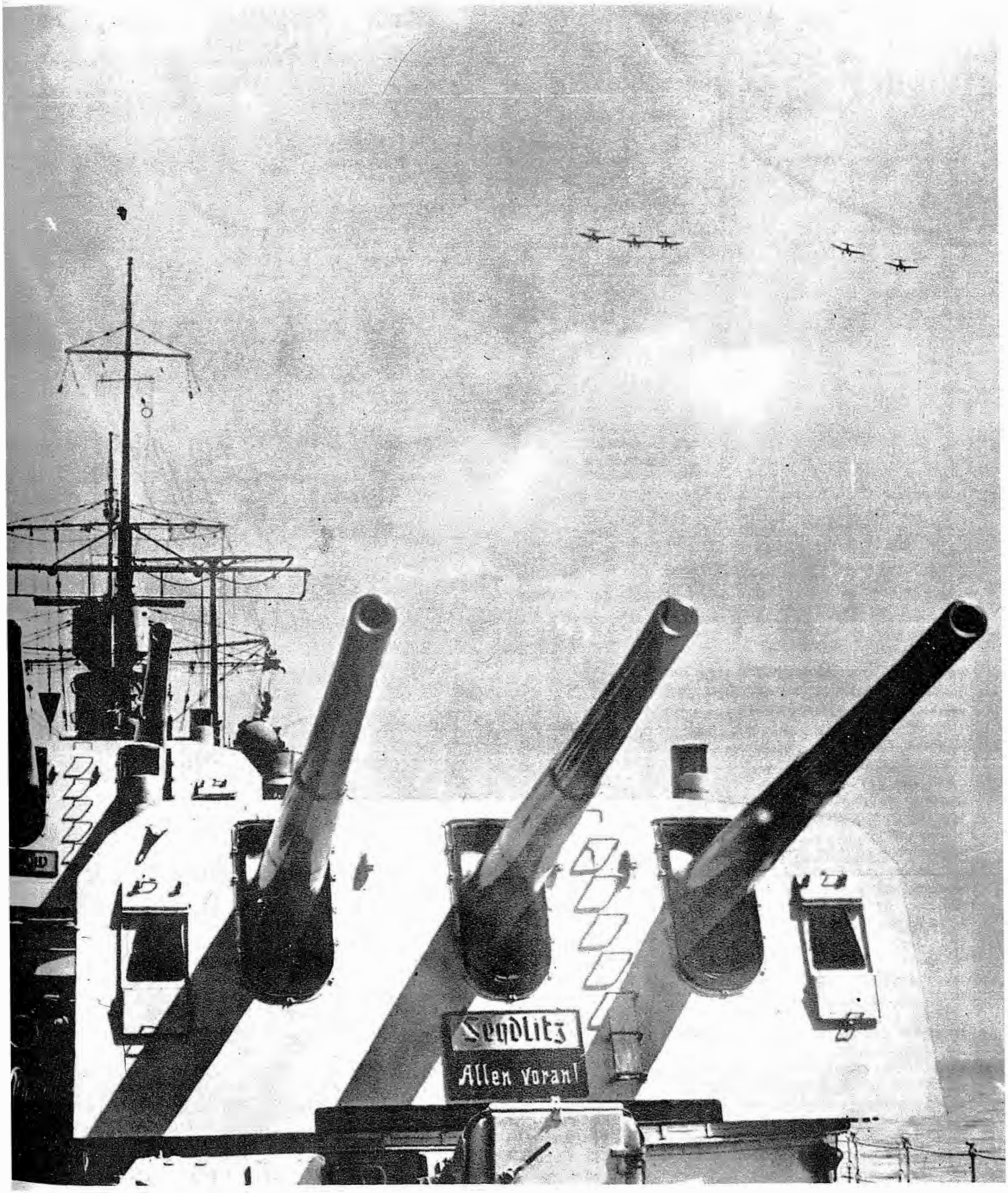
İngiliz hükümetinin ültimatomunun süresi bittikten birkaç dakika sonra Ribbentrop Henderson'u Bakanlığa çağırdı. Alman hükümeti verdiği cevapta, İngiliz ültimatomunu **«uygulamak öyle dursun, almayı bile reddediyordu.»** Bunun üzerine her iki ülke arasında savaş ilân edildi. Fransız hükümeti de savaş durumuna geçeceğini saat 17'de açıkladı. Böylece iki ülke de verdikleri taahhütlerini yerine getiriyorlardı.

İngiltere ve Fransa'nın savaşa girmesinden sonra Hitler bir müttefik aramağa başladı kendisine. Gerçi oldukça güçlü bir orduya sahipti ama söz verdiği halde savaşa girmeyen İtalya'ya büyük bir kin duyuyordu. O zaman kendisine yardım edecek ülke olarak Rusya'yı seçti.

Sovyetlerin yardımı daha savaşın ilk günü başladı. Polonya'ya karşı hücumun başlaması üzerine Minsk radyo istasyonu Hava Kuvvetlerine yardımcı olmak için sinyal yayınlamağa başladı. Savaşın bitmesinden sonra ele geçiren Nazi evraklarının araştırılmasıyle ortaya çıkan olay iki devletin işbirliğini kanıtlıyordu.

O sabah erken saatlerde Alman Hava Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanı General Hans Jeschonnek, Moskova'daki Alman elçiliğine telefon ederek, Minsk'teki radyo istasyonunun devamlı surette sinyal vererek Alman Hava Kuvvetleri'nin Polonya bombardımanına yardım ederse çok memnun kalacağını bildirdi. Elçi von der Schulenburg bu isteği yetkililere bildirdi ve olumlu cevap aldı. Ruslar radyo istasyonundan, sık sık istasyon tanıtma sinyali vermeği ve Alman uçaklarının gece u-

Alman donanması İngiltere ile denizde baş edecek güçte değildi savaşın başında. Ellerindeki gemilerin sayısı azdı. İngiltere ile mücadele etmek için uygulanmağa başlanan «Z» planın gerçekleşmesi ancak 1945'lerde mümkün olacağı için Donanma Komutanı Reader oldukça endişeliydi.

Varşova'nın kenar mahallelerine giren Almanlar korkunç bir manzarayla karşılaştılar. Birçok yerde taş üstünde taş bile kalmamıştı.

çuşlarına yardım etmek üzere, Minsk radyosunun yayın saatlerini iki saat uzatmayı kabul ettiler.

Ruslar'dan bu ilk yardımı gören Almanlar umutluydular. Polonya'nın istilâsı sırasında bu yardımın daha da artacağından emindiler. Ribbentrop 3 Eylül günü Hitler'le Berlin'den ayrılmağa karar verdikleri anda, saat 18.50'ye doğru Moskova'daki elçiliğe **«çok gizlidir»** ibaresi altında bir telgraf gönderdi. Telgrafta şunlar yazılıydı:

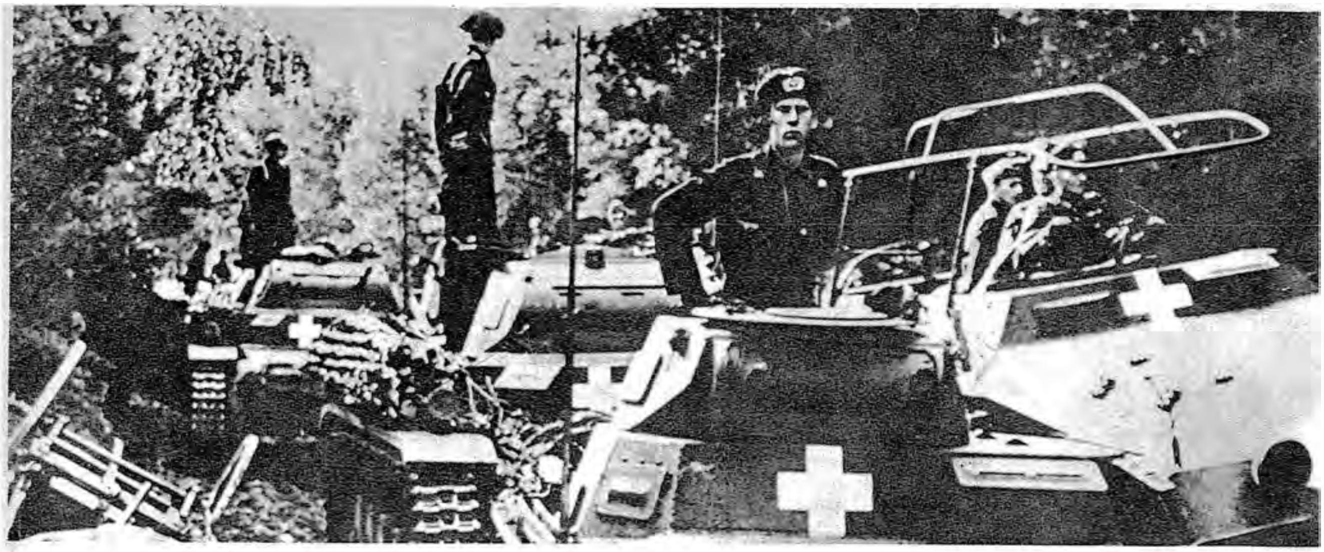
«Polonya ordusunu birkaç hafta içinde tamamiyle yeneceğimizi kesinlikle umuyoruz. Biz Moskova'da, Alman çıkar bölgesi olarak tesbit ettiğimiz toprakları askeri işgal altında bulunduracağız. Öte yandan, askeri nedenlerden ötürü o sırada Rus çıkar olanı olarak gösterilmiş bulunan Polonya topraklarında da, Polonya askeri kuvvetlerine karşı harekâta elbette ki devam etmek zorundayız.

Lütfen bu konuyu Molotov'la görüşünüz ve Sovyet hükümetinin elverişli bir zamanda, Rus çıkar alanında bulunan Polonya kuvvetlerine karşı harekete geçmek ve bu toprakları işgal etmek niyetinde olup olmadıklarını öğreniniz. Bizim tahminimize göre, böyle bir hareket yalnız bizim üzerimizdeki yükü hafifletmekle kalmayacak, aynı zamanda Moskova antlaşmalarının ruhuna ve Sovyetler Birliği'nin çıkarına da uygun düşecektir.»

Bu açık açık Ruslar'ı Polonya'ya saldırmaları için bir davet idi. Böyle bir harekete girişmekle Almanlar üzerindeki yükün bir kısmını Sovyetler'e atmış olacaklardı. Savaşa katıldıklarına göre de suçun bir bölümünü yüklenmek zorunda kalacaklardı.

3 Eylül Pazar günü İngiltere'nin savaşa girdiğini öğrenen Almanlar'ın içinde en çok canı sıkılanı Alman Donanmasının Başkomutanı Amiral Erich Raeder'di. Zira Almanya'nın İngiltere'ye karşı etkili bir savaş yürütebilmesinin olanaksız olduğunu biliyordu. Bu savaş için ne denizüstü ne de denizaltı araçları yeterliydi.

Reader'in canı sıkılmasına karşılık Alman denizcileri hemen savaşa başlamışlardı. 3 Eylül saat 21'de Hebrid adalarının 200 mil kadar batısında seyretmekte olan ve New York'a doğru yol alan **Athenia** adlı İngiliz yolcu gemisi korkunç bir patlamayla birlikte suya gömüldü. İçinde bulunan bin 500 yolcudan 112'si boğuldu. Ölenlerden 28'inin Amerikalı olması durumu ciddileştiriyordu. Almanlar suçu İngiltere'nin üzerine attılar. Ama Athenia'nın Teğmen Lemb kumutasındaki U - 30 denizaltısı tarafından batırıldığı anlaşıldı. Bu olaydan iki gün sonra da **Royal Spectre** adlı ikinci bir gemi teğmen Herbert Schultze komutasındaki **U - 48** denizaltısı tarafından batırıldı. Böylece denizde de savaş başlamış oluyordu.

Tankların kara savaşlarının en güçlü silâhı olduğu Polonya savaşı ile ortaya çıktı. Tanklar Polonya içlerine doğru ilerlerken önlerine çıkan tüm engelleri ezip geçtiler.

Tankların geçmesinden sonra piyade birlikleri geliyordu. Onlar için yapacak bir şey yoktu. Alevler içinde yanan kasabaların içinde kalan son direnme merkezlerini imha ediyorlardı.

Athenia ve Royal Spectre adlı gemiler 1939'dan 1945'e değin Hitler'in Cep Denizaltıları tarafından batırılan 2 bin 603 geminin ilk sırasında yer aldılar.

Denizde savaş Cep Denizaltılarıyla başlarken Polonya Savaşı büyük bir hızla sürüyordu. 4 Eylül günü Koridor savaşı bitmişti. Pomeranya'dan harekete geçip Doğu'ya doğru ilerleyen General von Kluge komutasındaki 4. Ordu ile Batı Prusya'dan Batı'ya doğru ilerleyen General von Kueche idi.

General Heinz Guderian Panzer birlikleriyle bu savaşta büyük ün kazandı. Koridor'dan geçerken General Bortnowski komutasındaki «Pomorelie» ordusunun Süvari tugayının karşı hücumuyla karşılaşmıştı. Tanklara karşı Polonyalılar atlarla geliyorlardı. Süvariler ellerindeki uzun mızraklarıyla tankların toplarına karşı kaymağa çalışıyorlardı. Ama bu gözüpek insanları Almanlar kısa sürede silip süpürdüler.

Tüm dünya artık **«Blitzkrieg»** ın ne demek olduğunu öğrenmişti. **«Yıldırım Savaşı»** uygulayan Alman ordusu önüne çıkan engeli çiğneyip geçiyor, geriye pek bir şey bırakmıyordu.

Polonyalılar kendilerinden üstün kuvvetler karşısında büyük bir direnme gösterdiler Almanlar'ın üstün silâh gücü karşısında 2 hafta dayanarak büyük bir kahramanlık örneği veren Varşova halkı, kenti sokak sokak savundu.

Alman Orduları 6 Eylül günü Polonya'nın ikinci büyük kenti olan Krakow'a girdiler. Polonya hükümeti Varşova'dan Lublin'e kaçmak zorunda kaldı. Alman orduları Polonya tümenlerini bir çember içine aldıktan sonra yok ediyorlardı. Ama bazı Polonya tümenleri de dayanmıyor değildi. 15 ile 16 Eylül arasında, artık Polonya için herşeyin bittiği günlerde, geceleyin yürüyen, gündüzün savaşan II. ve 38'inci tümenler, Almanların 14'üncü ordusunun kurduğu çemberi üç kez kırma başarısını gösterdiler. Ama bütün bunlar faydasızdı.

Alman Hava Kuvvetleri de Polonya birliklerinin üstünde bir gövde gösterisi yapıyorlardı. General Kesselring ve Loehr komutasındaki l'inci ve 4'üncü **«Luftflotten»**, Polonya Hava Kuvvetlerinin uçaklarının çoğunu daha üslerinden havalanmadan saf dışı bıraktı. Birçok hava limanı darmadağın oldu, haberleşme merkezleri ise imha edildi.

Bu şartlar altında Alman Ordularının başarısına şaşırmamak gerekir. 8 Eylül öğleden sonra 4'üncü Panzer Tümeni Varşova üzerine saldırıya geçmiş ama fazla başarı elde edememişti. O sırada Silezya ve Slovakya'dan gelen Reichenau'nun 10 uncu ordusu şehrin güneyindeki Kielce'yi ele geçirdi. 14'üncü ordu ise Vistül ve San nehirlerinin birleştiği yerde bulunan Sandomierz'e varmıştı. Polonyalıların Lodz ve Prus orduları ise kıskaç içine alınıp imha edilmişti.

9 Eylül günü ise ikinci kıskaç harekâtı başladı. Mareşal Rydz-Simgly'nin 6 Eylül günü gönderdiği geri çekilme emri, General Bortnowski komutasındaki Pomorelie ve General Kurtzeba komutasındaki Poznan ordularına geç ulaşınca, Polonyalıların son bir çırpınmaları görüldü. Bu ordular Varşova'ya doğru geri çekilirken, Lodz üzerinden gelen 8'inci Alman ordusu yollarını kesmek istedi. 10 Eylül günü Lowicz yakınlarında 30'uncu Alman tümenini geri çekilmek zorunda bırakınca, Almanlar güç durumda kaldılar. O anda «B» grubu ordularının «A» grubu ordularının sol yanındaki kuvvetlere yardım etme olanağı yoktu. Kısa bir bocalama devresinden sonra General von Runstedt 10 uncu ordunun motorize ve panzer tümenlerini Bortnowski üzerine gönderdi. Lowicz ve Sochatchew çevresinde şiddetli çarpışmalar oldu. Ama Kutno çevresinde çembere alınan Bortnowski ve 170 bin askeri silâhlarını 20 Eylül günü teslim etmek zorunda kaldılar. 8'inci Alman ordusunun ele geçirdiği ganimetler arasında 320 top, 40 tank ve 130 uçak vardı.

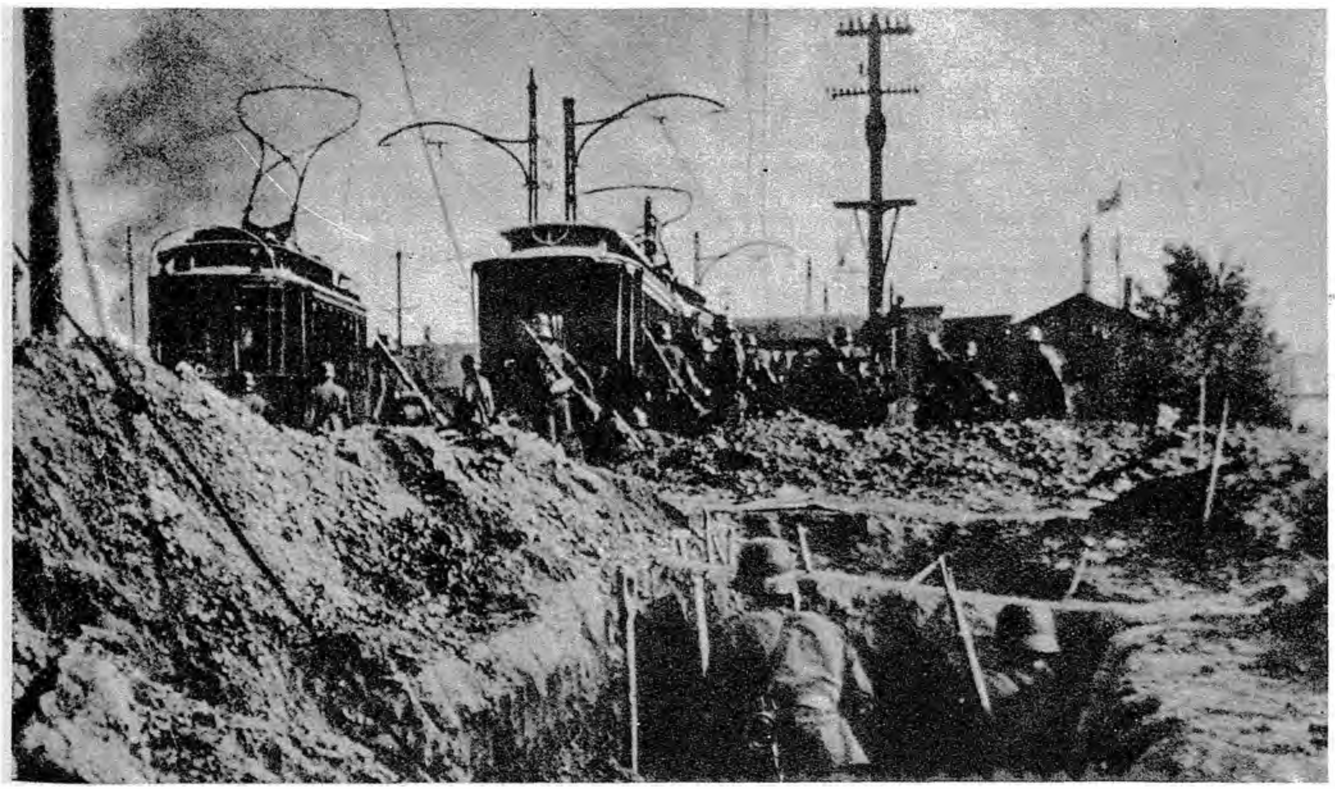
Hitler'in emrine uygun olarak bir kısım Alman kuvvetleri Vistül'ün batısında bulunan Polonya kuvvetlerini sararken, 8'inci Ordu Varşova ve Modlin üzerine doğru akıyordu. 9 Eylül günü saldırıya geçen Guderian'ın 19'uncu Panzer Kolordusu 15 Eylül'de Brest Litovsk önlerine geldi. Ayın 17'sinde ise Brest Litovsk'un 75 kilometre güneyinde bulunan Wlodowa'da 3'üncü Panzer Tümeni 14'üncü ordunun öncüle riyle birleşerek kıskacı kapattı. 17 Eylü günü Polonya için herşey bitmişti. Rus s nırında kalan birkaçından başka tüm Po lonya kuvvetleri çevrilmiş bulunuyordu.

Polonya hükümetinin arta kalanları ise 15 Eylül günü Romanya sınırındaki bir kö ye vardılar. Geriye artık Polonyalılar için çevrilmiş birliklerin safından ölmekten başka birşey kalmamıştı.

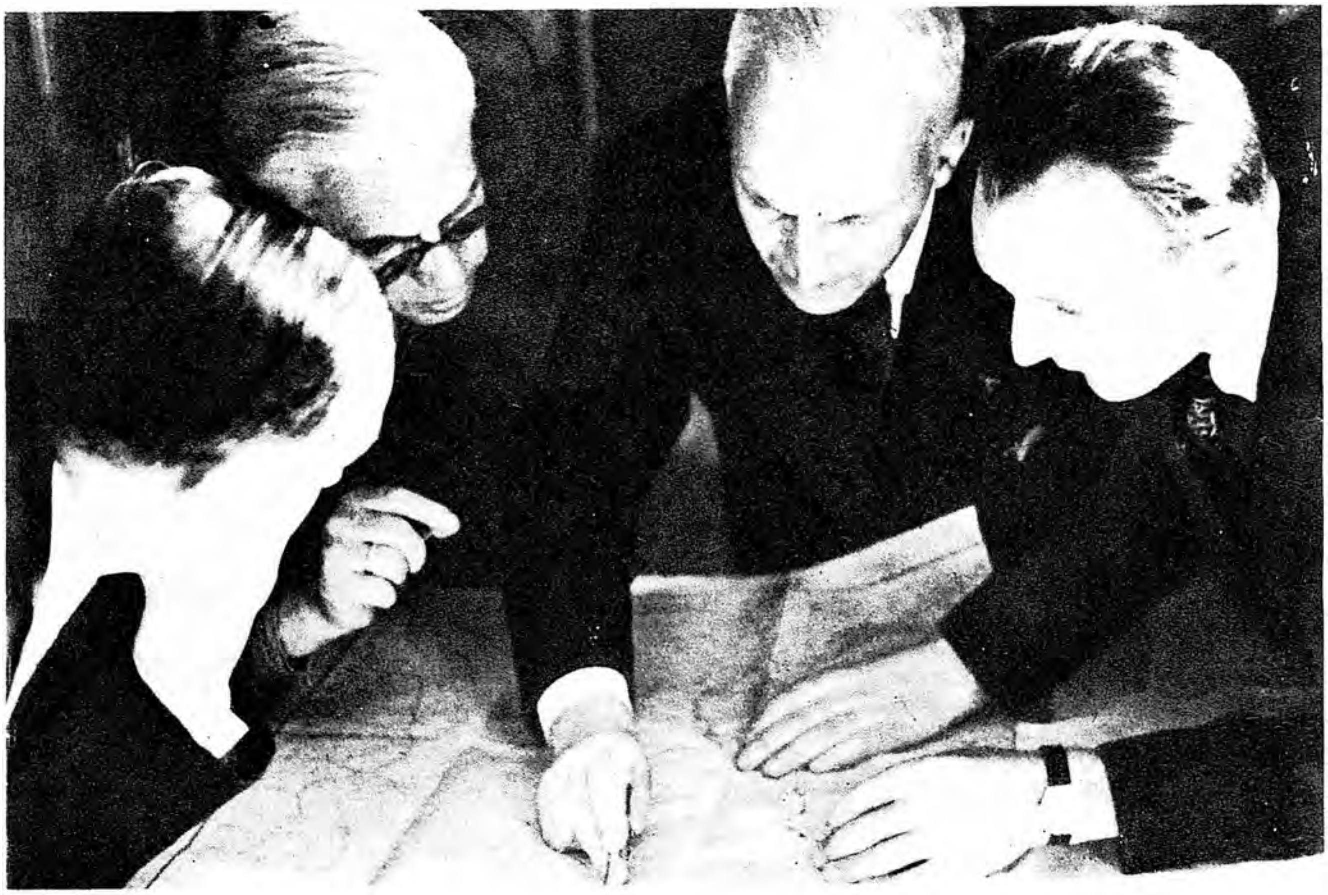
O güne kadar Sovyetler Birliği 25 Temmuz 1932'de imzalanan ve 5 Mayıs 1934 günü, 1945'e değin uzatılan Rus - Polonya saldırmazlık antlaşmasına sadık kalmıştı.

Almanlar'ın büyük savaş gücü karşısında tutunamayan Polonyalılar teslim oluyorlardı. Galipler oldukça yüksek sayıda esir ve malzeme ele geçirmişlerdi. Bunlar büyük konvoylar halinde kamplara götürülüyordu.

Varşovalılar kentlerini savunmak için çevresine derin hendekler kazmışlardı. Birer kale gibi olan bu hendekleri Almanlar zorlukla ele geçirdiler.

*Almanlarla Ruslar arasındaki pazarlığın çıkmaza girmesinin en büyük nedeni, **Alman** ordularının 23 Ağustos günü Ribbentrop ve Stalin arasında varılan antlaşmada çizilen sınırı aşmış olmalarıydı. Bu sorunu çözmek için Ribbentrop Moskova'ya giderek Sovyetlerle yeni bir sınır saptadı.*

Ancak Almanların Polonya içlerinde görülmedik bir hızla ilerlemeleri üzerine Ruslar 5 Eylül'de Almanlara «elverişli bir zamanda» Polonya'ya saldıracaklarını bildirdiler 8 Eylül günü ise Ribbentrop Schulenburg'a gönderdiği **«gizli ve acele»** kayıtlı telgrafta **«Alman Hükümetinin Sovyet Hükümetinin askerinin niyetlerini öğrenmek istediğini»** bildirdi. Ancak Ruslar bir savaşa girmeden önce bunun ne tür sorular yaratacağını hesaplamakla meşguldüler Sovyetler Birliği saldırgan görünmeyi önlemek için Ukranya'daki Beyaz Rusların güvenliğini sağlamak için bir savaşa girdiği kanısını yaratmak istedi. Bunun için de Varşova'nın düşmesini bekleyeceklerdi.

Ribbentrop 15 Eylül günü çektiği telgrafta «Varşova'nın birkaç gün içinde düşeceğini» belirttikten sonra Sovyet Hükümetinden Polonya'ya taarruz için **«gün ve saat»** tesbit etmesini istiyordu.

17 Eylül sabahı saat 3'de Dışişleri Bakanı yardımcısı halk komiseri Vladimir Potemkin, odasında elçi Grzybowski'ye Polonya'nın artık varolmadığını, bu nedenle Sovyet Polonya saldırmazlık antlaşmasının geçerliliğini yitirdiğini, Sovyetler birliğinin yeni durum karşısında gerek kendi ve gerekse Ukranyalı Beyaz Rusların çıkarlarının korunması amacıyla, savaş ilân edildiğini söyledi. Bu bahaneye dayanan Sovyetler 17 Eylül günü Polonya sınırını aştılar Rus uçakları da Lemberg'in doğusundaki bölgeyi bombalamağa başladılar 18 Eylül günü ise Kızıl Ordu Brest Litovsk'da Almanlarla karşılaştı. Tam o tarihte ve aynı yerde. ama yirmi bir yıl önce, Bolşevik hükümeti Alman ordusunun ağır barış şartlarını kabul etmek zorunda kalmıştı.

Bu 18 günlük savaş sırasında Alman orduları 23 Ağustos 1939 günü imzalanan antlaşmanın Polonya'ya ait bölünme bölgelerini çoktan aşmışlardı. Her iki taraf da daha çok toprak istemeye başlayınca Polonya'nın bölüşülmesi çalışmaları sekteye uğradı.

28 Eylül günü Ribbentrop ikinci kez Moskova'ya geldi. Yapılan görüşmeler sonunda Almanlar, Litvanya'nın Sovyetler'de kalmasına razı oldular Buna karşılık Sovyetler Almanlara Varşova ve Lublin bölgesini bıraktılar Orta Polonya'da bölüşme sınırı Vistül'den doğudaki Boug nehrine taşındı. Letonya, Litvanya ve Estonya'da yaşayan Almanlar ise diledikleri takdirde Sovyet egemenliğinden ayrılıp Almanya'ya gidebileceklerdi. Her iki taraf da Polonyalılara karşı acımasızdılar.

«Her iki taraf da, karşı yanın topraklarını etkileyecek bir Polonya kışkırtmasına göz yummayacaktır. Taraflar bu kışkırtmaları daha başlangıcında bastıracaklar ve bu konuda aldıkları tedbirleri birbirlerine haber vereceklerdir.»

Böylelikle Polonya, Avusturya ve Çekoslovakya'dan sonra Avrupa haritasından silinen üçüncü ülke olmuştu. Kendisine «ezilen halkların önderi» sıfatını takan Sovyetler Birliği, bir ülkeyi haritadan silmek için can düşmanı Nazi'lerle anlaşmaktan çekinmemişti.

Sovyetlerle Almanların Polonya'yı bölüştükleri 28 Eylül günü, iki haftadır kahramanca dayanan Varşova da teslim bayrağını çekiyordu. Yoğun hava bombardımanlarına karşı direnmiş olan bu kentin savunucularına 8'inci Alman Ordusunun komutanı General Blaskowitz, kahramanlık madalyaları taktı. Kenti savunan Lodz ordusunun eski komutanı Rommel'di. Polonya, bölünmesine rağmen bazı yerlerde direnmeğe devam ediyordu. Victor Thomme adlı komutan Modlin kalesinde 28 Eylül gününe kadar direndi. Ianov ormanlarında saklanan General Prugar-Katlings, yakıtı bitmiş bir panzer birliğinin üzerine süvarileriyle saldırdı. Amiral von Unruh ise Danzig Körfezinin ucunda bulunan Hel yarımadasında 2 Ekim gününe kadar direndi.

Batılı devletlerin en az 6 ay dayanır dediği Polonya 19 günde Almanlara teslim olmuştu. 694 bin askeri esir alınmıştı. Buna karşılık Alman ordusu 10 bin 572 ölü ve 30 bin 332 yaralı vermişti. Bu arada 3 bin 409 askeri de kaybolmuştu.

Hitler ordusuna çok güveniyordu. En büyük zevki ise onları denetlemekti. Askerleriyle birlikte yemek yemekten de hoşlanırdı. Yukarıdaki resimde Batı'da mevzilenmiş bir tümeni denetlendikten sonra generalleriyle birlikte yemek yiyen Hitler görülüyor.

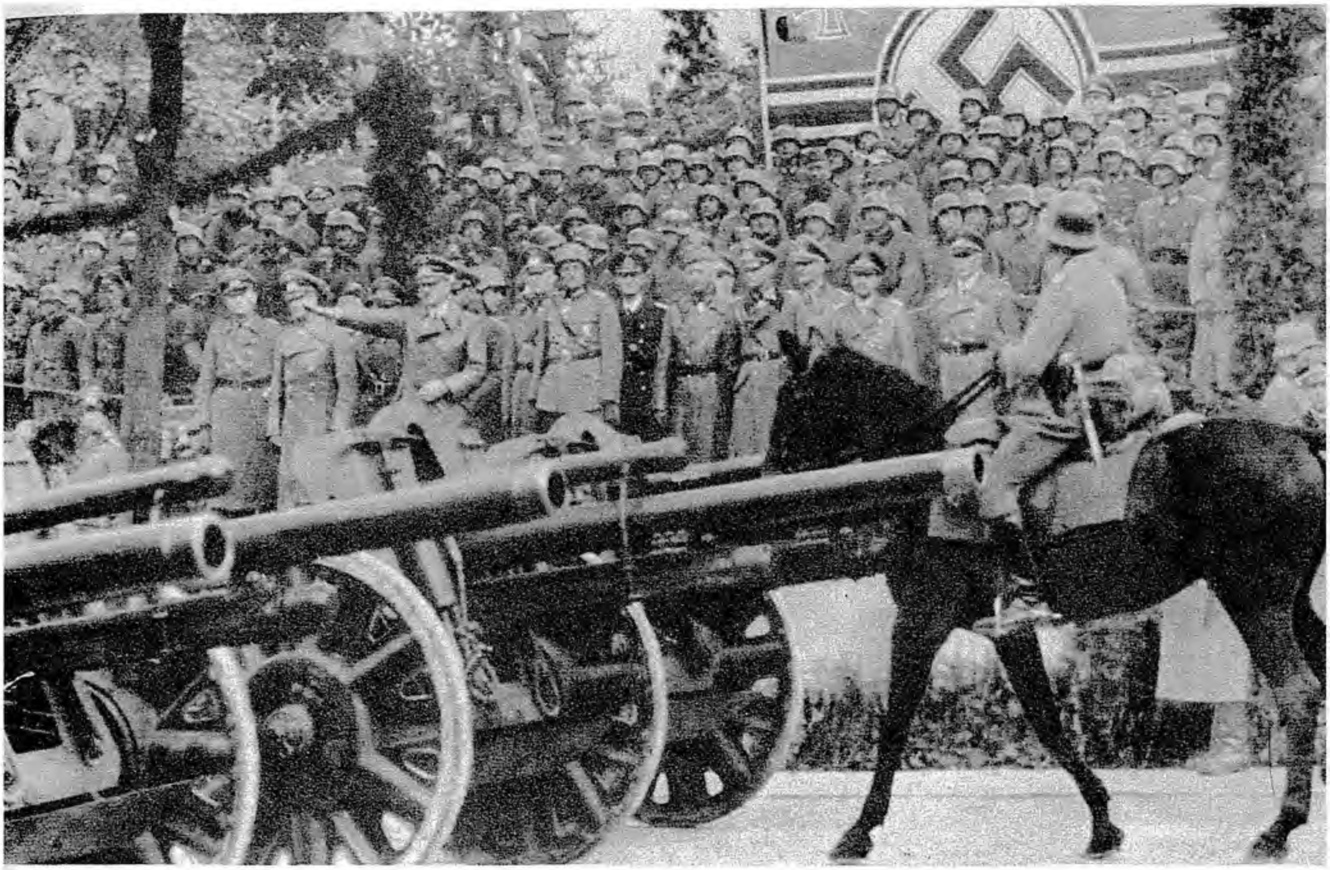
Doğu'da Polonya'ya karşı bir **«Yıldırım Savaşı»**na girişen Almanlara karşı Batı'dan pek büyük bir tepki gelmiyordu. Fransızlar ve İngilizler savaşın ilk günlerinde Polonyalıların uzun süre dayanacaklarına inanıyorlardı.

Batı'da ilk savaş saldırısı Fransızlardan geldi. 7 Eylül sabahı Fransızların **3, 4** ve **5'inci** ordularının öncü birlikleri **Sarrelouis, Sarrebück** ve **Deux - Ponts** bölgelerinde Alman sınırını geçtiler. Ancak bu saldırılar pek büyük bir önem taşımıyordu. Saldırının gerçek amacı Polonya üzerindeki Alman kuvvetlerini Batıya çekmekti. Bu saldırıların dışında pek önemli bir hareket görülmedi. 13 Eylül günü ise bu saldırılar durduruldu. **«Sarre Harekâtı»** adı verilen bu saldırılar sonucunda Fransız ordusu 27 ölü, 22 yaralı ve 28 kayıp verdi. Hava kuvvetlerine bağlı 9 avcı ve 18 keşif uçağı ise saf dışı kaldı. Bu harekâtın durdurulmasının nedeni ise **«Artık Polonya diye bir bağımsız ülkenin Avrupa kıtasında varolmamasına»** dayandırılmıştır.

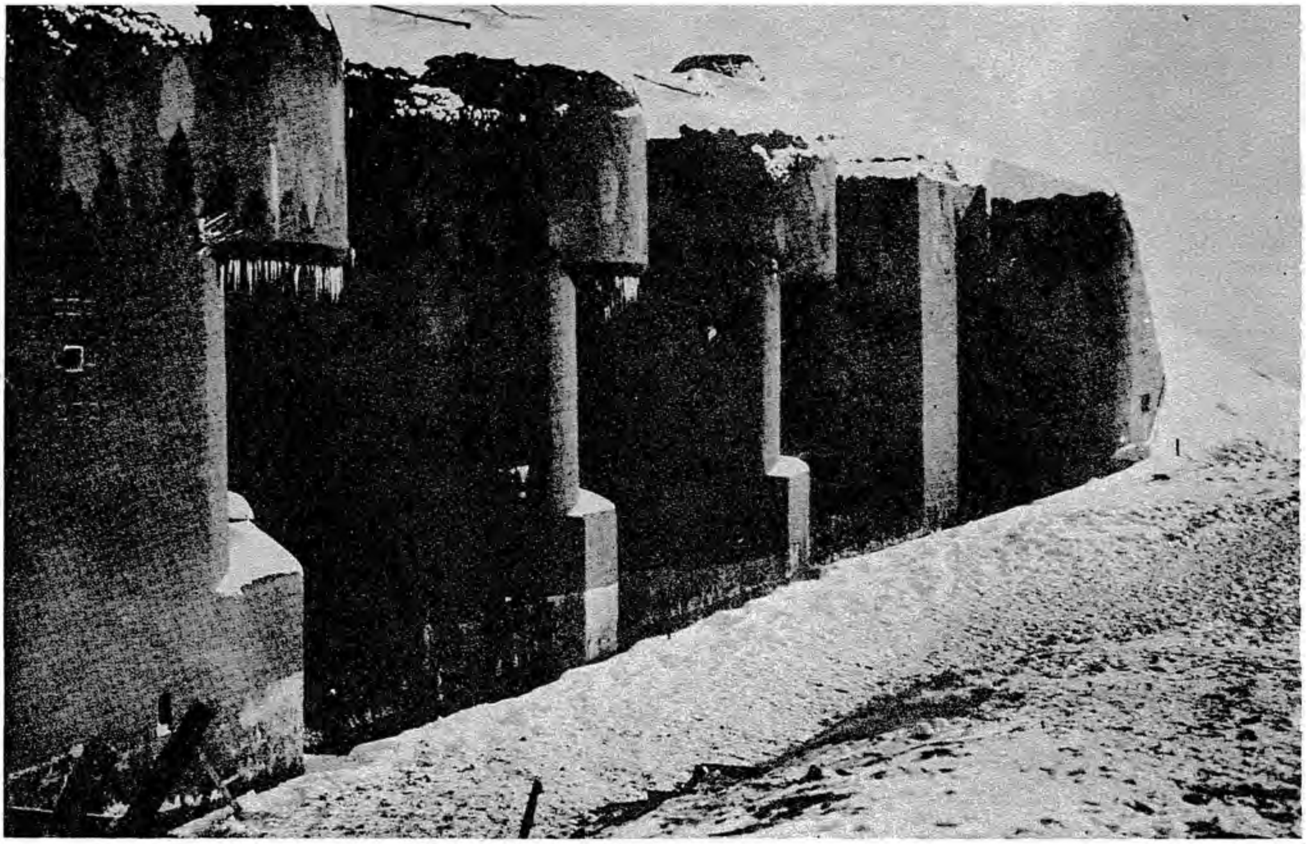
Batı'da Fransa ve İngiltere'nin takındığı bu çekimserliği anlamak güç değildir. Fransız ordusunun generalleri **Gamelin** ve **Georges'**un kanılarına göre Hitler Polonya'yı haritadan sildikten sonra tüm gücünü Batı'ya yığacaktı. Bu da Fransız sınırında 60 tümene karşı Almanlar'ın 100 tümenlik gücü demekti. Üstelik Doğu'da düşmanı ezmekte gösterdiği korkunç kudret o güne değin pek sesini çıkarmayan Mussolini'nin ordusuyla birlikte ortalıkta görünmesine yol açabilirdi.

Bu kanıların ışığında Fransızlar düşmana karşı daha güçlü olabilmek için savunma önlemlerini genişletmeğe çalışıyorlardı. Bu savunma hazırlıklarının içinde en büyük payı da **Maginot Hattı** alıyordu. Tüm Fransa'nın güvencesi Maginot Hattı'ydı. Ancak Fransa daha 13 Eylül günü bu hat-

Hitler, Polonya'yı ezdikten sonra zaferinin tadını çıkarıyordu. Yıkılmış Varşova caddelerinde ordusunu teftiş ediyordu. Ortalıkta Alman askerlerinden başka kimsecikler görülmüyordu. Sokakların hali, savaşın ne denli çetin geçtiğini kanıtlıyordu (yanda).

ANTONI

Fransızların en büyük güvencesi Maginot hattıydı. Bu hattın bir savaş sırasında pek birşeye yaramayacağını tahmin etmiyorlardı. Yukarıdaki resimde, karla kaplı olan Maginot Hattı'nın duvarları görülüyor.

tın arkasına sinmekle iyi mi etmişti? Acaba büyük paralar harcanarak yapılan bu hat arkasına sığınmak yerine, Fransa daha savaşın başlangıcında Almanlar'ın Batı sınırına saldırsaydı, durum değişmez miydi?

Fransızlar'ın bu çekingenliği karşısında Almanlar pek fazla şaşırmamışlardı. Zira 14 Ağustos'da Ordu Genel Kurmay Başkanı General Halder, Führer'e sunduğu raporda, Almanya'nın Polonya'ya saldırması halinde, Batı'da durumun nasıl gelişeceğini ayrıntılarıyle anlatmıştı. Halder bir Fransız saldırısına **«pek ihtimal veremiyordu»**. Fransızlar'ın Belçika üzerinden ordularını geçireceklerini de sanmıyordu. Vardığı sonuç ise Fransızlar'ın savunmada kalacağı idi.

Almanlar da Fransızlar'ın saldırmayacağını anlamışlardı. Halbuki hem Fransa hem de Ingiltere, Almanya'nın Polonya'ya saldırması halinde müdahale edeceklerine dair garanti vermişlerdi. 19 Mayıs 1939 tarihinde yapılan Fransız - Polonya askerî görüşmeleri sırasında, Fransızlar'ın girişecekleri saldırıların ana hedefleri saptanmıştı. Buna göre Fransızlar **«Genel seferberlik ilânının üçüncü gününe doğru sınırlı hedeflere karşı git gide artacak biçimde saldırı hareketine girişecekler»** di. Ayrıca **«Almanlar'ın Polonya üzerindeki ağırlığı arttıkça, Fransa kuvvetlerinin büyük bir bölümünü, seferberliğin başlamasından on beş gün sonra, Almanya üzerine saldırtacak»** tı.

Fakat Almanlar'ın Polonya'ya saldıracakları belli olunca Fransız Başkomutanı General Gamelin **«iki yıldan önce... yani 1941 - 42'den önce saldırıya geçecek durumda olamayacağımız kanısındayım»** diyivermişti.

Acaba Fransa, Almanya Polonya'ya saldırırken, Batı sınırından Almanlar'ın üzerine gitseydi durum ne olurdu? Alman generalleri, Nuremberg duruşmaları sırasında geçmiş olaylardan söz ederken Fransa'nın tutumuna değinmişler ve hepsi de bu ülkenin saldırmamakla büyük bir fırsat kaçırdıklarını söylemişlerdi. General Halder şöyle demişti:

«Polonya'daki başarımız Batı sınırımızı hemen hemen büsbütün açık bırakmamız sayesinde mümkün olmuştur. Eğer Fransa durumun mantığını kavramış olsaydı ve Almanya'nın Polonya'da harekâta girişmesinden yararlansaydı, Ren'i hiç bir engelle karşılaşmadan geçebilir ve Ruhr bölgesini tehdit edebilirdi. Ruhr ise Almanya'nın savaşı sürdürebilmesi için gereken en önemli etkendi».

General Jodl ise şöyle demişti:

«Eğer biz 1939'da iflas etmemişsek bunun tek nedeni Batı'da bulunan 23 Alman tümeni karşısında yaklaşık olarak 110 Fransız ve Ingiliz tümeninin hareketsiz durumda tutulmuş olmasıdır».

General Keitel ise verdiği ifadesine şunları eklemişti:

«Biz askerler, Polonya seferi sırasında her zaman Fransa'dan bir hücum bekledik ve gelmeyince şaştık... Bir Fransız hücumu yalnızca bir Alman askeri perdesiyle karşılanabilirdi, gerçek bir savunmayla değil».

Batı'da Alman kuvvetleri karşısında ezici bir üstünlüğe sahip bulunan Fransız ordusu, General Gamelin ve Fransız hükümeti'nin yazılı sözüne rağmen neden hücuma geçmedi?

Bunun birçok nedeni vardır. Hepsinin başında Fransız Yüksek Komutanlığı ile hükûmet ve halktaki bozguncu hava gel-

Siegfrid hattında nöbet tutan Alman askeri oldukça sıkılıyordu. Zira karla kaplı bu geniş alanda savaşmak yerine nöbet tutuyordu. Bu nöbetlerine daha uzun süre devam edecekti.

mektedir. Birinci Dünya Savaşı'nın anıları daha belleklerden silinmediği için, kimse yeni bir savaşa girme cesaretini gösterememektedir. Yeni bir savaşa girmektense, doğması mümkün olabilecek felâketleri önleme yoluna gitmeyi tercih etmişlerdir. Bu arada Eylül ayının ortasına doğru Polonya'nın işi bitince, Fransızlar iyice korkuya kapıldılar. Zira güçlü Alman orduları Batı'ya aktarılınca Fransa'nın pek dayanma ümidi kalmıyordu. Fransızlar Almanlar'ın karada ve havadaki üstünlüklerinden korkuyorlardı. İşte bu korkaklıktan ötürüdür ki, Fransızlar Ingiliz Hava Kuvvetleri'nin Alman fabrikalarını bombardıman etmelerine karşı çıkmışlardır. Zira Almanlar'ın bir misilleme yaparak Fransız fabrikalarını bombardıman edeceklerinden çekiniyorlardı. Aslında Ruhr havzasındaki Alman endüstri tesislerinin bombardıman edilmesi demek Almanya'nın sonu demekti. Ama Alman generallerinin korktukları başlarına gelmedi.

Eylül ayı içinde Fransızlar'ın neden Almanya'ya saldırmadıklarını en iyi anlatan Churchill'dir:

«Bu savaş belki de yıllarca önce yitirilmişti. Ne zaman mı? 1938'de Münih zamanında, 1936'da Ren'in işgali sırasında ve ondan da bir yıl önce Hitler'in Versailles antlaşmasını bozarak zorunlu askerliği kurduğu zaman».

Müttefikler bu olaylar karşısında takındıkları çekimser tavrın hesabını şimdi ödüyorlardı. Üstelik hâlâ da hareketsiz kalarak bu bedelin ödenmesinden kaçabileceklerini sanıyorlardı. Ama yanılmışlardı bir kez.

Ingilizler'in ve Fransızlar'ın boş durmasına karşılık Hitler'in hiç de öyle bir niyeti yoktu. Gözünü bu kez Batı'ya çevirmişti.

Hitler Berlin'e döner dönmez, 27 Eylül'de General von Brauchitsch ve Halder'le bir görüşme yaptı. Derhal Batı cephesinde bir hücuma geçmenin gerektiğini anlattı. Polonya'da kazanılan başarıdan sonra Almanya'nın prestiji bir duraklamaya girilerek yitirilmemeliydi. İşi zamana bırakmak Alman ordusunun işine gelmezdi.

Halder anılarında Führer'in fikrini güçlendirmek için öne sürdüğü kanılardan şöyle söz ediyor:

«Führer önce bir anlaşmaya varabilmek için Polonya'da kazanılan zaferin etkilerinden yararlanmayı öne sürdü. Ama böyle bir sonuca ulaşılmazsa zamanın bizim aleyhimize, düşmanın ise lehine işleyeceğini belirtti. Bu nedenle Batı'da bir an önce hücuma geçmek zorunda olduğumuzu belirtti. Daha sonra Führer bir savaşa girmemize yol açacak nedenleri şöyle sıraladı:

1) Belçika'nın tarafsızlığını bir yana iterek bize cephe alması daha büyük bir alanda savaşmamıza yol açar. Üstelik zaman aşımına bırakıldığında Belçika Ruhr havzası için önemli bir tehlike olur.

2) Şu anda tank ve uçak bakımından düşmanlarımızdan üstünüz. Üstelik onların tankları ve uçaklara karşı koyabilecekleri çok sayıda silâhı yok. Ama bu eksikliklerini telâfi yoluna gitmektedirler. Bu da tank ve uçak üstünlüğümüzün giderek kaybolmasına yol açar.

3) İngilizler'in Fransız topraklarındaki varlığı giderek yoğunlaşmaktadır.

Bu da bize 20 ilâ 25 Ekim arasında Hollanda ve Belçika üzerine yapılacak olan bir saldırının aşağıdaki olumlu sonuçları doğurmasına yardımcı olmalıdır:

B GRUBU ORDULARI

Bock

Küchler

Reichenau

Kluge

Weichs

A GRUBU ORDULARI

Rundstedt

Manstein

List

Busch

C GRUBU ORDULARI

Leeb

Bu resimde müttefikleri bozguna uğratan Alman orduları generalleri görülüyor. Bock ve Rundstedt arasında büyük bir gerginlik vardı. Her ikisi de saldırıdan en büyük payı almak istiyordu (yukarıda). Müttefik orduları generalleri arasında işe bir bağıntı ve uyum yoktu. Herkes kendine göre bir plan uygulamak istiyordu. Generaller arasındaki ilişkiler iyice belirlenmeyince de müttefikler yenilgiden kurtulamadılar

MÜTTEFİK KUVVETLER

Gamelin

Georges

Billotte

Corap

Giraud

Gort

Huntziger

Blanchard

Maginot Hattı içine tıkılan askerlerin tek eğlencesi zar atmak ve içki içmekti. Can sıkıntısından patlıyorlardı.

a — İngiltere'ye karşı yapılacak hava saldırılarında kullanılmak için Belçika ve Hollanda kıyılarının ele geçirilmesi,

b — Müttefik ordularının bir daha toparlanamayacak biçimde ezilmesi,

c — Deniz ve hava kuvvetlerimiz için gerekli üsleri sağlaması için Fransa'nın kuzeyinde önemli oranda toprağa sahip olabilmek».

Hitler'in yukarıda söylediği **«anlaşma»** çabaları Eylül'ün son günlerinde başladı. Alman basını ve radyosu barış havarilerini imrendirecek sözler kullanmağa başladılar. 28 Eylül'de ise Polonya'dan alacağını alan Rusya ile Almanya gürültülü bir biçimde barış saldırısına geçtiler. Molotov' la Ribbentrop tarafından imzalanan bildiride şöyle deniyordu:

«Almanya ile Rusya, Polonya devletinin dağılmasından ötürü ortaya çıkan sorunları çözdükten ve Doğu Avrupa'da sürekli bir barış için gereken sağlam temeli yarattıktan sonra Almanya, İngiltere ve Fransa arasındaki savaş durumuna bir son vermenin bütün ulusların gerçek çıkarına uygun olacağına inandıklarını karşılıklı olarak ifade ederler. Bundan dolayı her iki hükûmet de ortak çabalarını bu amacın olabildiği kadar erken sağlanmasına yönelteceklerdir».

Bildirinin sonunda ise, aslında bu sözlerin arkasında yatan gerçek amaç ortaya çıkıyordu:

«Ancak her iki hükûmetin de çabaları sonuçsuz kalırsa bu durum, savaşın sürmesinden İngiltere ve Fransa'nın sorumlu olduklarını gösterecektir».

Hitler 6 Ekim günü İngiltere ve Fransa'ya barış çağrısında bulundu. Reichtag' da yaptığı uzun konuşmasında yine barış sözcüklerini birbiri ardına sıraladı. Hitler'i iyi tanıyanlar için bu söylevin gerçek amacının Alman kamuoyunu yanıltmak ve çıkabilecek bir savaşta sorumluluğu üzerinden atmak olduğunu biliyorlardı:

«Batı'da bu savaşın ne gereği var? Polonya'nın yeniden kurulması için mi? Antlaşma bir daha geri gelmeyecektir... Polonya devletinin yeniden kurulması sorunu Batı'da savaşla çözülecek bir problem değildir. Bu problem yalnızca Rusya ile Almanya arasında çözülebilir... Daha doğumunda Polonyalılardan başka herkes tarafından bir garibe olarak adlandırılmış olan bir devleti yeniden kurmak için milyonlarca insanı harcamak ve milyonlar değerinde malları yok etmek anlamsız bir sevdir.

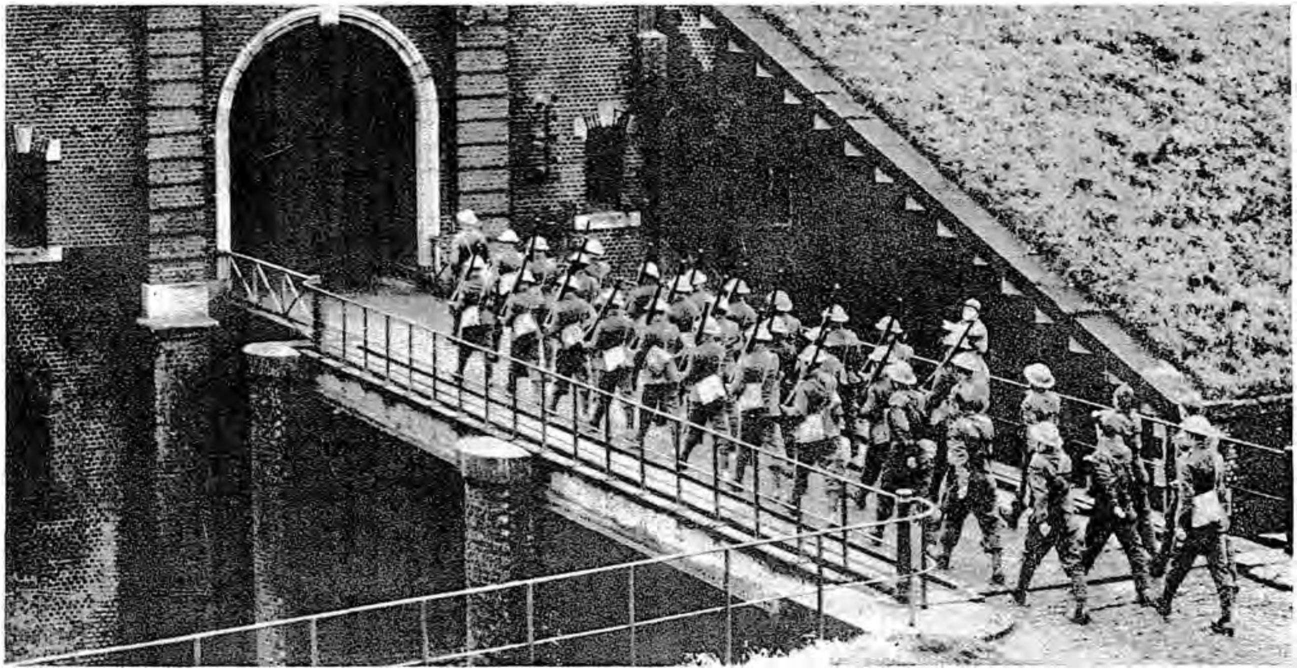
Çok kesin olan bir şey var: dünya tarihinde hiç bir zaman iki galip olmamıştır, ama iki tarafın da kaybı çok olmuştur. Aynı görüşte olan uluslar ve bu ulusların liderleri şimdi cevap versinler ve savaşın daha iyi bir çözüm olduğunu sananlar şimdi kendilerine uzattığım eli geri çevirsinler bakalım!»

Müttefikler ile aralarında bulunan çeşitli sorunların çözümlenmesi için bir konferans öneren Hitler'in aklı fikri Churchill'deydi. Savaşın suçunu onun üzerine atmağa hazırdı:

«Ama eğer Churchill ile onu izleyenlerin düşünceleri hâkim olacaksa o zaman bunlar benim son sözlerim olacaktır. O zaman döğüşeceğiz... Alman tarihinde bir daha Kasım 1918 olmayacaktır».

Londra ve Paris Hitler'in bu sözlerine kanmadılar. Her iki devlette Polonya'nın Rusya ve Almanya tarafından yutulmasından sonra, hiç bir şey olmamış gibi davranmak istemiyordu.

Führer 9 Ekim günü savaşın yönetilmesi konusunda yayınladığı 8 no'lu bildiriyi kara, hava ve deniz ordularının komu-

3 Kasım 1939. Bir bölük İngiliz askeri Maginot hattına giriyor. Batı'da savaş durumunun belirlenmesiyle İngiltere ve Fransa, askerlerinin ortak savaşmalarını kolaylaştırmak için birlikte yaşamalarına karar vermişti.

tanlarının önüne uzattı.

Bu karar önce komutanlarda bir şaşkınlık yaratmıştı. Zira 20 yıla yakın süredir, Genel Kurmay bu yönde bir çalışma yapmamıştı. Ancak bütün şaşkınlıklarına rağmen General von Brauchitsch ve General Halder 19 Ekim'de **Fall Gelb** adını verdikleri savaş planını Führer'e sundular.

Hücum planı 9'u zırhlı, 6'sı motorize olmak üzere 102 tümeni kapsıyordu. Plana göre sağ kanattan yapılacak güçlü bir saldırıyla Somme'un kuzeyinde bulunan müttefik orduları bozguna uğratılacak ve Dunkerk ile Boulogne'un ele geçirilmesi sağlanacaktı. Von Bock komutasındaki «B» Grubu Orduları 43 tümeniyle Lüksemburg'un kuzey ucundan saldırıya geçeceklerdi.

— Sağda bulunan 6'ncı ordu (von Kluge) emrindeki 4 tank tümeniyle birlikte Thuin (Charleroi'nın 15 kilometre Kuzey Batısında) üzerine yürüyecekti.

Bu saldırı ayrıca aşağıda gösterilen ordular tarafından da desteklenecekti:

— Kuzey'de (Anvers) 18'inci Ordu (von Kuechler) tarafından,

— Güney'de (Givet) 2'nci Ordu (von Weichs) tarafından.

Von Rundstedt komutasındaki «A» grubu orduları ise saldırının en etkili biçimde yürütülmesi için çalışacaklardı. Bunun için 12'nci (List) ve 16'ncı (Busch) ordular Laon - Carignan - Longway hattı üzerinden saldıracaklardı. Bu iş için kendisine yalnızca 22 adet piyade tümeni verilmişti. Maginot Hattı ve Ren kıyıları üzerinde mevzilenecek olan von Leeb komutasındaki 18 tümenlik «C» grubu orduları ise savunmada kalacaklardı.

Ordu Yüksek Komutanlığı ise geriye yedek olarak 2'si motorize 19 tümen bırakmıştı.

29 Ekim'de hazırlanan plana göre Hollanda topraklarına yapılacak olan sınır ihlâlleri yalnızca Maestricht bölgesini kapsıyordu. 6'ncı ordunun bu bölgeden geçişinin bir sorun yaratıp yaratmayacağı tartışılması Hollanda kraliçesine bırakılıyordu. Ama Göring bu duruma, Hollanda'nın İngiliz Hava Kuvvetlerine (RAF) üslerinde barınma izni vererek, karşı çıkacağını düşünüyordu. Sonunda saldırının tüm Hollanda üzerine yayılması daha uygun görüldü.

Hitler önüne konan bu plana ilk önce itiraz etmedi. Ancak bu plana karşı ilk eleştiri «A» grubu orduları Genel Kurmay Başkanı General von Manstein'den geldi:

«İlk ve kesin zafer Belçika üzerine yapılacak olan saldırıya bağlanmıştır. 31 Ekim'de yapılacak olan saldırı sırasında müttefik ordularının bu ülkeye gönderecekleri kuvvetlerin ezilmesi de planlanmıştır. Ancak zaferin kazanılması ilk anlarda elde edilecek başarılara bağlanamaz. Zaferin kazanılması için Belçika ve Somme'un kuzeyinde bulunan kuvvetlerin dışında tüm müttefik ordularının da imha edilmesi gerekmektedir. Bu arada güney batı ya da güneyden gelişecek bir Fransız karşı saldırısını gözlerden uzak tutmamak gerekir».

Manstein kumandanına imzalatıp Ordu Komutanlığına gönderdiği bu yazıda bir eleştiri yapmaktan çok düşüncelerini ve kaygılarını açıklamayı amaçlıyordu.

«Bu nedenle saldırının merkezinin güney kanatta bulunan «A» grubu ordularına kaydırılması gerekmektedir...»

Halder ve von Brauchitsch bu düşünceleri, von Rundstedt'in Fall Gelb harekâtının tüm başarısını yüklenmek için çevirdiği bir dolap sandılar. Bu düşünceleri de önceleri Führer'e açmak cesaretini gösteremediler.

Hitler 9 Kasım'da Guderian'ın 19'uncu Panzer tümenini «A» grubu ordularına aktarırken Manstein'in düşüncelerinden habersizdi. Guderian'ı eğer 6 ve 4'üncü ordunun motorize birlikleri düşman hattını yaramazsa, Sedan'da bir köprü başı tutsun diye yollamıştı.

Aynı ayın 20'sine doğru Manstein'ın düşüncelerine uygun kararlar aldı. Ordu Yüksek Komutanlığına gönderdiği bir yazıda hazırlanan harekâtın ağırlık merkezinin von Bock'dan, von Rundstedt'e kaydırılmasını istedi.

Bu arada Almanlar'ın eline büyük bir koz geçmesini sağlayan bir olay oldu. «C» grubu orduları şifre bölümü Fransız Yüksek Komutanlığının haberleşmede kullandığı şifreyi çözmeyi başardı. Böylece Saint Dominique sokağında bulunan Savaş bakanlığının ordu grupları, içişleri bakanlığı

Hitler, Polonya zaferini kazandıktan sonra orausuna büyük bir güvenle bakıyordu. Yukarıdaki resimde, Varşova sokaklarında geçit resmi yapan Alman ordusunu büyük bir dikkatle izleyen Hitler görülüyor.

ve çeşitli askerî örgütlerle yaptığı radyo haberleşmelerinin içeriği Almanlar tarafından öğrenildi. Her dört haftada bir yapılan anahtar değiştirimleri ise Almanlar'ın haberleri öğrenmelerini yalnızca bir iki gün aksatıyordu.

Almanlar bu yolla düşmanlarının orduları hakkındaki çok gizli bilgileri öğrenme olanağına kavuştular. Örneğin Fransız ordusunda tanklara karşı kullanılan 25 milimetrelik topların cepheye gönderilmesinin uzun sürdüğünü öğrenince tanklara dayalı daha etkin bir saldırı düzenlediler. Bu tür gizli haberleri radyo konuşmalarıyle birbirlerine aktaran Fransızlar oldukça büyük bir hata işlemişlerdi.

Almanlar'ın cephesinde savaş hazırlıkları gelişirken Fransızlar da pek boş duruyor sayılmazlardı. Fransız haberalma servisleri Hollanda - Belçika sınırına doğru kayan Alman kuvvetlerini yakından izliyor ve sayıları konusunda çok sağlam bilgiler veriyordu. Bu bilgilerin ışığında Almanlar'ın ne tür bir saldırı düzenleyeceklerini aşağı yukarı anlamışlardı. Kurmay Başkanlığa gönderdikleri yazıda düşmanın ilk fırsatta hücuma geçeceğini, savaşa 10 kadarı zırhlı olmak üzere 100 dolaylarında tümen sokacağını ve Hollanda - Belçika arasında kalan geniş arazilerden saldıracağını bildirmişti.

Bu durum karşısında müttefikler bulundukları yerleri terk etmek istemediler. Sınır boylarında kalıp Belçika'nın tarafsızlığına saygı göstermek amacındaydılar. Yalnız ortada başka nedenler daha vardı:

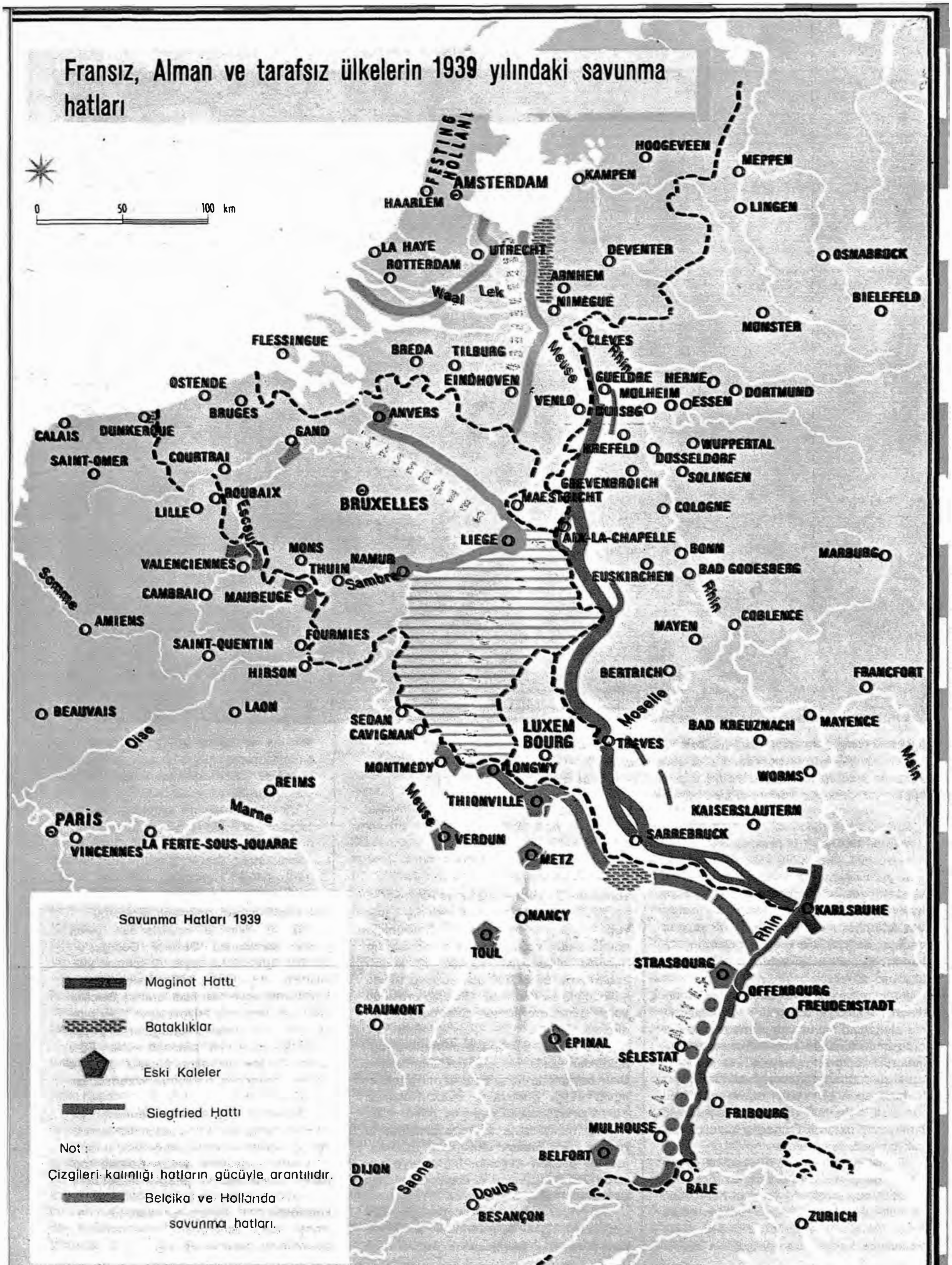
1) İngilizler Almanları Belçika kıyılarından uzak tutmak istiyorlardı. Bu kıyıları ele geçiren Almanlar İngiltere'ye saldıran Cep Denizaltıları ve uçaklar için emin üsler elde etmiş olacaklardı.

2) Fransa için sınır boylarında yapacağı savaş Kuzey bölgelerindeki savaş endüstrisinin durması demekti. Bu da zırhlı araçların Fransız ordusuna zamanında teslim edilmemesi anlamına geliyordu.

3) 12 Ekim'de İngilizler'den gelen yardım sonucunda General Georges'un elindeki kuvvetlerin sayısı 72 tümene yükselmişti. Almanlar'ın 100 tümenine karşı koyabilmek için Hollandalıların ve Belçikalıların 30 tümenine ihtiyacı vardı. Eğer bunları kuvvetleri arasına katarsa saldırıyı eşit kuvvetle karşılama olanağı vardı. Eğer bunlardan yoksun kalırsa Fransız - Belçika sınırını 10'a karşı 7 tümenle korumak zorunda kalacaktı.

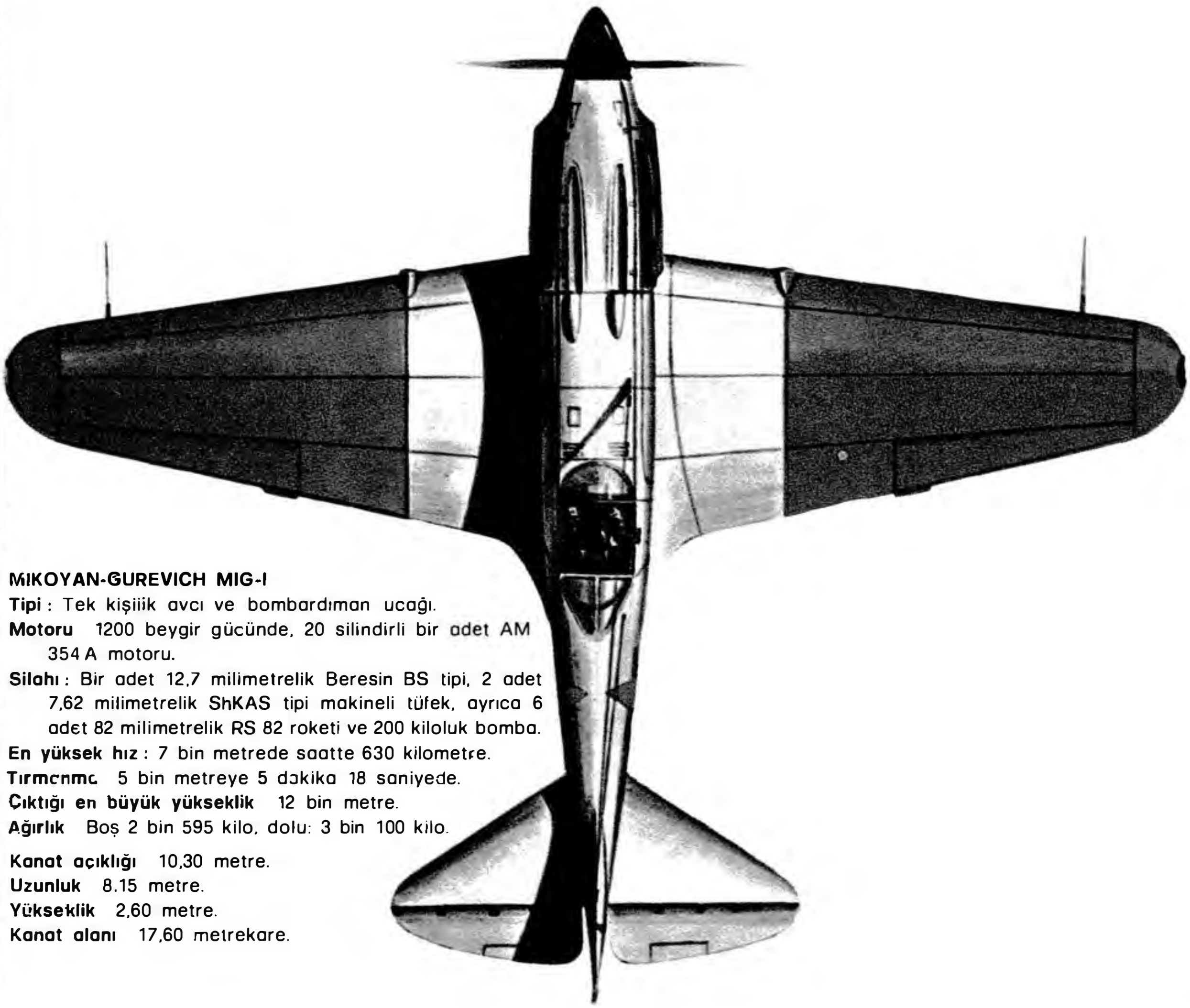
Sonunda müttefikler ellerindeki tümenleri hesap ederek ve savunmak zorunda kalacakları sınırları göz önünde tutarak «**Escaut**» bölgesinde savaşı Belçika toprakları içinde yapma gereğini hissettiler

Fransa ve İngiltere, Almanya'yı nerede karşılayacağını hesaplaya dururken, Almanya içinde generallerin homurdanmaç başladıkları duyuluyordu.

Fransız, Alman ve tarafsız ülkelerin 1939 yılındaki savunma hatları

MIKOYAN-GUREVICH MIG-I

Tipi : Tek kişiiik avcı ve bombardıman ucağı.

Motoru 1200 beygir gücünde, 20 silindirli bir adet AM 354 A motoru.

Silahı : Bir adet 12,7 milimetrelik Beresin BS tipi, 2 adet 7,62 milimetrelik ShKAS tipi makineli tüfek, ayrıca 6 adet 82 milimetrelik RS 82 roketi ve 200 kiloluk bomba.

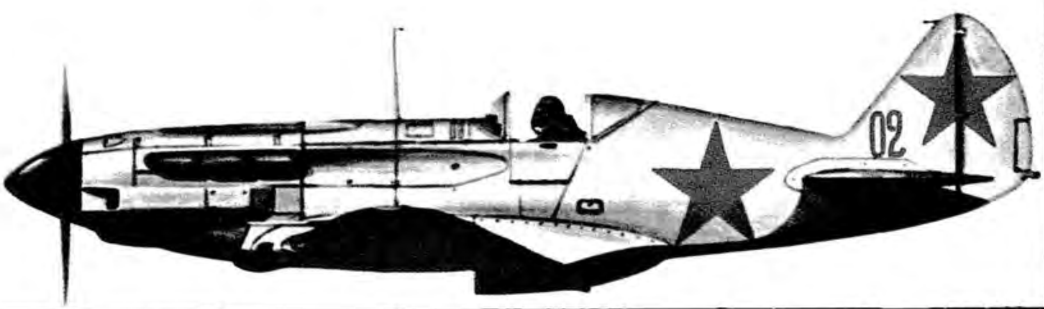
En yüksek hız : 7 bin metrede saatte 630 kilometre.

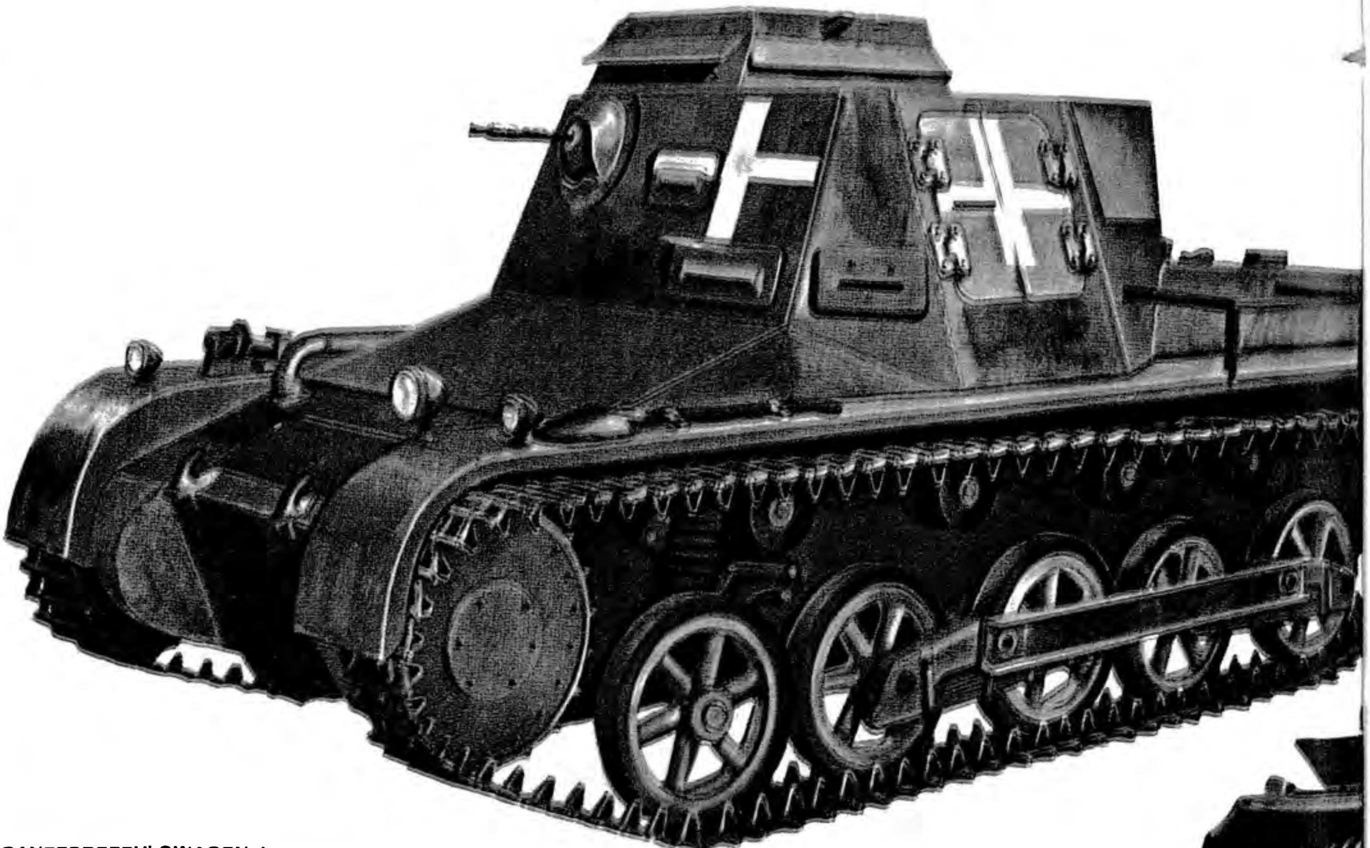
Tırmcnmc 5 bin metreye 5 dakika 18 saniyede.

Çıktığı en büyük yükseklik 12 bin metre.

Ağırlık Boş 2 bin 595 kilo, dolu: 3 bin 100 kilo.

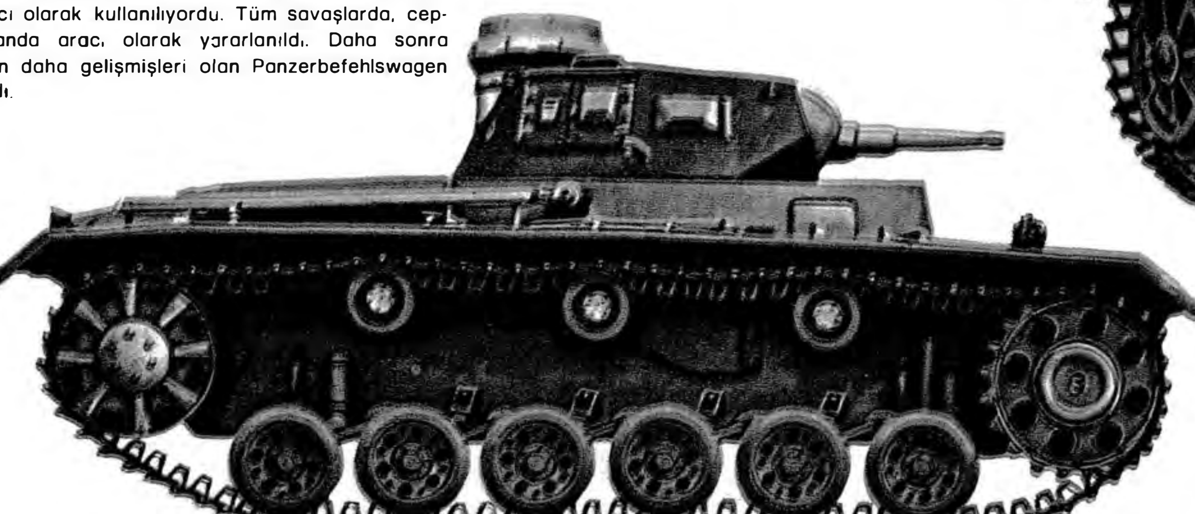
Kanat açıklığı 10,30 metre.
Uzunluk 8.15 metre.
Yükseklik 2,60 metre.
Kanat alanı 17,60 metrekare.

PANZERBEFEHLSWAGEN I

Bu zırhlı araç, radyo ve harita masalarıyla donatılmıştı. Kumanda aracı olarak kullanılıyordu. Tüm savaşlarda, cephede kumanda aracı olarak yararlanıldı. Daha sonra bu tankların daha gelişmişleri olan Panzerbefehlswagen III'ler yapıldı.

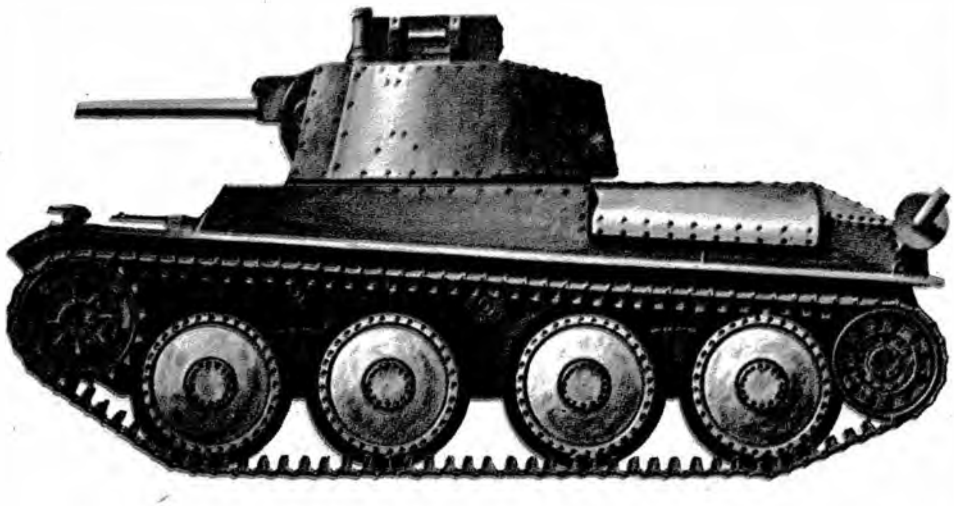
PA

Bu

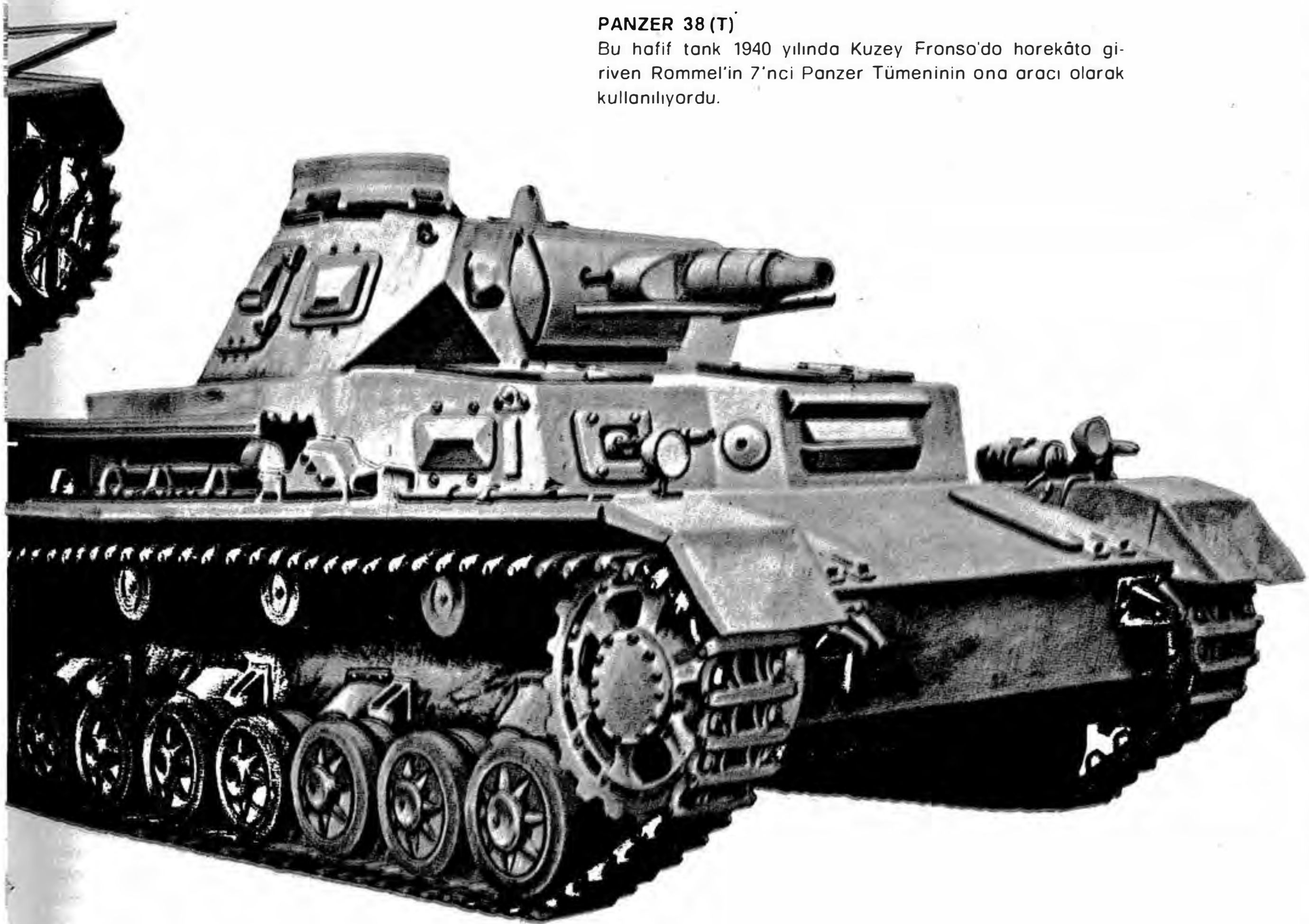
de

to

me

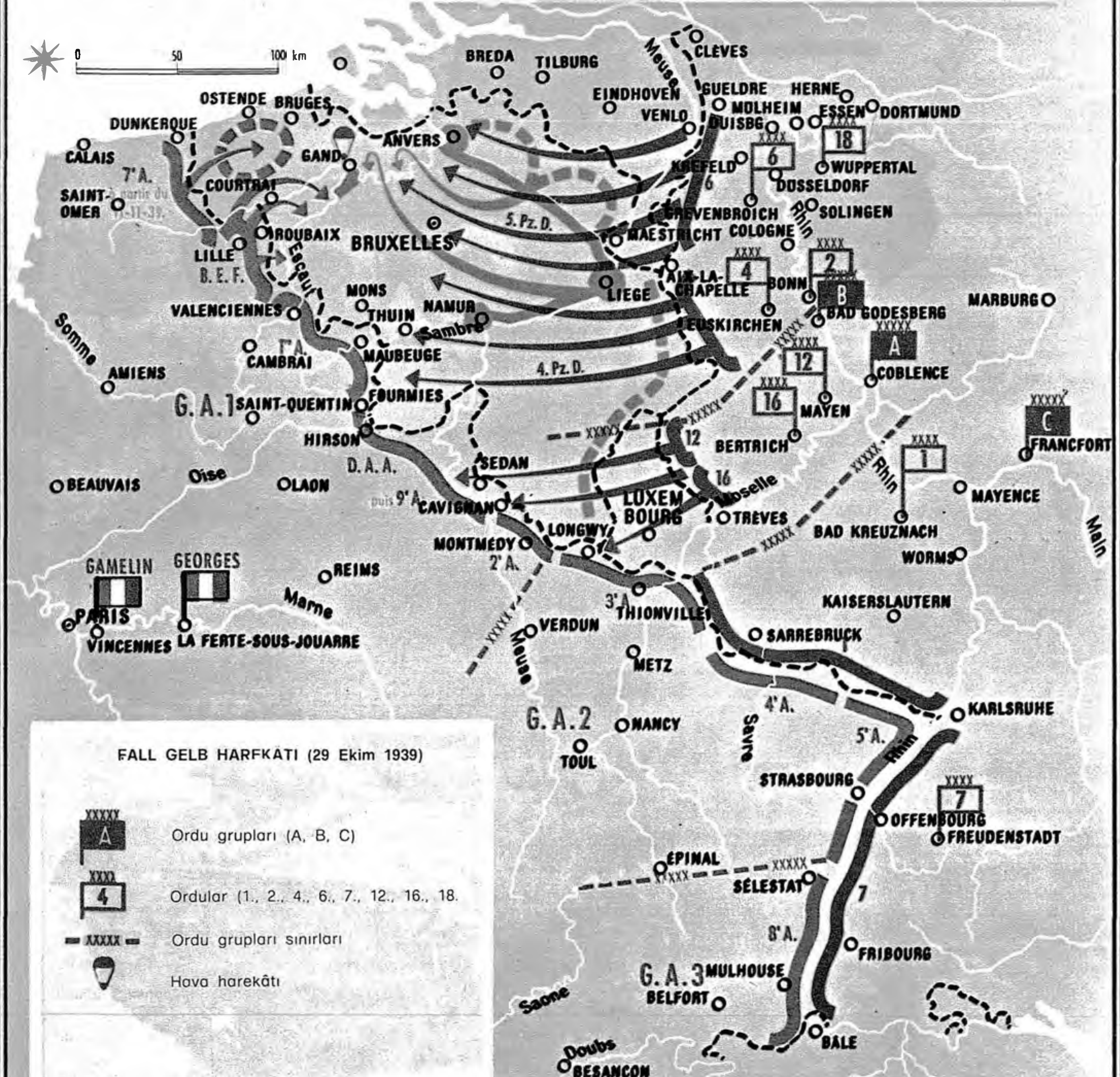
PANZER 38 (T)
Bu hafif tank 1940 yılında Kuzey Fransa'da horekâta giriven Rommel'in 7'nci Panzer Tümeninin ana aracı olarak kullanılıyordu.

PANZER IV D
Bu tank türü III'ün geliştirilmiş bir modeliydi. **Ağırlık:** 17,3 ton. **Hız:** Saatte 41 kilometre. **Ekip:** 5 kişi. **Zırh:** 30 milimetre. **Techizat:** 75 milimetrelik top, 2 makineli tüfek.

ZER III E
.nk Fransa savaşında kullanılanların en etkililerin-di. 1940'da seri halde yapımına başlandı. **Ağırlığı:** 19,5 . **Hızı:** Saatte 40 kilometre. **Ekip:** 5 kişi. **Zırh:** 30 mili-re. **Techizat:** 37 milimetrelik top, 2 makineli tüfek.

Fransız Escaut manevraları ve Alman saldırı planı (29 Ekim 1939)

«A» Gr. Or.	:	30 P.T.	9 Z.T.	4 M.T.	= 43
«B» Gr. Or.	:	22 »	—	—	= 22
«C» Gr. Or.	:	18 »	—	—	= 18
Vedekler	:	17 P.T.	1 Z.T.	1 M.T.	= 19
Toplam		87 P.T.	10 Z.T.	5 M.T.	= 102
		+ 2 hava tümeni			= 104

P.T. = Piyade tümeni.
Z.T. = Zırhlı tümen.
M.T. = Motorize tümen.

ESCAUT MANEVRASI (Ekim-Kasım 1939)

XXXXX Ordu Grupları sınırı

1) Müttefikler
G.A. = Ordu Grupları
A. = Ordu
D.A.A. = Arden bölgesi kuvvetleri
Not: 4 Kasım'da müttefik kuvvetleri: 65 Fransız + 4 İngiliz

2) BELÇİKA
Güvenlik kuvvetleri
Direnme merkezleri

Not: Aynı tarihte Belçika kuvvetleri: 24 tümen

Yüksek rütbeli Alman subaylarından bazıları Batı'ya yapılacak bir saldırının Almanya için felâketler doğuracağına inanıyordu. Bu nedenle kaygılarını belirtiyorlardı. Ama birkez savaş kararını vermiş olan Hitler'i caydırmanın yolu yoktu. Brauchitsch ve Halder bir yandan İngilizlerle gizli ilişkilerini sürdüürüyorlar, bir yandan da Hitler'i devirmeği ve Almanya'yı kurtarmayı planlıyorlardı. Bu arada siviller arasında da Führer'e inanmayanlar vardı. Ancak Polonya zaferinin kazanılmasından sonra Hitler'e karşı bir komplo düzenleyebilecek tek örgütün Ordu olduğu artık iyice anlaşılmıştı. Fakat çekindikleri bir nokta vardı. Eğer Hitler'i devirirlerse müttefiklerin takınacakları tavır nasıl alacaktı. Acaba bu darbenin yarattığı karışıklıktan yararlanıp, Almanya'yı işgal etmezler miydi? Ağır bir barış dikte ettirmezler miydi? Bu durumdan iyice emin olabilmek için İngilizlerle olan ilişkilerini sürdürdüler. İlişkilerin bir bölümünü Dr. Josef Mueller, Papa kanalıyla sağladı. Öteki ilişki ise İsviçre'de Bern'de sağlanıyordu. Bu ilişkilerden amaç gelecekteki bir Nazi aleyhtarı Alman hükümetine karşı müttefiklerin takınacağı tavrın anlaşılmasıydı.

Bu arada pek fazla bekleyecek zamanları yoktu. Belçika ve Hollanda üzerine yapılacak olan hücumun tarihi 12 Kasım olarak saptanmıştı. Eğer Almanya kurtarılmak isteniyorsa komplo bu tarihten önce gerçekleştirilmeliydi.

Komploda başrolü oynayan Halder ve Brauchitsch oynak ve kararsız insanlardır. Bir türlü ne yapacaklarını kestiremedikleri için zamanında hareket edememektedirler. Halder komploda yer alan subaylara bir yazı göndererek 5 Kasım'dan itibaren hazırlıklı olmalarını söyledi. Bu arada Genel Kurmayın Zossen'deki karargahı komplo çalışmalarının merkezi durumunda olduğu için, bu komlaya **«Zossen»** adı verilmişti.

5 Kasım günü önemli bir tarihti. O gün birliklerin Hollanda ve Belçika sınırındaki sıçrama hareketleri başlayacaktı. O gün Brauchitsch, Hitler'le harekât planlarını görüşecekti. 2 ve 3 Kasım günlerinde Batı cephesini gezen Halder ve Brauchitsch generallerin yeni savaş hakkındaki fikirlerini topladılar. Bu düşüncelere dayanarak Hitler'in hücum emrine karşılık, generallerin istekli olmadığına dair bir muhtırayı hazırladılar.

Bu muhtırayı alan Alman Ordusu Başkomutanı 5 Kasım günü Hitler'i Berlin'deki Başbakanlıkta görmeğe gitti. O gün komploculardan bir bölümü iyimser düşünerek başaracaklarını, diğer bir bölümü ise Hitler'in durumu sezip onları etkisiz hale getireceğini düşünüyordu. Tabiî ki ikinciler haklı çaktı.

Brauchitsch kararsız tutumu nedeniyle muhtıradan, generallerin görüşünden ve kendi fikrinden bir sonuç alamadı. Havaların kötü gideceği konusunda direndi ardından. Bu tezinde de başarı kazanamayınca zavallı general Batı'daki askerlerin

Savaşın üniformaları

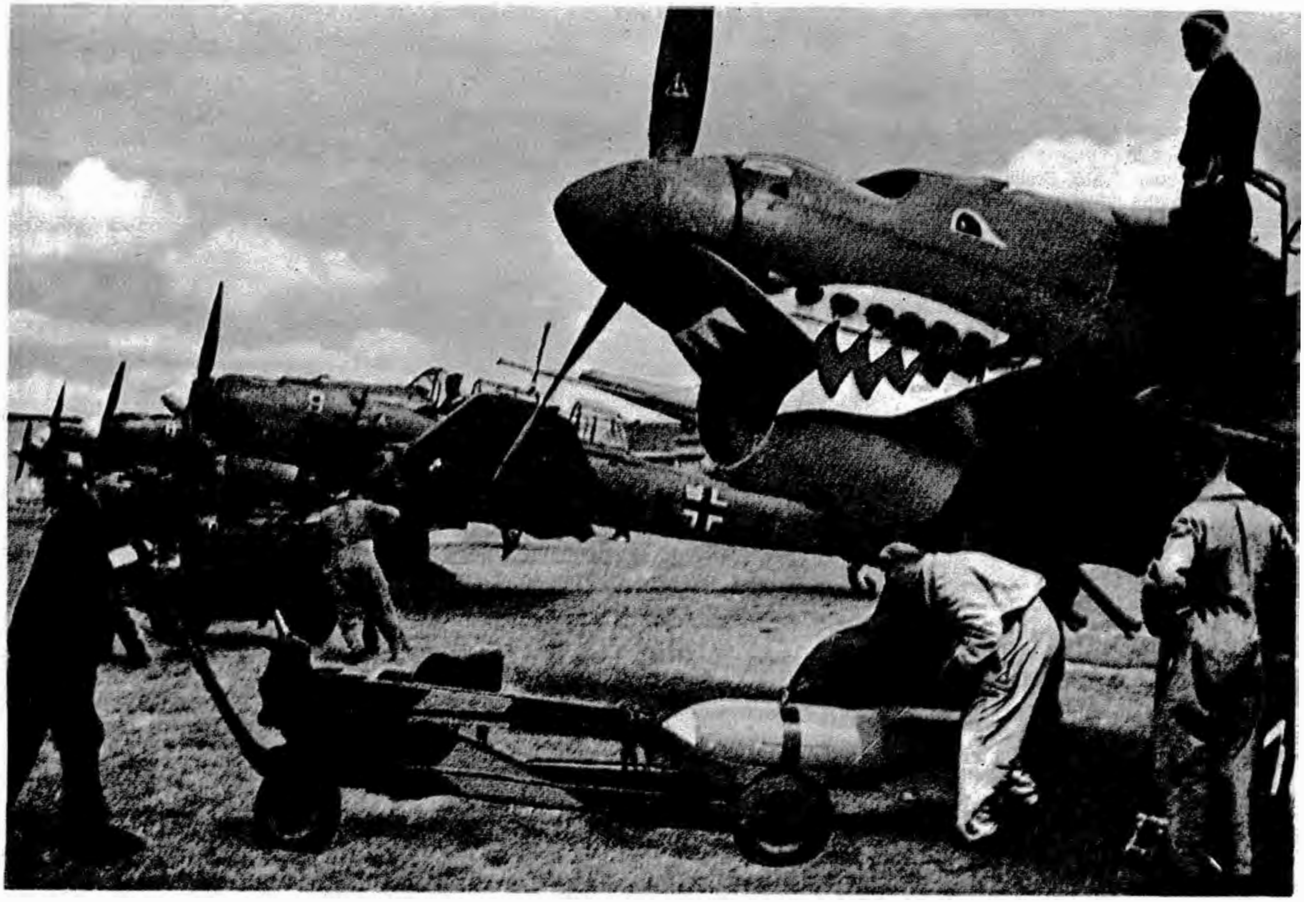
Finlandiya Harekâtı 1939

Finlandiya Generali Wallenius Salla, Aralık 1939
Kalın koyun postunun altına haki renkte 1936 Finlandiya üniforması giymiş. Elbisenin üzerinde kemer, fişeklik, gece lâmbası ve 9 milimetrelik Lahti M.L. 35 tabanca var

Sovyet piyadesi 1939
Ucu sivri şapka 1919 yılında ilk kez kullanıldı. Ancak 1939-40'dan sonra işe yaramadığı anlaşılınca bir daha kullanılmadı. Kalın bir palto ayak bileklerine kadar inmekte. Ayrıca gaz maskesi de taşırlardı. Silahı 7,62 milimetrelik Moisin tüfeği ve süngüdür

Finlandiya piyadesi, Soumussalmi 1939
Kamuflaj için birçok beyaz giysiler kullanılırdı. Miğfer 1916 yılında Almanların kullandıklarının değişik bir türüydü. Ayrıca su geçirmez botlar, fişeklik ve tabancaları vardı. Silahları 7,62 çapında Rus yapısı Moisin tüfeğiydi.

Hitler ordularının savaşı kazanmasındaki en büyük etken, tanklar ve uçaklar arasında kurulan iyi ilişkilere dayanır. Müttefik orduları da bu güçlü ilişki karşısında bozguna uğramaktan kurtulamayacaklardı. Resimde, Fransa üzerine saldırmadan önce yerde son hazırlıklarını yapan bir Alman uçağı görülüyor.

morallerinin 1917 - 18'deki gibi bozuk olduğunu ve savaşmak istemediklerini söylemek zorunda kaldı. Bir de bazı birliklerde bozgunculuk, itaatsizlik ve isyan havası estiğini öne sürünce Hitler küplere bindi. Durmadan bağırıyor, kimlerin cezalandırıldığını, kaç kişinin asıldığını ve Ordu Komutanlığının ne tedbirler aldığını avazı çıktığı kadar bağırarak sormağa başladı. Hitler'i kararından caydırmak isteyen Brauchitsch durumu biraz fazla abartınca, Führer'in tüm öfkesini üzerine çekmişti. Bu durum karşısında şaşıran general Hitler'in yanından ayrıldı. O kadar çok etkilenmişti ki, 25 kilometre ötedeki Zossen'e geldiğinde hâlâ olayın etkisi altındaydı. Böylece Zossen komplosu bitmiş oldu.

Ertesi gün Hitler Hollanda ve Belçika üzerine girişeceği saldırıyı haklı göstermek için bildirilerin metinlerini hazırlamağa başladı. Düşünülen bahane şuydu:

«Fransızlar, Belçika üzerine yürüyorlar».

7 Kasım günü ise Hitler hücum gününü erteledi. Bunda hava durumunun bozuk olması önemli bir rol oynadı. Bir başka neden ise Belçika kralı ve Hollanda kraliçesinin «Batı Avrupa'da savaş bütün şiddetiyle başlamadan» barış aracılığı yapmak için yayınladıkları ortak bildiriydi. Bu bildirinin yayınlanmasıyla «Fransızlar, Belçika üzerine yürüyorlar» bahanesi suya düşüyordu.

Bu erteleme emri Hitler'in sonbahar ve kış ayları içinde yaptığı 14 ertelemenin yalnızca ilki oluyordu. Führer Batı'ya hücum etme kararından bir an olsun bile vaz geçmemişti. Yalnızca tarihi değiştirmekte idi. 9 Kasım'da hücum 19'una, 13'ünde ise 22 Kasım'a ertelenmişti. Belki de Führer generalleriyle aynı kanıyı paylaşmağa başlamıştı. Ordunun iyi hazırlanmadığını hissetmiş olabilirdi. Ama ne olursa olsun Batı'daki bir hücumun felâketle sonuçlanacağını düşünen komplocu generallerin yüreğine biraz su serpilmişti.

8 Kasım akşamı ve ertesi gün cereyan eden iki garip olay komplocuların yüreğini ağzına getirdi. Birincisinde Hitler'in konuşma yaptığı birahanede bir bomba patladı, ikincisinde ise Hollanda'ya giren SS'ler 2 İngiliz casususunu kaçırdılar. Bu olaylar sonucunda Hitler'in Almanya içindeki itibarı arttı.

Hitler her yıl eski parti arkadaşlarıyla 1923 yılındaki Birahane Darbesinin hatırlamak için Buergerbrau birahanesinde toplanırdı. O yıl yaptığı konuşmayı her zamankinden kısa kesmişti. Konuşması bittikten yaklaşık yirmi dakika sonra kürsünün arkasındaki sütunun içinde bir bomba patladı. Yedi kişi öldü, altmış üç kişi yaralandı. O sırada Hitler ve partinin ileri gelenleri, birahaneden uzaklaşmışlardı.

Ertesi gün Hitler'e yapılan bu suikast gazetelere geçti. Hitler'in kendi gazetesi «Voelkischer Beobachter» tüm suçu İngiliz Gizli Servisinin ve Chamberlain'in üzerine attı.

Bu olayla İngiliz Gizli Servisi arasındaki bağıntıyı ancak Goebbels kurabilirdi. Düzmece bir oyundu bu. Suikasttan iki sa-

Page 10 THE DAILY MIRROR Monday, September 4, 1939

WANTED!

FOR MURDER . . . FOR KIDNAPPING . . . FOR THEFT AND FOR ARSON

ADOLF HITLER

ALIAS

Adolf Schicklegruber,

Adolf Hittler or Hidler

Last heard of in Berlin, September 3, 1939. Aged fifty, height 5ft. 8½in., dark hair, frequently brushes one lock over left forehead. Blue eyes. Sallow complexion, stout build, weighs about 11st. 3lb. Suffering from acute monomania, with periodic fits of melancholia. Frequently bursts into tears when crossed. Harsh, guttural voice, and has a habit of raising right hand to shoulder level. DANGEROUS!

Can be recognised full face by habitual scowl. Rarely smiles. Talks rapidly, and when angered screams like a child.

Profile from a recent photograph. Black moustache. Inclines to fatness. Wide nostrils. Deep-set menacing eyes.

FOR MURDER Wanted for the murder of over a thousand of his fellow countrymen on the night of the Blood Bath, June 30, 1934. Wanted for the murder of countless political opponents in concentration camps.

He is indicted for the murder of Jews, Germans, Austrians, Czechs, Spaniards and Poles. He is now urgently wanted for homicide against citizens of the British Empire.

Hitler is a gunman who shoots to kill. He acts first and talks afterwards.

No appeals to sentiment can move him. This gangster, surrounded by armed hoodlums, is a natural killer. The reward for his apprehension, dead or alive, is the peace of mankind.

FOR KIDNAPPING Wanted for the kidnapping of Dr. Kurt Schuschnigg, late Chancellor of Austria. Wanted for the kidnapping of Pastor Niemoller, a heroic martyr who was not afraid to put God before Hitler. Wanted for the attempted kidnapping of Dr. Benes, late President of Czechoslovakia. The kidnapping tendencies of this established criminal are marked and violent. The symptoms before an attempt are threats, blackmail and ultimatums. He offers his victims the alternatives of complete surrender or timeless incarceration in the horrors of concentration camps.

FOR THEFT Wanted for the larceny of eighty millions of Czech gold in March, 1939. Wanted for the armed robbery of material resources of the Czech State. Wanted for the stealing of Memelland. Wanted for robbing mankind of peace, of humanity, and for the attempted assault on civilisation itself. This dangerous lunatic masks his raids by spurious appeals to honour, to patriotism and to duty. At the moment when his protestations of peace and friendship are at their most vehement, he is most likely to commit his smash and grab.

His tactics are known and easily recognised. But Europe has already been wrecked and plundered by the depredations of this armed thug who smashes in without scruple.

FOR ARSON Wanted as the incendiary who started the Reichstag fire on the night of February 27, 1933. This crime was the key point, and the starting signal for a series of outrages and brutalities that are unsurpassed in the records of criminal degenerates. As a direct and immediate result of this calculated act of arson, an innocent dupe, Van der Lubbe, was murdered in cold blood. But as an indirect outcome of this carefully-planned offence, Europe itself is ablaze. The fires that this man has kindled cannot be extinguished until he himself is apprehended dead or alive!

THIS RECKLESS CRIMINAL IS WANTED—DEAD OR ALIVE!

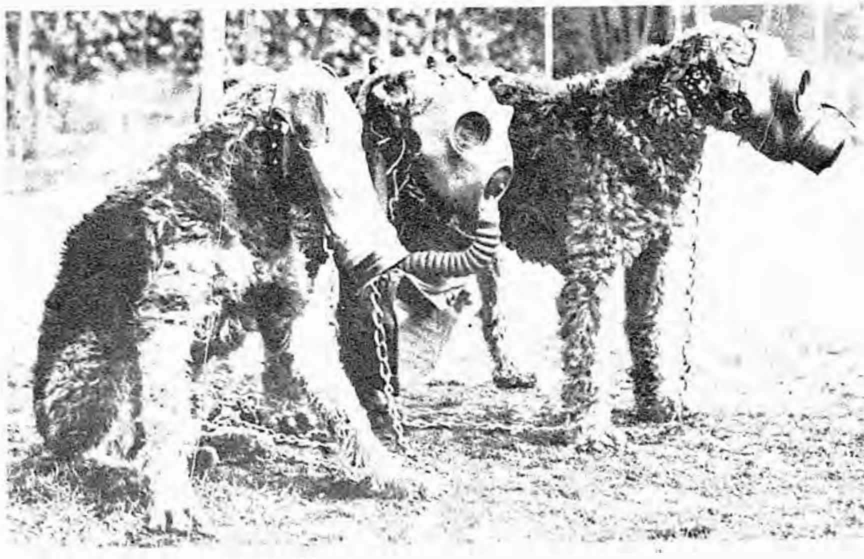
Yandaki resimde görülen 4 Eylül 1939 tarihli Daily Mirror gazetesi gangster afişlerini andırıyor. Tehlikeli katil Adolf Hitler'in cinayet, adam kaçırma, hırsızlık ve yangın suçlarından arandığını bildiriyor.

at sonra SS ve Gestapo şefi Heinrich Himmler, Duesseldorf'ta bulunan genç bir SS subayına telefon ederek, ertesi gün Hollanda sınırını geçerek, ilişki kurmuş olduğu iki Ingiliz'i casususunu kaçırmasını söyledi. Bu kaçırma olayı darbenin İngilizler'in üzerine atılmasına yarayacaktı.

Akıllı bir SS subayı olan Schellenberg bir aydan beri Hollanda'da bulunan Yüzbaşı S. Payne Best ve Binbaşı R.H. Stevens adlarındaki 2 İngiliz casususyla ilişki kurmuştu. Kendisini Ordu Yüksek Komutanlığında çalışan Nazi düşmanı «Binbaşı Schaemmel» diye tanıtmıştı. İsteği Nazi aleyhtarı bir rejime karşı İngiliz hükümetinin ne tür bir garanti vereceği idi. Best ve Stevens «Binbaşı Schaemmel» e bir alıcı verici vererek bir çok konuşmalar yaptılar. Bir çok görüşmeden sonra 7 Kasım günü sınırdaki Venlo adında küçük bir Hollanda kasabasında buluştular.

Fransızlar zırhlı araçların kara savaşlarında üstün bir silâh olduklarına pek inanmıyorlardı. Ellerindeki silâhlar Almanlarınkine oranla çok daha ilkeldi. Yukarıda Fransız ordusunda kullanılan Hotchkiss tankı görülüyor

Savaşın başlamasiyle Birinci Dünya Savaşı'nın zehirli gaz muharebeleri akla geldi. İngilizler gaz maskeleri yaparak sivil halkı koruma yoluna gittiler. Tabii bu arada hayvanlarını da unutmamışlardı.

Hitler, ordusunu çok iyi eğitmişti. Devamlı olarak eğitim yapan Alman askerleri sonunda Avrupa'nın en iyi savaşçıları olmuşlardı.

Bu görüşme sırasında iki casus Lon-
dra'nın generallere bir mesaj sunmak is-
tediğini söyledı ve bu işin komplocu ge-
r.erallerden biriyle görüşmek istediklerini
bildirdi. Ayın dokuzunda Venlo'nun kahve-
sinde generalle buluşmağa karar verdiler

Buluşma günü yaklaşırken bomba ola-
yı ortaya cıkınca Hitler ve Himmler bir ka-
:ara vararak Best ve Stevens'in kaçırıl-
masını istediler Böylece bomba olayının
sucu bu iki Ingiliz'e yüklenecekti.

9 Kasım günü akşamüstü saa: 4'e
:doğru Buick arabalarıyla gelen iki İngiliz
:asusu Venlo'daki kahvenın arkasına park
sırada sahte binbaşı Schellen-
'g aperatifini yudumlamaktaydı. İki İngi-
:usunun yanında, onları her görüş-
mede ızleyen Hollanda haberalma servisin-
de Tegmen Klop bul..r vordu. Arabadan
lam cıktıklarında park etmış
c'an bir otomobılden uz yaylım ate-
sı açıldı. Teğmen Klop ağır y..ralandı. Besi
ve Stevens ise bire cuval gibi içinde SS'
lerin bulunduğu otomobilin içine atıldı. SS'
ler yaralı Klop'u da yanlarına alarak hızla
Alman sınırını geçtiler ve gözden kaybol-
dular

Himmler 21 Kasım günü, Hitler'e Buer-
gerbrau'da yapılan suikastın esrarının çö-
züldüğünü acıkladı. Suikastı İngiliz Casus-
luk Örgütu hazırlamıştı. Olayı düzenleyen
Best ve Stevens adındaki 2 casus ise Hol-
landa Almanya sınırında yakalanmışlardı.
Bombayı kürsünün arkosındakı sütuna ko-
yan ise George Elser adındaki bir Alman
komünistiydi

[illegible] yışlerden yılan Fransız askerlerinin moralleri yerine getirmek için çeşitli eğlenceler düzenleniyordu. Gezici tiyatrolar askerlerin en çok hoşlandıkları eğlencelerdendi.

Fransızlar, Maginot Hattı için büyük paralar harcamışlardı. Askerlerin bir yerden başka bir yere giderken yorulmalarını engellemek için özel trenler bile yapmışlardı.

Fransızları en çok korkutan casuslardı. Her yere casuslara karşı dikkatli olunması için afişler asılıyordu. Paris'teki bir kahvenin aynasına yazılan bir yazıda ise, «İçlerinde bir casus bulunabileceği için dikkatli olmaları» öğütleniyordu.

Himmler'in amacı, Ingilizler'in Hitler ve çevresindekileri öldürerek savaşı kazanmak istediklerine saf Alman halkını inandırmaktı.

Bu olayın esrarı hiç bir zaman tam anlamıyle çözülemedi. Elser, Reichtag yangınındaki Marius van der Lubbe gibi okkanın altına gitmişti. Best ve Stevens'i hayatında görmemişti Ama hem saf hem de gerizekâlı olduğu için suçu üzerine almakla yetinmeyip, bundan büyük bir övünç duyduğunu söyledi.

Elser başından geçenleri Sachsenhausen toplama kampında Best'e anlattı. Ancak anlatılanlardan ne kadarının doğru olduğu belli değildir

Elser Komünist sempatizanı olduğu için toplama kampına gönderilmişti. Ekim ayında bir gün kampın komutanı kendisini odasına çağırtır. Burada kendisine tanıtılan iki yabancı 8 Kasım akşamı Hitler'in Buergerbrau'da yapacağı konuşmadan sonra bir bomba patlatılacağını söylerler Böylece Führer'in adamları arasında bulunan bir takım «hainler» ortadan kaldırılacaktır Elser usta bir marangoz, lehimci ve elektrikçi olduğu için bu işin tam adamıydı. Eğer bu işi yapacak olursa kendisine bol para vereceklerini ve İsviçre'ye kaçırıp rahat yaşamasını sağlayacaklarını söylerler Önerilerinin ciddiliğini kanıtlamak için de kampta kendisine birçok kolaylıklar sağlarlar

Elser bir süre uğraştıktan sonra iyi bir bomba yapma fırsatı buldu. Bombanın hem sekiz günde kurulan bir alârm mekanizması, hem de istenildiği zaman patlatılması için bir düğmesi vardı. Elser Kasım başlarında bir gün birahaneye götürüldü. Elser orada bombayı bir sütunun icine yerleştirdi.

8 Kasım akşamı bombanın patlayacağı saatlere doğru Elser İsviçre sınırına götürüldü. Kendisine yüklü bir para ve birahanenin içini gösteren bir kartpostal verildi. Kartpostalda bombanın konduğu yer işaretlenmişti. Ancak Elser tam sınırı geçerken Gestapo tarafından yakalandı. Üzerindeki paralara ve kartpostala el kondu. Mahkemeye çıkmadan önce ise Gestapo kendisine Best ile Stevens'i olaya karıştırmasını ve dikkati üzerinde toplamasını söyler Ancak davanın duruşması hiç bir zaman yapılmadı. Best ve Stevens Nazi toplama kampında beş yıl süreyle kaldılar. Elser de toplama kampına götürüldü. Ancak gönderildiği çeşitli kamplarda iyi bir hayat sürdü. Himmler tarafından sonuna kadar göz hapsinde tutuldu. Marangozun savaştan sonra yaşayıp hikâyesini anlatması hiç işine gelmiyordu. Bu nedenle savaş bitmeden az önce, 16 Nisan 1945'te Elser'in müttefik bombardımanı sırasında öldüğü açıklandı. Halbuki Gestapo tarafından öldürülmüştü.

Suikastten kurtulduktan sonra daha doğrusu kurtulmuş gibi göründükten sonra Hitler generalleri sindirme olanağına kovuştu. Batı'da girişeceği saldırı planlarına hız verdi. 20 Kasım günü yayınladığı 8 sayılı emirle «alârm durumunun» sürdürülmesini ve «elverişli hava şartlarında hazırlıklı bulunmasını» bildirdi.

Artık savaşa karar vermişti. Bu kararından dönmeğe de niyeti yoktu. Belki bu kararını birkaç kez erteleyecekti ama, bunlar yalnızca ordusunu daha da güçlendirmek için olacaktı.

DEV, CÜCEYLE UĞRAŞIYOR

Sovyetler, Finlandiya'-ya göz dikmişlerdi. Bu ülkeyi üstün güçleri yardımıyla ele geçirmeyi planlıyorlardı....
Ama Finliler ülkelerini büyük bir cesaretle korumağa hazırdılar

Batı'da bütün bu gelişmeler olurken Doğu taraflarında pek barış bulutlarının uçuştuğu söylenemezdi. Dev Rusya, Polonya'dan sonra dişine uygun bir av olarak Finlandiya'yı seçmişti.

28 Eylül'de imzalanan Alman Rus antlaşmasından sonra Sovyetler Estonya, Litvanya'ya güçlerini gösterme olanağına kavuşmuşlardı. Kızıl ordu bu ülkelerdeki askerî varlığını güçlendirmişti. Bundan sonra aynı askerî amaçları Moskova Finlandiya üzerine yöneltme gereğini hissetti.

14 Ekim günü Moskova'ya giden Finlandiya delegasyonu Stalin, Dışişleri Bakanı Molotov ve yardımcısı Potemkin'in karşısına çıktılar. Stalin delegasyona üzerinde Sovyetlerin istekleri bulunan bir muhtırayı verdi.

1) Leningrad körfezindeki Finlandiya adalarının, bu ülke tarafından terki,

2) Ladoga gölü ve deniz arasında uzanan Karel yarımadasında sınırın Finlandiya'nın aleyhine geri çekilmesi,

3) Finlandiya Körfezi'nde bulunan Hangoe kentinde Sovyetlere 30 yıl süreyle bir deniz üssünün kiralanması,

4) Arktik Denizi'ndeki Finlandiya askerî varlığına son verilmesi,

5) Finlandiya körfezinin korunması için müşterek bir barış antlaşmasının imzalanması.

Bu istekler karşısında Cajender hükümeti önce bir tepki göstermedi. Çeşitli görüşmelerden sonra askerî varlığını azaltmayı düşünmediğini ve Hangoe'da bir üs verme niyetinde olmadığını açıkladı.

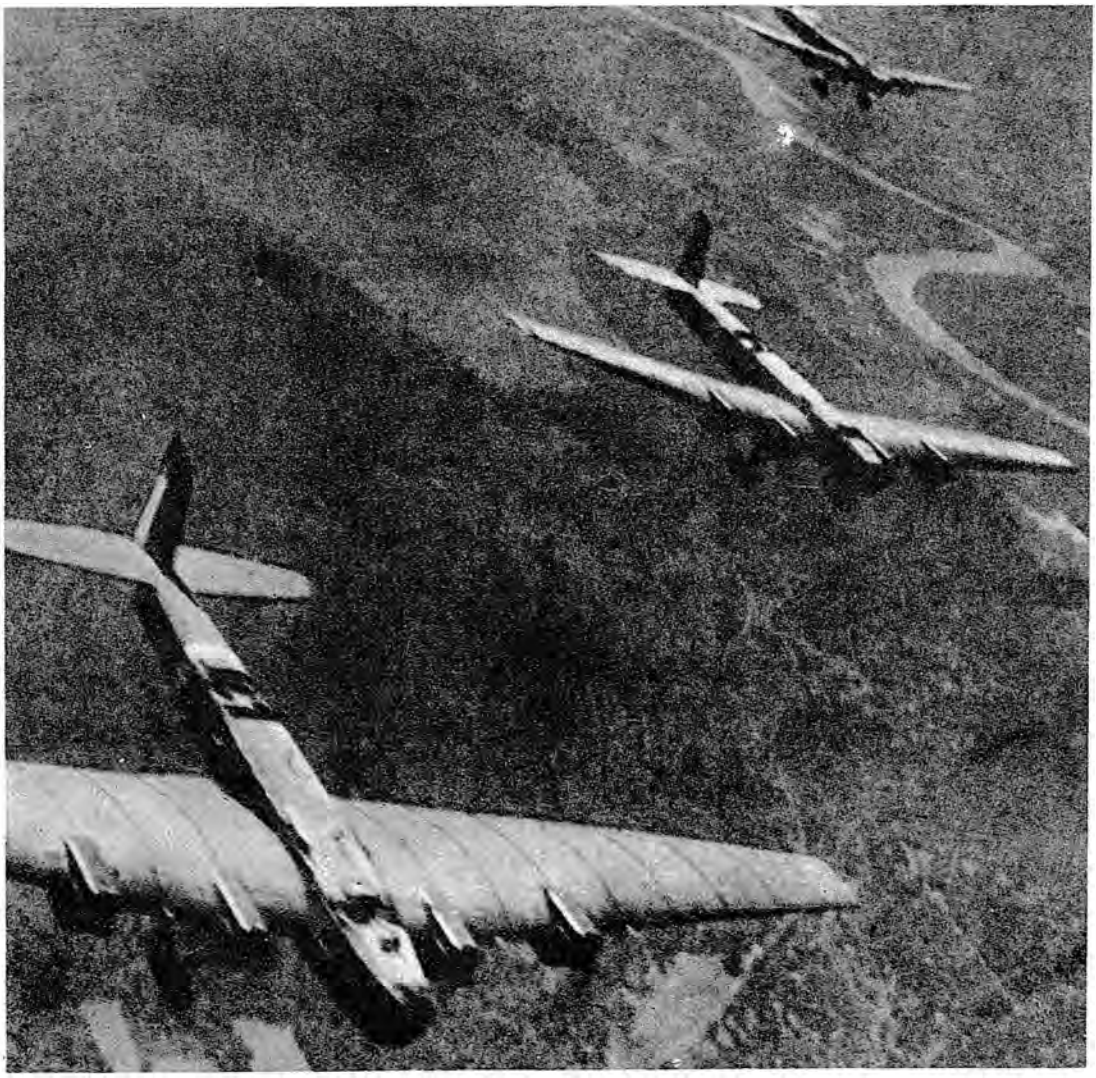
Ruslar bu muhtırayla yetinmediler. Amaçlarının Finlandiya'yı işgal etmek olduğu açıktı.

23 Ekim'de Finlandiya orduları sınırdaki mevzilerine girdiler. Karda bir bekleyiş başladı. Ayın 26'sında Molotov, Leningrad bölgesinde Finlandiya topçusunun, Sovyet ordusuna ateş açtığını öne sürerek, Finlilerin sınırdan 25 kilometre geriye çekilmelerini istedi. Bu olay Polonya ile Almanya arasında savaşın başlatılması için ortaya atılan sudan nedene çok benzemektedir. Kurt ile kuzu masalının bir başka biçimde anlatılışıydı sanki. Kuzu Helsinki, kurt Moskova'nın bu isteğine karşı çıktı.

Artık bu kez Sovyetlerin beklemeğe niyeti yoktu. 30 Ekim günü savaş ilân etmeden, karadan, havadan ve denizden Finlandiya'ya karşı saldırıya giriştiler.

DEV CÜCEYLE UĞRAŞIYOR

Sovyet ağır bombardıman uçakları Tupolev ANT - 6'lar Finlandiya ormanları üzerinde uçuyorlar. Bu ağır uçaklar, Finlandiya uçaksavar topçuları için bulunmaz bir hedef teşkil etmişlerdir

Hitler'in desteğini kazanan Sovyetler'in amacı topraklarını genişletmek ve komşularını egemenliği altına almaktı. Polonya savaşından sonra Kızıl ordu Letonya, Litvanya ve Estonya'nın sınırlarına dayanmıştı. Bu ülkelere verilen ültimatomlar sonucunda Sovyetler 3 küçük devleti ellerine geçirdiler. Sıra Finlandiya'ya gelmişti.

Finlandiya diğer ülkelere oranla biraz daha çetin bir cevizdi. Aslında 4 milyonluk nüfusuyla dev Sovyetler'in yanında bir cüce gibi kalıyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi, Sovyetler Finlandiya'dan olan isteklerini bir ültimatomla Fin hükümetine vermişlerdi. Finlandiya bu istekleri reddedince Sovyetlere hücum için bir bahane aramaktan başka bir çare kalmıyordu.

Ancak 27 Kasım'da Sovyetler Birliği'nin Finlandiya hükümetiyle bir barış antlaşması imzaladığı açıklandı. Işin garip tarafı antlaşma ne Helsinki hükümetiyle, ne de inatçı ve cesur Fin generali Mannerheim'le imzalanmıştı. Antlaşma Sovyetler tarafından Fin sınırına yakın bir kentte kurulan Kuusinen hükümetiyle imzalanmıştı. Bu kukla hükümet birkaç gün sonra Fin halkının boyunduruk altında olduğunu öne sürerek Sovyet hükümetine baş vuracak ve Finlandiya'nın kurtarılmasını isteyecektir.

Savaşın başladığı gün Sovyetler'in saldırısının kaç tümen olduğu konusunda elimizde tam anlamiyle kesin bilgiler yoktur. 30 Kasım günü Moskova hükümetinin Finlandiya üzerine gönderdiği kuvvetlerin tahmini şöyledir:

— Carelie kıstağında 13 piyade tümeni, 1 zırhlı tümenden oluşan 7 Ordu. Bu ordunun görevi Mannerheim Hattı'nı

Şiddetli soğuğun etkisiyle donmuş tank enkazları ve insan cesetleri. Bu fotoğraf Sovyet genelkurmayının orman ve karlarla kaplı bir ülkeye ağır silâhlar göndermekle yaptıkları hatayı gösteriyor.

yardıktan sonra Viipuri (Vyborg) üzerine yürümek ve savaşın başlamasından üç gün sonra Helsinki'yi almaktı.

— Ladoga Gölü'nün doğusunda 7 piyade tümeni. 1 zırhlı tümenden oluşan 8. Ordu. Bu ordunun görevi kıstakta bulunan Fin kuvvetlerini üzerine çekerek 7 Ordunun görevini başarıyla tamamlamasını sağlamaktı.

— Daha kuzeyde 5 piyade tümeninden oluşan 9. Ordu. Bu ordu Botni Körfezi üzerine iki koldan hücuma geçecekti. Bunlardan solda olanının hedefi Oulu, sağdakininki ise Kemi kentiydi.

— En kuzeyde ise 5 piyade tümeninden oluşan 14. Ordu. Bu ordunun görevi ise Petsamo kentini aldıktan sonra Finlandiya'nın Norveç'le olan bağlantısını kesmekti.

Finlandiya ordusu ise oldukça güçsüzdü. Yalnızca 33 bin kişilik bir ordusu, 60 tankı ve 150 uçağı vardı. Savaş belirtilerinin görülmesi üzerine seferberlik ilân edilmiş ve 300 bin kişilik yeni bir ordu kurulmuştu. Ancak savaşın başlangıcında 300 bin kişilik Rus ordusunu ve 800 adet Rus uçağını karşılama görevini yalnızca 120 bin Finlandiyalı üstlenmişti.

Carelie kıstağında bulunan Mannerheim hattı, ağaçlıkların arasına yerleştirilmiş bulunan birkaç engelden oluşuyordu. Ancak buralarda, özellikle kışın, ulaşım oldukça zordu. Hatta buz tutan ağaçlıkların arasından tankların geçmesi olanaksızdı. Finlandiya'nın savunma bakımından diğer bir güvencisi olan 35 bine yakın irili ufaklı göl sert geçen kışın etkisiyle kalın buz tabakalarıyla kaplandığı için savunma bakımından önemlerini yitirmişti. Fakat sıfırın altında 30 ile 40 arasında oynayan ısı, Sovyetler için büyük bir dezavantaj olmuştu. Soğuğa alışkın Finlandiyalılar, Ruslar'a akıllarına gelmedik bir direnme göstereceklerdi.

Soğuğa alışık, doğuştan savaşçı ve iyi bir kayakçı olan Fin askerleri ise kendisinden kat kat güçlü bir ordu karşısında umulmadık bir başarı göstereceklerdi. Aslında ellerindeki silâhları ne yeterli ne de mükemmeldi. 9 milimetrelik hafif makineli tüfeği **«Suomi»** yi savaşta yanından ayırmadı. Bu arada ormanın içinde kullandığı yangın çıkarmağa yarayan bombalar Sovyetler'e ağır kayıplar verdirdi. Daha sonraları bu bombalara **«Molotov Kokteyli»** adı verildi. Bu ordunun içinde **«Lotta»** denilen ve sayıları 90 bine yaklaşan kadınlar da vardı. İşte Finlandiyalılar bu denli zayıf olanaklarla Sovyetler'e karşı çıktılar.

Ve o kış boyunca kızıl ordu gurur kırıcı olduğu kadar acı yanları bulunan bir çok başarısızlıklara uğradı.

Carelie kıstağında 140 kilometrelik bir

Ormanın içinde devriye gezen Finlandiyalı askerler. Soğuğa alışkın ve doğuştan savaştı olan Finliler, ormanların içinde Rusların ummadığı bir direnme gösterdiler

hat üzerinden saldırıya geçen 7 Ordu **Taipale** ve **Koivisto** arasında kurulmuş olan savunma hattı önünde bozguna uğradı. 7 Ordunun hareketini kolaylaştırmağa çalışan 8. Ordu, savunma karşısında 7 'ninkinden çok daha korkunç bir bozguna uğradı. **Tohmajarvi** yakınlarına kadar gelen 139. ve 75. tümenler 12 Aralık günü **Albay Talvela**'nın birlikleri tarafından sıkıştırıldılar ve 5 bine yakın ölü verip geri çekildiler.

Orta bölgelerde **Oulu** üzerine yürüyen 9. Ordunun sol kol **Soumussalmi** kenti yakınlarında **Albay Silvassuo**'nun birliklerinin hücumuna uğradı. 11 Aralık günü 163. Tümen sarıldı ve imha edildi. Onun yardımına koşan Sovyetler'in en seçkin askerlerinden oluşan 44. ve 28. tümenleri de aynı sonuca uğradılar.

Sıfırın altında 40 derecede yapılan bu muharebeler sonucunda Sovyetler 27 bin 500 ölü verdiler. Finlandiyalılar'ın ölü ve yaralı sayısı yalnızca 2 bin 700 idi. Finlandiyalılar ayrıca 80 Sovyet tankıyla 70 topu ele geçirdiler. Elde ettikleri tutsak sayısı ise bin 600'ü aşmıyordu. Bu da Sovyet askerlerinin teslim olmaktansa ölmeyi yeğ tuttuklarının en büyük kanıtıydı.

O günlerden kalan fotoğraflar ve esir sayısındaki bu azlık Rus askerlerinin kötü şartlar altında bile olsa savaşmayı ve ölmeyi bildiklerini göstermektedir. Sovyet askerlerinin önemli oranda telef olmasına yol açan birçok neden vardır. Ünlü Fransız yazarı **Louis Aragan «Sovyetler Birliği'nin Kurtuluş Savaşı»** adlı eserinde bu nedenlerden birini şöyle açıklamaktadır:

«Sovyet ordularının saldırısı sırasında bazı hazırlık ve komuta eksikliklerinin olduğu ortaya çıktı. Ormanlar, göller ve karlarla kaplı bir ülkede savaşması istenen tümenlerin vurucu birlikleri kızakla kaymağa yeteri derecede alıştırılmamışlardı. Hücumda komuta eksikliği ve savunma hatlarını yarmada taktik hataları görülmüştü».

Sovyet ordularının bozguna uğrama-

Sovyet uçakları Finlandiya kentleri üzerine bomba yağdırdılar, Finlandiyalılar ağır bir baskıyla karşı karşıya olmalarına rağmen cesaretle savunmalarını sürdürdüler.

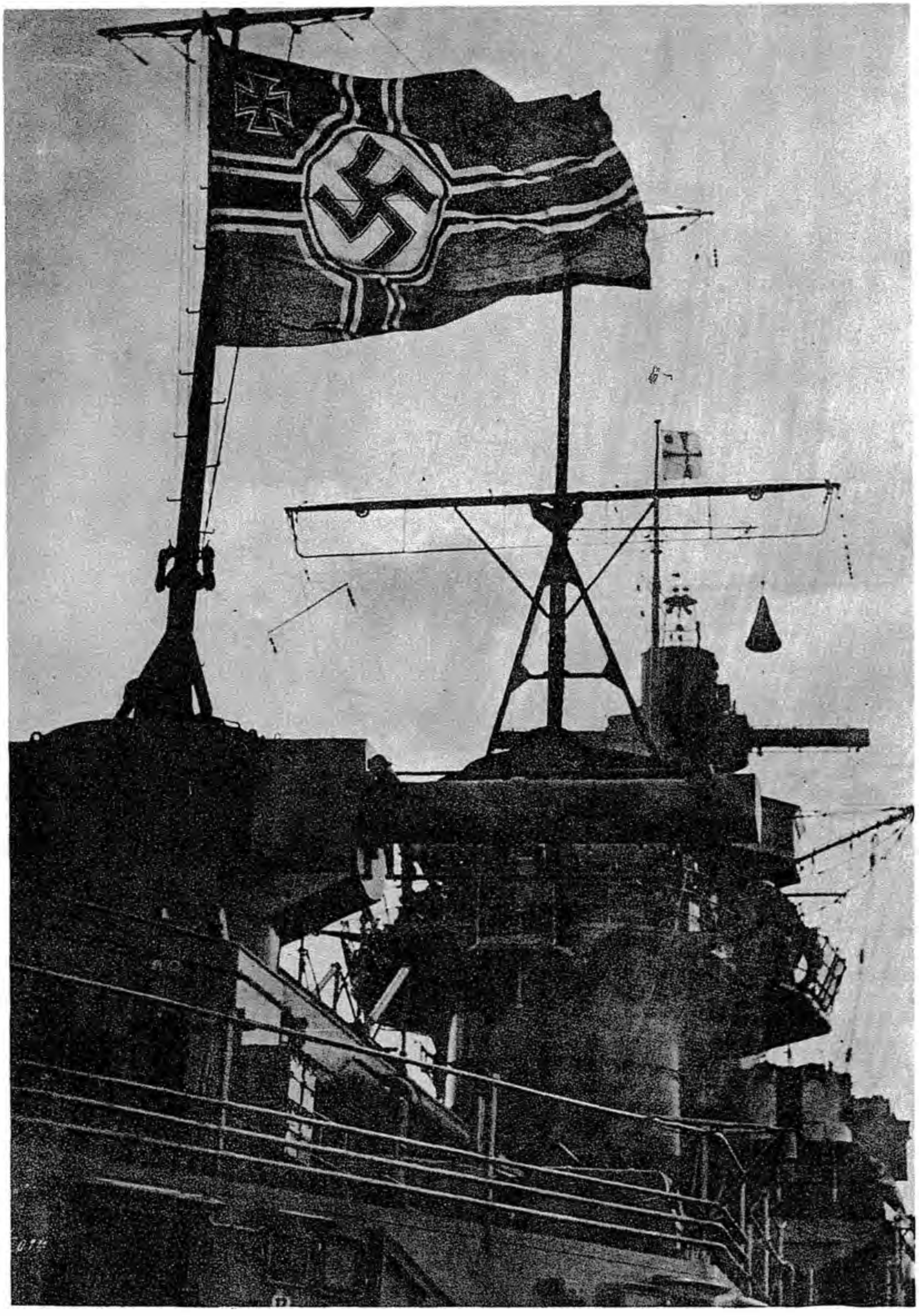
sının bir diğer nedeni de Stalin, Molotov ve yüksek rütbeli subayların, Finlandiya halkının cesurluğunu ve düşman kuvvetleri karşısındaki dayanma cesaretini hafife almalarıdır Bu arada Sovyet Genelkurmayı'nın saldırıyı hazırlarken yaptığı bir hataya da değinmek gerekir. Karlar ve buzlarla kaplı orman yollarına tanklar ve motorize birlikler göndermek aklın alacağı bir iş değildir. 1939 yılından kalan birçok fotoğrafta, kara saplanmış yüzlerce zırhlı araç görülmektedir.

Hitler'in tutumu ise gariptir Tam anlamıyla bir tarafsızlık politikası izlemiştir Üstelik Kont Ciano'yu bile hayrete düşürerek, Finlandiya'ya gönderilen İtalyan savaş malzemelerinin Almanya'dan geçmelerini engellemiştir

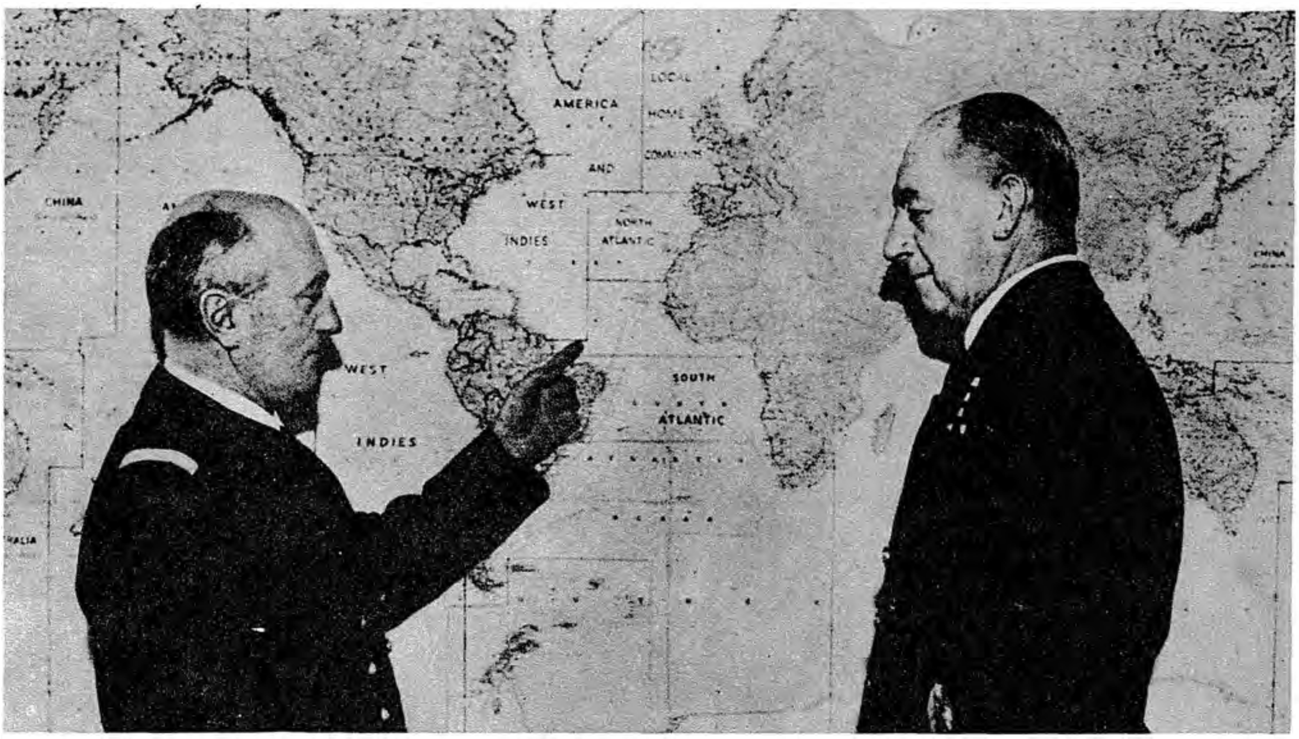

Savaşın başlamasıyle Finlandiya duvarları, halkın ağzını sıkı tutmasını öğütleyen afişlerle süslenmişti.

DENİZLERDE DE RAHAT YOK

Hitler savaşın başında donanmasına müttefik gemilerine karşı bir harekâta girişmemelerine dair emir vermişti. Ancak Graf von Spee'nin batmasından sonra özellikle cep denizaltıları ve mayınlar yardımıyle müttefik donanmasına korkulu anlar yaşattı.

İngiliz amirali Sir Dudley Pound ve Fransız amirali Darlan bir harita üzerinde birlikte yapacakları bir harekâtı düzenliyorlar. Savaşın başlamasıyla Almanlara karşı İngiltere ve Fransa arasında tam bir dayanışma görüldü.

Denizlerdeki savaşa Hitler ihtiyatlı girmişti. 3 Eylül günü denizaltılar 1936 Londra antlaşmasıyla saptanan kurallara sıkıca bağlı kalma emrini aldılar İngiliz gemilerine karşı uygulanacak bir harekâtta bu kurallara bağlı kalınması isteniyordu. Yolcu gemilerine ve Fransız donanmasına karşı bir hücum ise yasaklanmıştı.

Hitler bu yola girmekle, bir yandan donanmasını güçlendirmeyi amaçlıyor, bir yandan da 1915 yılında batırılan **Lusitiania** adlı yolcu gemisinin Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girmesine yol açan cinsten benzer bir hareketin yeniden tekrarlanmasını istemiyordu. Eylül ayının sonlarında ise yeni bir emirle **Graf von Spee** ve **Deutschland** adlarındaki iki cep kruvazörünün bulundukları limanları terk ederek harekâta girişmeleri bildirildi.

Denizaltılar ise saldırı hareketlerini sürdürdüler 1939 yılının sonuna değin Cep denizaltılarının batırdıkları tarafsız ve müttefik gemilerinin toplamı **114** adetti. Toplam olarak **421 bin 156 ton.**

Savaşın başlamasıyla Almanlar'ın torpillerinde bulunan manyetik ateşleyici sisteminde de aksaklıklar çıkınca Alman denizcilerinin biraz keyfi kaçtı. 30 Ekim 1939 günü **U 56** denizaltısının komutanından şöyle bir telgraf geldi:

«Sabah saat 10 sularında Nelson, Rodney, Hood ve 10 adet İngiliz destroyeri görüldü. Üç adet torpil yollandı. Patlama mekanizmaları çalışmadı».

İngilizler, Cep denizaltılarına karşı giriştikleri savaşta, Birinci Dünya Savaşı sonunda yapılan **«Asdic»** adlı bir araçtan yararlandılar. Bu araç bir grup bilim adamının bir araya gelmesiyle kurulan bir komite tarafından yapılmış ve ismini bu komitenin baş harflerinden almıştı: **«Allied Submarine Detection İnvestigation Committee** (Müttefik Kuvvetler Denizaltı Saptama Komitesi)».

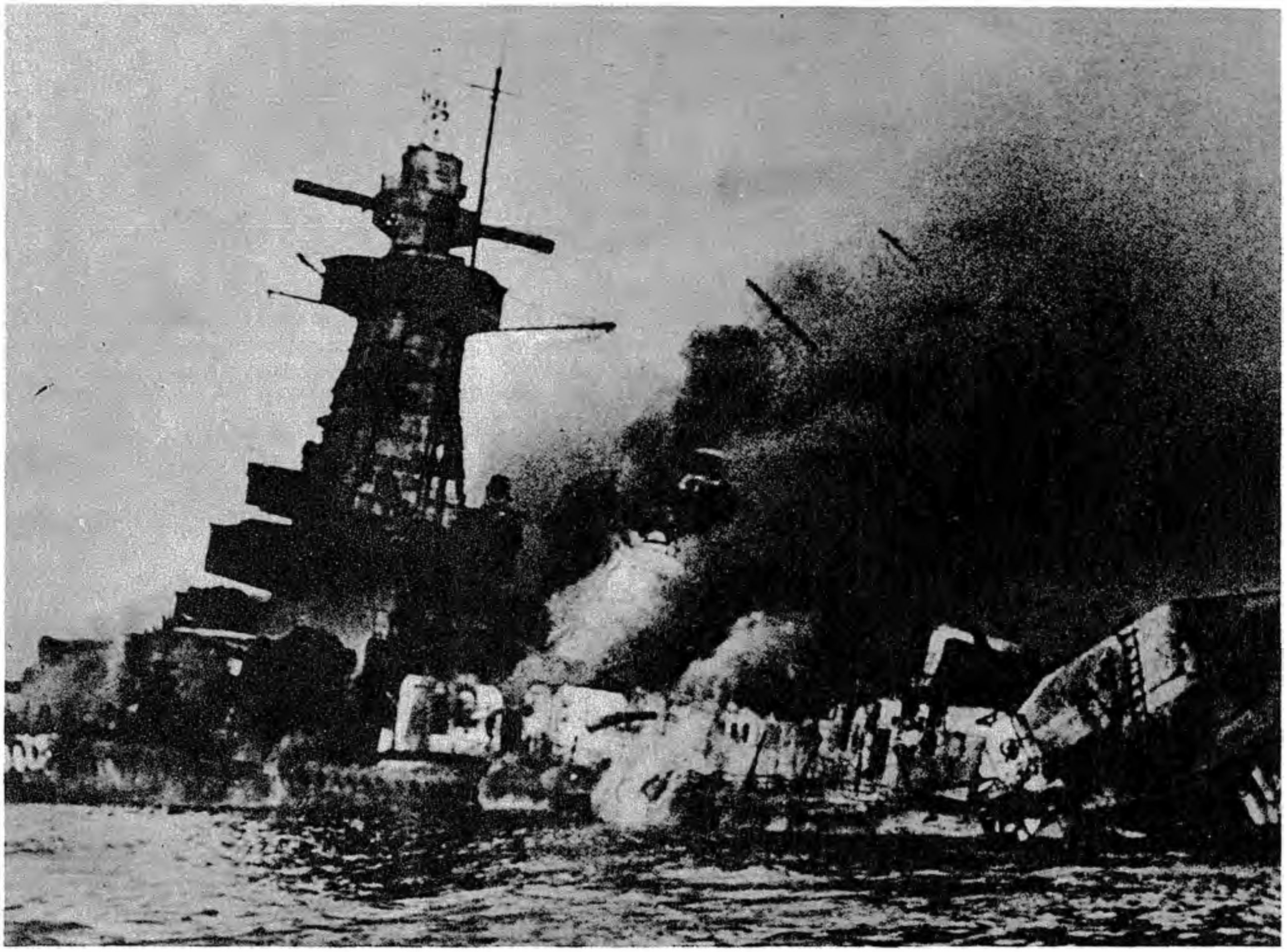
Amerikalılar'ın **«Sonar»** adını verdikleri bu araç gerçi harikalar yaratmadı ama 31 Aralık 1939 tarihine değin Alman Deniz Kuvvetleri'nin 9 adet Cep Denizaltısını suların derinliklerine gömdü.

Cep Kruvazörleri **Graf von Spee** ve **Deutschland**'ın ilk seferleri pek başarılı olmadı. 24 Ağustos'ta **Wilhelmshaven**'i terk eden **Deutschland** Kuzey Atlantik'te seyretti. Eski adı **Gdynia** olan, daha sonra Hitler tarafından adı **Gotenhafen** olan kente döndüğünde yalnızca **12 bin tonluk** gemi batırılabilmişti. Limana döndükten sonra Hitler, ülkesinin adının denizlerde bir felâkete uğramasından çekindiğinden, ismini **Lützow** olarak değiştirdi.

Graf von Spee ise ava çıkma emrini 26 Eylül'de **Pernambouc (Brezilya)** açıklarında aldı. Kendisini Hint Okyanusu'na kadar götüren 77 günlük bir seferde toplam **50 bin ton!uk 9 gemiyi** batırdı. 13 Aralık sabahı **Rio de la Plata** açıklarında dönüş yolculuğuna hazırlanırken, müttefik donanmasının gemileriyle karşılaştı.

Alman gemisinin 6 adet 280 mm'lik (mermi ağırlığı 303 kg) ve 8 adet 150 mm'lik (mermi ağırlığı 45 kg) topu vardı. Müttefik donanmasının gemileri **Exeter, Achilles** ve **Ajax,** Alman gemisine oranla daha güçsüzdüler. Toplam olarak 203 mm'lik 6 adet (mermi ağırlığı 125 kg), 152 mm'lik 16 adet topları vardı. Üstelik Alman gemisinin zırhı çok kalındı ve **Exeter**'in 203 mm'lik topları kendisine pek fazla bir etki yapmıyordu.

Küçük filonun komutanı **H. Harwood** hemen saldırıya geçmedi. **Exeter,** Alman kruvazörünün bir yanına, öteki iki müttefik gemi ise diğer yanına geçtiler. **Harwood** böylece Alman gemisinin atışlarının ikiye bölüneceğini hesaplıyordu. Ancak **Graf von Spee**'nin kumandanı **Langsdorff,** tüm atışını önce **Exeter**'in üzerine çevirdi. **Exeter** üçüncü salvoda saf dışı kaldı. Saat **7.15** sularında Ingiliz gemisi dumanlar içinde kalmış ve savaşı terketmişti.

Uruguaylı yetkililer Graf Von Spee'ye limanda yalnızca 72 saatlik bir izin vermişlerdi. Langsdorff kendisini Rio de la Plata açıklarında İngiliz gemilerinin beklediğini öğrenince 17 Aralık 1939 tarihinde gemisini batırdı.

Ardından **Graf von Spee** atışını **Ajax** üzerinde yoğunlaştırdı. Birkaç dakika sonra **Ajax**'ın da topları sustu. Saat **7.40'a** doğru **Ajax** ve **Achilles** savaşacak durumda değillerdi.

Langsdorff, duruma hâkim olmuştu artık. Ancak düşmanın atışı da etkili olmuştu. Gemideki erlerden 36'sı ölmüş, 59'u da yaralanmıştı. Geminin ana parçaları ise Atlantiğin yarılıp Danimorko'yo ulaşılmasını sağlayacak durumda değildi. Bu nedenle, tamir için Montevideo'yo gitmeğe karar verdi.

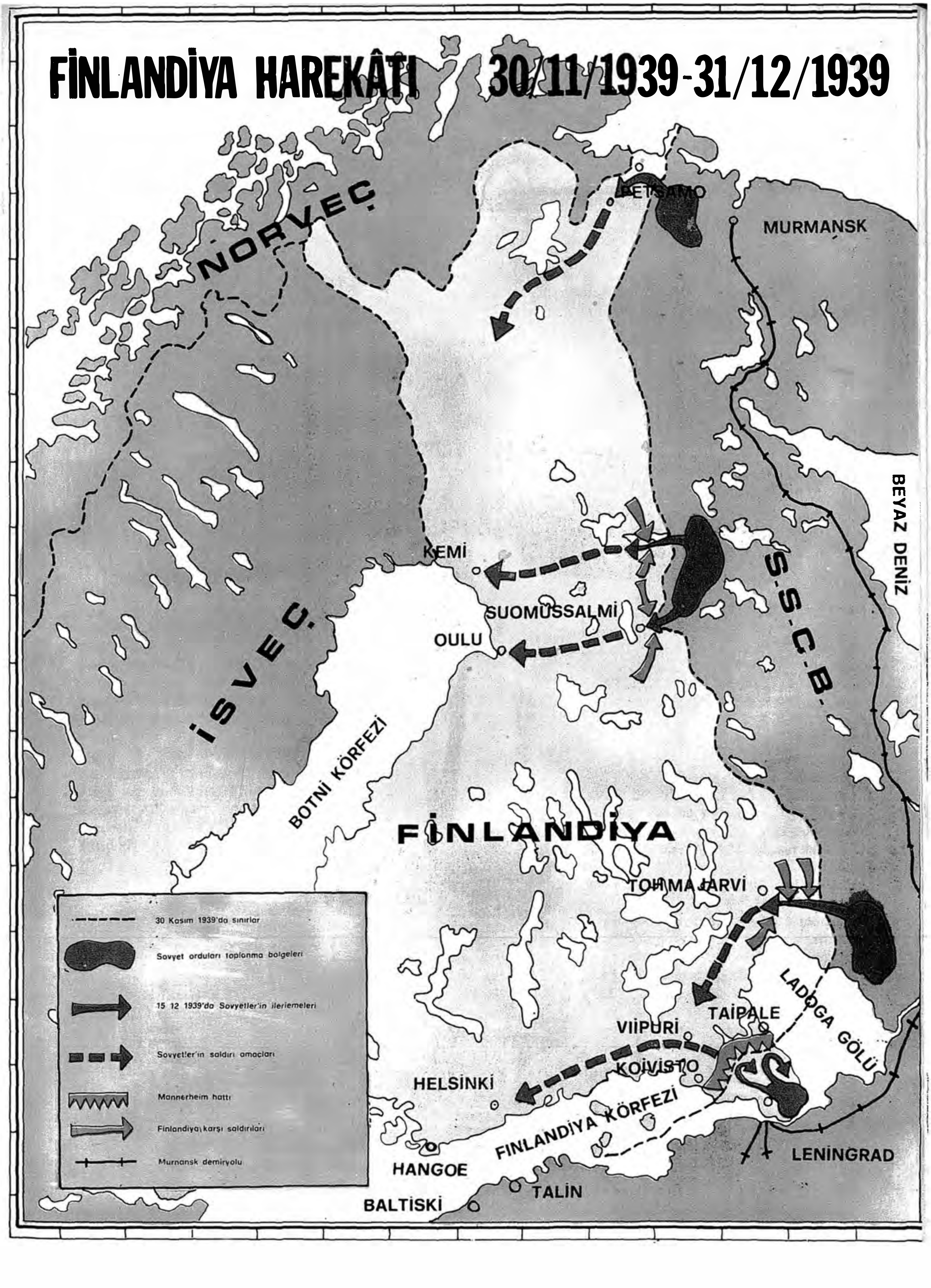
Eksperlerin tahminlerine göre geminin tamiri en az iki hafta alırdı. Ancak Uruguaylı yetkililer geminin limanda ancak 72 saat kalabileceğini **Langsdorff'a** bildirdiler Bu süre geçtikten sonra **Graf von Spee**'nin önünde iki seçeneği kalıyordu: ya savaş sonuna değin Montevideo'do kalacak, ya da açık denize cıkacaktı. Bu orada 381 mm'lik toplarıyla (mermi ağırlığı 885 kg) **Renown**'un, uçaklarıyla da **Ark Royal** adlı geminin **Graf von Spee**'yi **Rio de la Plata** çıkışında beklediği haberi geldi. Bunun üzerine **Langsdorff** teslim olmaktansa ölümü tercih etti ve **Graf von Spee**'yi 17 Aralık günü havaya uçurdu. Kendisi de intihar etti.

Atlantik'te Cep Kruvazörlerinin dolaşmağa başlaması ve gemi konvoylarının ortaya çıkmasıyla Ingiliz ve Fransız donanmaları ortak hareket etmeğe başladılar. **Dunkerque, Strasbourg** ve 10 biner tonluk 3 adet kruvazör Okyanuslarda Alman gemilerini avlama görevini yüklendiler **Suffren** ise Hint okyanusunda Mısır'a ilk Avustralyalı askerleri getiren konvoylara gözcülük etmeğe başladı. **King George V** ve **Prience of Woles** adlı İngiliz gemilerinin yapımının aksaması üzerine, Londra hükümetinin de başvurmasıyle, Fransızlar **Richelieu** ve **Jean - Bart** adlı kruvazörlerinin yapımını hızlandırdılar Böylece Fransızlar ve Ingilizler arasında her türlü askerî konuda büyük bir dayanışma görülmeğe başlandı.

Alman Deniz Kuvvetleri komutanı **Amiral Raeder**'in kullandığı üçüncü silâh denizaltılar ve cep kruvozörlerinden sonra ise manyetik mayınlar oldu. Bu mayınların amacı İngiltere ve Fransa arasındaki deniz trafiğini felce uğratmaktı.

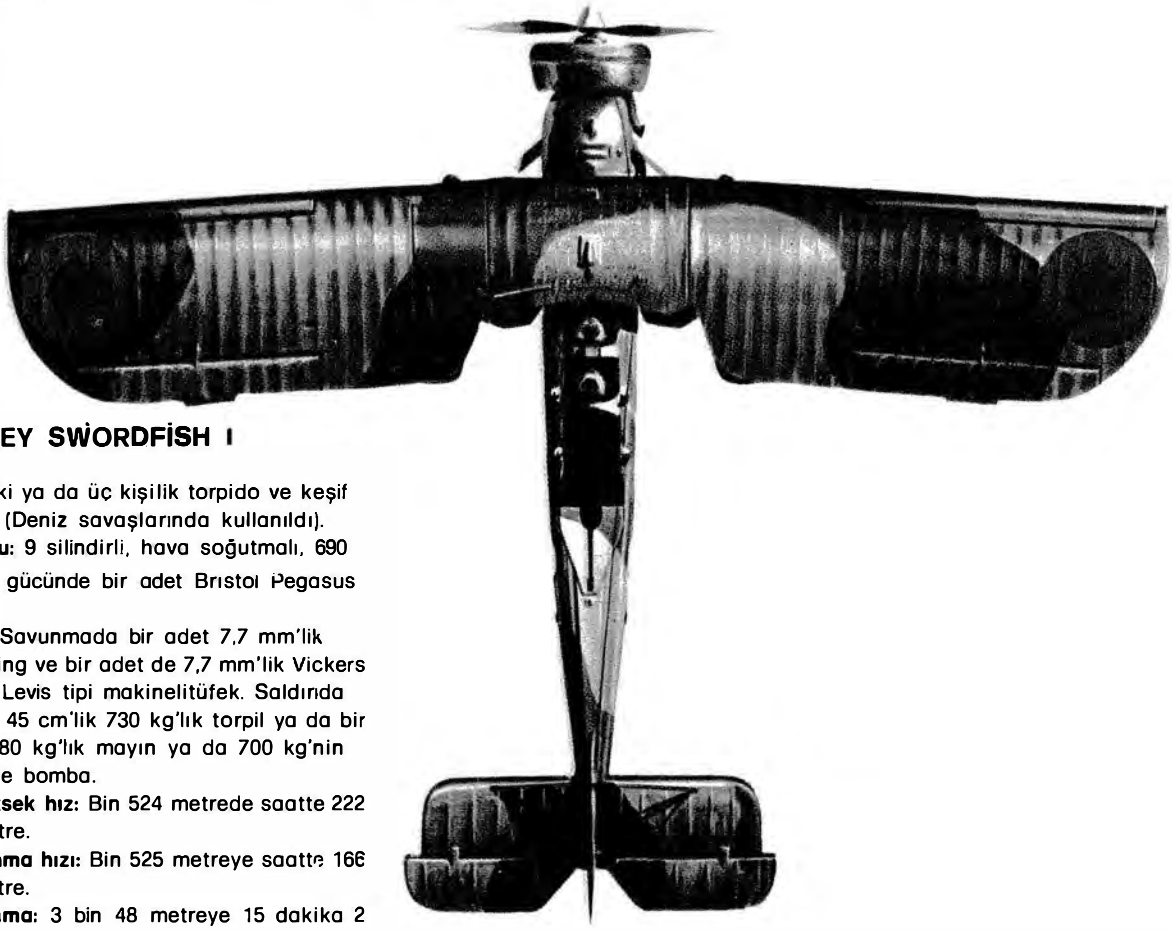
Bu mayınlar ya denizaltılar tarafından bırakılmakta ya da uçaklardan atılmaktaydı. Üzerlerinden bir gemi geçti mi, maden yığının etkisiyle patlamakta ve geminin gövdesinde derin yaralar açmaktaydı. Kasım ve Aralık 1939'da toplam **203 bin 513 tonluk 59 müttefik ve tarafsız ülkelere mensup gemi** bu yeni silâhın kurbanı oldu.

22 Kasım'ı 23'e bağlayan gece Alman Hava Kuvvetlerinden bir uçak manyetik mermilerden birini Taymis nehrine attı. Ancak gelgit olayı nedeniyle bu mayın kıyıya vurdu. Cesur bir teknisyen olan Yüzbaşı **J.G.D. Ouvry** bu mayını tek tek sökmeğe başladı. Bir mikrofon yardımıyle kendisinden az ötede bir sığınağa yerleşmiş olan teknisyenlere, sökme işlemini anlatıyordu. Böylece herhangi bir durumda bu mayının hangi parça sökülürken patladığı

FİNLANDİYA HAREKÂTI 30/11/1939-31/12/1939
NORVEÇ
PETSAMO
MURMANSK
BEYAZ DENİZ
KEMİ
SUOMUSSALMİ
OULU
İSVEÇ
S.S.C.B.
BOTNİ KÖRFEZİ
FİNLANDİYA
TOHMAJARVİ
LADOGA GÖLÜ
TAİPALE
VIIPURİ
KOIVISTO
HELSİNKİ
FİNLANDİYA KÖRFEZİ
HANGOE
LENİNGRAD
TALİN
BALTİSKİ
30 Kasım 1939'da sınırlar
Sovyet orduları toplanma bölgeleri
15 12 1939'da Sovyetler'in ilerlemeleri
Sovyetler'in saldırı amaçları
Mannerheim hattı
Finlandiya karşı saldırıları
Murnansk demiryolu

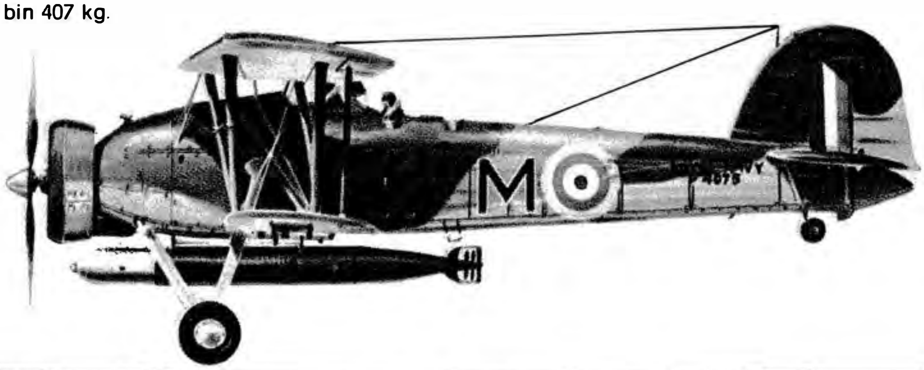

Savaşın uçakları

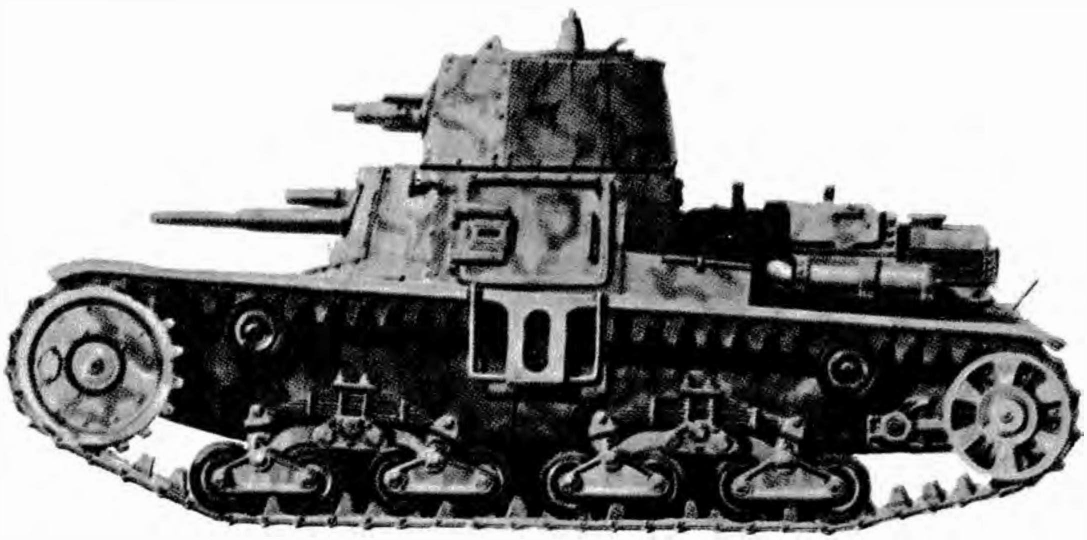

FAİREY SWORDFİSH I

Tipi: Iki ya da üç kişilik torpido ve keşif uçağı (Deniz savaşlarında kullanıldı).
Motoru: 9 silindirli, hava soğutmalı, 690 beygir gücünde bir adet Bristol Pegasus IIIM 3.
Silâh: Savunmada bir adet 7,7 mm'lik Brawning ve bir adet de 7,7 mm'lik Vickers ya da Levis tipi makinelitüfek. Saldırıda 1 adet 45 cm'lik 730 kg'lık torpil ya da bir adet 680 kg'lık mayın ya da 700 kg'nin üstünde bomba.
En yüksek hız: Bin 524 metrede saatte 222 kilometre.
Tırmanma hızı: Bin 525 metreye saatte 166 kilometre.
Tırmanma: 3 bin 48 metreye 15 dakika 2 saniyede.
Etki alanı: 879 kilometre.
Ağırlık: Boş 2 bin 132 kg, dolu 3 bin 407 kg.
Kanat açıklığı: 13,87 metre.
Uzunluk: 10,87 metre.
Yükseklik 3,76 metre.
Kanat alanı: 56,39 metrekare.

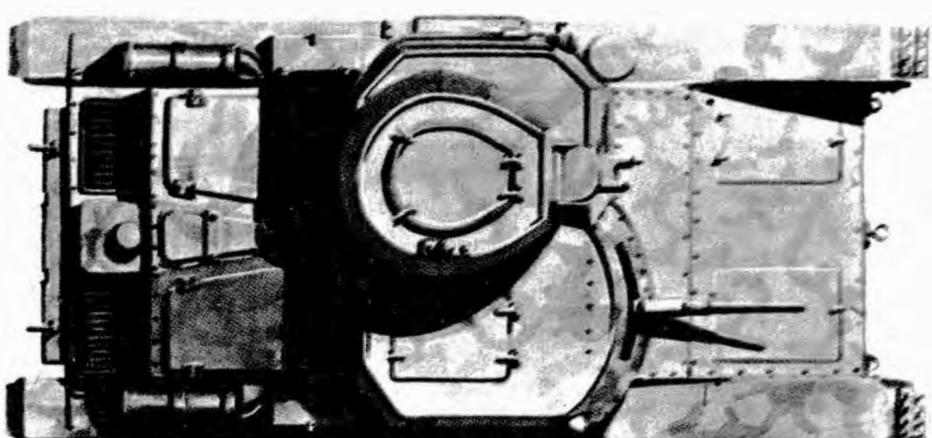
Savaşın silahları (Tanklar)

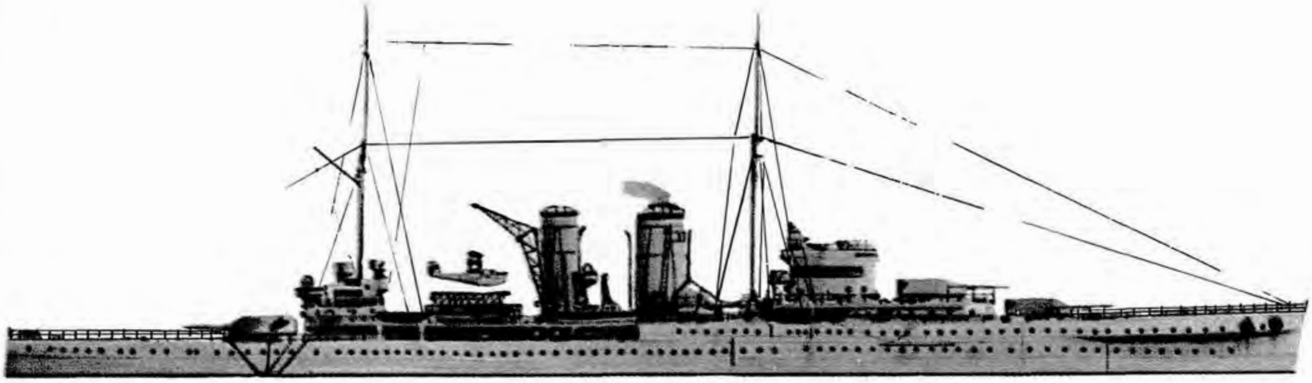

İTALYAN MII/39 TANKI

Ağırlık: 10,8 ton.
Ekip: 3 kişi.
Silâh: 37 mm'lik bir top ve Breda M 38 tipi iki adet makineli tüfek.
Zırh: Ön taraf ve turel 30 mm, yan taraflar ve turelin arkası 14 mm, motorun üstü 6 mm.
Motor: 105 beygirlik bir adet Fiat SPA 8T
Hız: Saatte 32 kilometre.
Aldığı yol: En fazla 200 kilometre.
Uzunluk: 4,73 metre.
Genişlik: 2,17 metre.
Yükseklik: 2,24 metre.

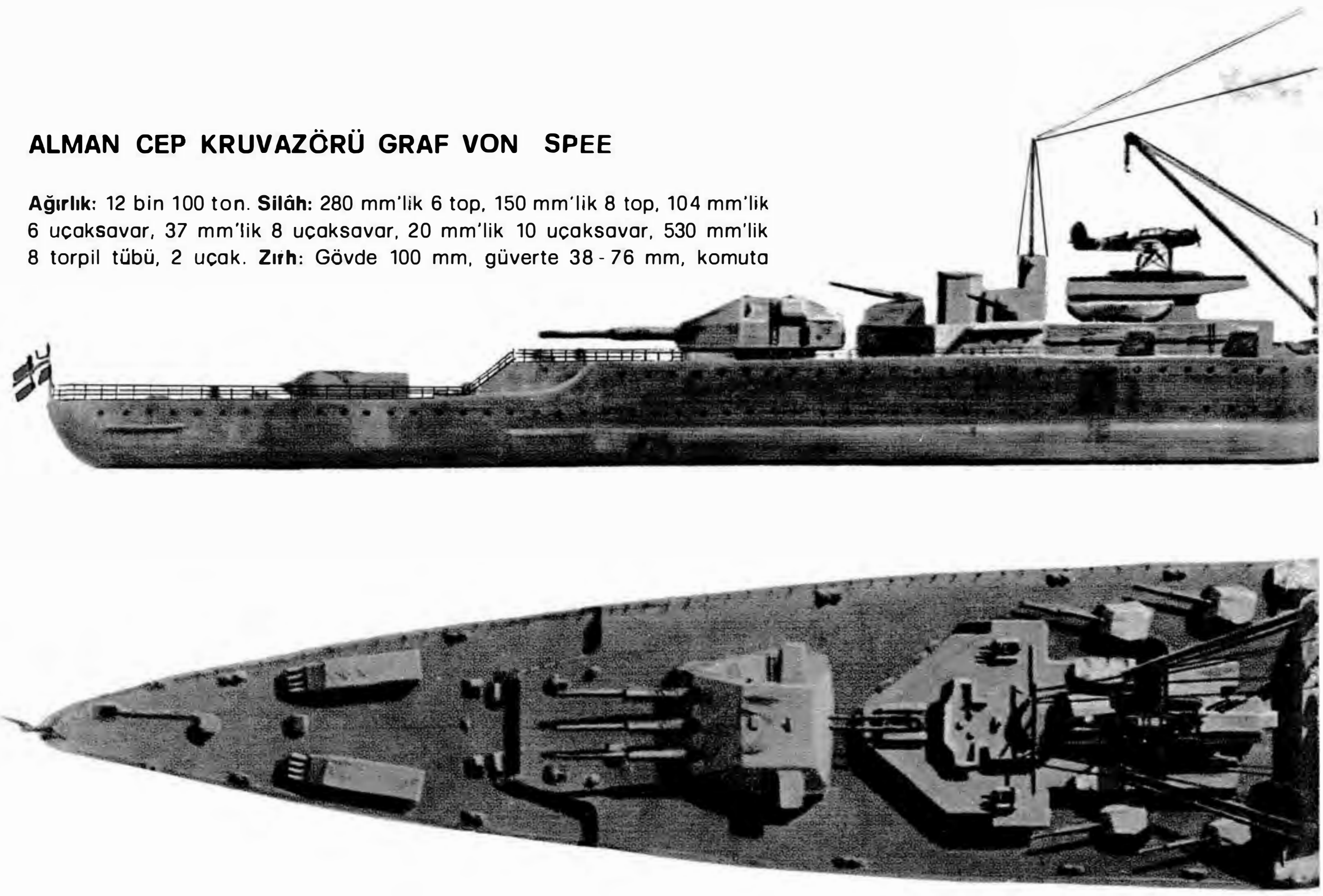

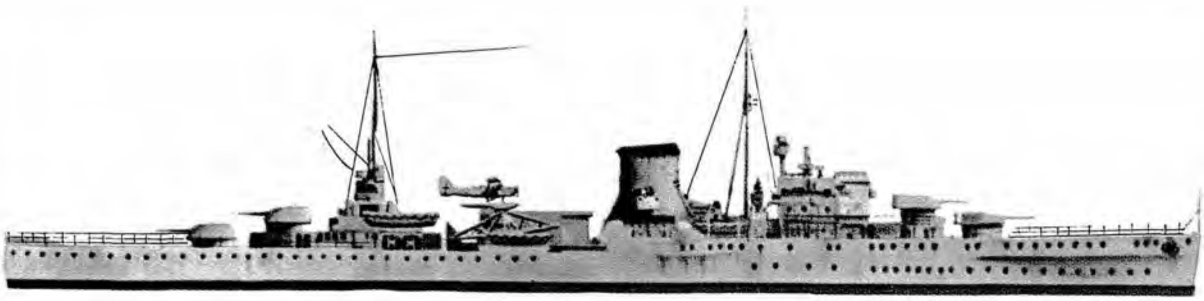
İNGİLİZ AĞIR KRUVAZÖRÜ EXETER

Ağırlık: 8 bin 390 ton. **Silâh:** 203 mm'lik 6 top, 100 mm'lik 4 uçaksavar, 533 mm'lik 6 torpıl tübü, 2 uçak. **Zırh:** Gövde 50 - 75 mm, turel 38 - 50 mm, güverte 50 mm, komuta merkezi 75 mm. **Hız:** En yüksek hız saatte 60 kilometre. **Aldığı yol:** 16 bin kilometreyi saatte 27 kilometreyle. **Mürettebat:** 630 kişi. **Uzunluk:** 175 metre. **Genişlik:** 18 metre. **Su yüzeyinden yüksekliği** 6,2 metre.

ALMAN CEP KRUVAZÖRÜ GRAF VON SPEE

Ağırlık: 12 bin 100 ton. **Silâh:** 280 mm'lik 6 top, 150 mm'lik 8 top, 104 mm'lik 6 uçaksavar, 37 mm'lik 8 uçaksavar, 20 mm'lik 10 uçaksavar, 530 mm'lik 8 torpil tübü, 2 uçak. **Zırh:** Gövde 100 mm, güverte 38 - 76 mm, komuta

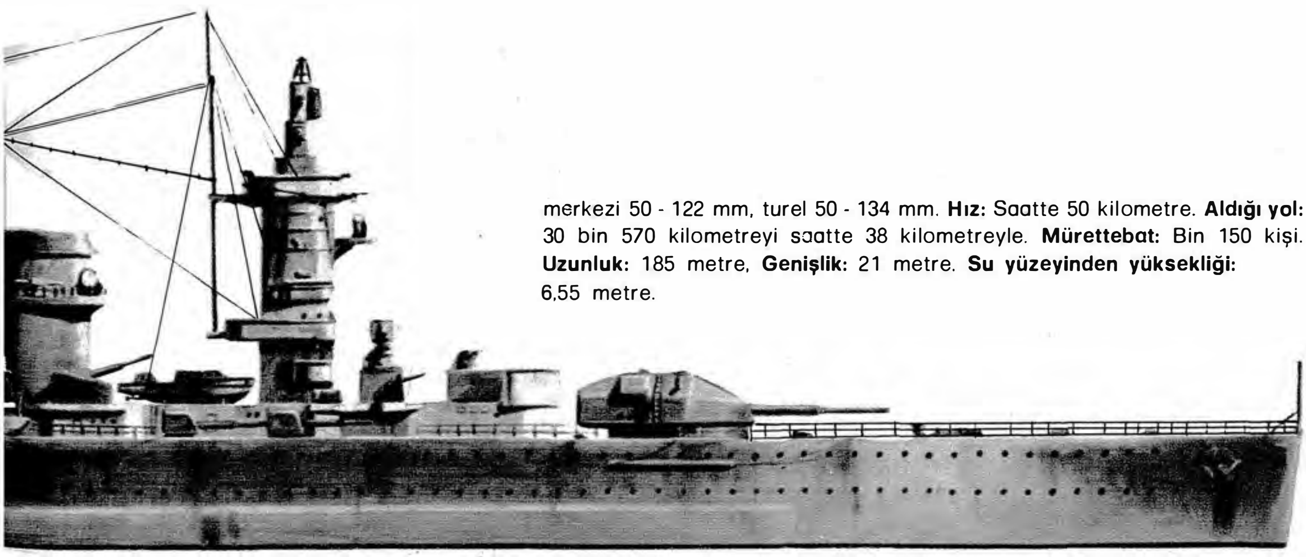

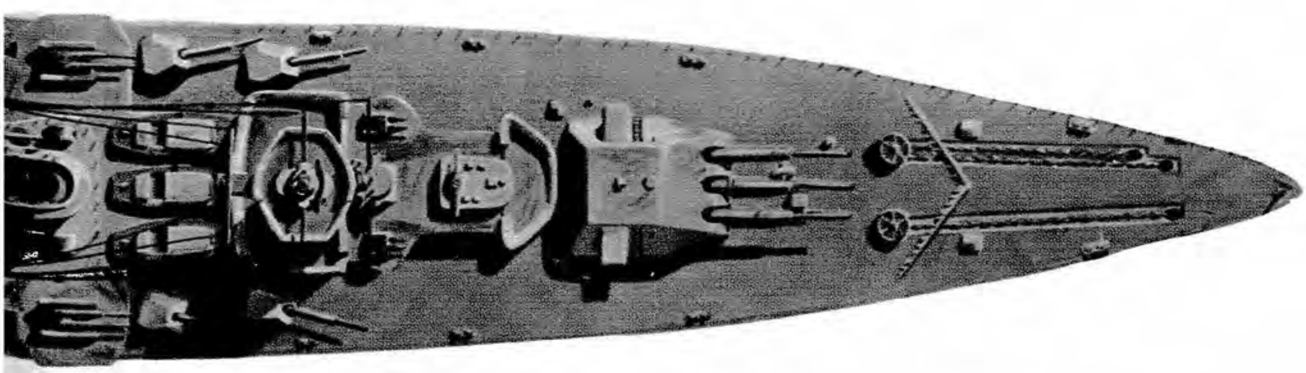

INGİLİZ HAFİF KRUVAZÖRÜ AJAX

Ağırlık: 6 bin 985 ton. **Silâh:** 152 mm'lik 8 top, 100 mm'lik 8 uçaksavar, 130 mm'lik 12 top, 533 mm'lik 8 torpil tübü, 1 uçak. **Zırh:** Gövde 50 - 100 mm, turel 25 mm, güverte 50 mm, komuta merkezi 25 mm. **Hız:** Saatte en fazla 60 kilometre. **Mürettebat:** 550 kişi. **Uzunluk:** 170 metre. **Genişlik:** 17 metre. **Su yüzeyinden yüksekliği:** 4,72 metre.

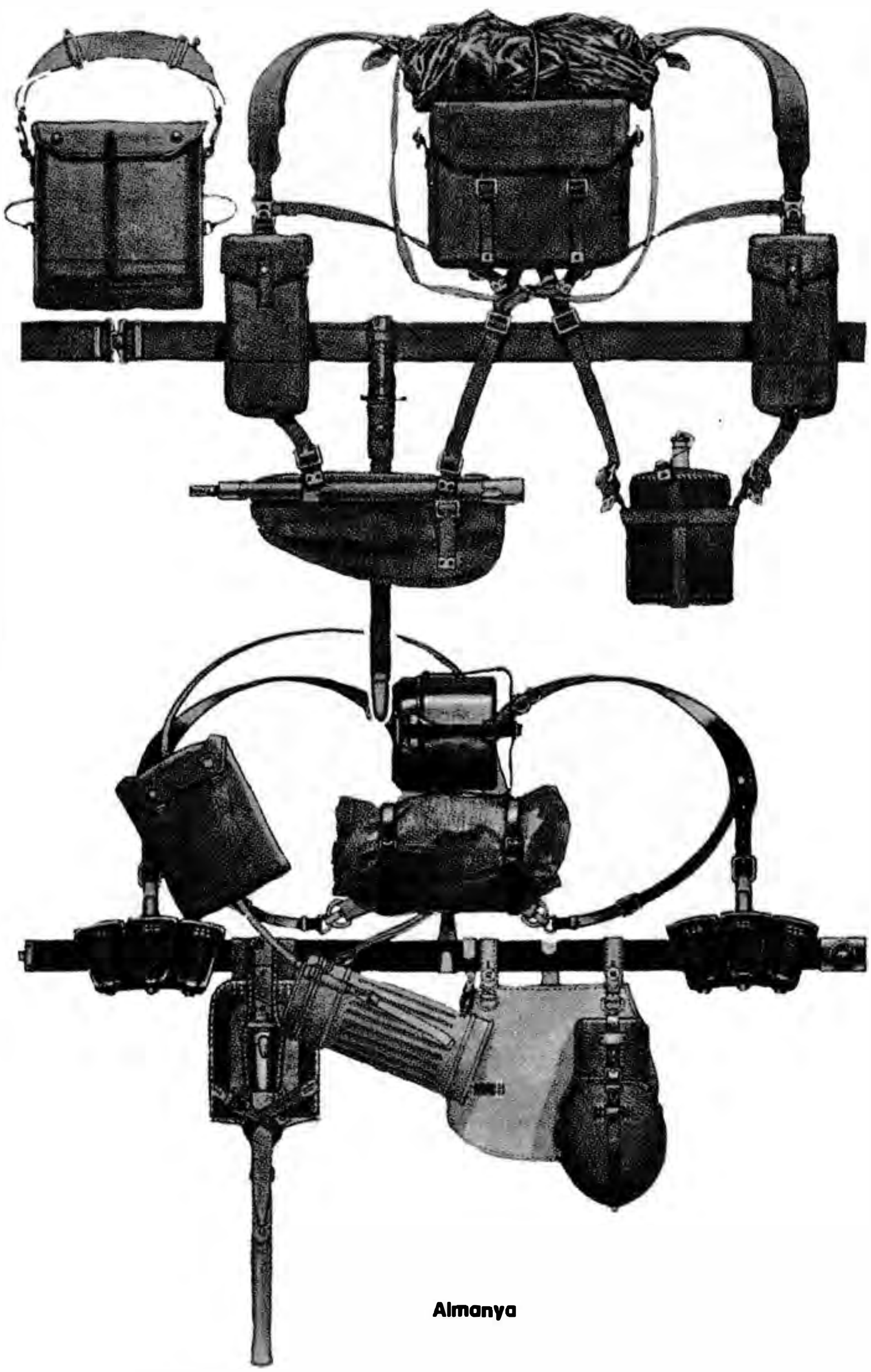
merkezi 50 - 122 mm, turel 50 - 134 mm. **Hız:** Saatte 50 kilometre. **Aldığı yol:** 30 bin 570 kilometreyi saatte 38 kilometreyle. **Mürettebat:** Bin 150 kişi. **Uzunluk:** 185 metre, **Genişlik:** 21 metre. **Su yüzeyinden yüksekliği:** 6,55 metre.

Asker teçhizatları

İngiltere

Almanya

anlaşılacaktı.

Manyetik mayının esrarının çözülmesinden sonra gemilerin yolculukları çok daha rahat geçmeğe başladı.

Alman Deniz Kuvvetleriyle müttefik donanması arasında oldukça büyük farklar olduğu için Almanlar 1916 yılında **Jutland**'da yaptıkları gibi bir büyük deniz savaşına giremiyorlardı. Bütün iş gerilla hareketlerine kalıyordu. Vur - kaç taktiğini uygulayan Alman denizaltıları ve mayınlar, müttefik donanmasında önemli gedikleri açmayı başarmıştı.

Almanlar'a ilk büyük deniz zaferini 17 Eylül'de **U 29** denizaltısı getirdi. Bir denizaltı harekâtından dönen İngilizler'in uçak gemisi **Courageous**'u yakalayan **U 29, 22** bin **500 tonluk** koca gemiyi **500 kişilik** mürettebatıyla birlikte sulara gömdü.

13 Ekim'i 14'e bağlayan gecenin sabahında ise **U 47** denizaltısı güç bir işi başardı. **Teğmen Gunter Prien** komutasındaki denizaltı akıntılara göğüs gererek Ingilizler'in deniz üssü **Sccpa Flow**'a girmeyi başardı. Sabah saat 1'e doğru **29** bin **500 tonluk Royal Oak** kruvazörüne 3 adet torpil yolladı. İki dakika içinde batan gemi **832 kişilik** mürettebatın mezarı oldu.

Bu geminin kaybı müttefik donanmasının gücünden bir şey eksiltmiyordu ama, donanmanın morali birden sıfıra inivermişti Almanya'da ise Führer, Prien ve mürettebatına görkemli bir karşılama töreni düzenledi. Baskının yankıları devam ederken Londra'da türlü söylentiler dolaşıyordu. Bunlardan birine göre denizaltının görevini başarmasına bir Isviçreli saatçinin casusluğunun yol açtığı idiydi. Ancak savaştan sonra bulunan Nazi belgelerinden bunun bir dedikodudan ibaret olduğu anlaşılmıştır. **Royal Ock**'ın batırılmasındaki en büyük etken Alman Hava Kuvvetleri tarafından yapılan keşif uçuşlarının büyük bir dikkatle değerlendirilmesi olmuştur

Kasımın ortalarına doğru İngiliz ve Fransız donanmalarının Atlantikte sık sık görülmeğe başlamaları üzerine **Amiral Raeder** Kuzey Atlantikte yeni bir harekâta girişmeğe karar verdi.

İngiliz donanmasının dikkati İskoçya ve İzlanda sahillerine çekilebilirse diğer gemilerin görevlerini yapma olasılığı artacaktı. Bunun üzerine **Scharnhorst** ve **Gneisenau** kruvazörleri, **Feore**'nin batısında yalnız başına seyreden **Ravalpindi** zırhlısını yakaladılar ve ezdiler. **Sir Charles Forbes** komutasındaki **«Home Fleet»** donanması Alman kruvazörlerini yakalayamadı. **Firth of Forth** ve İskoçya'nın batı kıyılarında bulunan **Loch Ewe**'deki gemiler ise bu denli kuzey enlemlerde yapılan harekâtlar için oldukça aşağılarda kalıyorlardı. Bundan yararlanan Alman donanması **Loch Ewe** önlerine manyetik mayınlar döşedi. 4 Aralık günü mayınlardan biri **Nelson** kruvazörüne rastladı ve ağır hasara uğrattı.

Savaşın üniformaları

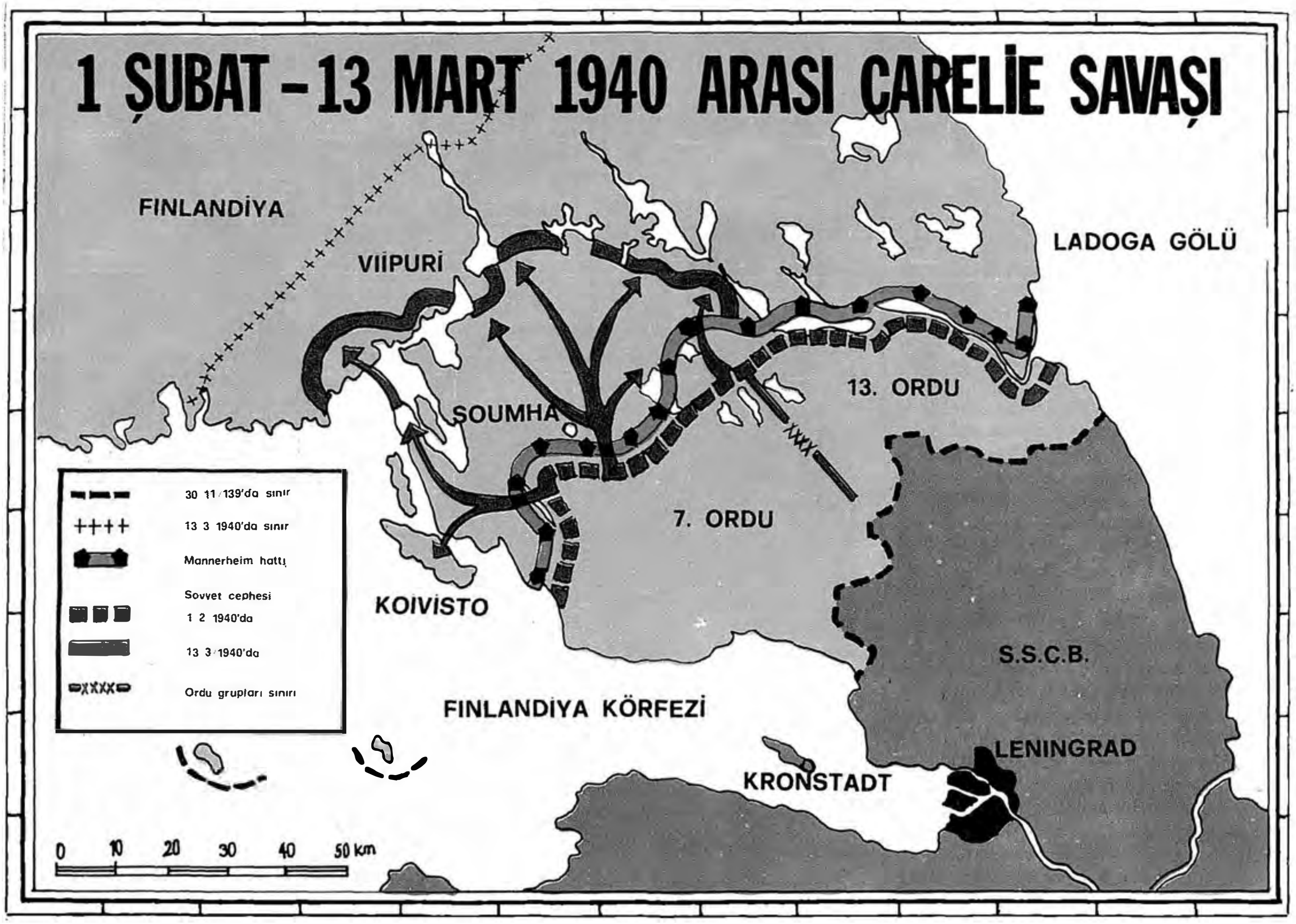
BATI CEPHESİ 1939 - 40

İngiliz General Lord Go..., 1940 Fransa
Fransa'da bulunan İngiliz general Gort haki renkli üniformasının üstüne bir yağmurluk giymiş. Kırmızı şeritli şapkası, boynunda pipo ve tütün asacağı, elinde not defteri ile bastonu var. Soğuktan ve çamurdan korunmak için kalın çoraplar giymiş.

Fransız Generali, 1939 - 40
Bu tipik giysi sert geçen 1939 - 40 kışına mahsustur. Birliklerin başında olan ya da göreve çıkan tüm generaller koyun postundan kalın bir kürk, atkı ve çizme giyerlerdi.

Fransız askeri, 1939 - 40
Batı Cephesinde savaş olmadığı için her iki tarafın askerleri de ısınmak için kar temizlerlerdi. Kalın bir palto, çorap ve çamurdan sakınmak için tahta ayakkabılar giyerlerdi.

İLK BOZGUNLARDAN SONRA...

Hitler'in Sovyetlere saldırmasından sonra Stalingrad'da kazanılan Rus başarısı birçok Avrupalı ve Amerikalı tarihçiyi Finlandiya başarısızlıklarını bir oyun olarak nitelendirmeğe götürmüştür. Bu tarihçilere göre Stalin Finlandiya'da bilerek başarısızlıklara koşarak, Hitler'den ordusunun gücünü saklamak istemiştir. Bu tezin ne kadar doğru olduğunu tartışmak yersizdir. Batı'da kazanılan başarıdan sonra Hitler, gözünü Rusya'ya çevirmiş ve generallerine bir yıldırım savaşıyla Rusya'yı fethedeceklerini söylemiştir Fakat Hitler'in Sovyetlere saldırmasını, Finlandiya önünde diz çöken Kızıl Orduya bağlamamak gerekir

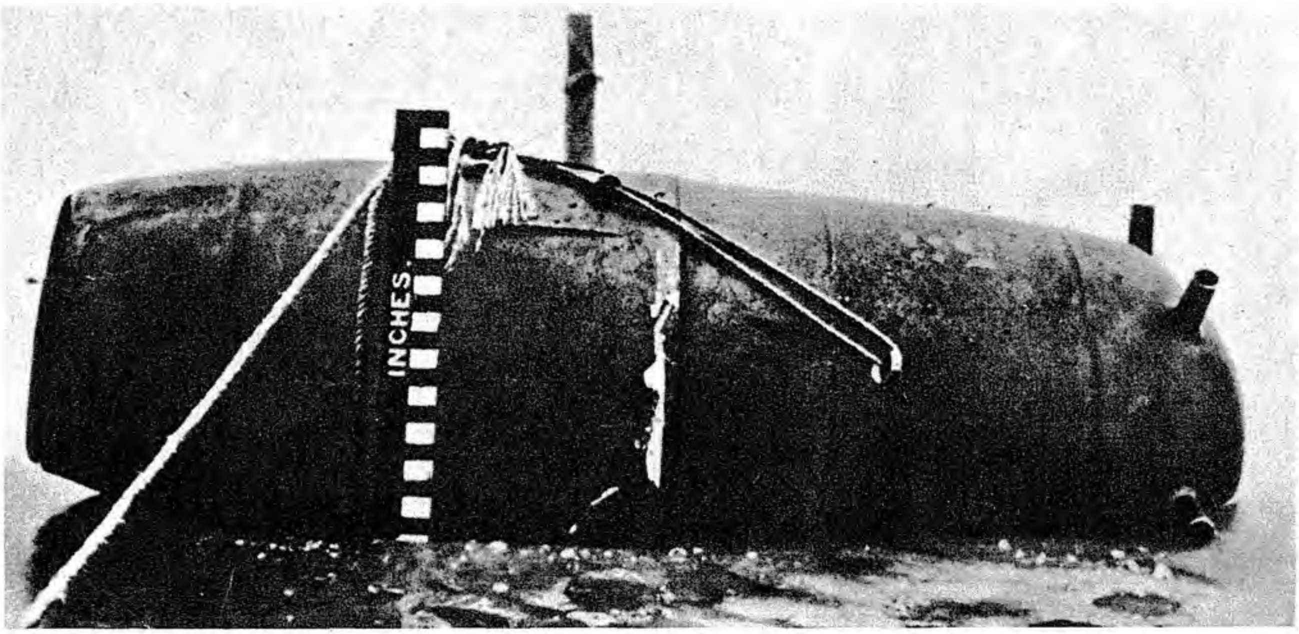
Sovyet ordularının savaşın başlarında neden zor duruma düştüklerini Finli general **Mannerheim** anılarında şöyle anlatıyor:

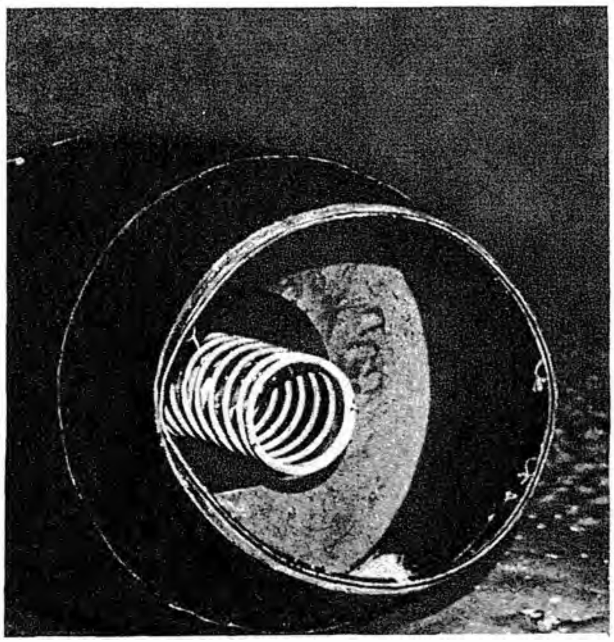
«Aralık ayında Sovyet askerlerinin saldırısı, her aleti ayrı bir parça çalan kötü idare edilmiş bir orkestraya benziyordu. Savunma hatlarımızın üstüne tümen üzerine tümen gönderiliyor, ancak aralarında gerekli bağlantı bir türlü sağlanamıyordu. Topçular boşu boşuna cephanelerini harcıyorlardı. Tanklar ve piyadelerle bir türlü gerekli koordinasyonu gösteremiyorlardı. Bazan çok basit hatalar yapıyorlard:. Birden ileri hatlara doğru atılıyorlar ve yoğun bir bombardımana geçiyorlardı. Ama daha piyadelerin saldırısını beklemeden geri çekiliyorlar ve onları yalnız bırakıyorlardı».

Mannerheim Sovyet askerlerinin nasıl savaştıklarını anlatırken de şöyle diyor:

«Sovyet askeri cesur, sağlam, azla yetinen bir askerdi. Ama girişken değildi. Kendi başına karar alabilme sorumluluğunu bir türlü yüklenemiyordu. Bazen mayın tarlalarının ortasından elele şarkı söyleyerek geçiyor ve mayınların patlamalarıyla, topçumuz isabetli atışlarına aldırış bile etmiyorlardı. Emir oradan geçmelerini söylüyordu.

Çoğunluğu köylü ve ormanda yaşayan insanlar olmalarına rağmen bir türlü karla kaplı ormanların arasından geçemiyorlar, buralarda rahat savaşamıyorlardı. Pusulaları da olmadığı için, ormanın içine girdiklerinde dehşete düşüyorlardı. «Beyaz ö-

En üst resimde Alman Hava Kuvvetleri tarafından 23 Kasımda Taymis nehrine bırakılan Alman manyetik mayını görülüyor. Yan taraftaki resimde ise mayının arka kısmı görülmekte. Arkada bulunan bir yay mayının uçaktan atılmasından sonra bir paraşütü açmaktadır. Üstte görülen uçakta ise özel bir araç bulunmakta ve mayınlar bu aygıt ile patlatılmaktadır.

lüm», yani Finli partizanlar ormanın içinde kol geziyorlardı. Ancak Sovyet askerlerinin en büyük eksikliği kayak yapmasını bilmemeleriydi. Bu eksikliği savaşın başında gidermeğe çalıştılar, ama kayak kaymasını savaşın içinde üstelik bir iki hafta içinde öğrenmeğe olanak yoktu».

Savaşın Ruslar aleyhine gelişmesinin bir diğer nedeni de Sovyet genelkurmayındaki yüksek rütbeli subay düzensizliğidir. Stalin'e karşı girişildiği öne sürülen darbe sonucunda yüksek rütbeli subayların bir çoğu öldürülmüştü. 1937 Mayısında sağ olan 5 mareşalden üçü **—Toukhatchevsky, Egorov ve Blücher—** 1938 Kasımındaki katliamdan sağ çıkmamışlardır. Bu arada 1937 Mayısında **706** olan general sayısı 1938 Kasımında **303**'e düşmüştür.

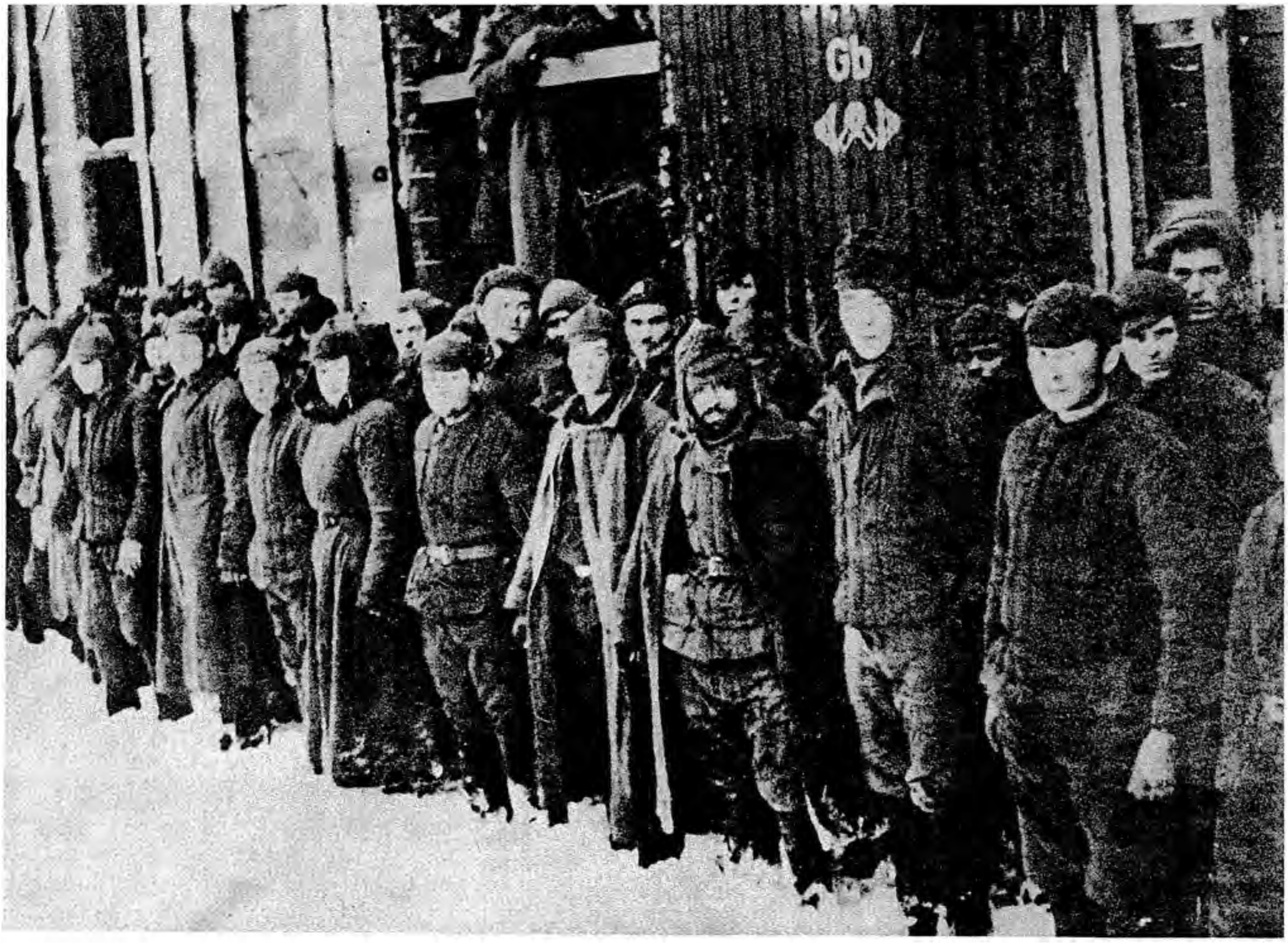
General sayısındaki bu düşüş, 1939 yılında yapılan savaşta Rus ordusundaki komuta düzensizliğini daha iyi açıklar sanırız. Üstelik Stalin'in kıyımından sonra boşluğu doldurmak için yapılan tayinlerde, askeri bilgiden çok politik görüşlere yer verilmiştir.

Bu ilk bozgundan sonra Sovyetler durumu kurtarmanın gerektiğini anladılar. Üstelik 12 Aralık 1939'da Milletler Cemiyetince alınan Rusya'yı kınama kararından sonra, birçok ülkenin Finlandiya yanında savaşa tutuşması olasılığı da artmıştı. Finlandiya'nın kuvvetlenmesiyle de Sovyetlerin yenilgisi daha da aşikâr olacaktı.

Bu nedenle Kremlin, çok daha başka alaylar için sakladığı kuvvetleri de seferber etme ihtiyacını hissetti. Ural Dağları-

Finli askerler esir aldıkları bir Rus tankının önünde poz veriyorlar. Ağır silâhlarla donatılmış olan Sovyet ordusu Fin ormanlarının içine girince büyük bir başarısızlığa uğradı. Ağır teçhizat ve insan kaybıyla karşılaştılar.

Esir alınan Sovyet askerlerinin azlığı, bunların ne kadar cesur olduğunu kanıtlıyordu. Teslim olmaktansa ölmeyi tercih ediyorlardı.

nın batısında kalan kuvvetlerin tümünü, Valga, Kiev ve Kafkasya dışındakilerini, yeni bir saldırı için topladı. **Mannerheim**'e göre bu yeni saldırıya katılan Sovyet tümenlerinin sayısı 45 değil, Avrupa kıtasında bulunan Sovyet askerlerinin yüzde 40'ıydı.

Carelie kıstağında **General Oestermann**'ın savunması önünde boyun eğen 7 Ordu, yeni saldırı için Finlandiya körfezine yakın olan topraklara sıkıştırılmış ve Ladoga gölünün kıyısına bakan tarafa 13. Ordu adı altında yeni kuvvetler sokulmuştu. **Mareşal S. K. Timoşenko**'nun emri altına sokulan tümenlerin sayısı 24 idi. Bu arada özel görev için yedekte saklanan 3 tümen daha vardı. 30 Kasımdaki saldırıya oranla 11 tümen fazlalık vardı. Bu arada 720 adet yeni top ve 455 adet yeni tank cepheye sevkedildi. Yeni gelen uçakların sonucunda Finlandiya Hava Kuvvetleri bire karşı üç uçakla savaşmak zorunda kaldı.

Finlandiya kuvvetlerinin savunmasını zorlaştıran iki unsur vardı. Fin kuvvetleri geri çekilmek zorunda kalırlarsa, yarımada genişlemeğe başladığı için, çok daha uzun bir savunma hattını müdafaa etmek zorunluluğu doğacaktı. Ikinci unsur ise Finlandiyalıları daha fazla düşündürüyordu. Zira şiddetli soğuğun etkisiyle denizler ve göller buz tuttuğu için, Rus kuvvetlerinin Finlandiyalıları arkadan çevirme olasılığı ortaya çıkıyordu.

Ikinci saldırı 1 Şubat 1940 tarihinde sıfırın altında 30 derecelik bir ısıda başladı. Bu kez Sovyetler çok daha metodlu bir saldırıya girişmişlerdi. **Mannerheim** ikinci saldırıdan anılarında şöyle söz ediyor:

Ruslar bu kez çeşitli silâhlar arasın**da bağıntı kurmayı biraz öğrenmişlerdi. Top atışları piyade ilerlemesine göre ayarlanıyordu. Bu arada yüksek yerlere çıkmış bulunan gözetleyiciler ve tanklarda bulunan irtibat subayları bu atışların çok daha isabetli olmasına yardım ediyorlardı. Ama düşman tanklar ve piyade birlikleri arasındaki bağıntıyı ve görevleri bir türlü uygulayamadığı için insan ve araç kaybı büyük oluyordu. Bazen bir sürü araç ve insan bir toprak parçasının içine sıkışıp kalıyordu. Tabii topçumuzun yoğun atışı sonucunda düşmanın kayıpları büyük oluyordu. Kayıpların çokluğunu şöyle kanıtlayabilirim: Bir gün içinde yakaladığımız esirler, savaşa yeni sürülmüş yirmi ayrı tümenin askerleriydi».**

Ancak bir süre sonra Sovyet mareşali **Timosenko** tanklar ve piyadelerin arasında bağlantıyı sağlayarak hücumun gücünü arttırdı. Saldırısının merkezi biraz doğuya doğru kaydırınca, **Mannerheim hattında** ilk gediği açmayı başardı. Ardından gelen günlerde de saldırısını bu noktadan yoğunlaştırınca **Mannerheim** ilk kez geri çekilme emrini verdi.

Finlandiyalıların 18 Şubat'ta yerleştikleri ikinci savunma hattı birincisine oranla çok daha uzundu ve yedekler tükenmeğe başlamıştı. Finlandiya savunması giderek

Sovyet pilotları Finlandiya üzerine saldırmadan önce son talimatlarını alıyorlar. Sovyet uçakları Finlandiya göklerinde sayıca üstün olmalarına rağmen ağır kayıplar verdiler.

Sovyet cephe gerisinde Stalin'in resmi Orduya şans getiriyor Aslında bu resim askerlere moral vermek için asılmıştı. Ama komuta düzeyinden doğan aksaklıkları gideremeyince gelen başarısızlıklara Stalin bile mani olamadı.

artan saldırılar karşısında zor günler yaşamağa başlamıştı. 4 Martta Finlandiyalıları çok düşündüren olay gerçekleşiverdi.

Finlandiya körfezinin kıyılara yakın olan yerleri buz tutunca, **Mareşal Timoşenko** yedekte beklettiği tank tümenlerini tereddütsüz buz tutan kıyılardan karşıya geçirdi. Bu tanklar 7 Ordu tarafından doğusu ve güneyi işgal edilmiş olan Viipuri kentinin batısına saldırdı.

Ateşkes 13 Mart'ta geldi. 6 haftaya yaklaşan bir saldırı sonucunda 7. Sovyet ordusu 35 kilometrelik bir ilerleme kaydedebilmişti. 13. Ordunun ilerlemesi ise çok küçüktü. Savaşın son günlerine doğru Finlandiyalıların gücü tükenmesine rağmen savunma hatlarında en küçük bir gerileme kaydedilmemişti. Güçlü düşmanın eline ise çok az sayıda tutsak vermişti.

Fin hükümeti savaş boyunca 600 bin insanı savunma için silâh altına çağırdı.

Bunlardan **24 bin 934'ü öldü** ve **43 bin 557' si de esir** oldu. Ama bu sayılar saldırganın verdiği kayıplara oranla çok azdır. Sovyet Dışişleri bakanı Molotov 29 Mart 1940 tarihinde yaptığı açıklamada ölü sayısını **48 bin 745**, yaralı sayısını ise **158 bin 863** olarak vermişti. Ancak yalnızca Ladoga Gölü ile Arktik denizi arasında kalan bölgede 5 Rus tümeninin tamamen, üçünün de önemli bir kısmının Finliler tarafından imha edildiğini göz önüne alırsak bu sayıların gerçekte yanlış olduğu ve asıl kayıpların çok daha yüksek olduğu ortaya çıkar.

Ruslar bin 600 tank ve 872 uçak kaybettiklerini öne sürmüşlerdir. Ancak kayıplar bu sayıların üstündedir.

POLONYA'DA NAZİ VAHŞETİ

Almanya'nın Polonya'yı işgal etmesinden sonra Nazi rejiminin kanlı yüzü yeniden ortaya çıktı. Savaştan sonra ele geçirilen belgelerde ve Nürnberg duruşmaları sonucunda bu konu tüm açıklığıyla ortaya çıktı.

Aslında Polonya'da yapılanlar, Almanların sonradan işgal ettiği tüm ülkelerde de sahneye kondu. Ancak şunu belirtmek gerekir ki daha sonra işgal edilen ülkelerde yapılanlar, Polonya'da yapılanların yanında hiç kalır. Tüm tarihçiler ne denli objektif olurlarsa olsunlar, tarihin bu sayfalarını yazarlarken yapılanları **«barbarlık»** olarak nitelendirmekten kendilerini alamamışlardır.

18 Ekim'de Karargâh Komutanı **General Edward Wagner,** Hitler'le Polonya'nın geleceği konusunda bir görüşme yapmıştır. Bu görüşmeden aktaracağımız çok kısa bir bölüm bile Polonya'nın geleceğinin hiç de aydınlık olmadığını ortaya koymaktadır:

«Polonya'yı yeniden kurmaya niyetimiz yok... Alman ölçülerine göre örnek bir devlet de kuracak değiliz. Polonya'da aydınların hâkim sınıf olarak kalması önlenmelidir. Düşük bir yaşama düzeyi sürdürülmelidir... Ucuz esirler...

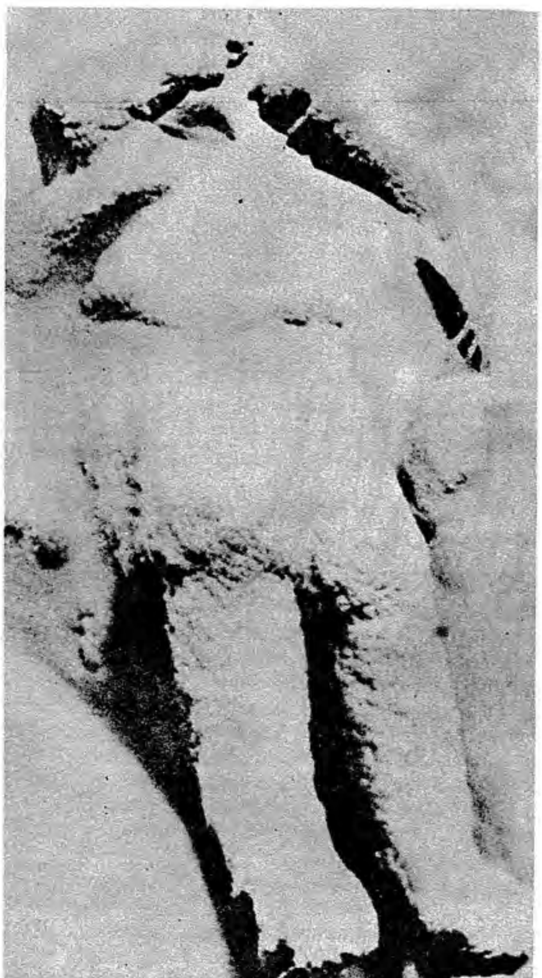
Topyekün bir örgütsüzlük yaratılmalı! Almanya bu şeytanca planı yürütmek için oraya atanacak olan genel valiye gerekli araçları sağlayacaktır».

Aslında Almanya'nın Polonya'da yaptıkları çok daha önceden planlanmıştı. Zira 22 Ağustos'da Hitler, Polonya'ya hücum etmeden önce generallerine yaptığı konuşmada, **«Alman generallerinin hoşuna gitmeyecek şeylerin»** oluşabileceğini söylemiş ve **«bu işlere karışmamalarını, kendi askeri görevleriyle uğraşmalarını»** öğütlemişti. Tabii bu sözleri neye dayanarak söylediğini biliyordu.

Generaller bu temizlik hareketlerinin içine girmekten kendilerini bir türlü alıkoyamadılar. Eylül'ün onunda generaller, bir topçu alayının askerlerinin 50 Yahudiyi aç susuz çalıştırdıktan sonra bir sinagogta

Finlandiyalı askerler Kızıl Ordu'nun kaçarken bıraktığı ağır silâhların başında görülüyor. Ormanların içinde tıkılıp kalan Sovyet askerleri, vur-kaç taktiği uygulayan Finlilerin karşısında geri çekilmek zorunda kaldılar.

Karlara gömülmüş olan bu Sovyet askerinin cesedi Sovyetler Genelkurmayının yaptığı bir diğer hatayı gösteriyor. Cesur Rus askerlerini hiç hazırlıksız ve eksik teçhizatsız savaşa gönderen komutanlar bunu acı bir yenilgiyle ödediler.

Finlandiya'nın yardımına 8 bin kadar İsveçli gönüllü geldi. Ama İsveç Kralı Gustav V, İsveç'in askerî bir müdahalede bulunmağa pek niyeti olmadığını açıklamıştı.

kurşuna dizildiklerini öğrendiler. Generallerin tepkisine rağmen SS askerleri serbest bırakıldı.

Alman generalleri zor duruma düşmüşlerdi. 12 Eylül'de **Amiral Canaris,** Führer'in özel treninde **General Keitel**'le tartıştı. **Canaris** Polonya'do yapılan mezalime şiddetle karşı çıktı. OKW şefi hemen şu cevabı verdi:

«Führer bu işe daha önceden karar vermiş bulunuyor. Ordunun bu işe karışmamak istememesi SS ve Gestapo'yu kendisine rakip sayması demektir».

19 Eylül'de Himmler'in baş yardımcısı **Heyrich,** Ordu Yüksek Komutanlığını ziyaret etti ve **General Wagner**'e SS'lerin Polonya'da Yahudiler, aydınlar, rahipler, soylular arasında yapacağı **«temizleme»** plânından söz etti. **Wagner** bu anlatılanları **General Halder**'e aktardığında, **Halder**'in tepkisini güncesine şöyle geçirmiş:

«Ordu, temizlik hareketinin Ordunun çekilmesine ve ülkenin sivil yönetime bırakılmasına kadar ertelenmesini istiyor».

Gerçekte **Halder**'in bu notu Alman generallerinin Polonya'da yapılacak olan **«temizlik»** hareketine pek karşı olmadıklarına, ancak bu işe karışmak istemediklerini göstermektedir. Ordunun Polonya'dan çıktıktan sonra bir katliama izin vermesinin nedeni sorumluluktan kurtulmak ve kamuoyunda yaratacağı tepkilerden kaçınmak istemesidir:

«Yabancı ülkelerde, bu tür olaylardan yararlanılarak mezalim propagandasına izin verilmemelidir. Rahipler Katolik! Bunun hiç gereği yok bu sırada».

Bu cümleler **Halder** tarafından, **Brauchitsch** ile yaptığı konuşmadan sonra yazılmıştı.

21 Eylül'de **Heydirch** ilk **«temizleme»** planını Ordu Yüksek Komutanlığına gönderdi. İlk tedbir olarak Yahudiler şehirlere gönderilecekti. Buralarda öldürülmeleri daha kolay olurdu. Planda **«son çözüm»** ün çok gizli tutulduğunu ve yeri gelince açıklanacağı yazılıydı.

Rusya ve Almanya Polonya'dan alacaklarını aldıktan ve ortak bir sınır kurduktan sonra Hitler işgal edilen yerlere **«Genel Polonya Hükümeti»** adını verdi ve Genel Valiliğe **Hans Frank**'ı yardımcılığına da Viyanalı **Quisling Sayss-İnquart**'ı atadı. **Frank** tam anlamıyle bir Naziydi. Savaştan sonra ele geçen kırk iki ciltlik güncede yaptığı vahşeti satır satır yazmıştı.

Yeni görevine başladıktan sonra güncesine önce şunları yazmıştı:

«Polonyalılar Alman İmparatorluğunun köleleri olmalıdırlar».

Bir ara yedi Çek üniversitelisinin idama mahkûm edildiğini bildiren afişleri **Bohemia Protector'u Neurath**'ın duvarlara astırdığını öğrenince bir gazeteciye şöyle demişti:

«Eğer kurşuna dizilen her yedi Polonyalı için birer ilân asmak istersem, Polonya'da bu ilânlar için kâğıt yetiştirecek orman kalmaz».

Nazilerin Yahudileri, aydınları ve rahipleri temizleme hareketine taktıkları ad isimde oldukça ilginçti:

«Olağanüstü Yatıştırma Hereketi»

Hitler bir konuşmasında bu temizlik hareketine üstü kapalı olarak değinmişti.

«Polonya'da liderlik yeteneği alanlar tasfiye edilmelidir. Sonra sıra onları izleyenlere gelmelidir... Bu yükü Almanya'ya yükletmenin gereği yok. Bunları Alman toplama kamplarına göndermek gerekmez».

Burada sözü **Frank**'ın güncesine ve tarihlere bırakalım bir an için.

7 Ekim'de, Polonya'daki Nazi Meclisinde yaptığı ilk yıl başarılarını özetleyen konuşmasından:

«Sevgili arkadaşlarım!.. Bütün bitleri ve Yahudileri bir yıl içinde tasfiye edemem. Ama zamanla ve siz de bana yardımcı olursanız, bu amaca varılacaktır».

Ertesi yıl Noel'den on beş gün önce

Ormanın ortasında kamp yapan bir Finlandiya birliği. Ormanın içinde yaşayar bu insanlar bir an içinde saldırıyorlar ve az sonra yok oluyorlardı.

Krakow'da yapılan kabine toplantısındaki konuşmasının sonundan:

«Yahudiler konusuna gelince: Yahudilerin şu ya da bu biçimde ortadan kaldırılmaları gerektiğini size çok samimi olarak söylemek zorundayım... Baylar sizlerden her türlü acıma duygusunu bir yana bırakmanızı rica edeceğim. Yahudileri yok etmeliyiz».

Naziler Yahudileri yok etmek için türlü yollar denediler. Hitler 8 Ekim'de, **Himmler'i Alman Milliyetçiliğini Güçlendirme Konseyi** adı altında yeni kurduğu bir örgütün başına geçirdi. Örgüt önce Almanya'nın Polonya'dan aldığı bölgelerde yaşayan Yahudileri bulundukları yerlerden alacak, onların yerine yabancı topraklarda yaşayan Almanları getirecekti. Himmler yeni görevine başladığının ertesi günü, Almanya'ya ilhak edilen topraklarda yaşayan **650 bin Yahudiden 550 binini** «emilmeye elverişli» olmayan bütün Polonyalılarla birlikte, Genel Hükümetin topraklarında, Vistül nehrinin doğusuna sürülmelerini emretti. Bir yıl içinde **1 milyon 200 bin** Polonyalı ile **300 bin** Yahudi Doğuya sürüldü ve yerlerinden koparıldı. Onların yerine 497 bin Alman yerleştirildi.

1939 - 40 kışı oldukça soğuk geçmişti. Sıfırın altında düşük derecelerde ve kar fırtınalarında yapılan bu yeniden yerleştirme harekâtı sırasında, Nazilerin vurdukları ya da zindanda çürüttüklerinden çok daha fazla sayıda Polonyalı ve Yahudi öldü. Ertesi yaz Fransa'da bir SS birliğine karşı konuşan **Himmler** Doğuda yapmış olduklarından şöyle söz ediyor:

«Polonya'da bu işler sıfırın altında kırk derecede yapıldı. Binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce insanı başka yerlere sürmek zorundaydık. Binlerce tanınmış Polonyalıyı — bunu duyun ama hemen unutun— vuracak kadar sert davranmak zorundaydık... Baylar bu bölükle savaşa girmek kültür düzeyi düşük, direnen bir halkı baskı altına almaktan, idamları uygulamaktan, halkı sürmekten, bağırıp çağıran isterik kadınları uzaklaştırmaktan, çoğu zaman çok daha kolaydır».

Toplama Kampları Müfettişler Başkanı SS **Oberführer Richar Gluecks** 21 Şubat 1940.da **Himmler'**e yeni bir karantina kampı için **Auschwitz'**de yer bulunduğunu bildirdi. Kasaba birkaç fabrika ve bir kışladan oluşan on iki bin nüfuslu bir yerleşme bölgesiydi. 14 Haziran'da **Auschwitz** açıldı. Almanların özel işkenceye tabi tutmak istedikleri Polonyalılar için kurulmuştu burası. Sonradan oldukça korkunç bir yer oldu. Büyük Alman kimya tröstü **I.G. Farben'**in **Auschwitz'**in yeni kurulacak sentetik kömür - petrol ve kauçuk fabrikası için elverişli bir yer olduğunu düşünmesinden sonra...

Yeni binaların yapımında ve fabrikaların işletilmesinde ucuz esir işçilerden yararlanılabilirdi. Yeni kampı yönetmek ve **I.G. Farben** için esir işçileri seçmek amacıyle 1940 ilkbaharında SS'lerin en **«azgınlarından»** bir çete **Auschwitz'**e gönderildi. Bunların arasında İngiltere'de sonradan **«Belsen Kasabı»** diye adlandırılacak olan **Josef Kramer** ve **Rudolf Franz Hoess** vardı. **Hoess** Nürnberg mahkemeleri sırasında, 46 yaşındayken, **Auschwitz'**de **iki buçuk milyon** insanın nasıl öldürüldüğünü büyük bir soğukkanlılıkla anlatmıştır. **Hoess** bu sayıya **açlıktan ölüme bırakılan yarım milyonun** dahil olmadığını da büyük bir övünçle söylemiştir...

ALMANLAR FİYORDLARDA

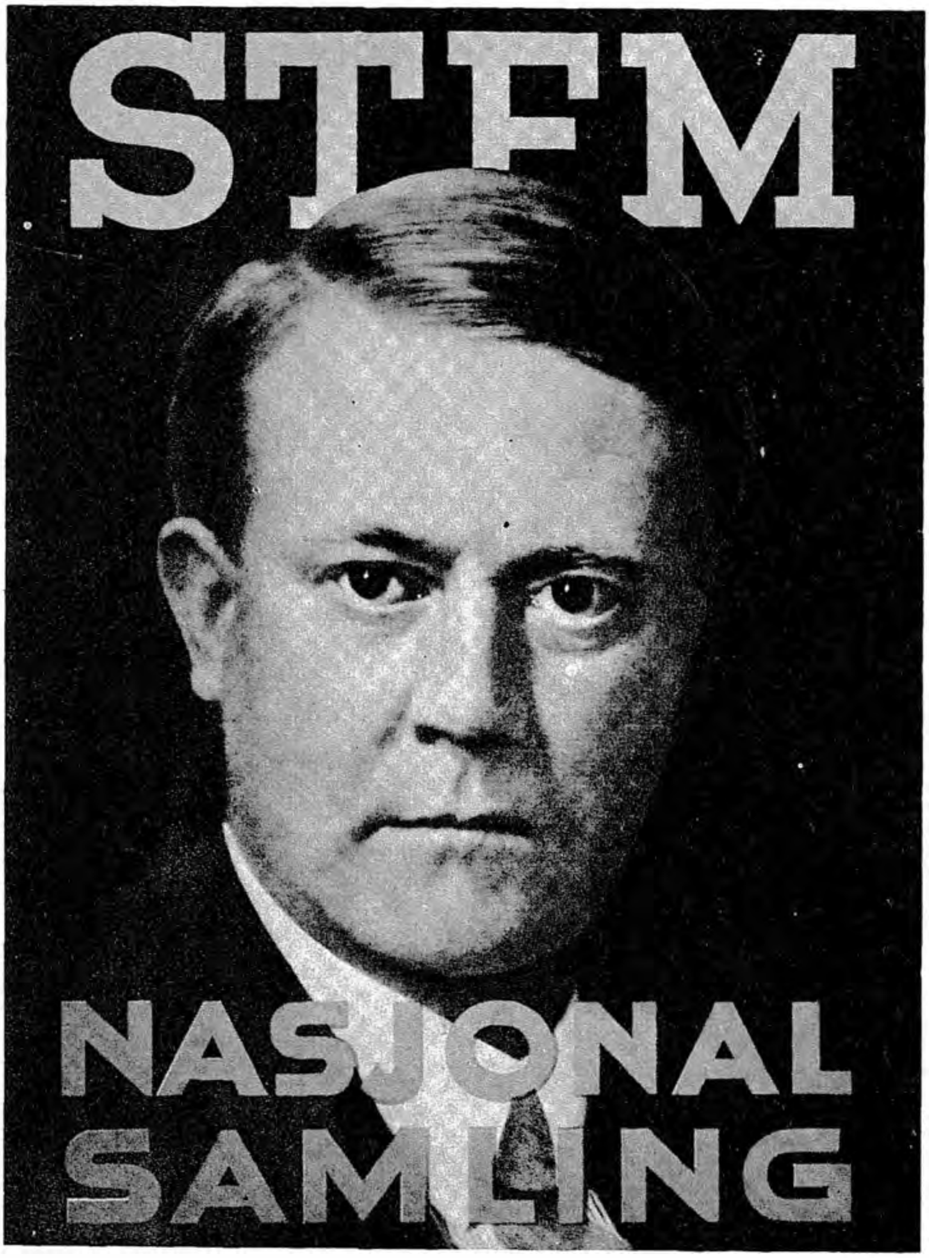
9 şubat 1940'da 138. Alay Hippel kruvazörü ve dört savaş gemisi desteğinde Trondheim'e saldırdı. Kısa süre sonra buralar ele geçirildi. Resimde birliği tarafından kontrol altına alınmış bir tepeye flamasını diken bir Alman askeri görülüyor.

İNGİLTERE ve Fransa'nın Norveç'e çıkma planlarından, Hitler'in Kuzey ülkelerini istila etme düşüncesini kabullenmesinden önce, kısacası 2. Dünya Savaşı'nın Norvec istilâsına ait olan bölümlerini anlatmadan önce bir kişiden söz etmek gerekir. Zira bu adam 1940'ların başından sonra, tüm dünya dillerinde, yurdunu satan insanların simgesi olarak anılacaktır.

Bu adam Norveçli **Binbaşı Vidkun Abraham Luaritz Quisling**'dir.

Quisling'in hayatı aslında namuslu bir biçimde başlamıştı. 1887'de bir köylü çocuğu olarak doğdu. Norveç Askerî Akademisini birincilikle bitirdikten sonra Petrograd'a askerî ateşe oldu. Bolşevik hükümetinin İngiltere hükümetiyle olan ilişkilerini kesmesinden sonra İngiliz çıkarlarını Rusya'da korumakta gösterdiği başarı üzerine İngiltere tarafından soyluluk ünvanıyla ödüllendirildi.

Genç subay Rusya'da komünistlerin yaptıklarından etkilenmişti. Ülkesine döner dönmez Norveç İşçi Partisine hizmetlerini sundu. Partiye bir «Kızıl Muhafız» örgütünün kurulmasını teklif etti. Ancak ne teklifi ne de kendisi pek iyi karşılanmadı. Bunun üzerine Quisling tam anlamıyla karşı köşeye geçti. 1931 - 33 yılları arasında fa-

1939 aralığında Quisling, Hitler ile görüşerek bir Alman çıkarması sırasında gerekli tüm yardımları sağlayacağını söylemişti. Resimde bütün dünyada ülkesini satan adamların simgesi haline gelen Quisling Nasyonal Sosyalist Partinin seçim afişinde görülüyor.

şist partiye yazıldı. Ama demokrasiye sadık olan Norveçliler bu partiyi pek tutmayınca Quisling parlamentoya giremedi. Quisling bundan sonra tüm umudunu Nazi Almanyasına bağladı.

Önce Nazilerin resmi filozofu olan Rosenberg'le ilişki kurdu. Yahudilerin ve «saf ırktan» olmayanların arındığı bir bölgede, Nazi Almanyasının desteği altında bir Nordik İmparatorluğunun kurulması Rosenberg'in tatlı hayallerinden biri olduğu için Quisling'e inandı ve onu destekledi.

1939 yılının haziran ayına doğru Avrupa üzerinde savaş bulutlarının yoğunlaşması üzerine Quisling, Rosenberg'den ideolojik yardımın sınırlarını aşan isteklerde bulundu. Quisling, Rosenberg'e bir savaş çıkması halinde, İngiltere ve Fransa'nın Norveç'i ele geçirme olasılığının bulunduğunu söyledi. Bu nedenle Almanya'nın Norveç'i ele geçirmesinin çok yararlı olacağını Rosenberg'e anlattı ve onu inandırdı. Partisine ve basınına daha fazla yardım edilmesini istedi.

Savaşın başlamasından sonra Rosenberg, Quisling'i üst düzeydeki komutanlar ve Hitler'le tanıştırmak için çok çabaladı. Rosenberg sonunda Donanma Komutanı Raeder'i, Quisling'in Norveç'te bir faşist ayaklanma hazırladığına inandırdı. Sonunda Quisling Raeder'le bir görüşme yaptı. Amiral bu görüşmeden etkilendi ve Führer'e durumu bildirdi. 12 Aralık'ta Hitler'le yaptığı bir görüşmede Quisling'in güvenilir biri olduğunu söyledi. Sonra da Norveçlilerin anlattığı darbe planının ana hatlarını verdi.

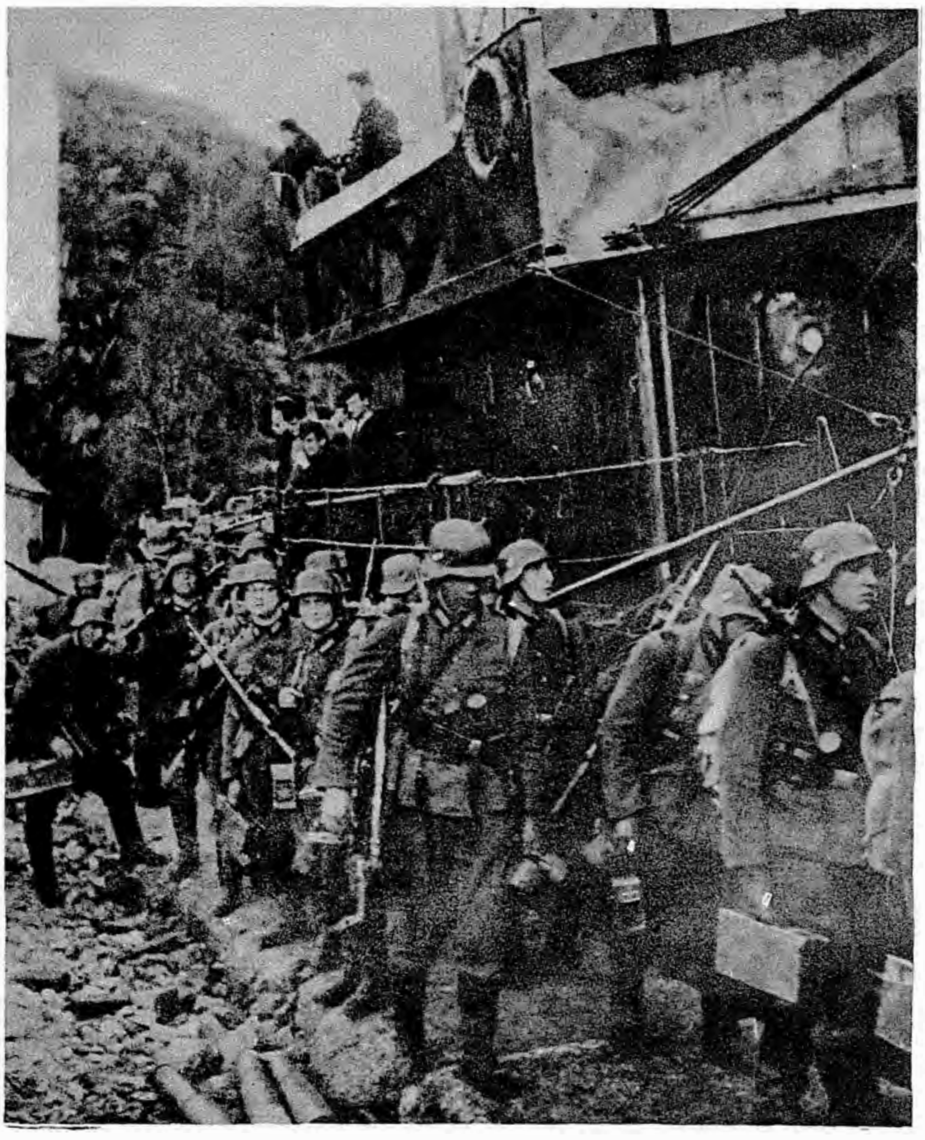
14 Aralık'ta ise Hitler, Quisling'i kabul etti. Norveçli Raeder gibi Hitler'i de etkilemiş olacak ki, Führer Quisling'le birlikte bir plan tasarısını hazırlamaları için Ordu Yüksek Komutanlığına emir gönderdi. Bir süre sonra İngilizlerin tutumu anlaşılınca da Almanya, İngiliz propagandasıyla savaşmak ve Quisling'i güçlendirmek için para yardımına başladı. Ayrıca Norveç konusunda daha ayrıntılı bilgiler edinebilmek için Ordu Yüksek Komutanlığında görevli bir grup subay Quisling'in yardımıyla Norveç'te bir süre çalıştılar.

İşte Quisling vatanına ihanet etmeğe böyle başlamıştı. Daha sonra da devam etti.

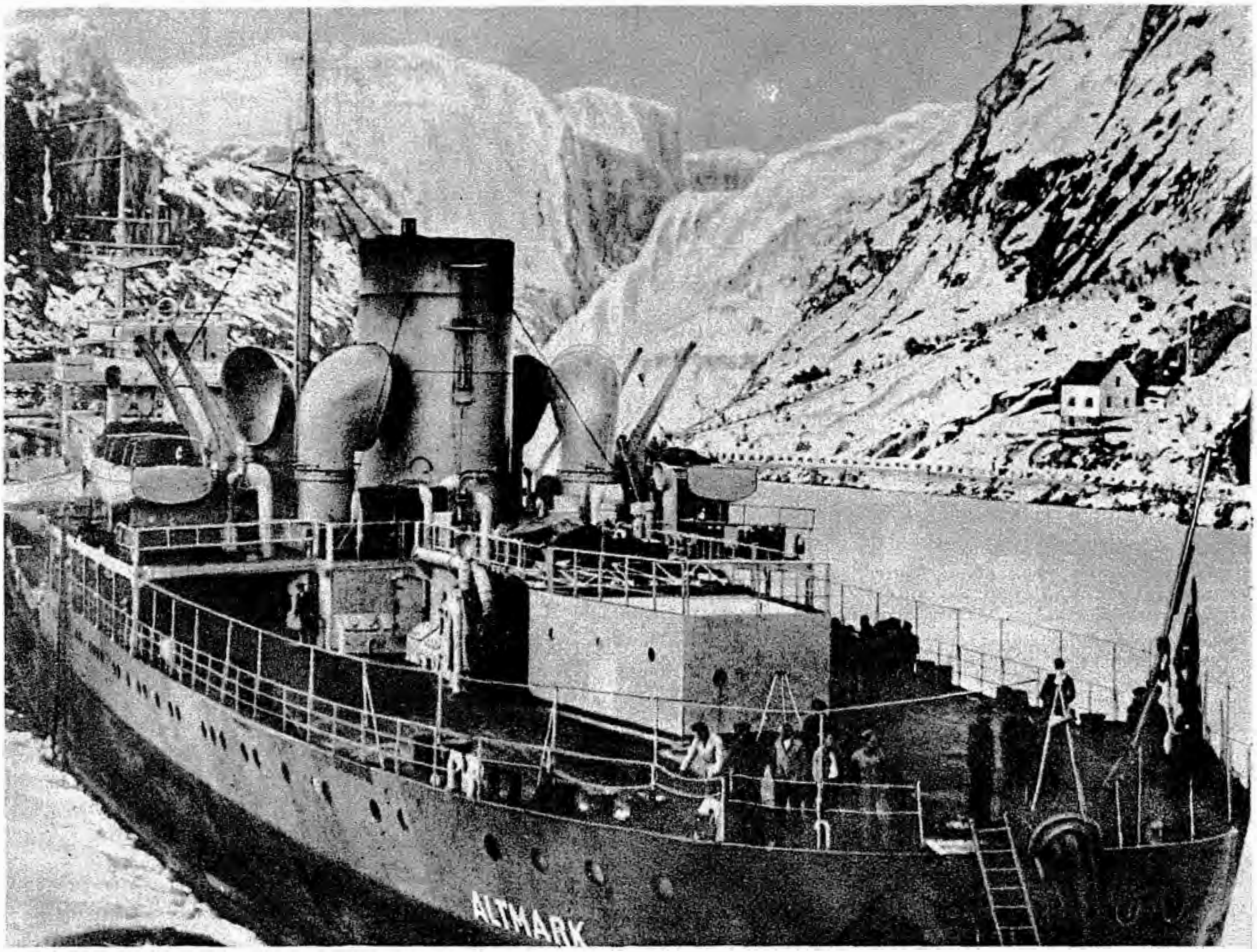
David Low - Evening standard

Norveç istilâsının başlamasiyle İngiliz gazetelerinden Evening Standard'da yayınlanan bir karikatür görülüyor. Norveçliler Almanlara sattıkları demir cevherinin karşılarına tank ve uçak olarak çıkmasından oldukça şaşırmış ve üzgün görülüyorlar.

Hitler ülkesinin demir ihtiyacını karşılamak ve kuzeyde Alman üsleri elde etmek amacıyla Weser Manevra Harekâtını başlattı. Resimde 9 nisan 1940 sabahı Norveç kıyılarına ayak basan Alman askerleri görülüyor

1940 ocağında İngiliz ve Fransız hükümetleri Finlandiya'yı Sovyet saldırısına karşı desteklemek konusunda görüşmeler yapıyorlardı. Ancak onlar için önemli olan Finlandiya'nın kaderi değil, tarafsız İskandinav ülkeleri olan Norveç ve İsveç'e askerî kuvvet göndermekti. Tabii Finlandiya'ya ulaşmak için Batı'nın bu iki güçlü devletinin askerî kuvvetleri İsveç ve Norveç'den geçeceklerdi. Ancak Alman hükümeti bu planları öğrenmişti. Üstelik bu bilgiyi edinmek için hiçbir çaba gerekmemişti Almanlar için. Çünkü gerek İngiliz, gerekse Fransız basınında durum açıkça yazılıyordu. Hitler iyice kuşkulanmıştı. Böyle projelerin Almanya'nın stratejik önemi büyük kuzey kesimi, aynı zamanda savaş ekonomisi için son derece gerekli maden cevherinin İsveç'ten Norveç'in Narvik limanı üzerinden sağlanması tehlikeye girecekti. Bu nedenle Hitler batıya saldırıyı erteledi. Kendi kendine İskandinav ülkelerinin, özellikle Norveç'in müttefiklerin bu planlarına karşı tutumunu merakla bekliyordu. Norveç savaşın başında kesinlikle tarafsız kalacağını açıklamıştı. Bu kararında direnecek miydi acaba?

16 şubat 1940 tarihinde Altmark isimli Alman nakliye gemisi İngiliz destroyeri Cossak tarafından ele geçirildi. Bu olay Hitler'in düşüncesini değiştirdi. Artık Almanya demir cevheri sağlayabilmek için Norveç'de üslere sahip olmalıydı.

Hitler kuşkuluydu. 12 şubat 1940 günü kuşkusu biraz daha arttı. Güney Atlantikte batan düşman gemilerinden Graf Spee savaş gemisinin kurtardığı denizcileri teslim alan **Altmark** gemisi rahatlıkla Kuzey Denizinden Norveç karasularına kadar ulaşmıştı. Jössing fiyordunda **Altmark'**ın karşısına İngiliz dostreyeri **Cossack** çıktı. Aslında karasularını yabancı saldırılara karşı savunma görevi olan iki Norveç torpidobotu da da Jössing fiyordundaydı. İngiliz savaş gemisi **Cossack'**ı değil, Alman ticaret gemisi **Altmark'**ı izlemekteydiler. Altmark Norveç karasularında, yanında iki Norveç savaş gemisi olduğu halde demirledi. Endişeyi gerektirecek hiçbir şey yoktu.

Birden İngiliz destroyeri **Altmark'**ın yanına hızla yaklaşmaya başladı. Oysa yabancı karasularda sadece **Altmark** gibi silâhsız bir gemi serbestçe gezinebilirdi. Alman gemisi hala kendini güvence içinde hissediyordu. Ama **Cossack** Norveç gemilerinin desteği altında **Altmark'**a giderek yaklaştı. **Cossack** çok yakından Alman ticaret gemisine ateş açtı. Hem de Norveç karasularında.

Cossack Altmark'ı bordaladı. Tıpkı korsanların denizlerde kol gezdiği günlerdeki gibi Altmark'a yanaştı ve Alman gemisi İngiliz askerleri tarafından ele geçirildi. Alman gemisinin mürettebatı kendilerini savunmaya fırsat bulamadan ateş yağmuruna tutuldular. İçlerinden bir kısmı vurularak öldü. İngilizler Graf Spee'nin denizden topladığı kazazedeleri kurtardılar ve destroyere aldılar. Bundan sonra **Cossack** yeniden yola koyuldu ve batıya doğru gözden kayboldu. Burada «Altmark»ın Norveç yetkilileri tarafından daha önce arandığını belirtelim. Ancak Norveçliler ne silâh ne de esir kullanmadıkları için geminin geçişine izin vermişlerdi. Almanlar esirleri boş varillerin ve depoların diplerine saklamışlardı.

Bu olay Hitler'in Norveç hükümetinin sözüne güvenilirliğine olan kuşkusunu iyice artırdı. Daha 1939 eylülünde gizli istihbarat şefi Amiral Canaris Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Raeder'in dikkatini çekerek İngiltere'nin Norveç'e asker çıkarabileceğini söylemişti. Deniz Kuvvetleri Doğu Bölgesi Komutanı Amiral Carls aynı günlerde Almanya'nın böyle bir durumda daha önce davranarak Norveç'te bir takım üsleri ele geçirmesinin daha iyi olacağı görüşündeydi.

Hitler o günlerde bu projeleri reddetmişti. Tarafsız bir Norveç Hitler'in daha çok işine geliyordu. Almanlardan çok daha üstün olan Ingiliz donanması savaşın ilk günlerinden beri Almanya'nın denizaşırı ticaretini kesmişti. Almanya'nın ham-

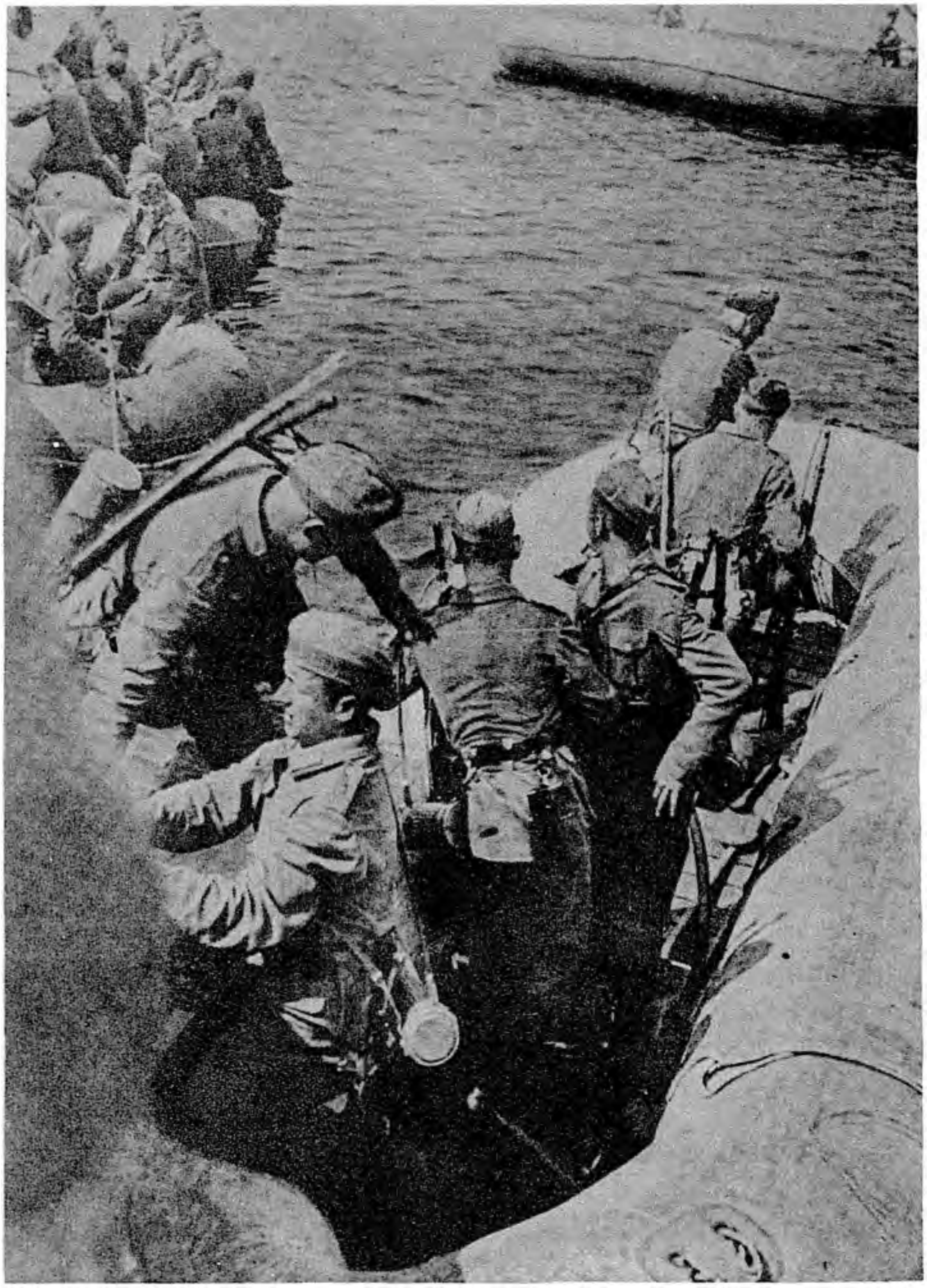

10 nisanda İngiliz komutanı Warburton-Lee Alman donanmasını Narvik'de kıstırdı. İlk anda Almanlar şaşkına döndüler ve oldukça ağır kayıplar verdiler.

madde ve gıda maddeleri ithali için iki deniz yolu kalmıştı. Bunlardan birincisi şimdi ilişiklerin iyi olduğu Sovyetler Birliğinden gelen malların taşındığı Baltık Denizi, ikincisi ise kuzeyden, Norveç kıyılarından geçen deniz yoluydu. Bu yoldan Sovyet Buz Denizi limanı Murmansk'tan gönderilen mallar ve bundan daha da önemlisi İsveç'in Kiruna ve Galliverex ocaklarından çıkan ve bütün yıl boyunca buzlardan arınmış Kuzey Norveç'in Narvik limanından yüklenen demir cevheri taşınmaktaydı. Norveç tarafsız kaldığı sürece Alman ticaret gemileri tarafsız kıyılar boyunca hiçbir engelle karşılaşmadan Almanya'ya gelebilmekteydiler. Ama eğer Norveç hangi taraftan olursa olsun savaşa katılırsa, ya da Alman kuvvetlerince işgal edilirse, Alman ticaret gemileri İngiliz donanması ile karşı karşıya kalacaktı. Bu nedenle Hitler uzun süre Norveç'in işgal edilmesine kayıtsız şartsız karşı çıkmıştı.

Oysa Winston Churchill da bu durumu Hitler kadar açık görmekteydi. Bu nedenle daha savaşın ilk günlerinde hükümetine oNrveç'de bir takım üsler kurmayı, böylece Almanya'nın İsveç'ten sağladığı demir cevheri ikmaline son vermeyi teklif etmişti. Yılda 10 milyon ton tutarındaki bu demir ithali Almanya'nın savaş sanayii için çok önemliydi. Öte yandan küçük Alman donanmasının Atlantik'e çıkması Norveç'deki İngiliz üsleri sayesinde önlenebilirdi.

Ama Churchill'in teklifleri reddedildi. Bu görüş ancak Sovyetlerin Finlandiya'ya saldırmaları üzerine değişti. Cenevre'deki Milletler Cemiyeti Sovyet saldırısını kınamış ve Sovyetleri topluluktan atmıştı. Bununla birlikte bu davranış, Milletler Cemiyetinin yaptığı tek ve son iş olmuştu. Saldırganlara karşı başka tedbirler alınmamıştı. Burada İngiliz hükümeti inandırıcı bir gerekçe ile Norveç'de üs kurma fırsatının ele geçtiğini farketti. İngiltere ve Fransa zor durumdaki Finlandiya'ya yardıma koşacaklardı. Ancak bu da coğrafi nedenlerden örtürü ancak Norveç ve İsveç

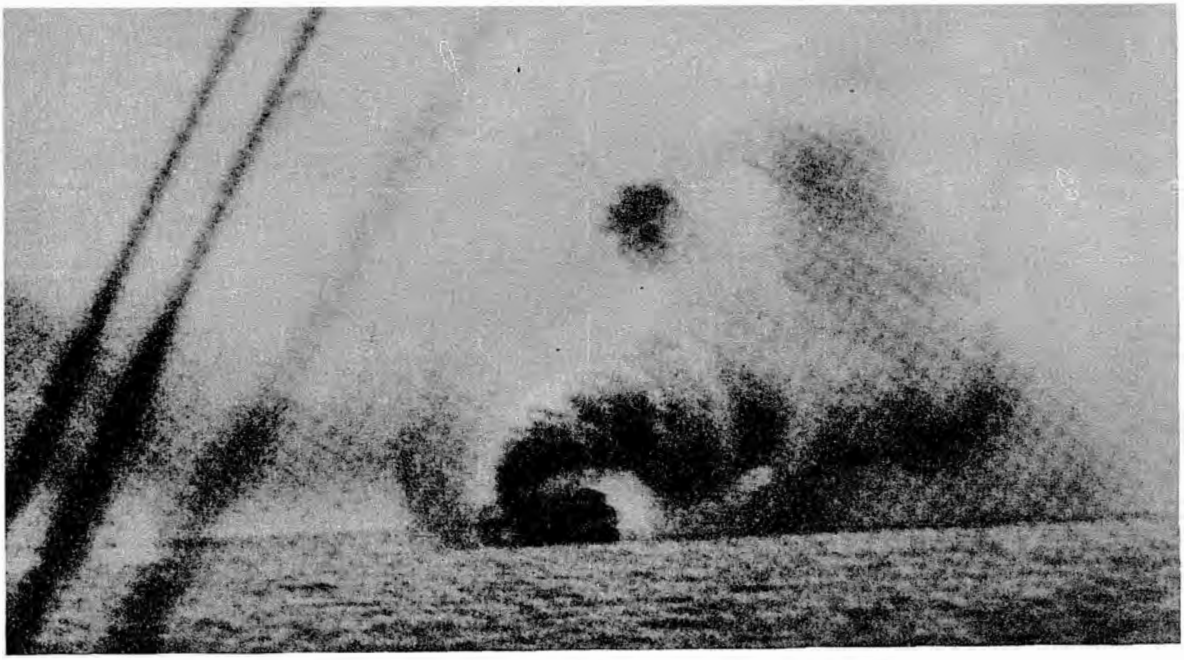
Alman birlikleri Norveç'e havadan ve denizden saldırdılar. Resimde Oslo'ya çıkan Alman askerleri görülüyor

üzerinden gerçekleşebilirdi.

Artık müttefik planlarını öğrenmek için Alman gizli istihbarat örgütüne gerek yoktu. Norveç ve İsveç'e asker gönderme projeleri açıktan açığa basında tartışılıyordu. Bu durumda Hitler'in görüşleri de ister istemez değişecekti. Hitler bir «Kuzey Projesi» hazırlanması için emir verdi. Ancak iyice hazırlanan İskandinav yarımadasına bir müttefik çıkarmasından önce 13 Martta Finlandiya ile Sovyetler Birliği arasında barış anlaşması imzalandı. Artık Finlandiya'ya yardım bahanesi suya düşmüş oluyordu.

Herşeye rağmen bu arada Savaş Bakanı ve Chamberlain hükümetinde Deniz Kuvvetleri Birinci Lordu olan Churchill projenin peşini bırakmaya niyetli değildi.

21 Şubatta Fransız Başkanı Daladier İngiltere'ye Norveç'e kuvvet göndermeyi teklif etti. Bu teklifin nedenini aramak için biraz daha geriye gitmek gerekir. Alman genelkurmayı Batı cephesine yapılacak bir saldırının planlarını tüm ayrıntılarına dek hazırlamış ve bu saldırının tarihini 17 Ocak 1940 olarak saptamıştı. Planlar Almanya'nın Münster kentinden Köln'e hava albayı kuriye Helmut Reinberger tarafından getirilecekti. Reinberger kendisine verilen emre uymamış ve tren yerine uçakla bu yolculuğa çıkmıştı. Bir gece önce katıldığı bir eğlencede içkiyi biraz fazla kaçırmış, sabah trene yetişememişti. Bu nedenle tanıdığı bir pilota başvurarak kendisini Münster'den Köln'e uçurmasını istemişti. Ancak uçak sisli ve yoğışlı havada yolunu kaybetmiş ve yanlışlıkla Belçika'nın Mechelensur-Mause kenti yakınlarına inmişti. Reinberger uçağın yanında Belçika askerlerini görünce planları yakmaya çalıştı. Ancak askerler çabuk davranarak planları ele geçirdiler. Alman genelkurmayı bu olayı Reinberger'in ihaneti olarak nitelendirmiş, tarafsız Belçika'nın planları müttefiklere ileteceğinden kuşku duymamıştı. Bu nedenle Batı Cephesi harekâtı ertelenmişti. Gerçekten de planlar birkaç saat sonra Fransız genelkurmayına iletilmişti. Ancak Fransızlar bunu Almanlar'ın bir yanıltma taktiği olarak değerlendirdiler. Yine de Fransızlar olaydan kuşkulanıyorlardı. Gerçi planlara sahte gözüyle bakılmaktaydı, ama yine de bilinemezdi. Fransız makamları tüm kuşkulara rağmen yine de bir büyük Alman saldırısını bekliyordu. Eğer Norveç'de askerî bir harekât düzenlenirse, bu Almanların dikkatini başka bir

İngiliz uçak gemisi Glorius'un son anları. Alman savaş gemileri Scharnhorst ve Gneisenau tarafından korunmasız durumda kıstırılan uçak gemisi sulara gömülmekte gecikmeyecekti.

69. Piyade Tümenine bağlı Alman askerleri her yere çıkıyorlardı. Almanlar Bergen'i kayıp vermeden ele geçirdiler.

bölgeye çekecekti.

İşte Fransız Başbakanı Daladier bu nedenle Norveç'e bir müttefik çıkarmasının yapılmasını teklif etti. İngiltere'de de gerekli hazırlıklar sürdürülmekteydi. 5 Nisanda bir İngiliz nakliye filosu Norveç'in en önemli limanlarını özellikle Narvik limanını ele geçirmek üzere denize açılacaktı. Ancak deniz kuvvetleri bu tarihe uyamadılar. Nakliye gemilerini korumakla görevlendirilen savaş gemileri buluşma mahalline geldiler. Ama nakliye gemileri organizasyonun aksaması nedeniyle toplanamadılar. 8 Nisanda İngiliz kuvvetleri Norveç karasularını mayınladılar.

Hitler 2 Nisan günü öğleden sonra Goering, Raeder ve Danimarka, Norveç istilâsının komutanı General Falkenhorst ile uzun bir görüşme yaptıktan sonra istilânın 9 Nisan sabahı saat 5.15'te başlamasını emretti. Ayrıca Norveç ve Danimarka Krallarının ne biçimde olursa olsun ülkelerinden kaçmasının engellenmesi gerektiğini de bildirdi. Alman Silâhlı Kuvvetleri ve Dışişleri Bakanlığının ortak amacı Danimarka ve Norveç'in savaşmadan teslim olmalarının sağlanmasıydı.

9 nisan sabahı Danimarka topraklarına giren Alman birliklerine mensup bir uçaksavar bataryası sınırda hareket halinde.

Nisanın ilk günlerinde Alman askerleri Norveç'e gitmek üzere çeşitli savaş gemilerine bindirildiler. Bu arada İngiliz askerleri de aynı yerlere gönderilmek üzere Clyde'deki nakliye gemıleriyle, Forth'taki kruvazörlere bindiriliyorlardı.

Almanlar çok sayıda Alman gemisinin Norveç karasularına, yetkililerin dikkatini çekmeden nasıl yanaşacaklarını düşünüp duruyorlardı. Deniz Kuvvetleri bu sorunu gayet ince bir biçimde çözümleyiverdi. Gizli Alman Donanma Komutanları arasında bulunan «Norveç'in istilâsında kullanılacak Aldatmacalar ve Maskelemeler» adlı emir bu sorunun nasıl çözümlendiğini göstermektedir:

ÇOK GİZLİ

Limana Girerken Nasıl Davranılacak

Bütün gemiler karartılacaktır... İngiliz maskesi mümkün olan en uzun süreyle korunacaktır. Norveç gemilerinin morsla verdiği sinyallere İngilizce cevap verilecektir. Cevaplarda aşağıdaki cümleler kullanılacaktır:

«Calling at Bergen for a short visit. No hostile intent.» (Bergen'e kısa bir ziyaret için geliyoruz. Düşmanca bir niyetimiz yok)

Gemi adları sorulduğunda İngiliz gemilerinin adları verilecektir.

Koeln için H.M.S. Cairo.

Koenigsberg için H.M.S. Calcutta...

İngiliz savaş bayraklarını aydınlatacak biçimde tertibat alınacaktır.

Bergen için... filolarımızdan biri yanından geçen bir geminin sorusuyla karşılaşırsa aşağıdaki biçim prensip olarak uygulanacaktır:

Gemi adı sorulduğunda: (Koeln'e sorulursa) H.M.S. Cairo.

Dur emrine: «(1) Lütfen sinyali tekrar ediniz. (2) Sinyalinizi anlayamıyorum.»

Ateş uyarımı halinde: Ateş etmeyin. İngiliz gemisi. Good Friend.»

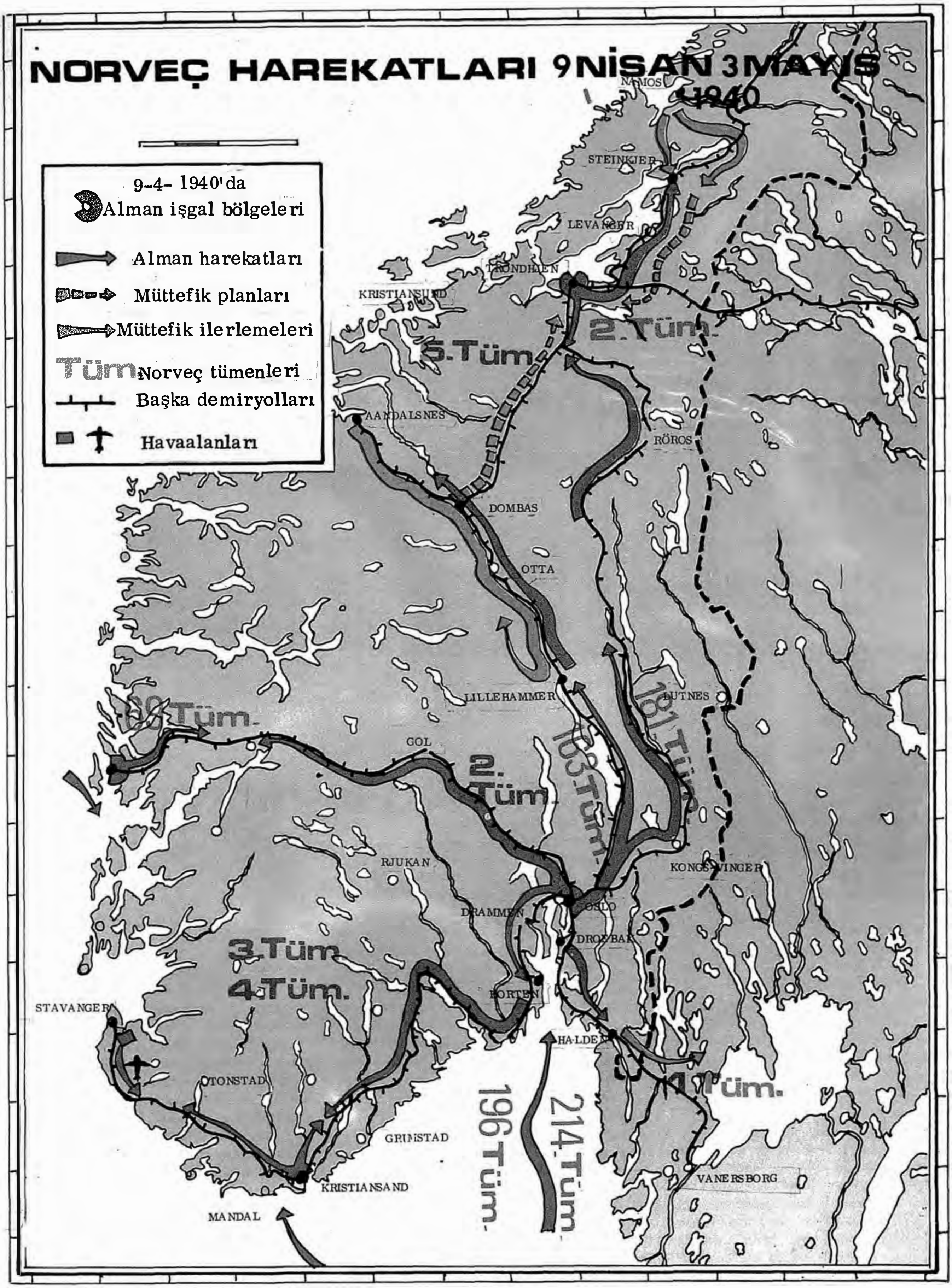
Nereye, hangi amaçla gidildiği sorulursa: «Bergen'e gidiyoruz. Alman gemilerini yakalayacağız.»

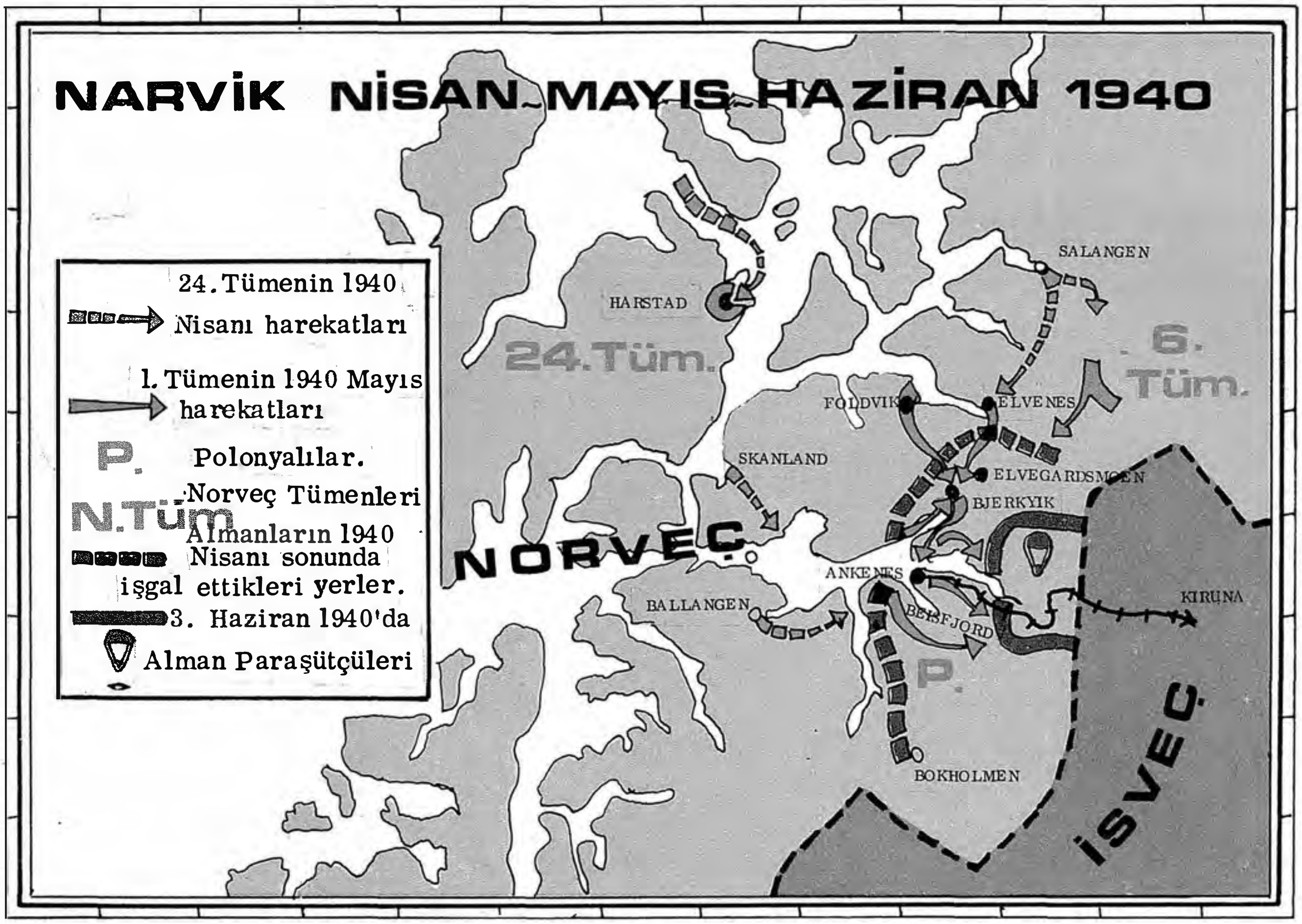
9 Nisan sabahı saat tam 5.20'de (Danimarka'da 4.20), Kopenhag ve Oslo'daki Alman elçileri, Dışişleri Bakanlarını yataklarından fırlattılar. Elçiler Alman askerlerinin harekâta başlamasıyla hemen hemen aynı saatte, bakanlara Alman himayesinin karşı konulmaksızın derhal kabul edilmesini öneren bir ültimatomu sundular. Muhtırada, Almanya'nın Danimarka ve Norveç'i, İngiliz ve Fransız işgalinden korumak üzere yardıma gelindiği belirtiliyordu:

«Bu bakımdan Alman askerleri Norveç topraklarına birer düşman olarak ayak basmış değillerdir. Almanya, Alman askerlerinin işgal ettiği bölgeleri zorunlu kalmadıkça İngiltere'ye karşı bir üs olarak kullanmayacaktır. Aksine Alman askeri harekâtının amacı yalnızca, kuzeyi, Norveç üslerinin İngiliz-Fransız kuvvetleri tarafından işgal edilmesi tehlikesine karşı korumaktır...

Almanya ile Norveç arasında bugüne kadar sürüp gelmiş olan iyi ilişkileri gözönünde bulunduran Alman hükümeti, alacağı önlemlerle toprak bütünlüğünü ve siyasi bağımsızlığını ne bugün ne de gelecekte bozmak niyetinde olmadığını Norveç Krallığı hükümetine bildirir...

Bundan ötürü Alman hükümeti, Norveç hükümeti ile Norveç halkının herhangi bir karşı koyma hareketiyle karşılaşmoyacağını umar. Herhangi bir karşı koyma hareketi tüm olanaklarla bastırılacaktır... ve dolayısıyle yalnızca yararsızca kan akı-

NORVEÇ HAREKATLARI 9 NİSAN 3 MAYIS 1940
9-4- 1940'da
Alman işgal bölgeleri
Alman harekatları
Müttefik planları
Müttefik ilerlemeleri
Tüm Norveç tümenleri
Başka demiryolları
Havaalanları
STEINKJER
LEVANGER
TRONDHJEN
KRISTIANSUND
5.Tüm
2.Tüm
AANDALSNES
RÖROS
DOMBAS
OTTA
LILLEHAMMER
LUTNES
181.Tüm
163.Tüm
GOL
2. Tüm
RJUKAN
KONGSVINGER
DRAMMEN
OSLO
DRØBAK
3.Tüm
4.Tüm
HORTEN
STAVANGER
HALDEN
TONSTAD
196 Tüm.
214.Tüm.
GRIMSTAD
KRISTIANSAND
VANERSBORG
MANDAL

tılmış olacaktır.»

Almanlar direnmeyle yalnızca Danimarka'da karşılaşmadılar. Kopenhag'daki Alman elçisi sabah saat 6.30 sularında Ribbentrop'a gönderdiği telgrafta Danimarkalıların bir protestoyla birlikte tüm istekleri, kabul ettiklerini bildirdi. Oslo elçisi Curt Brauer'in saat 5.52'de gönderdiği telgraf ise bambaşkaydı. Elçi Berlin'e Norveç hükümetinin aceleyle aldığı kararı bildirdi:

«Kendi isteğimizle teslim olmayacağız, mücadele başlamıştır bile!»

O sabah Nazi Dışişleri Bakanı Ribbentrop basın toplantısına kasılarak gelmişti. Üzerindeki parlak üniformayla «küçük dağları ben yarattım» dermiş gibi bir hali vardı. Basın toplantısının ortasında birden bağırdı:

«Führer cevabını vermiştir. Almanya Danimarkayla Norveç'i müttefiklere karşı korumak için bu ülkeleri işgal etmiştir. Böylece Avrupa'nın şerefli bir parçası kesin bir çöküntüden kurtarılmıştır.»

Ama Ribbentrop Oslo'daki elçiden Norveçlilerin direnmeye karar verdikleri yolundaki telgrafını alınca küplere bindi ve elçiye bir telgrafla karşılık vererek «Norveç direnmesinin büsbütün anlamsız olduğunu hükümete bildiriniz» diye uyardı.

Norveç Kralı ve hükümet üyeleri sabahın erken saatlerinde başkentten ayrılmışlar ve dağlık bölgelere kaçmışlardı. Alman gemileri Norveç kıyılarına yaklaşırken ilk direnme hareketleri başlamıştı bile.

Danimarka'nın durumu ise umutsuzdu. Düz bir ülke olan Danimarka Führer'in motorize birliklerine açıktı. Norveç'te olduğu gibi kralın ve hükümetin kaçacağı dağlar yoktu. İngiltere'den yardım almalarına da olanak yoktu. Üstelik Danimarkalıların bu tür durumlarda savaşı göz alamayacak kadar uygar oldukları da söylenmekteydi. Danimarka ordusunun sınır birlikleri bazı yerlerde Almanlarla küçük çarpışmalara girişmişler, sarayın çevresinde ise birkaç el silâh atılmıştı. Ama Danimarkalılar sabah kahvaltısından kalktıklarında artık her şey bitmişti.

Norveç'de ise işgalciler yer yer sert direnmeyle karşılaştılar. Oslo fiyordunda Alman ağır kruvazörü Blücher batırıldı, Kristiansund'da hafif kruvazör Karlsruhe torpillerle öylesine ağır yara aldı ki, gemi komutanı geminin batırılması emrini vermek zorunda kaldı. Bergen önlerinde Alman hafif kruvazörü Königsberg İngiliz bombardıman uçakları tarafından batırıldı. Bununla birlikte çıkarma her yanda başarılı oldu. Alman kuvvetleri ülkenin içerilerine doğru rahatça ilerlediler İlk kez dağlık bölgede tanklar da kullanıldı. O günlerde bir Alman savaş muhabiri Orta Norveç'de sürdürülen harekâtı şöyle anlatıyordu:

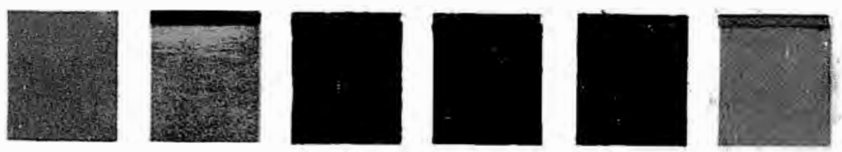
«Sabah sisi ve yağmur bulutları Güney Norveç dağlarının üzerini örtüyor. Görüş mesafesi çok dar. Oslo'nun kuzeyine uzanan tek karlı caddede Alman piyade birlikleri sürekli ilerliyorlar. Yolun sağında dağlar üç yüz metre kadar dimdik yükseliyor. Kayalar insana ürküntü verecek biçimde yolun üzerine uzanıyor. Önde yolun güvenliğini sağlayan bir piyade bölüğü ilerliyor. Sayısız barikatler, düşmanın buralarda ilerlemeyi engellemek istediğini gösteriyor. Yolu kesen ya da yola paralel taze kayak izleri düşman gözcülerinin buralardan geçtiğini belli ediyor. Çok dikkatli olmak gerekli. Öncü bölükten yolun sağ ve solunu güven altına almak için iki takım görevlendirildi. Askerler büyük zorluklarla derin kar içinde ilerleyebiliyorlar.

SOVYETLER BİRLİĞİ

KOKARTLAR

Generaller — RENKLİ ŞAPKA ŞERİTLERİ — Genelkurmay

Piyade — Süvari — Top — İstihkâm — Kimya birlikleri — İdarî personel

SİPOLETLER

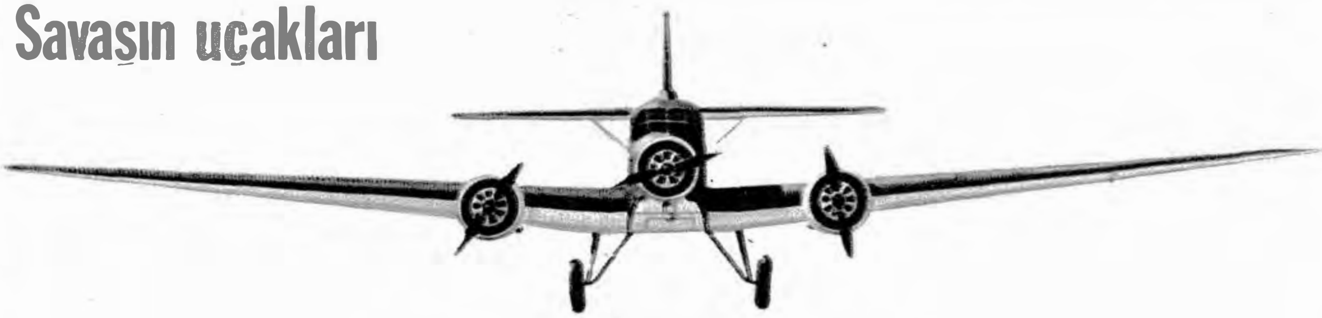
Merasim ceketi — Ceket (Topçu binbaşısı) — Kışlık ceket

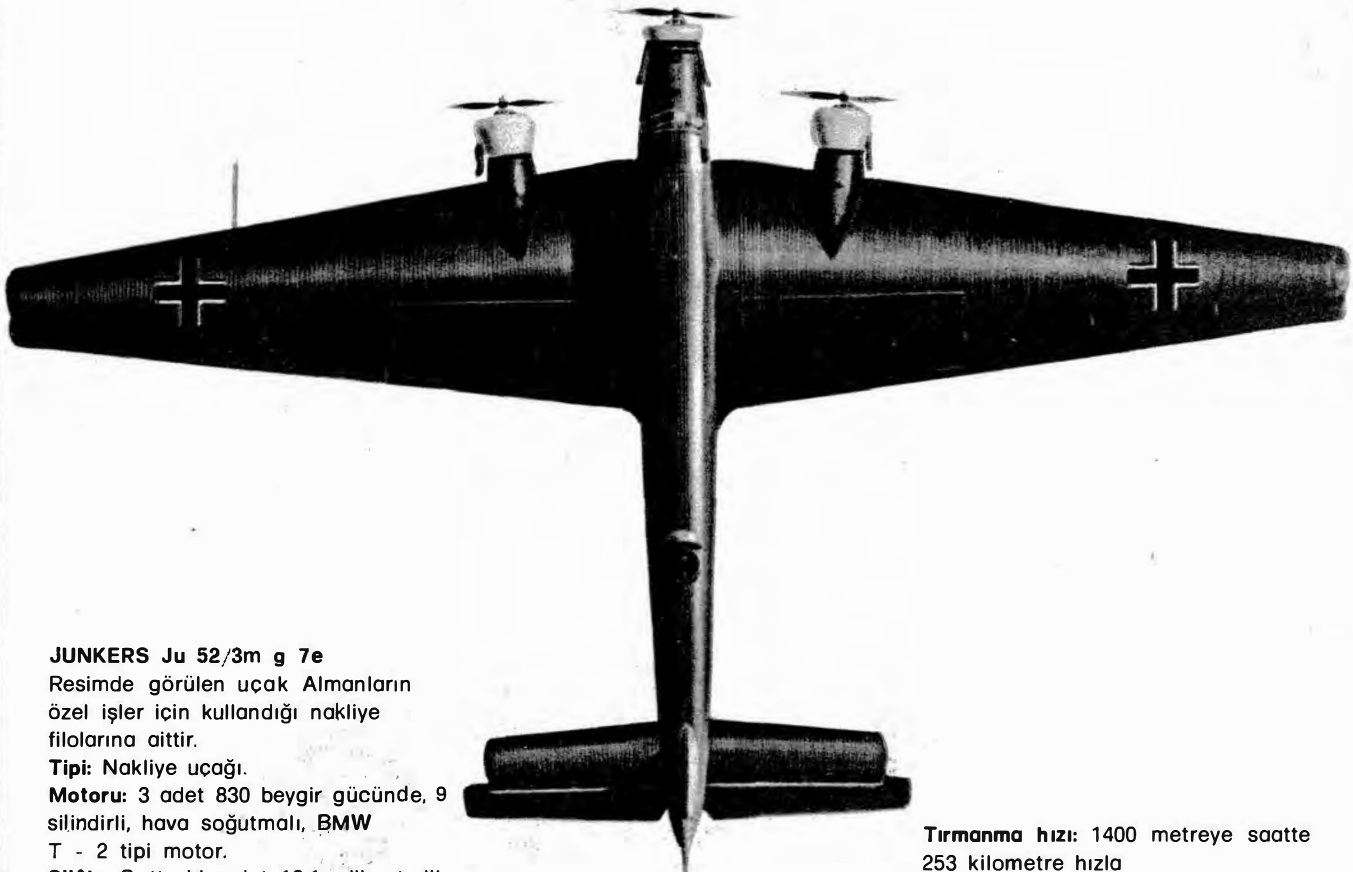
SİPOLETLERDEKİ RÜTBE İŞARETLERİ

Generaller — Kurmay subaylar — Astsubaylar — Astkomutanlar

Savaşın uçakları

JUNKERS Ju 52/3m g 7e
Resimde görülen uçak Almanların özel işler için kullandığı nakliye filolarına aittir.
Tipi: Nakliye uçağı.
Motoru: 3 adet 830 beygir gücünde, 9 silindirli, hava soğutmalı, BMW T - 2 tipi motor.
Silâhı: Sırtta bir adet 13,1 milimetrelik MG 131 ya da 7,92 milimetrelik MG 15 makineli tüfeği. Ön tarafta ise 3 adet hareketli 7,92 milimetrelik MG 15 makineli tüfeği.
Hızı: 1400 metrede saatte 285 kilometre. Deniz seviyesinde ise saatte 272 kilometre.

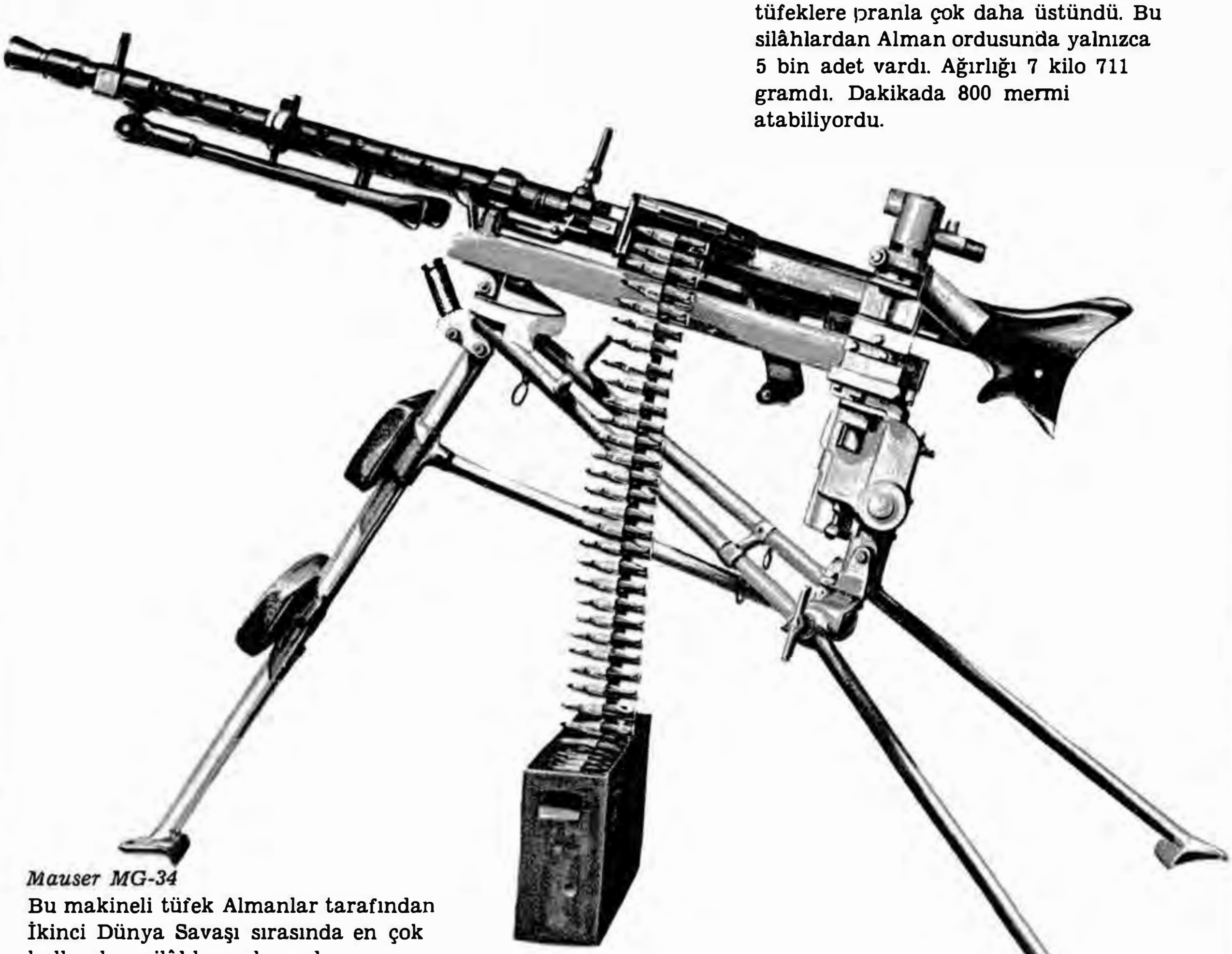
Tırmanma hızı: 1400 metreye saatte 253 kilometre hızla
Tırmanma süresi: 300 metreye 17 dakika 30 saniyede.
Etki alanı: 1100 kilometre. Yedek depolarla 1300 kilometre.
Ağırlık: Boş 6500 kilo. Dolu 11 000 kilo.
Kanat açıklığı: 29,25 metre.
Uzunluk: 18,90 metre.
Yükseklik: 5,55 metre.
Kanat alanı: 110,50 metre kare.
Taşıdığı insan sayısı: Tam teçhizatlı 18 asker.

Savaşın silahları

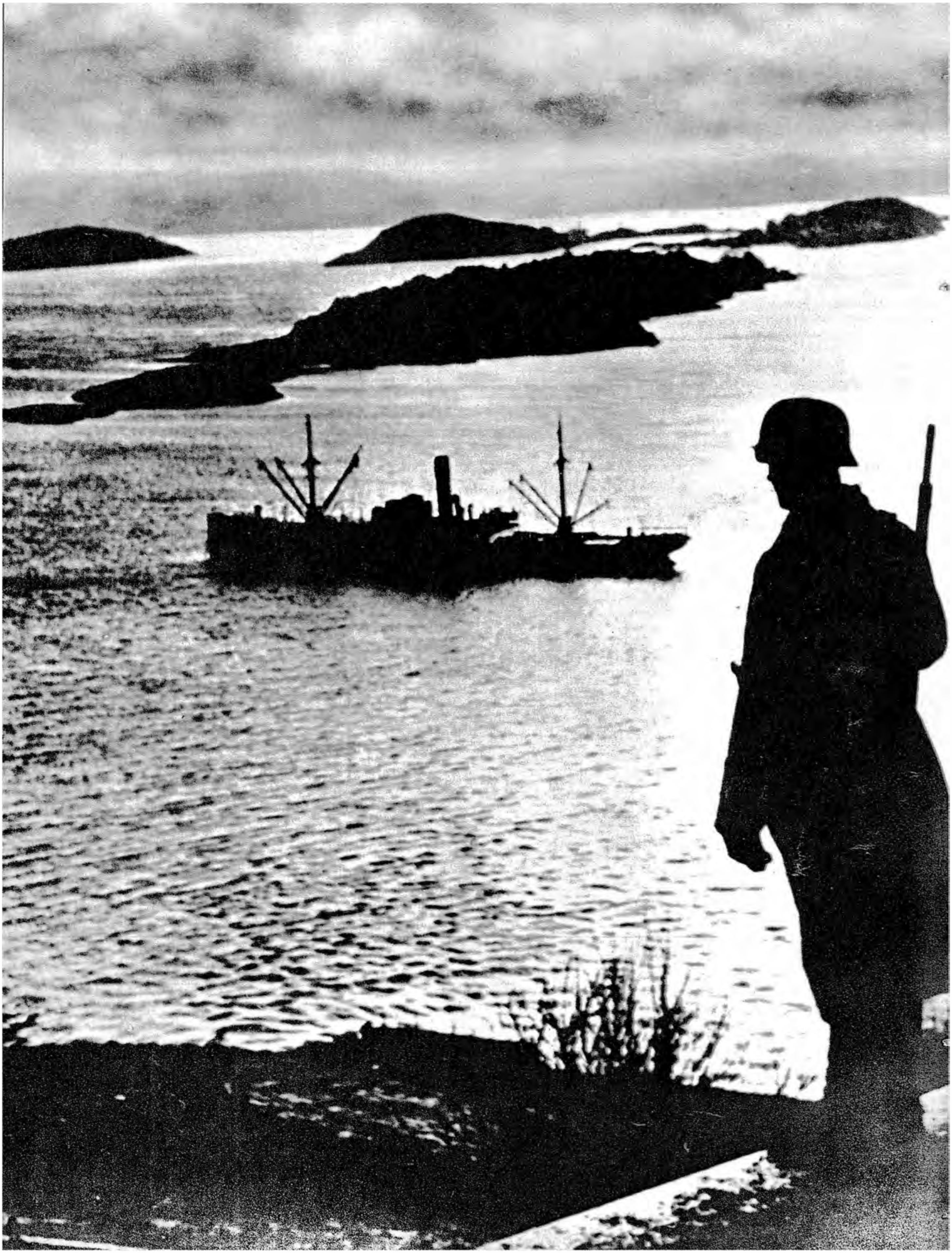
ALMAN MAKİNELİ TÜFEKLERİ

Solothurn MG-30
Bu makineli tüfek 1930 yıllarında bir İsviçre firması tarafından Alman ordusu için yapılmıştı. Savaşın başında öteki orduların kullandığı makineli tüfeklere oranla çok daha üstündü. Bu silâhlardan Alman ordusunda yalnızca 5 bin adet vardı. Ağırlığı 7 kilo 711 gramdı. Dakikada 800 mermi atabiliyordu.

Mauser MG-34
Bu makineli tüfek Almanlar tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında en çok kullanılan silâhların başında geliyordu. Bu silâh MG-30 tipinin daha da geliştirilmişiydi. Ağırlığı 11 kilo 113 gramdı. Dakikada 850 mermi atabilmekteydi. Bu silâh çok iyi ve çok hassas olduğundan yapımı oldukça uzun sürüyordu. Tek sakıncası buydu.

Narvik yakınlarında buz tutmuş olan bir gölün üzerine inen Alman paraşütçü eri görülüyor İki arkadaşı paraşütü toplaması için kendisine yardım ediyorlar Sert kuzey rüzgarları askerlerin işini zorlaştırmakta ve onları tehlikeli bir biçimde sürüklemekteydi.

Devrilmiş çam ağaçları yolu kapamış. Tam öncü birlik barikada varmışken birden sağ yamaçtaki sık çam ormanından düşman makineli tüfek ateşi başladı. Mermiler kısa düşüyordu. Öncü birlikten bir ağır makineli tüfek hemen mevzilendi. Düşman ateşine karşılık veriliyor. Kısa süse sonra düşman makineli tüfeği susuturuldu. Sağdan gönderilen avcı grubu hızla ilerliyor. Düşman makineli tüfeğinin bulunduğu yere 200 metre kadar yaklaştıklarında birden ağaçlar arasından ayaklarında kayakları üç kişi yıldırım gibi fırladılar ve ardlarında beyaz kar bulutları bırakarak hızla uzaklaşmaya başladılar. Açılan ateşle içlerinden biri vuruldu. Am ilk ikisi gözden kayboldu.

Yoldaki barikat kısa sürede kaldırıldı. Testere ve baltalar vakit kaybetmemek için hızla işliyor, kalın ağaç kütükleri parçalanıyor. Hep birlikte ağaçlar yolun yanına çekiliyor. Birkaç dakika sonra yola yeniden devam ediliyor.

Saatler geçti. Hava karardı, hafif bir kar başladı. Zaman zaman yolun sağında ve solunda tek tük evler beliriyor. Ama buralarda oturanlar evlerini terketmişler. Öğleye doğru öncü birlikler tüm sakinleri tarafından terkedilmiş bir köye ulaştılar. Köyün çıkışındaki köprü havaya uçurulduğu için ilerlemek olanaksız. Piyade askerleri geçebilse bile araçlar ve topların karşıya ulaşması mümkün değildi. Dağlarda düşman kuvvetlerinin yaklaştığı da haber verilince komutan burada durulmasını emretti. Nöbetçiler yerleştirildi, gözcüler yollandı. Ayrıca köprüyü tamir edecek birliklere haber yollandı. İkinci üstü istihkam birlikleri geldi. Ağaçlar kesildi, tahtalar taşındı. Büyük bir hızla havaya uçurulmuş köprünün tamirine çalışılıyor. Hava kararmadan ağır kamyonların bile karşıya geçmesi gerekli. Bu zorlu iş başarıldı. Hava kararırken ilk araçlar karşı yakaya geçmeye başlamışlardı.

Gece sakin geçti. Hiçbir yerde düşman görülmediği bildirildi. Güneşin ilk ışıklarıyle birlikte yola devam edildi. Sağda ve solda dağlar dimdik yükseliyor. Cadde bir gün önce olduğu gibi ağaç barikatlarla kapanmış. Ama bunları açmaya askerler alıştılar artık. Bu engeller ilerlemeyi durdurmuyor.

Birden yol genişledi. İki yandaki kayalar geri çekildi. Bir vadi görülüyor. Kuşkulanmayı gerektirecek hiçbir şey yok. Üç ya da dört yüz metre ileride, dağların yeniden birbirlerine yaklaştıkları yerde bir ev var. Öncü birlik dikkatle yaklaşıyor. Birden dört beş yerden birden ateş açıldı. Yolun

Savaşın üniformaları

**ALMANYA
NORVEÇ VE DANİMARKA
SAVAŞI**

138. Dağ Piyade Alayına mensup asker (Trondheim 1940)
Dağ birliklerine ait askerlerin üzerinde kayakçı beresi, bol dağcı pantalonu, altı kabaralı dağcı çizmesi kısa, esnek tozluklardan oluşan standart piyade sahra üniformaları bulunuyordu. Dağ piyadelerinin sınıf rengi açık yeşildi. Ayrıca kayakçı beresinin üzerinde ve sağ kolda beyaz bir dağ çiçeği işliydi. Kütüklük yerine sırt çantası taşıyan askerlerin silâhı 98k mavzer karabine tüfeği idi.

Piyade Generali (Narvik 1940)
3. Dağ Piyade Tümeni komutanının üzerinde modası geçmiş dikiş yerleri şeritli bir ceket bulunuyor. Göğsünde dağ birlikleri komutanı işaretini taşıyor.

159. Piyade Alayına mensup asker (Norveç 1940)
Gerek Almanlar, gerekse müttefikler soğuktan çok etkilenmişler, ellerine geçen her türlü malzemeden kışlık üniforma yapmışlardı. Makineli tüfek nişancısı iki kütüklük yerine bir tabanca ile içinde makineli tüfek şeritleri, temizlik malzemesi bulunan bir deri çanta taşımaktaydı. Silâhı MG 34 Alman hafif makineli tüfeğiydi. Ayrıca 08 ya da P 38 tabancası ve bir saplı el bombası askerlerin üzerinde bulunuyordu.

solundaki evden bir düşman makineli tüfeği ölüm kusuyor. Samanlığın damından bir düşman makineli tüfeği ateş ediyor. Demek oluyor ki düşman ilerlemeyi burada durdurmakta kararlı. Hemen yolun yanındaki hendeğe üç makineli tüfek mevzilendi. Birkaç saniye sonra namlular gizlenmiş düşman üzerine çevrildi. Acaba ne kadar dayanabilecek? Bu soru şu anda herkesin kafasından geçiyor. Ormandan da şiddetli ateş yağıyor. Ağaçların tepelerinden bile ateş edillyor sanki. Yavaş yavaş bir avcı birliği her siperi değerlendirerek ormanın kenarına yaklaştı. Artık düşman ateşine karşılık verebilecek durumda. Az sonra düşman ateşi hafifledi, biraz sonra da bütünüyle sustu.

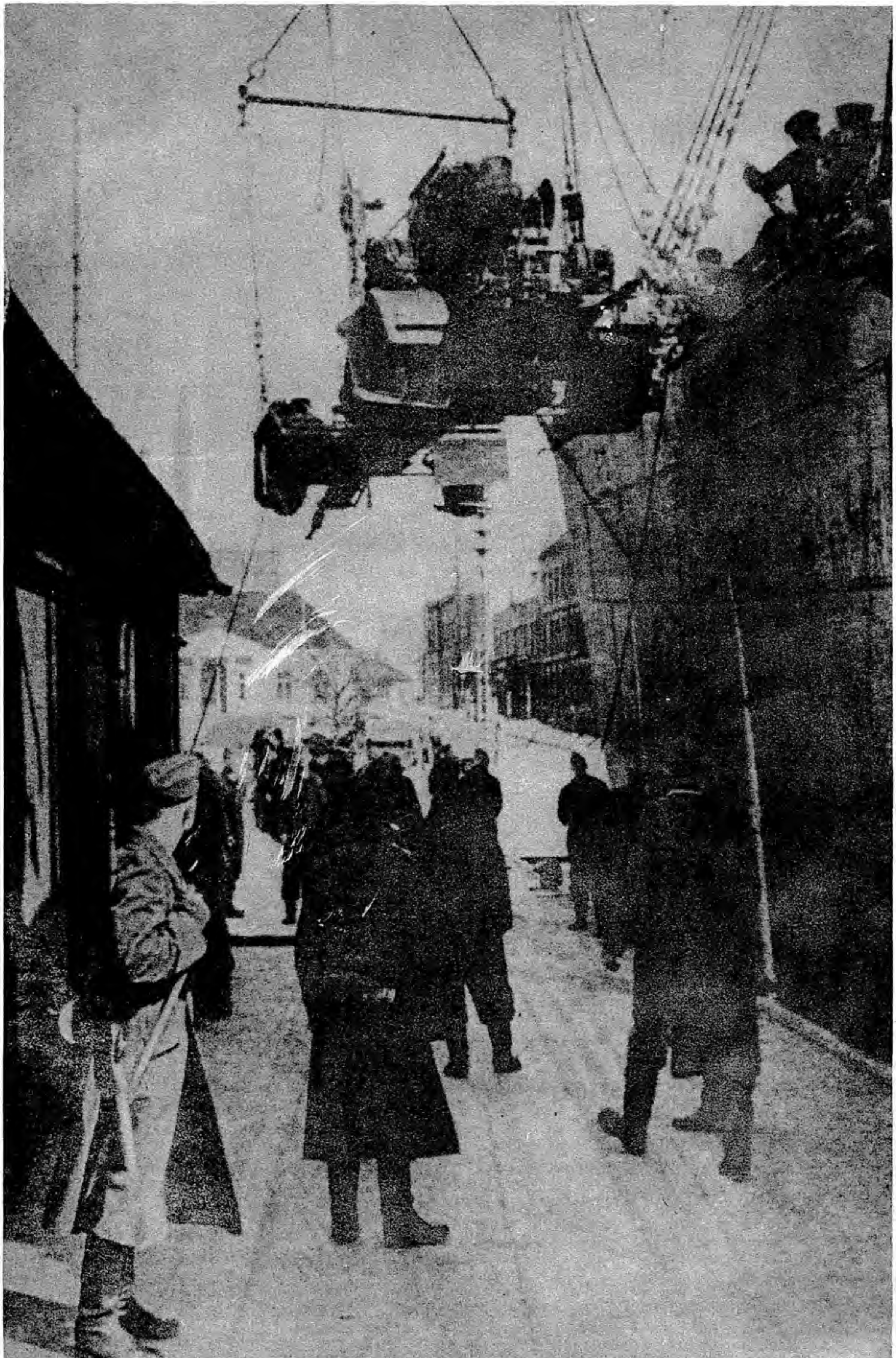
Solda yakından koyu yeşil, uzaktan ise mavi parıltılı muhteşem tepeler aşağı yukarı 100 kilometre kadar uzanıyor. Dağ sıralarının genişliği ortalama 5 kilometre kadar. Üzerlerini kirli beyaz renkte kalın bir buz tabakası kaplamış. Yolun sağında üzerini yosun ve kar örtmüş kayalar Rands fiyordu boyunca uzanıyor. Burada Alman öncü birliklerinin sol kanadı ilerliyor. 50 kilometre kadar doğuda, benzer bir yolda Norveç'in göller bölgesi boyunca ikinci bir birlik yoluna devam ediyor. Hedef Fluberg, Gjövik, Hamar ve daha sonra Lillehammer.

Yürüyüş sürprizlerle dolu. Bilinmeyen, gözlenmesi güç bir arazi. Sessizlik insana dehşet veriyor. Yoldaki tek tük evlerde hayat yok. Her kayanın ardında tehlike yatıyor. Aradaki bağ kopmadan mümkün olduğu kadar birbirinden uzak ilerleyen askerler ağır ağır bölgeyi ele geçiriyorlar. Öncülerin ardından savaş birlikleri, onlardan sonra da oldukça geriden topçu ilerliyor.

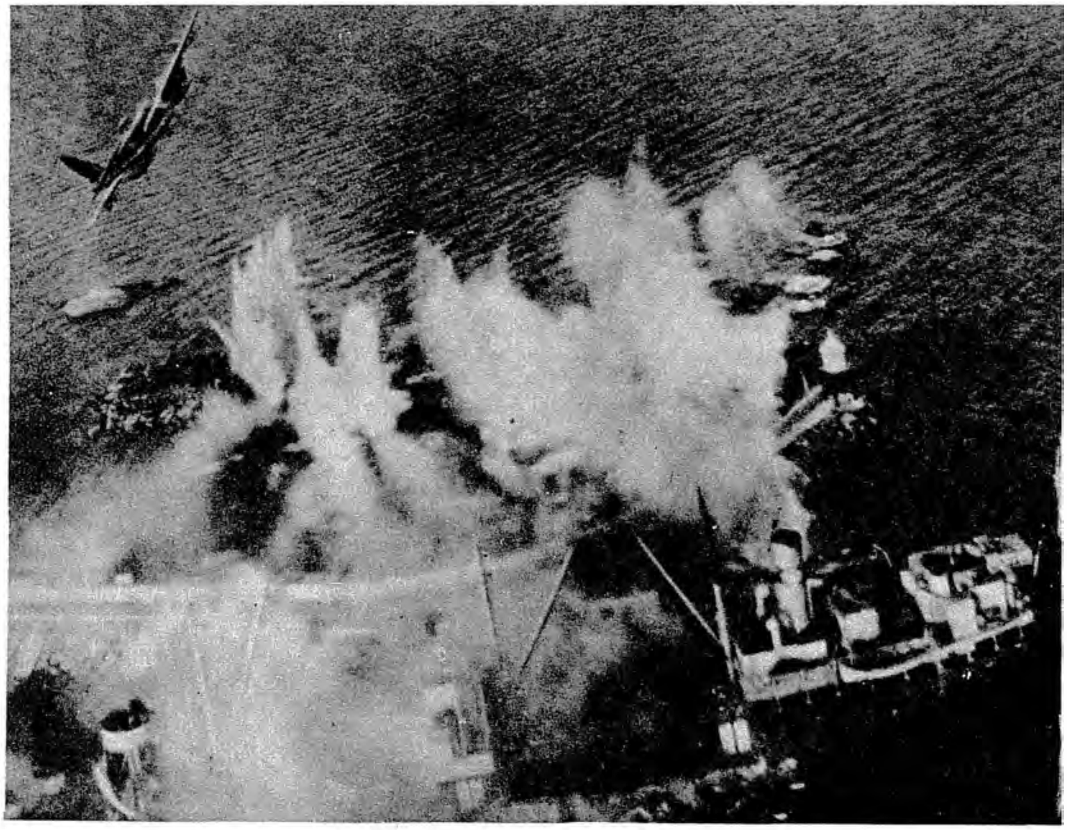
Bir gözcü geldi ve 1300 metre kadar ileride havaya uçurulmuş bir köprü bulunduğunu bildirdi. Piyade engeli kolayca aştı. Ardından istihkâm birlikleri motorize kuvvetler için köprüyü yeniden geçilir hale getirmek için işe koyuldular. Yıkılmış köprü şelaleye benzer dik bir dağ ırmağının üzerinden geçiyordu. Buz gibi soğuk ve hızla akan ırmak içinde istihkâm askerleri kalın ağaç kütüklerinden kazıklar çakmaya, üzerlerini tahtalarla örtmeye başladılar. Bir saat sonra yol yeniden açıldı. Araçlar köprüden geçerken uzaktan bir patlama duyuldu. Anlaşılan düşman kayaları havaya uçurmuştu. Yeniden yolu temizlemek gerekecekti.

Birlikler Lillehammer'e ulaştığında karşılarına İngilizler çıktı. Bu savaşta ilk kez İngilizler ile Almanlar karşı karşıya gelmişlerdi. Ama kısa sürede kent alındı, İngiliz esirler şehrin postanesinde toplandı. Esirlerin sayısı yüz kadardı. Aralarında Norveçliler de bulunuyordu.

Burada anlatılanlar Norveç'in her yanında görülmekteydi. Alman birliklerinin ülkeyi ele geçirmesi önlenemiyordu. Sadece bir yerde gerçekten ağır, uzun süreli çarpışmalar oldu: Bu Narvik limanıydı. General Eduard Dietl'in komutasında dağ birliklerini bu kuzeydeki limana getiren on

Kristiansand limanında demirlemiş bulunan bir Alman gemisinden ağır malzeme indiriliyor...

Norveç limanları ve havaalanlarını durmadan bombalayan Alman hava kuvvetleriydi. Güçlü Alman uçakları İngilizlere' pek göz açtırmıyordu. Ancak İngilizler resimde görüldüğü gibi Norveç limanlarında bulunan Alman gemilerini aradabir bombalama olanağını buluyorlardı.

7 Nisanda Alman savaş gemilerinin Norveç'e doğru ilerlediği haberi gelince Norveç'i işgale hazırlanan İngiliz gemilerindeki piyade birlikleri boşaltıldı. Resimde İngiliz birlikleri limanda beklerken görülüyor.

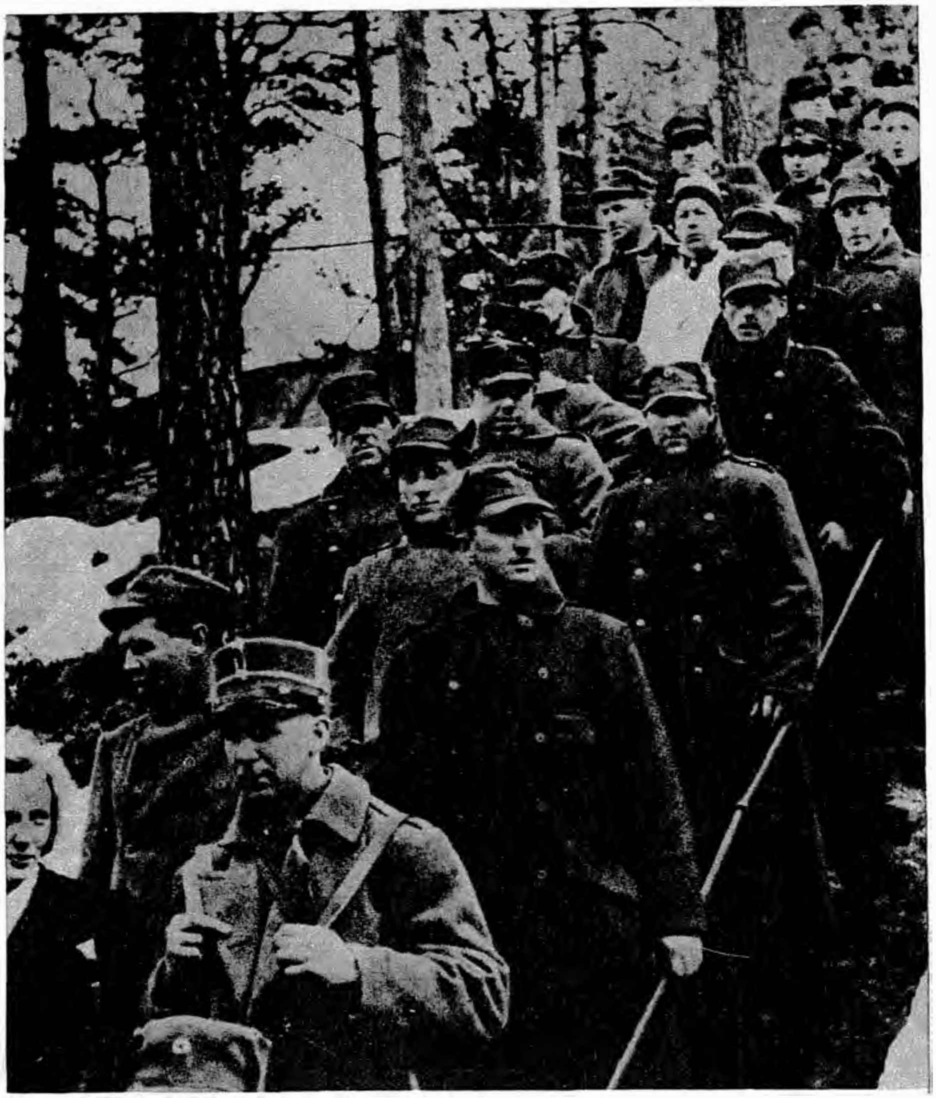
destroyer uzun yolculuk nedeniyle günler önce öteki gemilerden ayrılmışlardı. Uzun yolculuk güvertenin altına kapatılmış, denize alışkın olmayan dağ birlikleri için son derece rahatsızlık vericiydi. Ayrıca tüm yolculuk boyunca deniz fırtınalıydı. Neredeyse kötü hava koşulları nedeniyle Narvik harekâtı daha başlangıçta başarısızlığa uğrayacaktı. Çünkü bu hafif destroyerler kötü hava koşullarına uygun değildi. Gemiler sarsılıyor, gövdeler parçalanacakmış gibi zorlanıyordu. Ama Narvik'e kadar dayandılar.

Destroyerler geniş batı fiyorduna ve uzun ve dar doğu fiyorduna doğru ilerlediler. Ünlü maden cevheri limanı doğu fiyordunun ucunda bulunuyordu. Daha buradayken dağ birlikleri ve deniz topçusu karaya çıkarıldı. Askerler karadan Norveç kıyı bataryalarını safdışı edecekler, ardından hemen kendi savunma mevzilerini kuracaklardı.

Limanın önünde Alman destroyerleri kıyı zırhlısı Eidsvöld ile karşılaştılar. Norveçli komutan Alman birliklerini geçirmeye yanaşmadı. Gemi batırıldı. Aynı akıbet liman da hazır bekleyen Norge kıyı zırhlısının da başına geldi. Birliklerin kıyıya çıkarılması çok kolay oldu. Şehrin ve Narvik limanın stratejik noktaları çarpışmaksızın ele geçirildi. Binbaşı Sundlo komutasındaki garnizon teslim oldu. Sadece bir manevra için daha önce kentten ayrılmış olan bir tabur dağlara çekildi ve burada daha sonraki Norveç direniş örgütünün çekirdeğini oluş-

İngiliz askerleri Polonya savaşında tecrübe kazanmış olan Alman askerleri karşısında fazla bir varlık gösteremediler Resimde Almanların eline düşen İngilizler görülüyor.

Gereğince hazırlanmamış olan Norveç askerleri teslim olmakta gecikmediler. Ömrü boyunca 84 gün askerlik yapan bir Norveçli'nin güçlü Alman askerleri karşısında daha fazla dayanabilmesi olanaksızdı.

Alman devriyelerinin düzenli ayak sesleri savaşın başlamasından kısa bir süre sonra Norveç fiyordlarında yankılanmaya başlamıştı...

turdu.

Norveç'in bütün limanları içinde en az direnme Narvik'de gösterilmişti. İki Norveç gemisinin başarısız karşı koyma çabası bir yana bırakılırsa başlangıçta hemen hiç direnme olmadı. Ama yine de bu liman Norveç harekâtının en şiddetli çarpışmalarına sahne olacaktı. Bu savaşta ilk kez Hitler teslim olmaya yanaşacaktı. Yanındaki birçok yüksek rütbeli subay Narvik'i bırakmanın doğru olmayacağını söylemelerine rağmen, Hitler buradaki yenilgiyi kabullenmişti. Oysa ilerde durum bambaşka olacak, yüksek rütbeli subaylar savaşın sonlarında teslim olmayı yerinde bir davranış olarak görürlerken, Hitler ne pahasına olursa olsun direnmeyi isteyecekti. Narvik, ilerde bir kez daha yüzbinlerce kişinin hayatına malolacak Hitler'in görüşlerindeki değişmenin başlangıcıydı.

Savaşsız işgale uğrayan Narvik'de bir gün sonra bir değişiklik oldu. İngiltere'de beklenmedik bir değişiklik yapıldı. 7 Nisanda Alman birliklerinin Kuzey Denizinden yukarılara doğru ilerledikleri haberi gelince, Norveç'in işgali için yola çıkmaya hazırlanan İngiliz birlikleri gemilerden indirildi. İngilizler kara kuvvetlerini Norveç'e göndermekten vazgeçtiler. Kendilerinden önce buraya mevzilenen Alman ordusuyla karşılaşmayı göze alamamışlardı. Bu nedenle Almanlara oranla çok daha üstün deniz kuvvetlerini bögeye göndermeye ve Alman gemilerini yok etmeye karar verdiler. Çıkarma birliklerini boşaltan savaş gemileri denize açıldı.

9 Nisana dek gelen haberlere göre Norveç'in orta kesimlerindeki Trondheim kenti ile kutup kuşağının kuzeyindeki Narvik arasında Alman birlikleri yoktu. Anlaşılan Almanlar Trondheim'den Narvik'e, aşılması güç kara yolundan, fiyordlar ve dağlar üzerinden kuzeye doğru ilerliyeceklerdi. Narvik henüz işgale uğramamıştı ve İngiliz donanması için çok rahat bir hedefti.

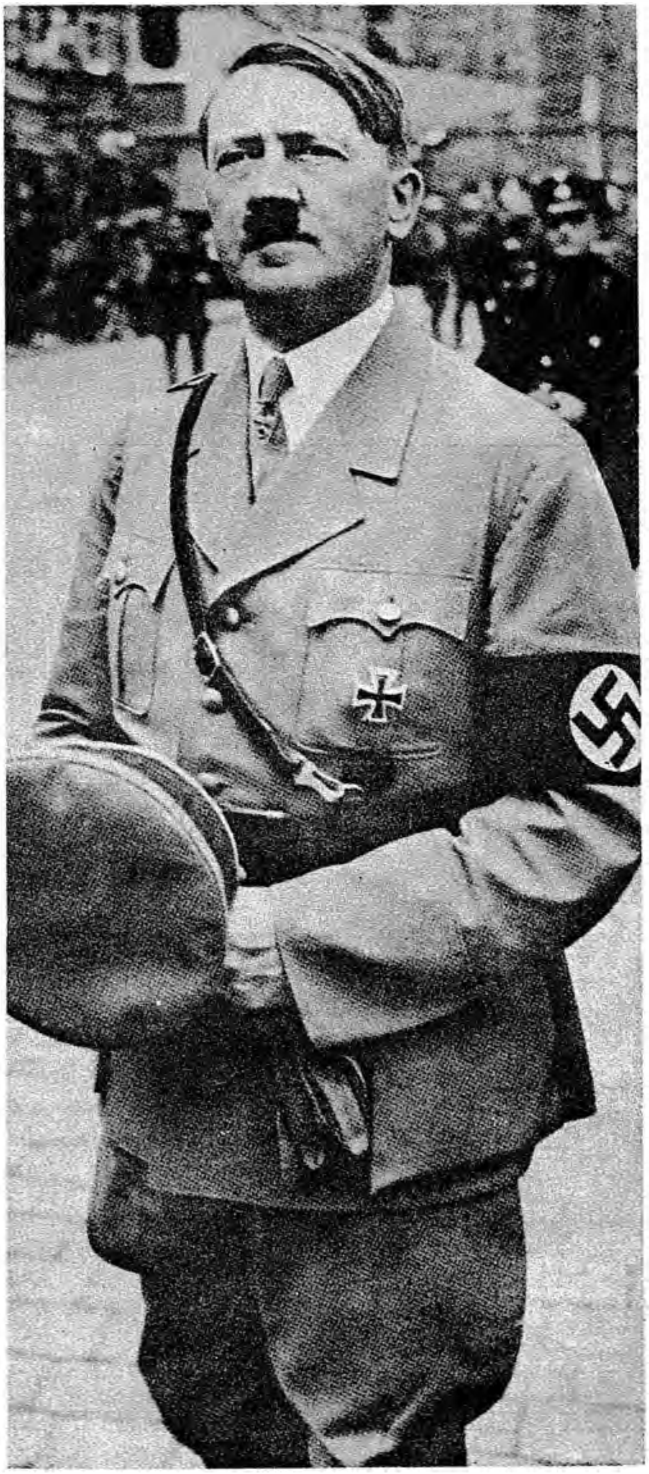
Ama aynı şeyi **«Weser Manevra Harekâtı»** nı planlayan Alman yetkilileri de görmüşlerdi. Bu nedenle Narvik destroyerleri asker ve malzemeyi boşaltır boşalt maz yakıt ikmali yapıp yeniden denize açılma ve büyük bir olasılıkla saldıracak olan İngiliz donanmasından kaçma emrini almışlardı. Almanya'nın elinde sadece birkaç destroyer bulunuyordu. Tam sayıları 22 idi. Bunlardan onu Narvik önündeydi. Yani hemen hemen bütün destroyerlerin yarısı. Üstelik de en modernleri. Bunları kaybetmek olacak şey değildi. O holde hemen Narvik kapanından çıkmak gerekiyordu.

Ancak 10 Nisanda destroyerler hâlâ Narvik limanındaydılar. Çünkü sadece eski balina gemisi Jan Wellem yakıt ikmal gemisi olarak limandaydı. Öteki ikmal gemileri yolda İngiliz donanması tarafından batırılmışlardı. Bu nedenle yakıt ikmali çok uzun sürdü. Zira aynı anda ancak iki destroyer Jan Wellem'e yanaşabilmekteydi.

O sırada bir İngiliz destroyer filosu Warspite savaş gemisinin refakatinde Narvik limanının bulunduğu fiyorda girmişti. İngiliz gemilerinden açılan yoğun ateş Almanları gafil avladı. Alman devriye destroyeri yarım saat önce nöbet mahallinden ayrılmış, yoğ ikmali için limana girmiş, nöbeti başka bir geminin devralmasını beklememişti.

İngiliz destroyerlerinden beşi doğru limana girdiler. Bir anda çeşitli ülkelere ait limanda bulunan 27 gemi batırıldı. Aralarında tankere bağlı bulunan iki Alman destroyeri ve tankerin kendisi de bulunuyordu. Çarpışmalar sırasında ölenler arasında Alman filo komutanı Komodor Bonte de vardı. Bonte o saat için dağ birliklerinin komutanını yanına davet etmiş, ancak General Dietl karada yapacak çok işi olduğu gerekçesiyle daveti kabul etmemişti. Bu davranışı onun bu seferlik hayatını kurtardı.

İngilizler de epey kayıp verdiler. İlk şok atlatıldıktan sonra yandaki bir fiyordda bulunan beş Alman destroyeri hücu-

Adolf Hitler Narvik'deki savaşta ilk ve belki de son kez Alman birliklerinin bu bölgeden geri çekilmesini istiyordu. Ancak generaller onu bu kararından çaydırabildiler.

ma geçti. Bunlardan ikisi çarpışmalar sonunda battı. Ama bu arada iki İngiliz destroyeri de batırılmış, ikisi de sağlam kalan bir başka destroyer ile çareyi kaçmakta bulacak kadar ağır yara almışlardı. İngiliz komutan Warburton Lee savaşta ölenler arasında bulunuyordu.

Geriye kalan büyük ölçüde hasar görmüş Alman destroyerleri kalledilmesi olanaksız bir görevle karşı karşıya bulunuyorlardı. Yakıt stokları hemen hemen bitmişti. Cephane de öyle. O sırada hâlâ İngiliz bahriyesi birinci lordu olan Churchill Narvik'e daha fazla birlikler göndermişti. Furious uçak gemisinden havalanan uçaklar Alman gemilerine ve karadaki mevzilere saldırıyorlardı. Ertesi sabah uçak gemisinin yanına gönderilen yeni filo da katılmıştı. 13 Nisan günü, Alman çıkarmasından dört gün sonra Alman destroyerlerinin sonu yaklaşıyordu.

Yaklaşan İngiliz gemileri Alman keşif uçakları tarafından zamanında görüldüğü halde inanılmayacak bir gecikme, bir savsaklama sonucu haber Narvik'e hemen iletilemedi. 13.44'de savaşta ölen komodor Bonte'nin yerine geçen filotila komutanı Bey keşif uçağının yollandığı haberini Almanya'dan öğrendi. Ama bu sırada İngiliz gemileri Narvik'e iyice yaklaşmışlardı.

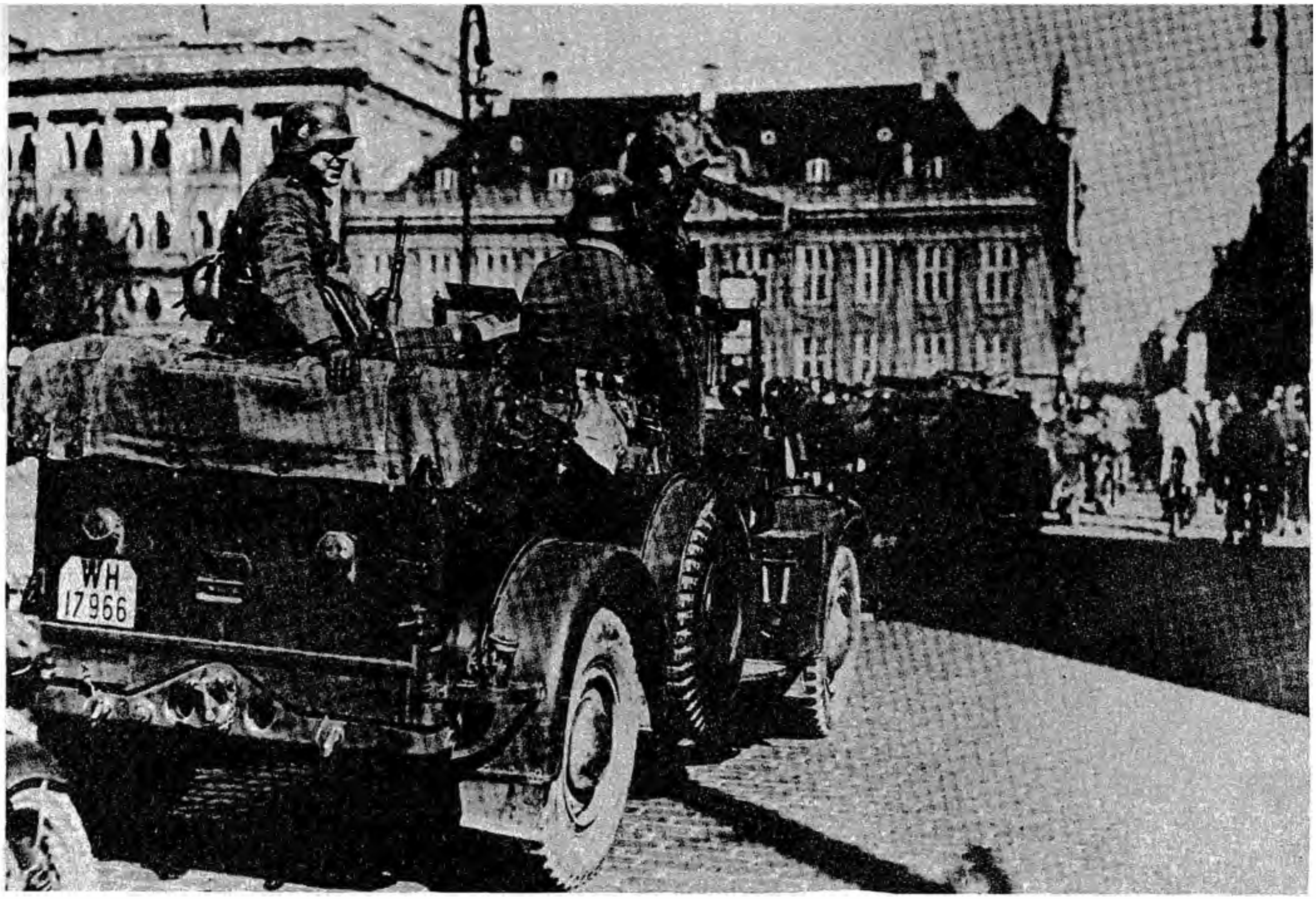
Aralarında ağır hasara uğrayanların da bulunduğu yedi Alman destroyeri İngiliz filosu ile açık denizde karşılaşmak üzere Narvik'den ayrıldı. Limanda sadece enkazdan farksız durumda bağlanmış bir destroyer kalmıştı. Tüm gemiler cephanelerinin yarısından fazlasını 10 Nisanda harcamışlardı. Torpillerinin sayısı daha da

Norveç'in dik kayalıklarla çevrili fiyordlarında ilerleyen Alman dağ birlikleri...

Norveç'de Almanların hava üstünlüğü, ülkedeki kolay zaferlerinin başlıca nedenlerinden biriydi. Resimde Norveç'i bombardıman eden bir Alman Stuka uçağı görülüyor.

Almanlar Danimarka'da direnmeyle karşılaşmadılar Sabah kalktıklarında sokaklarda Alman kuvvetlerini gören Kopenhaglılar şaşkına döndüler.

azalmıştı. Ancak Alman destroyerleri İngiliz kuvvetlerinin üstünlüğünden yılmadan saldırıya geçtiler. Birinci Dünya Savaşındaki Skagerrak deniz savaşındaki ünlü slogan «Ran an den Feind» (düşmana hücum) direklere flamalarla çekilmişti.

Alman gemileri bütün güçleriyle çarpıştılar. Ama birbiri ardından batırılıyordu. Destroyer için en gerekli unsurdan yoksundular. Yani açık denizden. Yüksek hıza sahip ve manevra gücü fazla destroyerler için yüksek kayalıklarla çevrili fiyordda çarpışmak çok güçtü. Özellikle İngiliz zırhlısı Warspite'in 38 santimlik topları çok etkili olmaktaydı. Ağır mermiler hafif, zırhsız destroyerler üzerinde büyük yaralar açıyordu. Enkaz olarak limana bağlanmış destroyer ise sağlam kalan iki kıç topuyla ateşe katıldı ve cephanesi bitince mürettebat tarafından batırıldı.

Son dört Alman destroyeri Narvik'in kuzeyindeki Rombaken fiyorduna çekildiler. Dördüncüsü, Georg Thiele filoyu arkadan koruyordu. Georg Thiele destroyeri geri kalan tüm cephanesini kullandı. En son torpili ile ağır top ateşi altında ilk İngiliz destroyeri Eskimo'nun yaklaşmasını bekledi. Bu son torpil Eskimo'nun ön kısmını parçaladı. Ağır yaralı İngiliz destroyeri öteki İngiliz gemilerinin yolunu kapadı. Georg Thiele'nin komutanı gemisini kıyıdaki kayalara yöneltti.

Alman destroyerinde bulunan 2100 kişi kıyıya çıkarak kurtuldular. Böylece de karada General Dietls komutasındaki dağ birliklerine katıldılar.

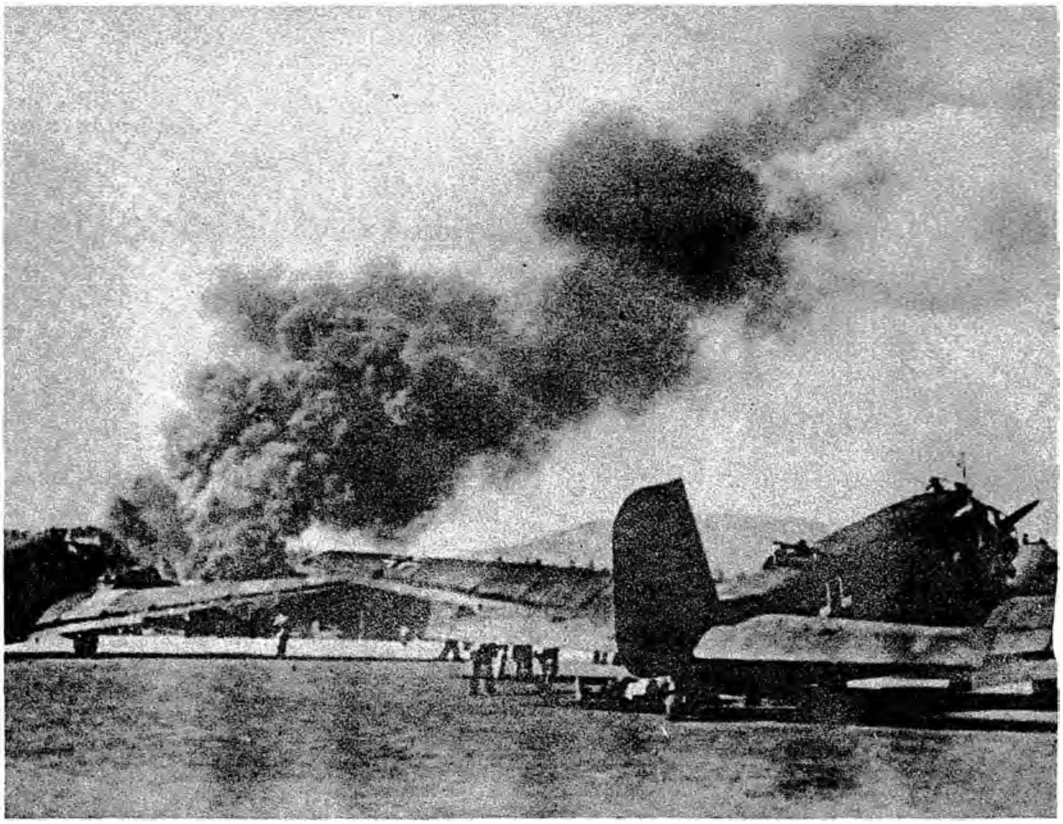
Aynı gün Narvik'de Almanlar aleyhine başka bir olay hazırlanıyordu. Güçlü İngiliz deniz kuvvetleri Narvik önlerinde bulunan Lofoten adalarına çıkarıldı. Narvik yakınlarındaki tek kullanılabilir havaalanı Almanlar tarafından işgal edilememişti. Zira burayı Norveçliler korumaktaydılar. 60 kilometre uzaktaki adalara ulaşmak zayıf Alman kuvvetleri için olanaksızdı. Havaalanını ele geçirme denemesi başarısızlıkla sonuçlandı. Ancak Narvik'e destek birliklerin gelmesi gerekmekteydi. Denizden ikmal de İngilizlerin büyük üstünlükleri nedeniyle olanaksızdı. Geriye havadan ikmal yolu kalmaktaydı.

Aynı gün, yani 13 Nisanda tüm Alman destroyerleri Narvik'de yokedildikleri ve İngilizler Lofoten adalarından Narvik'i tehdit etmeye başladıkları için Hitler'in özel emriyle ve bizzat kendi pilotu hava yüzbaşısı Bauer'in yönetiminde bir Ju 52 nakliye uçağı filosuyla Narvik'e yeni birlikler gönderildi. Uçakların pilotları Sorau uçuş okulunun seçkin öğretmenleriydi. Pilotlar büyük bir başarı gösterdiler. Yüksek dağlarla çevrili, bir metre kalınlığında, iyice yumuşamaya başlamış buzlarla kaplı bir göle inmeyi başardılar.

Getirilen malzeme, piyade cephanesi, özellikle dağ birliklerine büyük bir yardımdı Almanlar için. Ama 12 Ju 52 nakliye uçağı yitirilmişti. Bunların bir kısmı iniş sırasında ağır hasar görmüştü. Geri kalanlar da çevredeki dağlar ve kalın kar tabakası nedeniyle havalanacak durumda değillerdi. Yüzbaşı Bauer Hitler'e şu mesajı iletti:

«12 nakliye uçağı ve bir keşif uçağı Narvik'in kuzeyine indi. Yeniden havalanma ve yeni inişler olanaksız!»

Böylece Narvik yeniden dünya ile bağlantısını kesmişti. Bir günde Narvik'den bu kadar sık kötü haber almak artık fazlaydı. Hitler Genelkurmay Başkanı Jodl ile Dietl'e Narvik'den vazgeçip güneye çekil-

Norveç göklerinde üstünlük Alman uçaklarındaydı. Resimde Almanların kontrolünde bulunan Oslo yakınlarındaki bir havaalanında yanmakta olan İngiliz uçağı görülüyor.

Norveç askerleri Alman saldırısı karşısında fazla bir direnme göstermediler. Geri çekilirken havaya uçurdukları köprüler ve yollara kurdukları barikatlar da Almanları durduramadı.

mesinin daha yerinde olup olmayacağını görüştü. Hitler'in kuşkuları yersiz değildi. Çünkü destroyerler Dietl'in bütün tümeni değil sadece takviyeli bir alayı taşıyabilmişlerdi. Yalnız iki topçu bataryası gemilere yüklenmişti. Şimdi de bunlara Junker uçaklarının taşıdığı dağ topları katılmıştı. Destroyer enkazlarından sökülen birkaç top da gözönünde tutulursa, Almanların ağır silâhları bu kadardı.

Ancak Jodl Hitler'i beklemenin daha doğru olacağına inandırdı. Henüz İngilizler Narvik'e çıkmamışlardı. Hitler'in de Jodl'ın da bilmedikleri bir başka husus vardı. İngilizler de Narvik'e çıkıp çıkmama konusunda henüz kararsızdılar. İngilizler Alman kuvvetlerini olduğundan çok daha güçlü sanıyorlardı. Narvik önlerindeki İngiliz donanma komutanı Amiral Lord Cork kara kuvvetleri komutanını çıkarma yapılması için kandırmaya çalıştı. Ancak o bunu reddetti. 17 Nisanda Londra'dan çıkarma emri geldiği zaman bile kara kuvvetleri komutanı emre uymadı. Bunun üzerine Lord Cork kara kuvvetlerinin de komutanlığını üzerine aldı. Ancak 20 Nisanda Lord Cork Narvik üzerine bir keşif uçuşuna çıkınca ilk kez kuşkuya kapıldı. Kalın kar tabakası, İngiliz askerlerinin bir kış savaşı için yetersiz olan teçhizatı gözönünde tutulunca bir çıkarma oldukça tehlikeli bir iş göründü Lord Cork'a.

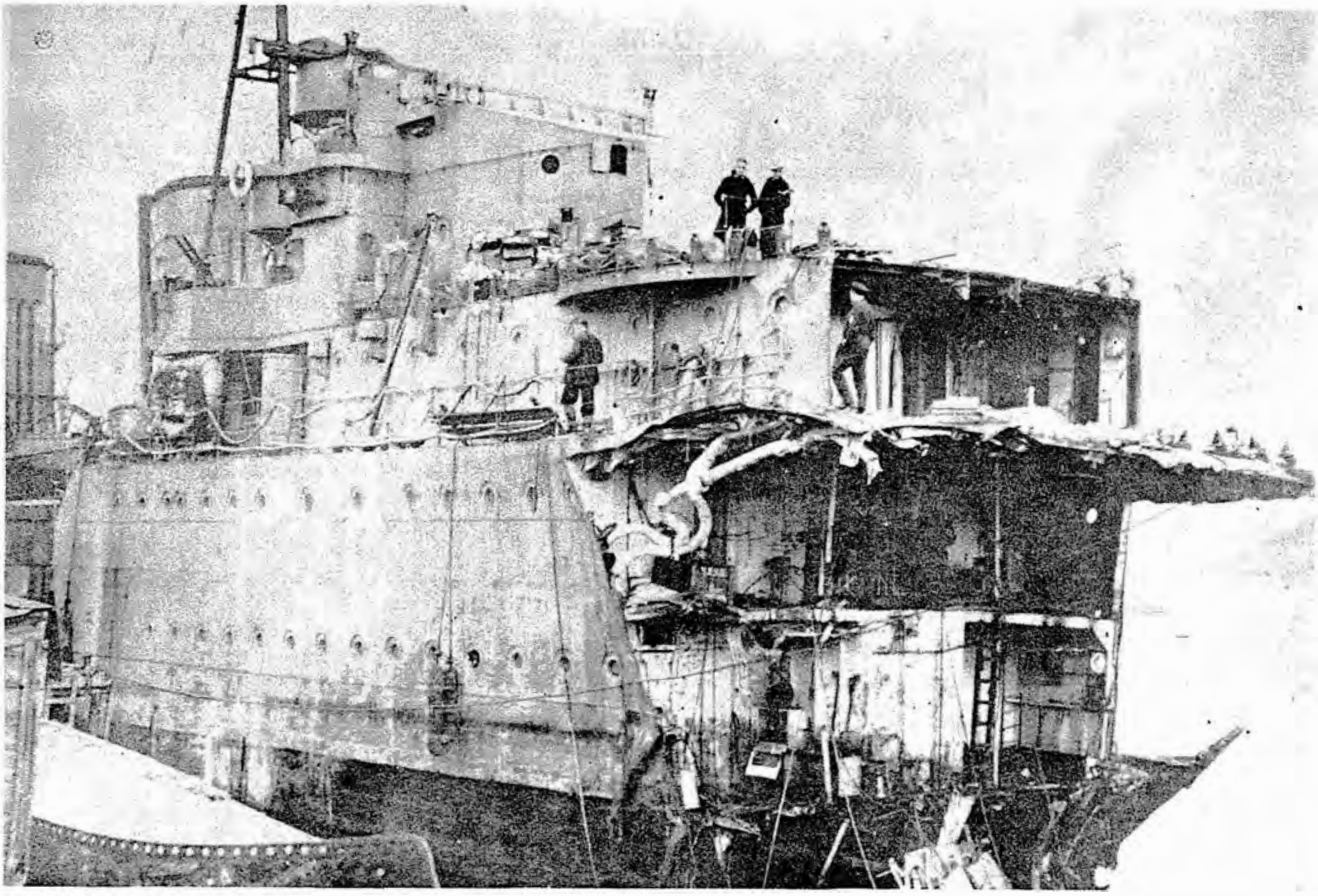
Churchill aynı gün Londra'da şöyle diyordu: «Narvik'i alamazsak, bu büyük bir felâket olur. Çünkü Almanya maden cevherlerini elinde bulunduruyor demektir.»

Bu arada İngilizler ve Fransızlar Orta Norveç'de Andalsnes ve Namsos'a çıkmışlardı. Almanlar tarafından işgal edilmiş Trondheim'i kuzey ve güneyden almaya çalışıyorlardı. Başlangıçta başarılı oldular. 13 bin asker görevlendirildiği hâlde Almanlar kendilerinden çok daha güçlü müttefik kuvvetlerini geri püskürtmeyi başardılar. Bu başarının nedeni iki yönlüydü. Birincisi, Polonya cephesinden savaş tecrübesine sahip birliklerin burada bulunmasıydı. İkincisi ise Norveç'deki hava hâkimiyeti Almanların elindeydi.

İngiliz kuvvetleri yenildi. 28 Nisan'da Namsos'u, 30 Nisanda ise Andalsnes'i boşaltmaya başladılar. Aynı zamanda Trondheim'de son Norveç birliklerinin direnci kırıldı.

Narvik'i ele geçirme düşüncesi müttefikler tarafından unutulmuş değildi. 12 Mayısa kadar Narvik önlerine yeteri kadar kuvvet toplandı ve bu tarihte saldırıya geçildi. Bir İngiliz tugayı, üç Fransız dağ avcı taburu, aralarında Almanların da bulunduğu iki Fransız yabancı lejyon birliği, Alman esaretinden kurtulmuş iki Polonya taburu 3500 kişilik bir Norveç birliği Almanlara karşı savaşmak üzere Narvik'in kuzeyine indirildi.

Almanlar fiyordlarda

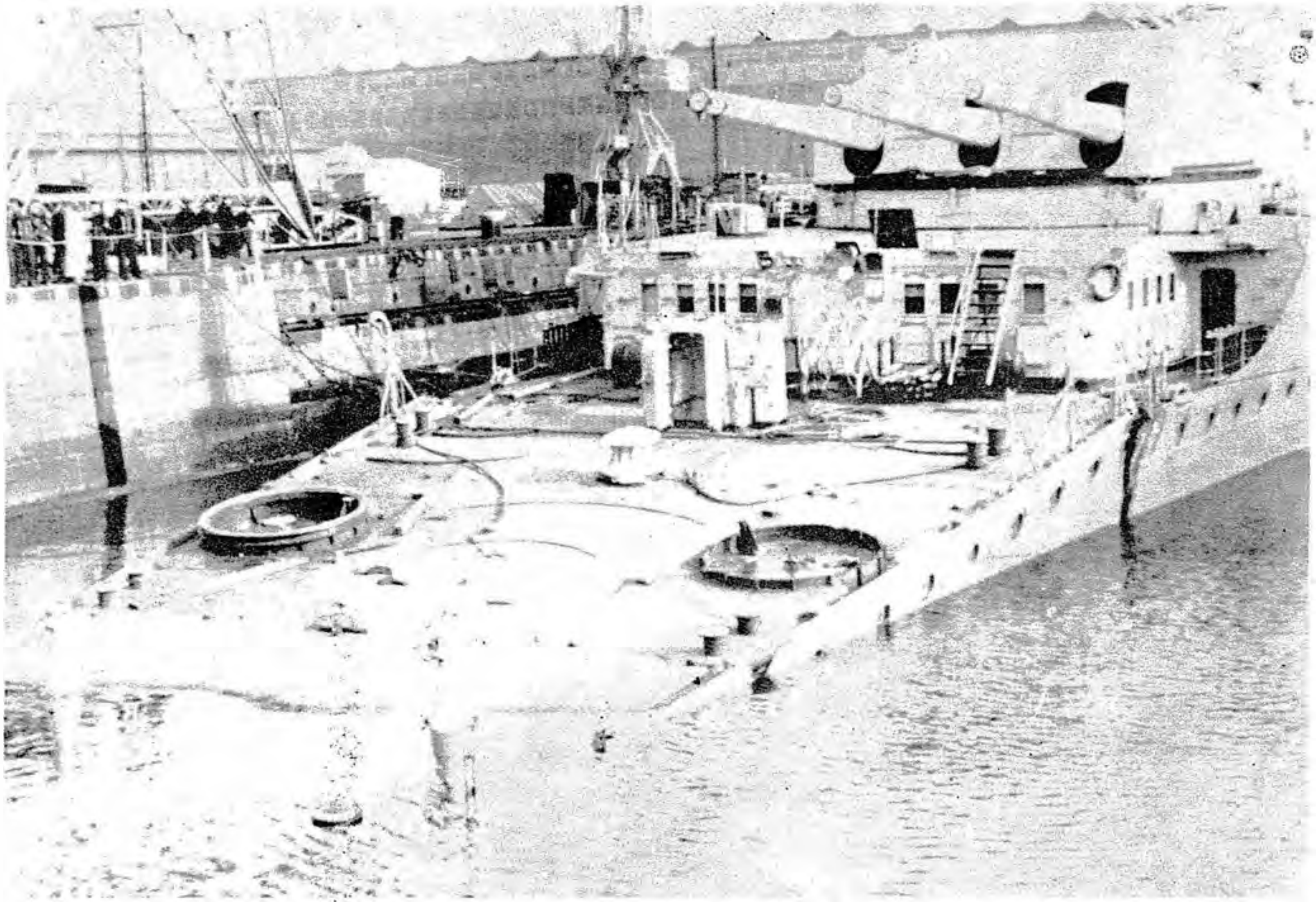
Narvik önlerindeki destroyerlerin savaşında sağlam kalan tek Alman destroyeri «George Thiele» nin son torpili İngiliz destroyeri «Eskimo» nun ön kısmını bütünüyle parçaladı. Resimde Eskimo'nun torpillendikten sonraki durumu görülüyor.

8 - 9 Nisan 1940 gecesi Oslo'daki Alman büyükelçiliğinde büyük bir heyecan havası vardı. Elçiliğin seçtiği bir karşılama heyeti sabaha kadar Alman donanmasını bekledi. Heyetin başında deniz ateşesi **Yüzbaşı Schreiber** bulunuyordu. Ateşe yardımcılarından bir subay körfezde deniz motorunda sürekli dolaşmaktaydı. Böylece uzaktan Alman donanması göründüğünde buna kılavuzluk edecekti.

Heyet saatlerce bekledi. Ama boşuna. Donanma görünmüyordu bir türlü. Oslo fiyordunun girişinde filonun karşısına **Olav Trygverson** adında bir mayın gemisi çıkmış, bir Alman mayın gemisini batırmış ve **Emden** adlı hafif kruvazörü hasara uğratmıştı. Alman gemilerinden kıyı bataryalarını susturmak için ufak bir birlik çıkarıldı ve 75 kilometre uzunluğundaki Oslo fiyordunda yola devam edildi. Oslo'nun 22 kilometre güneyinde beklenmedik bir başka olayla kaşılaştı Alman gemileri. Fiyordun on beş mil daraldığı bu bölgede Norveç kıyı topçuları ağır ateş yağmuruna tuttular Alman donanmasını. Bir yandan da kıyıdan gemilere torpiller atılıyordu. On bin ton ağırlığındaki **Bluecher**'in içinde bulunan cephane patladı ve amiral gemisi yanarak kısa süre içinde sulara gömüldü. Gemide bulunan 1600 kişi de yanarak yada boğularak öldü. Oslo'daki Alman yetkililerinin dört gözle bekledikleri, Norveç kralını yakalamak ve başkentin yönetimini ele geçirmek için gelen Gestapo ve yönetici memurlar da bütün evrakla birlikte fiyordun derin dularında gözden kayboldular.

Lützow'da yara almıştı. Ama batmadı. Bluecher'de bulunan filo komutanı **Tuğamiral Oskar Kummetz** ile 163. Piyade Tümeni komutanı **General Erwin Engelbecht** yüzerek kıyıya çıktılar ve Norveçliler tarafından esir alındılar. Bunun üzerine bozguna uğrayan Alman filosu geri çekildi. Sonuç başarısızdı. Başkent alınamamıştı.

Oslo'yu savunmasız havaalanına indirilen küçük bir Alman birliği ele geçirdi. Norveç kral ailesi, hükümet ve par-

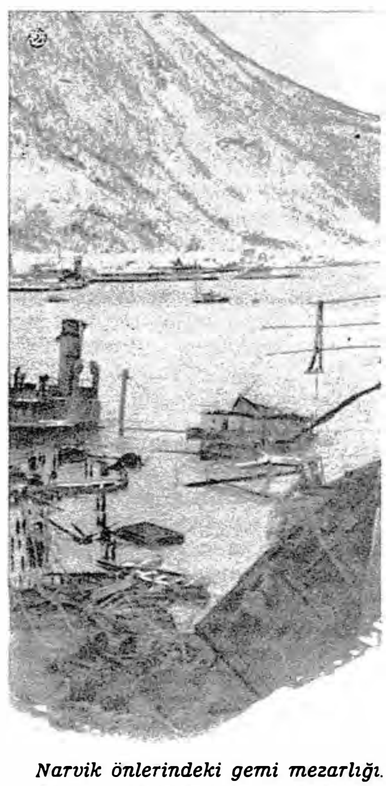

Eski adı Deutschland olan ve Hitler tarafından «Lützow» olarak değiştirilen ağır kruvazör Oslo'dan geri çekilirken İngiliz denizaltısı «Spearfish» tarafından torpillendi. Lützow'un kıç tarafı parçalandı, ancak gemi Kiel limanına kadar çekilebildi.

lamento üyeleri öteki limanlardan gelen kötü haberleri ve Oslo fiyordundan gelen top seslerini işitince sabah saat 9.30'da özel bir trene binmişler, başkentten yüz yirmi kilometre uzaktaki **Hamar** kentine hareket etmişlerdi. Aynı saatte Norveç Bankasının altınları ile dolu yirmi kamyon ve Dışişleri Bakanlığının gizli evrakını taşıyan üç kamyon da yola çıkmıştı. Böylelikle **Oskarsborg**'daki kıyı topçusunun cesareti, Hitler'in Norveç kralı, hükümeti ve altınlarına el koyma planlarını altüst etmişti.

Oslo'da tam bir korku avası hakimdi. Şehirdeki Norveç askerlerinin sayısı fazla değildi. Üstelik **Fornebu** yakınlarındaki havaalanını kapatmak için herekete geçilmemişti. Bir gece önce Alman ateşesi **Yüzbaşı Spiller** Alman paraşütçülerini karşılamak üzere buraya gelmişti. Donanma denizden Oslo'ya varınca paraşütçüler de buradan geleceklerdi. Ancak gemiler şehre gelemeyince Oslo'daki Alman elçiliği hemen Berlin'e bir mesaj göndermiş, durumu bildirmişti. Az sonra mesaja cevap geldi. Fornebu'ya kısa süre içinde paraşütçüler ve hava piyadeleri indirilecekti. Öğle üzeri beş bölük kadar asker indirildi. Askerlerin yanında sadece hafif makinalı tüfekler bulunuyordu. Başkentteki Norveç askerlerinin bu kuvvetleri temizlemeleri aslında çok kolaydı. Ama Norveç kuvvetleri arasında büyük bir karışıklık vardı. Alman piyadeleri bir bando arkasında şehre girdi. Norveç'in son şehri de böylece düştü. Ama henüz tüm Norveç'in düştüğünü söylemek için vakit erkendi.

Berlin, Norveç'deki **Büyükelçi Dr. Brauer'in** vakit kaybetmeden Kralla görüşmesi için ısrar ediyordu. Bir yandan da Kralı ele geçirmek için bir plan hazırlanıyordu. Buna göre hava ateşesi Yüzbaşı Spiller Hamar'a iki Alman paraşütçü bölüğü göndermişti. Oslo'da bir direnmeyle karşılaşmayan Alman paraşütçülerinin burada da kolayca hereket edebilecekleri düşünülüyordu. Ama Kralla birlik-

Narvik önlerindeki gemi mezarlığı. On Alman destroyeri ile limanda bulunan ticaret gemileri batırıldı.

Hitler generallerine pek güvenmiyordu. Polonya savaşından sonra yüksek düzeydeki subayların görüşleri yerine kendi düşüncelerini uygulama alanına koyuyordu. Bu durum savaşın sonuna kadar devam etmiştir.

te kuzeye giden **Piyade Kuvvetleri Baş Müfettişi Albay Ruge** görevini sonuna kadar yerine getirmeye kararlıydı. Hamar yakınlarında alelacele topladığı iki piyade taburu ile yolu kesti. Alman paraşütçü bölüklerini taşıyan otobüsler durduruldu. Çarpışmada Spiller ağır yaralandı. Almanlar ağır kayıplar verdikten sonra Oslo'ya dönmek zorunda kaldılar.

Ertesi gün Alman elçisi Dr. Brauer Kralı görmeye gitti. Alman elçisi aslında yaptığı işten hoşnut değildi. Ama Ribbentrop'un ısrarı üzerine Kralla konuşup hükümeti teslim almak zorundaydı. Bir yandan da Oslo'daki son durum Dr. Brauer'in işini güçleştiriyordu. **Vatan haini Quisling** bir gece önce Almanların başkenti aldıklarından emin olunca radyo istasyonuna gidip kendisini yeni hükümetin başı ilan etmişti. Norveçlilerden karşı koymayı hemen durdurmalarını istemişti. Brauer böyle bir hareketin Almanların Norveç'i almak için gösterdikleri çabayı boşa çıkaracağını biliyordu. Quisling'in bu ihaneti Norveçliler için kamçılayıcı bir etki yaptı, onları karşı koymaya yöneltti.

Norveç kralı **VII. Haakon** ise yirminci yüzyılda seçimle tahta geçen tek kraldı. Dört yüzyıl süreyle Danimarka'nın sonra da bir asır süreyle İsveç'in bir parçası olan Norveç 1905 yılında İsveç'den ayrılmıştı. Halk Danimarka **prensi Carl'ı** Norveç kralı seçmişti. Carl daha sonra VII. Haakon adını aldı.

Dr. Brauer ile Kral VII. Haakon 10 nisan günü öğlenden sonra Elverum kasabasında buluştular. Kral yanında **Dışişleri Bakanı Dr. Halvdan Koht** olduğu halde kabul etti. Dr. Brauer Krala Almanya'nın Norveç hanedanını yerinde bırakmayı istediğini, ancak Alman ordusuna karşı koymanın delilik olacağını, boş yere Norveç kanı dökülmesinin çılgınlıktan başka bir şey olmayacağını söyledi. Kraldan Quisling hükümetini onaylamasını ve Oslo'ya dönmesini, istedi. Kral, anayasa gereğince böyle bir kararı tek başına veremeyeceğini Alman elçisine anlattı. Hemen hükümeti toplayarak durumu görüşeceğini bildirdi ve sonuçların kendisine telefonla açıklanacağını vaadetti.

Hükümet, civardaki Nybergsund köyündeki küçük bir kahvehanede toplandı. Kabine üyelerine şu konuşmayı yaptı Kral:

«Kendi açımdan Alman isteklerini kabul edemem. Bundan otuz beş yıl önce bu ülkeye Kral olarak geldiğim zamandan beri görev saydığım her şeyle çatışır bu durum. Sözlerimin hükümetin alacağı kararları etkilemesini istemiyorum. Ama şunu söyleyim ki, halkımızın da, onların temsilcilerinin de güvenmedikleri bir kişi olan Quislig'in başbakan olarak atayamam. Eğer hükümet Alman isteklerini kabul ederse, bu durumda tahttan çekilmek benim için tek yol olacaktır.»

Kabinedeki son kararsız üyeler bile Kralın konuşması üzerine cesaret kazandılar. Brauer Oslo yolunun yarısına vardığında Norveç Dışişleri Bakanı telefonun başına geçmiş hükümetin cevabını bildiriyordu. Alman elçisi durumu Berlin'e şöyle aktardı:

«Kral, Quisling hükümetini kabul etmiyor. Karar hükümetin oybirliği ile Krala yaptığı tavsiye üzerine alınmıştır. Benim sorduğum bir soruya ise Dışişleri Bakanı Koht, direnme olabildiği kadar uzun sürecektir, diye karşılık verdi.»

O akşam Norveç'in dış dünya ile bağlantısını sağlayan küçük bir radyo istasyonundan Norveç hükümeti güçlü Nazi İmparatorluğuna kafa tutmaya başladı. Hükümet Alman isteklerini kabul etmediğini açıkladı ve üç milyonluk Norveç halkını düşmana karşı koymaya çağırdı. Çağırıya Kral da resmen katılıyordu.

Almanlar Norveçlilerin bu tutumları-

Yukarıdaki resim Orta Çağ'da savaşa giden askerlere ait değildir Bunlar Belçika sınırında hareket halinde olan Fransız askerleridir. Fransız ordusu bu denli eski görünüşüyle modern Alman ordularına karşı koymağa çalıştı.

na akıl erdiremiyorlardı. Krala gözdağı vermek üzere iki girişimde daha bulundular. 11 Nisan sabahı Quisling'in temsilcisi **Yüşbaşı Irgens** Kralı görmeye gitti ve onu Oslo'ya dönmeye zorladı. Quisling'in kendisine sadık kalacağına söz verdi. Kral bu teklife cevap bile vermedi.

Öğlenden sonra ise Brauer'den acele bir mesaj geldi. Mesajda kralla bir görüşme yapmayı istediği belirtiliyordu. Bu kez de Dr. Kaht Krala danıştıktan sonra, eğer teklifleri varsa bunları Dışişleri Bakanına bildirmesi gerektiğini söyledi.

Nazilerin böyle küçük ve güçsüz bir ülkenin böylesine kesin cevabı karşısındaki davranışları sert oldu. Önce Kralı ve hükümeti ele geçiremeyen, daha sonra da onları teslim olmaya razı edemeyen Almanlar şimdi Kralı ve hükümeti yok etmeye çalışacaklardı. 11 Nisanda Alman hava kuvvetlerine mensup bir filo **Nybergsund** köyüne gönderildi. Uçaklardan atılan bombalar köyün altını üstüne getirdi. Yanan evlerden kaçmak isteyen Norveçliler makinalı tüfek ateşine tutuldu. Almanlar Kral ve bakanlarının öldüğünü sandılar. Ama Alman uçakları gelirken bakanlar civardaki bir ormana saklanmışlardı. Köyün yerle bir edilişini ormanda karlar içinden seyrettiler. Bundan sonra **Gudbrands** vadisine çekilmeye karar verdiler. Buradan **Andalsnes'e** gidebileceklerdi. Bu sırada İngilizlerden de yardım gelebilirdi.

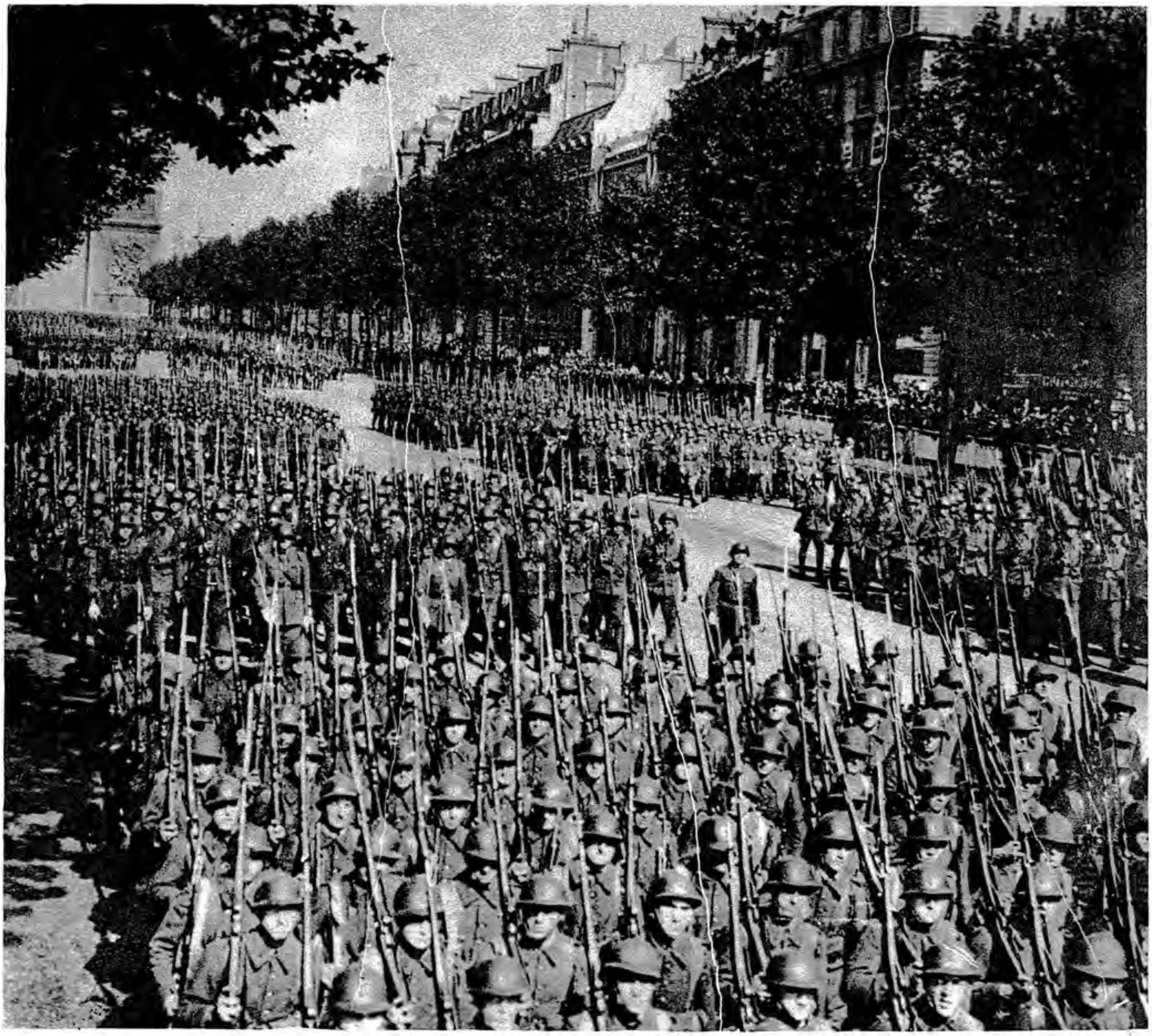
Hitler'in Norveç ve Danimarka'yı kısa süre içinde ele geçirmesi son kalan tarafsız ülkeler için de bir ders oldu. Tarafsızlık artık totaliter rejimlerin hakim olduğu bir dünyada yaşamak isteyen küçük devletleri koruyacak bir silah değildi. Finlandiya kısa süre önce bunu denemiş, şimdi de Norveç ile Danimarka'nın başına aynı akıbet gelmişti.

Rusya ile Finlandiya ve Baltık devletleri arasında kalan İsveç, komşusu Danimarka ile Norveç'in saldırıya uğraması üzerine durumunu uzun uzadıya düşündü. Sonunda tarafsızlığını sürdürmeye ve saldırıya uğradığı takdirde savaşmaya karar verdi. Finlandiya'ya gidecek müttefik askerlerine topraklarından geçiş izni vermemekle Sovyetler Birliğini hoşnut kılmıştı. Şimdi de büyük baskılara direnek Almanya'yı memnun ediyordu. Norveç'e hücum edildiğinde bu ülkeye ne petrol ne de silah sattı İsveç. Nisan ayı içinde Almanlar **Dietl'e** yardım için askerlerinin İsveç'den transit geçmelerini istemişlerdi. Ama çarpışmalar bitinceye kadar buna izin verilmedi. Yalnız bir sağlık ekibi taşıyan trenin geçmesine izin verildi. Almanya'nın doğrudan doğruya saldırıya geçmesinden korkan İsveç, 19 Haziranda Hitler'in baskısına boyun eğdi ve Nazi askerleriyle savaş malzemesinin İsveç demiryolları aracılığıyla taşınmasına razı oldu.

Almanya için büyük bir yardımdı bu. Hitler askeri birliklerini karadan taşıtarak İngiliz donanmasından kurtulmuş oluyordu. Anlaşmanın ilk altı ayında Norveç'de bulunan askerlerden 140 bini değiştirildi.

Hitler'in iki İskandinav ülkesini yıldırım hızıyla ele geçir esinden alınacak bazı askeri dersler de vardı. Bunların en önemlisi hava kuvvetlerinin savaştaki önemiydi. Hava kuvvetleri deniz kuvvetlerinden daha üstündü. Ancak saldırı yapılacak yere hava üsleri yakın olmalıydı. Bir başka ders de savaşı gözüpek ve hayali geniş olan tarafın kazanabildiğiydi. Norveç.de her iki tarafında kayıpları az olmuştu. Almanlar 1313 ölü verdiler. 2375 kişi de kaybolmuş, 1604 kişi yaralanmıştı. Norveç, Fransız ve İngilizlerin kayıpları ise 5 binden azdı. İngilizler bir uçak gemisi, bir kruvazör, yedi destroyer, Polonyalılar ve Fransızlar da birer destroyer kaybetmişlerdi. Alman donanmasının kaybı ise ağırdı. Yirmi destroyerden onu, sekiz kruvazörden üçü batırılmış, **Scharnhorst, Gneisenau** savaş gemileriyle **Lutzow** cep kruvazörü ağır yara almış, aylarca harekata katılamamışlardı. Hitler'in yaz mevsiminde yapılacak deniz savaşlarında kullanabileceği kuvvetli bir donanması yoktu. Kısa süre sonra İngiltere'yi ele geçirme projeleri güncel duruma gelince, bu durum aşılmaz bir engel olarak Almanların karşısına çıkacaktı.

Hitler'in saldırı planları

Fransız ordusu sayıca kabarık olmalarına rağmen Alman ordusu önünde tutunamayacaktı: Silâhı eski ve savaş yöntemleri yetersiz olan böyle bir ordudan daha fazlasını beklemek hayaldi.

İskandinavya'da bunlar olup biterken daha başka, çok daha önemli bir olay dünyayı dehşet ve heyecana boğdu. Alman orduları Batı cephesinde büyük bir saldırıya girişti. Norveç büyük ölçüde işgal edilmişti. Ancak Almanlar için asıl düşman kuzey değil batı sınırındaydı.

Batı cephesine yapılacak saldırı birçok kez ertelenmişti. Aslında Hitler 1939 yılının ekim ayında kuvvetlerini batıya toplamaya ve burada onları yeni bir düzen içine sokmaya başlamıştır. Daima yeni bir karara vardığı zaman olduğu gibi büyük bir enerjiyle bu projenin üstüne eğilmeye başladı. 6 ekimde Batılı ülkele-

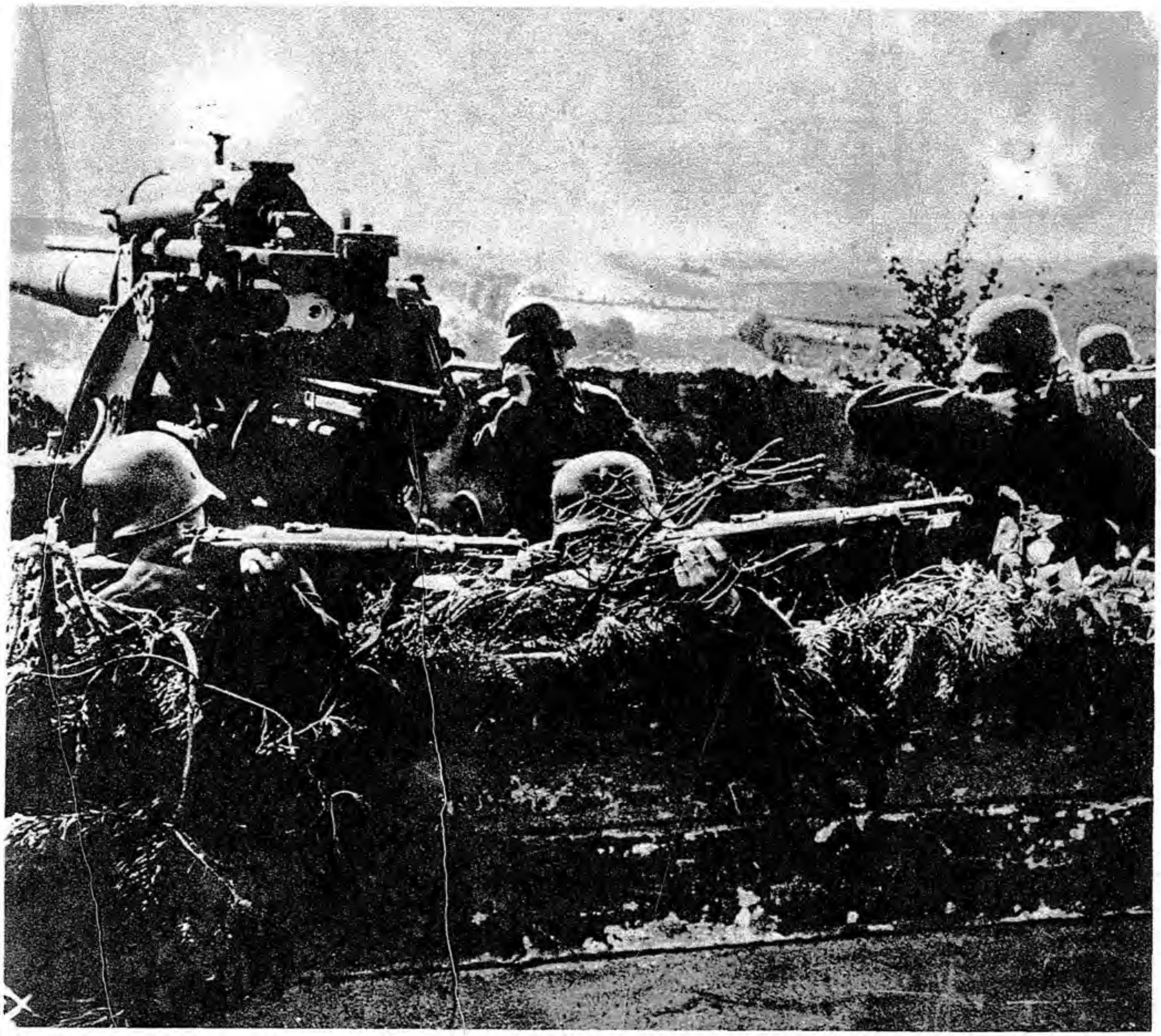

Hitler Batıya yapacağı saldırıda tanklarına çok güveniyordu. Bu nedenle güçlü tümenler yaratmıştı. Resimde Batıya saldırıdan önce Zırhlı Kuvvetler Komutanlığına getirilen General Von Kleist sınıra doğru hareket eden tank birliklerini selâmlarken görülüyor

re gönderdiği «barış çağrısı»na henüz bir cevap gelmeden Keitel ve Halder gibi komutanlarını yanına çağırdı ve onlarla son askeri durumları görüştü. Hitler bu konuşmasında 1648 tarihindeki Westfayla anlaşmasından sonraki Fransa'nın Almanya'ya karşı düşmanca tutumlarını gözden geçirdi ve sonunda Batıya saldırının gerekli olduğu görüşünü savundu. Savaşın hedefini şöyle açıklıyordu: **«Batılı ülkelerin güç ve yeteneklerini Alman halkının Avrupa'da yayılmasını tehlikeye sokmayacak biçimde yok etmek...»**

Hetler'e göre Batıya saldırı, Doğuya yapılacak saldırılar sırasında Almanya'nın arkadan vurulmasını önlemek için girişilecek zorunlu bir harekattı. Polonya'da uygulanan **«hareket savaşı»** yöntemlerini yeniden gözden geçirdi ve bunun Batı cephesinde ne biçimde uygulanabileceğini araştırdı. Hetler için tank birlikleri böyle bir hareket savaşında ordunun akışını sağlayacaklar ve 1914 18 savaşındaki gibi bir mevzi savaşı tehlikesini ortadan kaldıracaklardı. Bu görüşler bir yıl sonra, 1940 yılının mayıs ve haziran aylarında büyük bir başarıyla uygulanacaktı.

Bir yandan da Alman genelkurmayındaki yüksek rütbeli subaylar arasındaki görüş ayrılıklarını gidermek gerekmekteydi. Hitler düzenlediği bir toplantıda, **«önemli olan düşmanı ezmek için göstereceğimiz azimdir»**, diyordu. Zira generallerin bir bölümü, Hitler'in düşüncesi olan, **»Fransız ve İngilizleri savaş alanına getirmek ve onları yenmek»**, şeklindeki düşüncesini tehlikeli ve hatalı buluyor, buna karşı savaşı yavaş yavaş **«uyutma»** taktiğinin daha yerinde olacağını savunuyorlardı. Generallerden biri Hitler'in teklifini **«çılgınca saldırı»** olarak nitelendiriyor, Brauchitsch, Halder, General Thomas ve General Stülpnagel eldeki ham madde stokunun azlığınaa, cephane stoklarını yetersizliğine, bir kış sa-

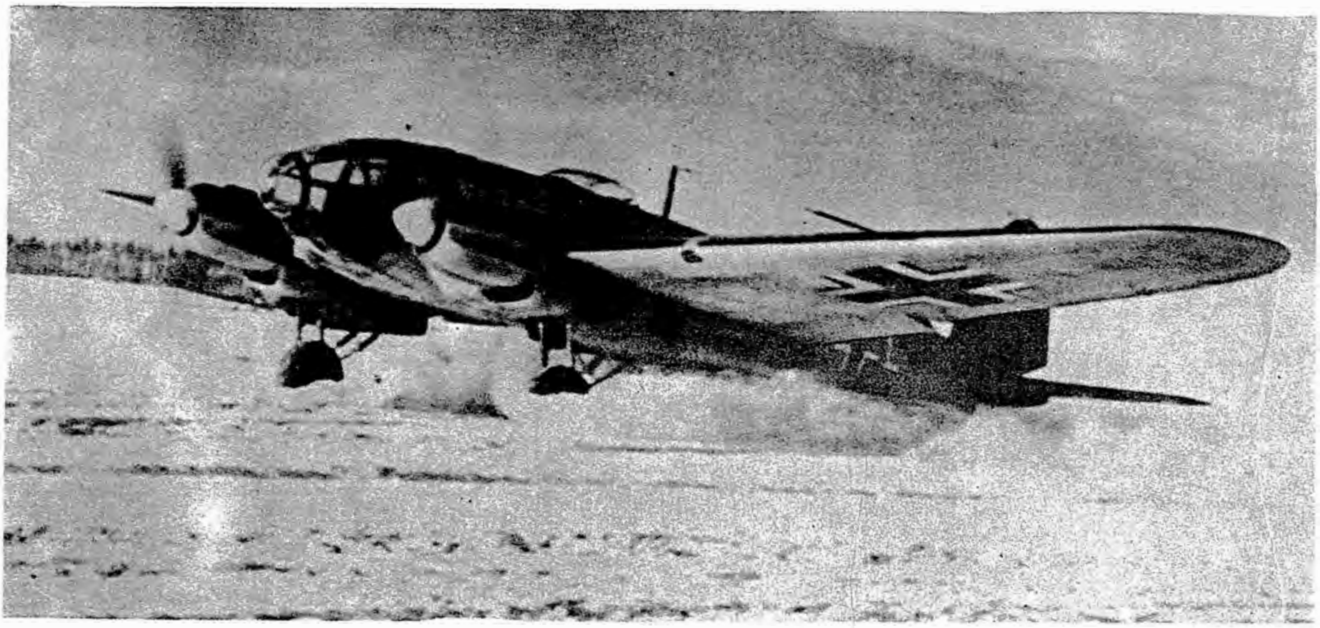

Alman ordusu Polonya savaşıyla ne denli güçlü olduğunu göstermişti. Alman askerleri ellerindeki modern silâhları en iyi biçimde kullandıklarını da kanıtlamışlardı:

vaşının tehlikesine ve düşmanın üstün gücüne dikkatleri çekiyorlardı. Hitler subaylarının kendisine kayıtsız şartsız boyun eğmeyişlerine kızmaktaydı.

Generaller ne kadar diretirlerse, Hitler Batı cephesinde bir savaşı başlatmayı öyle ısrarla savunmaktaydı. Aslında saldırıyı 15 ile 20 kasım tarihleri arasında başlatmayı düşünmekteydi. Sonra bunu 12 kasım olarak değiştirdi. Bununla subaylarını bir an önce karar vermeye zorlamak istiyordu. Yüksek rütbeli subaylar 1939 eylülünde olduğu gibi ya tehlikeli buldukları bir savaşa hazırlanmak yada Hitler'in devirmek zorundaydılar. General Beck, amiralCanaris, Carl Goedeler gibi kişiler kasım ayı başlarında Hitler'i devirmeye karar verdiler. Eğer Hitler saldırı planlarında ısrar ederse, onu devirmeleri gerekecekti. Brauchitsch, 5 kasımda düzenlenen bir toplantıda Hitler'i caydırmak için son kez bir görüşme yapmayı vaadetti. Bu gün Hollanda, Belçika ve Luksemburg'a yapılacak saldırı için Alman birliklerinin son mevzilerini alacakları tarihti.

Berlin'de yapılan konuşma dramatik bir çatışmayla sonuçlandı. Hitler görünüşte sakin biçimde Kara Kuvvetleri Komutanının görüşlerini dinlemeye başladı. Kötü hava koşullarını, düşman için de aynı durumun söz konusu olduğu gerekçesiyle kesinlikle reddetti. Ordunun yeteri gibi eğitim görmediği görüşünü ise bir ay sonra bile bu durumun değiştirilemeyeceğini söyleyerek kabul etmedi. Sonunda Brauchitsch ordunun Polonya seferindeki tutumunu ve disiplinsizliğini eleştirmeye başlayınca Hitler patladı. Daha sonra Halder'in notlarından anlaşıldığına göre bu disiplinsizliğin hangi birliklerde saptandığını, buna karşı ne gibi tedbirler alındığı-

1940 kışında Alman Hava Kuvvetlerinin düşmanlar üzerinde etkili olabilmesi için hava koşullarının elverişli olması gerekiyordu. Hitler uçaklar olmadan bir saldırıya kalkışamayacağını biliyordu. Bu nedenle hava koşullarını öne sürerek saldırıyı erteliyordu.

nı ve idam kararları verilip verilmediğini sordu. Bundan sonra bütün bu bahanelerle ordu yöneticilerinin savaştan kaçmayı istediklerini, silahlanma temposunu bilinçli biçimde yavaşlattıklarını, bu uyuşukluğu gidermeye kararlı olduğunu söyledi. Brauchitsch'in konuşmasını sürdürmesini engelledi. Brauchitsch Hitler'in yanından ayrılırken yüzü bembeyazdı ve onu görenlerden biri, bitkin durumda olduğunu söylüyordu. Aynı akşam Hitler 12 kasım için verdiği saldırı emrini yineledi.

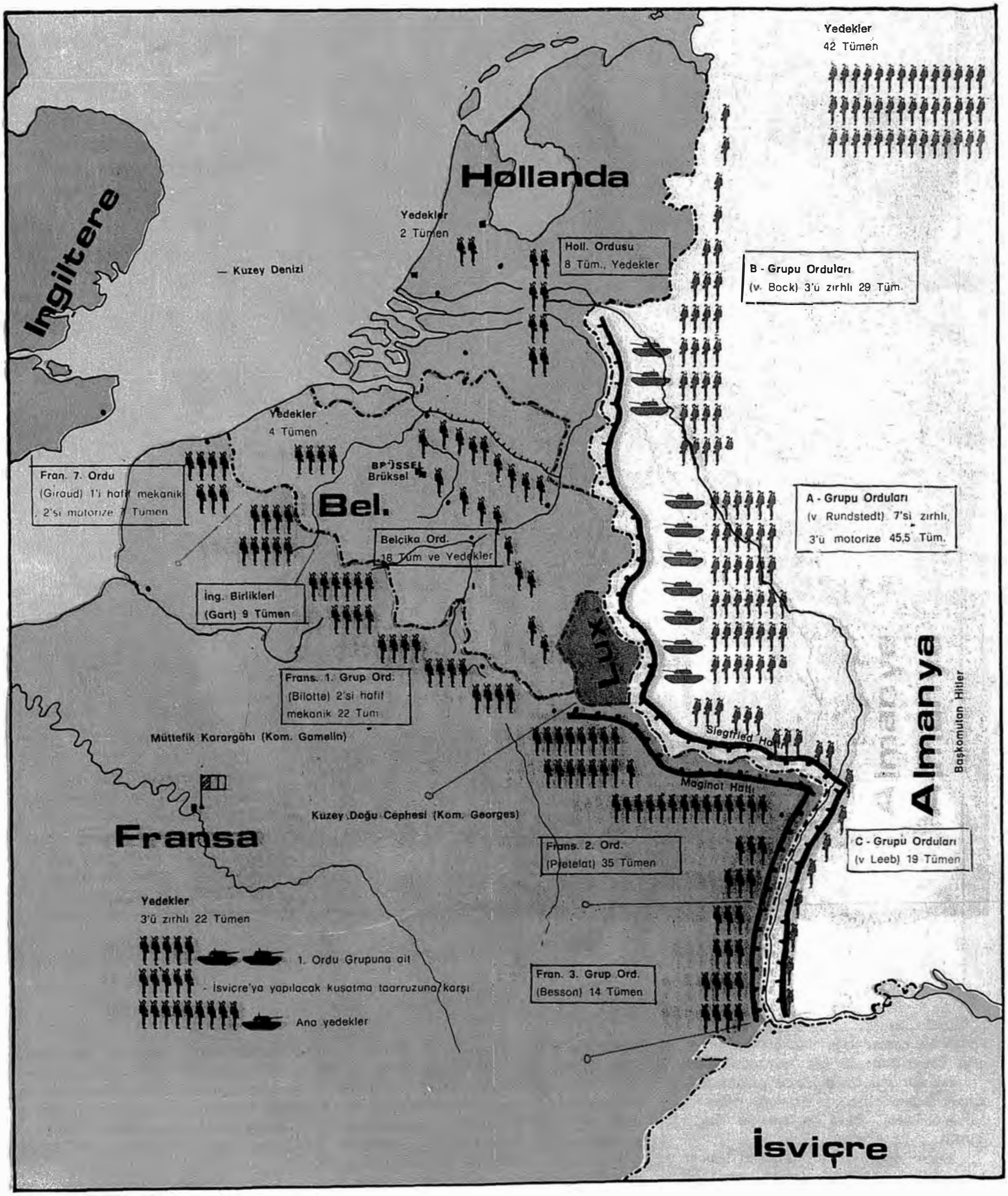
Aslında böylece darbe planının uylanması gerekmekteydi. Ancak darbeci komutanlar harekete geçmediler. Hitler'in suçlamaları ve bu durumu ortadan kaldıracağını söylemesi komutanların zayıflığını ve kararsızlıklarını açıkça ortaya koymaktaydı. Halder alelacele ilerde delil oluşturabilecek bütün malzemeyi ortadan kaldırdı ve darbe hazırlıklarını durdurdu. Hitler üç gün sonra tek başına hareket eden bir suikastçinin öldürme teşebbüsünden kurtulunca, Gestapo'nun araştırmalarından korktukları için komutanlar son darbe düşüncelerini de kafalarından silip attılar.

Ayrıca darbecilerin şansı yaver gitmişti. 7 kasımda saldırı tarihi kötü hava koşulları nedeniyle ertelendi. Ama Hitler bu ertelemeyi birkaç gün için yaptığını söylemekteydi. Bu ertelemeler 1939 yılı

Alman generallerinden bazıları Hitler'in ve genç subayların modern savaş yöntemlerini onaylamıyorlardı. Bunlardan biri olan Ludwig Beck, Guderian'ın yeni tank savaşı yöntemlerine şiddetle karşı çıkıyordu.

BATI CEPHESİNDE DURUM

Ordu Günü olarak ilan edilen 17 Mart 1940'ta tüm Almanya'da silâhlı kuvvetleri güçlendirmek için geniş bir yardım kampanyası ilan edilmişti. Halkı para ve kışlık giyim eşyası yardımına çağıran bir Alman afişi görülüyor.

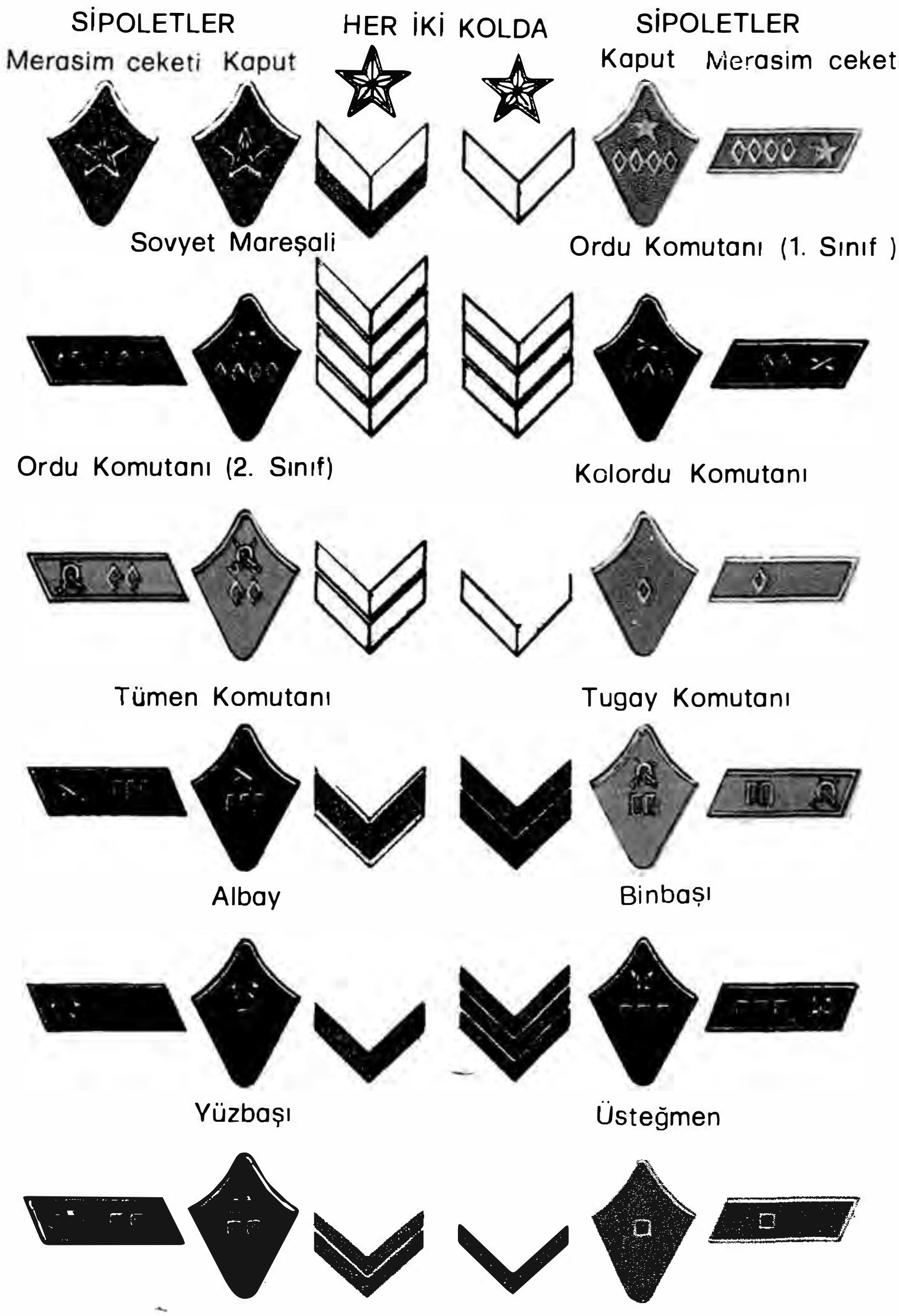
kasım ayı başlarından 1940 yılı mayıs başına kadar tam 29 kez tekrarlanacaktı.

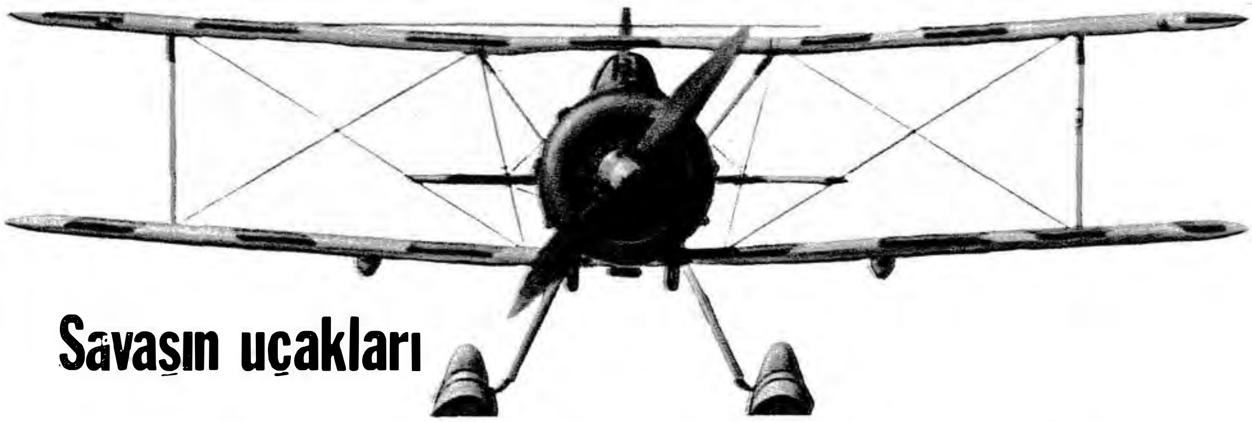
Bu durumu daha önce anlatmıştık. Ancak Batı Cephesinde olanların daha iyi anlaşılabilmesi için yinelemekte yarar gördük.

Kasım ayının ikinci yarısında kuvvet komutanları ideolojik destek amacıyla Berlin'e çağrıldılar. Göring ve Goebbels onlara ateşli konuşmalar yaptılar. 23 kasımda Hitler de toplantıya katıldı ve yedi saat içinde yaptığı üç konuşmasıyle komutanları ikna etmeye ve onların gözünü yıldırmaya çalıştı. Geçmiş yılları ortaya koyarak komutanları inançsızlıkla suçladı ve bu durumdan **«çok üzüntülü»** olduğunu, **«ordunun iyi durumda olmadığının söylenmesinden hoşlanmadığını»** açıkladı. **«Ordu olmadan içte yada dışta bir devrim olamaz»**, dedi. Batıya saldırının kaçınılmaz olduğunu, komutanların ileri sürdükleri Hollanda ve Belçika'nın tarafsızlığının ortadan kalkacağı gerekçesinin önemli olmadığını belirtti. **«Biz galip gelirsek kimse bizden bunun hesabını soramaz»**, dedi. Konuşması şöyle bitiyordu Hitler'in:

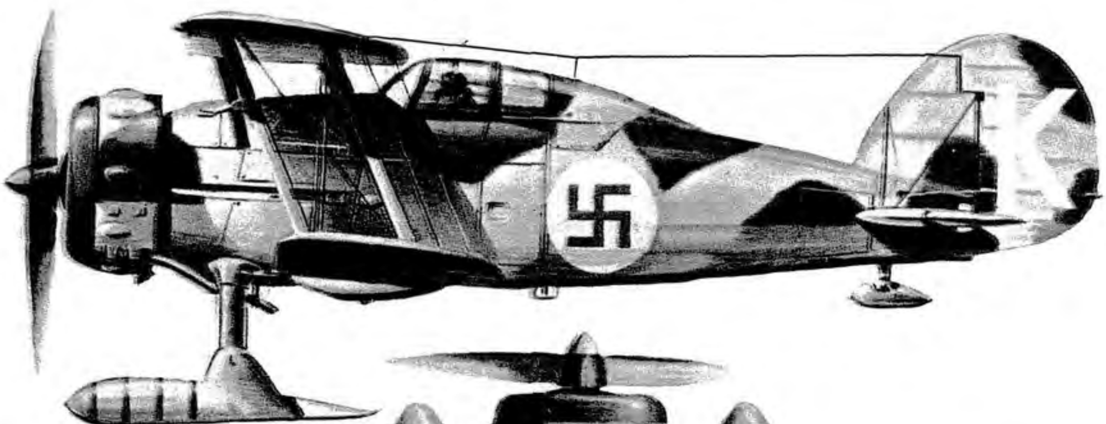
«Ben öleceğim zaman buna alnım açık boyun eğebileceğim biçimde yaşamaya kararlıyım. Düşmanı yoketmek istiyo-

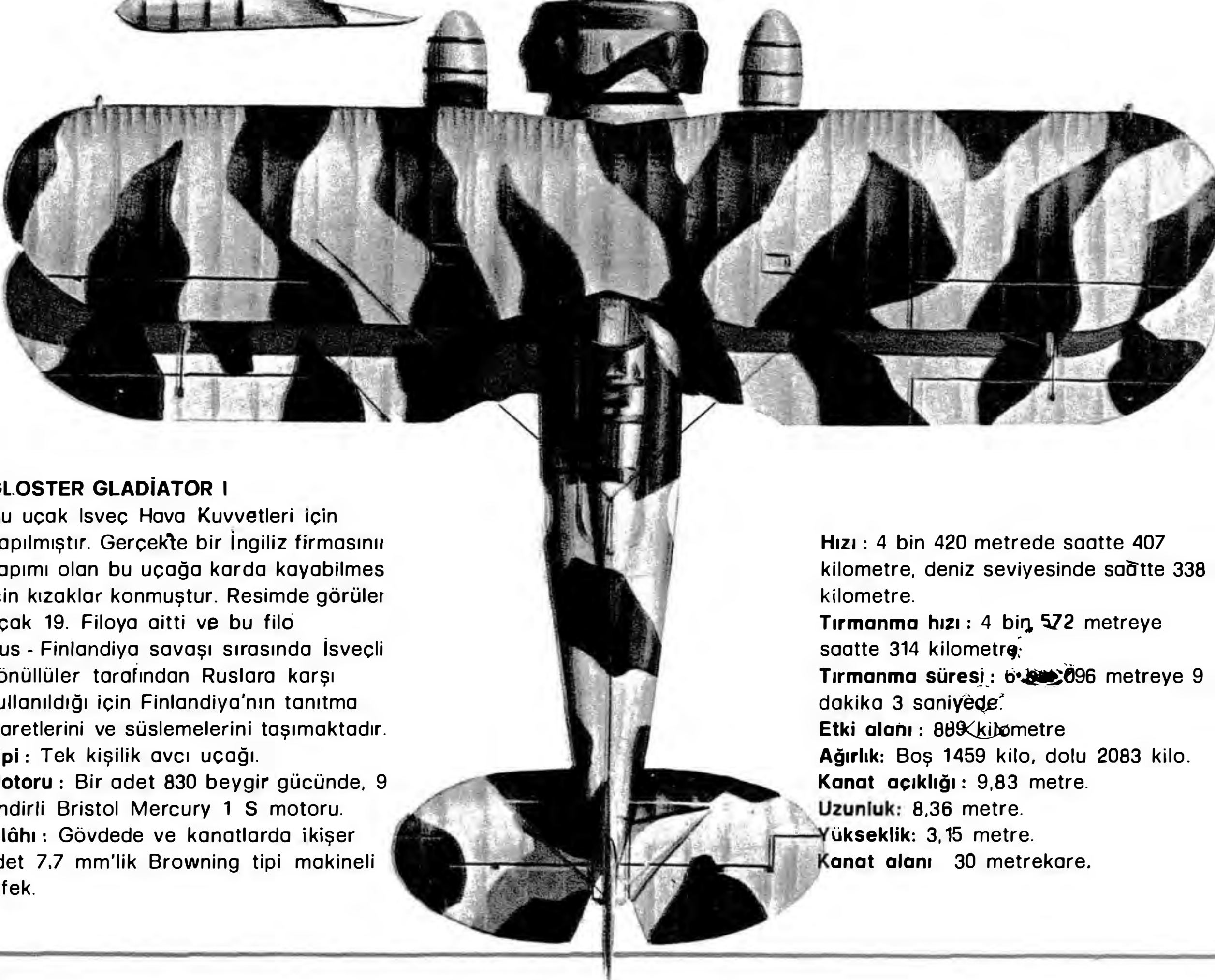
**KIZIL ORDU RÜTBE İŞARETLERİ (1935
1940)**

Savaşın uçakları

GLOSTER GLADİATOR I

Bu uçak Isveç Hava Kuvvetleri için yapılmıştır. Gerçekte bir İngiliz firmasının yapımı olan bu uçağa karda kayabilmes için kızaklar konmuştur. Resimde görülen uçak 19. Filoya aitti ve bu filo Rus - Finlandiya savaşı sırasında İsveçli gönüllüler tarafından Ruslara karşı kullanıldığı için Finlandiya'nın tanıtma işaretlerini ve süslemelerini taşımaktadır.

Tipi : Tek kişilik avcı uçağı.

Motoru : Bir adet 830 beygir gücünde, 9 silindirli Bristol Mercury 1 S motoru.

Silâhı : Gövdede ve kanatlarda ikişer adet 7,7 mm'lik Browning tipi makineli tüfek.

Hızı : 4 bin 420 metrede saatte 407 kilometre, deniz seviyesinde saatte 338 kilometre.

Tırmanma hızı : 4 bin 572 metreye saatte 314 kilometre.

Tırmanma süresi : 6 [illegible]096 metreye 9 dakika 3 saniyede.

Etki alanı : 889 kilometre

Ağırlık: Boş 1459 kilo, dolu 2083 kilo.

Kanat açıklığı : 9,83 metre.

Uzunluk: 8,36 metre.

Yükseklik: 3,15 metre.

Kanat alanı 30 metrekare.

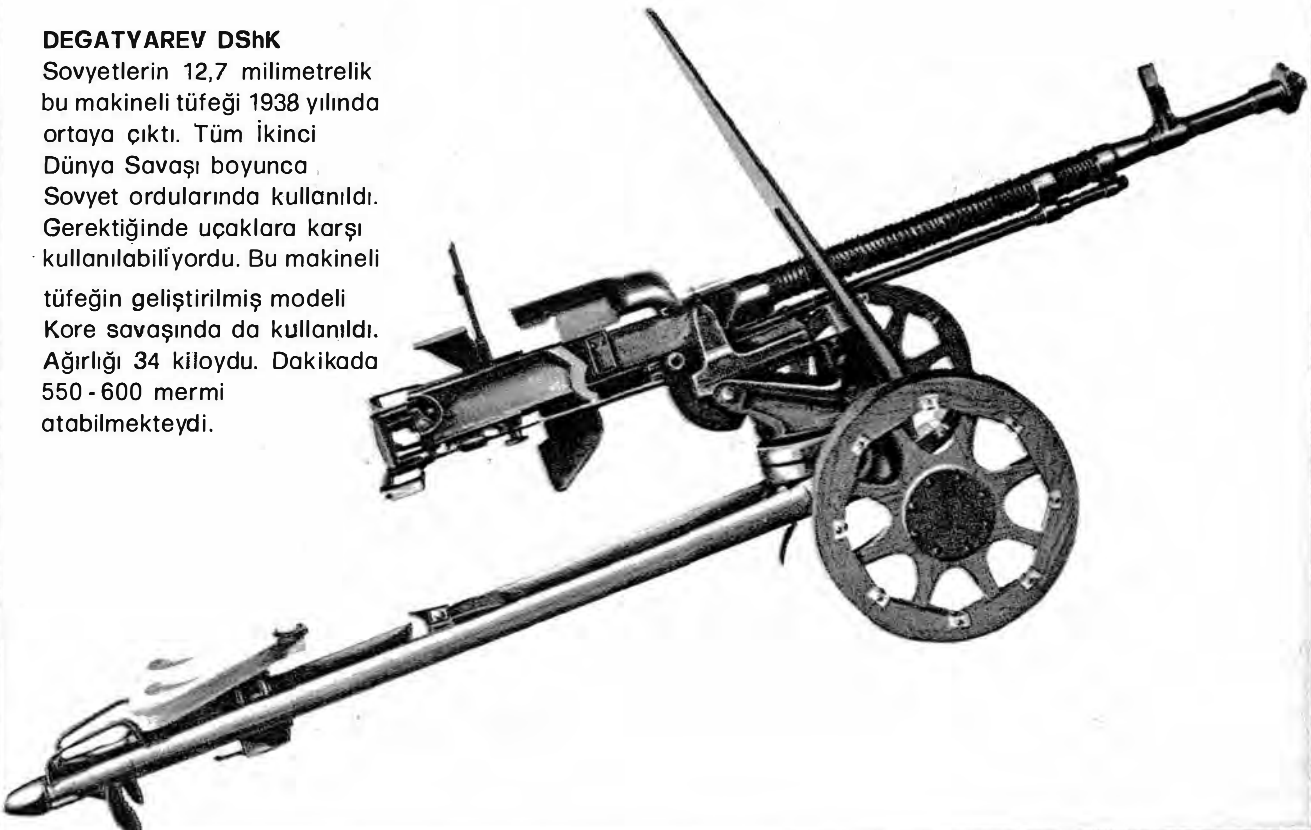
Savaşın silahları

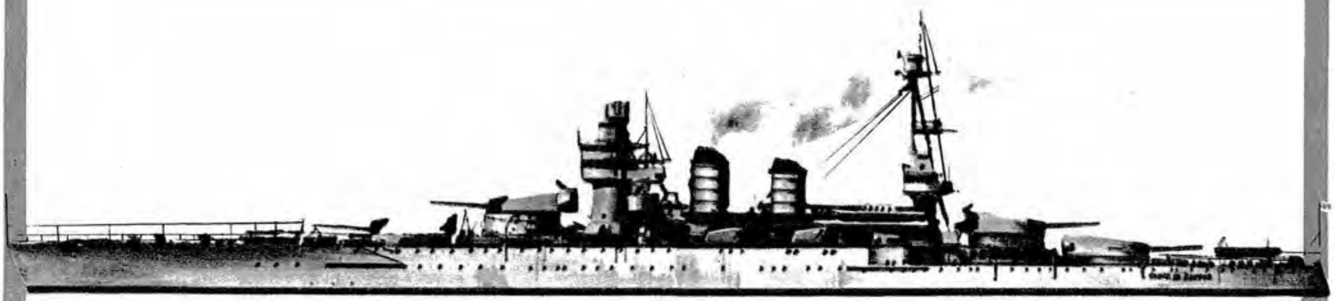
MAKİNELİ TÜFEKLER.

BREDA '37
Bu makineli tüfek İtalyan Fiat firması tarafından 1937 yılında yapılmıştır. İtalyan ordusunun başlıca silâhıdır. Makineli tüfeğe bağlanan ikinci bir aygıt boşalan kovanların yerine yenilerini sürmekteydi. Ağırlığı 19 kiloydu. Dakikada 500 mermi atabiliyordu.

DEGATYAREV DShK
Sovyetlerin 12,7 milimetrelik bu makineli tüfeği 1938 yılında ortaya çıktı. Tüm İkinci Dünya Savaşı boyunca Sovyet ordularında kullanıldı. Gerektiğinde uçaklara karşı kullanılabiliyordu. Bu makineli tüfeğin geliştirilmiş modeli Kore savaşında da kullanıldı. Ağırlığı 34 kiloydu. Dakikada 550 - 600 mermi atabilmekteydi.

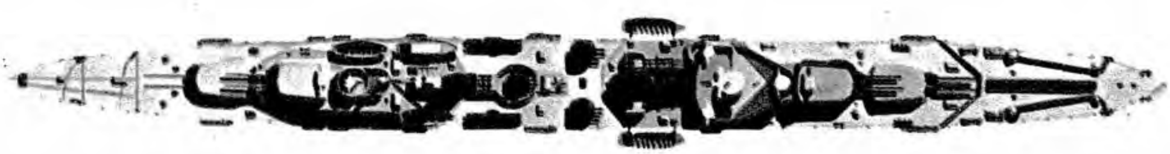

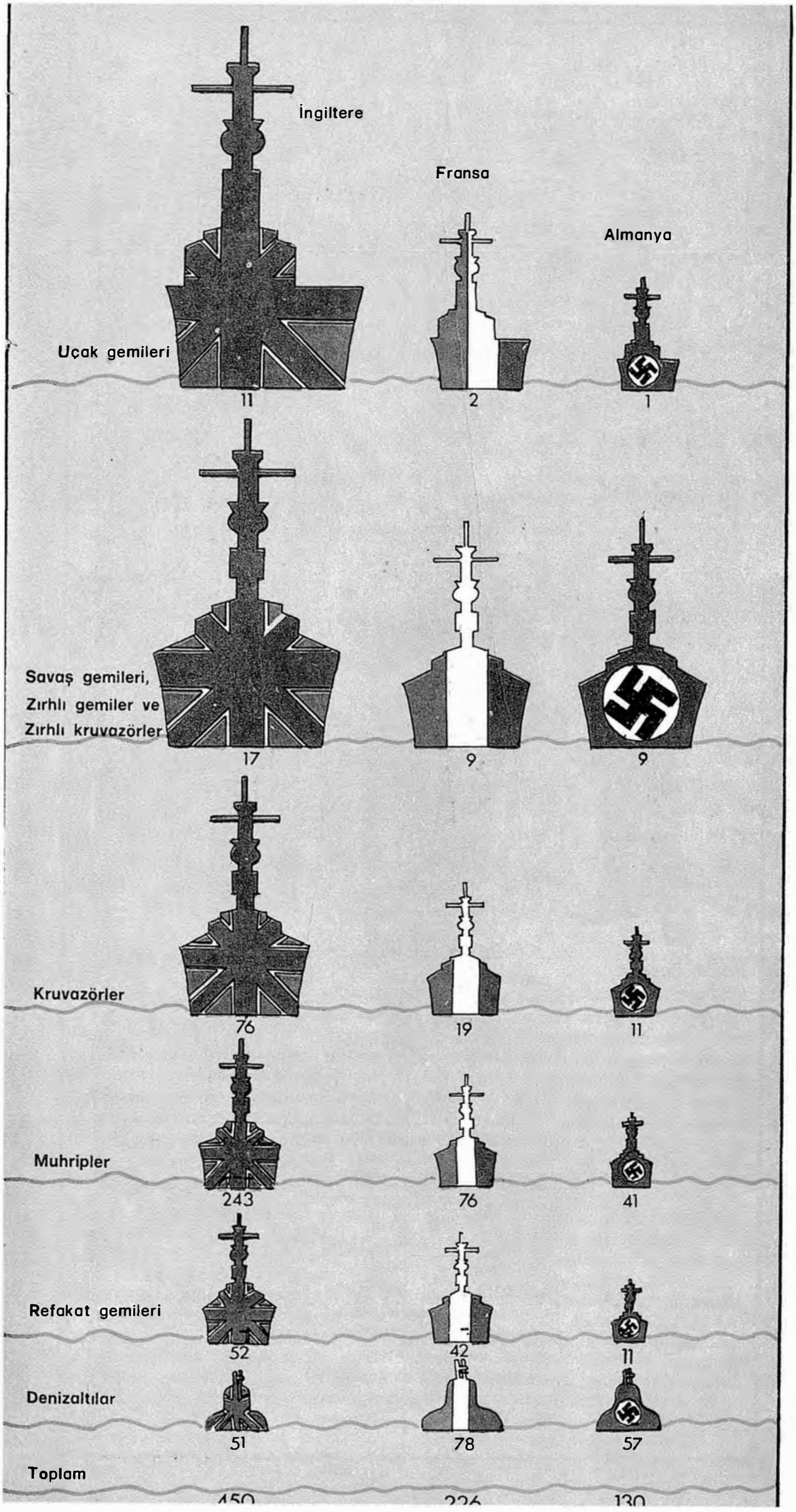

İTALYAN SAVAŞ GEMİSİ CONTE Dİ CAVOUR
Ağırlığı: 29 bin 100 ton. **Silâhı:** 320 milimetrelik 10 top, 100 milimetrelik 12, 37 milimetrelik 8 ve 20 milimetrelik 12 adet uçaksavar topu. **Zırh:** Yanlarda 250 milimetre, güverte 135 milimetre, taretler 280 - 290 milimetre, blokhaus 260 milimetre. **Hızı:** Saatte 53,2 kilometre. **Uzunluk:** 186,40 metre. **Genişlik:** 28 metre. **Su kesiminden yüksekliği** 10,40 metre (dolu). **Mürettebat:** 36'sı subay olmak üzere 1236 kişi.
Conte di Cavour gemisi 10 ağustos 1911 tarihinde denize indirilmiştir. Bu gemi 1933 ve 1937 yıllarında tezhâhlara alınarak elden geçirilmiş ve modernleştirilmiştir. İki adet yeni motor ve 8 adet kazan eklenmiştir. Silâhları ise yeni baştan düzenlenmiştir.

İTALYAN HAFİF KRUVAZÖRÜ GİOVANNİ DALLE BANDE NERE
Ağırlığı: 6 bin 954 ton. **Silâhı:** 152 milimetrelik 8 adet top, 100 milimetrelik 6 adet top, 37 milimetrelik 8 adet top, 13,2 milimetrelik 8 adet makineli tüfek, 53 santimlik 4 adet torpil kovanı, 2 keşif uçağı. **Zırh:** Yanlarda 24 milimetre, güverte 20 milimetre, taretler 23 milimetre, blokhaus 40 milimetre. **Hızı:** Saatte 66,5 kilometre. **Uzunluk:** 169,30 metre. **Genişlik:** 15,5 metre. **Su kesiminden yüksekliği:** 5,20 metre. **Mürettebat:** 19'u subay olmak üzere 507 kişi.

2. DUNYA SAVAŞI BAŞLANGICINDA İNGİLİZ, FRANSIZ VE ALMAN SAVAŞ FİLOLARININ DURUMU
Sayılara planlanmış ve yapım halinde bulunan gemilerle, bu arada hiçbir zaman tamamlanmamış olan Alman «Graf Zeppelin» uçak gemisi de dahildir. Fransa'nın denizaltı sayısındaki üstünlüğü dikkati çekmekte.

rum. Arkamda Alman halkı var. Eğer bu savaştan başarıyle çıkarsak, ki çıkacağız, bu günler Alman tarihine geçecektir. Ben halkımızın yenilgisini görmeyeceğim.»

1939 sonbaharındaki subaylar arasındaki bunalımın geniş sonuçları oldu. Hitler bundan böyle sadece generallerinin sadakatinden şüphe etmekle kalmadı, aynı zamanda onların tavsiyelerine de güvenmemeye başladı ve ilerde davranışlarında belirgin bir özellik olan tek başına önemli savaş kararlarını vermesine de neden oldu. Danimarka ve Norveç saldırısında da kara kuvvetleri komutanlığının görüşünü almadan İsveç'teki demir cevherini garantiye alma ve İngiltere'ye karşı yapılacak bir savaşta gerekli üslere sahip olma düşüncesiyle girişilen harekatın planlarını hazırlama görevini genelkurmaydaki özel bir ekibe verdi. Böylece askeri hiyerarşi içinde birbirine rakip merciler oluşturdu. Bu rekabet havası Hitler'in yönetim anlayışının bir parçasıydı. Görüşlerinde yanılmadığını 1940 nisanında başlayan, geleneksel deniz savaş yönetim biçimine ters düşen ve müttefikler tarafından olanaksız diye nitelendirilen harekat başarıyle sonuçlanınca kanıtlamış oldu. Bundan böyle generallerden açıkça bir direnme görmeyecekti.

10 mayıs 1940 tarihindeki Batı cephesi saldırısından önceki son erteleme, beş ay içindeki 29 ertelemenin en uzun olanıydı. Yeni harekat planları hazırlamak gerekiyordu. Çünkü kuriye subayı Helmut Reinberger'in Belçika'ya zorunlu iniş yapıp planları müttefiklere kaptırması yeni planların hazırlanmasını zorunlu kılıyordu. Ayrıca Norveç ve İsveç'e İngiliz, Fransız saldırı hazırlıkları da Batı cephesi harekatını geciktirmişti.

Bu arada Mussolini bir barış tavsiyesinde bulundu. Bu da Hitler'i Batıyı saldırmaktan yeniden alıkoydu. Fransa Mussolini'nin barış teklifini kesinlikle reddetmekten çekinlyordu. Ancak İngiltere'de bu teklif hemen reddedildi. Mussolini Hit-

ler'e Batılı devletlerle havayı yumuşatıp Sovyetler Birliğine saldırmayı teklif etti. Hitler Mussolini'nin bu teklifine cevap vermek için iki ay düşündü.

Kolay kolay karar veremedi Hitler. Acaba gerçekten Mussolini'nin söylediği gibi Sovyetler Birliği güvenilmez bir müttefik miydi? Yoksa Alman orduları Batı cephesinde çarpışırken arkadan saldırır mıydı? Doğrusu Sovyetler ile yapılan dostluk anlaşması çok yeniydi. Altı ay kadar olmuştu. Ama Sovyetler Almanların endişelerini gidermek için ellerinden geleni yapmaktaydılar. Zamanında gıda maddeleri gönderiyorlar, özellikle Almanya'nın silahlanması için gerekli ham maddeleri yolluyorlardı. Bunlar olmasa İngiltere'nin ablukası altındaki Almanya'nın dünya pazarlarından ihtiyaçlarını sağlaması olanaksızdı.

Politik açıdan da Sovyet hükümeti Almanya'nın yanındaydı. Polonya seferinden sonra Molotow Ribbentrop'un doğum günü münasebetiyle gönderdiği kutlama yazısında, bundan böyle **«kanla mühürlenen Alman-Sovyet dostluğundan»** söz ediyordu. Faşizm aleyhtarı filmler ve piyesler Rusya'da yasaklanmıştı.

Sovyetler tarafından Polonya saldırısından sonra savunulan **«acil barış kampanyası»** bir yandan Hitler'i bir yandan da Batılı ülkeleri bir barış anlaşmasına varmaya çağırıyordu. Alman ve Sovyet hükümetleri yayınladıkları bildiride, bu çağrıya İngiltere ve Fransa uymadıkları takdirde, savaşın uzaması sorumluluğunu bu iki ülkenin taşıyacaklarını söylüyorlardı. Moskova'da yayınlanan **«Pravda»** gazetesinde **«acil barış kampanyası»** hakkında şöyle yazılıyordu:

»Bir yanda İngiltere ve Fransa, öte yanda ise Almanya'nın girişecekleri anlamsız savaşı haklı gösterecek hiçbir şey yok. Halklarının istekleri dışında girişiler bu savaşa bir son vermek sadece Fransa ile İngiltere'ye ait bir iştir.» Eğer Almanya ve Sovyetler Birliğinin barış girişimleri başarısız kalacak olursa, **«Fransa ve İngiltere, bu ülkelerin hükümetleri ve hakim sınıfları»** bu durumdan sorumlu tutulacaktı.

Eski Fransız başbakanı Sosyolist Partisi yöneticisi **Leon Blum,** Sovyet basını ve bütün dünyadaki komünist eğilimli gazetelerce **«savaş kışkırtıcısı»** olarak nitelendiriliyordu. Stalin 30 kasım 1939 günü Pravda gazetesine şu demeci verdi:

«İngiltere ve Fransa Almanya'ya saldırmışlardır. Ayrıca askeri harekatın başlamasından sonra Almanya Fransız ve İngiliz hükümetlerine başvurarak barış isteğinde bulunmuştur. Sovyetler Birliği bu barış girişimlerini desteklemiştir. Ancak Fransız ve İngiliz hükümetleri Almanya'nın tekliflerini ve Sovyetler Birliğinin çabalarını katı bir tutumla reddetmişlerdir. İşte gerçek budur!»

Savaşın üniformaları

NORVEÇ VE DANİMARKA SAVAŞI 1940

Norveç Generali üniformasiyle Kral VII. Haakon
Kral, aşağı yukarı bütün subaylarda aynı olan bir Norveç general üniforması giymiş. Kaputta rütbe işaretleri apoletlerde bulunmaktaydı.

Norveç Piyade Başçavuşu, 1940
Kış ayları süresince bu üniforma koyu lacivert kruvaze kaputun altına giyilmekteydi. Miğfer çok az kullanılmaktaydı. Teçhizat yelken bezinden yeşil sırt çantası, aynı malzemeden kahverengi bir çanta içinde taşınan ve sol tarafta kemere takılan (resimde yok) gaz maskesinden oluşuyordu.

Danimarka Piyade Askeri, Kopenhag, 1940
Subay ve assubaylar kendi olanaklariyle sağladıkları halde henüz askere M,193 haki üniformalar dağıtılmamış. Pantalonun paçaları ilginç biçimde kıvrılmış olarak giyiliyor. Teçhizat aslında haki üniforma için kahverengi malzemeden yapılmış. Ancak siyah renkte teçhizat elde kaldığı için önce bu askere dağıtılmış. Silâh, M.189 - 10 Danimarka Krag Jorgensen 8 milimetrelik karabine tüfeği.

Belçika tarafsızlığına güvenerek Almanların kendisine saldırmayacağını düşünüyordu. Ama Führer, Belçika'nın tarafsız kalmasını istemiyordu. Bu durumu bilmeyen Belçikalılar Almanların saldırı niyetlerini önemsemiyorlardı. Resimde 8 Nisan 1940'da başkentteki Krallık Sarayının önünden geçen Belçika askerleri görülüyor.

Moskova radyosu ise Stalin'in demeci hakkında şu haberi yayınlamıştı: **«Bir savaş sorumluluğu bütünüyle İngiltere ve Fransa'ya aittir.»** Yine Pravda gazetesi 26 ocakta Almanya'nın batı cephesindeki **«komik savaşı»** hakkında şöyle yazıyordu:

«İngiltere ve Fransa savaş ilan etmişlerdir. Almanya değil, Fransa ve İngiltere barış tekliflerini geri çevirmişler, savaşı sadece sürdürmekte değil, daha yaygın hale getirmekte direnmişlerdir. İngiliz ve Fransız emperyalistleri bu savaşı bir dünya savaşı haline getirmeyi istemektedirler. Bunlar tüm insanlığı bir üzüntüler ve yoksulluklar denizinde boğmaya çabalamaktadırlar.»

İki ay sonra Molotow Yüksek Sovyet Şurasında şöyle konuştu:

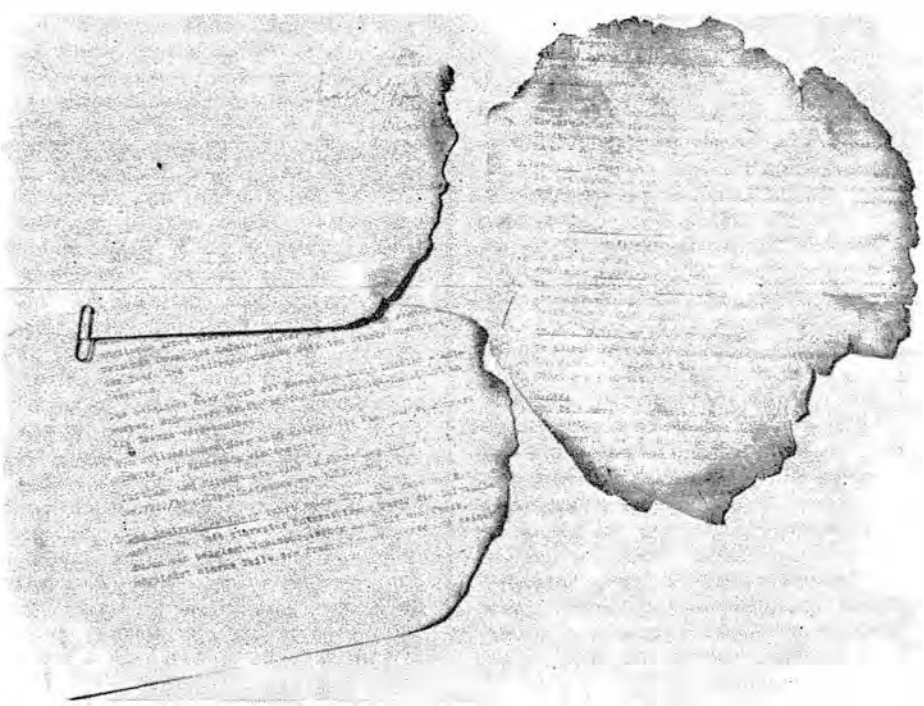
«Bilindiği gibi Almanya tarafından dile getirilen barış isteği İngiliz ve Fransız hükümetlerince olumlu karşılanmamıştır. Görüldüğü gibi Almanya Avrupanın tehlikeli emperyalist güçleri olan İngiltere ve Fransa için tehlikeli bir rakip haline gelmiştir. Bu nedenle iki ülke Almanya'ya savaş ilan ettiler!»

Merkezi Londra'da bulunan Çekoslovak sürgün hükümetinin Moskova'daki temsilcisi yurt dışına çıkarıldı. Bunun yerine yeni Slovak hükümetinin elçisi kabul edildi. Norveç'deki Alman harekatı Sovyet hükümetince olumlu karşılandı. Molotow Alman elçisine **«Alman orduları için tam bir başarı»** diledi. Hükümet yayın organı **İzvestiya** şöyle yazıyordu: **«Danimarka ve Norveç'deki Alman harekatının daha önceki İngiliz ve Fransız kararları nedeniyle zorunlu olarak ortaya çıktığı kuşkusuzdur. Alman harekatının meşruluğu konusunda gürültü koparmak gülünç bir davranıştır. Çünkü zaten İngiltere ve Fransa İskandinav ülkelerinin egemenliğine karşı saldırıya geçmişlerdir. Bunlar İskandinav ülkelerini de savaşa karıştırmak istemekte, Almanya'ya karşı yeni bir cephe oluşturmayı planlamaktadırlar.»**

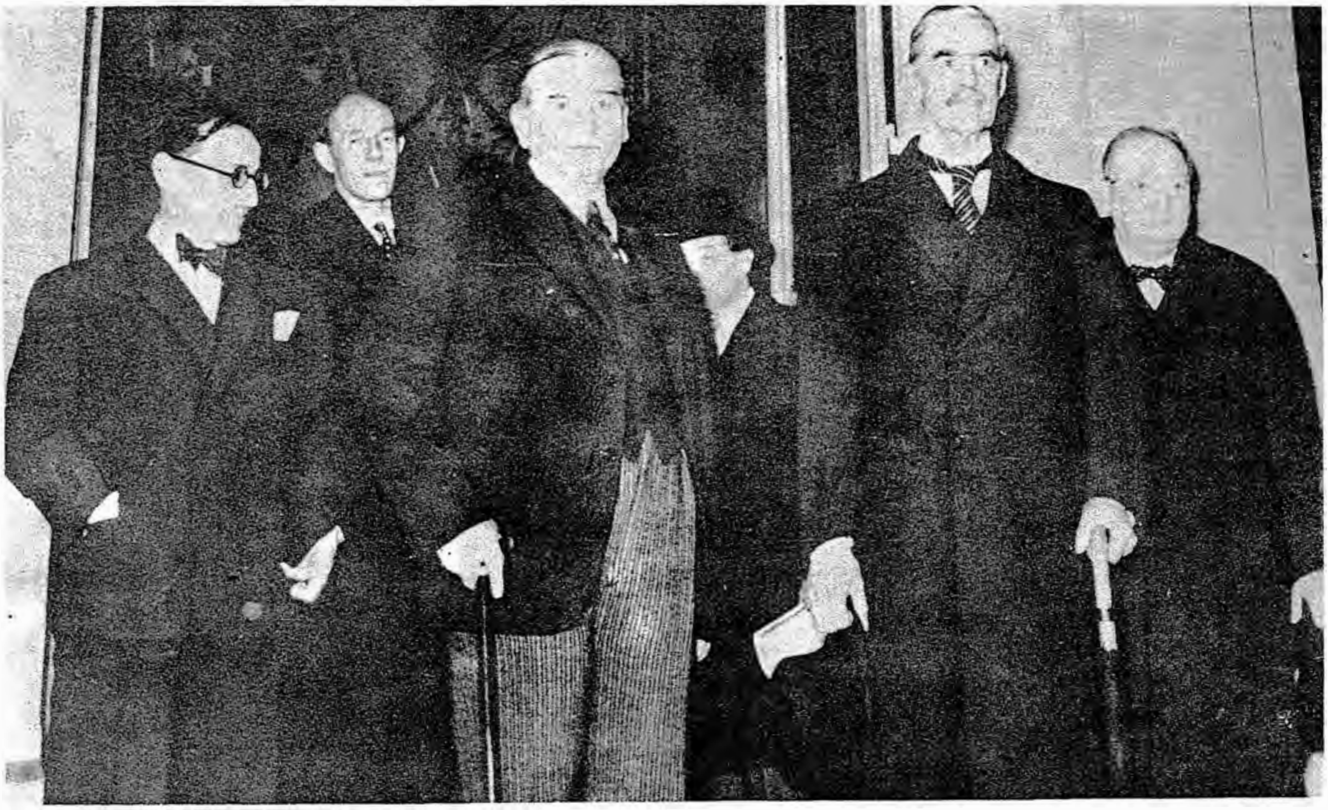
Sadece propaganda açısından değil, savaş için son derece önemli hammadde yardımları hatta askeri yardımlarla da Sovyetler Birliği bugüne dek Almanya'yı desteklemişti. Mihver müttefik İtalya'nın tersine. Sovyetler Birliği savaş başlar başlamaz Alman yardımcı kruvazörlerini kendi tersanelerinde donatmayı teklif etti. Ayrıca Kuzey Buz Denizi limanı Murmansk'da Alman donanması için bir üs kurulmasına izin verdi. En büyük Alman yolcu gemisi Bremen, İngiltere'nin Atlantik'de ablukayı başlatmasından hemen sonra Murmansk limanından ayrılması üzerine Sovyetler Birliği bu limanda bulunan bütün yabancı gemilerin üç gün süreyle ayrılmalarını yasaklamış, böylece Bremen'in yola çıkışını İngilizler tarafından öğrenilmesini engellemişti. Bu şekilde Bremen güvence içinde Almanya'ya ulaşmıştı. Yine Sovyetler Alman yardımcı kruvazörü «Schiff 45»e, aslında bütün yabancı gemiler için yasak bölge olan

Fransızlar tarafından düşürülen Messerschmitt ME 109 uçağı Paris'in ünlü caddesi Champs-Elysées'de halka gösteriliyor.

10 Ocak 1940 sabahı saat 11.30'da Belçika'ya inen Alman uçağında bulunan Reinberger'in üzerinde Almanların Belçika'ya yapacakları saldırının planları vardı. Reinberger bunları yakmak istediyse de başaramadı.

İngiltere ve Fransa hükümetleri Almanya'nın Polonya'ya saldırması üzerine birlikte hareket etmişlerdi. 5 Şubat 1940'da Paris'te toplanan liderler nasıl hareket edeceklerini tartıştılar. Resimde soldan sağa doğru Campinchi, Halifax, Daladier, Chamberlaın ve Churchill görülüyor.

Uzak Doğuya açılan Sibirya Boğazından geçiş hakkı vermişler, üstelik geminin kolay geçebilmesi için yanına kılavuz katmışlardı. Ancak bu Sovyet yardımı sayesinde Alman yardımcı kruvazörü Pasifik' de Ingiltere'ye karşı bir korsan savaşına girişebilmişti.

Bununla birlikte Almanya için politik destek daha da önemlisiydi. Moskova komünist enternasyonal Komintern'in merkeziydi. Öteki ülkelerdeki meşru yada gizli bütün komünist partiler Moskova'daki Komintern'in emirlerine aynen uymaktaydılar. Bu emir ve tavsiyeler ise savaşın ilk yılında Almanya'nın desteklenmesi şeklindeydi.

Moskova'da **Ernest Thaelmann**'ın Gestapo tarafından tutuklanması üzerine 1935 yılında Thaelmann'ın yerine Alman Komünist Partisi genel sekreteri seçilen **Walter Ulbricht**'de bulunuyordu. Savaştan sonra Demokratik Alman Cumhuriyetinin devlet başkanı olacak Ulbricht 9 şubat 1940 tarihinde Komintern yayın organında şu makaleyi yayınladı:

«Alman hükümeti Sovyetler Birliği ile dostça ilişkiler kurma yolunda iyi niyetini gösterdi. İngiliz ve Fransız savaş kışkırtıcıları Almanya'ya karşı savaşmayı istediklerinde Sovyet halkı ve Alman işçisi bu planları önlemeye çalıştılar. Tek bir istekleri vardı: Savaşın bir an önce sona erdirilmesi.»

Sovyetler Birliğine kaçan Alman komünistlerinin büyük bir kısmı Stalin tarafından tutuklattırılmıştı. Ancak Stalin'in sadık bir sözcüsü durumundaki Walter Ulbricht bunların dışındaydı. Ulbricht'in makalesinin yayınlanmasından birkaç gün sonra Sovyet hükümeti Hitler'e dostluğunu bir kez daha kanıtladı.

Polonya'daki Alman-Sovyet sınır hattı üzerindeki Brest-Litowsk kentine Sibirya'daki toplama kamplarında bulunan esirlerle dolu bir tren geldi. Esirler Alman ve Avusturyalı komünistlerdi ve bir zamanlar kaçarak Sovyetler Birliğine iltica etmişlerdi. Uzun süre önce de Sovyet gizli polisi Çeka tarafından Ulbricht aleyhtarı oldukları için tutuklanmışlardı. Şimdi Alman-Sovyet dostluğunun bir belirtisi olarak Stalin tarafından Hitler'in Gestapo örgütüne teslim ediliyorlardı. Tutuklular arasında bulunan **Margarete Bubar-Neumann** **«Stalin ve Hitler'in elinde tutuklu olduğum günler»** adlı kitabında Almanlara teslim edildiği ilk günü şöyle anlatıyor:

«İlk geceydi. Aramızda son erzağımızı paylaştık. Sonra Rusya'daki günlerimizi birbirimize anlatmaya başladık. Ötekilerin çoğunun durumu benden kötü olmuştu. İçlerinde işkence edilenler bile vardı. Şimdi ne olacağımızı bilmiyorduk. Ama nereye götürülürsek götürülelim burasının bir Rus cezaevinden, Sibirya'dan daha iyi olacağına kuşkumuz yoktu.»

Hitler Mussolini'nin uyarısı ve tekliflerin iki aylık bir düşünme süresinden sonra cevap verdi. Teklifi reddetmişti. Sovyetler Birliğinin kendisini arkadan vurmayacağına inanıyordu. İki cephede birden savaşmak gerekmeyecekti. Tersine Sovyetler Birliği savaşın bu döneminde tek gerçek müttefikiydi.

Dokuz ay kadar önce Stalin Hitler'i Polonya'nın işgali konusundaki desteklemesi gibi, bütün barış görüşmeleri çıkmaza girince Batıya saldırı emrini verme sırasında yine Stalin Hitler için büyük destek oldu.

"nous vaincrons
parceque nous sommes les
plus forts."
SOUSCRIVEZ
AUX
MOULIN
MOULIN ROUGE
BRASSERIE CHEZ GRAFF RESTAURANT

10 Mayıs'a doğru

Batı cephesinde askerlerin en çok canını sıkan şey soğuk ve kardı. Çetin doğa koşulları yaşamı ve bekleyişi güçleştiriyordu. Resimde savaş malzemelerini zorlukla ileten Fransız askerleri görülüyor.

10 mayıs günü, güzel, sıcak bir ilkbahar sabahı gün ağardıktan az sonra Berlin'deki Belçika ve Hollanda elçileri Dışişleri Bakanlığına çağrıldılar. İngiliz ve Fransız ordularının yakında girişecekleri bir saldırı karşısında tarafsızlıklarını korumak için Alman askerlerinin o sıralarda ülkelerine girmekte oldukları kendilerine haber verildi. Aynı gerekçe bir ay önce Danimarka ve Norveç'e yapılan saldırıları da haklı göstermek için ileri sürülmüştü. Yetkililer elçilerden iki hükümete de verilen ültimatomlara hiçbir şekilde itiraz edilmemesi istendi. Herhangi bir karşı koyma kesinlikle ezilecek ve bu yüzden akacak kanın sorumluluğu **«yalnızca Belçika ve Hollanda Krallık hükümetlerine»** ait olacaktı.

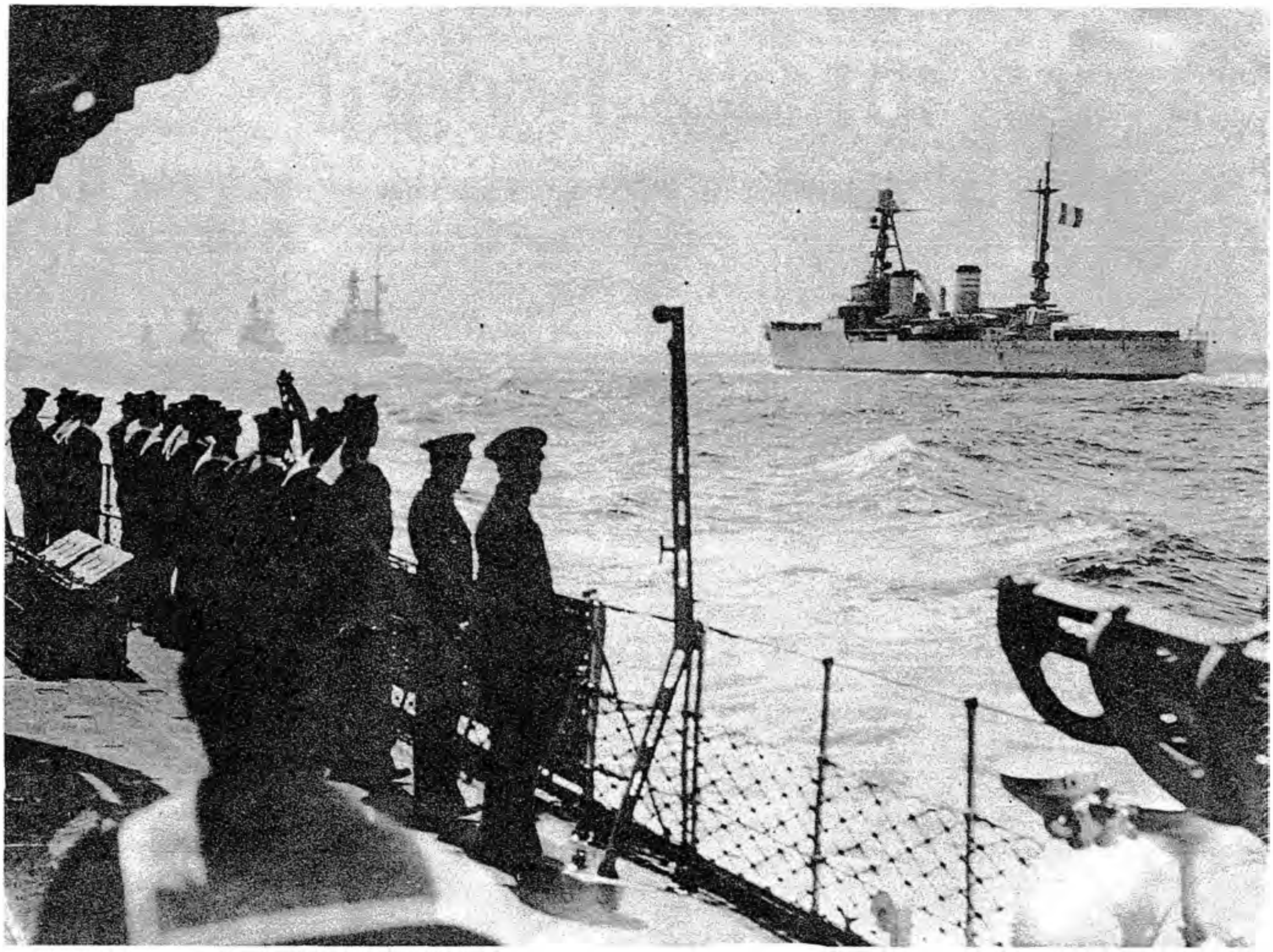
Aynı anda Brüksel ve Lahey'deki Alman elçileri de benzer mesajlarla bu ülkelerin dışişleri bakanlıklarına gitmişlerdi. Brüksel'de Alman bombardıman uçakları göklerde dolaşır, civardaki tarlalara düşen bombalar pencereleri titretirken Dışişleri Bakanlığında bulunan Alman elçisi **Buelow-Schwante** Bakanın odasına girerek cebinden bir kâğıt çıkardı. Bakan **Paul-Hanry Spaak** elçiyi durdurdu ve şöyle konuştu:

«Affedersiniz, bay elçi. Önce ben konuşacağım. Alman ordusu ülkeme saldırmıştır. Yirmi yıl içinde ikinci kez Almanya tarafsız Belçika'ya karşı canice bir saldırıya girişmiştir. Bu kez saldırı 1914 yılındakinden daha da iğrençtir. Belçika hükümetine ne bir ültimatom, ne de bir protesto verilmiştir. Belçika, Almanya'nın kendisine olan taahhütlerini bozduğunu Almanya hücuma geçtiği sırada öğrenmiştir. Tarih Almanya'yı sorumlu tutacaktır. Belçika ise kendini savunacaktır.»

Alman diplomatı bunun üzerine ülkesinin ültimatomunu okumaya başladı. Ama Spaak okumasını yarıda kesti. **«Siz belgeyi bana verin. Böylesine kötü bir görevi üzerinizden almak isterim»**, dedi.

Almanya iki küçük ülkenin tarafsızlığına saygı göstereceğine kaz keç teminat vermişti. 1839 yılında beş büyük Avrupa devleti Belçika'nın tarafsızlık ve bağımsızlığını **«sürekli»** olarak garanti etmişlerdi. Bu pakta 75 yıl saygı gösterilmiş, sonunda 1914'de Almanya bu garantiyi bozmuştu. Weimar cumhuriyeti de Belçika'ya karşı hiçbir zaman silâhlı saldırı almayacağına ilişkin söz vermiş, Hitler iktidara geldikten sonra bu politikayı sürekli doğrulamış, Hollanda'ya da benzer bir teminat vermişti.

Ancak savaşın ilk günlerinde Hitler, Belçika ve Hollanda'nın işgal edilmesini planlamaya başlamıştı. 19 Ekim 1939 günü çıkarttığı 6 sayılı emirde, **«Lüksemburg, Belçika ve Hollanda üzerinden bir saldırı**

Alman donanması müttefiklere oranla savaşın başında güçsüzdü. Ancak müttefiklerin bu üstünlüklerinden yeterince yararlandıklarını söylemek yanlış olur. Üstelik Almanlar Fransayı işgal ettikten sonra donanmaya el koymuşlar ve güçlenmişlerdir. Resimde Fransız donanması görülüyor.

harekâtına girişilmesi için gerekli hazırlıklar yapılacaktır. Bu saldırı olabildiği kadar kısa zamanda ve şiddetle başlamalıdır. Bu hücumun hedefi, Hollanda, Belçika ve Kuzey Fransa kadar geniş bir alanı ele geçirmektir.»

Belçika ve Hollanda yetkililerinin Hitler'in gizli emellerinden haberleri yoktu. Ama uyarılmadılar da değil. Nazi aleyhtarı komploculardan **Albay Oster,** 5 Kasımda Berlin'deki Hollanda ve Belçika askerî ateşelerini uyarmış, o sırada saptanmış 12 kasım tarihinde Almanlardan bir saldırı beklenebileceğini bildirmişti. Ekimin sonunda da Hitler'e karşı komplo hazırlayanlardan **Goerdeler** yakında bir Alman saldırısı olacağını bildirmek üzere Brüksel'e gitmişti. Yeni yılın başında da, 10 Ocakta kuriye subayı **Helmut Reinberger**'in içinde bulunduğu bir Alman uçağı Belçika topraklarına mecburi iniş yapmış, bu sayede Hitler'in Batı planları ele geçirilmişti.

Hollanda ve Belçika Genelkurmayları o günden bu yana sınırlardan aldıkları istihbarat raporlarına dayanarak Almanların sınıra elli kadar tümen yığmakta olduklarını öğrenmiş bulunuyorlardı. Alman başkentinde de olağanüstü bir haber kaynakları vardı. Bu kaynak Hollanda Hava Ateşesi **Albay G. J. Sas**'tı. Sas, Albay Oster'in yakın arkadaşıydı. Berlin'de sık sık birlikte yemek yerlerdi. Belçika'ya yapılacak saldırının günü 12 Kasım olarak saptandığında Oster ayın başlarında durumu Sas'a haber vermişti. Ocakta yeni bir uyarıda daha bulundu. Her iki saldırı da gerçekleşmeye Lahey ve Brüksel'de Sas'ın verdiği haberlere olan güven azaldı. Hitler'in saldırı için neden bir sürü tarih saptadığı ve sonradan niçin vazgeçtiği bir türlü anlaşılamıyordu.

Oster, Hollanda ve Belçika üzerinden yapılacak Batı saldırısının 10 Mayısta başlayacağını, 3 Mayısta kesin olarak Sas'a bildirdi. Ateşe de haberi hemen hükümetine ulaştırdı. Lahey'in ertesi gün Vatikan elçisinden aldığı haber de bu bilgiyi doğ-

Batı Cephesine yığılan Alman askerleri boş oturmaktan sıkılıyorlardı. Doğanın ortasında kendilerine bir eğlence bulmaya çalışıyorlardı. Resimde ehlileştirdiği bir tavşanı ve köpeği kendisine maskot olarak seçen Alman tankçısı görülüyor.

ruladı. 9 Mayıs akşamı Oster ile Sas son bir yemek yediler. Alman subayı ertesi gün şafakla birlikte Batı saldırısının başlaması için son emrin verilmiş olduğunu Sas'a bildirdi. Sas, Lahey'e durumu elçiliğinden şöyle bildirdi: **«Yarın sabah, şafakta! Sıkı durun.»**

İnanılmayacak biçimde iki büyük devlet, Fransa ve Ingiltere boş bulundular. Genelkurmayları Brüksel ve Lahey'den gelen haberlere inanmıyorlardı. Londra'da ise üç günden beri bir kabine buhranı vardı. Buhran ancak 10 Mayısta Chamberlain'in yerine Churchill'in Başbakan olmasiyle sona erdi. İngiliz ve Fransız komutanlıkları Almanların saldırıya başlamalarından sonra derin uykularından uyandılar. Hollanda ve Belçika sekiz aydan beri ortak savunma için İngiltere ve Fransa'nın yaptıkları girişimleri reddetmiş, bir araya gelmekten kaçınmışlardı.

Bununla birlikte müttefiklerin Belçika üzerinden yapılacak herhangi bir saldırıya karşı hazırladıkları plan ilk günlerde hemen hemen hiç aksamadan yürütüldü. Büyük bir İngiliz-Fransız ordusu Brüksel'in doğusunda Dyle ve Meuse ırmakları boyunda bulunan Belçika savunma hattını desteklemek üzere Fransız Belçika sınırından kuzey doğuya doğru hızla harekete geçti. Anlaşılan Alman Yüksek Komutanlığının da istediği buydu. Müttefikler yaptıkları bu büyük çark hareketi yüzünden olduğu gibi Almanların eline düştüler. İngiliz ve Fransız orduları bir tuzağın içine düşmüş olduklarını farkedemediler. Farkına vardıkları zaman da iş işten geçmişti.

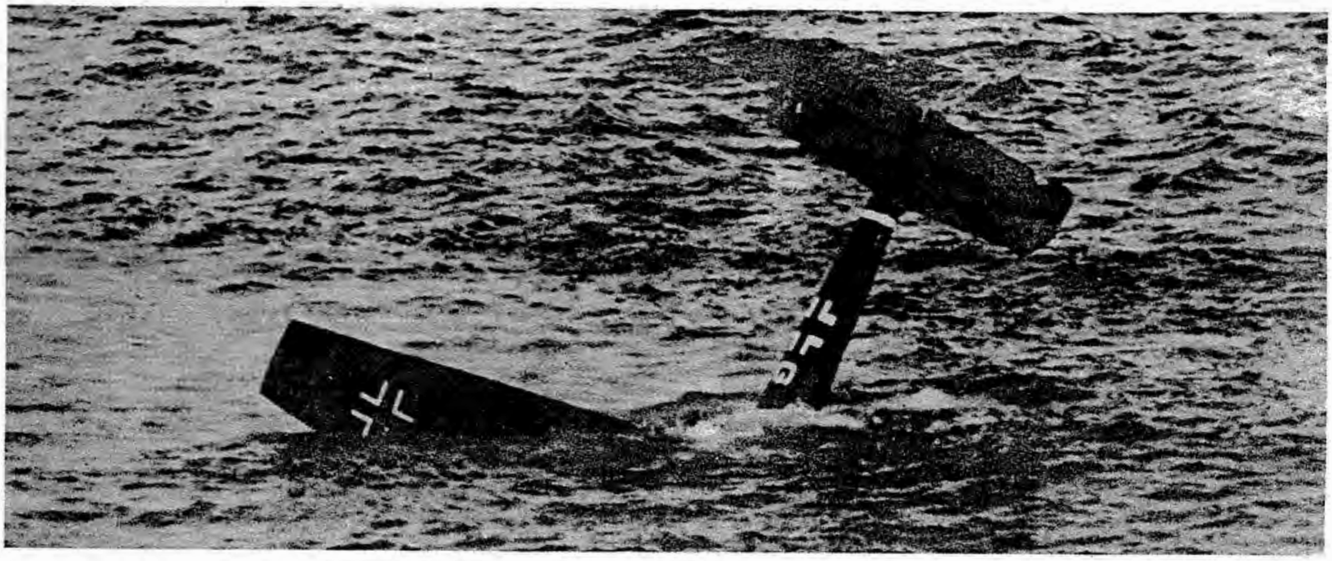
Almanların Batı saldırısı için hazırladıkları plan ocak ayında Belçikalıların eline geçince, Batı planı geniş çapta değiştirildi. 1939 sonbaharında alelacele hazırlanan bu plana **«Sarı Durum»** adı verilmişti. O sırada saldırının Kasım ayında yapılması düşünülüyordu. Plana göre asıl Alman kuvvetleri Manş limanlarını işgal etmek için sağ kanattan Belçiku ve Kuzey Fransa'ya ilerleyecekti.

Hitler'in amacı ilk aşamada Fransız ordusunu yoketmek değildi. Fransız ordusunu geri itmek, böylece İngiltere'yi müttefikinden ayırmak, aynı zamanda bir takım hava ve deniz üsleri ele geçirmek istiyordu.

İlk «Sarı Durum» planı düşmanın eline geçmeden önce Müttefik Yüksek Komutanlığı bunun böyle olacağını hesaplıyordu. 17 Kasımda Paris'de toplanan Müttefik Yüksek Savaş Kurulu **«D Planı»**nı kabul etmişti. Bu plana göre Almanlar, Belçika üzerinden saldırdıkları zaman Fransızların Birinci ve Dokuzuncu orduları ile İngiliz Seferi Kuvveti, Louvain, Namur ve Givet'den geçerek hemen Meziers'e gelecek, Anvers'den çıkan Dyle ve Meuse ırmakları üzerindeki Belçika ana savunma hattını tutacaktı.

Müttefikler Kasım sonunda Hollanda'nın da saldırıya uğraması halinde Anvers'in kuzeyinde Hollandalılara yardım etmek üzere **General Henry Giraud** komutasında Yedinci Ordunun da Manşın yukarı kıyılarına doğru hareket etmesini plana aldılar. Böylece Almanların Maginot hattını geriden çevirmek amaciyle Belçika ve belki de Hollanda üzerinden girişecekleri bir harekât, İngiliz Seferi Kuvveti, Fransız ordusunun büyük bir kısmı, Belçikalıların 22 ve Hollandalıların da 10 tümeni ile daha başlangıçta önlenebilecekti. Bu kuvvet, sonradan anlaşıldığına göre Alman kuvvetlerince sayıca eşitti.

Rundstedt'in Batı cephesindeki **A Grubu Orduları Kurmay Başkanı General**

Erich von Manstein böyle yüzyüze bir çatışmayı önlemek, aynı zamanda hızla ileri doğru fırlayacak İngiliz ve Fransız ordularını tuzağa düşürmek için «Sarı Durum» planında köklü bir değişiklik yapılmasını önerdi. Aslında Manstein ikinci kademede bir kurmay subay olduğu halde Brauchitsch, Halder ve birçok başka generalin başlangıçta karşı koymalarına rağmen ilginç planını Hitler'e sunmaya başardı. Manstein'in teklifi şöyleydi:

Alman saldırısı, büyük bir zırhlı kuvvet halinde Ardennes üzerinden başlayacaktı. Bu kuvvetler Sedan'ın hemen kuzeyindeki Meuse ırmağını geçecek, oradan açık araziye çıkacak ve hızla Manş üzerinde bulunan Abbeville'e doğru gideceklerdi.

Cesur ve gözüpek çözümlerden hoşlanan Hitler bu planla ilgilendi. Rundstedt ise planı durmadan desteklemekteydi. Bunun nedeni sadece plana inanması değildi. Bu saldırıda kendi A Grubu Orduları en önemli rolü oynayacaklardı.

Manstein ocak ayı sonlarında kurmaylıktan alınarak piyade kolorduları komutanlığına getirildiği halde Berlin'de bir kısım yeni kolordu komutanları onuruna verilen bir yemekte görüşlerini Hitler'e açtı. Ardennes üzerinden zırhlı birliklerce yapılacak bir saldırının müttefikleri ezeceğini ileri sürdü. Çünkü müttefik generalleri, birçok Alman generalleri gibi buraları tankların hareketine elverişli bulmadıkları için, bu yönden bir saldırıyı beklemeyeceklerdi. Alman kuvvetlerinin sağ kanattan yapacakları yalancı bir saldırı, İngiliz-Fransız birliklerini hemen Belçika'ya çekecekti. Böylece Sedan'da Fransızları yendikten sonra Somme'nin kıyısı izlenecek ve böylece Almanlar hem İngiliz-Fransız kuvvetlerini, hem de Belçika ordusunu tuzağa düşüreceklerdi.

Gerçekten çok gözüpek bir plandı bu. Tehlikeli yanları da yok değildi. Ama Hitler görüşü benimsedi, gün geçtikçe de daha fazla tutmaya başladı. 24 Şubat 1940'da yeni bir emirle bu plan resmen kabul edildi ve generallere mart ayı içinde birliklerini yeniden bu plana göre yaymaları emredildi.

Norveç harekâtı zaferle sonuçlanıp, mayısın ilk sıcak günleri başlarken, Almanlar dünyanın ogüne dek en güçlü ordusuyle Batı'ya saldırmaya hazır bulunuyorlardı. İki yan da sayıca birbirlerine eşitti. 136 Alman tümeninin karşısında 135 Fransız, İngiliz ve Belçika tümeni vardı. Savunucu yan büyük bir savunma tahkimatından yararlanacaktı. Güneyde geçilmez bir Maginot hattı, ortada geniş bir Belçika tahkimatı, kuzeyde, Hollanda'da takviyeli kanallar vardı. Müttefikler tank sayısı bakımından da Almanlarla boy ölçüşebilecek durumdaydılar. Ama tankları Almanlar gibi yoğunlaştıramamışlardı. Hollandalılar ile Belçikalıların tarafsızlığa körükörüne yapışmaları yüzünden savunucular biraraya gelip plan ve kaynaklarını birleştirememişler, daha verimli hale getirememişlerdi. Almanların birleşik bir komutanlığı vardı. İnsiyatif onlardaydı. Böyle bir saldırının ahlâka uygunluğunu düşünmüyorlardı bile. Kendilerine güveniyorlardı ve ellerinde cesurca bir plan bulunuyordu. Polonya savaşından da tecrübe edinmişlerdi. Oradaki çarpışmalarda yeni silâh ve taktiklerini denemişlerdi.

Alman Yüksek Komutanlığı, gizli kayıtlardan anlaşıldığına göre bütün güven ve kararlılığına rağmen harekât saati yaklaştıkça bir iki kez paniğe kapıldı. **General Jodl** güncesinde şöyle yazıyor:

«Hitler son dakikada saldırı tarihini birkaç kez erteledi. 1 Mayısta saldırı başlatılacakken, son dakikada saldırıyı 5 Mayısa erteledi. 3 Mayısta hava durumunu ileri sürerek 6 Mayısa aldı. Ama bunun nedeni, kısmen Dışişleri Bakanlığının Hitler'in Belçika ve Hollanda'nın tarafsızlığını bozmak için ileri sürdüğü bahaneyi yeterli bulmamasıydı. Ertesi gün, saldırı gününü 7 Mayıs olarak saptadı. Daha ertesi gün yeniden 8 Mayıs çarşamba gününe erteledi».

Jodl'ın güncesi şöyle anlatıyor o günleri·

«7 Mayıs. Führer'in treni 16.38'de Finkenkrug'a hareket edecek. Ama hava hâlâ belli değil. Bu yüzden hücum emri iptal edildi. Führer bir ihanet ihtimali yüzünden erteleme yaptığı için çok sinirli. Vatikan'daki Belçika elçisinin Brüksel'de yaptığı konuşma 29 Nisanda Berlin'den Roma'ya giden bir Almanın bu ihaneti yaptığını insana düşündürüyor.

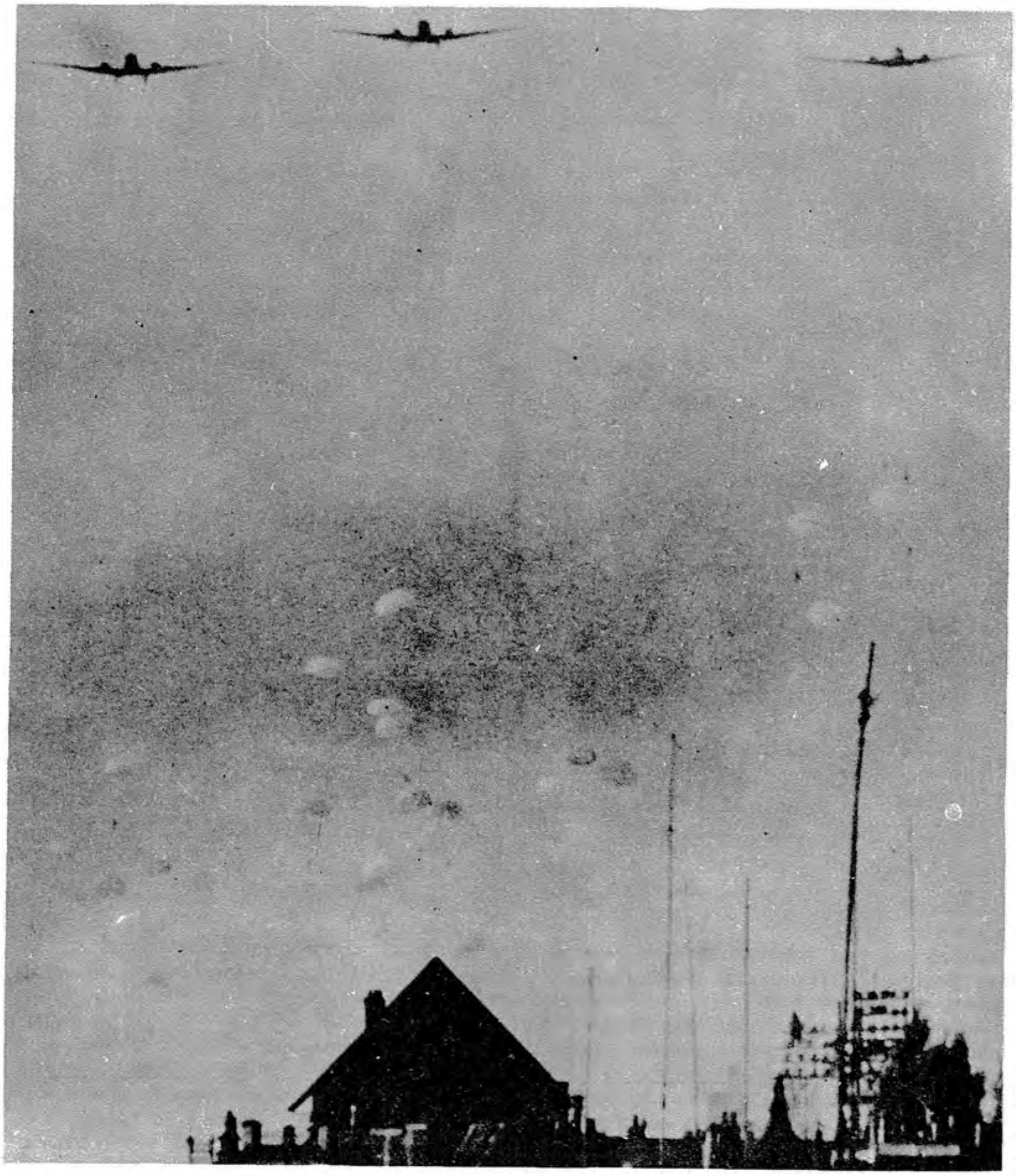
8 Mayıs. Hollanda'dan gelen haberler kötü. İzinler kaldırılmış, binalar boşaltılıyor, yollar kapatılıyormuş. Daha bir sürü seferberlik tedbirleri alınmış. Führer daha fazla beklemek niyetinde değil. Goering hiç olmazsa ayın 15'una dek ertelenmesini istiyor. Führer çok sinirli. 10 Mayısa kadar ertelemeyi kabul etti, ama bu ertelemenin sezgisine uymadığını söylüyor. Artık bir gün daha gecikemez.

9 Mayıs. Führer kesin olarak 10 Mayısta harekete geçmeye karar verdi. Tren saat 10'da Finkenkrug'dan hareket edecek. 10 Mayısta havanın iyi olacağına ilişkin hava raporu alınır alınmaz, bugün saat 21'de 'Danzig' şifresi verilecek».

Hitler, yanında **Keitel, Jodl** ve Alman Yüksek Komutanlığının öteki kurmayları olduğu halde 10 mayıs sabahı gün ağarırken **Münstereifel** yakınlarındaki karargahına girdi. Alman kuvvetleri 60 kilometre batıda Belçika sınırına doğru hızla ilerliyorlardı. Kuzey Denizinden başlayarak Maginot hattına kadar uzanan 260 kilometrelik bir cephe üzeri de Alman **kuvvetleri** zaman zaman verilen sözleri hiçe sayarak üç küçük tarafsız devletin, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'un sınırlarına saldırdılar.

Böylece bundan birkaç ay öncesine kadar işçi, köylü, memur, müstahdem, sanatçı olarak özel yaşamlarını sürdüren milyonlarca asker birbirlerine saldırmaya hazırdılar artık. 10 Mayıs 1940 sabahı nemli gece serinliği ağaçların, otların ve uzun cepheyi oluşturan toprakların üzerinden kalkmadan dev gibi bir yılan, 160 kilometre boyunca ard arda yayılmış Alman tanklarından yükselen motor sesleri harekâtın başladığını haber veriyordu. Sabah saat 5.30'da harekât başladı...

ALMANLAR BATIYA İLERLİYOR

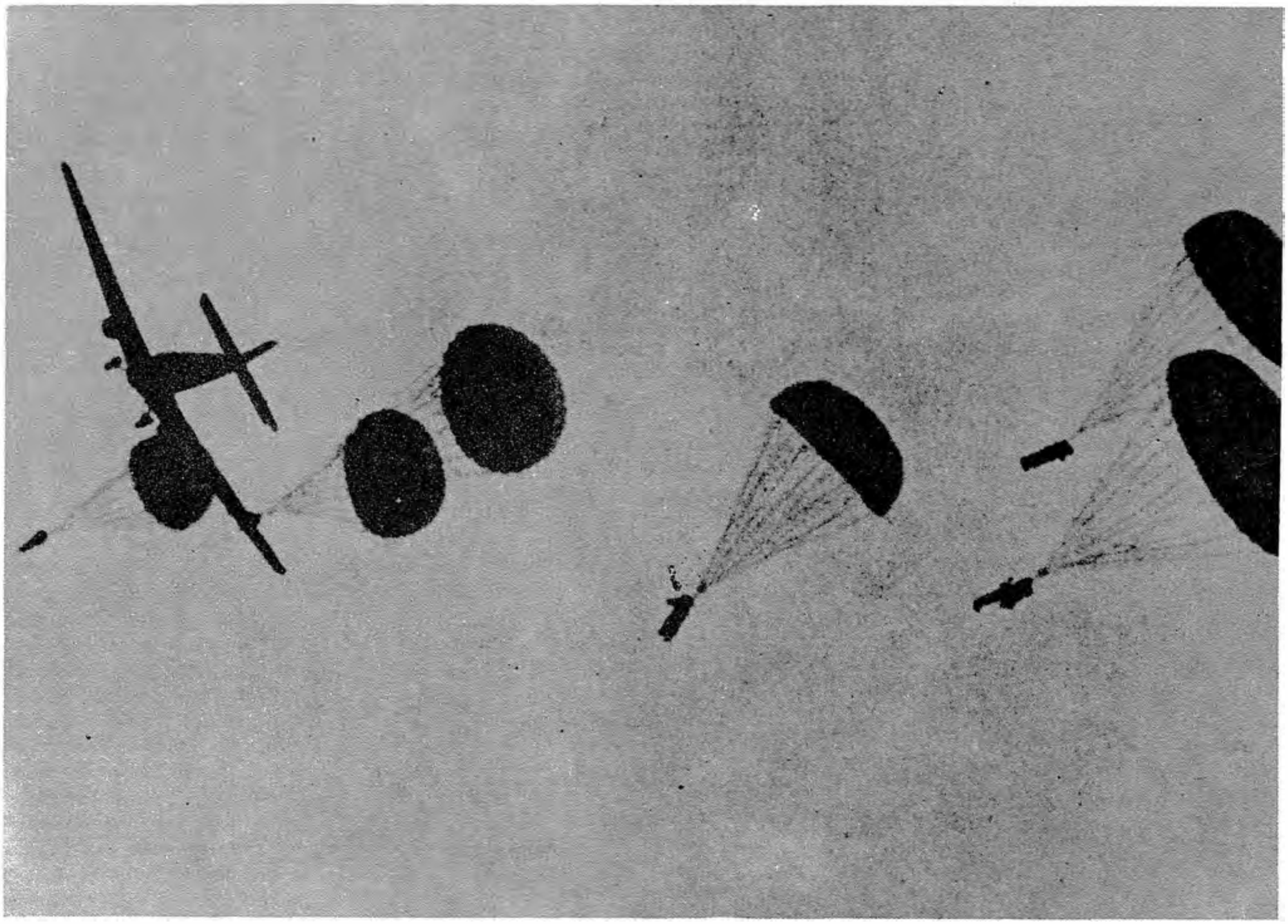

Alman paraşütçüleri kendilerine verilen emre uygun olarak Hollanda üzerinde uçaklarından atladılar. Saatler sabahın 5.32'sini gösteriyordu...

Batı cephesinde saldırının başlangıç saati **5.30** olarak planlanmıştı. Daha önceden en yavaş uçaklar, Ju 52'ler havalanmıştı. Her uçağın arkasına bir planör takılıydı. Saatler 5.30'u gösterdiğinde bunların sınırı aşmış olmaları gerekiyordu.

Ardından paraşütçüler yola çıktı. Bunların içinde bulundukları uçakların arkasında planörler takılı olmadığı için daha hızlı yol alınıyordu. Hedefe ulaşıldığında her birinin içinde dokuz piyade askerinin bulunduğu planörlere yetişilmiş olunacaktı. Herşey inceden inceye hesaplanmıştı.

Öteki indirme birlikleri planörlerle değil, doğrudan doğruya nakliye uçaklarından indirilecekti. Bunlar Lahey Rotterdam bölgesi için düşünülmüştü. Uçaklar bu iki kenti birbirine bağlayan karayolu-

10 Mayıs günü uçaklardan atlayan Alman paraşütçülerin görevi dalga dalga gelen tanklar için gerekli köprü başlarını tutmaktı. Bu Alman savaş tarihinin havadan indirdiği ilk askerî birlikleriydi.

na iniş yapacaklardı. Birbiri ardından üç dalga halinde uçaklar inecekler, asker ve malzemeyi boşaltıp yeniden havalanacaklardı. Bu hava indirme birlikleri mevzileri tuttuktan sonra giderek daha fazla birliğin bölgeye nakledilmesi düşünülmüştü. Böylesine bir hareket Alman savaş tarihinde ilk kez görülüyordu. Şimdi bombardıman uçakları **«Stuka»**lar, **«Messerschmitt»** avcı uçakları da havalandılar. Pistlerde giderek artan hızla ilerleyip havalandıktan sonra kollar, bölükler, taburlar ve filolar halinde toplandılar...

Sınırda soğuk sabah sisinde bekleşen Alman askerleri, arkalarından, doğudan motor sesi duydular. Bu, o güne dek bu askerlerin hiç duymadıkları bir sesti. Hattâ o güne dek hiç kimse böylesini duymamıştı. Çünkü hiçbir zaman bu kadar çok sayıda uçak aynı anda yol almamıştı. İnsanın iliklerine işleyenbir homurtu, tehlikeli ve ürkütücü bir uğultuydu bu.

Sınırda bekleyen askerlerin ürpertisi daha da arttı. Gözler saatlerdeydi. Az sonra saat 5.30 olacaktı. Harekâtın başlama vakti yaklaşıyordu. Sabah alacakaranlığında sayısız uçakların motorundan çıkan buhar gökyüzünde beyaz çizgiler bırakırken yerde de tankların motorları çalıştırıldı. ağır ve hafif toplar yol durumuna getirildi, piyade askerleri mevzilerinde toplandılar. 5.30! Harekât saati geldi çattı...

Artık gökyüzündeki homurtuları kimse işitmiyordu. Şimdi yerdeki gürültü her şeyi bastırıyordu. Bir anda başlayan topçu ateşi, tank motorlarının homurtusu ve zırhlı araçların palet şakırtıları makinalı tüfek ve el bombası seslerine karışıyordu. Bir ölüm orkestrasının çaldığı cehennem senfonisiydi âdeta bu...

«Drôle de guerre» (komik savaş), yerini gerçek savaşa bırakmıştı. Bu savaş, Alman harekât planlarında öngörüldüğü biçimde gerçekleşmekteydi. Almanlar birbiri ardından zaferler kazanıyorlardı.

Ilk zafer, savaş tarihinin en olağanüstü zaferiydi. Belçika'da, Albert Kanalı kıyısında dünyanın en modern tabyası bulunuyordu. Lüttich müstahkem mevkiine bağlı Eben Emael tabyasıydı bu. Kimse burayı alamaz deniyordu. En üst zırh kubbe çevreden 90 metre yüksekteydi. Tabyanın zırhlı top döşemesi sadece bin metre karelik alana yayılmıştı. Mazgalların ardında, zırhlı top kulelerinde 1200 asker beklemekteydi. 42 top, 20 çift namlulu ağır makinalı tüfek ve sayısız hafif makinalı tüfek tabyayı almak isteyen düşmana ölüm kusmaya hazırdı. Tabyanın her noktası, başka bir noktadan ateş altına alınabilecekti. Tabyanın dış tesisleri elli hektarlık bir alana dağılmıştı.

Albert Kanalından tabyanın alınması zaten olanaksızdı. Kanal her yandan ateş altında tutulabilirdi. Ayrıca kıyısı son derece dik olduğu için silahlı bir karşı koy-

Paraşutçular yere iner inmez mevzileniyor ve Hollanda askerlerini geri püskürtüyorlardı.

ma olmadan bile buraya tırmanmak düşünülemezdi. Kara tarafından saldırı da olanaksızdı. Zira gerektiğinde arazi sular altında bırakılabilmekteydi.

Alman askerleri olanaksızı gerçekleştirdiler. Alman saldırısının daha başlangıçta durdurulması istenmiyorsa, Eben Emael tabyasının alınması gerekiyordu. Bu nedenle tabya ele geçirildi.

Ju 52 nakliye uçaklarına bağlı planörler tabyanın yanına yaklaştıklarında uçaklarla aralarındaki bağlantıyı kestiler. Üç motorlu Junker uçakları Almanya'ya doğru geri döndüler. İçinde piyade askerleri bulunan ağır planörler ise Belçika toprakları üzerinde sessizce büyük çarpışma alanına doğru yavaş yavaş süzüldüler. Eben Emael tabyasında ölüm sessizliği vardı henüz.

Az sonra bu dev kuşlar zırhlı tabyanın üzerinde dolanmaya başladılar. Doğudan kıpkırmızı güneş doğuyordu. Güneşin bu kan rengi ilk ışıklarında ağır planörlerin pilotları iniş noktalarını saptadılar. Çok öncesinden tabyanın maketleri üzerinde yaptıkları incelemelerden yöreyi çok iyi biliyorlardı.

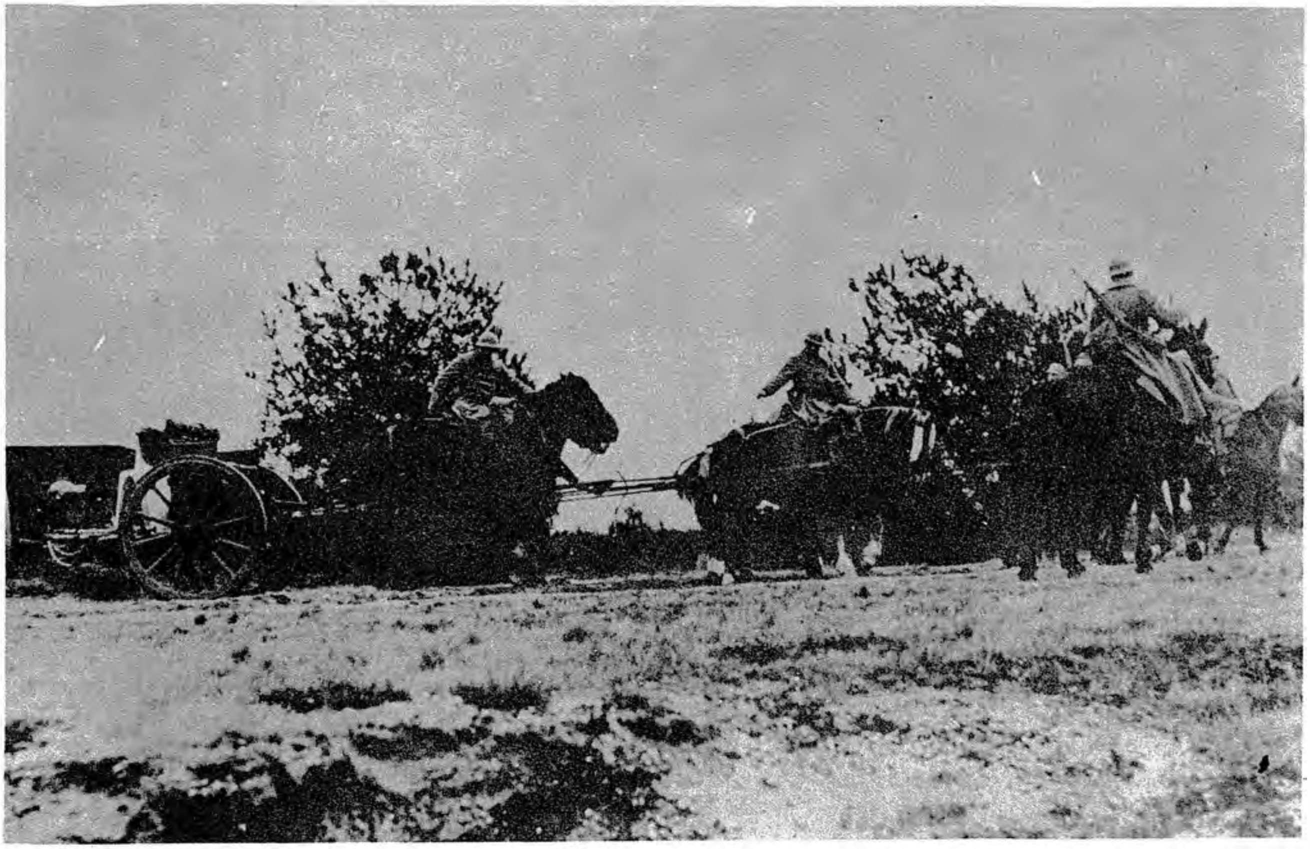
İlk planör çelik bir piste indi. Planörün kızaklarının çelik üzerideki gıcırtısı kesilmeden dokuz piyade askeri büyük bir çeviklikle dışarı atlamışlardı bile. Birbiri ardından inen planörlerden çıkan tam teçhizatlı piyade askerleri toplanmaya başdılar.

Artık bütün askerler hiçbir direnmeyle karşılaşmadan inmişti. Sayıları da çok değildi. Toplam 78 kişiydiler. Ancak altlarında, dev bir zırhla korunmuş, ağır silahlarla donatılmış 1200 Belçika askeri düşmanı bekliyordu.

Evet henüz beklemekteydiler. Daha düşmanın geldiğini fark etmemişlerdi. Oysa Almanlar tepelerine inmişlerdi. Saatler 5.32'yi gösteriyordu. Harekat saatini geçiyordu. Alman tankları yoldaydı. Eğer harekat planının aksaması istenmiyorsa, tankları Maastricht ile Lüttich arasında Maas ırmağını aşmaları gerekiyordu. İşte tam burada dünyanın en modern tabyası Eben Emael bulunmaktaydı.

Fransız başkomutanı Gamelin Alman saldırısı haberini almıştı. Saat 6.45 sularında Fransız birlikleri 17 kasım 1939'da Belçika hükümeti ile kararlaştırılan ortak harekat planına göre kuzeye doğru Belçika sınırını aşarak yola çıktılar. İngiliz birlikleri ise Belçika'nın başkenti Brüksel'in çevresinde koruyucu bir duvar oluşturmak amacıyle harekete geçtiler.

Fransız Yedinci Ordusu Flandern bölgesinden geçiyordu. Fransız Belçika ortak planına göre akşama kalmadan Albert Kanalında olacaktı. General Gamelin'in birlikleriyle Eben Emael tabyasının birlikte Almanları durdurabileceklerini düşündüğü sıralarda tabyada ilk toplu patlayı-

Alman ordusu son model tanklarla donanmıştı. Hollanda ordusu bu modern silâhlara karşı koyabilmek için atların çektiği toplara güveniyordu.

cı madde demetleri zırhlarda gedikler açmaya başlıyordu. 78 Alman askeri kendilerinden çok daha güçlü Belçikalılara karşı saldırıya geçmişlerdi.

Gerçi Almanların tabyayı tek başlarına almaları gerekmiyordu. Ancak birlikleri gelene kadar kuşatmayı ayakta tutmaları şarttı. Bundan sonra iş tabyının alınmasına gelecekti. Alman askerleri Belçikalıların hiç akıllarına gelmediği biçimde, onların tepelerine çöreklenmişlerdi.

Ikindi sularında Alman öncü tankları, ardlarında Istihkam birlikleri olduğu halde Lüttich yolundaki son engelleri aşmış, sınır tahkimatını yarmıştı. Artık Alman tanklarının karşısında Eben Emael ve dik kıyısıyle Albert Kanalı vardı.

Tabyanın tepesindeki 78 Alman askeri mazgallara açtıkları sürekli ateşle karadan yaklaşmakta olan arkadaşlarını korumaya çalışıyorlardı Tabya komutanı çevreyi sular altında bırakma emrini verdi. Almanlar istihkam birliklerini ileri yolladılar. Şişirme sandallarla göl haline gelmiş geniş arazide yola devam edildi, Albert Kanalı aşıldı. Dik kıyıya ip merdivenlerden tırmanılacaktı. İlk denemeler başarısızlıkla sonuçlandı.

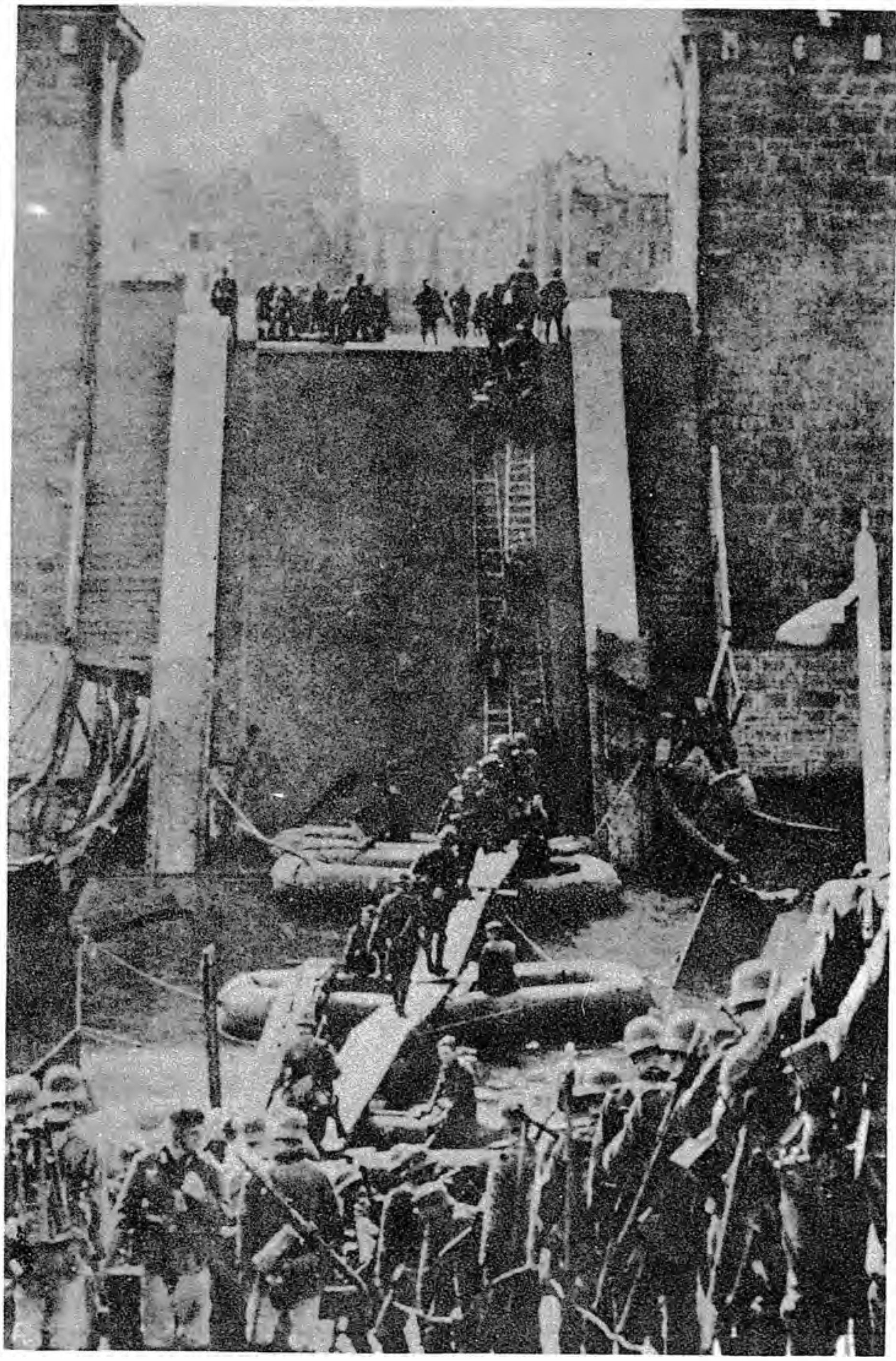
Karanlığın bastırmasıyle birlikte tabyanın zırhlı duvarlarından projektörler yakıldı ve bunlar çevreyi aydınlatmaya başladılar. Kimse görünmeden yaklaşamazdı. Ancak önemli olan daha önceden Almanların tabyanın üzerine mevzilenmiş olmalarıydı. Bunlar projektörlerin ulaşamadığı karanlık köşelerde bekliyorlardı. Demet halindeki patlayıcı maddeler birbiri ardından mazgallardan içeri atılıyor, zırhlı kubbelerin bazılarında tek bir canlı bırakmıyorlardı.

11 mayıs sabahı projektörler söndüğünde artık bütün koruganlardan ateş edilmiyordu. Saldırıcılar için en tehlikeli mazgallar tabyanın üstünde mevzilenen arkadaşları tarafından sürekli ateş altında tutulurken küçük bir savaş grubu sular altında kalmış bölgeyi aştı.

Yepyeni, tehlikeli ve sessiz bir silah olan planörlerle gelmiş askerlerle bağlantı kurulmuştu. Bundan sonra tabyanın alınması bir zaman meselesiydi. Aynı sabah öteki Alman birlikleri de Hollanda'nın iyice içerlerine girmişlerdi. Bir gün önce planörlerle aynı zamanda havalanan hava indirme birlikleri iniş bölgesinden fazla uzaklaşamamışlardı. Ilk dalga iniş sırasında kazaya uğramıştı. Albay Oster tarafından saldırı tarihi haber verilen Hollandalılar geceleyin uçakların inebileceği Ratterdam-Lahey karayolu boyunca demir kazıklar çakmışlardı. Uçaklar birbiri ardına parçalandı, alev aldı ve uçaklarda bulunan Alman askerleri canlı canlı alevler arasında yanarak öldüler.

Bu durumu yukarıdan izleyen ikinci dalga pilotları inmeye cesaret edemediler Bu fırsatı bekleyen Hollanda birliklerinin karayolunun her iki yanından kazada sağ kurtulan Alman askerleri üzerine ateş açtıklarını da görmüşlerdi. Böylece ikinci dalga hesapta olmayan bir biçimde civardaki bir Hollanda havaalanına iniş yaptı. Planlama sırasında şiddetli direnmeyle karşılaşılacağı hesaplandığı için bu havaalanına iniş düşünülmemişti. Oysa şimdi bu gerçekleşti.

Uçüncü dalga daha havalanmadan haberdar edildi ve kalkışları ertelendi. Ilk inen askerler ise başlangıçta ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Ancak ertesi gün, 11 Mayısta, Eben Emael'deki ölüm kalım savaşının başladığı saatlerde ikinci dalga tarafından hesapta olmayan biçimde ele geçirilen ve 24 saat süreyle savunulan ha-

Alman askerleri engel tanımadan yollarına devam ediyorlardı. Hollandalılar Almanların ilerlemesini durdurmak için köprüleri havaya uçuruyorlardı. Resimde Hollandalılar tarafından havaya uçurulan Maastrich köprüsünü aşan Alman askerleri görülüyor

vaalanına takviye gönderildi.

Bu arada bir gün önce havalanan paraşütçü birlikleri de ilk görevlerini yerine getirmişlerdi. İki birlik Rotterdam üzerine atlamıştı. 10 Mayıs sabahı erken saatlerdeki bu indirme harekatı hiçbir direnmeyle karşılaşılmadan gerçekleşmişti. Kimse sessizce yere doğru süzülen askerlerin farkına varmamıştı.

Bu iki paraşütçü bölüğünün görevi Niuwe Maas ırmağı üzerindeki önemli kara ve demiryolu köyrülerini bir baskınla ele geçirmekti. Bu köprüler Rotterdam'ı güneydeki banliyölerine bağlamaktaydı. Köprülerin Hollanda'ya girmiş Alman birlikleri gelene kadar elde tutulması gerekmekteydi. Paraşütçü bölüklerine veriler emir buydu.

Paraşütçü bölüklerinin seçme askerleri bu emri yerine getirmek için herşeyi yapacaklardı. Oysa bunlar Alman harekatının başarısı için Eben Emael'deki 8 kişiyle kendilerine bütün yükün düştüğünü bilmiyorlardı. Ancak Alman birlikleri ilk günlerde mümkün olduğu kadar Hollanda topraklarından içeri doğru ilerledikleri takdirde düşmanın kuzeye doğru bastıran esas

İngilizler ve Fransızlar, Almanların saldırısını durdurmağa çalışıyorlardı. Ama ummadıkları bir biçimde gelişen Alman saldırısı karşısında pek birşey yapamadılar. Resimde bir sokak başında mevzilenmiş olan müttefik askerleri görülüyor.

Almanların top ateşi karşısında dayanmak olanaksızdı. Hollandalılar direnmeğe kalktıklarında kentler yerle bir ediliyordu. Resimde, Almanlar tarafından bombalanan Rotterdam kenti görülüyor.

Alman askerleri Eben Emael tabyasını almak için şişirilmiş botlara binmişler ve sular altında kalan arazileri aşmışlardı.

kuvvetleriyle çatışma Alman sınırlarından, dolayısıyle Almanlar için son derece önemli Ruhr havzasından uzakta olacaktı. Düşman Hollanda ve Belçika'da kesin biçimde yenilgiye uğratılmalıydı ki, Guderian'ın birliklerine bağlı Kleist'in tankları güneyden mümkün olduğu kadar düşmanın arkasından Manş denizi kıyılarına kadar yaklabilsin. Bunun için de Rotterdam'ın kısa süre içinde alınması gerekiyordu. Bu da Niuwe Maas köprüsü sağlam kaldığı takdirde mümkün olabilirdi. Paraşütçüler köprü yönüne doğru ilerlediler. Daha önce bir sıra uzun yapılar, depolarla karşılaştılar. Burası bir tramvay hattının son durağıydı. O sırada bir tamvay sabahın erken saatlerinde ilk seferini yapmak üzere istasyondan ayrılıyordu.

Paraşütçülerin bölük komutanının aklına bir fikir geldi. Tramvayla köprüye gitmek nasıl olurdu acaba? Bundan daha iyi bir gizlenme düşünülemezdi. Böylece hiçbir tehlikeyle karşılaşmadan köprünün öte yakasına geçilmiş olunurdu. Komutan tereddüt etmeden emir verdi: **«Tramvayı durdurun! Biz de bineceğiz!»**

Komutanın şansı vardı. Askerlerden birkaçı Aşağı Ren bölgesindendi. Bunlar Hollanda dilini biliyorlardı. Gerçi tramvay vatmanı sabahın bu erken saatinde üniformalı askerlerin ortalıkta dolaşmalarına şaşırmıştı, ama tramvayı durdurdu.

«Binebilir miyiz» diye sordu askerlerden biri Hollanda dilinde.

«Tabii. Ben de zaten köprüye gidiyordum. Yorgunsunuz herhalde evinize gidip yatmayı ne kadar çok istiyorsunuz kim bilir!»

Yatmak mı? Bu daha günlerce söz konusu olmayacaktı Alman paraşütçüleri için. Ama bunu şimdilik ne vatman ne de askerler biliyorlardı.

Askerler tramvayın bomboş iki vagonuna doluştular. Vatman freni koyverdi, tramvay yola koyuldu. Çelik tekerlekler upuzun köprüde büyük gürültü ile dönüyorlardı. Karşı yakaya vardıklarında vatman tramvayı yeniden durdurdu.

Paraşütçüler teşekkür edip indiler. Vatman ve iki vagonun biletçileri hâlâ tramvaydaki askerlerin kim olduklarını anlamamışlardı. Gerçi üniformalar onlara biraz yabancı gelmişti, ama bunların Alman üniformaları olabileceğini rüyalarında görseler bile inanmazlardı. Zaten paraşütçülerin kıyafetleri tramvaycıların resimlerini ve filmlerini gördükleri Alman askerlerininkinden oldukça farklıydı.

Daha sonra tramvay memurları askerleri kendi Hollanda askerleri sandıklarını anlattılar. Ancak Hollanda ilgilileri kamu oyu önünde gülünç duruma düşeceklerini anlayıp tramvaycılara gördükleri askerlerin Hollanda üniforması giymiş olduklarını söylettiler.

İkinci paraşütçü bölüğü de müttefik propaganda örgütüne bilmeden çok yararlı oldular. O zaman uydurulan bu konudaki söylentiler bugün bile gercek sayılmaktadır çoğu kez.

İkinci bölüğün komutanı birinci bölüğün tramvaya bindiğini ve gözden kaybolduğunu görmüştü. Kusursuz bir fikirdi bu. Kendisi de aynını yapacaktı. Köprünün karşı yakasında birinci bölüğe mensup paraşütçüler mevzilenirken, makinalı tüfekleri Rotterdam yönüne doğru yerleştirirken, ikinci paraşütcü bölüğü yirmi dakika son-

Müttefikler bir Alman saldırısına karşılık Maginot Hattına güveniyorlardı. Ama Almanlar müttefiklerin bekledikleri yerden saldırıya geçmediler.

ra gelen tramvaya biniyordu.

Yirmi dakika sonra! Bu süre içinde çok şey olup bitti. Bu arada gündüz olmuştu iyice. Işçiler ve memurlar köprüden geçip işlerine gitmeye başlamışlardı. Bunlar köprünün Rotterdam yakasındaki üniformalı askerlere hayretle bakıyorlardı. Bu ilginç üniformalar içindeki askerler ne yapıyordu böyle? Manevra mı?

Bir devriye polisinin dikkatini çekti bu durum. Karakolun böyle bir manevradan haberi yoktu. **«Gerçekten tuhaf»**, diye düşündü polis. Doğru telefona koştu.

Bu arada bütün Hollanda makamları savaşın başladığını, Alman askerlerinin Hollanda'ya saldırdıklarını, Lahey bölgesine paraşütçülerin indiğini biliyordu. Rotterdam askeri komutanı Albay Scharroo silah başı emri verdi. Bir motorlu topçu taburu ikinci paraşütçü bölüğünün arkasından, güneyden Nieuwe Maas köprüsüne doğru yola çıktı. İkinci tramvayın vatmanı işe yolcularının kimler olduğunu biliyordu. Tabii ki silahlı askerlere karşı koyacak kadar akılsız değildi. Ancak köprüye yaklaşırken Hollanda birliklerinin geldiğini görünce tramvayı durdurdu.

Alman paraşütçü subayına Hollanda askerlerinin araçlarından inip köprünün yanındaki birkaç evi işgal ettiklerini söyledi vatman. Alman bölük komutanı askerlerini indirdi ve yolun sağına ve soluna dağıttı. Hollanda birliği ise gizlenmesiz Alman askerlerine makinalı tüfek ateşi açtı. Bir anda paraşütçülerden bir kısmı öldü yada yaralandı.

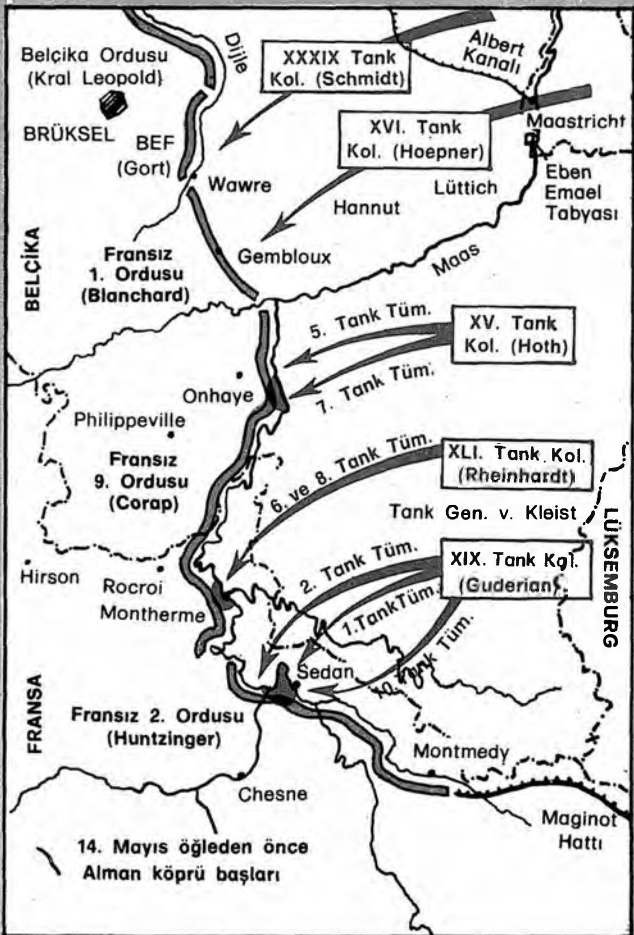
Gizlenecek bir yer görünmüyordu ortalıkta. Bölük komutanı birden açık bir kapı gördü. Ölüm kusan makinalı tüfekten biraz olsun korunmak için askerler evden içeri daldılar. Onlar kapıdan girerlerken içerden bir çan sesi duyuldu. Kapısı ardına kadar açık bina bir manastırdı ve çanlar sabah ayinine çağırı için çalıyordu. Kendileri dehşet içinde olmalarına rağmen Alman askerleri korkmuş keşişleri ve ayine gelen halkı yatıştırmaya çalıştılar. Sonunda bunda başarılı da oldular.

Az sonra askerlerden bazıları caddede yaralanarak kalan arkadaşlarını ateş hattından geri çekmek üzere dışarı çıktılar. Hollandalıların ağır ateşi altında bu deneme başarısız kaldı. Arkadaşlarını kurtarmak isteyenler içinden de bir kısmı öldü, bir kısmı da yaralandı.

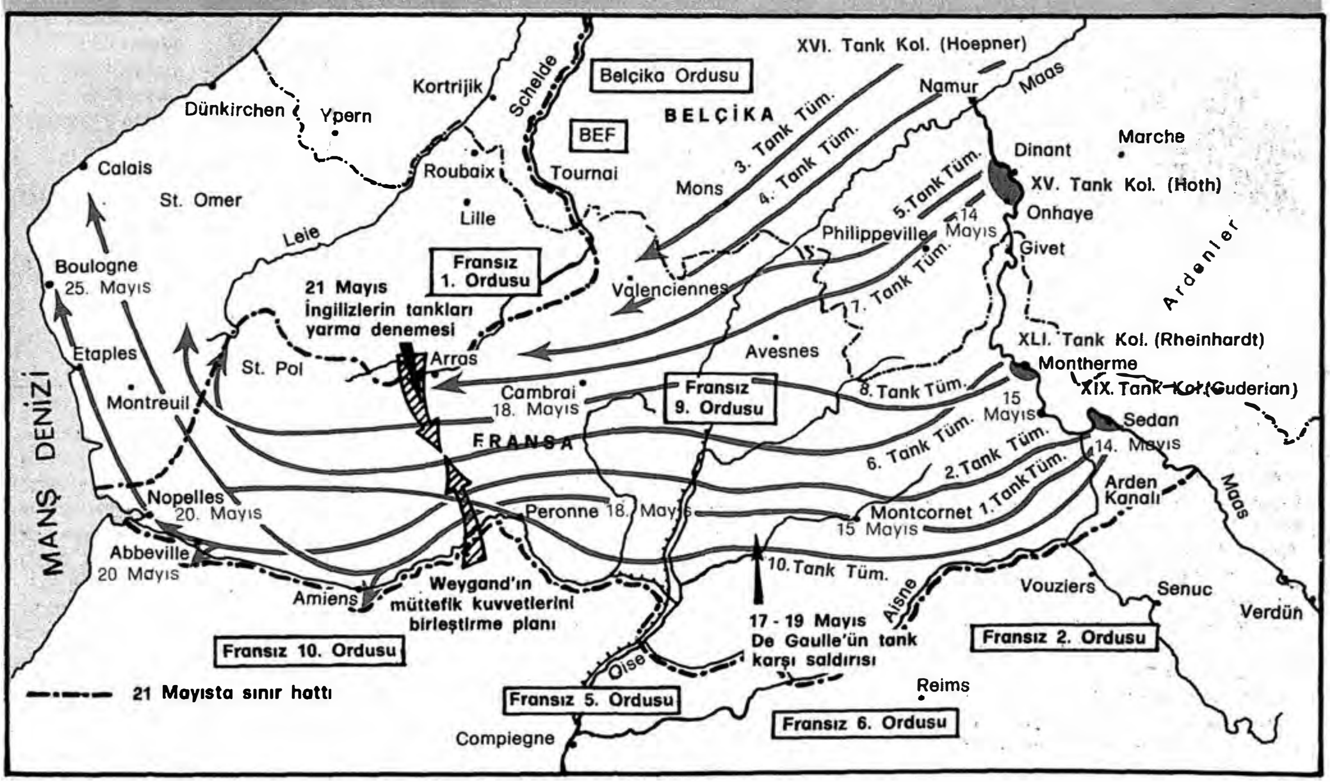
Keşişler, dinlerinin gereğine uyarak yaralıların tedavisi için kolları sıvadılar. Din adamı oldukları için yaralıları kurtarmaya kalktıkları takdirde kimsenin onlara ateş etmeyeceklerini düşünüyorlardı. Ancak yo-

General Guderian'ın tank savaşı yöntemleri oldukça büyük bir başarı kazandı Batı Cephesinde. Bu yöntemler yardımıyla güçlü hatlar yarıldı.

14 Mayıs ve 21 Mayıs tarihlerinde Batı cephesinde durum

Piyadelerle gelen Alman süvarilerine yapacak fazla iş kalmıyordu. Zira tanklar korkunç bir süratle ilerleyerek onların görevlerini fazlasiyle yapıyorlardı. Süvarilere yalnızca kaçan müttefik askerleri yakalama görevi kalıyordu.

la çıktıklarında onlar da makinalı tüfek ile karşılaştılar.

İşte müttefiklerin ikinci propaganda fırsatı o sırada doğdu. Almanlar sadece Hollanda üniformaları giyerek gelmekle kalmamışlar, aynı zamanda din adamı kılığına da bürünmüşlerdi. Bu olay ertesi günkü Hollanda ve Belçika basınında işte bu şekilde kamu oyuna yayılıyordu. Keşiş cübbesi giyen herkesten şüphe ediliyordu artık. Bu cübbenin altında bir Alman askeri saklı olabilirdi.

«Beni dinleyin» dedi subay. **«Bir manastıra girdik. Manastırlar da kiliseler gibi Cenevre anlaşması hükümlerine tabidir. Burada fazla kalamayız. Yoksa bizi keşişlerin cübbesi altına saklanıyor diye suçlarlar. Ne kadar zor olursa olsun, buradan çıkmalıyız. Uçe kadar sayacağım. Ondan sonra hep birlikte karşıdaki büyük eve gireceğiz. Yolda vurulan, olduğu yerde kalacak. Kimse durup arkadaşına yardım etmeyecek. Anlaşıldı mı? O halde Bir - iki - üç...!»**

Paraşütçüler ardına kadar açık manastır kapısından dışarı fırladılar. Birkaçı Hollanda ateşi altında yığılıp kaldı. Ancak çoğunluk büyük bir gıda maddeleri mağazasının büro ve depo kısımlarının bulunduğu binaya girmeyi başardı. Hemen burada savunma için mevzilendi.

Bölük komutanın aklına bir fikir geldi. Masanın üzerinde bir telefon görmüştü. Rotterdam belediye başkanın telefonunu rehberden buldu ve numarayı çevirdi. Sabah saat henüz 6.30 idi. Bu saate Hollanda'da hiçbir memur çalışmaya başlamazdı. Binadaki bekçi telefonu açtı. Telefondaki yabancının ne istediğini anlamamıştı. Az sonra gelen bir polis Almanca biliyordu.

Alman subayı bir blöf yaptı. Alman tank tümeninin birazdan geleceğini söyledi. Hemen bir milletvekilinin yollanmasını istedi. Hollanda polisi afallamıştı. Ne yap-

BELÇİKA

Ulusal Kokartlar

Kasket Şeritleri

SIPOLET VE APOLETLER

Albay (Piyade)

Tümgeneral.

Tuğgeneral

Generallerin
apoletlerindeki işaret

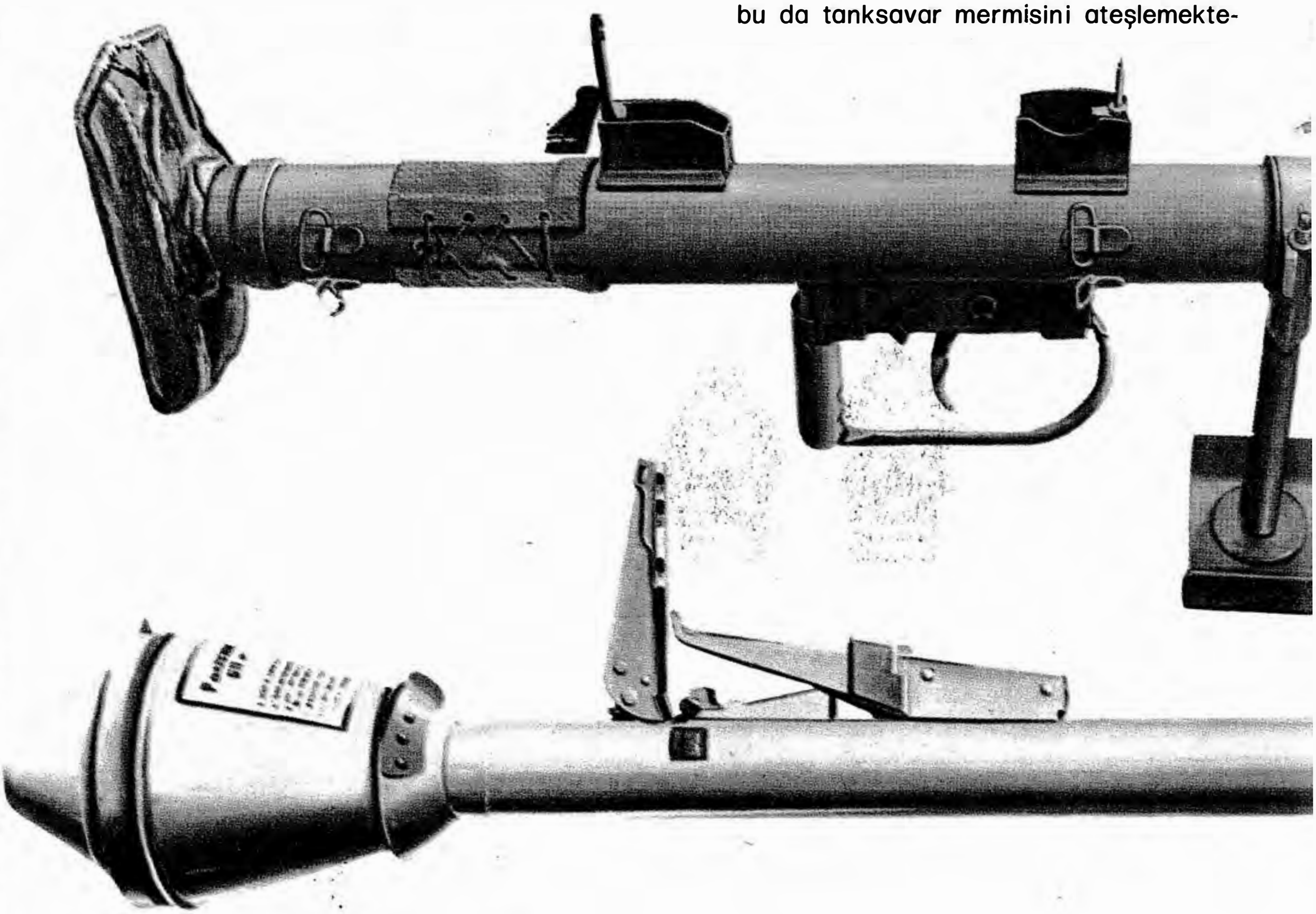

Subay
palaskalarının tokası

Savaşın silahları

TANKSAVAR SİLAHLARI

Projector, Infantry, Anti-Tank
Bu İngiliz hafif tanksavar silahı daha çok kısaltılmış adı PIAT ile tanınmıştır. Yaylı bir sistemle çalışan silahtır. Ağır bir çelik pim bir fişeği ateşlemekte, bu da tanksavar mermisini ateşlemekte-

60-mm-Amerikan Roketatarı
Bu silah Bazooka adiyle de tanınmaktadır. Omuza yerleştirilmekte ve düşman tanklarına son derece etkin mermi ateşlenmekteydi. Değişik modelleri vardı. Daha sonraki modelleri taşınırken sökülebilmekteydi. Gerçi 88 milimetrelik bir süper Bazooka geliştirilmişti, ancak Kore savaşında kullanılmıştı.

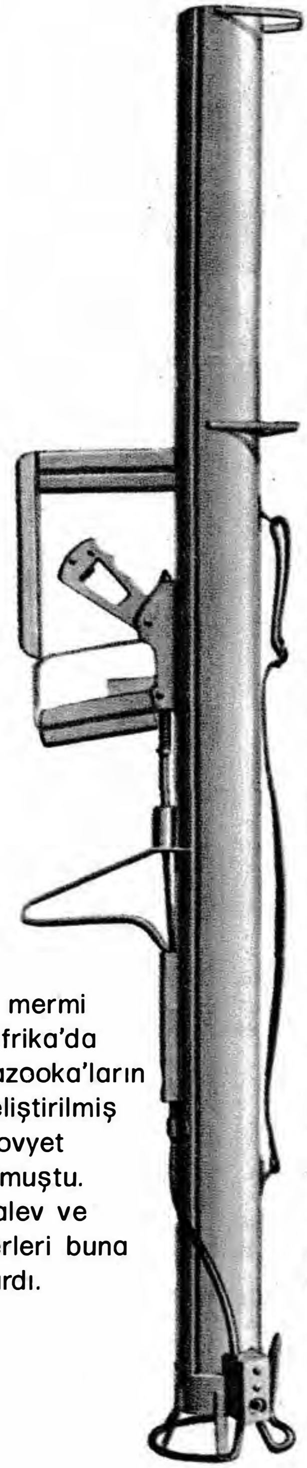

dir. Mermi 80 ile 100 metre uzağa atılabilmektedir. Asker, tankın yeteri kadar yaklaşmasını beklemek zorundaydı. Bu da son derece sağlam sinirleri gerektirmekteydi.
Ancak bu tanksavar silahı yakından kullanıldığında çok etkiliydi.

Panzerfaust
Savaş içinde geliştirilen en etkin tanksavar silahlarından biriydi. Panzerfaust'un binlerce çeşidi, farklı güçte olanları yapılmıştı. Ana modeli küçük, geritepmesiz bir silahtı.
Çok büyük bir mermi atabilmekte, bu mermi ise dünyanın bütün tanklarını tahrip edebilmekteydi.

Panzerschreck
Bu roketatar 88 milimetrelik mermi atabilmekteydi. Almanların Afrika'da ganimet olarak aldıkları ilk Bazooka'ların kopyasıydı. Panzerschreck geliştirilmiş bir Bazooka idi ve özellikle Sovyet tanklarına karşı çok etkili olmuştu. Namlunun arkasından çıkan alev ve duman yüzünden Alman askerleri buna «soba borusu» adını takmışlardı.

Adı	Kalibre (mm)	Ağırlık (kg)	Uzunluk (m)	Mermi tipi	Mermi Ağırlığı (kg)	Delme gücü (cm)	Not
ALMANYA Panzerfaust 30	28	0,9	0,8	İçi boş m.	3,2	17,2	Geri tepmesiz
Panzerschreck	88	9,0	1,6	İçi boş m.	3,3	10,2	Roketatar
İNGİLTERE PIAT	—	14,5	1,0	İçi boş m.	1,4	10,2	Yaylı Ateşleme Sistemi
AMERİKA Bazooka	60	6,0	1,4	İçi boş m.	2,8	15,0	Roketatar

GENEL NOT: Mermilerin delme gücüne ilişkin sayılar tüm uzaklıklarda aynıdır. İçi boş merminin etkisi uzaklık ve mermi hızı ne olursa olsun değişmez.
NOT: Panzerfaust'un Modeli 60 ve 100 tipleri de vardı. Bunlarda değişik olan sadece menzili artıran barut hakkı farklarıydı.

Tankların geçisinden sonra piyadeler geliyordu. Geçtikleri bölgelerdeki son direnme merkezlerini de yıkıyorlardı. Bazen tanklar o kadar çabuk ilerliyorlardı ki, askerlerin onlara yetişme olanağı kalmıyordu.

malıydı? En iyisi şehir komutanını bu tuhaf telefon konuşmasından haberdar etmeliydi. Alman subayının nereden telefon ettiğini öğrendikten sonra telefonu kapadi.

Birkaç dakika sonra gıda maddeleri mağazasının bürosundaki telefon çaldı. Alman bölük komutanı şimdi Rotterdam şehir komutanının birkaç düzine paraşütçünün ne kadar güçsüz olduğunu bildiğini farketti. Bir milletvekilinin çağırılması olanaksızdı.

«On dakikaya kadar teslim olun! Pencereden beyaz bez çıkarın. On dakika içinde bu söylediklerimi yapmazsanız, içinizden biriniz sağ kalmayacak biçimde saldırıya geçeceğiz. Sarıldınız. Şimdi saat 6.45. 6.55'de bekleme süresi dolacak!»

Dışardan, köprünün öteki yakasındaki bölüğün Hollanda askerleriyle çarpışma sesleri geliyordu. On dakika sonra makinalı tüfek yaylım ateşi ve havan mermileri yağmaya başladı. Kiremitler damdan yuvarlanıyor, camlar zangırdıyordu. Yeniden Almanlardan yaralanan ve ölenler oldu.

«Köprüyü tutun. Böylece tanklar rahatça Rotterdam'a girebilsinler! Akşama kadar dayanmalısınız. O zaman tanklar gelmiş olurlar!» Paraşütçülere havalanmadan önce havaalanında böyle söylenmişti. Ama paraşütçüler vaatlerini tutamayacaklardı, dayanmaları olanaksızdı.

Güneyden Fransız 7. Ordusu yaklaşmaktaydı. Hiçbir direnmekle karşılaşmadan. Bütün yollar onlara açılıyor, köprülerden serbestçe geçiyorlardı. Ancak Alman 9. Tank Tümeni engelleri bir bir ortadan kaldırmak zorundaydı. 10 Mayıs akşamı parasütcüler Rotterdam'ın Maas köprüsünde büyük bir özlemle tank palet ve motor seslerini beklerlerken tank tümeni Peel Hattını bile aşamamıştı. Buradan sonra çevresi Hollanda kuvvetleriyle sarılmış paraşütçülere daha yüz kilometre yol vardı. Ancak dört gün sonra tanklar Rotterdam'ın Nieuwe Maas köprüsünde olabileceklerdi! 13 Mayısta. Ama paraşütçüler de oradaydı o gün. Köprünün iki yakasında değil, köprü üzerinde, altında, çelik putrellerin arasında... Sayıları iyice azalmıştı. Ancak görevlerini yerine getirmişlerdi. Köprü tahrip edilmemiş, tankların Rotterdam'a geçebilmelerini sağlayacak biçimdeydi.

Güneyden daha ilk günden itibaren Kleist'in tank birlikleri önce güneye doğru, daha sonra batıya doğru hızla ilerlemekteydiler. Müttefik kuvvetler komutanlığı günlerce tam olarak duruma katılmamış, bu tankların ilerlemesindeki tehlikeyi görememişti. Hâlâ Fransız tümenleri İngiliz seferi kuvvetleri Kuzey Fran-

Savaşın uçakları

HAWKER HURRICANE

Tipi: Tek kişilik avcı uçağı.

Motoru: 12 silindirli, bin 29 beygir gücünde bir adet Rolls Royce *Merlin III*.

Silahı: 8 adet 7,7 milimetrelik Browning makineli tüfek.

Hızı: 6 bin 96 metrede saatte 528 kilometre, deniz seviyesinde saatte 451 kilometre.

Tırmanma: 6 bin 96 metreye 8 dakika 30 saniyede.

Etki alanı: 684 kilometre. Yedek depolarla 448 kilometre.

Ağırlık: Boş 2 bin 118 kilo, dolu 2 bin 994 kilo.

Kanat açıklığı: 12,19 metre.

Uzunluk: 9,55 metre.

Yükseklik: 4 metre.

Kanat alanı: 23,97 metrekare.

sa'dan kuzeye doğru ilerlemeye çalışıyorlardı. Oysa Kleist'in tank kuvvetlerinin yaklaştığı bölgede müttefik güçlerin miktarı giderek azalıyordu. Manstein'in planı gerçekleşiyordu.

Alman Genel Kurmay Başkanı ve onunla birlikte Alman Kara Ordusu Başkomutanlığı yaptıkları hesapta yanılmışlardı bir kez daha. Hitler Mannstein'in planını komutanlara kabul ettirmeye çalıştığında Orgeneral Ewald von Kleist tank ordusu komutanlığına getirilmişti. Kleist en önemli yarma hareketini gerçekleştirecekti. Kleist hem kararlarında çekingen, hem de tankların bağımsız silahlar olarak kullanılmasına karşı bir komutandı.

Halder ve Kara Ordusu Başkomutanlığı, karşıtları Guderian'ın direneceğini ve 7. Tank tümeni komutanlığına atanmadan az önce terfi ettirilen Rommel'ir tümenine düşmanın «Hayalet Tümen» adını vereceklerini hesaplamamışlardı. Aslında Halder'in isteği üzerine ve Guderian'ı frenleyecek bir kişi olarak düşünülüp bu göreve getirilen Kleist, bu çekingen general, Guderian'ın ve onun başarılarından etkilemiş, ona uymuştu.

Genç tank generali Guderian daha Birinci Dünya Savaşında kendini göstermiş bir kişiydi. İsonzo cephesinde İtalyanlara karşı verdiği savaşta o zamanın en yüksek nişanı olan **«pour le mérite»** ile ödüllendirilmişti. Alman Nasyonal Sosyalist Partisine kayıtlı değildi. Ama daha yıllar öncesinden **«Piyade Saldırıyor!»** adlı bir yazısı Hitler'in dikkatini çekmişti. Önce Hitler Gençliği irtibat subaylığına getirildi. Ama kısa süre içinde Hitler Gençliği yöneticisi Baldur von Schirach ile arasında anlaşmazlık çıktı. Hitler onu «Führer'in Refakat Taburu» nun başına getirdi. Polonya savaşının sonuna dek kısa süre önce tuğgeneralliğe atanan Guderi anbu görevde kaldı. Bu sırada da Hitler'i birçok konuda frenlediği biliniyordu.

7 Tank Tümeninin komutanı Erwin Rommel idi. Hitler ilerde onu Almanya'nın en genç mareşali yapacak, daha sonra da öldürtecekti. Ancak 1940 yılının bu mayıs ayında bütün bunlar henüz ilerde olup bitecek şeylerdi.

Lüttich'in 40 kilometre güneyinde Rommel'in tank tümeni hızla düşman saflarını geçti, kısa süre içinde sağından ilerleyen 5. Tank Tümenini geride bıraktı. Rommel o güne dek tanklar için olanaksız sayılan bir gece savaşında ünlü Maginot hattının kuzey kesimini geçti. Ama sade gece saldırmakla kalmadı Rommel. Kurallara aykırı bu gece saldırısını daha da çılgınca bir biçimde uyguladı. Tanklar o güne dek hareket halindeyken atış yapmazlardı. Bu kesin bir kuraldı. Zira atış isabeti çok düşerdi böylelikle.

General Rommel bu durumda kurallara uymayı düşünmüyordu. Saldırı sıra-

Savaşın üniformaları

Belçika Kraliyet Deniz ve Hava Kuvvetleri, 1940

Deniz Gedikli Başçavuşu, Belçika, 1940
Deniz askerlerinin kasketlerindeki şeritler iki değişik biçimdeydi. Erat kaputun içine tek renkli mavi bir gömlek giymekteydiler.

Avcı Pilotu, Belçika, 1940
Tek parçalı pilot elbisesinin çapraz uzanan bir fermuarı vardı ve genellikle rütbe işaretleri olmaksızın giyilmekteydi

Hava Yüzbaşısı, Belçika, 1940
Yakadaki üç yıldız rütbeyi göstermekteydi.
Sol koldaki aslan ise subayın en büyük pilotluk sınavını başarıyla verdiğini gösteriyordu.

Savaş için yetiştirilmiş olan Führer'in askerleri tam bir başarıya ulaşıyorlardı. Belçika ve Hollandanın alınmasından sonra müttefik askerlerini denize değin sürükleyeceklerdi.

sında **«Deniz kuvvetlerinde olduğu gibi davranacağız. Hem ilerleyeceğiz, hem de her iki yanı ateş altında tutacağız»**, diye emir verdi.

Rommel'e göre atış isabetinin eksikliği moral etkisiyle kapatılacaktı. Başarısı ona hak verdirdi. Rommel'in tankları iyice şaşırmış düşmanın ortasına daldılar, düşmanı geçtiler. Geceleyin Fransız tankları karşılarına çıktı, onları da yardılar. Yan güvenliği mi? Ordu komutanının seyrettiği manevralarda kuşkusuz buna dikkat etmek gerekirdi. Ama burada değil. Düşmanın moralini bozmak gerekiyordu Rommel'e göre. Eğer düşmanın arkasına geçilirse, yandan saldırmayı düşünmeyecekti bile düşman. O zaman ya mümkün olduğu kadar şerefli biçimde esir olmayı, ya da mümkün olduğu kadar zarar görmeden kuşatmadan kurtulmayı düşünecekti.

Rommel haklı çıktı. Hiç umulmadık yerlerden saldıran tümenine düşman ürküntü veren **«Hayalet Tümeni»** adını taktı. Düşmanın tüm tümenlerini Rommel şaşkın ve dehşet içinde geride bıraktı. Maginot hattının kuzey kesimini aşış, Rotterdam'ın düşmesinden 24 saat sonra oldu.

Maas köprüsünün önünde, arkasında, üstünde ve altında savaşan paraşütçülerden hayatta kalanların sayısı çok azdı. Ama görevlerini yerine getirmişlerdi. Maas köprüsü hala ayaktaydı. Sonunda, en sonunda 13 mayıs günü ulaşan öncü tanklar köprüden geçerek karşı yakaya varmışlardı. Artık Rotterdam şehir merkezinden pek uzakta değillerdi.

Alman yöneticileri Rotterdam'in sivil ve askeri yöneticilerinden kenti «Açık Şehir» ilan etmelerini istediler. Bu isteğe Hollandalılar uymadılar. Rotterdam da Varşova gibi savunmalı bir şehir, bir kale olmalıydı. Alman birlikleri Rotterdam önlerinde ilerlemediler. Oysa Nieuwe Maas ırmağının karşı yakasına geçmişler, kentin merkezine çok yaklaşmışlardı. Tüm Alman hava indirme birliklerinin komutanı General Student Rotterdam'ın teslim olmasını istedi. Bunda naz sonra da bütün emirlerin tersine sürekli ön saflarda dolaşan general ağır yaralandı. Tank birliklerinin komutanı General Schmidt bunun üzerine Rotterdam'daki Alman kuvvetlerinin yönetimini devraldı. 13 Mayıs akşamı Schmidt saldırı planını ertesi gün için düzenledi.

13.05'de bilinen askeri hedeflere topçu ateşi açılacaktı. 13.20'de askeri hedefler bombardıman edilecek, 13.50'de piyade saldırısı başlayacaktı.

14 Mayıs sabahı saat 10'da üç Alman subayı görüşmek üzere Maas köprüsünden geçtiler. Ellerinde beyaz bayraklar olduğu halde Hollandalılara yaklaştılar. Hollandalıların görüşmecileri kabul etmeleri tam olarak kurallara uygun değildi. Alman subaylar ellerini yukarı kaldırdılar, bellerinden tabanca kılıfları alındı ve ırmağa atıldı.

Sonunda kentin komutanı Albay Scharroo'nun yanına çıktıklarında komutan şehri teslim etmeyi reddetti. Gerekçe olarak da teslim çağırısı altında sadece **«Alman Birlikleri Komutanı»** yazılı olduğunu, komutanın adının bulunmadığını söyledi. Hollanda Orduları Başkomutanı General Winkelman'a Scharroo telefon etti. Bu

Bir Panzer Tümeni saldırıda. Panzerlerin geceleyin bile ilerlemesi karşısında Fransızların 9. Ordusu şaşkına döndü ve bozguna uğradı.

imzasız isteğe uymayı düşünmediğini söyledi. Ayrıca Rotterdam'da Almanların bulunmadığını, bu nedenle teslim olma gereğini duymadığını anlattı.

Albay Scharroo'nun niçin böyle düşündüğü bugün bile açıklığa kavuşmuş değildir. Çünkü Rotterdam'da Almanlar bulunmaktaydı, bunu da Scharroo pekala bilmekteydi. Teslim çağrısında ise özetle şöyle yazılıydı: **«Açık şehir Rotterdam'da gösterilecek direnme gerekli önlemleri almaya beni zorlayacaktır. Bunun sonucu kentin baştan başa yerle bir olmasıdır. Sorumluluk duygusuna sahip biri olarak sizin kentin böylesine ağır zarara uğramasını önlemenizi dilerim. Bu çağrının size ulaşmasından sonraki iki saat içinde herhangi bir cevap gelmediği takdirde, en kesin önlemleri alacağımı duyururum.»**

«En kesin önlemler.» Bu olsa olsa bir hava saldırısı olabilir. Albay Scharroo bunu biliyordu. Bununla birlikte yazıdaki bütün tehditleri, imzanın bulunmadığı gerekçesiyle görmemezlikten geldi. Oysa

Alman tankları Batıya yapılan hücum sırasında arkalarından gelen kuvvetlere yol açmak amacıyla büyük bir hızla Hollanda ve Belçika içlerine doğru ilerliyorlardı.

böylesine bir ültimatomun bir adla imzalanmasının gerekmediğini, hatta bunun doğru olmadığını, aksi takdirde imza sahibinin kendi birliğini, böylece birliğinin gücünü ve kuruluşunu açıklamış alacağını gayet iyi bilmekteydi.

Ültimatom iki saat içinde yürürlüğe girecekti. Saat 10.30'da Hollanda makamlarına verilmişti. Buna göre 12.30'da süre dolmaktaydı. Ültimatom süresinin dolmasından on beş dakika önce yüzbaşı Bakker Almanlara gönderildi. Albay Scharraa adına Alman ütimatomunun imzasız olduğu gerekçesiyle kabul edilmediğini ve bu kez imzalı bir ültimatomun gönderilmesi gerektiğini bildirdi.

Bu arada Bremen'den saat 11.40'de bir Ju 54 filosu havalandı ve Rotterdam'a doğru yol almaya başladı. Bu hat için 100 dakikaya ihtiyacı vardı filonun. 13.25'-de Rotterdam üzerinde olacaktı. Ultimatomun süresinin bitmesinden hemen hemen bir saat kadar sonra. Bu emniyet payı bilinçli şekilde bırakılmıştı. Askerlerin sorumluluğundaki bir mesele için sivil halkı gereksiz bir baskı altında tutmak istemiyordu, daha doğrusu bombardıman için Almanlar kendilerini mümkün olduğu kadar haklı göstermeye çalışıyorlardı.

General Schmidt önce imzanın olmaması gerekçesine çok kızdı. Ama yine de ikinci bir ultimatom kaleme aldı, aynı zamanda Maas adasındaki birliklerine, Alman bombardıman uçaklarının yaklaşması halinde kırmızı işaret fişekleriyle durumu bildirmelerini emretti. Bu işaret daha önceden kararlaştırılmıştı. Eğer herhangi bir nedenle Rotterdam'daki askeri mev-

İngiliz Seferi Birlikleri Komutanı General Gort, Fransız Kuvvetleri Komutanı General Gamelin. General Gamelin bu resmin çekilmesinden kısa bir süre sonra görevinden alınmıştır. Yerine Weygant atanmıştır.

zilerin borbordımon edilmesinden vazgeçilirse kırmızı işaret fişekleriyle filo uyarılacak ve uçaklar bombalarını daha önceden belirlenmiş yedek hedeflere atacaklardı.

General Schmidt yeni ultimatomu imzaladığı küçük dondurmacı dükkanından çıkarken uzaktan Alman bombardıman filosunun motor homurtuları duyuldu. Filo iki gurupa ayrıldı. Birinci grup hedef bölgesine Maas köprüsünün sağından ikincisi ise solundan yaklaşıyorlardı. Pilotlara, sadece Hollanda askeri hedeflerine saldırmaları kesinlikle emredilmişti. Pilotlar sadece askeri hedeflere saldırabilmek için, Rotterdam üzerindeki yoğun sis nedeniyle iyice alçaktan uçuyorlardı.

Soldaki bombordımon grubu Maas adasının çevresini dolaşmak zorundaydı. Pilotlar kırmızı işaret fişeklerini gördüler. Grup komutanı geri dönmeyi ve yedek hedeflere saldırmayı emretti. Ancak sağdaki grup yoğun sis nedeniyle işaret fişeklerini göremedi ve hedef bölgesine saldırdı.

Saldırıda 800'ün üzerinde ölü vardı. Bunlar arasında da sivillerin sayısı çok fazlaydı. Maas köprüsünün karşısında Rotterdam'ın eski kesimi bulunuyordu. Hollanda savunma mevzileri ise burodoy-

Daha sonra hava saldırısında ölenlerin sayısı 30 bin olarak yazıldı, anlatıldı. En güvenilir ansiklopedi olarak bilinen **«Encyclopedia Britannica»** ise son baskısında **14 Mayıs 1940** günü Alman hava saldırısında Rotterdam'ın yerle bir edildiği ve 30 bin kişinin öldüğü söylentisi şöyle yalanlanıyordu: **«Rotterdam aslında işaret vermedeki bir hata yüzünden bombardıman edildi. Aslında Hollandalılar Alman tehditlerine boyun eğmişlerdi. Saldırının bıraktığı dehşet, 30 uçaklık bu filonun bombardımanında 30 bin kişinin öldüğü söylentilerinden de gayet iyi belli olmaktadır. Oysa on kez daha güçlü bom-**

Bir «Stuka» yerde gördüğü düşmanının üzerine dalışa geçiyor. Az sonra hedefte canlı hiç kimse kalmayacak.

bardıman saldırılarında bile bu sayının çok daha azı kadar insan öldüğü bilinmektedir.»

Yanlışlık sonucu Alman bombardıman grupunun saldırısı Rotterdam'ı teslim olma zorunda bıraktı. Kentin eski kesimi limana kadar alevler içindeydi. Havadan yağan ölümün doğurduğu panik nedeniyle kimse söndürme çalışmalarıyle uğraşmıyordu. Evler, tahıl siloları, depolar ve kiliseler birbiri ardından alevler tarafından yutuluyordu.

Bir gün öncesinden Kraliçe ve hükümet İngiltere'ye kaçmıştı. Kraliçe, durum ne olursa olsun savaşa devam edileceğini açıkladı. Uzaktaki kolonilerin de Hollanda'nın birer parçası olduklarını, buralardan savaşa devam edileceğini söyledi.

Rotterdam'ın düştüğü gün Hollanda Genel Kurmay Başkanı General Winkelmann teslim oldu. Hollanda'daki savaş

Almanların ilerlemeye başlamaları üzerine sivil halk cephe gerisine doğru kaçmağa başlamıştı. Almanlar bir kente girdiklerinde çoğu kez yukarıdaki manzarayla karşılaşıyorlardı.

sadece beş gün sürdükten sonra sona erdi.

Aynı saatlerde daha güneyde Belçika orduları Dyle ırmağının ardına çekilip, bu doğal siperin ardında başkent Brüksel'i korumaya hazırlanıyorlardı. Fransız 1. Ordu Grupu Ingiliz seferi kuvvetleri ile birlikte önceden planlanan harekat olanına, Antwerp, Löwen ve Namur'un arasında kolon bölgeye gelmişti. İngilizler Belçika ordusuyle birlikte Almanlara kesin sonuçlu savaş vermeye hazırlanıyorlardı.

Müttefik yöneticiler hala Almanların bu savaşı bambaşka bir yerde vermeyi planladıklarını anlayamamışlardı. Almanlar kuzeye, Belçika'ya doğru ilerleyen müttefiklerin arkasında savaşmayı düşünmekteydiler.

Guderion bu orada giderek daha batıya ilerliyor, Fransız ordularını yarıyordu. Namur ve Sedan arasında Fransız 9. Ordusu bütünüyle parçalandı, batıya ve güneye doğru dağıldı.

Ancak 15 Mayıs akşamı Fransız yöneticileri tehlikeyi farkettiler. Sedan'ın her iki yanından Almanların yarma hareketi önlenmeliydi. Ne pahasına olursa olsun...

Ama Almanlar çok hızlı ilerliyorlardı. Fransız birlikleri yeniden toparlanıp yeni bir cephe oluşturana dek Alman birlikleri çoktan daha ileri hatlara ulaşıyorlardı. Yeni bir Alman başarısını, müttefiklerde yeni bir panik izliyordu.

Fransız orduları komutanı, birliklerinin moralini yükseltmek için coşturucu bir bildiri yayınladı. Şöyle deniyordu bildiride:

«Ilerleyemeyen birliklerimiz bir adım Fransız toprağını düşmana kaptırmaktansa oldukları yerde ölmelidirler. Şu saatte parolamız şöyledir: Yenmek yada ölmek! Yenmek zorundayız!»

Artık bu coşkun sözlerin bir yararı olmuyordu. Fransız askerlerinin çoğunun morali şimdiden çökmüştü. Ne için savaşıyorlardı? Savaşı Almanya'nın değil, kendi hükümetlerinin ilan ettiğini biliyorlardı. Almanya'nın Polonya'ya girmesi yüzünden. Ama sade Fransız vatandaşı için Danzig, Almanya ile Doğu Purusya arasındaki bağlantı yolu ne anlama geliyordu ki? Bunun için ölmek mi? Hayır!

Sadece Gamelin'in bildirisinde bir nokta çok doğruydu: Almanlar gerçekten tüm Fransa'yı işgal etmek üzereydiler. Savaşın başlamasında kimin suçlu olduğu tartışması bir yana bütün Fransızlar Fransa'nın Almanların eline geçmemesi konusunda sözbirliği etmişlerdi. Bu nedenle savaşı anlamsız bulan askerlerin yanısıra büyük bir cesaret ve kahramanlıkla savaşan Fransız birlikleri de vardı.

O günlerde olayların akışını bütünüyle değiştirebilecek büyük bir Fransız başarısı oldu. Daha doğrusu neredeyse değiştirebilecek... Eğer bu fırsatı farkeden sadece bir Fransız Albayı olmasaydı. Tank Albayı Charles de Gaulle.

Guderion'ın tankları öylesine hızla ilerliyorlardı ki, ikmal malzemesi yetişemiyordu. Ağır yakıt araçları, içlerinde bir damla bile yakıt kalmayıncaya dek tankları izlemişlerdi. Şimdi yeniden yakıt ikmali için zorlu yolu geri katediyorlardı. Ama yeniden tankların yanında olabilmeleri için aradan günler geçmesi gerekecekti.

Ağır Ju 52 nakliye uçakları alçaktan, ağaçlar ve evler üzerinden aşarak Guderion'ın tanklarına yaklaştılar. Taşıma kapasitelerinin sonuna dek benzin bidonlarıyle doluydu bu uçaklar. Birkaç dakikada bir Alman havaalanlarından kalkıyor, tankların bulunduğu bölgelerdeki alanlara iniyorlar, yada başka çare kalmazsa çok alçaktan ve çok yavaş uçarken bidonları tankların civarındaki tarlalara atıyorlardı. Cephane ve erzak da bu alışılmadık yoldan sağlanıyordu. Ancak bu yoldan yapılan ikmal tanklar için yeterli olmaktan çok uzaktı.

Önemli olan, Alman tank tümenlerinin düşman topraklarının çok içlerinde olmalarıydı. Arkalarından gelecek bir saldırı, onların geriden kendilerini izleyen

Albay de Gaulle 17 ve 19 Mayıs günlerinde kuvvetlerini toplayarak 19. Panzer Tümenine karşı saldırıya geçti. Ama herşey bitmişti artık!

daha ağır yol alan ana birlikleriyle ığlantılarını kesecekti. Bu durumda Alan tank kuvvetlerinin yok edilmesi iş-ın bile değildi.

Ancak böylesine güçlü bir saldırı için üçlü ve hareket yeteneği yüksek bir siıha ihtiyaç vardı. Bu da tanklardan baş-a bir şey değildi. Fransız ordusunun ılinde bulunan tankların sayısı Almanlaınkinin bir kat fazlasıydı. Bunların çabuıak toplanması, başarı için şarttı. Ancak ɔ zaman Albay Charles de Gaulle tankların bağımsız bir silah olarak kullanılması görüşünü kabul ettiremedi. Çok sayıda Fransız tankları çok küçük gruplar halinde dağıtılmışlardı. Piyade birliklerinin bir parçası, onları savaşta koruyan bir silahtı Fransız tankları. Bağımsız, vurucu gücü yüksek bir kuvvet olarak tanklar bilinmiyordu.

Herşeye rağmen bir olanak Fransızları kurtarabilirdi. Üç Fransız tank tümeni vardı. Yani Fransız ordu yönetiminde benimsenen teorinin tersine bağımsız savaş sürdürebilcek güçte üç tank birliği. Eğer bu üç bağımsız tank tümenlerinden biri burada olsaydı, Alman tank hattını yarabilir, onların geriyle bağlantılarını kesebilirdi.

Bir raslantı sonucu böyle bir tank taburu burada, sözkonusu bölgedeydi. Şimdi bu fırsatı farkedip değerlendirebilecek bir de komutan gerekliydi. Böyle bir komutan da vardı. Bu tümenin komutanı de Gaulle idi.

De Gaulle Guderian'ın tanklarının yolunu kesmek üzere kuzeye doğru hareket etti. Bir yılan gibi kıvrılarak ilerleyen Alman tank hattını parçalayıp hemen doğuya yönelmeyi, arkadan gelen Alman piyadesini karşılamayı istiyordu. Bağlantıları kesilen Alman tankları ikmal olmadan bütün güçlerini yitireceklerdi. Bundan sonra da onları Cambrai ile Arras arasında yoketmek işten bile değildi. Aynı zamanda de Gaulle Fransız Genelkurmayına yeni bir savunma hattının kurulması için nefes alacak zaman sağlamış olacaktı.

Laon yolu üzerinde Montcornet'de tanklar karşılaştı. Savaş uzun süre devam etti. Tanklar birbiri ardında havaya uçuyordu. Inleyen motorların ve patlayan top mermilerinin gürültüsü ortalığı cehenneme döndürüyordu.

Bu iki eş değerdeki düşmanın arasında geçen savaşta en korkunç şey, savaşan çelik devlerin arasından, Laon yolundan uzun mülteci konvoyları güneye doğru ilerliyorlardı. Bunlar bir anda kendilerini savaş alanında bulmuşlardı.

Arabaları, sırt çantaları ve çocuk arabalarıyle sivil halk hiçbir yere kaçamıyordu. Yol kenarındaki hendekler dışında sığınabilecekleri bir yer yoktu. Evlerinden kaçan siviller yolun kenarında birbiri ardından vuruldular, ezildiler, parçalandılar. Her iki yandan atılan top mermileri arabaları, insanları ve atları paramparça etti.

Savaşta başarı Fransızlardaydı, görünüşe göre. Alman tanklarının fazla cephanesi yoktu. Yakıtları da bitmek üzereydi. Birden havada telsizle yardıma çağırılan Stuka'lar göründü. Ağır ve yavaş Fransız tankları uçaklar için kolay birer avdı. Ağır bir Stuka bombasına en kalın bir zırh bile dayanamazdı. Alman öncü piyadeleri de savaş alanına varmışlardı. Bunların tanksavar birlikleri de göreve başladılar. De Gaulle'nin yenik düşen tümeninden geri kalan tanklar geri çekildi. Fransızların tek fırsatları da yitirilmişti.

Yoksa yitirilmemiş miydi?

18 Mayısta, Belçika'nın başkenti Brüksel'in düştüğü gün General Gamelin hükümeti tarafından görevinden alındı. General Weygand Suriye'den çağırıldı ve Fransız orduları komutanlığına getirildi. Weygand ilk durum değerlendirmesinde Gamelin'in ana kuvvetleri kuzeye, Brüksel'e göndermekteki hatasını anladı. Hayır, Almanlar eski planlarına göre davranmıyorlardı. Weygand Almanların gerçek harekat hedefini ilk anlayan kişi oldu. Manş denizine ulaşmak ve müttefik kuvvetleri parçalamaktı bu hedef.

Hemen hala Belçika'da savaşmakta olan ordularını geri çağırdı. Giderek ilerlemekte olan Alman tanklarını karşılamaları için onları güneye yolladı. O zamana kadar ikmal kuvvetleri olarak geri hizmette bulunan bütün birlikler birden savaş birlikleri haline gelmişti ve cephenin en önüne geçmişti. Weygand'ın geri dönme emri yarar sağlamadı Çünkü şimdi cephenin ön saflarında bulunan askerler yaşlı yedeklerdi. Doğru dürüst bir eğitimden ve savaş tecrübesinden yoksundular. Sahra mutfağı ile tanklara ateş edilemezdi. Daktilo makinaları ile de Stuka'lar düşürülemezdi.

Işte böylece Batı'daki **«Altı haftalık savaş»** adı verilen çarpışmaların kaderi Weygand'ın görevi devralmasından sonraki bir hafta içinde belli oldu.